JOH. HENR. HEIDEGGERI HISTORIA PAPATUS, NOVISSIMO HISTORIAE LUTHERANISMI &...

Johann Heinrich Heidegger,
Francesco Guicciardini, ...

Digitized by Google

9
12
42

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
9
18 B
37

9 - 12 - e - 42

K.7.

XXVIII 3.1

JOH. HENR. HEIDEGGERI

HISTORIA PAPATUS,

NOVISSIMO HISTORIÆ

LUTHERANISMI & CALVINISMI

fabro κατὰ βίαιον repoſita,

Qua Eccleſiæ Romanæ, ſeptem Periodis diſtincta, origo & progreſſus, ad noſtra uſque tempora, pertexitur.

Accedit

FRANCISCI GUICCIARDINI

Patritii Florentini

HISTORIA PAPATUS,

Ex Autographo Florentino reſtituta.

Opus, ob exemplarium tum raritatem tum caritatem ſecunda nunc vice recuſum

Accuratiùs, correctiùs,

Juxta editionem priorem, quam nuper adornari curavit

AMSTELÆDAMI

HENRICUS WETSTENIUS.

Anno M DC XCIIX.

PIO CANDIDOQUE

LECTORI

JOH. HENR. HEIDEGGERUS

Gratiam & Pacem à Domino Jeſu Chriſto, Eccleſiæ Chriſtianæ Salvatore & Capite unico, ardenter precatur:

MEritò equidem ille admirabilis patientiæ athleta S. Jacobus queſtus eſt cap. VII. 1. הלא צבא לאנוש *Annon militia eſt* vita *hominis?* Militiam certè continuam Supremus Imperator tum ſingulis fidelibus, tum univerſæ Eccleſiæ, quam & multi, & ſævi in mundo hoſtes circumſiſtunt, indixit; in qua, uti piè & ſcitè Tertullianus loquitur, Agonotheta eſt DEus Pater, Epiſtates JEſus Chriſtus, Xyſtarches Spiritus Sanctus. Et ut de ſingulorum fidelium agonibus nihil dicam, in propatulo, ſi unquam aliàs, hodie ſanè ſunt certamina & πειρατήρια Eccleſiæ Evangelicæ, quæ in mundo ſuſtinet ab iis, qui ſoli Eccleſiæ

Catho-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Catholicæ axiomate, quod non tam pretio, quàm vi auferunt, ſuperbientes, ſine fine & modo ei inſultant. Hoc illis negotium, hoc otium; hic labor, hæc quies; in his vigilia, in his ſomnus reponitur, ut eorum omnium, qui Romani Pontificis jugum excuſſerunt, ſeque in libertatem dignam iis, qui ſolum Chriſtum Regem & Dominum agnoſcunt, ejuſque ſolius præceptis & oraculis obediunt, aſſeruerunt, Tros Rutulúſve fuant, *etiamſi*, ita bullæ eorum loqui, ſeu potius paratragœdiare, imò bullare amant, *Imperiali, Regali, Ducali, Principali authoritate, faſtigio præfulgeant:* nomen ſub Cœlo aboleatur, funditus eradicetur; adeóque Cœleſtia & terrena, ſpiritualia & temporalia omnia pedibus & libidini hominis unius ſubjiciantur, ut (ſic enim Dictator Gregorius in Dictatibus ſuis præcipit) *unum ſit terris nomen, videlicet Papæ;* reliqui volitent velut umbræ. Teſtis eſt tot jam Seculorum, noviſſimi inprimis, quod agitamus, experientia. Cui enim non dictus Hylas? Quis ignorat molimina, quis epinicia, lætóſque triumphos, quos canunt illi, qui conclamatum ubique de Eccleſia Anti-Pontificia eſſe, inſolenter etiam jactant? qui pleno gutture clamant: *Ubi eſt DEus eorum, ubi Rupes, in qua ſperârunt?* Scilicet ob peccata & ingratitudinem, & quia, uti S. Cyprianus Sermone *de Lapſis* cauſam turbatæ olim à Decio Imperatore pacis Eccleſiæ aperuit, *traditam no-*

bis Divinitus diſciplinam pax longa corruperat, jacentem fidem, & pœne dixerim, dormientem cœleſtis cenſura erigere conatur. Hinc procul abſiſtente Domino, & faciem ſuam ad tempus occultante, *in inſolentia impii ardet afflictus. Impius in altitudine naſi ſui nil penſi habet. Inſtituta ejus cruciatum adferunt, idq́ꝫ omni tempore. Altè ſublata ſunt è conſpectu ejus judicia Domini, in omnes adverſarios ſuos efflat. Dicit in corde ſuo: Non nutabo, per Secula ero abſqꝫ incommodo. Os ejus perjurio, dolis & uſura ſcatet: ſub lingua ejus afflictio & vanitas. Sedet in atriis inſidians, clam trucidat innocentem, oculi ejus ad inopum turbam intenti ſunt. Inſidiantur in occulto, quemadmodum leo in luſtro inſidias ſtruit, ut corripiat adflictum, adflictum inquam corripiat, dum in rete ſuum pertraxerit. Conteritur, opprimitur, ac cadit viribus ejus miſerorum turba: Dixit corde ſuo: DEus oblitus eſt, avertit faciem ſuam, ne unquam videat.* Neque certè Papa Clerúſque Romanus vero zelo domus DEI, ſed utilitatis ſolius, commodorúmque ſuorum ratione in perniciem noſtram agitur, & à Ventre, qui iſ ſorum DEus eſt, ſuetam priſtinarum deliciarum copiam efflagitante, ſtimulatur. Nimirum quia tot Civitatibus, provinciis, regnis, nihil ampliùs in iſtam voraginem conferentibus, metus eſt, ne quandoque res ad Saguntinam famem ſpectet: quia Papalis Regni provectior ætas tan-

tummodò quæſtui, non autem luxuriæ modum fecit: quia denique, uti ille in oratione funebri Periclis, apud Thucydidem *libro II.* narrata, dixit, λύπη οὐχ ὧν ἄν τις μὴ πα-ρασμένος ἀγαθῶν στερίσκηται· ἀλλ' οὗ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθείη *dolor non ex ablatione boni, ſed ex conſueti privatione exiſtit;* Hinc illæ lachrymæ: hinc dolor, ira, quæſtus: hinc effrœnatus in Proteſtantes ille furor, omnia ſúſque déque verti malentium, quàm nidorem culinæ ex offertoriis Miſſarum, ignemque Purgatorii luculentiſſimum extingui: quàm Annatas, Indulgentias, Pallia, Regalias, & id genus alia πρὸς ἄλφιτα & ad cuticulam profuſiùs curandam pertinentia, ſibi ſuæque culinæ decedere. Profeſſus id olim eſt ἀπηρυθριασμένως famoſus ille Pontificii furoris ſatelles, Caſpar Scioppius, libello ad Clementem IIX. exarato, ubi, *ſi minùs*, inquit, *charitatis lex & officii ratio: ipſa certè* UTILITAS, *&* CURIÆ ROMANÆ EMOLUMENTUM *impellere Romanos ad ſuſcipiendam majorem convertendæ* (dicere volebat evertendæ) *Germaniæ curam meritò deberet.* Laudavit idem authorem ἀνώνυμον, id ipſum haud obſcurè ſignificantem his verbis: *Ut agonizantibus vires concreſcunt: ita Catholici, tot amiſſis reditibus eccleſiaſticis, interitum cognoſcentes; pro aris & focis* (plus tamen haud dubiè pro focis, quàm pro aris) *evigilandum ſibi eſſe ducunt.* Quomodo naturæ quoque conſultus Plinius *Hiſtor. Natur. lib. IIX.* 16.

aliique,

aliique tradidere, Pardum decrepitum & morti vicinum, mitiorem non fieri, ſed in ſenecta magis etiam homines appetere: & ſerpentes mox morituri, acriùs periculoſiuſque mordere, ac obtrito capite, poſtremùm cauda minari ſolent. Hæc intima, hæc veriſſima moliminum Pontificiorum cauſa eſt. Jam olim, Hieronymo teſte, Prætextatus gentilis, non è fœce homo, ſed Romano Prætorio Præfectus, deſignatúſque Conſul, Epiſcopi Romani, *Matronarum oblationibus*, uti Ammianus Marcellinus loquitur, *ditati*, opulentia illectus, dicere ſolitus eſt: *Facite me Romanæ urbis Epiſcopum, & ero protinus Chriſtianus.* Quæ non rabida orexis eum ſtimulâſſet, ſi ætate Reformationi proxima Romanæ Curiæ ſplendorem & potentiam oculis uſurpare ipſi integrum fuiſſet? Sed imminutum per doctrinam Evangelii eum ſplendorem, infractam non parùm potentiam, & magis jam fama nonnulla reſidua, quàm vi ſtare res ſuas, reputans, omnibus collectis viribus in integrum ſe reſtituere, & priſtinæ amplitudinis ornamenta recipere ſatagit. Hinc diræ illæ non uno in Regno, non una in Provincia machinationes, quas modis omnibus patres illi, qui in Domini ſui commoda jurati, per publicam mundi calamitatem clareſcunt, juvare & provehere non deſinunt. Accedunt eorundem publica etiam ſcripta, non tam atramento, quàm ſanguine exarata, quibus id unum inſatiabiliter

agunt,

agunt, ut prodigioſis mendaciis, tetris calumniis, inſidioſis, ſinuoſiſque, & ad aucupandos efferandóſque adverſus opportunos quibuſvis injuriis, Dominantium animos, ingenioſiſſimè confictis comparatiſque narrationibus, non tantùm Sanctorum & præclarè de Chriſtiana republica meritorum virorum manes pios, famamque nequiter proſciſſam, ludibrio mundi hujus objiciant: ſed ipſam etiam doctrinam, Prophetarum & Apoſtolorum fundamento unicè ſuperſtructam, ceu impietatis & ἀγνωσίας τοῦ θεοῦ, turbarúmque & perduellionis omnigenæ fœtam matrem, capitaliter laceſſitam, odio, invidiæ & execrationi omnium exponant. Quorum in cenſu haud ſanè poſtremum locum obtinet noviſſima illa *Lutheraniſmi & Calviniſmi hiſtoria*, non tam recentibus, quàm inveteratis odiis compoſita ab eo, qui ira ſtudióque percitus, afflictis afflictionem addere, & Ægyptiaci exactoris inſtar populo DEI lateres duplicare, in votis flagrantiſſimis habuit. Ex eo enim ordine, eáque ſecta ſacerrimorum hominum oriundus eſt, qui Seculorum aliquot veternoſos, turpiſſimos, pernicioſiſſimos errores incruſtare palliaréque: omnia Papæ (ſit venia verbo) ſtercora, tum per ſe graviter olentia, tum verò hoc tempore, quo doctis ab hominibus crebrò commoventur, multò magis fœtentia, orationis amaricino condita, pro aromatibus orbi Chriſtiano venditare ita ſueverunt, ut

nihil tam craſſum, tam putidum, tam impurum, inſulſum, impium in illa ſuperſtitionis Pontificiæ πανσπερμία deprehendatur, quod illi gravi ſerióque vultu, licet oblatrante intus conſcientia, non aſſeverent. Et quamvis abſurditatum ſuarum ὀφθαλμοδείκτως arguantur: citiùs tamen ſua luſciniolæ cantio, quàm iis contortulæ captiones & ſophiſmata defuerint, quæ reponant: ita ut, etiam cùm iis maximè ſatisfit, nunquam tamen ſatisfiat: & quàm δυσθήρατον ζῶον Sophiſta ſit, in his maximè appareat. Nôrunt quippe callidiſſimi omnium, ſecundum decantatum celeberrimi Cardinalis apophthegma, *Mendacii vim in pertendendo conſiſtere.* Quod genus hominum perfrictorum præfractorúmque ſcitè Julius Cæſar Scaliger triremibus ἑτερηρέτμοις, remos ab uno tantùm latere habentibus comparat, utpote quæ ſemper in ſeipſas in gyrum recurrunt. Et hac quidem verſipelli Sophiſtica duo illi, Pontificio Regno apprimè utilia conſeqvuntur, vel certè ſpectant. Primò enim homines ſuos, iſtis non vanitatibus, ſed fatalibus ſtuporibus oppreſſos in Papæ obſequio retinent: tantóque id faciliùs, quò magis adverſarios ſuos graviſſimis mendaciis apud eos infamant, probè etiam probeque ut hæreant calumniæ, caventes, ne noſtrorum ſcripta, ſoporis veternum excuſſura, in ipſorum manus veniant; gnari utique certique, id ſi contingeret, fore, ut non tantùm curato ſuperſtitionis mor-

bo ad ſe decepti redirent, & ſeſe pudendis fraudibus, quibus irretiti tenentur, feliciter exſolverent: ſed eorum etiam, qui fraudem ita faciunt, æruſcationes omnes intervertantur; adeóque ὑψαυχενμήκης illa Arx Babylonica, jam ante ad lapſum prona, penitus

Subruta ſuccenſis mox corruat ima tigillis.

Tum etiam apud hæreticos, quos αἱρεσιῶται ſic vocare ſolent, hoc proficiunt, ut contentionum ſerram iſthanc reciprocando, in hanc eoſdem curam converſos, minùs cautos attentóſque ad improbas molitiones & technas, quibus libertatem & capita noſtra interim licitantur, petuntque, efficiant; haud diſſimiles vel callidis gladiatoribus, ictum alia parte qui minantur, alia inferunt: vel aſtutis πολιορκηταῖς, qui alibi ſpeciem expugnationis faciunt, alibi ſeriò expugnant. Has ſimiléſque verè Sinonias artes quemadmodum exercuerit famoſus ille *Hiſtoriæ Lutheraniſmi & Calviniſmi* faber (à Societate illa Ignatianorum ſeriò jam, an per ludum exauthoratus ſit, parùm noſtra ſcire refert: jam pridem enim eſt, quòd hiſtrioniam in mundo homines iſti ſcitè exercent) in propatulo eſt. Etenim præcipuæ id curæ habuit, ut putidiſſima de Luthero, Zvvinglio, Calvino, Beza mendacia, à Cochleis, Bolſecis, Suriis, Santeſiis, Petraſanctis, ſimilibúsque nugarum, fabularum, calumniarum hamaxariis prodita, totiéſque à viris cordatis, quin ipſis etiam, quorum

jugu-

jugulum illi appetierunt, ſuperſtitibus adhuc ſolidè diſcuſſa, atque in aprico ita poſita, ut pellucerent magis quàm ſolis radii, cùm ſudum eſt, ex orco revocaret, & iis fidem ſi non faceret, at certè, quod ingenui hominis fuerat, non demeret etiam. Suâ enim, & malæ, quam tuetur, cauſæ intereſſe putavit, ut mendacia iſta, ſive probata, ſive non improbata ſaltem, in medio cubarent, quæ ita ſubdolè propinata ab iis, quibus malivolentia & odio inde à prima face juventæ adverſus nos imbutis ſuffuſisque, hominum talium dicta oraculorum vice funguntur, cupidiſſimè hauſtum iri non dubitavit. Ne dicam infamiam, qua aſpergere viros illos conatur ille τῶν ἁγίων κατήγορος, redundare in Papatum ipſum, cùm non Evangelium, ſed Papatum adhuc profeſſi criminibus illis arceſſantur. Neque magis Eccleſiis noſtris, ſi tales pœnitentes gremio ſinubúſque ſuis recepiſſent, verti vitio poſſet, quàm olim verſum vitio fuit Eccleſiæ, cùm S. Cyprianum ante Converſionem magicis artibus deditum; & S. Auguſtinum Manichæiſmi & illiciti concubitus impietate, priuſquam in Chriſti caſtra tranſiviſſet, alligatum, utrumque non tantùm in cœtum ſuum cooptavit, ſed Epiſcopum etiam conſtituit. Scilicet *hominis DEI facta non debent aliunde numerari, niſi ex quo DEO natus eſt*, uti ſcitè Pontius in vita Cypriani dixit. Solentque quibus multum remiſſum eſt, viciſſim amare multum.

 Tum

Tum doctrinam Eccleſiarum noſtrarum ex Lutheri, Zvvinglii, Calvini, aliorum (in quorum verba non ita juravimus, ut illi ſolent in Romani ſui Pythagoræ αὐτὸς ἔφα) verbis dictiſque nonnullis, maligna interpretatione depravatis, & conſequentiarum tortuoſarum eqvuleo impoſitis, ejuſmodi fingit, ut ſimilis nequitiæ vel ipſum illum, qui ab initio mendax & latro fuit, pudere debuerit. Præterea, quantas turbas, tumultus, contentiones ſecum noſtræ doctrinæ prædicatio traxerit, ita invidiosè commemorat, ut præſtigioſis ſuis ſophiſmatis perfidiæ, perduellioniſque matrem non obſcurè eam traducat. Quaſi ſcilicet non hic ſit Divini verbi quaſi genius, ut nunquam emergat quieto ac dormiente Sathana; neque niſi illo ringente, turbante, Cœlum terræ miſcente, fideles perſequente, opprimente; & conſcientiarum libertatem ubique terribiliter oppugnante, denique periclitante libertate omni, conſcientia, fortunis & vita, ad acre telum, extremam neceſſitatem, quæ piam honeſtámque reddit quamlibet expediendæ ſalutis rationem, compellente, emergat: vel Chriſtus etiam ipſe non ſit lapis offenſionis & petra ſcandali, poſitus in ruinam & reſurrectionem multorum, & in ſignum, cui contradiceretur. Scilicet illi regnorum inverſionem, Regum oppreſſionem meditabantur, quorum nulla unquam vox factioſa audita eſt, & vita ſemper quieta ſimplexque ap-

paruit: qui imbelles, quieti, placido ingenio, opportuni injuriæ, metuentes magis quàm metuendi: qui non cædibus aliorum, ſed martyriis continuis fidei ſuæ ἰσοψύχων confeſſorum adoleverunt creveruntque: qui, ceu oves mactationi deſtinatæ, tot horribiles Cyclopicáſque lanienas ſubiverunt: qui legitimos Principes, & ſucceſſionum jura, adverſus impias inſidiatorum machinationes toties ſtrenuè defenſitârunt: qui denique quandoque ſontica neceſſitate adacti libertatem, jura, privilegia, fortunas omnes, conjuges, liberos, ſanguinem non adverſus Principes, ſed adverſus Principum ſeductores, hominesque nefarios, qui religionis prætextu & via ad dominationem iter gradumque ſtruxerunt; vim injuſtam juſta vi repulerunt! Illos verò criminum talium reos agere proclivius longè fuiſſet, qui pridem Secularibus negotiis, homines de templo vel Schola, ſeſe ingeſſerunt: qui Principum & Rerum publicarum arcana ſcrutati, prodiderunt exteris: qui ipſum humanæ ſocietatis vinculum, quod in data fide, & pactorum obſervantia conſiſtit, pervertere toties conati ſunt: qui Clementibus, qui Catisbejis, qui Caſtellis, qui Ravaillacis, qui ſicariis aliis ad parricidia muniverunt iter: qui Regnorum excidia machinati ſunt: qui variis technis ſanguinem ac vitam noſtram, & vel ipſa vita chariorem libertatem, aſſiduis ſtudiis, & vineis, quod ajunt,

pluteiſque admotis, impetierunt! Jam & Atheiſmi fœdiſſima labe cùm aſpergere ſanctiſſimam doctrinam noſtram, quæ ad DEum verum Iſraelis in uno JEſu Chriſto propitium, recto tramite, & procul faceſſere juſſis humanarum inventionum & ratiocinationum aviis præcipitiiſque, ducit; auſus eſt homo, furenti quàm ſcribenti ſimilior, quis non extremam intemperiem profligatiſſimæ mentis palpat? Quis homini tam protervè craſſeque mentienti in cœteris, ſi qua verè etiam prolocutus eſſet, fidem adhibere tutò poteſt? Viderit autem ἄθυρον illud ςόμα, quò domeſticà de Vicariatu Romani Pontificis, qui plerunque & notitia rerum Divinarum, & ſolida virtute vacuus, Guicciardino οἰκείῳ teſte, *tum bonus cenſetur, cùm bonitas ejus aliorum hominum malitiam non ſuperat*, doctrina aurigetur. An induci quis poterit, ut bona fide credat, verum DEum eſſe, qui ejuſmodi in rebus ad ſalutem animæ æternam pertinentibus, vicarium in mundo conſtituit? Annon potiùs vel ſola ea doctrina, in qua totius Papatus cardo vertitur (de cæteris nihil dicam) decumanam ad quamvis impietatem portam aperire idonea eſt? Neque forte altiores uſpiam radices Atheiſmus agit, quàm apud eos, qui perſuaſione tali dementati creduntur. Ne verò, ut tale quid aſſeram, partium ſtudio me provehi accuſator ille clamitet, audiat domeſticos teſtes, qui ante Reformationis tempora ſcriptis publicis

inclaruerunt. Alvarus Pelagius Johannis XXII. Pœnitentiarius, de Planctu Eccleſiæ, *lib. II. art. 2. fol.* 104. ſic jam olim ſcripſit: *Plangit Eccleſia peccata populi, maximè CLERICORUM quaſi majora peccata Sodomorum. Videmus enim, quòd fides & juſtitia terram reliquerunt. Sacra pagina, ſacrique Canones PRO FABULIS habentur.* Franciſcus Petrarcha Epiſtolarum ſine titulo XVI. de Curia Papali, qualis tum Avinione erat, ſic loquitur: *In Regno avaritiæ nihil damno adſcribitur, modò pecunia ſalva ſit. Futuræ ibi vitæ ſpes, INANIS quædam FABULA, & quæ de inferis narrantur, FABULOSA omnia, & reſurrectio carnis, & mundi finis, & Chriſtus ad judicium venturus, inter nænias habentur.* Ad compendium alia pono, quæ hiſtoria Papatus hinc inde propalat. Neque forte deerunt alii, qui periti linguæ, qua author ſubleſtæ fidei hiſtoriam ſuam contexuit, prement propediem opprimentq; κατὰ πόδα veſtigia fraudis, & inglorium fœtum iſthunc penitus conterent. Mihi verò inſignitè audax facinus viſum eſt, hominis conſumpto pudore omni *Lutheraniſmi* & *Calviniſmi* probroſam narrationem molientis, & ſordidiſſima ulcera, quibus totum Eccleſiæ, in qua verſatur, corpus pridem correptum, lethalem morbum contraxit, ſtolidè ſupinéque negligentis. Occurrit haud immeritò Horatianum illud:

Mevius

Mevius abſentem Nevium cùm roderet; Heus tu!
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas?

Jure ille Luthero- & Calvino-Maſtix, cum Mævio ſibi ac ſuis ignoſcens, audiat, quæ in Mævium ibidem ſic Poëta luſit:

Stultus & improbus hic amor eſt, dignuſq́ notari,
Cùm tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut ſerpens Epidaurius?

Sicut igitur ille Lutheraniſmum & Calviniſmum improbo calamo perſtrinxit: ſic impedire non poteſt, quin & illi, quos Lutheraniſmi & Calviniſmi nominibus & convitiis, velut ſtigmatibus quibuſdam inurere, pipulóque differre conatus eſt, de cenſoris Mæviani ſententia, in Papatus, quem per alieni nominis ruinam ædificare nequicquam ille ſuſtinuit, vitia, non fictitia illa, ſed veriſſima teſtatiſſimáque inquirant, adeóque *Hiſtoriam Papatus* velut ἀντιστρεπτῖον eidem, nec ſine commentariorùm quadam mantiſſa, reponant. Sicut porro elinguis ille Crœſi filius Atys, patris periculo perculſus, in vocem erupit: ita infacundus ego, Eccleſiæ; cujus ſalus imis æquè ac ſummis, doctis indoctiſque curæ eſſe debet. Contigitque provido Numine, ut in conſcribenda, & ex authoribus idoneis, qui copioſiſſimè argumentum iſthoc

proſe-

proſecuti ſunt, in uſum meum privatum (non aliud planè inſtitutum fuit) contrahenda Eccleſiæ Romanæ hiſtoria occuparer eo ipſo tempore, quo adverſarius ille glorioſi militis fœtus lucem aſpexit. Jam enim ad ſextam uſque periodum hiſtoriam illam ex integris voluminibus à viris doctiſſimis, Platina, Onuphrio Panvinio, Baronio, Genebrardo, Mornæo inprimis Pleſſiaco, Bullingero, Uſſerio Armachano, Salmaſio, Blondello, Hottingero, Spanhemio, Hornio, Reiſero, aliiſque contextis, breviatam produxeram; in qua ſic Authorum ſubinde verbis totidem (ultro enim id profiteri, non ſine gratitudinis teſtificatione publica, haud erubeſco, inprimis cùm deſtinatio mihi non alia primùm fuerit, quàm in privum uſum collecta in ſcriniis meis recondere) inhæſi, & brevitati etiam ſtudui, ut idonea tamen teſtimonia eorum, quorum authoritatem ipſimet adverſarii jure defugere non queant, neutiquam omiſerim; quædam ſcitu non indigna iis, quæ ab aliis edita ſunt, hinc inde addiderim; & rebus geſtis, quoad ſummam rei, pœne nihil ſubduxerim. Sexta periodus Reformationis hiſtoriam complexa, niſi ab aliis luculentiſſimè tradita jam eſſet, ampliorem tractationem merebatur utique. Nunc ſatis habui ſumma rerum capita, & Pontificum, à quibus omnis in Eccleſiam corruptio ſolis defluxit, tergiverſantium haud ſecus, quàm urſus palo alligandus ſo-

*** let,

let, contrarias artes & ſtudia, comparatis ſubinde nuperi etiam Cardinalis Pallavicini vel prætextibus frivolis, vel tacitis etiam confeſſionibus, in medio ſtatuere. Septimam verò ultimamque, à fine Concilii Tridentini ad noſtra uſque tempora excurrentem periodum, quæ præ cœteris ob Pontificum adverſus Eccleſiam inſignes technas & violenta molimina (vis enim, an dolus, quis in hoſte requirat?) iiſque oppoſitam benigniſſimi Numinis Eccleſiam tot inſidiis appetitam clementiſſimè protegentis vigilantiam, aliáque cognitu digniſſima eſt, quamque dedita opera, quod ſciam, nemo hactenus tradidit, paulò fuſiùs accuratiuſque ediſſerendam putavi. Ipſa periodorum Romanæ Eccleſiæ diſtinctio non tam affectata quàm nativa, utpote rebus geſtis inſita prorſusque accommodata, lucem nonullam hiſtoriæ, & inſtituto etiam noſtro (nam hiſtoriam Papatus proceſſu tractationis cum Prophetia de Babylone magna ita comparare conſtituimus, ut diſcuſſis falſis de Babylone interpretationibus, certiſſimis argumentis, & rerum ipſarum notionibus apertæ veritati daturi ſimus, Prophetia de Babylone magna non alium cœtum, quàm Hierarchicum Eccleſiæ Romanæ Divinitus proclamatum eſſe) uti planè confido, fœnerabitur. Habebunt ſic Epitomen ſuccinctam, qui Eccleſiæ Romanæ hiſtoriam cœtera vaſtiſſimam compendioſa lectione cognoſcere propetant:

rant: in qua ſi quid liberiùs dixi, verè tamen, & poſtulante re ipſa, ac inſtituto ſuſcepto, dixi, atque inſuper ipſa nominis mei involutus obſcuritate latitabo lubens; paratus de cœtero rationem dictorum expetentibus, vel provocantibus etiam promptiſſimè reddere. Neque tamen is ego cuiquam videri velim,

Pellem rodere qui velit caninam;

& cum maledicis maledictis convitiiſque certare. Nam

Indignis ſi maledicitur, maledictum eſſe dico:
Verùm ſi dignis dicitur, benedictum eſt, meo quidem animo.

Longéque de ſententia Ciceronis, *aliud eſt maledicere, aliud accuſare. Maledictio nihil habet propoſiti præter contumeliam: Accuſatio verò crimen deſiderat, rem ut definiat, hominem ut notet, argumento probet, teſte confirmet.* Liquebit autem ex hiſtoria Papatus ſic à me concinnata (ſummam enim ejus paucis conſtringere etiam heic juvabit) primos Eccleſiæ Romanæ Epiſcopos, viros ſanctiſſimos, à quibus Papa magnitudinis ſuæ primordia ac jura deducit, non modò potentia civili & mundana penitus nudatos; verùm etiam ab eadem miſerè divexatos, diu obſcuros, ac ferè ignotos fuiſſe; neque alia re magis ipſorum nomen, quàm cruciatibus & ſuppliciis perferendis, quæ unà cum iis, qui eos ſequebantur, admirabili pietatis zelo ſuſtinuerunt, innotuiſſe. Hac

illi purpura, hoc oſtro ſolo fulgebant. Unus illis ſanguis ſuus, coccus; una crux, gloria fuit. Cùm deinde diſcuſſis præteritorum malorum nebulis, poſt trium Seculorum decurſum Conſtantini M. & ſequentium Imperatorum benignitate, velut liquidiore Cœlo, è latibulis, cryptis ac ſpecubus, in quibus perſecutionum tempore delituerunt, evocati, liberè cultum Divinum exercerent, & palam ritus Chriſtianos profiterentur; factum eſt, ut partim vitæ morúmque admiratione; partim præceptorum, quæ Chriſtiana religione continentur, ſanctitate, nomen Chriſtianum omnibus locis mirificè propagaretur: illa verò Miniſtrorum Chriſti beata paupertas imminueretur, religioſis Principibus, aliiſque certatim omni genere beneficiorum eos promereri conantibus, tum ut pietatem ſuam teſtatam facerent: tum etiam, ut gliſceret dignatio Sacerdotum, atque ipſis promptior animus ad capeſſandas ceremonias foret. Bono idquidem animo; nec infelici ſucceſſu, quoad intra fines hæc liberalitas ſtetit. Poſtquam verò magnorum Principum munera modum exceſſerunt, & humana aviditas dulciſſimo terrenarum rerum guſtu laceſſita fuit, ſtatim filia (divitiæ) matrem (pietatem) devoravit, & ritus ſacrorum inter ambigua culti, per proſpera paulatim obliterati ſunt. Secundæ ſcilicet res ſapientum ſanctorumque virorum animos fatigant, & acrioribus, quàm

adver-

adverſæ ſtimulis explorant; quia miſeriæ tolerantur, felicitate corrumpimur. Ubi divitiarum cupido invaſit, neque diſciplina, neque bonæ artes, neque religio ſatis pollent. Exemplo igitur Gallinæ Æſopicæ, dum eſt ſtrigoſa & malè habita, ſingulis diebus ſingula parientis ova, ſaginatæ verò poſt, parere deſinentis, qui labores, pericula, dubias atque aſperas res, ipſaque martyria quondam facilè toleraverant, iis otium, divitiæ optandæ aliis, oneri miſeriæque fuerunt. Quid enim miſerius aut dolendum magis eſſe queat, quàm ſacram diſciplinam, ſanamque religionem, quæ adhuc paupertate magiſtra ſteterat, opibus oppreſſam adeò fœdè labaſcere: Sacerdotum integritatem in nequitiam, humilitatem in faſtum, cœleſtem gloriam in mundi pompam converti? Atqui res ipſa loquitur, & ſacerdotalis dignitatis ſplendor, ſupra faſces etiam Imperiales Regióſque elatus; ſenſim id quidem, ac placidis mollibúſque principiis, ut non ſecus ac ille Europæ amator, orbem è littore in altiſſimum pelagus nihil ſentientem homines callidiſſimi deducerent. Faciliùs enim dignitas creſcit quàm incipit. Pecunia quoque circa paupertatem plurimam moram habet, dum ex illa ereptat: Ubi verò inconſulta illa Principum liberalitate ereptavit, tum, uti mos eſt hominum, parvula initia pertinaci ſtudio perſequentium, clericalem illam ambitionem magnis auctibus progreſ-

ſam cernere fuit, quæ contenta eſſe eo, quod obtulerat occaſio, non potuit: quippe ſordent prima, cùm majora quæque ſperantur. Omnibus igitur expeditius videbatur augere regnum (verè *regnum* cum Bellarmino in Recognitionum libello, *Paſcere oves* ſit *Regio more imperare*) quàm fuiſſet accipere. Hinc non ſolùm in ſpiritualibus *Univerſalis Epiſcopi* titulum (etſi S. Petrum, cujus nomen dicis cauſa, per ludibrium tantùm obtenditur, ζυμπρεσβύτερον potiùs, quàm Ἀρχιποιμένα fuiſſe conſtet) poſt multas contentiones, non DEO, non Chriſto, non Principe pio, ſed Phoca parricida indulgente, tandem Bonifacius III. obtinuit, eodem ferè tempore in Occidente criſtas attollens, quo Muhammed in Oriente magnitudinem ſuam erigere cœpit: verùm etiam, ſpiritualis poteſtatis religionem univerſam paulatim corrumpentis abolentiſque, Divina & humana polluentis, contra jus & fas omne ita uſurpatæ beneficio, longiùs longiùſque progrediens, miris artibus, anfractibus, cuniculis, Gregorio VII. Hildebrando, Furia illa humani generis, efficaciſſimè ambiente, ac demum Bonifacio IIX. pleniſſimè rerum potiente, factus eſt

Rex Anius, Rex idem hominum, Phœbiq; ſacerdos;

in illud ſcilicet terrenæ quoque potentiæ, adeoque παμβασιλείας culmen evectus, ex quo poſtea non Clerum duntaxat

taxat plebemque univerſam, ſed Imperatores, Reges, Principes, longè infra ſe poſitos ὀφρῦς ἔχων χιλιοταλάντους, ἀνακυλιοντούσας, *ſupercilia habens mille talentorum pondere, ſurſum replicata*, uti Alexis apud Athenæum *Dipnoſ. VI.* 8. loquitur, intolerabili ſuperbia deſpexit depreſſitque. Nam ille quondam ſub ſoliorum ictu poſitus, quibuscunque Principibus obſequens, Servorum Servus, nunc ſuæ felicitatis authores dedignatus, triplicem illam gemmis auróque coronam, è fragmentis alienorum diadematum conflatam, quam è re ipſa REGNUM nuncupatam, (uti quidem Sigebertus, & Marcellus ipſe *lib. I. Sacr. Cerem: Sect: 2. cap. quod*, teſtis eſt) quin & MYSTERII titulo, Brocardo memorante, olim inſcriptam (ne dubium ſit, quo referendus ſit titulus Babylonis magnæ) ſuo aptavit capiti, ut Regum Regem, imò Monarchomachum agnoſcere liquidò queas. Ad hæc ſummos quoſque Principes, obſequio olim tyrannis affectato, cernuos, fulguritos, adorabundos ad oſcula pedum admovet: hos ſibi lecticarios, hos ſtratores admittit: requirit, ut ſi ſella geſtari cupiat, abjectis ſuæ dignitatis inſignibus, ipſi ſuccollent: equum conſcenſuro deſcenſuróve ſtrepam teneant: equo impoſitum, aliquot paſſus frœno ducant. Cæſarem deſignatum, imò creatum, coronam Imperii ſubmiſsè à ſe petere jubet, auri maſſa, in ſignum tributi,

ad

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ad pedes ſuos projecta. In omnibus actibus ſeu Eccleſiaſticis, ſeu civilibus etiam, eminentiori gradu collocatur, & definita quidem altitudine, ſic ut Imperatoris locus non altior ſit, quàm ubi Pontifex tenet pedes: Cathedra etiam minùs alta, & ſcabellum parvum. Præterea lavandis manibus aquam Papæ præbet Cæſar, primum ferculum apponit, in officio Miſſæ caudam ejus trahit, in collatione mantile ei offert: ac omnibus item aliis in rebus, ultra ſervilem modum, faſces ſuos Pontificiæ dignitati ſubmittere cogitur. Indigniora etiam his Papæ ἀλαζονεύματα produci poſſent, ex quo Cœleſtia & terrena, ſpiritualia & temporalia omnia pedibus ſuis ſubjecta calcavit, & unicus ille mundi univerſi Dominus, unicus, ut ipſi appellant, VICE-DEUS, unus Imperator, unus Rex, unus verè Princeps:

——— *qui res hominúmque Deúmque*
Æternis regit imperiis, & fulmine terret;

cui fas ſit de cæterorum omnium Regum & Principum imperiis ac vita pro libidine ſua ſtatuere, audiit. En in quantum ſupercilioſæ poteſtatis faſtigium ex humili adeò in mundo ſorte partim ſeipſum Pontifex extulerit: partim etiam cùm præpoſtera majorum noſtrorum pietate, tanquam Luperco Antonio, diadema omnium gentium ipſi tradente; tum etiam aſſentatorum ſuorum, quâ juris Canonici Interpretum, quâ Theologorum

vocibus, ex more adulandi, nimiis & falſis, evectus fuerit! Tametſi verò invicto & planè Divino Heroum ſuperioris Seculi zelo gravem admodum potentiæ hujus malis artibus quæſitæ, & pejoribus exercitæ, cladem paſſus eſt; utcunque tamen per Tridentini Conciliabuli anathematiſmos obfirmatus, vires animóſque denuo ſumpſit: & eo tempore adverſus eos, qui Majeſtatem ejus dedignantur, continua fraude & aperta vi horribiliter decertat, nequicquam ad priſtinæ potentiæ robur omnibus viribus ſuis contendens. Quippe limites ei fixit irrefragabiles Æterna DEI potentia & providentia, quæ non patietur iniquitatis iſthoc ſceptrum perpetuò Sorti Sanctorum dominari. Quin deſtruet definito tempore DEus eos, qui terram ipſi deſtruxerunt, horribilemque adeò confuſionem & ἀταξίαν in mundum invexerunt. At *qui fidunt Domino, ut mons Sion non movebuntur, ſed permanebunt in æternum. Quemadmodum circa Jeruſalem ſunt montes: ita DOMINUS circa ſuum populum ab hoc tempore in æternum. Non enim permanebit impietatis ſceptrum in ſorte juſtorum, ne juſti manus ſuas admoliantur iniquitati. Benefaciet Dominus bonis, & iis, qui ſunt proba mente. Qui verò deflectunt ad ſuas pravitates, eos ducet DOMINUS damnatos cum facinoroſis; Pax verò erit ſuper Iſraele.* Hæc votorum meorum ſumma; hæc prora puppiſque

eſt libri mei, qui Papatus demonſtrando lethali & Epidemio morbo, retundendóque virulento & verè Lojolitici Genii ingeniique ſcripto hominis, qui æſtu torrentis animi raptus, exercitui viventis DEI maledixit; agnituri deinceps, & noſtra tela cuſpidem habere acuminatam, atque ſi machæram ipſe habet, & nobis urbinam eſſe domi: deſtinatus, profeſſione pietatis in Eccleſiam aut laudatus erit (quanquam hoc ſupra voti mei modeſtiam eſt) aut excuſatus. Ita ſervet Te DEus, *pie & benevole Lector:* ſervet Eccleſiam ſuam in mundi hujus impetuoſo pelago miſerè adeò jactatam, & ad exoptatum tranquillitatis portum feliciter denique perducat!

Perſcriptum בא״ץ הצבי prid. Kal. Auguſti Anno Chriſtiano M. D. C. LXXXII.

PERIO-

PERIODORUM ECCLESIÆ ROMANÆ SEPTEM ELENCHUS.

I. *Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ in doctrina & regimine purioris.* Inde ab initio Eccleſiæ illius, ad tempus Conſtantini M. ſeu A. C. CCC. XIV. uſque.

II. *Ejuſdem doctrinam puriorem, quoad præcipua, retinentis, at in regimine dominationem affectantis.* Inde à Conſtantino M. ſeu A. C. CCC. XIV. ad Phocam & Bonifacium III. ſeu A. C. D. CVII. uſque.

III. *Ejuſdem dominationem in Spiritualibus, indultu Phocæ adipiſcentis, & in doctrina ritibuſq; degenerantis.* A Bonifacio III. ſeu A. C D. CVII. ad Gregorium VII. ſeu A. C. M. LXXIII. uſque.

IV. *Ejuſdem dominationem etiam in temporalibus affectantis & in doctrina ritibusq; in pejus in dies vergentis.* A Gregorio VII. ſeu A. C. M. LXXIII. ad Bonifacium IIX. ſeu A. C. M. CC. XCIV. uſque.

V. *Ejuſdem dominationem in temporalibus etiam adeoq; Cæſareo-Papatum adipiſcentis, & eundem, profligata doctrina puriori omni, flagitioſè exercentis.*

A Bonifacio IIX. ſeu A. C. M. CC. XCIV. ad Leonem X. ſeu A. C. M. D. XVII. uſque.

VI. *Ejuſdem per Reformationem, ſeu ſeparationem fidelium, ſuæ in ſpiritualibus & temporalibus dominationis cladem graviſſimam patientis.* A Leone X. ſeu A. C. M. D. XVII. ad Concilii Tridentini finem, ſeu A. C. M. D. LXIII. uſque.

VII. *Ejuſdem per decreta falſæ fidei, & anathematiſmos Tridentinos in errore obfirmatæ, & cum vera Chriſti Eccleſia fraude & vi continuè decertantis.* A tempore finiti Concilii Tridentini, ſeu A. C. M. D. LXIII. ad noſtra uſque tempora.

JOHANNES HENRICUS HEIDEGGERUS

Anagr.

NICANDER è HOHENEGG VIR SS. JESU.

EPIGRAMMA.

PApicolas *vincit*, debellat, profligat, ecce,
Nicander, celſa ſtirpe locóque ſatus;
Vir Salvatoris *JESU Sanctique Sacrique*,
Et DOMINI Servus fidus & eximius.
Nicander ſine fine vire, Chriſtique fideles
Defende, & *JESU Vir* famulúſque mane.

F. S. B.

ECCLE-

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS PRIMA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ in Doctrina & Regimine purioris, Inde ab initio Eccleſiæ illius ad tempus Conſtantini M. ſeu A. C. CCCXIV. uſque.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA

BREVIARIUM.

I. *Origo Eccleſiæ Romanæ variè diſceptata eſt.*
II. *Circa eam certa ac explorata ab incertis, dubiis, ſuſpectis & falſis diſtinguuntur.*
III. *Hiſtoria ejus ſeptem periodis diviſa.*
IV. *Ejus ab Apoſtolis fundata celebritas. Elogia eidem à S. Patribus tributa.*
V. *Primorum Eccleſiæ Romanæ Antiſtitum gloria fuit humilitas.*
VI. *Virgo Eccleſia paulatim degeneravit.*
VI. *Apoſtolorum tempore nondum impune graſſari hæreticis licuit.*
VII. *Eccleſia Romana prima præ cæteris ab hæreſi immunis fuit.*
VIII. *Cypriani & Hieronymi elogia, quibus ejus ſinceritatem commendant, ad ejus perpetuitatem perperam trahuntur.*

IX. *Epiſtolæ Decretales primis Eccleſiæ Romanæ Epiſcopis nonnulla ſimplicitati eorum parùm convenientia tribuunt.*

X. *Earum* γνησιότης *oppugnata.*

XI. *Eccleſiæ Romanæ regimen paulatim deflexit.*

XII. *Epiſcopi & Presbyteri identitas ex Hieronymo aſſerta. Alexandrinæ Eccleſiæ, Presbyterorum præſidem eligentis mos ad alias Eccleſias, non malo primùm conſilio, tranſivit.*

XIII. *Id ſucceſſu temporis Romæ inprimis Epiſcoporũ ambitionem aluit. Unde Eccleſiæ Romanæ typhus cæteris maturè diſplicuit.*

XIV. *Victor Romanus Epiſcopus adverſus Eccleſias Aſiaticas ſeſe effert.*

XV. *Stephani jus appellationis ad Eccleſiam Romanam ambientis, & Africanas ac Orientales Eccleſias communione arcentis conatus à Cypriano & Orientalibus repreſſus.*

Origo Eccleſiæ Romanæ variè diſceptata eſt.

I. ECcleſiæ Romanæ origo variis contendentium ſtudiis diſceptata hactenus eſt. A S. Petro Apoſtolo præſente, & annos viginti quinque ejus gubernacula tenente, fundatam eſſe, non deſunt, qui mordicus pertendant. Adjungunt alii S. Petro Achatem fidum, S. Paulum, & ab utroque Eccleſiam fundatam, ab utroque, ſeu uno, ſeu duobus capitibus Pontificibuſque, gubernatam aſſerunt. Quorum cauſam non ita pridem dedita opera doctiſs. Arnaudus Sorboniſta; & plurium etiam S. Patrum teſtimoniis fretus Baptiſta Caſalius libro *de ſacris veterum Chriſtianorum ritibus* Romæ impreſſo; denique formoſus ille Græco-Romanus Leo Allatius libro *de Conſenſu Orientalis & Occidentalis Eccleſiæ*, egerunt. Extant etiam Bullæ ipſorummet Romanorum Pontificum, in quibus imagines Apoſtoli utriuſque, & quidem S. Pauli dextram occupantis, expreſſas cernere eſt. Non deſunt tamen Viri doctiſſimi, quorum nonnulli, velut Bapt. Mantua-

tuanus, Michaël Cæſenas, Marſilius Patavinus, Johan. Aventinus, Carolus Molinæus, in ipſis etiam Eccleſiæ, Romanæ viſceribus hæſerunt, qui S. Petrum Romam vidiſſe unquam, nedum ejus Eccleſiæ fundatorem, & viginti quinque annos integros Pontificem egiſſe, vel ambigant multùm, vel apertè, productis etiam in medium rationum haud contemnendarum caſtris, inficientur.

Circa eam certa ac explorata ab incertis, dubiis, ſuſpectis & falſis diſtinguuntur.

II. Licet verò, ut ambiguæ litis hujus fata dirimamus, haud ferat inſtituti præſentis ratio, operæ tamen pretium facturi videmur, ſi paucis certa & explorata ab incertis, dubiis, ſuſpectis & falſis diſtinxerimus. Illud igitur *certum* exploratumque eſt, S. Paulum, gentium Apoſtolum, non tantùm de Romanorum converſione fuiſſe quàm maximè ſolicitum, atque id egiſſe, ut Romam videret, Act. XIX. 21. Rom. I. 9. 10. 11. &c. quin & *ſecundum Evangelium ſuum*, ab illis, quos Romam miſit, ejus ceu miniſtri Chriſti nomine prædicatum, eos primum Chriſto lucrifeciſſe. Rom. XVI. 25. Deo odorem cognitionis ſuæ per ipſum ſpargente *ἐν παντὶ τόπῳ in omni loco*, 2. Cor. II. 14. Certum quoque exploratumque eſt maturè ſatis Romæ Evangelium prædicatum, pluresque ad illud converſos eſſe. Omitto equidem definire, an, quod Claudius juſſit Judæos Roma faceſſere, Act. XVIII. 2. *tumultuantes impulſore Chreſto*, uti in ejus vita Suetonius narrat, ad Chriſtianam Religionem pertineat. Neque etiam certò liquere puto, Andronicum & Juniam, quos *ante ſe in Chriſto* fuiſſe Paulus Rom. XVI. 7. affirmat, perſecutione, quam Saul movebat, diſperſos ſtatim Romam, uti nonnulli conjectant, abiiſſe, aut ibi prædicâſſe. Illud verò extra dubitationis aleam poſitum eſt, ſub Nerone ingentem multitudinem Chriſtianorum Romæ fuiſſe. De quo ſic Tacitus *A.* XV. 44. 4. *&c.* loquitur: *Ergo abolendo rumori* (incenſæ à ſe urbis) *Nero ſubdidit reos, & quæſitiſſimis pœnis affecit, quos vulgus*

 Chri-

Chriſtianos appellabat. Auctor nominis ejus Chriſtus, &c. Repreſſaque in præſens exitiabilis ſuperſtitio rurſus erumpebat, non modò per Judæam, originem ejus mali, ſed per urbem etiam, quò cuncta undique atrocia aut pudenda confluunt, celebranturque. Igitur primò correpti, qui fatebantur, deinde indicio eorum MULTITUDO INGENS, haud perinde crimine incendii, quàm odio humani generis convicti ſunt. Certum non minus eſt, ipſam Romam tandem eum vidiſſe, ibi in libera cuſtodia Regnum Dei prædicâſſe, & Dominum Jeſum Chriſtum concernentia cum omni libertate *ἀκωλύτως procul impedimento* omni docuiſſe, Act. XXVIII. 30, 31. denique Romæ intrepidum pro Chriſto martyrium ſubiiſſe, 2. Tim. IV. 16. 17. 18. Tum & illud æquè certum eſt, S. Scripturarum teſtimoniis, quod Petrus vel Romæ fuerit unquam, vel Pontificem ibi erecta cathedra egerit, probari vel evinci neutiquam poſſe. Ejus enim hiſtoriæ ne apicem quidem uſpiam reperire eſt. Ut rei tanti momenti, à qua Eccleſiæ militantis ſalutem nonnulli ſuſpendunt, ſi vera omnino eſt, nullam vel à Luca hiſtoriæ Apoſtolorum ſcriptore divino, & ſolertiſſimo, qui alia minora longè accuratè pertexere non omiſit, vel ab aliis etiam ſcriptoribus ſacris, & iis quidem locis, quæ rei graviſſimæ narrationem flagitâſſe quodammodo videretur, mentionem factam eſſe, admiratio ingens inceſſere omnes debeat. An igitur Petrus unquam Romam viderit, inter ἀμφισβητήσιμα *dubia* meritò reponimus. Tametſi enim, teſte Euſebio *Hiſt. Eccleſ.* II. 15. primus Papias tradiderit, Petrum, Claudio imperante, Romam veniſſe, ibi Simonem Magum confeciſſe, Evangelium Marci confirmâſſe, & Epiſtolam ſuam priorem ſcripſiſſe; atque traditioni illi procedente tempore fidem habuerint plures pii doctique Patres: tamen illud ἀσφαλῶς certaque fide cognoſci nequit, tum quia S. Literarum monumenta altùm hîc ſilent: tum quia Papiam fuiſſe homi-

nemi *σμικρὸν τὸν νοῦν exiguo judicio præditum*, idem Euſebius teſtatur: tum quia eundem Papiam manifeſtè falſa Apoſtolicæ traditionis fuco illita venditâſſe conſtat: tum quia Papia antiquior Clemens Romanus Epiſtola priore ad Corinthios, à Patricio Junio Oxonii edita, utriuſque Apoſtoli, Petri & Pauli labores ac itinera memorans, Paulum quidem *ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως ad fines Occidentis*, adeoque Romam delatum, ibique ſub Nerone Martyrio ſublatum ſcribit: at de Petro pauciſſimis defungens, nec locum martyrii ejus deſignat, nec profectionem in Occidentem ullam, nec Romanum ejus Epiſcopatum, nec ſuam in ejus locum ſucceſſionem commemorat: tum denique quia veterum de Petri Romanis laboribus aliiſque narratio diſcors, hiſtoriæ incertitudinem planiſſimè prodit. Egiſſe autem S. Petrum, annos viginti quinque Romanum Pontificem, prudentibus *ſuſpectum* meritò eſt, quia cum hiſtoria ſacra Apoſtolorum ἀσύστατον eſſe, ſic ſatis ſolidè à viris doctiſſimis comprobatum videtur. Denique inter apertè *falſa* numeramus, quòd S. Petrum Romæ Pontificatu in Univerſalem Eccleſiam militantem defunctum, atque ejuſdem Pontificatus œcumenici lampadem ſuis in eadem Romana ſede ſucceſſoribus tradidiſſe, novelli Romanæ ſedis gnathones, ſine tabulis divinis, inſtrumentiſque idoneis, quæ πληροφορίαν generare valeant, ullis, imò contra diſertiſſimam eorundem conteſtationem, aſſeverare non erubeſcunt.

III. De origine Eccleſiæ Romanæ pauca hæc præfati, ad inſtitutum venimus. Multùm autem juvabit cognoſcere Eccleſiæ illius progreſſum, mutationes, in doctrina cœleſti & regimine εἰλικρίνειαν ſinceritatem omni laude majorem, & ab eadem diſceſſionem converſionemque multiplicem per gradus provecta, tandem pudenda & erubeſcenda nomini Chriſtiano evaſit. Liquebit enim inde res, his *Ejus progreſſus cognitio neceſſarius eſt.*

 in-

inprimis temporibus apprimè cognitu neceſſaria; aliud ſcilicet eſſe *florem*, aliud *Floram*; aliud *Veterem*, aliud *novam* Romam; aliud *fidelem* civitatem; aliud *adulteram*; & pro vero ante ducentos annos Theodoricum Uriam, Auguſtinianum Monachum affirmâſſe, *Eccleſiam Romanam ex aurea in argenteam; ex argentea in ferream; ex ferrea in terream; ex terrea in ſtercoream abiiſſe*; adeóque, quod ſcitum Scaligeri filii apophthegma fuit, juxta πολυθρύλλητον illud Hæbreorum, חמר בן יין *Acetum filius eſt vini*; generoſiſſimi vini veteris peſſimum hodie acetum eſſe. Id verò manifeſtius ut faceremus, viſum eſt Eccleſiæ Romanæ hiſtoriam certis notoriiſque periodis incluſam & arctatam diſtinguere. Atque in univerſum periodi diſtinctæ ſeptem ſe nobis offerunt; quarum *Prima* hiſtoriam ejus in doctrina & regimine purioris, ab ejus initio ad Conſtantinum M. uſque. *Secunda* doctrinam puriorem in præcipuis retinentis, at in regimine dominationem affectantis, à Conſtantino M. ad Bonifacium III. uſque. *Tertia* dominationem illi ſpiritualibus indultu Phocæ adipiſcentis, & in doctrina ac ritibus degenerantis, à Bonifacio III. ad Gregorium VII. uſque. *Quarta* dominationem etiam in temporalibus affectantis & in doctrina ritibuſque in pejus indies vergentis, à Gregorio VII. ad Bonifacium VIII. uſque. *Quinta* dominationem etiam in temporalibus, adeoque Cæſareo-Papatum adipiſcentis, & eundem profligata doctrina puriori omni flagitioſè exercentis, à Bonifacio VIII. ad Leonem X. uſque. *Sexta* per Reformationem & ſeparationem fidelium poteſtatis utriuſque cladem graviſſimam patientis, à Leone X. ad Concilii Tridentini finem uſque. *Septima* denique per novella decreta fidei, & anathematiſmos diros in errore obfirmatæ, & cum vera Chriſti Eccleſia fraude & vi continuè decertantis; certis rerum teſtimoniis documentiſque συντόμως τε καὶ ἐπιτόμως repræſentabit.

Hiſtoria ejus ſeptem periodis diviſa.

III. Tem-

III. Tempore Apoſtolorum, ut à prima periodo, cáque laudatiſſima exordiar, Eccleſiam Romanam recens natam licet, ſic S. Paulus Rom. I. 8. celebrat, ut Deo gratias agat per Jeſum Chriſtum, quòd fides Romanorum prædicetur ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ *in toto mundo.* Erat ſcilicet Roma ipſa οἰκουμένης ἐπιτομή *totius mundi compendium*, caput & vertex mundi, & confluxus hominum ex toto mundo, cui etiam totus ferè orbis habitabilis parebat. Nam teſte Polybio *lib.* 1. ἐπικρατηθέντα σχεδὸν ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην οὐχ ὅλοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν ἔτεσιν ὑπὸ μίαν ἀρχὴν ἔπεσε τῶν Ῥωμαίων. *Propemodum totus orbis habitabilis intra annos non totus quinquaginta-tres victus unum imperium Romanorum.* Non poterat igitur magis latere Romanorum fides, quam civitas in monte poſita latere poteſt. Quamprimùm igitur Chriſto nomen Romani multi dederunt, mox fama per orbem volitavit: Ecce Roma, caput orbis, Evangelii fidem ſuſcepit! Domina mundi, quæ Draconi, Diabolo ſervivit hactenus, Chriſto crucifixo ſervit! Jam ab Hieroſolymis Romam uſque metropolin vanitatis, impuritatis, idololatriæ arcem ac thronum Draconis, Evangelium penetravit! Sed & cap. XV. 14. ſic eandem Eccleſiam exornat: *Perſuaſum habeo & ipſe ego de Vobis, fratres mei, quòd ipſi per vos pleni ſitis bonitate, impleti omni cognitione.* Denique cap. XVI. 19. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο. *Obedientia veſtra* (puta juxta τύπον διδαχῆς, *typum doctrinæ*, in quem eos traditos eſſe cap. VI. 17. dixerat) *ad omnes pervenit.* Neque etiam contemnenda ſunt elogia, quibus Eccleſiam Romanam ſui etiam temporis, S. Ignatius mactavit. Vocat enim illam epiſtola ad eoſdem datâ ἀξιόθεον, ἀξιοπρεπῆ, ἀξιομακάριστον, ἀξιέπαινον, ἀξιοπίστευτον, ἀξίαγνον, καὶ προκαθημένην τῆς ἀγάπης, χριστώνυμον, πατρώνυμον, πνευματοφόρον. *Deodignam, decentiſſimam, beatiſſimam, laudandam, dignam qua quis potiatur, caſtiſſimam, eximiam charitate, Chriſti*

Ejus ab Apoſtolo fundata celebritas.

Elogia eidem à S. Patribus tributa.

ſti & Patris nomine fruentem, plenam ſpiritu. Meritoque Apoſtolorum proximorumque temporum Eccleſia cùm univerſa, tum Romana etiam cum virgine comparatur. Revera enim παρθένος καθαρὰ καὶ ἀδιάφθορος ἔμεινεν ἡ ἐκκλησία; *Virgo integra atque incorrupta permanſit Eccleſia;* Uti vetuſtus Scriptor Hegeſippus apud Euſebium *lib.* IV. 22. & Nicephorum *lib.* IV. 7. loquitur. *Si qui* enim *erant*, uti idem Hegeſippus loquitur, *qui ſinceram ſalutaris prædicationis regulam depravare ſtudebant, in obſcuris tenebrarum latebris delituerunt.*

Primorum Eccleſiæ Romanæ Antiſtitum gloria fuit humilitas.

V. Ipſos Eccleſiæ Romanæ Antiſtites, non ſtatim ambitio, Eccleſiæ venenum, infecit. *Sacerdotum* quippe *gloria fuit* (ita in confutatione Primatus Papæ ante annos pene ducentos ſcripta Gregorius Heymburgenſis J. U. D. & Norimbergenſis Syndicus loquitur) *non purpura, non divitiæ, non equus albus, non faſtus, non dominatus; ſed: Ecce nos reliquimus omnia & ſecuti ſumus Te, Domine.* Tum igitur *florente Eccleſia, & nondum malo laborante* (ut Iſidori Peluſiotæ *lib.* III. *Epiſt.* verbis utar) τὰ θεῖα περὶ αὐτὴν ἐχόρευε χαρίσματα τοῦ ἁγίου πνεύματος δημαγωγοῦντος, καὶ τῶν προεστώτων ἕκαστον κινοῦντος, καὶ οὐρανὸν τὴν ἐκκλησίαν ποιοῦντος. *Divinæ gratiæ circa eam velut chorum agebant, Sancto Spiritu res adminiſtrante, Antiſtitum unumquemque incitante, ac Eccleſiam in Cœlum convertente.*

Virgo Eccleſia paulatim degeneravit.

VI. Cœterùm non abſurdè in Poſſiacena reſponſione retulit Carolus Lotharingus Cardinalis: *de quindecim* (nos addimus *de ſedecim*) *à Chriſto ſeculis, primum verè eſſe aureum: reliqua, quò longiùs abſcederent, eò eſſe nequiora atque deteriora.* Teſtis ejus rei idem, qui ſupra, Hegeſippus eſt, qui præfatus, Eccleſiam Apoſtolorum tempore caſtam Virginem fuiſſe, ſequentia ſubjungit: *Poſtquam autem ſacer Apoſtolorum chorus diverſo mortis genere vitam finiit, prateriitque illorum ætas, quibus à Chriſto donatum erat, ut auribus*

bus divinam ſapientiam coram acciperent, tum primùm falſa & veteratoria impii erroris conſpiratio per fraudem eorum, qui doctrinam à veritate prorſus alienam diſſeminare laborârunt, initium cepit. Qui deinde, nullo jam ex Apoſtolis reliquo, nudato, ut ajunt, capite, ſincero veritatis ſermoni, falſam & commentitiam doctrinam ex adverſo opponere auſi ſunt. Senſus eſt, tum poſt Apoſtolorum tempora mox hæreſes nefarias caput ſuum protuliſſe, & impletum eſſe, quod prænunciaverat S. Paulus Act. xx. 30. futurum ſcilicet, ut poſt ἄφιξιν *diſceſſum.* abitum ſuum & Apoſtolorum graves lupi, & viri perverſa loquentes, ex ipſius Eccleſiæ viſceribus ſurrecturi ſint: tum etiam ipſam Eccleſiam paulatim degenerâſſe, nævisque ejuſmodi, qualibus Eccleſia Apoſtolica caruit, laborare incepiſſe.

VI. Tametſi ipſorū Apoſtolorum etiam temporibus non defuerint, qui Evangelium prædicatum ab illis depravare ſatagerent, cùm Apoſtoli jam tum, cùm Evangelium prædicârunt, obteſtati ſint, in quibuſdam eſſe ἀγνωσίαν *ignorantiam Dei*, 1 Cor. xv. 35. & *Spiritum Antichriſti in mundo eſſe*, 1 Joh. iv. 3. *multoſque jam Antichriſtos in mundo extitiſſe* ib. cap. ii. 18. adeoque Diabolum gnarum utique, ſe mox ex regno ſuo, quod in gentes habebat, ejiciendum, id jam machinari omnibus viribus, ut haberet commeatum ad Antichriſtum aliquando in ſcenam producendum; nondum tamen γυμνῇ κεφαλῇ *nudato capite*, uti Hegeſippus loquitur, adeoque impune & proſtituto pudore omni hæretici graſſari cœperunt, uti quidem poſt Apoſtolorum tempora, cùm Apoſtolici Spiritus repagulum remotum eſſet, factum eſſe, hæreticorum catalogi à Veteribus conſignati teſtantur.

Apoſtolorum tempore nondum impune graſſari hæreticis licuit.

VII. Ab immani tamen hæreticorum talium licentia Eccleſia Romana magis, quàm cœteræ, immunis ſatis diu fuit. Sicut enim verbum Dei ex Sione prodiit, Evangeliumque primùm in Judæa & Aſia reliqua Africaque prædi-

Eccleſia Romana prima præ cæteris ab hæreticorum licentia diu immunis fuit.

catum eſt: ita in iiſdem locis primùm hæreſes obortæ à Judæis & Græcis Philoſophis cumprimis defenſæ Eccleſiam Dei infeſtare, & Evangelium prædicatum corrumpere cœperunt. Ex iis verò, quos S. Auguſtinus, Epiphanius, Philaſtrius hæreticorum catalogo inſerunt, pauci primis temporibus Romani fuerunt; Pauci Romanam Eccleſiam exercuerunt. Perſecutiones creberrimæ, martyria glorioſa, fidei ſimplicitatem, & charitatis ſinceritatem, ita ſuſtinuerunt, ut Diabolus oſtium apertum, per quod vel vi, vel fraude irrumperet, non invenerit.

Cypriani & Hieronymi elogia, quibus ejus ſinceritatem commendant, ad ejus perpetuitatem perperam trahuntur.

VIII. Hanc Eccleſiæ Romanæ primævam felicitatem S. Patres prædicant & extollunt. Omnium inſtar S. Cyprianus & Hieronymus ſunto. S. Cyprianus *Epiſtola ad Cornelium* inter alia *eos eſſe Romanos* ait; *ad quos perfidia non poſſit habere acceſſum.* Suo tempore innuit, tales eſſe Romanos, ob compertam in fide conſtantiam & zelum veritatis, continuis ferè eorum martyriis obſignatæ, quem etiam damnatis & rejectis ſtrenuè hæreſibus, eorum cumprimis, qui Romæ etiam turbare connixi fuerunt (quales Cerdon Valentinus, Marcellus, Novatiani) demonſtrârunt. Perpetuò tamen tales futuros eſſe, ut ad eos perfidia habere acceſſum non poſſit, non dixit; neque, ſi dixiſſet, recipiendum ἀβασανίστως eſſet. Pietas, zelus, prudentia, devotio, obſtacula ſunt perfidiæ, ne acceſſum habere poſſit. At iis ſucceſſu temporis vel langueſcentibus, vel intereuntibus decumana perfidiæ janua aperiri potuit. Sed & S. Hieronymus *lib. 3. Apol. contra Ruſinum*; *Scito*, inquit, *Romanam fidem Apoſtolica voce laudatam ejuſmodi præſtigias non recipere, etiamſi angelus aliter annunciet, quàm ſemel prædicatum eſt, Pauli authoritate munitum non poſſe mutari.* Corrigit autem hanc Hieronymi paulò crudiorem gnomam ipſe Rigaltius *Not. ad Cypr. Epiſt.* 55. aſſerens, non id velle Paulum, rectiorem firmioremque Romanorum fidem eſſe,

quàm

quàm aliorum, ſed hoc tantùm cum dicere, *agere ſe gratias Deo, quòd ubique fama ſit, etiam Romanos rerum Dominos, fidem Chriſtianam ſuſcepiſſe: quod ſanè,* inquit ille, *ob dignitatem urbis, quæ totius orbis erat caput, & gentium Domina, valde ad Chriſtianæ fidei propagationem faciebat.*

IX. Primis Eccleſiæ Romanæ Paſtoribus & Epiſcopis, Clementi cumprimis, Anacleto, Evariſto, Alexandro, Sixto, Teleſphoro, Hygino, Pio, Aniceto, Soteri, aliis tribuuntur epiſtolæ nonnullæ, vulgò *Decretales* inſignitæ, & ab Iſidoro Hiſpalenſi, ſi Franciſco Turriano Jeſuitæ fides eſt, collectæ. Quæ quidem epiſtolæ, ſiquidem genuinæ eſſent, non parùm Eccleſiæ Romanæ primitivæ gloriam offuſcarent. In iis enim laudati illi Epiſcopi Romani velut ex tripode dictantes nova quædam oracula circa ritus maximè & ceremonias Eccleſiæ, Apoſtolicæ ſimplicitati & puritati non parùm repugnantia, inducuntur. *Clemens,* verbi gratiâ, ſancit, ut Sacerdotes paludamentis ſacris, Epiſcopi infula & paſtorali pedo, ſandaliis & chirothecis, Archiepiſcopi pallio; Pontifex, Cardinales & Legati crucis vexillo ad concionis & Miſſæ ſacra veherentur. *Anacletus,* ne Præſul, neve Clerici barbam vel comam nutrirent; nec Epiſcopus à paucioribus, quàm à tribus Epiſcopis ordinaretur; utque Clerici publicè, non privatim, ad Sacros Ordines aſciſcerentur, edicit. *Alexander,* aquam luſtralem pro fugandis dæmonibus, hominibuſque poſt finita ſacra aſpergendis præſcribit. *Sixtus,* Corporalis ſeu linteoli, ſuper quo inter ſacra corpus Chriſti ponitur, formam præcipit. *Teleſphorus,* jejunium quadrageſimale ante Paſcha: *Hyginus,* dedicationes ſolennes Templorum, neve eæ augerentur & diminuerentur ſine Metropolitani & Epiſcopi conſenſu, nec non compatrum in Baptiſmo uſum. *Pius,* Paſchatis non niſi Dominicæ celebrandi neceſſitatem, *Anicetus,* ut vertex capitis ſacerdotum ſphærulæ inſtar

Epiſtolæ Decretales primis Eccleſiæ Romanæ Epiſcopis nonnullæ, ſimplicitati eorum parùm convenientia, tribuunt.

raderetur: *Victor*, ut Baptiſmus extra neceſſitatem ſolo Paſchate adminiſtraretur: *Calixtus*, ut ordines ſacri in quatuor jejunii temporibus conferrentur, qui hactenus ſolo Decembri conferri ſueverint: *Urbanus*, ut Eccleſia prædia ac fundos à fidelibus collatos reciperet: *Fabianus*, ut ſingulis annis die Cœnæ Domini Chriſma, vetere combuſto, renovaretur: *Stephanus*, tegumenta altarium & veſtes ſacerdotum: *Felix*, annua ſacra pro Martyribus: *Eutychianus*, ut frugum primitiæ in altari à Sacerdotibus benedicerentur, utque per gradus ad Epiſcopatum aſcenderetur, ordinarunt. Omittam prorſus, quæ hi ſimul omnes de Primatu Romani Pontificis, de forma judiciorum, & qualitate teſtium, de non accuſandis clericis, maximè Epiſcopis à Laicis, de appellatione ad ſedem Romanam, aliiſque hujus generis decreviſſe dicuntur. Quæ omnia ſi cum vero conſentanea eſſent, de Eccleſiæ Romanæ veteris puritate & prærogativa fidei ſupra Eccleſias reliquas haud dubiè conclamatum foret. Quis enim talia Apoſtolicæ ſimplicitati congruere vel ſomniare auſit?

Earum γνησιότης oppugnata. X. Sed ſalva res eſt. Alia longè pietas, mens alia, caſtiorque longè fuit primorum illorum Eccleſiæ Romanæ Epiſcoporum, iis temporibus, quibus continuo ferè perſecutionum incendio flagrantibus, alia omnia, quàm inania, frivola & abſurda ejuſmodi, ad inſtruendum faſtum miniſtrorum Eccleſiæ compoſita, meditanda fuerunt. Et detecta jam fraus eſt, clariuſque meridiano ſole ex iis, quæ primùm Magdeburgenſes Centuriatores, poſt adverſus Turrianum David Blondellus in *Pſeudo-Iſidoro, & Turriano vapulantibus*, (ne de Sirmondo, Petavio, aliis Pontificiis γνησιότητα earum oppugnantibus dicam) publicam in lucem protulerunt, conſtat, hunc Decretalium epiſtolarum lumbricum demum Caroli M. ætate, obſtetricante neſcio quo Iſidoro, cognomento Mercatore, natum,

tum, Iſidori Hiſpalenſis larvâ tectum, viliſſimas fæces pretioſiſſimis antiquiorum Urbis Romanæ Epiſcoporum titulis appoſitis venditâſſe, atque ita plus quàm octo ſeculorum decurrentium ordini, nefariè impoſuiſſe; quam in rem inferius Sect. LXIV. plura.

XI. Tametſi verò de depravata primis illis temporibus Eccleſiæ Romanæ doctrina nihil conſtat: Eccleſiæ tamen regimen ab eo, quod Chriſtus & Apoſtoli inſtituerunt, paulatim deflexit. Veriſſimè quidem Florimundus Raimondus *in fabula Joh. cap.* 20. ſic primorum Pontificum humilitatem depinxit: *Prioribus illis ſeculis, & multorum annorum fluxu Pontifices martyrii ſacri laureâ contentos fuiſſe, quam omni diademate & ſceptro potiorem habebant, reliquisque ornamentis ducebant ſuperiorem, nemo ignorat. Prima illa ætate, gloria eorum erat ignominia; Majeſtas, humilitas; felicitas, tyrannorum iræ; quies, ſupplicium; vita, mors ipſa.* Nihilominus eum paulatim ſupra reliquos gradum affectârunt, qui, procedente tempore, præter intentionem & conſilium eorum, malorum Iliadem poſt ſe traxit. *Eccleſia Romana regimen paulatim deflexit.*

XII. In univerſum quidem S. Hieronymus *Comment. cap. 1. ad Titum*, fusè comprobat, eundem S. Paulo eſſe Presbyterum & Epiſcopum. *Et antequam*, inquit, *Diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis: Ego ſum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ, communi Presbyterorum conſilio Eccleſiæ gubernabantur. Poſtquam verò unuſquiſque eos, quos baptizaverat, ſuos putabat eſſe, non Chriſti; in toto orbe decretum eſt, ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur cæteris, ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret, ut ſchiſmatum ſemina tollerentur.* Subjicit: *Noverint Epiſcopi, ſe magis conſuetudine, quàm diſpoſitionis Dominicæ veritate Presbyteris eſſe ſuperiores.* Annotatum etiam eſt, Alexandriæ uſque ad Heraclium & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteros ex numero ſuo unum, quem digniorem reputârunt, ſelectum in cel- *Epiſcopi & Presbyteri identitas ex Hieronymo aſſerta.*

 ſio-

ſiori gradu collocaſſe, futurum ſcilicet πρόεδρον τῶν πρεσβυτέρων, *Presbyterorum*, ſeu Presbyterii *Præſidem* quem morem à Marco Evangeliſta initium ſumpſiſſe, idem Hieronymus epiſtola ad Evagrium teſtatur. Et quod Alexandriæ ab initio factum eſt, id alibi poſt initia Eccleſiarum fieri etiam cœpiſſe, idem aſſerit. *Quod autem*, inquit ille, *POSTEA unus electus eſt, qui cæteris præponeretur, in Schiſmatis remedium factum eſt, ne unuſquiſque ad ſe trahens, Chriſti Eccleſiam rumperet.* Proin quicquid hic præter inſtitutionem Chriſti maturè in Eccleſia accidit, ſicut non malo conſilio accidiſſe largimur ultrò, ita non tam propter ἐξουσίαν *poteſtatem* majorem, reſignandam ſcilicet in manus Epiſcopi, vel propter πρωτοκαθεδρίαν quandam, quàm προεδρίαν *præſidentiam*, adeoque προτιμίαν καὶ τάξιν *majorem* duntaxat *honorem & ordinem* accidiſſe pertendimus.

Alexandrina Eccleſia Presbyterorum præſidem eligentis exemplum, & mos ad alias Eccleſias, non malo primùm conſilio, tranſivit.

XIII. Solent autem optima & ſaluberrima quæque hominum inſtituta ſucceſſu temporis degenerare. Id hic etiam contigit. Honos enim ille collatus Epiſcopis ſubinde animos eorum ita mutavit, ut more humani ingenii, pluſculum ſibi arrogare, & ſe extollere ſupra alios inciperent. Quod Romæ inprimis, urbe ſcilicet Imperatoriâ & Orbis domina, eveniſſe conſtat. Sanè etiam Socrates *Hiſt. Eccleſ. lib.* VII. 11. Epiſcopos Romanos paulatim ita degeneraſſe dixit, ut πέρα τῆς ἱερωσύνης ἐπὶ δυναστείαν *ultra ſacerdotii limites ad externum dominatum* progreſſi ſint. Qua re gentilibus aliquando offendiculo fuerunt. Nam Ammianus Marcellinus homo gentilis *lib.* 27. de Pontificibus Romanis ita ſcribit: *Proceſſerunt vehiculis inſidentes circumſpectè veſtiti, epulas curantes profuſas, adeò ut eorum convivia Regales ſuperaverint menſas.* Addita hac animadverſione, potuiſſe *eos eſſe beatos reverà, ſi magnitudine urbis deſpecta, quam vitiis opponunt, ad imitationem Antiſtitum quorundam Provincialium viverent: quos tenuitas edendi potandique parciſſimè, vilitas etiam indu-*

Id ſucceſſu temporis Romæ inprimis Epiſcoporum ambitionem aluit.

indumentorum, & ſupercilia humum ſpectantia perpetuo Numini, veriſque ejus cultoribus velut puros commendaret & verecundus. Sed & S. Baſilius *Epiſt.* 10. non obſcurè τὴν δυτικὴν ὀφρῦν *Occidentalem illum faſtum* pulſat. *Si ira Dei permanſerit*, inquit, τίς ἡ βοήθεια ἡμῖν τῆς δυτικῆς ὀφρύος; *quale nobis auxilium ab Occidentalium faſtu & ſupercilio aderit?* Vatem fuiſſe, triſtis eventus docuit. Alibi quoque fatente, & nonnihil ſtomachante Baronio ad A.C. CCCLXXII. §. 32. de Eccleſia Romana idem S. Baſilius dixit: *Odi faſtum illius Eccleſiæ.*

Unde Eccleſia Romana typhus cæteris maturè diſplicuit.

XIV. Exempla ambitionis Epiſcopos Romanos maturè ſatis concipientis, Victor & Stephanus ſuppeditant. Victor enim A. C. CXCV. Polycratem & Eccleſias Aſiaticas ob levem circa tempus Paſchatis celebrandi diſſenſum temerè condemnans, στηλιτεύει διὰ γραμμάτων ἀκοινωνήτους ἄρδην πάντας τοὺς ἐκεῖσε ἀνακηρύττων ἀδελφούς, *datis literis univerſos, qui illic erant, fratres proſcribit, & ab unitate Eccleſiæ prorſus alienos pronuntiat*, uti Euſebius *Hiſtor. Eccleſ. lib. V.* 24. loquitur. Addit idem parùm id placuiſſe Epiſcopis reliquis, puta etiam Occidentalibus, de cætero in re ipſa concordibus, qui ſcriptis ad eum literis acerbè ſatis illum perſtrinxerint; & Irenæum etiam Victori ad animum revocâſſe exempla Prædeceſſorum, Aniceti, Pii, Hygini, Teleſphori, & Xyſti, qui nunquam Orientalibus ob diverſitatem rituum ſuccenſuerint, nedum eos ab Eccleſiæ communione amputaverint.

Victor Romanus Epiſcopus adverſus Eccleſias Aſiaticas ſeſe effert.

XV. Stephanus quoque Papa ejus rei documenta præbuit. Is enim non tantùm circa A. CCL. Baſilidem Epiſcopum Aſturienſem, & Martialem Melidenſem, Hiſpanum utrumque immorigerum in fidem recipiens, Eccleſias Hiſpanicas ſic ſatis graviter adoritur, & jus appellationis ad Eccleſiam Romanam ambit, multùm reclamante licet S. Cypriano *Epiſt.* 18. nec non libro *de unitate Eccleſiæ*, ubi ἀξιομνημόνευτα illa occurrunt: *Hoc utique erant & cæteri Apoſtoli*,

Stephani jus appellationis ad Eccleſiam Romanam ambientis, & Africanas ac Orientales Eccleſias communione arcentis, conatus à Cypriano & Orientalibus repreſſus.

ſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio præditi & honoris & poteſtatis; ſed exordium ab unitate proficiſcitur, ut una Chriſti Eccleſia, & Catholica una monſtretur. (quæ verba accuratè Salmaſius *de Primatu Papæ pag.* 74.75.76. expendit) verùm etiam non multò poſt, ſuborta, de baptiſmo eorum, qui ab hæreticis baptizati erant, quæſtione, ipſe quidem cauſæ meliori addictus, diſſentientes tamen primò Africanas, mox etiam Orientales Eccleſias reliquas iis adhærentes, arroganter ſatis à communione ſua amputat. Ad quem ita apud Cyprianum Orientales, epiſtola ad Cyprianum data, quæ Pamelianæ Cypriani Operum Editionis 75. eſt, στηλιτευτικῶς ſatis ſcribit: *Homo animoſus parit lites, & vir iracundus exaggerat peccata. Lites enim & diſſenſiones quantas paráſti per Eccleſias totius mundi? Peccatum verò quàm magnum tibi exaggeraſti, quando te à tot gregibus ſcidiſti? Excidiſti enim te ipſum. Noli te fallere, ſiquidē eſt verè ille ſchiſmaticus, qui ſe à communione Eccleſiaſticæ unitatis apoſtatam fecerit. Dum enim putas, à te omnes abſtineri poſſe, ſolum te ab omnibus abſtinuiſti. Ambulate vocatione, qua vocati eſtis, digne cum omni humilitate ſenſus & lenitate, cum patientia ſuſtinentes invicem in dilectione, ſatis agentes ſervare unitatem Spiritus in conjunctione pacis. Hæc Apoſtoli mandata & monita ſalutaria, quàm diligenter Stephanus implevit, humilitatem ſenſus & honeſtatem primo loco ſervans? Quid enim humilius aut lenius, quàm cum tot Epiſcopis per totum mundum diſſenſiſſe? Pacem cum ſingulis vario diſcordiæ genere rumpentem, modò cum Orientalibus, quod nec vos latere confidimus, modò vobiſcum, qui in Meridie eſtis, à quibus legatos Epiſcopos patienter ſatis & leniter ſuſcepit, ut eos nec ad ſermonem ſaltem colloquii communis admitteret? Adhuc inſuper præcepit, ne quis eos in domum ſuam reciperet, ut venientibus non ſolùm pax & communio, ſed & tectum & hoſpitium negaretur. Apud talem hominem poteſt eſſe unum corpus, & unus ſpiritus, apud quem fortaſſis anima una non eſt; ſic lubrica, mobilis & incer-*

cer-

certa? Et tamen non pudet Stephanum talibus adverſus Eccleſiam patrocinium præſtare, & propter hæreticos aſſerendos fraternitatem ſcindere: inſuper & Cyprianum Pſeudo-Chriſtum, Pſeudapoſtolum, & doloſum operarium dicere? Quæ omnia in ſe eſſe conſcius prævenit, ut alter, ea per mendacium objiceret, quæ ipſe ex merito audiret. Hactenus illi, quorum Epiſtolam libenter ſe, exemplo Manutii, omiſſurum fuiſſe Pamelius, niſi Morellius & Turnebus ipſe, priores in lucem eam produxiſſent, fatetur.

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS SECUNDA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ Doctrinam puriorem, quoad præcipua, retinentis, at in regimine dominationem affectantis.

Inde à Conſtantino M. ſeu A.C. CCCXIV. ad Phocam & Bonifacium III. ſeu A. C. DCVII. uſque.

BREVIARIUM.

XVI. *Conſtantini M. favor & liberalitas Epiſcoporum Eccleſiæ Rom. ambitionem auxit. Neque tamen Eccleſiæ ejus principatum is agnovit, quod ex hiſtoria Donati & Arii in Arelatenſi & Nicæna Synodo damnatorum probatur.*

XVII. *Marcus Papa univerſalis Epiſcopi titulum ſibi arrogat. Julius primus impetrat, ut Epiſcoporum in Oriente depoſitorum cauſam ſibi cognoſcere denuo liceat, proteſtantibus tamen Epiſcopis Orientalibus.*

XVIII. *Liberius Papa in gratiam Conſtantii cum Arianis contra Athanaſium facit.*

XIX. *Da-*

XIX. *Damaſi & Urſicini pro obtinendo Papatu violenta molimina.*

XX. *Hieronymus Eccleſiæ Romanæ ambitione motus, eam cum Babylone comparat.*

XXI. *Imperatorum Valentiniani, Valentis & Gratiani edictum adverſus Cleri Romani avaritiam, ab Hieronymo etiam laudatum, & à Theodoſio, Arcadio confirmatum.*

XXII. *In Concilio Conſtantinopolitano Epiſcopus Conſtantinopolitanus Romano exæquatur.*

XXIII. *Siricius Papa amplificat poteſtatem Papalem.*

XXIV. *Et doctrinam etiam inducta lege cælibatus Sacerdotum contaminat.*

XXV. *Innocentii I, Zoſimi, Bonifacii I, Sixti III, Leonis I, pro ſtabiliendo Primatu molimina.*

XXVI. *Reclamante Eccleſia Orientali in Concilio cumprimis Chalcedonenſi, quo prærogativa Romani non juri Divino, ſed humano & politico accepta fertur. Inde æmulatio Romanos inter & Conſtantinopolitanos gliſcere cœpit.*

XXVII. *Felix III. Acacium Conſtantinopolitanum excommunicat: hic illius nomen è dipthychis eradit. Gelaſius I. primatum ſuum ex jure divino arceſſere conatur.*

XXVIII. *Romæ vaſtatio à populis ſeptentrionalibus ambitionis affectum in Pontificibus non extinxit; teſte hiſtoria Symmachi Papæ electi.*

XXIX. *Seculum ſextum promovendo Pontificio Regno, ob abſentiam Imperatorum, hæreticos Romam appellantes, & barbaros Pontificibus adulantes, præ cæteris opportunum fuit.*

XXX. *Hormiſdæ Papæ pro ſtabiliendo Papatu in Occidente & Oriente conatus; reſiſtentibus Johanne Patriarcha Conſtantinopolitano, Anaſtaſio & Juſtino Impp.*

XXXI. *Johannes P. Conſtantinopoli legatione fungens cum Epiphanio Patr. de Primatu contendit. Redux à Theodorico in carcerem compingitur.*

XXXI. *Juſtiniani de ſede Rom. ſenſus.*
XXXII. *Concilii Conſtantinopolitani V. hiſtoria. Defectio Epiſcoporum Italorum ab Eccleſia Romana.*
XXXIII. *Johannes jejunator Conſtantinopolitanus Patr. Oecumenici titulum ſibi vendicat.*
XXXIV. *Indignantibus multùm Pelagio Papa & Gregorio I. Magno, qui apud Imper. Mauritium Antichriſti præcurſorem inſignit, quisquis titulum eum affectat.*
XXXV. *Vaticinium Gregorii M. de ſequentibus temporibus.*

Conſtantini M. favor & liberalitas Epiſcoporum Eccleſiæ Romanæ ambitionem auxit.

XVI. ATque hi fuerunt Epiſcoporum Romanorum, ſævientibus adhuc perſecutionibus, pro obtinendo in reliquas Eccleſias primatu conatus, quorum in bona licet cauſa ambitione non ſegniter jam tum Satan abuſus eſt. Qui etiam, ex quo Conſtantinus M. Eccleſiæ Chriſtianæ pacem reddidit, eique favere cœpit, ambitionis hujus igniculos, ejus liberalitate incaleſcentes, immane quantum flatu ſuo accendit. Nam profuſis opibus Eccleſiæ donatis, creſcere Epiſcopis ipſis ſupercilium cœpit, auditaque, uti Silveſtri Legenda teſtatur, cœlitus vox eſt: *Hodie venenum effuſum eſt in Eccleſiam.*

Neque tamen Eccleſia ejus principatum is agnovit, quod ex hiſtoria Donati & Arii in Arelatenſi & Nicæna Synodo damnatorum probatur.

Nihilominus, cùm de Donato ab Eccleſiis Africanis damnato ageretur, Conſtantinus cauſam non Miltiadi, Romano Epiſcopo, judicandam obtulit, ſed judices pro ſua authoritate dedit Epiſcopos, Maternum Colonienſem, Rheticium Auguſtodunenſem, & Marinum Arelatenſem, quibus poſt ejuſdem diplomate adjunctus etiam Miltiades Epiſcopus Romanus eſt. Cùmque eorum judicio Donatus non acquieſceret, Conſtantinus Arelatenſem Synodum, cui ipſemet præſedit, judicem conſtituit, tandemque Mediolani ſententiam tulit. In Arii quo-

quoque controverſia nec ſolus Epiſcopus Romanus judicem egit, nec præcipuas etiam partes habuit, Conſtantino & convocante & moderante Nicænam Synodum, in qua Alexandrini Epiſcopi ἐξουσία, exemplo Romani, confirmata eſt, cautumque inſuper, ne Epiſcopus fieret præter ſententiam Metropolitani; allaboratum quoque, ne in civitate una plures uno Epiſcopi eſſent. Sic igitur Epiſcopalis dignitas & poteſtas incrementa cepit, ut Romani tamen Epiſcopi ſupra reliquos ὑπεροχὴ & prærogativa nulla hactenus emicuerit, quin ipſe potius Conciliari decreto ad curiam parium relegatus, ejuſque conatus ſufflaminati fuerint. De quo cum alios, tum maxime doctiſſimas Beveregii in Concilium Nicænum, Canonem inprimis ejus ſextum, aliorumque etiam animadverſiones videre eſt.

Marcus Papa univerſalis Epiſcopi titulum ſibi arrogat.

XVII. Nihil tamen Epiſcopi Romani, ut rerum in Eccleſia potirentur, reliqui fecerunt. Et Marcus quidem A. CCCXXXV. Papa lectus, ſi genuina eſt, quæ ei ad Anaſtaſium & Ægypti Epiſcopos adſcribitur Epiſtola ſibi *Univerſalis Epiſcopi* titulum arrogans, ſic Eccleſiæ Romanæ jura detonat: *Eccleſia Romana immaculata ſemper manſit, & Domino providente & Beato Petro opem ferente in futurum manebit.* Item: *Dominus diſcipulorum ſuorum principi in ſuis fatus eſt Evangeliis: Petre, rogavi pro te, ne deficiat fides tua.* Poſt eum Julius I. Epiſcopos in Oriente diverſas ob cauſas loco motos, pro authoritate ſua in integrum reſtituere conatus eſt. De quo ita Sozomenus *Hiſtor. Eccleſ.* III. 8. οἷα δὲ τῶν πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου ἑκάστῳ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ἀπέδωκε. *Quoniam propter ſedis dignitatem omnium cura ad ipſum ſpectabat, ſuam cuique Eccleſiam reſtituit.* Quin A. CCCXLVII. ſuggerente Oſio, in Synodo Sardicenſi conditus eſt canon, quo Epiſcopi depoſiti, bonæ cauſæ ſibi conſcii, ad Julium

Julius primus imperat, ut Epiſcoporum in Oriente de-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

poſitorum cauſam ſibi cognoſcere denuo liceat. Proteſtantibus tamen Epiſcopis Orientalibus.

lium Epiſcopum Romanum remittuntur, qui cauſam eorum denuo cogniturus ſit. Quodque Julio in particulari caſu tributum, ad omnes generaliter extendere ſucceſſores non dubitarunt. Sed proteſtati tamen adverſus hæc molimina Orientales Epiſcopi ſunt, diſertè aſſeverantes; ſe *κανονίζεσθαι παρ' αὐτοῦ legem ab eo accipere nolle*, uti Socrates *Hiſt.* Eccl. *lib.* II. 17. teſtatur.

Liberius Papa in gratiam Conſtantii cum Arianis contra Athanaſium facit.

XVIII. Julio ſurrogatus A. CCCLII. Liberius, Conſtantio Imperatore Ariano dominante, metu ejus ſubactus, & ne Papalis dominatus detrimenti quid pateretur, in gratiam Conſtantii Arianis adverſus ὁμοούσιον & Athanaſium ſubſcribit, editam Sirmii confeſſionem approbat, lapſuque ſuo in errorem plurimos inducit. Cui meritò ſic Hilarius occlamavit: *Hæc eſt perfidia Ariana! Anathema tibi à me dictum, Liberi, & ſociis tuis! Iterum tibi anathema, & tertio, prævaricator Liberi!* De quo quidem Liberii Arianiſmo eruditiſſimam Larroquani diſſertationem nuper editam, cui lubet, conſulat.

Damaſi & Urſicini pro obtinendo Papatu violenta molimina.

XIX. In eligendo A. CCCLXVI. ſucceſſore Liberii, Damaſi & Urſicini ambientium & contendentium ſtudiis immane quantum certatum eſt. Liber Pontificalis in ſede collocatum Damaſum dicit, *quia fortior, & plurima cum eo multitudo erat*. Ruffinus, author coævus *lib.* II. 10. ſic ea de re ſcribit: *Ex facto tanta ſeditio, imò verò tanta bella coorta ſunt, alterutrum defendentibus populis, ut replerentur humano ſanguine orationum loca.* Ammiano Marcellino *lib.* 27. teſte in Baſilica Sicinini, ubi ritus Chriſtiani conventiculum erat, uno die centum triginta ſeptem reperta cadavera peremptorum, efferataque diu plebs ægrè poſtea delinita eſt. Hieronymus quoque *Epiſt.* 61. teſtis eſt, Prætextatum Prætorio Præfectum Conſulem deſignatum Epiſcopi Romani, *Matronarum oblationibus*, uti Ammianus Marcellinus loquitur, *ditati* opulentia illectum dicere ſolitum eſſe:

Facite me Romanæ Urbis Epiſcopum, & ero protinus Chriſtianus. Ita Paparum ſplendor maximis jam Poteſtatibus eſſe invidendus cœpit.

XX. Vivit tum Hieronymus, cui ambitio & faſtus Papalis nauſeam ita movit, ut non obſcurè in Eccleſia Romana Babylonem commonſtraverit. Inducit in *Epiſt. ad Marcellam* Paulum & Euſtochium ſic Marcellam compellantes: *Lege Apocalypſin Johannis, & quid de muliere purpurata, & ſcripta in fronte ejus blaſphemia, ſeptem montibus, aquis multis & Babylonis cantetur exitu, contuere. Eſt quidem ibi Sancta Eccleſia: ſunt trophea Apoſtolorum & Martyrum: Eſt Chriſti vera confeſſio; eſt ab Apoſtolis prædicata fides. Sed ipſa ambitio, ipſa potentia à bono avertunt.* Ipſe verò *Præf. in libros Didymi de Spiritu S.* ſic liberè os ſuum reſolvit: *Cum,* inquit, *in Babylone verſarer, & purpuratæ Meretricis eſſem colonus, & jure Quiritum viverem, volui garrire aliquid de Spiritu Sancto, & cœptum opuſculum ejuſdem Urbis Pontifici dedicare. Et ecce illa olla, quæ in Jeremia poſt baculum cernitur, à facie aquilonis cœpit ardere, & Phariſæorum occlamavit ſenatus, & nullus ſcriba vel fictus, ſed omnis quaſi indicto ſibi prælio doctrinarum, adverſus me imperitiæ factio conjuravit. Ilico ego velut poſtliminio Hieroſolymam ſum reverſus, & poſt Romuli caſam, Lupercalia, diverſorium Mariæ & Servatoris ſpeluncam aſpexit.* Quid hic Hieronymo Babylon niſi Clerus Romanus, quem *ſenatum Phariſaicum, factionem ignorantium, conjurationem* vocat? Alibi *ad Euſtoch. epiſt. 22. ad Nepot. 2.* Cleri Romani luxuriam & in emungendis hominibus, ambiendiſque ſeniorum virorum & fœminarum legatis, artes turpiaque officia graviter exagitat. Huc etiam de faſtu Eccleſiæ Romanæ querela S. Baſilii ſupra memorata referenda eſt.

Hieronymus Eccleſiam Rom. ambitione motus, eam cum Babylone comparat.

XXI. Memorabilis eſt Imperatorum Valentiniani, Valentis & Gratiani lex Damaſo inſcripta, quam in *C. Theod. lib. 16. de Epiſcop. & Cler.* videre eſt. Cùm enim inſatiabilis jam

Imperatorum Valentiniani, Valentis &

Gratiani edictum adverſus Cleri Romani avaritiam.

jam videretur Clericorum vorago, huic veluti carcinomati cauterium adhibituri prohibent: *Ne Eccleſiaſtici, vel qui volunt continentium ſe nominibus nuncupari, viduarum ac pupillorum domos adeant. Ut nihil de ejus mulieris, cui ſe privatim ſub prætextu religionis adjunxerunt liberalitate quacunq;, vel extremo judicio poſſint adipiſci, & omne in tantum efficax ſit, quod alicui horum ab his fuerit derelictum, ut nec per ſubjectam perſonam valeant aliquid, vel donatione, vel teſtamento percipere. Quin,* ajunt, *ſi fortè poſt admonitionem legis noſtræ aliquid his de fœminis, vel donatione, vel extremo judicio putaverint relinquendũ, id fiſcus uſurpet. Lecta in Eccleſiis Romæ.* Quam legem etiam Hieronymus *Epiſt. cit.* ſic commendat, ut cauſam ejus magnopere vituperet. *Pudet,* inquit, *dicere: Sacerdotes idolorum, mimi & aurigæ, & ſcorta hæreditates capiunt. Solis Clericis & Monachis hac lege prohibetur, non à perſecutoribus, ſed à Principibus Chriſtianis. Nec de Lege conqueror, ſed doleo, cur meruerimus hanc Legem. Cauterium bonum eſt: Sed quod mihi Vulnus, ut indigeam cauterio? Provida ſeveraq; Legis cautio: & tamen nec ſic refrænatur avaritia. Per fidei commiſſa legi illudimus, & quaſi majora ſint Imperatorum ſcita quàm Chriſti, leges timemus, Evangelia contemnimus.* Cumque licentia cleri pergeret, Imperatores Valentinianus, Theodoſius & Arcadius legem hanc *L. 27. de Epiſc. & Cler. in C. Theod.* ſic ingeminant roborantq;: *Nihil de monilibus & ſupellectili cæteriſque claræ domus inſignibus ſub Religionis defenſione conſumant viduæ: ſed univerſa in liberos proximos transſcribat, ac ſi quando diem obierit, nullam Eccleſiam, nullum clericum, nullum pauperem hæredem ſcribat.* Tantæ molis erat Cleri Romani avaritiam, ne perrumperet, coërcere.

Etiam ab Hieronymo laudatum.

Et à Theodoſio, Arcadio confirmatum.

In Concilio Conſtantinopolitano Epiſcopus Conſtantinopolitanus Ro-

XXII. Damaſo adhuc Pontifice A. CCCLXXXI. indicente Theodoſio, & moderante Nectario Epiſcopo Conſtantinopolitano, celebrata eſt Synodus Generalis Conſtantinopolitana, ne quidem interveniente Legato Damaſi: Ibi Patres Synodi Nicænæ veſtigia retegunt, Provincias diſ-

ſidiis

ſidiis vitandis partiuntur, & *Can.* 3. ſedis Conſtantinopolitanæ Epiſcopo πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον *privilegia honoris poſt Romanum Epiſcopum*, eo ſcilicet argumento, quòd Conſtantinopolis ſit νέα Ῥώμη *nova Roma* decernunt; quòd fuſiùs Socrates *Hiſt. Eccleſ. V.* 8. & Sozomenus *lib. VII.* 9. narrant. Quæ quidem πρεσβεῖα τιμῆς *privilegia honoris* non tam ad prærogativam *poteſtatis* (utpote quæ in Chalcedonenſi demum Synodo ei acceſſit) quàm *dignitatis* referenda eſſe, Doctiſſ. Beveregius *obſervat. ad Can.* 3. oſtendit. *mano exæquatur.*

XXIII. Damaſi ſucceſſor Siricius & Papalem poteſtatem amplificare ſtrenuè laboravit, & doctrinam polluere cœpit. Is enim ſub A. CCCLXXXVI. in prima ad Himerium Tarraconenſem Epiſtola decretoria, *Statuta*, inquit, *ſedis Apoſtolicæ, vel canonum venerabilia definita, nulli Sacerdotum Domini ignorare ſit liberum.* Rogat proin, *ut in omnium Coëpiſcoporum perferri faciat notionem, & non ſolùm eorum, qui in ſua ſunt diœceſi conſtituti, ſed etiam ad univerſos Carthaginenſes, atque Bœticos, Luſitanicos, Gallicos*, &c. Per Himerii ambitionem ad ſuam ipſius per totam Hiſpaniam ſibi viam ſternit. In *quarta* etiam ad Africanos Epiſcopos *epiſtola* præfractè vetat, ne quis extra conſcientiam ſedis Apoſtolicæ, hoc eſt, Primatis, auſit ordinare Epiſcopum. Neque tamen Africani Epiſcopi herbam ſtatim porrigunt. Illi enim in Synodo Carthaginenſi ſecunda vetant quidem Epiſcopum ordinare *inconſulto Primate*, ſed *cujuslibet Provinciæ*, non Romano: in tertia verò ulteriùs progreſſa *primæ ſedis Epiſcopum, Principem Sacerdotem*; *& Epiſcopum univerſalem, Romanum etiam Pontificem* appellari prohibent. *Siricius Papa amplificat poteſtatem Papalem.*

XXIV. In Doctrina idem Siricius innovavit, Cœlibatus lege inter Eccleſiaſticos ſancita, quam paulò ante Synodus Nicæna, Epiſcopis conſentientibus, exploſit. Et primum quidem hanc legem Siricium tuliſſe, non tantùm *Et doctrinam etiam inducta lege cœlibatus ſacerdotum contaminat.*

Gloſſa Juris Canonici *Diſt.*84.*c.*3. innuit; ſed etiam Clichtovæus, Eſpenſæus, Caſſander, alii, fatentur. Legem hanc in Epiſtola ad Himerium expreſſam videre eſt. Ubi inſigni ignorantia ad eam S. Scripturæ teſtimonia torquet. Certè Hieronymus *Epiſt.*65. Legis hujus inſolentiam graviter deteſtatur. Et ſerò admodum in Occidente, in Oriente verò nunquam, eam valuiſſe conſtat.

Innocentii I. Zoſimi, Bonifacii I. Sixti III. Leonis I. pro ſtabiliendo Primatu molimina.

XXV. Nihil deinceps, ut cupitis modò potirentur, intentatum reliquerunt Pontifices, ædilitatem, quod ajunt, ſine ſuffragiis gerentes; *Innocentius* I. qui in Epiſtola ad Victricium Epiſcopum Rhotomagenſem decrevit, *ut majores cauſæ ad ſedem Apoſtolicam devolvantur*, per appellationem ſcilicet: *Zoſimus*, qui ad Synodum Carthaginenſem ſextam Legatos miſit, qui vicem ibi ſuam gererent, pertenderentque, Epiſcoporum Africæ eſſe concedere appellationem ad ſedem Romanam: *Bonifacius I.* idem per legatos ſuos, Nicæni etiam Concilii authoritate prætenſa, molitus: *Sixtus III.* de Primatu cum Polychronio Epiſcopo Hieroſolymitano contendens: inprimis autem *Leo I.* ob excellentem cœtera eruditionem & vigilantiſſimum adverſus Hæreticos, Manichæos cumprimis, ſtudium, dictus *Magnus*, qui Anno circiter CCCCL. ſuum illud: *Tu es Petrus*, ſtrenuè inculcans, *Petrus*, inquit, *petra dicitur, dum fundamentum pronunciatur, &c. In ſua ſede vivit poteſtas, excellit authoritas. Fratres omnium Epiſcoporum noverant eſſe primatem. Nunquam niſi per ipſum dedit, quicquid aliis non negavit Chriſtus.* Cumque ex decreto Concilii Conſtantinopolitani Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſecundam ſedem adeptus, in Oriente authoritatem, magnam jam, Romaniſque invidendam, obtineret, idem Leo M. per Legatos ſuos in Synodo Chalcedonenſi intercedere obtentu Nicænorum Canonum, *quibus aliter cautum ſit*, conatur.

XXVI. Variè equidem moliminibus & meditamentis

hiſce

hiſce Romanorum Pontificum Eccleſia, Orientalis cumprimis, ſe oppoſuit. In Synodo maximè Chalcedonenſi A. CCCCLI. celebrata, in quâ Eutyches à 630. Epiſcopis damnatus, Leonis M. machinatio repreſſa, & de thronis ſeu ſedibus Patriarchalibus ejusmodi cuſum decretum eſt: Τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα· Καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν καὶ τῷ τῆς νέας Ῥώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ῥώμῃ καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγματι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. *Sedi ſenioris Romæ, quod Urbs illa imperaret, Patres jure privilegia tribuerunt. Et eadem conſideratione moti centum quinquaginta Dei amantiſſimi Epiſcopi æqua privilegia tribuerunt ſanctiſſimæ ſedi novæ Romæ, rectè judicantes, urbem, quæ & imperio & ſenatu honorata ſit, & æqualibus privilegiis cum ſeniore Roma fruatur, etiam in rebus Eccleſiaſticis non ſecus ac illam extolli ac magnificeri ſecundam poſt illam exiſtentem.* Qui Canon Romanum Epiſcopum, ad altiora immodicè nitentem, manifeſtè in ordinem redigit. Primatum quippe Romani Epiſcopi non juri divino, & ſucceſſioni Apoſtolicæ, ſed conſtitutioni Patrum & cauſæ politicæ, prærogativæ ſcilicet Urbis adſcribit: τὰ ἴσα πρεσβεῖα, *jura æqualia*, poteſtatis ſcilicet (nam dignitatis prærogativa jam ante, uti *th. XXII.* vidimus, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ conceſſa fuit) ſine reſpectu ad Romanam Eccleſiam, Conſtantinopolitanis vindicat; Conſtantinopolitanum, qui Anatolius tum erat, Romano, Leoni ſcilicet, excepta primæ ſeſſionis prærogativa (quæ ordinis, prioritatis, poteſtatis æqualitatem non tollit) æquans, Romani jurisdictionem coercet: denique ſine conſenſu Romani de thronorum jurisdictione ſtatuit. Quam ob cauſam ne quicquam

Reclamante Eccleſia Orientali in Concilio cumprimis Chalcedonenſi, quo prærogativa Romani non juri Divino, ſed humano & politico accepta fertur.

Inde æmulatio Romanos inter & Conſtantinopolitanos gliſcere cœpit.

acriter Leo I. ſe ei Canoni oppoſuit: & gliſcere inde Romanos inter & Conſtantinopolitanos perpetuæ æmulationes viſæ ſunt; faventibus Romano etiam Alexandriæ & Antiochiæ Epiſcopis, Conſtantinopolitani ſuccreſcentem authoritatem haud æquo animo ferentibus.

Felix III. Acacium Conſtantinopolitanum excommunicat, hic illius nomen è diptychis eradit.

XXVII. Et Anno quidem CCCCLXXXIII. Felix III. Papa Romanus in Romano Concilio Acacium Conſtantinopolitanum, decretæ ſibi poteſtatis vindicem, accuſante Johanne Alexandrino, damnavit & excommunicavit. Viciſſim Acacius nomen Felicis è diptychis eraſit. Euphemius eo reſtituto tum à Felice, tum à Gelaſio juſſus eradere nomen Acacii, in animum induxit Papam in judicium vocare, & apud Anaſtaſium eundem criminatus eſt. Unde etiam in Oriente ſubortum ſchiſma eſt. Papæ verò cum iis, qui Acacii memoriam damnare detrectarent, ne quidem communicare ampliùs dignati ſunt. Mox A. CCCCXCIV. Gelaſius I. in Concilio Romæ habito primatum Papæ contra Conſtantinopolitanorum præſumptionem ex Divino jure aſſerere conatus eſt.

Gelaſius I. primatum ſuum ex jure divino arceſſere conatur.

Roma vaſtatie à populis ſeptentrionalibus, ambitionis affectum in Pontificibus non extinxit.

XXVIII. Jam ante ſeptentrionales populi univerſam Italiam devaſtabant, & in eam quaſi perrupto aggere, exundabant. Eudoxia Maximi, à qua A. CCCCLV. Valentinianus III. interfectus eſt, conjunx Genſericum Vandalum in Italiam vocavit. Is Romam bis cepit, theatra incendit, ornamenta, theſauros abſtulit. Avitus, Majoranus, Severus, Anthemius, Olybrius, Glycerius, Julius Nepos, Auguſtulus ad Ann. CCCCLXXV. rerum potiti ſunt. Inde Odoacer Herulus, Theodoricus, Athalaricus, Theodatus, Vitiges, Theobaldus, Totilas, Tejas, à Narſete A. DLV. victus, Ariani omnes, Italiam annos ſeptuaginta octo rexerunt. Intra quod tempus bis Roma capta eſt. Neque tamen diuturnæ & concatenatæ hæ calamitates ambitionis affectum in Romanis Epiſcopis extinxerunt. Graſſaba-

ſabatur illa perpetuo, obrepebat, imperitabat aliis. Eoque etiam deventum, ut Epiſcopatum Romanum nemo jam niſi per vim, ſordes & ambitum conſequeretur. In annos Pontificis inquirere, de ejus ſucceſſione ante obitum paciſci, ſuffragia numerata pecunia redimere; verbo, jurejurando, ſigillo pacta illa contra bonos mores firmare adeò religio non fuit, ut pœne vim legis obtinuerit. Teſtis ἀταξίας eſt hiſtoria Symmachi A. CCCCXCVIII. Papæ electi. De quo ſic Sabellicus 8. *Ennead.* 2. *Col.* 455. ſcribit: *Fuit Symmachi creatio tumultuoſa, ordinumque diſcordia infamis, eſtque non inter cives ſolùm, ſed inter ordines etiam opibus & authoritate certatum, quum Senatus in hunc propenſior eſſet, ignobilis multitudo in illum.* Teſtis etiam Romana Synodus, quæ ſub ipſo Symmacho nefarium ambitum refrænare nequicquam ſtuduit. Teſtes barbari Reges, Odoacer, Theodoricus, alii, qui authoritate interpoſita identidem motos fluctus componere neceſſum habuerunt. Si ſolam ovium Chriſti curam animo pio volutâſſent: Si aliud in eo munere lucrum non ſpectâſſent Epiſcopi, tam acriter de Papatu dimicaturos, quis ſanus exiſtimet?

Teſte hiſtoria Symmachi Papa electi.

XXIX. Seculum imprimis à Chriſto nato *Sextum* provehendæ machinationi Pontificum παμβασιλείαν quandam in Eccleſia meditantium, opportunum ſupra modum fuit. Nam & Imperatores peregre, Conſtantinopoli ut plurimum, agebant: & iidem, ut in fide Romanos retinerent, demulcendis Pontificibus, à quorum ferè nutu Chriſtianus Romæ populus pendebat, nihil non indulgebant. Septentrionales quoque populi turmatim in Italiam influentes & in ea pedem figere, ſtabilemque dominationem obtinere parantes, Pontificum gratiam ad id futuram non parum proficuam, exquiſitis adulationibus demerebantur. Hæretici, irriguæ herbæ inſtar ſuccreſcentes, modò in Africa, modò in Oriente damnati legitimè pro-

Seculum ſextum promovendo Pontificio Regno, ob abſentiam Imperatorum, hæreticos Romam appellantes, & barbaros Pontificibus adulantes, præ cæteris opportunum fuit.

ſtigatique, ut juri ſe ſubducerent, ſeu appellationis ſpecie, ſeu retractationis ſpe, Romam ſe conferebant, non ingrati Pontificibus, quod Primatum ſic ſtabilire viderentur. Omnes denique toto orbe primæ ſedis Epiſcopi gratiam exambiebant, eò quòd Roma Urbs princeps mundi, orbis epitome, & in gravioris momenti rebus conſilii quondam fons & origo clueret. Solentque etiam aliâs conſultationes frequentes pro ſupplicationibus haberi, conſilium in merum imperium, arbitrium in judicium, ſeu rem judicatam, ſucceſſu temporis degenerare. Cumque doctrinæ labes diſciplinæ corruptelam conſequi ſoleat, mirum equidem non eſt, in religionem ipſam errores ſonticos paulatim irrepere, Sanctorum & Martyrum invocationem & adorationem circa tempus idem radices agere; Ethnicorum pampinos Chriſti vineam, dum pauci admodum deſtringebant, & ſuperſtitioni graſſanti obnitebantur, obumbrare cœpiſſe.

Hormiſda Papa pro ſtabiliendo Papa in Occidente & Oriente conatus.

XXX. Anno DXIV. Romanam ſedem Cœlius Hormiſda occupavit. Is & in Occidente & Oriente primatum firmare haud ſegniter perrexit. In Occidente diverſis Provinciis vicarios, Galliæ Narbonenſi Avitum Viennenſem, Hiſpaniæ cis Bœtim Johannem Tharaſconenſem, trans Bœtim Salluſtium Hiſpalenſem impoſuit. Qui, ut ſupra fratres ſe extollerent, haud inviti munus illud acceptârunt. In Orientem ad Imperatorem Anaſtaſium Legatos miſit, qui religionis cauſa obortas diſcordias componerent, Synodique Chalcedonenſis adverſus Eutychianos decreta ſtabilirent. A decreto interim Synodi illius præcipuo, quo Patriarchales throni diſcernebantur, & nova Roma veteri coæquabatur, manifeſtè recedit, alia licet in cauſa, proteſtatus, ſe præter Synodum Nicænam nihil agnoſcere. Excepti ab Anaſtaſio honorificè eidem imponere potiùs, quàm ſuadere, viſi ſunt. Cùmque in Patriarcham

cham Johannem incidiſſent, is juriſdictionem alienam involantes ſic allocutus eſt: *Scio Auguſtorum eſſe, non Pontificis imperare. Aut ſi quid foret, in quo hunc, cui Divina curæ ſunt, jubere oporteat, me eum eſſe, à quo alii multò meliùs exſpectent juſſa, quàm ſua exequenda proponant.* Dimiſſi ab Anaſtaſio, inſolentia eorum offenſo, minùs humaniter ſunt. Ejus ſucceſſor Juſtinus in eadem cauſa Conſtantinopoli Synodum coëgit, in cujus Actis Conſtantinopolitanus Epiſcopus, in Romani contemptum, *Oecumenicus Patriarcha* perpetuò appellatur. Ad eam Synodum Hormiſdas etiam legatos miſit, inſtructos libello, quo quid ſubſcribendum eſſet Epiſcopis Orientis, ſi quidem cum Romano in gratiam redire vellent, aliaque pro Romano magnifica continebantur. Quibus inter alia ſic Juſtinus reſpondit: *Pro una eademque habeo utraſque Eccleſias, tam ſenioris quàm novæ Romæ.* Johannes verò Conſtantinopolitanus Hormiſdam ſimpliciter *Fratrem & Comminiſtrum* vocat, & ſuam Eccleſiam Romanæ ſubordinari ubique vetat. In gratiam etiam Hormiſdæ Acacii & Euphemii nomina è Diptychis eraſa ſunt: non tamen cœterorum, qui cum iis communicâſſent, quod malè Hormiſdam habuit.

Reſiſtentibus ſolà arte Patriarchis Conſtantinop. Vitaliano, Anaſtaſio & Juſtino Impp.

XXXI. Anno DXXV. Johannes Papa à Theodorico, Rege Ariano, Conſtantinopolin ad Juſtinum miſſus, pacem Arianis, à Juſtino loco motis, conciliaturus, non ſatis habuit, pari in loco cum Epiſcopo Conſtantinopolitano Epiphanio ſedere, obtinuitque tandem, ut ſupra Epiphanium collocatus, altius ſubſellium, forte quòd Theodorici Regis nomine legatione fungeretur, occuparet. De honore eidem ab Imperatore Juſtino Conſtantinopoli ampliſſimè exhibito neſcio quid ampullatur Liber Pontificalis, quem penes fides ſit. Redux à Theodorico ambitionis illius impatiente, ſeu alias etiam ob cauſas Ravennæ in carcerem detruſus eſt, in quo etiam ſupremum diem clauſit.

Johannes Papa Conſtantinopoli legatione fungens, cum Epiphanio Patriarcha de Primatu contendit.

Redux à Theodorico in carcerem compingitur.

XXXI. Jo-

Iuſtiniani de ſede Romana ſenſus.

XXXI. Johanni ſecundo Papæ, cui cognomentum fuit *Mercurius*, ob inſignem ſcilicet eloquentiam, ſic Anno DXXXII. Juſtinianus in Codice *lib. I. tit. I. de ſumma Trinitate* (ſi modo germana eſt epiſtola, quod pluribus argumentis Celeberrimus JC. Jacobus Lectius in Præſcriptionibus Theologicis negat) abblanditur: *Semper nobis fuit magnum ſtudium unitatem veſtræ Apoſtolicæ ſedis, & ſtatum Sanctarum DEI Eccleſiarum cuſtodire, qui* hactenus obtinet & incommotè permanet, nulla intercedente *contrarietate. Ideoque omnes ſacerdotes univerſi Orientalis tractus & ſubjicere & unire ſedi veſtræ Sanctitatis properavimus.* Juſtinianus ſcilicet, ſi ejus hæc verba ſunt, ad ſe pertinere putavit, ut cui videretur, ſubjiceret Epiſcopos; & ſi videretur, Papam etiam ſubjiceret ſibi. Quod parùm ſententiæ Pontificum congruit, primatum ſuum non arbitrio Imperatorum, ſed verbis: *Tu es Petrus*; ſuperſtruentium. Sicut autem Pontificii moderni quiritari ſolent, Juſtinianum hactenus nimiùm ſibi arrogaſſe: ita boni quiritantur meritò, Juſtinianum Pontificiis nimium dediſſe. Idem tamen *Novella* 100. Conſtantinopolitanum Romano ſecundum facit. Proin ex mente Juſtiniani verba, *Properavimus ſubjicere*, eum habere ſenſum videntur, non eſſe, quòd conqueratur Papa, cùm ei Conſtantinopolitanus non prælatus, ſed ſecundo poſt eum loco collocatus, adeoque, quoad ordinis prærogativam, ſubjectus ſit. *Caput*, fateor, *omnium Eccleſiarum* Eccleſiam Romanam Juſtinianus in eadem Epiſtola, ſed ſuſpecta, uti diximus, vocavit. At cùm alia in Lege *Eccleſiam Conſtantinopolitanam caput eſſe omnium Eccleſiarum aliarum*, idem definivit, tùm Zeno etiam repetiit, proclive judicatu eſt, ibi *Occidentales*, hîc *Orientales* Eccleſias intelligi. Sanè etiam *Novella* 42. Mennam Conſtantinopolitanum Patriarcham *Oecumenicum Patriarcham* inſignire Juſtinianus idem nullus dubitavit.

XXXII. An-

XXXII. Anno DLIII. Conſtantinopoli Synodus quinta celebrata eſt, invito equidem Vigilio, Romano Pontifice, cujus authoritatem licet Baronius, & poſt ipſum Halloixius floccipenderint, aſſerere tamen adverſus eosdem Henricus de Noris, Auguſtinianus Monachus, deditâ operâ non dubitavit. Ipſe quidem Vigilius, quòd Synodum illam rejiceret, à Juſtiniano in exilium actus eſt. Ex eo tamen, cùm Concilium illud, Epiſtola ad Eutychium Patriarcham Conſtantinopolitanum exarata, & non ita pridem ex MS. Veteri, unà cum Petri de Marca ad eam animadverſionibus, à Stephano Baluzio edita, approbare ſe profiteretur, revocatus, in Sicilia, cùm Romam proficiſceretur, mortuus eſt. Inde Aquilejenſis, Mediolanenſis, Ravennenſis, aliique tractuum eorum Epiſcopi ſeſe authoritati Eccleſiæ Romanæ, cujus propemodum conclamatæ tum res erant, ſubtraxerunt, Synodum etiam Conſtantinopolitanam ejurantes. Quos Pelagius I. per Narſetem & Pelagius II. per Smaragdum Exarchum in ordinem redigere nequicquam laborârunt.

Concilii Conſtantinopolitani V. hiſtoria.

Defectio Epiſcoporum Italorum ab Eccleſia Romana.

XXXIII. Neque Romæ tantum Veteris Pontifices, ſed Novæ quoque eundem in modum *rebus ceſſere ſecundis*. Quinimo id Conſtantinopolitani Epiſcopi agebant, ut Romanos nova præſumptione atque ſuperbia, uti Gregorius *Regiſtr. lib.* IV. *epiſt.* 34. loquitur, ſuperarent. Johannes enim, cui à Jejuniis νηςευτȣ ſeu *Jejunatoris* inditum cognomentum eſt, animadvertens ſcilicet, imperiale ſolium Conſtantinopoli, & Ravennæ Exarchatus ſedem ſtabilitam, Romam à Longobardis obſeſſam, Romanum proin Epiſcopum magnas in anguſtias redactum; A. DLXXX. *contra Deum*, ita Gregorius idem, *lib.* VII. *epiſt.* 69. loquitur, *contra pacem Eccleſiæ, in omnium deſpectum & injuriam Sacerdotum, modeſtiæ ac menſuræ ſuæ terminos excedens, & illicitè in Synodo ſuperbum ac peſtiferum Oecumenici Patriarchæ* ſive Univerſalis Epiſcopi, *ſibi vocabulum uſurpavit.*

Iohannes Iejunator Patriarcha Conſtantinopolitanus Oecumenici titulum ſibi vendicat.

Indignantibus multum Pelagio Papa & Gregorio I. Magno, qui apud Imp. Mauritium Antichriſti præcurſorem inſignit, quisquis cum titulum affectat.

XXXIV. Ea res Romanorum Pontificum, uti mos eſt ingenii humani *contra audentiùs ire*, contentionem auxit, & rabidam ſtimulavit orexin. Et Pelagius quidem ſecundus, obſidione urbis Romæ ſoluta levatus, collecto animo Johannem *diſtrictiſſima*, uti *loc. cit.* Gregorius loquitur, *increpatione* admonuit, ut ſe *à novo & temerario ſuperſtitionis* nomine cohiberet. In Epiſtola ejusdem Pelagii ad Conſtantinopolitanæ Synodi Epiſcopos ſcripta inter alia hæc verba habentur: *Adverſarius noſter Diabolus, qui contra humiles ſæviens, ſicut Leo rugiens circuit, quærens quem devoret, non jam, ut cernimus, cautos circuit; ſed ita validè in quibusdam Eccleſiæ membris dentem figit, ut nulli ſit dubium, quin, niſi unanimiter favente Domino, cunctorum provida Paſtorum turba concurrat, omne citiùs ovile dilaniet. Perpenditis, fratres chariſſimi, quid è vicino ſubſequatur, cùm & è Sacerdotibus erumpunt tam perverſa primordia. Quia enim juxta eſt ille, de quo ſcriptum eſt: Ille eſt Rex ſuper univerſos filios ſuperbiæ, quod non ſine gravi dolore dicere compellor, dum frater & Coepiſcopus noſter Johannes mandata Dominica, & Apoſtolica præcepta, regulasque Patrum deſpiciens, cùm per elationem præcurrere conatur in nomine*; puta, Antichriſtum. Manifeſtè enim ad locum 2. Theſſ. II.4. alludit. Subjungit ſecundam rationem: *quòd ex ea, quam prætendebat, humilitate, univerſa ſibi tentet adſcribere, quæ ſoli uni capiti cohærent, nempe Chriſto.* Alia eundem in ſenſum non minùs prægnantia ſubjicit. Neque minori ardore Johannem hunc Jejunatorem perſequitur Pelagii ſucceſſor Gregorius I. cognomento *Magnus*, qui primus ſe *ſervum ſervorum* appellavit. In Epiſtola ad Johannem illum, *Univerſalem* Epiſcopum dici, & *Solum* Epiſcopum dici, perinde eſſe aſſerit. Revera enim ſi unus eſt univerſalis Epiſcopus, reliquis non datur eſſe Epiſcopis, ſed univerſalis illius Epiſcopi vicariis duntaxat & ſubdelegatis. Epiſtola ad Conſtantiam Auguſtam, quæ *Epiſt. lib. IV. ep.* 34. eſt:

Per

Per omnipotentem Dominum rogo, inquit, *ne pietatis veſtræ tempora permittatis unius hominis elatione maculari*: alludens ut ibi, ita & alibi ad illum ὑπεραιρόμενον *ſeſe efferentem* ſeu *elatum* de quo S. Paulus 2. Theſſ. II. 4. vaticinatur. Subjicit: *In hac ejus ſuperbia quid aliud, niſi propinqua jam eſſe Antichriſti tempora deſignatur. Quia videlicet illum imitatur* (Luciferum) *qui ſpretis in Sociali gaudio Angelorum legionibus ad culmen conatus eſt ſingularitatis erumpere, dicens: ſuper aſtra cæli exaltabo ſolium, &c. Ero ſimilis Altiſſimo.* Epiſtola ad Mauritium Imp. quæ *lib. IV. Epiſt.* 32. eſt, eodem ſenſu: *Cunctis*, inquit, *Evangelium ſcientibus liquet, quòd voce Dominica Sancto, & omnium Apoſtolorum Petro principi Apoſtolo, totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt. Cura ei totius Eccleſiæ & principatus committitur; & tamen Univerſalis Apoſtolus non vocatur. Et Vir Sanctiſſimus, Conſacerdos meus, Johannes vocari Univerſalis Epiſcopus conatur. Exclamare cogor ac dicere: O tempora, O mores! Ea cuncta in Europa barbarorum juri ſunt tradita. Deſtructæ urbes, everſa caſtra, depopulatæ provinciæ, nullus terrarum cultor inhabitat. Et tamen Sacerdotes, qui in pavimento & cinere flentes jacere debuerunt, vanitatis nomina ſibi expetunt, & novis ac prophanis vocabulis gloriantur.* Cumque Mauritius Imperator præcepiſſet, ne frivoli vocabuli prætextu ſcandalum inter Epiſcopos digladiantes exoriatur, Epiſtola ad eundem data, quæ *lib. VI. Epiſt.* 30. eſt; *Imperialis*, inquit, *pietas penſet, quia alia ſunt frivola, valde innoxia, atque alia vehementer noxia; Numquid non, cùm Antichriſtus veniens ſe Deum dixerit, frivolum valde erit, ſed tamen nimis pernicioſum? Si quantitatem ſermonis attendimus, duæ ſunt ſyllabæ. Si verò pondus iniquitatis, univerſa pernicies. Ego autem fidenter dico, quia quiſquis ſe univerſalem Sacerdotem vocat, vel vocari deſiderat, in elatione ſua Antichriſtum præcurrit: quia ſuperbiendo ſe cæteris præponit. Nec diſpari ſuperbia ad errorem ducitur, quia ſicut perverſus ille Deus videri vult ſuper omnes homines,*

mines,

mines, ita quisquis eſt, qui ſolus Sacerdos appellari appetit, ſuper cæteros Sacerdotes ſe extollit.

Vaticinium Gregorii M. de ſequentibus temporibus.

XXXV. Sunt hæc Gregorii Pontificis verè ταλαντιαῖα ῥήματα. Majus tamen illud eſt, quòd idem Gregorius proximè futuram tempeſtatem, tanquam ex ſpecula quapiam ante proſpiciens, de ſequentibus temporibus ita *lib. VIII. Ep.* 36. vaticinatur: *Qui poſt nos vixerint, deteriora tempora videbunt, ita ut in comparatione ſui temporis felices nos æſtiment dies habuiſſe.* Alibi *lib. IV. Epiſt.* 38. expreſſius: *Omnia quæ prædicta ſunt, ſiunt. Rex ſuperbiæ prope eſt, &* (*quod dici nefas eſt*) *ſacerdotum eſt præparatus exercitus.*

Ec-

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS TERTIA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ Dominationem in Spiritualibus, indultu Phocæ, adipiſcentis, & in doctrina ac ritibus degenerantis.

Inde à Bonifacio III. ſeu A. C. DCVII. ad Gregorium VII. ſeu A. C. MLXXIII. uſque.

BREVIARIUM.

XXXVI. *Phocæ Imperatoris decretum, quo Eccleſia Romana caput omnium Eccleſiarum declaratur, à Bonifacio III. confirmatum.*

XXXVII. *Syllogiſmo Pontificum verbis contexto Eccleſia Romana* αὐτοκατάκριτος *convincitur.*

XXXVIII. *Exceptiones eliſæ. Quo ſenſu Eccleſiæ Romanæ Epiſcopi Univerſales, Oecumenici à Patribus dicti?*

XXXIX. *Ab eo tempore verus Papatus in Eccleſiam Occidentis; & ſimul etiam in Eccleſiam Orientis Muhammediſmus introduci cœpit.*

XL. *Honorii Bonifacio ſuccedentis in hæreſin Monothelitarum lapſus, à Gregorio prædictus.*

XLI. *Pontifitum ſequentium ſtudia quæ fuerint, exponitur. Agathonis Siculi ſuperbiſſima effata. Theologiæ & bonarum literarum ſupinus iisdem temporibus neglectus.*

XLII. *Concilium Conſtantinopolitanum VI. in Trullo habitum, à Conſtantino Pogonato ſolo & convocatum, & directum eſt. Romani in eo in ordinem redacti.*

XLIII. *Leonis II. Benedicti II. Sergii I. ambitio.*

XLIV. *Synodus Quini-ſexta Romanæ Eccleſiæ minùs propitia, & ab eadem rejecta.*

XLV. *Eccleſiæ Romanæ ſeculo octavo ſtatus, provehendæ Paparum dominationi idoneus fuit, Imperatore, Exarchis & Longobardis æmulis, Pontificum gratiam aucupantibus. Juſtinianus II. cum Eccleſia Romana conciliationem fruſtra quærit. Papæ Conſtantini pedes oſculatur.*

XLVI. *Hiſtoria certaminis de imaginibus Eccleſiam inter Romanam & Orientales, cui Philippicus Bardanes, & Johannes Patriarcha Conſt. imagines Patrum Concilii VI. è porticu Sophiæ removentes; Conſtantinus verò Papa eaſdem, aliasque etiam Romæ in porticu Petri collocantes, anſam dederunt. Ea occaſione Eccleſia Romana ab Imperatore Orientali deficit, & mox Longobardis etiam à Pipino & Carolo M. domitis, Romanæ ditionis dominium feudali nexu adipiſcitur.*

XLVII. *Hiſtoria Synodi Generalis ſeptimæ Conſtantinopoli habitæ, quâ imaginum cultus damnatus: nec non Nicænæ II. quâ idem ſtabilitus eſt. Carolus M. adverſus Synodum Nicænam illam Francofurti Synodum celebrat, & imaginum cultum, libris etiam editis, damnat.*

XLVIII. *Carolo tamen Imperatore liberiùs ſe Papatus movet, benevolentia & liberalitate tùm Caroli, tum Inæ Saxonum Regis, in Britannia Denarium S. Petri Pontifici penſitandum inſtituentis adjutus, ceremoniis etiam in Franciam introductis, & Epiſcopis appellatione Romam conceſſa.*

XLIX.

XLIX. *Religionis prora & puppis quibus tum in rebus conſtiterit? Novelli ritus Caroli tempore in Eccleſiam invecti. Craſſa ignorantia Cleri.*

L. *Seculi IX. hiſtoria ex Pontificum ejuſdem rebus liquet.*

LI. *Electio Stephani V. & Paſchalis I. anomala.*

LII. *Eugenius II. in ſchiſmate eligitur. Valentinus oſculum pedum à ſenatu Romano primus admittit.*

LIII. *Synodi Pariſtenſis ad Ludovicum Imp. de Nicæna II. Synodo reſcriptum. Eugenii II. in iconolatria tuenda obſtinatio.*

LIV. *Gregorius IV. Ludovici filios adverſus Patrem fovet, & anathema comminatus, ab Epiſcopis Galliæ ſpernitur. Sergius II. Os porci, electus Papa, primus nomen mutat. Idem, & poſt ipſum Leo IV. ſedem, neglecto Imp. conſenſu occupant. Johannes VIII. fœmina.*

LV. *Nicolai I. judicari ſe à ſeculari poteſtate, eò quòd Papa à Conſtantino Deus vocatus fuerit, vetantis: Lotharium excommunicantis: cum Michaele Imp. Conſtantinopolitano ob Photium Ignatio ſubſtitutum expoſtulantis, & anathema eidem intentantis: Ravennatenſem Eccleſiam opprimentis: Sacerdotes conjugatos perſequentis inſolentia.*

LVI. *Hiſtoria controverſiæ de Prædeſtinatione Godeſchalcum inter & Rabanum Maurum ac Erigenam Scotum agitatæ, ex qua declinatio orthodoxæ de gratia & prædeſtinatione doctrinæ colligitur.*

LVII. *Hadriani II. molimina adverſus Carolum Calvum, ab Hincmaro ab ipſo Rege fortiter repreſſa.*

LVIII. *Hiſtoria Synodi octavæ Oecumenicæ, in qua Photio ob reprehenſum Baſilium Imperat. parricidam depoſito Ignatius ſubſtituitur, parricidæ partes Hadriano fovente, in cujus gratiam in eadem primatus Papæ & imaginum cultus confirmatus eſt.*

LIX. *Johannes IX. tres Auguſtos pronuntiat. Unde poſthac titulus Imperatoris Papæ beneficium eſſe cœpit.*

LX. Ha-

LX. *Hadriani III. decreta, ne in creando Pontifice Imperatoris authoritas exſpectetur : utque poſt mortem Imper. Craſſi Regnum Italicis Principibus cum titulo Imperii tribuatur.*

LXI. *Stephani VI. Sanctio, ut leges Eccleſiæ Rom. ſint irrefragabiles. Stephani VII. adverſus cadaver Formoſi horrenda ſævitia: vindicantibus mox Formoſum ſucceſſoribus.*

LXII. *Baronii de infelicitate illorum temporum, & monſtris ſedi Rom. ab Adelbertis Thuſcis impoſitis querela. Succeſſionis Paparum turbatio.*

LXIII. *Hiſtoria certaminis Sacramentarii inter Paſchaſium Ratbertum & Rabanum Maurum, ac Bertramum agitati.*

LXIV. *Poteſtatem Pontificis temporalem circa ea tempora multum fictæ donationes Conſtantini M. Ludovici Pii & Othonis M. promoverunt, quarum νοθεία panditur. Spiritualem eorundem poteſtatem firmârunt Epiſtolæ Decretales primis Pontificibus eodem tempore per fraudem ſuppoſitæ.*

LXV. *De Seculi decimi miſeranda facie querela Bellarmini & Baronii.*

LXVI. *Romæ tum ſordidiſſimæ meretrices, Theodora & Marozia imperitârunt. Gerberti & Genebrardi de eodem ſeculo querimonia.*

LXVII. *Infelicitatis illius cauſæ nunquid penes Imperatores Germanos hæſerint?*

LXVIII. *Seculi illius Pontifices à Gerberto,*

LXIX. *nec non Platina, Stellâ, Baronio, Genebrardo graphicè depicti. Exempla nonnullorum producuntur.*

LXX. *Cleri totius corruptio immanis.*

LXXI. *Novas hæreſes ſeculum iſthoc nullas protulit, quia in Prælatos & Monachos hæretici fugerunt omnes.*

LXXI. *Eccleſiæ circa annum milleſimum ſtatus ex VVernero, Glabro Radulpho repræſentatur.*

LXXII. *Seculum decimum, ferreum à Dithmaro appellatum, quo revelandum, vel revelatum jam eſſe Antichriſtum, paſſim percrebuit.*

LXXIII. *Silveſtri II. Necromantia. Diſcipuli & ſucceſſores ejus eodem, aliisque etiam criminibus infames.*

LXXIV. *Cardinalium nomen tempore Benedicti IX. in pretio eſſe incipit. Cardinalis fixus Eccleſiæ miniſter. Eorum definitio verbis M. Anton. de Dominis texitur.*

LXXV. *Poteſtas eorum unà cum Papæ poteſtate crevit; Seculo inprimis undecimo, quo primæ in eligendo Papa partes iis ſub Nicolao II. decretæ, donec excluſo ab ea electione Imperatore & Clero reliquo, ſolis iis jus hoc ceſſit. Ita ſub appellatione eccleſiaſtica Principes ſeculares facti ſunt.*

LXXVI. *Ea ratione Papa Chriſti æmulus collegium Apoſtolicum, ex Cardinalibus conflatum, conſtituit.*

LXXVII. *Cardinalium ex eo tempore prærogativæ multiplices.*

LXXVII. *Galerus ruber ſenatus hujus Edomitici teſſera. Cujus auctoramento principes hujus ſeculi viri ad Pontificias partes trahuntur.*

LXXVIII. *Certaminis Sacramentarii continuatio per Berengarium, ad horribilem palinodiam coactum. Libertati reſtitutus idem veritatem ad finem uſque vitæ aſſeruit.*

Phocæ Imperatoris decretum, quo Eccleſia Romana caput omnium Eccleſiarum declaratur, à Bonifacio III. confirmatum.

XXXVI. AN verò Gregorium, quem ſupra vaticinantem induximus, ex ſemet ipſo ea prolocutum eſſe, an prophetâſſe potiùs, quòd eſſet Pontifex anni illius, putabimus? Quicquid ſit, augurium vatem non fefellit. Succeſſores enim ejus, quod in Johanne Conſtantinopolitano graviſſimè meritò deteſtatus Gregorius eſt, ipſimet avidiſſimè rapuerunt, raptum defenſitarunt quibus libet interdictis, & præfractè, ſi quid aliud. Phocas enim, alter Zimri, Domini ſui, Mauritii ſub ipſo ferali ictu juſta Dei judicia celebrantis, cujusque centurio fuit, occiſor nefarius, *Tyrannus Calydonius*

nius σιδήρῳ περίφρακτος μιξοβάρβαρος ἄνθρωπος *ferro obtectus, homo ſemibarbarus, de Cyclopum genere, in modeſta purpura centaurus petulantiſſimus, cui de ebrietatis Regno erat certamen* (en notas, quibus Phocam Pontificii Regni architectum coætaneus ejus Theophylactus Simocatta inſignivit:) *rogante Papa Bonifacio* (tertio, patria Romano, A. DCVII. electo Pontifice) *ſtatuit, ſedem Romanæ Eccleſiæ caput eſſe omnium Eccleſiarum, quia Eccleſia Conſtantinopolitana primam ſe omnium Eccleſiarum ſcribebat*, uti Beda *de ſex ætatibus mundi*, Paulus Diaconus *Rerum Romanarum lib. II.* Anaſtaſius Bibliothecarius *in vita Bonifacii III.* aliique commemorant; vel, uti Pomponius Lætus *in Hiſt. Rom. compendio* loquitur: *Urbem Romam totius ſalutaris vitæ caput eſſe ſanxit, cum antea propter ſedem Principis Conſtantinopolis haberetur.* Erat nempe Phocas Cyriaco Patriarchæ infenſus, tantoque magis Romani Pontificis exquiſitis adulationibus appetitus, ut Conſtantinopolitani odio, & in favorem Romani non tantùm Eccleſiam Romanam *Eccleſiarum omnium caput*: Sed Romanum etiam Epiſcopum *Univerſalem* ſeu *Oecumenicum* Eccleſiarum ſcil. omnium *Epiſcopum* eſſe, dicique debere ſtatuerit. Quod imperiale ſcilicet ſtatutum Bonifacius mox in Synodo Epiſcoporum LXXII. ſanciri jubens, ſimul definivit, *electionem Epiſcopi à Clero pariter & populo fieri debere, eamque ita ratam fore, ſi à Principe civitatis approbata eſſet, & ſi ſummus Pontifex denique his verbis authoritatem ſuam interpoſuiſſet: Volumus & jubemus:* uti in vita ejus Platina loquitur.

Syllogiſmo Bonifacianum verbis contexto Eccleſia Romana αὐτοκατάκριτος *convincitur.*

XXXVII. Fingamus hic ad vivos redire Gregorium, quid dicturum putamus, ſi ſucceſſorem ſuum titulo ſuperbientem *Univerſalis Epiſcopi*, quem tantopere in Johanne Conſtantinopolitano damnaverat, vidiſſet? Saltem αὐτοκατάκριτος Sedes Romana efficitur Syllogiſmo ipſorum Pontificum verbis conſuto: *Qui Epiſcopus univerſalis appellari vult, Antichriſti præcurſor eſt. Bonifacius tertius Univer-*

ver-

verſalis Epiſcopus appellari & vult, & ut appelletur, poſcit, obtinetque. Bonifacius igitur tertius, ſi non Antichriſtus ipſe, at ejus certè præcurſſor eſt.

XXXVIII. Neque hic tralatitia κρησφύγετα moramur, cujuſmodi ſunt, *Phocam univerſalem Epiſcopatum Romani non inſtituiſſe, ſed aſſeruiſſe: ante Phocam titulo capitis Eccleſiæ, univerſalis Epiſcopi ab imperatoribus aliiſque Romanos exornatos eſſe.* Aliter longè Scriptores vetuſti. Paulus Diaconus ſcriptor coævus *lib. IV. cap.* 37. *de geſtis Longobard.* ſic: *Phocas, rogante Papa Bonifacio, ſtatuit,* (en ſtatutum novum, non veteris ſtatuti aſſertionem!) *Sedem Romanæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ caput eſſe omnium Eccleſiarum,* &c. Sic etiam poſteriores, Freculphus, Regino, Anaſtaſius, Hermannus Contractus, &c. qui omnes: *Bonifacius rogavit, obtinuit, impetravit à Phoca, ut eſſet, vel haberetur caput omnium Eccleſiarum.* Nonnulli etiam Phocæ *authoritate* factum eſſe caput Eccleſiarum. Sigonius *de Regno Italiæ lib. II.* ſcribit, Bonifacium ad Phocam legationem miſiſſe, quo *decretum* obtinuerit, *ut ſedes B. Petri eſſet prima omnium Eccleſiarum.* Sane etiam Juſtinianus (ſiquidem γνήσιος ejus Epiſtola eſt) ante Phocam Eccleſiam Rom. *omnium Eccleſiarum caput* inſignivit, ſed eodem utique ſenſu, quo etiam Conſtantinopolin *caput omnium aliarum Eccleſiarum* eſſe dixit. Mos fuit S. Patribus, omnes Patriarchas Oecumenicos ſeu Univerſales, hoc eſt, univerſalis Eccleſiæ contutores, ſeu Catholicæ Eccleſiæ curam in ſua portione, ſuoque diſtrictu gerentes (quamquam ne is quidem ſenſus Gregorio placuit, apertè teſtato, à ſuis anteceſſoribus vocabulum id rejectum eſſe) nuncupare; quod abundè à noſtris probatum. In ipſa Synodo Chalcedonenſi Mennas Conſtantinopolitanus Epiſcopus paſſim *Oecumenicus*; in Nicæna Tharaſius *Patriarcha generalis* ab ipſo Adriano Epiſcopo Romano vocantur. Obſervatumque jam olim etiam Benedicto Renato,

Exceptiones eluſa.

Quo ſenſu Eccleſiæ Rom. Epiſcopi univerſales Oecumenici à Patribus dicti?

S. Euſtachii apud Pariſianos Parocho, in amica Diſquiſitione ſuper Doctrina Hugenottorum, Patres aliquando univerſaliùs de Eccleſia Romana locutos eſſe, eò quòd per Romanam Eccleſiam Occidentalem ſeu Latinam, Orientali ſeu Græcæ, contradiſtinctam intellexerint, & à ſede præcipua ac Metropoli utrumque Imperium atque Eccleſia denominata fuerit. Ut manifeſtum planè ſit, Phocam *capitis Eccleſiarum*, & *Univerſalis Epiſcopi* titulum, qui communis antehac fuerat, Romano ita appropriâſſe, ut ab ejus communione Conſtantinopolitanus, aliique excluderentur, & Romanus in poſterum rerum in Eccleſia potiretur ſolus. Unde perpetuum Occidentalem inter & Orientalem Eccleſiam ſchiſma poſthac inceſſit, malumque paulatim factum immedicabile eſt.

Ab eo tempore verus Papatus in Eccleſiam Occidentis, & ſimul etiam in Eccleſiam Orientis Muhammediſmus introduci capit.

XXXIX. Ex hoc tempore verus Papatus in Eccleſiam Romanam invehi, errores & ſuperſtitiones in ea incrementum capere, ſacra omnia refigi & refingi, paulatim ex ſerpigine gangræna naſci. Plurimis tamen in Oriente & Occidente, Gallia cumprimis, Germania & Britannia in maximi momenti rebus, in quibus ſumma ſalutis vertitur, à Romani Pontificis ſententia divortio facto diſcedentibus. Accedit, quòd circa id ipſum tempus in Oriente exortus eſt Pſeudopropheta Muhammed, cujus ſectatores Saraceni mirabiles adeò ſucceſſus habuerunt, ut tertio poſt exceſſum illius anno, Omaro dynaſtiam capeſſente, intra ſexennii ſpatium Ægyptum, Arabiam, Phœniciam, Palæſtinam, Syriam, Meſopotamiam occupaverint. Sic duæ voragines, duo ſcopoli, duo carcinomata Eccleſiæ externæ corpus invaſerunt corripueruntque ſubitò.

Honorii Bonifacii ſucceſſoris in hæreſin Monothelitarum

XL. Jam ante Gregorius M. *Si unus Epiſcopus vocaretur Univerſalis, corruituram Eccleſiam univerſam, ſi unus caderet*, prædixerat. Augurio illi fidem ſtatim fecit ſpecimen notorium, Honorii, quarti poſt Bonifacium Papæ, qui A.

DCXXVI.

DCXXVI. Bonifacio V. ſucceſſit, lapſus, ex quo cernere fuit, quàm lubrica res ſit, à fide unius hominis pendere. In Monotheletarum ſcilicet hæreſin præceps lapſus, errorem ſuum literis ad Sergium Conſtantinopolitanum datis, & in Synodo Sexta Univerſali, actione duodecima & decima tertia prolatis, omniumque Patrum judicio igni damnatis, prodidit. Anathemati proin etiam in Synodo Nicænæ ſecunda, actione ultima: nec non in Octava ab Adriano Papa ſubjicitur. Egregium ſcilicet Papam, Epiſcopum Univerſalem, & caput omnium Eccleſiarum! quem Wicelius dicit fuiſſe *bonum virum, ſed malum Papam & Paſtorem negligentem*, reformatorem ſcilicet Cleri in rebus ludicris obſervandis, non in Verbo Dei propagando. Licet verò ab hæreſeos nota liberare eum Bellarminus conetur, à doctiſſimo tamen nuper Sorboniſta Launoio, Epiſtolis ea de re editis, ejusdem reus apertè peragitur.

lapſus, à Gregorio prædictus.

XLI. Sequentium Pontificum, Honorii ipſius, Zephyrini, Theodori, Martini Eugenii, Vitaliani &c. ſtudium fuit, non tam Eccleſiam Dei vivæ vocis præconio ædificare, & lapides vivos undique congerere: quàm magnifica Templa, ſacella, ſtatuas exſtruere: aliisque etiam ridiculis περιεργίαις operam omnem navare; ad exteras regiones quosdam à latere ablegare, non Evangelium promulgaturos, ſed ceremonias rituſque Romanos, Cantum, Latinum officium, Horas, altaria, organa, cereos, & nugamenta ſimilia; præ cæteris autem primatum Papæ, Phocæ ſuffragatione collatum obtruſuros. Agatho certè Siculus A. DCLXXVIII. Papale ſolium adeptus D. 19. *C. ſic omnes* 2. Papaliter ita pronunciat: *Sic omnes Sanctiones Apoſtolicæ ſedis accipiendæ ſunt, tanquam ipſius Divina voce Petri firmatæ.* Ad Conſtantinum etiam Pogonatum ſcribit idem, *Eccleſiam Apoſtolicam* (Romanam) *nunquam*

Pontificum ſequentium ſtudia quæ fuerint, exponitur.

Agathonis Siculi ſuperbiſſima effata.

quam

quam à Via veritatis deflexiſſe, ſed illibatam permanſiſſe, nec errare potuiſſe, ſecundum ipſius Salvatoris Divinam pollicitationem, quam ſuorum diſcipulorum Principi in Sacris Evangeliis fatus eſt. Sub eodem tamen Papa tantam bonarum literarum ſterilitatem, & Theologiæ univerſæ neglectum Eccleſiam pervagatum eſſe, ut ne unus quidem Romæ Theologus fuerit, & Theodorus Theologus nequicquam ex Britannia accitus fuerit; Papæ ipſius teſtimonio Baronius ad A. DCLXXX. confirmat. Scilicet omnia ſapientiæ cœleſtis myſteria in penetrale & adytum novi Apollinis, Univerſalis Epiſcopi immeârunt.

Theologia & bonarum literarum ſupinus iiſdem temporibus neglectus.

XLII. Anno DCLXXX. Conſtantinopolitani in Trullo ad compeſcendos Monotheletas, Synodus VI. habita eſt, indicente non Agathone, ſed Conſtantino Pogonato, uti Zonaras, Gratianus, Anaſtaſius diſertè teſtantur. Agatho ipſe Cæſari vocanti *promptam obſequentiam ſe exhibere* teſtatur. In literis ad Agathonem & Epiſcopos Romanos, nec non Gregorium Conſtantinopolitanum, illos *Papas Univerſales*, hunc *Patriarcham Univerſalem* vocat. Præſes ſeu *Præſidens* non alius in omnibus Concilii actis, quàm Conſtantinus deſignatur. Neque Agatho ipſe in Concilio ὑπεροχὴν ſupra alias Eccleſias venditare auſus, ſe per Legatos ſuos in parium curia ſedere perſpexit. Quin Epiſcopum Romanum ejus Synodi Patres, juxta antiquum Synodi Conſtantinopolitanæ decretum ita in ordinem redigunt, ut ἴσων ἀπολαβεῖν πρεσβείων *pari dignitate frui* & Romanum & Conſtantinopolitanum ſciſcant. Adeò nondum in Orientem *Univerſalis* poteſtatis fimbrias, ut ut concupiverint, dilatare Romanis integrum fuit.

Concilium Conſtantinopolitanum VI. in Trullo habitum à Conſtantino Pogonato ſolo & convocatum & directum eſt. Romani in eo in ordinem redacti.

XLIII. Agathonis Succeſſor Leo II. à Conſtantino impetravit, ut qui Archiepiſcopus Ravennæ impoſterum eligetur, Romam ordinandus ſe conferat, ea tamen lege, ne quid pro Pallio ab eo exigatur. Amplius quid ab

Leonis II. Benedicti II. Sergii I. ambitio.

eodem

eodem Benedictus II. obtinet, ut ſcilicet quem Clerus, populus & exercitus Romanus Pontificem delegerit, is è veſtigio, non exſpectata vel Imperatoris, vel Exarchi licentia, confirmetur & conſecretur. Quæ libertas quàm noxia fuerit, mox in electione Cononis aliorumque emicuit. Cononis ſucceſſor Sergius I. ſchiſmate populi ſuborto, aliis Theodorum Archipresbyterum, aliis Paſchalem Archidiaconum obtrudere molientibus, ex media populi turba raptus Papa creatur, & ilico ab omnibus, ipſis etiam rivalibus, ſalutatur; vel, ut Sigonius, recentiori adulatione, ait, *adoratur*. Eo ſedis hujus ſuperbia, & invadendæ ejuſdem cupiditas, & ambitio jam proceſſerat.

XLIV. Eodem Sergio Pontifice Anno DCXCII. Conſtantinopoli in Trullo, authoritate Juſtiniani Rhinotmeti à Callinico Patriarcha convocata, celebrataque adeò eſt Synodus, cui vulgò πεντέκτης, *quini-ſexta* nomen inditum eſt, eò quòd quintæ & ſextæ Synodi generalis, in quibus Canones de Diſciplina, regimine, ritibus, moribus Clericorum & Monachorum decreti nulli fuerant; quoddam ſupplementum eſſet. Varios ibi Canones Eccleſiæ Romanæ diſciplinæ, praxi, authoritati oppoſitos, ſeu, uti Anaſtaſius in vita Johannis VII. loquitur, *capitula Romanæ Eccleſiæ contraria* videre eſt. Quamobrem etiam moderni Eccleſiæ Romanæ gnathones Synodum erraticam, & nonnulli etiam planè confictam appellare non verecundantur; licet ab ipſo Sergio, ea parte, qua Eccleſiæ Romanæ authoritatem non lædit, ſubſcripta, aliisque etiam Pontificibus approbata conſtet. Auxeruntque Canones hi ſchiſma jam ante cœptum Orientales inter & Occidentales, fatente Baronio, *eorum cauſa diu Græcos inter & Latinos diſceptatum eſſe.*

Synodus quini ſexta Romanæ Eccleſiæ minus propitia & ab eadem rejecta.

XLV. Seculi *octavi* ſtatus Romanorum Pontificum domi-

Eccleſia

Romano ſeculo octavo ſtatus provehendæ Paparum dominationi idoneus fuit, Imperatoribus, Exarchis & Longobardis æmulis, Pontificum gratiam aucupantibus.

minationi provehendæ idoneus fuit. In Oriente remoti adeò, ſedebant Imperatores. Italiam barbari, Longobardi invaſerunt. Subditi Romani ab obſequio paulatim Imperatoris Conſtantinopolitani ſe ſubduxerant, Exarchorum imperium exuere parati. Omnes hæ partes Romanorum Pontificum gratiam ambiverunt. Imperator & Exarchi, ut ſe adverſus Longobardos & ſubditos infideles, favore eorum freti, munirent: Longobardi haud ſegniores, ut imperium malis artibus quæſitum ſtabilirent. Proin A. DCCV. Johanni VII. Aripertus Longobardorum Rex, immania ſcelera ſua expiaturus, qui jam Seculi illius error & terror fuit, Alpes Cottias in patrimonium donavit, quas Taurino Genuam uſque indeque in Gallias Blondus & Platina extendunt. Ex adverſo Juſtinianus II. domeſticis ſeditionibus conflictatus, imperio exutus, ac demum reſtitutus, & vindictam ſpirans, eundem Pontificem Johannem VII. demulcere conatur, miſſis ad eum Actis Synodi Sextæ, *ut*, verbis Anaſtaſii utor, *quæ ei viſa eſſent, ſtabiliret, & quæ adverſa, renuendo excluderet.* Sic utriuſque Eccleſiæ Orientalis & Occidentalis reconciliationem tentare voluit. Cœterùm Papa ſchiſma ſibi futurum conducibilius ratus, Legatos re infecta remiſit. Poſt Imperator idem Callinicum Patriarcham, oculorum uſura privatum, Romam ad Conſtantinum Papam gratificaturus ei, miſit: Papamque ad ſe Conſtantinopolin invitavit, ſeu, uti Paulus Diaconus loquitur, *ad ſe venire juſſit*, ſpecie conſilii de Republica cum ipſo ineundi; revera, ut honoribus cumulatum ſui eum beneficii faceret. Adventantis Papæ *pedes* Imperatorem *Regium* (diadema) *in capite habentem exoſculatum*, Paulus Diaconus idem tradit, addens, Juſtinianum cuncta Eccleſiæ Romanæ privilegia innovâſſe, & Papam Romam onuſtum muneribus dimiſiſſe.

Juſtinianus II. cum Eccleſia Romana conciliationem fruſtra quærit.

Papa Conſtantini pedes oſculatur.

XLVI. Mox

XLVI. Mox certamen de Imaginibus, earumque cultu, Romanam & Orientalem Eccleſiam admodum exercitam habuit. Certaminis occaſio incidit in A. DCCXII. quo Philippicus Bardanes Imperator, & Johannes Patriarcha Conſtantinopolitanus Monotheleta uterque, Concilio Oecumenico ſexto, quo Monotheletis Anathema dictum eſt, reprobato, Synodi ejus Patrum imagines è Porticu S. Sophiæ. ubi paulo ante à Juſtiniano collocatæ fuerant, ſuſtulerunt. Mox Conſtantinus Papa in adverſum nixus, Romæ celebrata Synodo, easdem imagines, additis etiam præcipuorum, qui præcedentibus Conciliis intererant, Patrum imaginibus, in porticu S. Petri collocavit: definiens inſuper, etiam in Templa imagines inferendas eſſe. Hinc quæſtio de imaginibus non acceſſoria ampliùs manſit, ſed principalis evaſit; Papa Conſtantino Philippicùm *in Iconomachiæ hæreſin lapſum* (ita Platina) imperio ſpoliare auſo. Leo tertius Iſaurus A. DCCXVII. Imperio admotus mox edictum adverſus imagines A. DCCXXVI. promulgat, & Conſtantini ſucceſſorem Gregorium II. cui *Dialogi* nomen erat, ab imaginum tutela dehortatur graviter. Ille adverſus Imperatorem æſtuans, Ravennates, Venetos populumque omnem adverſus Imperatorem & Exarchum concitat. Quo facto effrenes populi in Paulum, Ravennæ Exarchum, impetu facto, univerſam Italiam ſeditione, rapina, cædibus, implent. Ac tandem tot tantisque ſceleribus obligati Romani, ſi quidem vera eſt narratio authorum Græcorum, Zonaræ, Theophanis & Cedreni (quam nuper tamen Launojus *Epiſt. lib. 7.* ſuſpectam reddere conatus eſt) ab obſequio & fide Leonis Orientalis Imperatoris, ſublato mox etiam Exarchatu, ducentos annos in Italia obtinente, deſciſcunt, & ſolenni Sacramento ſe Pontificis Romani vitam ſtatumque in perpetuum defenſuros, & authoritati ejus obtemperaturos

Hiſtoria certaminis de Imaginibus Eccleſiam inter Romanam & Orientalem, cui Philippicus Bardanes & Iohannes Patriarcha Conſtant. imagines Patrum Concilii VI. à porticu Sophia removentes: Conſtantinus verò Papa easdem, aliasque etiam Romæ in Porticu Petri collocans, anſam dederunt.

Ea occaſione Eccleſia Rom. ab Imperatore Orient. deſciscit, & mox Longobardis etiam a Pipino & Carolo M. domitis, Romanæ ditionis dominium feudali nexu adipiſcitur.

recipiunt. De quo ita Sigonius *de Regno Italiæ lib.* 2. ſcribit: *Ita Roma Romanusque Ducatus à Græcis ad Romanum Pontificem propter infandam eorum hæreſin* (Iconomachiam) *impietatemq́; pervenit:* exactis à Romanis Epiſcopis Italia Orientis Imperatoribus deinceps oculos Romam verſus cum ſuſpiriis & gemitibus vix contorquentibus. Unus ſupererat metus à Longobardis, in Italia tum latè dominantibus, quorum imperio Pipini, quem ſuccollaturum ſibi Zacharias Papa abdicato (ſi narrationi Trithemii & Sigonii, quam idem eodem libro Launojus in dubium etiam revocat; fides haberi poteſt) Childerico, ceu minùs ad deſtinata exequenda idoneo, Regem Francorum fecerat, & Caroli M. operâ excuſſo, adeoque vicina potentia remotioris auxilio ſubruta, Papa Romanæ ditionis dominium obligatum feudali vinculo adeptus eſt; quo jure, quave injuria, nihil ultra dicere attinet; *rebus certè*, ut Sigonius idem *loc. cit.* loquitur, *pro Eccleſiæ ſalute, & ſedis Apoſtolicæ authoritate, non tam piè, quàm proſperè geſtis.*

Hiſtoria Synodi Generalis Septimæ Conſtantinopoli habitæ, quæ Imaginum cultus damnatur: nec non Nicænæ II, quæ idem ſtabilitum eſt.

XLVII. Anno DCCLIV. ſub Conſtantino Copronymo Conſtantinopoli indicta & habita eſt Synodus Generalis Septima, ex Epiſcopis trecentis triginta octo conflata, quâ, exploſis aliis imaginibus *unica* definitur eſſe *imago ab ipſo Chriſto inſtituta, nimirum panis & vinum in Euchariſtia, quæ repræſentant Chriſti corpus & ſanguinem.* Cui Synodo poſt triginta tres annos A. DCCLXXXVII. ſe oppoſuit Synodus Nicæna Secunda ληϛρικὴ ſeu *latrocinalis* vulgò dicta, annitente Irene, Leonis IV. conjuge, & Conſtantini Septimi tum adhuc impuberis matre, quæ Adriano I. Rom. Pontifici & imaginibus ſimul addicta, cum eodem Papa conſpirans eò denique rem perduxit, ut imagines honorandas, venerandas, ſalutandas, oſculandas, incenſis, cereis proſequendas, público decreto ſanciretur. Cui poſt decreto ſe oppoſuere Conſtantinus ipſe factus adul-

tior,

tior, à matre Irene, veriſſima Erynnide, & oculis & vita propterea orbatus: Conſtantini ſucceſſores, Nicephorus, alii, & Græci in univerſum: nec non Carolus M. ipſe ſcriptis quatuor adverſus cultum imaginum libris, & habita Francofurti A. DCCXCIV. Synodo, ex Epiſcopis Francis, Germanis, Italis, Anglis pluribus conflata, qua, uti Walafridus Strabo, Author Annalium Fuldenſium, loquitur, *Pſeudo-Synodus Græcorum pro adorandis imaginibus habita, & falsò Septima vocata ab Epiſcopis damnata eſt.* De eadem Synodo ſi Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus libro contra Hincmarum Laudunenſem edito: *Tempore Caroli Magni Imperatoris, juſſione Apoſtolicæ ſedis, Generalis Synodus in Francia, convocante præfato Imperatore, celebrata, & ſecundùm Scripturarum tramitem, traditionémque majorum, ipſa Græcorum Pſeudo-Synodus deſtructa, & penitus abdicata eſt. De cujus deſtructione non modicum volumen, quod in Palatio adoleſcentulus legi, ab eodem Imperatore Romam eſt per quoſdam Epiſcopos miſſum.* Paulò poſt: *Authoritate itaque hujus Synodi nonnihil repreſſa eſt imaginum veneratio. Sed tamen Hadrianus & alii Pontifices in ſua opinione perſeverarunt, & mortuo Carolo ſuarum puparum cultum vehementiùs promoverunt; adeò ut Ludovicus Caroli filius, libro longè acriori inſectatus ſit imaginum cultum, quàm Carolus.* Cùm igitur Græci, Occidentales Franci, Alamanni, Itali, Angli, à Concilio Nicæno, à Pontificiis Legatis directo, pro & univerſali ſe venditantis, & à Pontifice ipſo Hadriano confirmati definitione libere receſſerint, neque minùs tamen pro Chriſtianis & orthodoxis habiti fuerint, (quis enim Divum Carolum, quis tot Epiſcopos hæreticos dixerit?) citra orthodoxiæ periculum à definitionibus Conciliorum Pontificiorum, Tridentini nominatim, cùm ab iis violatam eſſe legem Dei credi poteſt, recedi, fuſè eruditéque Celeberrimus Allixius, diſſertatione peculiari confecit.

Carolus M. adverſus Synodum Nicænam illam Francofurti Synodum celebrat, & Imaginum cultum libris etiam editis, damnat.

Carolo tamen Imperatore liberiùs ſe Papatus movet, benevolentia & liberalitate adjutus, ceremoniis etiam in Franciam introductis, & Epiſcopis appellatione Romam conceſſa.

XLVIII. Liberius nihilominus Papatus Romanus, Carolo Imperatore, lacertos movit, Pontificum obſequiis claritudinem & protegens, & provehens. Stephanus Papa jam ante Pipino retaliaturus Francorum Regibus Imperiales dignitates & titulos decreverat, eúmque populi Romani nomine *Patritium* dixerat. Carolus Filius poſt aliquot in Italiam expeditiones proſperè ſuſceptas, Franciæ jam, Italiæ & Germaniæ Dominus, meruit, ut primùm *Patritius Romanus*, mox etiam à Leone tertio, authoritate non propria, ſed populi Romani, uti diſerte Sigebertus Gemblacenſis, Marianus Scotus, aliique teſtantur (quicquid etiam hic Baronius aliique ſedis Romane gnathones pertendant, immane dogma inde eruentes, Epiſcopi Romani jus eſſe, Imperia & Regna mutare & transferre) Imperator Romanus proclamaretur, coronaretúrque. Ubi Leonem ſuo populíque nomine non imperium Carolo, ſeu rem (nam Franciæ, Italiæ, Germaniæ jam tum dominio potitus erat) ſed rei & imperii titulum duntaxat contuliſſe, nuper Joh. de Buſſieres Jeſuita *Hiſt. Franc lib.* 4. fatetur. Tranſegeratque jam Carolus cum Imperatoribus Orientis, ea lege, ut *Imperator* diceretur uterque; Carolus & poſteri Occidentis: Orientis cæteri. Sicut autem gratia gratiam parere, & manus manum lavare ſolet: ita Carolus benefactis Paparum hoſtimentum retulit, Pipini donatione non confirmata duntaxat, ſed immodicè etiam aucta: univerſis ferè opibus, quas Hunnis eripuit, in Eccleſiæ ærarium illatis: Epiſcopis viciſſim pro modo liberalitatis, (uti quidem ipſe Petrus de Marca *de Concordia Sacerd. & Imp. lib. VIII.* 19: 2. fatetur) de rigore antiquæ pœnitentiæ remittentibus: Eccleſiæ Romanæ ceremoniis pleriſque in Franciæ Regnum introductis; &, quod Pontificæ dominationis Palladium eſt, Epiſcopis Metropolitanorum vel Comprovincia-

cialium judicio non acquieſcentibus appellatione ad Papæ judicium conceſſa. Neque Francos duntaxat Reges propitios adeò Pontifices experti ſunt; ſed Inam etiam, Regem Occidentalium Saxonum, cui tum Britannia parebat. Ejus enim indultu Britanniam univerſam Gregorio III. ita factam tributariam eſſe, ut ex ſingulis domibus quotannis ſinguli denarii (*Denarium S. Petri* inſignire moris erat) S. Petro, ſeu Romanæ ſedi, penſitari debuerint, Polydorus Vergilius teſtatur.

Religionis prora & puppis quibus tum in rebus conſtiterit?

XLIX. Quibus tum gradibus mediisque Romanorum Pontificum, qui legitimi Domini, Orientalis Imperatoris & Exarchorum jugum iniquis prætextibus excutere religioni non duxerunt, Francorum Reges depoſuerunt, Longobardos Francorum operâ Italia exegerunt, Francorum Regum indulgentia abuſi turpiter ſunt; authoritas & poteſtas in majus proceſſerunt, Catalogus Teſtium veritatis *lib. VIII. pag.* 732. &c. Aphoriſmis plus quàm quinquaginta κατὰ λεπτὸν ediſſerit. Præterea religionis circa ea tempora prora & puppis in propagando Papæ ſuprematu, imaginum & ſanctorum veneratione, cantionibus, Miſſarum ſolennibus, conſecrationibus, oblationibus, orationibus apud ſtatuas, imagines, reliquias, Feſtorum obſervantia, Templorum ornatu, cœlibatu Sacerdotum, votis Monachorum, aliiſque oculiferiis meris conſtituta eſt. Sigillatim autem circa id tempus Miſſæ ſolitariæ ſeu privatæ, lex abſtinendi à certis cibis, puta graculis, leporibus, fibris aliiſque, injuncta pœnitentibus, uti ex Gregorio II. Epiſtolis & Zacharia ad Bonifacium liquet: novæ peregrinationes inſtitutæ ad Eccleſias noviter conſtructas, qualis in Galliciam ad Jacobum Maiorem, hoc potiſſimum tempore repertum Compoſtellæ, Carolo M. Eccleſiam illam privilegiis dotante; juramentum Epiſcoporum, quo ſe erga Romanam ſedem obſtrinxerunt, præeunte

Novelli ritus in Eccleſiam invecti.

eunte Bonifacio in formula Tomis Conciliorum inſerta; apices dignitatum in Eccleſia, quales ſunt Abbatum, Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, diribitore Papa; ritus ἀποθεώσεως à Leone III. Divinos honores Guiberto, Verdenſi Epiſcopo decernente; (quam primam Canonizationem ſe legiſſe Bellarminus *lib.* 1. *de Sanct. Beat.* fatetur) originem ſumpſerunt. Et hæc omnia Eccleſia Romana Eccleſiis aliis, Gallicis, Britannicis, Germanicis, Hiſpanicis, cumprimis iis, quæ ad Chriſtum recens converſæ ſunt, obtrudere primas inter curas, nihil non in hiſce indulgente Carolo, habuit. Denique ignorantiæ tenebris ita immerſo clero, ut in ordinando Epiſcopo non doctrina quæpiam exquiſitior, & in Sacris Literis ſubactum judicium, ſed peritia modò cantandi orationem Dominicam, Symbolum & Pſalterium, Computum recitandi requiſita fuerit, *nihil mirum* (ita Mezeræus Pontificius *Hiſt. Gallic. Tomo I. in Carolo M.* arguit) *craſſam ignorantiam occupâſſe plebes. Religio tota converſa erat in ſuperſtitiones.*

Craſſa ignorantia Cleri.

L. Cujuſmodi ſeculo *nono* Eccleſiæ Romanæ facies fuerit, Pontificum illius ſeculi hiſtoria, & res iis ſedentibus geſtæ propalant. Fuerunt autem Pontifices ordine Stephanus V. Paſchalis I. Eugenius II. Valentinus, Gregorius IV. Sergius II. Leo IV. Johannes VIII. Fœmina, Benedictus III. Nicolaus I. Hadrianus II. Stephanus VI. Formoſus, Bonifacius VI. Stephanus VII. Ἀξιομνημόνευτα nonnulla commemorare haud pigebit.

Seculi noni Hiſtoria ex Pontificum ejuſdem rebus liquet.

LI. Stephanus V. *contra legem*, ita Aimonius *lib. IV. p.* 103. loquitur: *electus & ordinatus*, non exſpectato ſcilicet Imperatoris juſſu; errorem mox emendaturus, *omnem populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico juſſit.* Ejus etiam ſanctio D. 69. *C. quia ſancta* 28. extat, *ut Pontifex convenientibus Epiſcopis & univerſo Clero eligatur, præſente Senatu & Populo; utque ſic electus ab omnibus præſentibus Legatis*

Electio Stephani V. & Paſchalis I, anomala.

gatis Imperialibus conſecretur. Neque tamen ei ſanctioni pondus fuit in electione ſucceſſoris Paſchalis I. qui inſcio Imperatore Ludovico Pio Papa creatus, Cleri & populi impetum apud Cæſarem cauſatus eſt, monente Romanos Cæſare, *ne deinceps Majeſtatem læderent, & Majorum ut ſtatuta in Pontifice creando ſervarent.*

LII. Eugenius II. A. DCCCXXIV. Papa electus eſt in ſchiſmate, cujus componendi gratia miſſus à Ludovico Lotharius filius, *qui*, Aventini *lib. IV. Annal.* verba ſunt, *ſtatum Reipub. quem ſuperiorum Pontificum ambitio immodica, inſatiabilis avaritia, verſutiaq́; improba conturbârat, componit, intercepta direptaq́; fraude à Flaminibus antiquis poſſeſſionibus reddidit.* Superbiæ quinetiam Pontificum ſpecimen præbuit Succeſſor Eugenii Valentinus, cujus electi & ad Lateranenſe Patriarchium deducti pedes *omnis Romanorum Senatus* (ita Anaſtaſius loquitur) *oſculatus eſt.*

Eugenius II. in ſchiſmate eligitur.

Valentinus oſculum pedum a Senatu Romano primus admittit.

LIII. Anno DCCCXXIV. Michael & Theophilus Orientis Imperatores ad Ludovicum & Lotharium Occidentis Imperatores Legatos miſerunt, de imaginum controverſia & Nicæna Synodo conſilium expetituros, rogaturosque, ut interventu ſuo Legationem ad Papam ejusdem negotii causâ deſtinatam favorabiliorem redderent. Sequenti igitur anno Ludovici juſſu Pariſiis Synodum celebrant Gallicani Præſules, unanimique ſententia ſic ad Ludovicum inde reſcribunt: *Nicænam Synodum cùm Sanctæ memoriæ genitor veſter coram ſe ſuisq́; perlegi feciſſet, & multis in locis, ut dignum erat, reprehendiſſet, & quædam capitula, quæ reprehenſioni patebant, prænotaſſet, atque per Angilbertum Abbatem Adriano Papæ dixiſſet, ut ab illius judicio & authoritate corrigerentur. Ipſe rurſus favendo illis, qui ejus inſtinctu tam ſuperſtitioſa, tamque incongrua teſtimonia memorato operi inſeruerant, per ſingula capitula in illorum excuſationem reſpondere, quæ voluit, non tamen, quæ decuit, conatus eſt. Talia quippe quædam ſunt, quæ in illo-*

Synodi Pariſienſis ad Ludovicum Imp. de Nicæna II. Synodo reſcriptum.

illorum objectionem oppoſuit, quæ, remota in Pontificali authoritate, & veritati & authoritati refragantur. Imperatores collecta à Theologis contra cultum imaginum teſtimonia veterum Patrum ad Romanum Pontificem Eugenium II. per Hieremiam Senonenſem, & Jonem Aurelianenſem Epiſcopum transmiſerunt, addito mandato, *ut patienter ac modeſtè cum eo de hac cauſa diſputarent, ne nimis reſiſtendo eum in aliquam irrevocabilem pertinaciam incidere compellerent.* Papa ea de re parum ſolicitus, rogantibus Imperatoribus teſtimonium ſibi ex Divina Scriptura, quo imaginum adoratio conſtaret, ut proferretur, Legatos uno verbo ablegat; *arrogantes eſſe, qui talia ſciſcitarentur.* Adeò pertinaciter εἰκονοδουλείαν Pontifices propugnârunt, & rectiora ſentientibus præfractè ſe oppoſuerunt.

Eugenii II. in iconolatria tuenda obſtinatio.

Gregorius IV. Ludovici filios adverſus Patrem fovet, & anathema comminatus, ab Epiſcopis Galliæ ſpernitur.

LIV. Gregorium IV. A. DCCCXXVII. lectum Papam Ludovici Imp. Pii filiorum adverſus Patrem peſſima machinantium partes foviſſe, ut Lotharium ſibi devinciat, hiſtoriæ tradunt. Cumque in Galliam venire eum, ut Ludovicum Patrem excommunicaret, fama tuliſſet, qui à partibus Ludovici ſtabant Epiſcopi, auſi ſunt aſſerere, *nullo modo ſe ejus voluntati velle ſuccumbere, ſed ſi excommunicaturus veniret, excommunicatus abiret, cùm aliter ſe habeat antiquorum canonum authoritas.* Ejus Succeſſor Sergius II. *Os porci* dictus, Papa factus, fœdum nomen mutavit; ejusque exemplo deinceps alii. Idem neglecto Imperatoris Lotharii conſenſu, ſedem occupavit; & poſt ipſum etiam Leo IV. quo defuncto Johannes, ſeu potiùs Johanna Octava, Fœmina virilem ſexum mentita A. DCCCLIV. Papalem thronum conſcendit. Quod fabulis licet hodie gnathonès Pontificum aliique deputent: Anaſtaſius tamen Bibliothecarius coætaneus in Codice MS. Lutetiæ conſervato, nec non iis Codicibus, qui ex Heidelbergenſi Bibliotheca Moguntiam transmiſſi ſunt Jeſuitis, Anaſtaſii edi-

Sergius II. Os porci, electus Papa, primus nomen mutat. Idem & poſt ipſum Leo IV. ſedem, neglecto Imp. conſenſu, occupant. Johannes VIII. fœmina.

editoribus, crimen falſi, à Doctiſſimo Marquardo Frehero publicè iis impactum admittentibus (uti ex hiſtoria hujus ſeculi à Celeb. Böklero edita liquet) diſertè affirmat. Affirmat etiam Radulphus Flaviacenſis in Polychronico, & poſt eum innumeri Pontificii Reformationis temporibus antiquiores, ut, ſi fabulis accenſere pro lubitu illi voluerint, ſaltem mendacium ex Papatu, in quo ante Reformationem plurimi teſtes rem liquidò affirmârunt, originem trahere ne ignorent.

Nicolai I. judicari ſe à ſeculari poteſtate, eò quòd Papa à Conſtantino Deus vocatus fuerit, vetantis, Lotharium excommunicantis: cum Michaele Imp. Conſtant. ob Photium Ignatio ſubſtitutum expoſtulantis & anathema eidem intentantis: Ravennatenſem Eccleſiam opprimentis: Sacerdotes conjugatos perſequentis inſolentia.

LV. Anno DCCCLVIII. Nicolaus I. Paparum ſuperbiſſimus, ad potentiam augendam per fas & nefas incitatus, Papatum iniit. Extat *Diſt. 96. Satis evidenter*, ejus vox decretoria: *Satis evidenter oſtenditur, à ſeculari poteſtate, nec ſolvi prorſus, nec ligari Pontificem, quem conſtat à pio Principe Conſtantino Deum appellatum, cùm nec poſſe Deum ab hominibus judicari, manifeſtum ſit.* Ubi ſi utrobique Dei nomen idem ſignificat, verum & æternum Deum blaſphemè Papam profitetur: ſi diverſum, manifeſtus paralogiſmus committitur. In Lotharium Galliæ Regem anathema vibravit primus omnium id auſus in Reges Galliæ. Epiſtola ad Michaelem Imperatorem Conſtantinopolitanum, Majeſtatis Papalis plena, ab Epiſcopatu remotum Ignatium, eique ſubſtitutum Photium, ſe inconſulto graviter conqueritur. Eidem excommunicationem, ni Calabritanum Siculumque patrimonium Eccleſiæ ſuæ debitum reſtituerit, comminatus. Magnanimo pectore Regibus & Tyrannis eum imperaſſe, eisque, ac ſi orbis terrarum dominus eſſet, authoritate ſua præfuiſſe, Regino ſcribit. Sed & Ravennatenſem Eccleſiam, quæ diu ſe primatui ſuo oppoſuit, unà cum Johanne Archiepiſcopo, qui ſe Majeſtatis Pontificiæ læſæ reum fateri debuit, ſibi Sedique ſuæ ſubjicit. Quin & diris multis Sacerdotes conjugatos inceſſit, ob quas eum Huldricus Auguſtanus Epiſcopus graviter re-

prehendit. Denique extant ejuſdem Epiſtolæ Decretales à Gratiano collectæ, quibus Majeſtatem Pontificiam mirè is ſtatuminatum ivit.

Hiſtoria controverſiæ de Prædeſtinatione Godeſchalcum inter & Rabanum Maurum ac Erigenam Scotum agitata, ex qua declinatio orthodoxa de gratia & Prædeſtinatione doctrinæ colligitur.

LVI. Nicolai ejuſdem ætate in Gallia de Prædeſtinatione & Libero arbitrio vehementer agitata controverſia eſt. Godeſchalcus in Eccleſiæ Rhemenſis Monaſterio Monachus, non omnes ad vitam æternam, ſed quoſdam ad exitium prædeſtinatos, neque Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe, palàm docuerat. De ſententia ſua ſcriptum etiam libellum Synodo Moguntinæ juſſu Ludovici Imper. A. DCCCXLVIII. exhibuit. Qua occaſione ſententia ea, quam antehac ipſe S. Auguſtinus adverſus Pelagianos propugnavit, à Rabano Mauro Archiepiſcopo Moguntino, & Haimone Halberſtadienſi, cæteriſque Germaniæ Epiſcopis condemnari cœpit. Inſuper iidem cum literis Synodalibus Godeſchalcum ad Hincmarum Rhemenſem Archiepiſcopum miſerunt. Eò cùm venit, ſententiam ſuam conſtanter aſſeruit: proin à Rhemenſis Eccleſiæ & Galliæ Belgicæ Epiſcopis denuo damnatus, & cùm ſe iis irreverentiùs oppoſuiſſet, virgis cæſus, cœnobiique carceri mancipatus eſt. Interea adverſus eundem præter alios Johannes Erigena Scotus librum novendecim capitulorum ſcripſit; refutatus mox à Remigio Lugdunenſi Archiepiſcopo, Godeſchalci cauſam adverſum Erigenam, alioſque ſuſcipiente: Lugdunenſis etiam, ut & Arelatenſis ac Viennenſis Eccleſiæ Epiſcopis in Synodo Valentina A. DCCCLV. Canones aliquot ſancientibus, quibus, quid in Godeſchalco, quid item in adverſariis ejus deſiderent, probentve, exponunt, ſimulque quatuor capitula ab Hincmaro Godeſchalco oppoſita, & librum ab Erigena Scoto ſcriptum condemnant. Demum Hincmarus A. DCCCLIX. libro integro hac de materia ſcripto Valentinam Synodum oppugnat: Scriptumque ſuum Regi Carolo

Calvo

Calvo exhibet, qui litem ſopiviſſe videtur. Eam hiſtoriam doctiſſimus Uſſerius ſingulari libro *de Godeſchalco* edito ediſſerit, & paucis etiam Forbeſius *Inſtruct. lib. VIII.* 3. 4. nec non G. J. Voſſius *de Hiſtor. Pelag. lib. VII. pag.* 4. conſtringunt. Ex eo declinatio doctrinæ orthodoxæ de Gratia, Prædeſtinatione & morte Chriſti conſtare poteſt.

LVII. Nicolai ſucceſſor Hadrianus II. Hincmaro Rhemenſi Archiepiſcopo in mandatis dedit, ut Regem ſuum Carolum Calvum communione privaret, ni in Regno fratris ſui Lotharii filio ejus Ludovico cederet. Cui Conventus Rhemenſis nomine acriter admodum Hincmarus reſpondet, inter alia objiciens: *Regna ſeculi hujus bellis quæri, victoriis propagari, non Apoſtolicè, vel Epiſcoporum excommunicationibus obtineri: & Scripturam dicere, quia Domini eſt Regnum, per quem Reges regnant, & cui voluerit dare illud, miniſterio Angelorum & hominum, &c. Anteceſſores ejus ordinem Eccleſiaſticum, non Rempublicam, quæ Regum cura ſit, diſpoſuiſſe: jugum Pontificis Francos portare non poſſe*, & quæ στηλιτευτικὰ plura in Epiſtola, à Bochello Decretis Eccleſiæ Gallicanæ *lib.* 5. *pag.* 3.7. inſerta occurrunt. In literis verò ad ipſum Regem ejuſdem Hadriani ὑπέρογκα hæc legere eſt: *Volumus & authoritate Apoſtolica jubemus, Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum, veſtra fretum potentia, ad limina Sanctorum, noſtramque venire clementiam.* Non parùm inſolentia hæc Regem offendit, queſtus, *Seculi umbroſum typhum in Eccleſiam ſic induci*; & inter alia ſic Pontifici reſcribens: *Nobis ſcribere non piget, ſed exigente cauſa neceſſarium eſt; quia Reges Francorum, ex Regio genere nati, non Epiſcoporum Vice-Domini, ſed terræ Domini hactenus fuimus computati. Et, ut Leo ac Romana Synodus ſcripſit, Reges & Imperatores, quos terris Divina potentia præcipit præeſſe, jus diſtinguendorum negotiorum Epiſcopis ſanctis, juxta Divalia conſtituta permiſerunt, non autem Epiſcoporum villici extiterunt. Quis igitur hanc inverſam legē inſer-*

Hadriani II. molimina adverſus Carolum Calvum, ab Hincmaro & ipſo Rege fortiter repreſſa.

fernus evomuit? Quis tartarus de ſuis abditis & tenebricoſis cuniculis eructavit?

Hiſtoria Synodi Octavæ Oecumenicæ, in qua Photio ob reprehenſum Baſilium Imp. parricidam depoſito, Ignatius ſubſtituitur. Parricida partes Hadriani fovit. In cujus gratiam in eadem Primatus Papæ & imaginum cultus confirmatus eſt.

LVIII. Sedem Hadriano Pontifice Baſilius Orientis Imperator, qui Michaele Imperii conſorte nefariè cæſo ſummam rei ad ſe contraxit, à Photio Patriarcha ob id facinus à ſacræ Synaxeos communione repulſus, ulturus ignominiam iſtam, Synodum Generalem convocaturus, facilè aſſenſum Papæ, diſcordiam illam in poteſtatis ſuæ incrementum verſuri, & non obſcurè Bonifacii III. Phocam parricidam laudantis exemplo, Baſilio parricidæ ſupparaſitantis, impetrat. Impetrat ab eodem Imperatore τὰ ἀμοιβαῖα Hadrianus, ut videlicet ſibi in Synodo tali λῃστρικῇ A. DCCCLXIX. habita præſidere per Legatos, quos inter Anaſtaſius Bibliothecarius principem locum obtinuit, integrum eſſet quod in nulla Synodo Oecumenica antehac factum. In ea Synodo Photio ob reprehenſum Baſilium parricidam depoſito, reſtitutus eſt Ignatius. Libellum legatis ſuis tradiderat Hadrianus, à Nicolao I. ante confectum, quo quid de Primatu Papæ & adoratione imaginum tenendum in primis ſit, continebatur, lege etiam præſcripta, ne quiſquam in Synodum eam cooptaretur, nî priùs ſignaculo ſuo ad eam fidem ſe devinxiſſet, quod religiosè adeò obſervatum, ut quotquot dicto audientes non eſſent, à Synodo excluderentur. Unde dominari & pervincere, adeóque omnia pro nutu gerere, & in Oriente etiam res ſuas ſtrenuè promovere, lenocinante inſigni parricida, facile licuit. Sed Synodum eam, quòd aperta vi omnia illic geſta, & per eam Eccleſia Conſtantinopolitana in Romanam poteſtatem redacta, & Symbolo etiam Nicæno-Conſtantinopolitano addita ſit vox *Filióque*; vel pro legitima, vel pro Oecumenica Octava neutiquam Græci recipiunt: & contra eam Marcus Epheſinus in Concilio Florentino diſertè proteſtatus eſt, de quo

doctiſſi-

doctiſſimus Beveregius, *Annot. in Synod. Conſtant. primam & ſecundam, p.* 170. pluſcula dixit.

Johannes IX. tres Auguſtos pronuntiat. Unde poſthac titulus Imperatoris Papæ beneficium eſſe cœpit.

LIX. Hadriani II. Succeſſor Johannes IX. intra decennium tres Imperatores, Carolum Calvum, (Ludovico Ludovici Pii filio & natu majore, & moratiore politicas ob rationes poſthabito) Ludovicum Balbum, & Carolum Craſſum ad ſe Romam invitatos Auguſtos pronunciat, conſecrátque. *Hinc*, inquit Sigonius, *titulus Imperatoris Auguſti poſthac ſincerum Pontificis beneficium eſſe, annique Imperii à conſecratione Pontificia repeti cœpti.* Non exiguum etiam inde ad Pontificem lucrum rediit. Carolus enim Calvus ei Ducatum Spoletanum, Aricium & Cluſium civitates Beneventi; Samnium, Calabriam, aliaque donavit. Sed & Ludovicum, qui ab Adalgiſo Beneventi captus juramento multa ei, prius quàm liberaretur, promiſit, juramenti religione, authoritate Dei & Sancti Petri exſolvit. Quod ante eum nemo, poſt eum plures tentârunt.

Hadriani III. decreta, ne in creando Pontifice Imperatoris authoritas expectetur, utque poſt mortem Imp. Craſſi Regnum Italicis Principibus cum titulo Imperii tribuatur.

LX. Mortuo Johanni, & poſt hunc etiam Martino II. malis artibus ad faſtigium hoc enixo, *à cujus tempore*, ita Sigonius *de Regno Italiæ lib. V. pag.* 137. loquitur, *Romana Eccleſia graviſſimè laboravit, & paulatim vetus Eccleſiæ diſciplina eſt lapſa*; ſucceſſit A. DCCCLXXXIV. Hadrianus III. Is decreta duo Sedi Romanæ perquam favorabilia, uti ſperabat, futura cudit. Prius, ne in creando Pontifice Imperatoris exſpectaretur authoritas. Ita *auſos eſſe Pontifices ſuos contemnere* meritò Cranzius 5. *Metrop. n.* 4. *p.* 1. queritur. Poſterius, *ut moriente Rege Craſſo ſine filiis, Regnum Italiæ Principibus unà cum titulo Imperii traderetur.* Utrumque Sigonius *loc. cit.* memorat, & prius quidem infra *lib. VI. pag.* 144. à Johanne IX. (x) ſtatuente, *ne Pontifices deſignatos niſi in conſpectu Legatorum Regiorum, jus eſſet conſecrari*, abrogatum, teſtatur idem, *ad vitanda*, inquit, *quæ in Comitiis oriebantur, cum maxima Eccleſiæ offenſione, diſſidia.* Poſterius verò ſecutos Italicos

Reges *inteſtinis populorum diſcordiis perturbâſſe, ac ſe ipſos prorſus una cum Eccleſia perdidiſſe, ea tempora in Rempublicam inferentes, quibus nulla alia tetriora fuiſſe, vel principum nequitia, vel populorum inſania in tota antiquitate reperiuntur:* idem initio libri quinti commemorat.

Stephani VI. Sanctio, ut leges Eccleſiæ Rom. ſint irrefragabiles.

LXI. Quò Sanctitatis, doctrinæ, Virtutis in Pontificibus horum temporum minus, hoc audaciæ plus in iis extitit. Nihil iis priùs, antiquius nihil, quàm ſtabilire Hierarchiam. Stephanus VI. Hadriani III. ſucceſſor ejuſmodi decretum eò pertinens, quod apud Gratianum *D.* 19. *C. enim vero* extat, ſanxit: *Quicquid Eccleſia Romana ſtatuit, quicquid ordinat, perpetuò quidem & irrefragabiliter obſervandum eſt.* Eum qui excepit Formoſus, qui ante Epiſcopatum Romanum nunquam ſe affectaturum juraverat, cùm à rivalis Sergii factione exagitaretur nimiùm, Arnulphum, Carlomanni filium in Italiam evocatum, Romamque armata manu ingreſſum, Imperatorem pronuntiavit, unxit, coronavit. Cumque poſt ejus & Bonifacii VI. mortem Sergiana factio caput exereret, eò deventum, ut Stephanus VII. A. DCCCXCVII. Papa creatus, furore nefario percitus, Formoſi Pontificis cadaver ex Sepulchro refoſſum, præſente Synodo, in ſede Pontificatus Romani, Sacerdotalibus indumentis exornatum, collocari, atque ſic Formoſum tanquam *impium, doctrinarumque Sanctarum inſcium* (ita miſerum cadaver compellabat) ejuſque Acta condemnari, moxque exutum veſtimentis, digitiſque tribus, quibus benedicere moris erat, abſciſſis, in Tiberim jactari, curaverit. Hiſtoriam horrendam Luitprandus, Ticinenſis Eccleſiæ Diaconus, qui tum vixerat, *lib.* I. *cap.* 8. Sigonius lib. VI. & alii, inprimis Auxilius in Dialogo *contra inteſtinam Eccleſiæ Romanæ diſcordiam*, cujus Sigebertus *lib. de Eccl. Scriptoribus*, à Miræo edito, narrant.

Stephani VII. adverſus cadaver Formoſi horrenda ſævitia; vindicantibus mox Formoſum ſucceſſoribus.

rant. Baronius nefas id extenuans *ad* A. DCCCXCVII. *art.* 2. *ait*, *non fuiſſe errorem in fide, ſed violentam tyrannidem in facto.* Neque tamen vel horribile iſthoc factum ex fide proceſſiſſe, vel veritatis infallibilis Spiritum in ejuſmodi raptoribus & latronibus habitâſſe, perſuaderi ſanus quispiam poterit. Proin etiam Stephani hujus tyrannidem deteſtatos Succeſſores ejus, Romanum, Theodorum, Johannem X. Ravennatem, alios, conſtat; utpote qui Formoſo Papalis dignitatis formam reſtituerunt, ordinatos ab illo approbârunt, quin & Acta Stephani combuſſerunt. Ita graviſſimo totius Chriſtianiſmi ſcandalo Romanos Pontifices, velut *ebrios*, *furioſos* jactatos eſſe, Cranzius *Saxon. lib.* 2. queritur. Et Stephanus ipſe dignam piaculari ſcelere pœnam luens, è throno dejectus, in carcere laqueo gulam fregit.

Baronii de infelicitate illorum temporum & monſtris Sedi Rom. ab Adelbertis Thuſcis impoſitis querela.

LXII. Baronius tamen de his temporibus loquens, inhorreſcit totus. Ad A. DCCCXCVII. *n.* 4. infeliciſſima & luctuoſiſſima Romanæ Eccleſiæ tempora fuiſſe, *quibus ipſam contigit domeſtico bello exagitari, atque perſecutione vexari, ita ut nullam unquam ſive à Gentilibus, ſive ab Hæreticis, ſive à Schiſmaticis, diuturniorem atque moleſtiorem perſecutionem paſſa ſit illa, quam pertulit ab Adelbertis Thuſciæ Marchionibus*, queritur. Imputat nempe mala iſthæc Adelbertis Thuſcis Principibus, per quos ſive pecuniis, ſive armis, populo Cleroque Romano dominantes, *intruſi in cathedram Petri, ſolium Chriſti, ſint homines monſtroſi, vita turpiſſimi, uſquequaque fœdiſſimi. Tum*, inquit, *Domina gentium* (Eccleſia Romana) *veſtimentis exuta gloriæ atque lætitiæ mærens, dolens & lugens ſedit in triſtitia.* Sed nec alii omnes ſanctiores Pontifices dederunt, & per ambitum malasque artes plures alii ſolium iſthoc jam pridem invaſerunt. Et labat mirè jactata illa Succeſſio Pontificum, cùm familias à monſtris proſeminari, nemo unquam viderit.

Succeſſionis Paparum turbatio.

LXIII.

Hiſtoria certaminis Sacramentarii inter Paſchaſium Ratbertum, & Rabanum Maurum, ac Bertramum, agitati.

LXIII. Incidit in Seculum iſthoc *nonum* certamen Sacramentarium, quod originem erroris de Cœna Domini, & corporali in ea præſentia propalat. Definiverat jam ante Synodus Generalis ſeptima, *unicam eſſe imaginem à Chriſto inſtitutam, panem & vinum in Euchariſtia.* Exortus verò hoc ſeculo Paſchaſius Ratbertus, Corbejenſis in Diœceſi Ambianenſi Monachus, libellum *de Sacramento Euchariſtiæ*, ſeu *de Corpore & ſanguine Domini* edidit, eoque corporalem præſentiam primus omnium aſſeruit. Novello errori ſtatim ſe oppoſuerunt viri doctiſſimi, Rabanus Maurus, Bertramus, Corbejenſis quoque Monachus, vulgò Ratramnus dictus, Scotus Erigena, alii. Et Rabani quidem Mauri, cui *nec Italiam ſimilem, nec Germaniam peperiſſe æqualem* Trithemius affirmat; *de inſtit. Cleric. lib.* 1. *cap.* 31. luculenta de Cœna Domini confeſſio ejuſmodi fuit: *Maluit Dominus Corporis & ſanguinis ſui Sacramenta fidelium ore percipi, & in partem* (alii *paſtum*) *eorum redigi, ut per viſibile opus inviſibilis oſtenderetur effectus. Sicut enim cibus materialis forinſecus nutrit corpus, & vegetat; ita etiam Verbum Dei intus animam nutrit & roborat.* Quam ob cauſam ab authoribus Pontificiis, Guilhelmo Malmesburienſi quarto, & Thoma Waldenſi ſexto poſt Seculo in *Stellarum erraticarum* relatus numerum eſt. Ratramnus verò, ſeu Bertramus libello *de Corpore & ſanguine Domini* ſcripto, & Carolo Calvo inſcripto, eidem Carolo quærenti, *an ipſum corpus, quod de Maria natum, paſſum, mortuum & ſepultum eſt, quodque ad dextram Patris conſideat, ſit, quod ore fidelium per Sacramentorum myſterium quotidie in Eccleſia percipitur?* reſpondit: *diſcrimen eſſe tantum, quantum eſt inter pignus & eam rem, pro qua pignus traditur; quantum inter imaginem, & rem, cujus eſt imago; & quantum inter ſpeciem & veritatem.* Denique eandem adverſus ſubnaſcentem corporalis præſentiæ errorem tutatus eſt Johannes Scotus Erigena tractatu de Euchariſtia edito, & Anno de-

demum ML. in Synodo Vercellenſi, ſub Leone IX. damnato. Taceo Scriptores hujus Seculi haud minùs celebres, Walafridum Strabonem, Chriſtianum Druthmarum, Heribaldum Altiſſiodorenſem, alios, quibus ob impugnatum corporalis præſentiæ errorem à Paſchaſii aſſeclis per inſignem Contumeliam *Stercoraniſtarum* nomen fœdum impoſitum eſt, eò ſcilicet, quòd aſſererent, ea quæ ore corporis aſſumuntur, Symbola ſeceſſui obnoxiâ eſſe.

LXIV. Poteſtatem verò Pontificis tum temporalem, tum Spiritualem dici nequit, quantum commenta calliſſima circa hæc potiſſimùm tempora miſeræ hominum credulitati propinata promoverint firmaverintque. Et ad *temporale* quidem imperium ſtatuendum plurimum contulerunt, ex quæſtuoſiſſima falſorum chirographorum officina petitæ Donationes, Conſtantini puta Magni, Ludovici Pii, & Ottonis M. Donationis *Conſtantinianæ*, quam pro idoneo documento allegârunt Pontifices Leo IX. Nicolaus III. aliique & in Jus Canonicum Gratianus, Yvo, Anshelmus, Deusdedit, ipſeque etiam Gregorius XIII. retulerunt; putidiſſimum commentum per Johannem quemdam Diaconum, cognomento *Digitorum*, uti quidem ipſum Diploma Ottonis tertii, quod etiamnum Aſſiſii inter cimelia & Archiva Paparum aſſervatur, & à Marquardo Frehero editum ac notis illuſtratum eſt, teſtatur, nefariè ſuppoſitum, orbi perſuadere ſuſtinuit, Conſtantinum M. Imperatorem non ſolùm Romanam urbem, ſed etiam omnes Italiæ, ſeu Occidentalium Regionum Provincias, loca & civitates, Romano Pontifici Silveſtro ac ejus Succeſſoribus perpetúo dono tradidiſſe. Ludovici quoque Pii prodigioſa donatio Paſchali, & Sedi Romanæ A. DCCCXVII. facta, ferebatur, qua ſcilicet, Volaterrano, Sigonio, Baronio aliiſque narrantibus, Romanus Ducatus, Ravennæ Exarchatus, & pleraque omnis Italia in

Poteſtatem Pontificis temporalem circa ea tempora multum fictæ donationes Conſtantini M. Ludovici Pii & Othonis M promoverunt.

Sedis illius poteſtatem conceſſerit: Simulque Ludovicus Pontificum electioni, quam Leonis III. & Stephani V. Canones Imperatori vindicaverunt, abſolutè renuntiaverit. Acceſſit ſequente Seculo non minùs ampla Donatio, quam ad A. DCCCCLXII. Baronius affert Ottonis M. nomine, qua ille Johanni XII. & Romanæ Sedi donat *civitatem Romanam cum Ducatu ſuo, ſuburbanis ſuis, atque viculis omnibus & territoriis ejus montanis & maritimis, littoribus & portubus, ſeu cunctis civitatibus, caſtellis, oppidis ac viculis, Thuſciæ partibus, id eſt, Portum, Centum cellas, Cerem, Bledam, Maturianum, Sutrium, Nepem, Caſtellum, Galliſem, Ortem, Polimartium, Ameriam, Tudam, Peruſiam cum tribus inſulis ſuis &c. nec non Exarchatum Ravennatem, Pentapolim, territorium Sabinenſe, Almum cum Inſula Corſica, Ducatum Spoletinum; Patrimonium Neapolitanum, &c.* Quando nempe verecundiæ fines ſemel tranſire ſtatutum erat, bene & graviter impudentes eſſe oportebat. *Multum* certè *grani paleæ illæ Eccleſiæ attulerunt* uti vetus de Conſtantini *Palea* illa proverbium ſonat. Omneſque curioſos Canoniſtas *magnum ſemper de hoc* (Conſtantini) *diplomate feciſſe feſtum*, Paulus Langius in Chronico ad A. MCCCCIV. ait. Sed critico Donationes illæ virorum Doctorum Freheri, Goldaſti, Mornæi, Vœtii, Uſſerii, Conringii, aliorum veru confoſſæ, pridem νοθείας ſuæ notas & fraudis ſimplicioribus à Papæ ciniflonibus enormiter nimis factæ, indicia plurima prodiderunt. Ad *Spiritualem* verò Principatum confirmandum, veterum Romanorum Epiſcoporum nomine prodierunt ore & calamo plus quàm ferreo confictæ Decretales Epiſtolæ ſupra §. *IX.X.* memoratæ, quas ex Hiſpania tempore Caroli M. Riculfum, Archiepiſcopum Moguntinum in Gallias primùm attuliſſe, Hincmarus Rhemenſis in libro contra Hincmarum Laudunenſem ſcripto, teſtatur. Quas quidem Epiſtolas unà cum Pſeudo-Conſtantini Donatione,

Donationum Papalium νοθεία panditur.

Spiritualem eorundem poteſtatem firmârunt Epiſtolæ Decretales primis Pontificibus eodem tempore per fraudem ſuppoſita.

ne, atque aliis etiam Decretis Eccleſiaſticis in unum volumen compactas Iſidorus non Hiſpalenſis ille, ſed cognomento *Mercator*, planus poſt homines natos nequiſſimus & improbiſſimus, qui poſteris tamen

Ignaris ſcelerum tantorum, artisque Pelasgæ,

feliciter ſic impoſuit, venditare non dubitavit. Quo in genere an quidquam unquam prodierit ſimile, quod plus ad cauſæ Pontificiæ firmamentum momenti attulerit, haud ſcire ſe Doctiſſ. Uſſerius profitetur meritò.

De ſeculi decimi miſerandâ facie querela Bellarmini & Baronii.

LXV. *Decimum* Seculum ejuſmodi fuit, ut eo nullum *indoctius aut infelicius* extitiſſe Bellarminus *de Pontif. Rom. lib. IV.* 12. fateatur. Baronius etiam *ad A.* DCCCC. §. 1. ejus explicationem ſic orditur: *En incipit annus Redemptionis nongenteſimus, Indictione tertia notatus, quo & novum incipit Seculum, quod ſui aſperitate, & boni ſterilitate ferreum, malique exundantis deformitate plumbeum, atque inopia Scriptorum appellari conſuevit obſcurum. In cujus limine conſtituti, antequam progrediamur ulteriùs, hic Lectorem monendo, præfari aliquid neceſſarium duximus, ne quid ſcandali puſillus animo patiatur, ſi quando videre contigerit abominationē deſolationis in Templo, ſed magis miretur, & cognoſcat in ejus cuſtodia Divinam invigilare potentiam, cùm non, ut olim, tantam abominationem ſecuta mox fuerit deſolatio Templi, intelligatq́, ſolidioribus illo niti hoc fundamentis, promiſſionibus Chriſti, &c.* Sed fortè non parùm opinio Baronium fefellit, cùm abominationem illam ſpiritualis Templi deſolatio & ἅλωσις, captivitas Babylonica magis magisque inſecuta fuerit, & nondum ſera veſpera venerit.

Roma tum ſordidiſſimæ meretrices imperitârunt.

LXVI. Sic porro luridam Eccleſiæ Romanæ hoc Seculo faciem idem ad A. DCCCCXII. §. 8. Baronius depingit: *Quæ tum facies ſanctæ Eccleſiæ Romanæ? Quàm fœdiſſima, cùm Romæ dominarentur potentiſſimæ æquè ac fœdiſſimæ meretrices.* (Theodora, Marozia) *quarum arbitrio mutarentur Sedes, darentur Epiſcopi, &, quod horrendum auditu & infandum eſt intruderen-*

derentur in Sedem Petri earum amaſii, Pſeudo-Pontifices &c. Sic vendicaverat omnia ſibi libido, ſeculari potentia freta, inſaniens, œſtro percita dominandi. Dormiebat tunc plane alto ſopore Chriſtus in navi, cùm hiſce flantibus validis ventis navis ipſa fluctibus operiretur, &c. Et quod deterius erat, deerant, qui Dominum ſic dormientem clamoribus excitarent, diſcipuli, ſtertentibus omnibus. Quales-nam reris delectos ab his monſtris Presbyteros & Diaconos Cardinales putandum: cùm nihil tam natura ſit inſitum, quàm unumquemque ſibi ſimilem generare? &c. Platinæ, Sabellici, aliorum querelis ad compendium poſitis, paucis multa, ſub finem hujus ſeculi, Epiſtola ad Stephanum Eccleſiæ Romanæ Diaconum ſcripta, Gerbertus dixit: *Romanorum mores mundus perhorreſcit.* Et Genebrardus *Chronogr. lib. IV.* his coloribus ſeculum iſthoc depingit: *Infelix dicitur hoc Seculum, exhauſtum hominibus ingenio & doctrina claris, ſive etiam claris Principibus & Pontificibus, in quo nihil ferè dignum memoria poſteritatis geſtum ſit. Unde ferunt, tunc repertum fuiſſe quoddam monſtrum capite Leonino, & cæteris membris humanis, quod ſtatum illius temporis mirificè referret. Hoc verò uno infelix, quod per annos 150 Pontifices circiter 50 à virtute majorũ prorſus defecerunt, Apotactici, Apoſtaticive potiùs, quàm Apoſtolici.*

Gerberti & Genebrardi de eodem ſeculo querimonia.

LXVII. Infelicitatis tantæ illius Seculi cauſam idem Genebrardus nequiſſimè fingit hæſiſſe penes Imperatores Germanicos, *ſub quibus,* inquit ille, *captiva & gemens fuit Eccleſia uſque ad Henricum IV. in ordinem redactum.* Dolet ſcilicet Papæ gnathonibus nimiùm, quòd eo ſeculo Otto I. alias Magnus, remoto Johanne XIII. (aliis XII.) ſcelerum plurium, inceſtûs cumprimis & necromantiæ convicto, ſurrogavit Leonem VIII. ſub quo reſtitutum Imperatoribus eſt jus eligendi Pontifices, & inveſtiendi Epiſcopos, Clerumque omnem: quódque Otto III. nepos depoſito, & de monte Tarpejo præcipitato Johanne Placentino, Gregorium V. ante à ſe electum & factione

Infelicitatis illius cauſa numquid penes Imperatores Germanos hæſerit?

Cre-

Creſcentii deturbatum reſtituit, & ſi quæ alia illi Pontificiæ poteſtati minùs propitia geſſerunt. De cætero *Sanctitatem Papam dimiſiſſe & ad Imperatores hoc tempore acceſſiſſe*, Wernerus, Monachus Carthuſianus *Faſcic. Temp. ætat.6. art.* 744. diſertè queritur.

LXVIII. Et Pontifices quidem cauteriatum iſthoc ſeculum triginta paſſum eſt, de quibus vetus illud adagium: *Sardi venales, alius alio nequior*; uſurpaveris meritò. Gerbertus Archiepiſcopus Rhemenſis, qui poſt ad Papale culmen evectus Silveſter II. cognominatus eſt, coram Synodo Rhemenſi adverſus ſeculi ſui Pontifices multa inclementer ſatis dixit; quæ *ad A.* C.MXC. Baronius ipſe non diſſimulat. Inter alia Antichriſti nota ſic illos aſpergit: *Quid hunc, Reverendi Patres, in ſublimi ſolio reſidentem, veſte purpurea & auro radiantem, quid hunc, inquam, eſſe cenſetis? Nimirum ſi charitate deſtituitur, ſolâq; ſcientia inflatur, & extollitur, Antichriſtus eſt in Templo Dei ſedens, & ſe oſtendens tanquam ſit Deus. Si autem nec charitate fundatur, nec ſcientia erigitur, in Templo Dei tanquam ſtatua, tanquam idolum eſt, à quò reſponſa petere, marmora conſulere eſt.* In eadem Oratione ſic ϛηλιτύει *O Lugenda Roma! quæ noſtris majoribus clara Patrum lumina præbuiſti, noſtris temporibus monſtruoſas tenebras, futuro ſeculo famoſas offudiſti!* &c. *Quid ſub hac tempora non vidimus? Vidimus Johannem, cognomento Octavianum, in volutabro libidinum etiam contra eum Ottonem, quem Auguſtum creaverat, conjuraſſe. Quo fugato, Leo Neophytus in Pontificem creatur. Sed Ottone Cæſare Roma diſcedente, Octavianus Romam redit, Leonem fugat, Johannem Diaconum naſo dextriſq; digitis ac lingua mutilat, multaq; cæde primorum in urbe debacchatus brevi moritur. Cui Benedictum Grammaticum, cognomento Diaconum Romani ſubſtituunt. Eum quoq; Leo Neophytus cum ſuo Cæſare non longè poſt aggreditur, obſidet, capit, deponit, perpetuoq; exilio in Germaniam dirigit, ſuccedit Ottoni Cæſari Cæſar Otto. Succedit*

Seculi illius Pontifices à Gerberto;

cedit Romæ in Pontificatu horrendum monſtrum, Malefacius (Bonifacium ſic appellat) *cunctos mortales nequitia ſuperans, etiam prioris Pontificis ſanguine cruentus. Sed hic etiam fugatus & in magna Synodo damnatus eſt. Talibus monſtris hominum ignominia plenis ſcientia humanarum & Divinarum rerum vacuis innumeros Sacerdotes Dei per Orbem terrarum ſcientiæ & vitæ merito conſpicuos ſubjici decretum eſt?*

Nec non Platina, Stella, Baronio, Genebrardo graphicè depicti. Exempla nonnullorum producuntur.

LXIX. Quid verò multis? Platinam, Baronium, Genebrardum, Johannem Stellam conſulentibus occurrent ea ætate frequentes *fures, invaſores, Magi, prodigioſi, Simoniaci, tyranni, facinoroſiſſimi, monſtra & portenta, perjuri, graſſatores, ἄσπονδοι, ſacrilegi in manes defunctorum, Divini humanique juxta juris violatores, ſceleſtiſſimi.* Romanus, Theodorus II. Johannes IX. Chriſtophorus, Sergius III. Formoſis actis vel reſcindendis, vel vindicandis inſudant. Sergius etiam Maroziæ adulteræ ſuæ, ex qua Johannem XI. ſuſtulit, artibus Papatum invadit. Johannes X. alterius Glycerii Theodoræ Maroziæ matris artibus Papa creatur, & harâ quàm arâ dignior, ab altero ſcorto Marozia cervicali in os conjecto, necatur. Johannes XI. Patre Sergio & matre Marozia natus ille eſt, de cujus tempore Baronius exclamavit: *Quæ tum facies Eccleſiæ Romanæ?* Johannes XII. puer annorum duodecim Papa eligitur, ſceleratiſſimus omnium, in adulterio deprehenſus ab adulteræ marito confoſſus, & *à Diabolo*, Luitprando teſte, *verberibus percuſſus interiit.* Leo VIII. Laicus adhuc Papatum invadit. Bonifacius XII. Benedicto VI. vi priùs deturbato, & in carcere ſtrangulato, Papatum rapit, beſtia veriùs, quàm homo, *Malifacius* à Gerberto dictus. Johannes XV. Divina & humana omnia cognatis & affinibus ſuis erogavit, Nepotiſmi ſtudiis prælucens poſteris. Silveſter II. ſeu Mathematicus, ſeu Necromanta (quod poſterius plerique affirmant) ſtatuæ caput ex cer-

to ſiderum curſu conflatum, ſibi Oraculum, ex quo fata expiſcaretur, conſtituit. Johannes XVII. *fur, latro & proditor* Stellæ cluet. En Romæ ea ætate Archiflamines & Antiſtites!

Cleri totius corruptio immanis.

LXX. Cleri igitur totius, quæ tum conditio etiam fuerit, monſtris ejuſmodi clavum tenentibus, divinare licet. Edgarus Rex Angliæ ad Epiſcopos Anglicanos habita Oratione diſertiſſima, quæ ab Alredo Abbate Rhievallenſe literis conſignata extat, ſic ejus mores depingit: *Dicam, dicam, quod boni lugent, mali rident. Dicam dolens, ſi tamen dici poteſt, quomodo diffluant in comeſſationibus & ebrietatibus, in cubilibus & impudicitiis, ut jam domus Clericorum putentur proſtibula meretricum, conciliabulum hiſtrionum. Ibi alea, ibi ſaltus & cantus; ibi uſque ad medium noctis protractæ cum clamore & horrore vigiliæ. Sic, ſic patrimonia Regum, eleemoſynas Principum, imò quòd magis eſt, illius pretioſi ſanguinis pretium profligatis.* Ab eadem etiam Pontificum inertia factum eſt, ut paſſim *Monachi in Sacerdotum collegia venerint, & mox velut jure ſuo ubique gentium opes immodicas ſibi parere inciperent,* uti Polydorus Virgilius *lib. VI. Hiſtor. Angl.* notat. Et quid multis? *Accidit illi ætati,* inquit, in vita Benedicti IV. Johannes Stella, *quod omnis virtus, tam in capite, quàm in membris ex hominum ignavia conſumpta fuerit.*

Novas hæreſes ſeculum iſthoc nullas protruſit quia in Prælatos & Monachos hæretici fugerunt omnes.

LXXI. Sed forte hoc uno nomine haud planè infelix hoc ſeculum dixeris, quod novas hæreſes protruſit nullas. Equidem Gabriel Prateolus in ſuo ſucceſſionis hæreticorum catalogo notat, ſeculo nono & decimo *Hæreticorum interregnum factum eſſe.* Scilicet fugerunt Hæretici, atque in Prælatos & Monachos Pontificios ſeſe abdiderunt. *Par enim erat,* ut magnus Uſſerius *de Eccl. Succeſſ. cap.* 2. loquitur, *ut hæretici, qui tanquam devoti milites Antichriſti copias ſunt antegreſſi, ſummo Imperatore cum ſtativis caſtris proximè accedente, retrahere ſeſe, omneſq́; minutiores atque anguſtiores hæreſes*

Apo-

Apoſtaſiæ, cui hactenus viam parârant omnia longè lateq́; jam occupaturæ concederent.

Eccleſia circa annum milleſimum ſtatus ex Wernero, Glabro Radulpho repræſentatur.

LXXI. De Eccleſiæ circa annum milleſimum ſtatu ſic Wernerus in faſciculo Temporum : *Tempus effœminatum incipit circa annum Domini* 1000, *in quo fides Chriſtiana valde cœpit deficere & declinare à priſtina virilitate; uti patet in prophetia Sanctæ Hildegardis, & in multis regionibus Chriſtianitatis. Nec ſacramenta, nec Eccleſiaſtici ritus ſervabantur: Erántque auguriis & maleficiis intendentes. Et erat Sacerdos ſicut populus.* Neque aliter Glaber Radulphus, ejus temporis ſcriptor, qui *lib.* II.6. queritur, circa annum milleſimum plus ſolito *friguiſſe charitatem, ac ſuperabundaſſe iniquitatem, ut ille antiquum Leviathan fiduciam conceperit, quòd inundatio Jordanis flavios illaberetur illius; ut videlicet baptizatorum multitudo per avaritiæ appetitum viam veritatis deſerens demergeretur in interitum.*

Seculum decimum ferreum à Dithmaro appellatum, quo revelandum, vel revelatum jam eſſe Antichriſtum, paſſim percrebuit.

LXXII. Sequens verò ſeculum undecimum *ob malorum excreſcentiam ferreum* à Dithmaro appellari ſolitum, Baronius ad A. M I. narrat; præfatus etiam, aſſeruiſſe tum nonnullos, adeſſe tempus, quo revelandus eſſet ille homo peccati, filius perditionis dictus cognomine *Antichriſtus.* Quæ in Galliis promulgata, & Pariſiis primùm prædicata, ac per orbem vulgata, creditaque à plurimis, addit. Aventinus quoque *lib. V. p.* 59. fatetur, *pleroſque omnes bonos, apertos, juſtos, ingenuos, ſimplices, tum imperium Antichriſti cœpiſſe, quod ea, quæ Chriſtus Servator noſter tot annos ante nobis cantavit, eo tempore eveniſſe cernebant, memoriæ literarum prodidiſſe.* Genebrardus *ad A.* M L X X I X. *Quàm tum deploratus fuerit ſtatus Eccleſiæ, cernere licet apud Sigebertum, Vincentium & Antoninum. Magnæ ſimultates inter Imperatorem & Pontificem. Sacerdotes erant moribus depravatiſſimis.* Berengarius *lib. de Corpore & ſang. Dom.* Veritatem ait expertam eſſe *non Sanctam Eccleſiam, ſed Eccleſiam malignantium*

tium, concilium vanitatis, non Apoſtolicam, ſed Sedem Sathanæ.

Silveſtri II.

Necromantia.

LXXIII. Initio ſeculi ſacerrimam illam ſedem tenuit Silveſter II. de cujus necromantia teſtes Pontificii plures, Benno, Wernerus, Rollfink, Martinus Polonus, Nauclerus, Platina, Matthæus Weſtmonaſterienſis, alii, dubitare non ſinunt. Ei dæmon, conſultus, quamdiu regnaturus eſſet, reſpondit, non prius moriturum, quàm in Hieruſalem miſſam celebrâſſet. Quod oraculum ἐπαμφοτερίζον dæmon de Eccleſia S. Crucis Romana, cui Hieroſolymæ nomen, Silveſter de civitate Hieroſolyma, intellexit. Sed poſterior deceptus à cacodæmone ſuo, cùm in Eccleſia S. Crucis ſacra feciſſet, orci victima piacularis ſubitò factus eſt; quam tragœdiam pluribus Malmesburienſis ediſſerit. Diſcipulos eum habuiſſe Theophylactum (poſtea factum Papam, Benedictum IX.) & Laurentium, qui dæmonibus litaverint, Benno Cardinalis affirmat. Eum exceperunt Johannes XIX. XX. Sergius IV. Benedictus VIII. IX. Johannes XXI. Silveſter III. Gregorius VI. nulla re inſignes, niſi quòd plerique illi factione Comitum Thuſculanorum, adeoque vitio creati, & magiæ crimine, ſi quæ fides ſuis authoribus conſtat, *infames* fuerunt. Certè Benedictum IX. (quem *Sacris dæmoniorum fuiſſe deditum & in ſilvis ac montibus mulieres poſt ſe currere feciſſe, quas magicis artibus ad ſui amorem coëgerit,* ex libellis domi ejus inventis Benno probat.) Silveſtrum III. & Gregorium VI. Henricus Imperator convocata Synodo ceu *Simoniacos, ſanguinarios, monſtra* damnavit; Ingemuiſſe tum orbem, ob intruſos Papas, Papatum *intercedente theſauro pecuniarum emptum,* & Prælatos *auro potiùs quàm merito exaltatos,* Glaber Radulphus *lib. IV. 5. & V. 5.* & Leo Cardinalis Oſtienſis ſcribunt.

Diſcipuli & Succeſſores ejus eodem, aliique etiam criminibus infames.

Cardinalium nomen tempore Benedicti IX. in pretio eſſe incepit.

LXXIV. Benedicti IX. quem inſuper ut *ignavum & nullius pretii* Platina & Stella; *probroſum & infamem* Volaterranus;

ranus; *hominem nefarium* Baronius perſtringunt; tempore *Cardinalium* nomen eſſe in pretio, Genebrardo *Chronogr. lib.* I*V.* fatente, occœpit. Et Cardinales quidem dicti à cardine, *παρωνύμως* fixos & proprios Eccleſiæ ſuæ miniſtros ſignificant. Unde vocabula *incardinandus, incardinatus, annexus cardini.* Eorum tamen appellatio neque in S. Literis, neque in antiquis Patribus, ne hiſtoricis quidem, ſive Chriſtianis, ſive etiam gentilibus, qualis eſt Marcellinus, occurrit. Scribunt quidam, à Marcello I. Cardinales conſtitutos eſſe propter Baptiſmum. Sed in actis ejus Cardinalium nomen non comparet. *Viginti quinque titulos in urbe, quaſi diœceſes, propter baptiſmum & pœnitentiam multorum, qui convertebantur ex Paganis, & propter ſepulturas Martyrum* eum conſtituiſſe, Baronius ad A. CCCIX. 4. memorat, ſine Cardinalium mentione ulla. Demum circa A. DLX. prima Cardinalium mentio extat, quando Johannes III. *dilectis filiis Cardinalibus Clericis* ſcribens, ſignificat, ſe Eccleſiam illam *Titulum Cardinalem* conſtituere. Id verò certum, Cardinalium nomen ab initio nihil aliud ſignificâſſe, quàm ordinarios atque fixos in certa Eccleſia Clericos; neque Romanæ duntaxat Eccleſiæ fuiſſe Cardinales ſuos, ſed etiam Eccleſiis aliis titulatis. Unde Cardinales Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, Mediolanenſis, Compoſtellanæ, aliarum, legere eſt. Teſtimonia eam in rem plura Marcus Antonius de Dominis *de Rep. Eccl.* I*V.* 5. 8. 19. 20. 21. allegat, ubi etiam, qui propriè Cardinales olim fuerint, definit, aſſerens fuiſſe *Clerum proprium cujuscunque Eccleſiæ in ea fixum, & titulatum, & ordinarium. Et quæcunque*, inquit, *Eccleſia eſſet collegiata, illa plures etiam in ſe continebat Cardinales, ſive etiam ſubdiaconos.*

Cardinalis ſixus Eccleſiæ miniſter eſt.

Eorum definitio verbis M. Antonii de Dominis texitur.

Poteſtas eorum una cum Papa poteſtate crevit.

LXXV. Tales ſcilicet Cardinales Epiſcopis etiam ſubjecti fuerunt ad tempora uſque Caroli M. quibus Papatus imperio multarum Provinciarum auctus eſt. Incremen-

ta

ta enim poteſtas eorum una cum Pontificiæ poteſtatis incrementis nacta eſt. Acciditque ſic Romæ, quod in eadem Roma aliquando accidiſſe apud Tacitum A. II. 33. 3. Gallus Aſinius his verbis aſſeruit: *Auctu Imperii adoleviſſe etiam privatas opes, idque non novum, ſed vetuſtiſſimis moribus; aliam apud Fabricios, aliam apud Scipiones pecuniam, & cuncta ad Rempub. referri; qua tenui anguſtas civium domos; poſtquam eò magnificentiæ venerit, gliſcere ſingulas*, &c. Non potuerunt ergo hi non attolli magnificè, cùm plerumque Papæ curam gererent, cumque ope & conſilio juvarent. Certè A. DCCLXIX. Stephano IV. Pontifice in Synodo Romana decretum eſt, ne Papa niſi ex Cardinalibus legeretur. Neque tamen ea ætate tanta eſt facta mutatio, ut non adhuc vetus inſtitutum, licet variè jam labefactatum, agnoſceretur. Undecimo demum ſeculo, quo Pontificum in Imperatores odia in primis flagrare, adeoque Pontificia poteſtas majoribus auctibus increſcere cœpere, eorum etiam authoritas & poteſtas altiores radices egit. Nam & Legationibus magnificis fungi cœperunt, in quibus, quod de Cardinalibus à Johanne XVII. in Galliam miſſis teſtatur Glaber, Pontificis Romani authoritatem aſſumpſerunt: & Anno MXXVI. Pontifice Nicolao II. in Concilio Lateranenſi de Pontificis Romani electione edita eſt conſtitutio, qua, teſte Gratiano *Diſt.* 23. *cap.* 1. *In nomine.* Cardinalibus Epiſcopis in eligendo Pontifice primæ partes delatæ ſunt. Tandem etiam excluſo à Pontificis electione tum Imperatore, tum populo Romano, ad ſolos Cardinales tum Epiſcopos, tum Presbyteros, tum Diaconos, eligendi Papæ jus devolutum eſt, atque ſic novo quodam eorum principatu paulatim exorto, Cardinales ſub appellatione Eccleſiaſtica ſeculares Principes facti ſunt. Creatos enim à ſe ſic Papa alloqui ſuevit: *Eſtote fratres noſtri & principes mundi.* Pius vero ſecun-

Seculo imprimis undecimo, quo primæ in eligendo Papa partes iis ſub Nicolao II. decretæ. Donec excluſo ab ea electione Imperatore & Clero reliquo, ſolis jus hoc ceſſit.

Ita ſub appellatione Eccleſiaſtica Principes ſeculares facti ſunt.

cundus primos Cardinales à ſe creatos ſic, uti *Sacr. Ceremon. Eccl.lib.*1.*ſect.*8.*cap.*3.legere eſt,compellavit: *Maxima, dilectiſſimi filii, & excellentiſſima dignitate donati eſtis: ad Collegium Apoſtolicum vocati,conſiliarii noſtri & conjudices orbis terrarum eritis: inter cauſam & cauſam, inter ſanguinem & ſanguinem,inter lepram & lepram diſcernere vos oportebit. Succeſſores Apoſtolorum circa thronum ſedebitis. Vos Senatores urbis &* REGUM *ſimiles eritis veri mundi cardines, ſuper quos militantis oſtium Eccleſiæ voluendum ac regendum eſt.*

Ea ratione Papa Chriſti æmulus Collegium Apoſtolicum ex Cardinalibus conflatum conſtituit.

LXXVI. Parum ſcilicet erat Romano Pontifici, quòd ab hominibus pro Apoſtolico vel Apoſtolo etiam haberetur, niſi æmulum etiam ſe oſtenderet Apoſtoli & Pontificis confeſſionis noſtræ, Chriſti. Sicut igitur Apoſtolos inſtituit Chriſtus, iiſque thronos, in quibus ſeſſuri duodecim tribus Iſraëlis judicent, promiſit: ita inſtituti hujus æmulus Papa ὁ ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ, Apoſtolicum etiam Collegium conſtituit, Apoſtolorum loco tradito Cardinalibus, quos Manfredus *Tractat. de Card. cap.*6. vocat *Apoſtolorum Anteceſſores*, quique circa thronum ejus ſedentes orbis terrarum cum eo conjudices forent. Neque certè deſunt, qui ipſos Apoſtolos Cardinalatus munere functos pertendant, atque ea mirabili ratione inſtitutionem eam Divino jure niti aſſerant, quòd Cardinales, Papæ Vicario Chriſti tanquam Principi aſſiſtentes, Apoſtolorum Chriſto aſſiſtentium perſonas repræſentent. Quam in rem ſic Cardinalis Petrus de Aliaco *Tract.de Eccl.& Card.authoritate.p.*1.*col.*899.loquitur: *Apoſtoli Petro tanquam Papale officium gerenti aſſiſtebant, tanquam Cardinalatus miniſterium exercentes, de quorum Cardinalatu ſpiritualiter intelligi poſſit illud Propheticum:* (1.*Sam.*II.8.) *Domini ſunt cardines terræ, & poſuit ſuper eos Orbem.*

Cardinalium ex eo tempore prærogativæ multiplicatæ.

LXXVII. Certè Cardinalium ex eo tempore mirum in modum prærogativæ multiplicatæ ſunt hodiernum uſque

in

in diem, quò his ferè πλεονεκτήμασι gaudent, quòd ſcilicet, præter veſtem eximiam, ſoli creant & coronant Pontifices, ſoli creantur: quòd poſt Papam anteponuntur omnibus; Papæ conſiliarii & Senatores, totius Eccleſiæ procuratores & Commiſſarii ſunt: quòd conjunctim cum Papa nominantur; & ſine iis Papa legem generalem condere non poteſt; quòd veniunt in partem Majeſtatis Pontificiæ & cognati Regum dicuntur: Regibus æquiparantur, & Electoribus atque Regibus cedere gravantur: quòd purpurati ſunt; purpura Imperatoribus olim eximiè donati à Papa: quòd Regum in aula Pontificia protectores ſunt: quòd Papa invito convenire & Concilium cogere poſſunt, monendique Papam jus habent: quòd denique Patriarchis præferuntur. Quas aliasque eorum Prærogativas ex variis authoribus collectas Celeberr. Freinshemius, libro de S. R. I. Electorum & Rom. Eccleſ. Cardinalium Præcedentia edito, *Diatriba* 4. copioſiùs retulit.

LXXVIII. Galerum rubrum Cardinalibus Innocentius IV. A. MCCXLII. donavit, teſſeram ſcilicet conjurationis Pontificiæ cum Cardinalibus, ceu Senatu quodam Edomitico Romanæ Eccleſiæ adverſus Cæſares, Poteſtates humanas, omnes denique Papalem Majeſtatem dedignatos. De quo ſic Onuphrius Panvinius in Epitome Romanorum Pontificum: *Papa Innocentius IV. Pileum rubrum Cardinalibus dedit. Quo ſignificare voluit, illos qui in illum ordinem legerentur, paratos eſſe debere pro libertate Eccleſiaſtica*, (Papali puta licentia & libidine) *ſi opus erit, propriam vitam morti exponere. Hinc deinceps Cardinales Eccleſiæ Rom. rubro pileo uti conſuevere, qui tantæ pietatis inſigne factus eſt, ut tiara Pontificatus & Epiſcopatus.* Non ſine Numine ſanè rubro veſtitu amiciri cœperunt, ne ambiguum eſſet, ſanguinariis eos conſiliis adverſus heri ſui Pontificis adverſarios quoscunque

Galerus ruber Senatus hujus Edomitici teſſera, cujus auctoramento principes hujus ſeculi viri ad Pontificias partes trahuntur.

que innecti. Opportunumque ita Pontifici fuit quoſcunque in Orbe terrarum viros doctos, peritos, ſpirituali Monarchiæ ſuæ vel profuturos, vel obfuturos, rubri galeri auctoramento ſuas in partes pertrahere. Neque ex una, ſed variis ex gentibus familiiſque nobilioribus ſenatum hunc conflare placuit, ut unà cum Cardinalibus ipſas quoque diverſas gentes illuſtresque familias ſui beneficii faceret, arcana populorum per clientes hoſce expiſcaretur, & per inſtrumenta hæc dominationis latiſſimè regnaret. Non aliam certè inſtituti hujus rationem fuiſſe, ſeculorum ſequentium experientia docuit.

Certaminis ſacramentarii continuatio per Berengarium, ad horribilem palinodiam coactum.

LXXVIII. E diverticulo hoc in viam ut redeamus, in ſeculum idem *undecimum* incidit continuatio controverſiæ ſacramentariæ. Floruerant ea ætate Berengarius Turonenſis, Andegavenſis Eccleſiæ Diaconus, Bertrami & Scoti Erigenæ partibus addictus. Is animadvertens, ſerpere & in animis hominum radices agere errorem de corporali præſentia Chriſti in Cœna Domini, quin etiam locutiones S. Scripturæ & veterum improprias & ſacramentales ad incruſtandum errorem novum detorqueri, veram ſententiam ex orthodoxo ſenſu repetitam corruptelis invaleſcentibus, libris etiam de eo editis, oppoſuit. Theſis ab eo aſſerta, uti conſtanter hiſtoriæ tradunt, fuit, *in Cœna non ipſum corpus & ſanguinem Chriſti, ſed ejus figuram & ſacramentum præſtò eſſe.* Quæ Theſis pro erronea & hæretica primùm in Synodo Vercellenſi, Pontifice Leone IX. damnata eſt. Neque tamen ceſſit errori Berengarius, ſed contra audentior ivit, donec Pontifice Nicolao II. Synodo Romæ habita, ſtrenuè licet confligens cum Alberico Diacono Caſſinenſi, *nullo volente abſiſtere*, ut Leo Oſtienſis *lib. III.* 33. loquitur; & poſt etiam A. MLXXIX. Pontifice Gregorio VII. palinodiam canere ſubactus eſt. Palinodiæ formulam Capernaitæ Romani ſub Nicolao II.

Papa

Papa ejuſmodi ipſi præiverunt: *Ego Berengarius indignus Diaconus Eccleſiæ S. Mauritii Andegavenſis, cognoſcens veram & Apoſtolicam fidem, anathematizo omnem hæreſin, præcipuè eam, de qua informatus ſum, quæ aſtruere conatur, panem & vinum, quæ in altari ponuntur, poſt conſecrationem ſolummodo ſacramentum, & non verum corpus & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti eſſe, nec poſſe ſenſualiter, niſi in ſolo ſacramento, manibus ſacerdotum tractari, vel frangi, vel fidelium dentibus atteri. Conſentio autem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Apoſtolicæ ſedi, & ore & corde profiteor, de ſacramento Dominicæ menſæ eam me fidem tenere, quam Dominus & venerabilis Papa Nicolaus, & hæc ſancta Synodus authoritate Evangelica & Apoſtolica tenendam tradidit, mihiq; formavit: ſcilicet panem & vinum, quæ in altari ponuntur, poſt conſecrationem non ſolùm ſacramentum, ſed etiam verum corpus & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti eſſe: & ſenſualiter non ſolùm in ſacramento, ſed in veritate manibus ſacerdotum tractari, frangi & fidelium dentibus atteri, jurans per ſanctam & homouſion Trinitatem, & per hæc ſacro-ſancta Chriſti Evangelia.* Craſſius etiam eſt juramentum poſterius A. MLXXIX. Hildebrando Pontifice in hæc ipſi verba præitum: *Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem & vinum, quæ ponuntur in altari, per myſterium ſanctæ orationis, & verbo noſtri Redemptoris, ſubſtantialiter converti in veram & propriam ac vivificam carnem & ſanguinem Jeſu Chriſti Domini noſtri, & poſt conſecrationem eſſe verum Chriſti corpus, quod natum eſt de Virgine, & quod pro ſalute mundi oblatum in cruce pependit, & quod ſedet ad dextram Patris: & verum ſanguinem Chriſti, qui de latere ejus effuſus eſt, non tantùm per ſignum & virtutem ſacramenti, ſed in proprietate naturæ & veritate ſubſtantiæ, ſicut in hoc Brevi continetur, & ego legi, & vos intelligitis. Sic credo, nec contra hanc fidem ulterius docebo. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.* Hæc quidem ille temerè jurata, præſtanda tamen reſipiſcens neutiquam duxit. Libertati enim reſti-

Libertati reſtitutus eandem veritatem ad finem uſq; vitæ aſſeruit.

reſtitutus,& voce & ſcripto errorem novitium, ſuperſtitionemque Papæ,damnavit , diſcipulos , quos in Gallia & Germania habuit permultos, in veritate confirmavit , & in eadem,uti etiam Baronius conjicit,ad finem uſque vitæ perſeveravit.

Ec-

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS QUARTA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ, Dominationem etiam in temporalibus affectantis, & in doctrina ritibusque in pejus in dies vergentis.

Inde à Gregorio VII. ſeu A. C. MLXXIII. ad Bonifacium VIII. ſeu A. C. MCCXCIV. uſque.

BREVIARIUM.

LXXIX. *Gregorius VII. ſede Pontificia rapta ſtrenuè Papatum provehit. Sub quatuor Pontificibus Dominus Papæ cluebat. Dæmoniacis artibus imbutum fuiſſe, teſtes ſunt Epiſcopi 30. Brixinæ coacti, aliiq;.*

LXXX. *Henrico Imp. ſe opponit, potentia Mathildis & Normannorum fretus. Senatus conſultum Imp. & Ordinum adverſus eum VVormatiæ factum, quo Papatu exuitur. Viciſſim is in concilio R. Imperatorem excommunicat, S. Petro vindice compellato. Henricus Romam pergens, ſupplex Gregorio, & iniquas leges accipiens, anathemate ſolvitur. Nihilominus à Confœderatis Germanis à Gregorio inflammatis Porcemii Regno idem, Rodolpho Sueviæ & Burgundiæ Duce ſurrogato, exuitur; & injuriam vindicans, denuo à Gregorio excommunicatur. Viciſ-*

ſim Brixinæ Gregorius ab Hēnricianis denuo ſcelerum multorum reus peractus deponitur: & mox Rodolphus prælio victus perit, atque Roma occupata Gregorius pulſus Salerni exul moritur.

LXXXI. *Dictatus Gregoriani, Papatus Hildebrandini fundamenta, recenſiti.*

LXXXII. *Ejusdem Gregorii de abſtinentia à cibis certis, & ſacerdotum cœlibatu decreta dæmoniaca.*

LXXXIII. *Hæreſis Simoniacorum & Nicolaitarum fictitia.*

LXXXIV. *Urbani II. Hildebrandini, & Clementis III. Cæſarei Papæ contraria ſtudia Aventini verbis memorata.*

LXXXV. *Bellum ſacrum ab eodem Urbano decretum, exitu infelix.*

LXXXVI. *Ejus belli prætextus.*

LXXXVII. *nec non cauſæ ſuaſoriæ, Pontificum avaritia, dominandi libido, & Chriſtianorum Principum oppreſſio, diſtinctæ.*

LXXXVIII. *Concilii Claromontani Canones, Poteſtatem & ſuperſtitionem Papalem amplificantes.*

LXXXIX. *Seculi XII. hiſtoria. Ejus etiam initio fama fuit, Antichriſtum mox revelatum iri. Bernhardi & Platinæ eam in rem teſtimonia.*

X C. *De calamitoſa circa id temporis Eccleſiæ Romanæ facie teſtimonia Malmesburienſis, Hildeberti, Bernhardi, Martinenſis, Honorii Auguſtodunenſis (qui Babylonem R. deſcribit graphicè) Arnoldi de Brixia.*

XCI. *Bernhardi Claravallenſis de corruptione Hierarchiæ R. querelæ acerbæ.*

XCII. *De eadem Joh. Sarisburienſis ad Hadrianum IV. Epiſtola.*

XCIII. *Cleri Leodienſis ad Paſchalem II. reſponſio, qua R. Eccleſiam Babylonem eſſe pertendit.*

XCIV. *Tot querelarum cauſa hærebat in Pontificibus. Paſchalis II. Henricum IV. ad mortem uſque perſequitur. Calliſtus II.*

ab

ab Henrico V. jus inveſtituræ extorquet. Ita Papa fit Rex abſolutus, & ſchiſma expirat. Innocentii II. Hadriani IV. Alexandri III. Urbani III. Clementis III. Innocentii III. Antichriſtianus in deprimendis Imperatoribus & Regibus faſtus.

XCV. *Verbi Divini Majeſtas & legum humanarum authoritas Theologiæ ſcholaſticæ & juris Canonici præſidiis hoc ſeculo infringi cœperunt.*

XCVI. *Juris Canonici origo & progreſſus.*

XCVII. *Eo jure Papalis Majeſtas munita validiſſimè.*

XCVIII. *Theologia ſcholaſtica juri Divino ſuccenturiata. Quæ hinc facies Eccleſiæ emerſerit.*

XCIX. *Non icirco Eccleſia Chriſti extincta eſt, quin potiùs paſſim numeroſi cœtus ſeſe corruptioni publicæ oppoſuerunt.*

C. *VValdenſium origo & dogmata. Oppugnantur variè.*

CI. *Seculi XIII. hiſtoria. Joachimi Abbatis de eo Vaticinium. Paris de Eccleſiæ Anglicanæ miſero ſtatu querela.*

CII. *Innocentius III. alter Hildebrandus in Germania & Anglia cuncta turbis miſcet.*

CIII. *In Concilio Lateranenſi Transſubſtantiationem, confeſſionem auricularem, aliaque definit, Deum Maozim extollit; Ordines Monachorum mendicantium quatuor inſtituit, Dominicus & Franciſcus par ignobile.*

CIV. *VValdenſium hiſtoria continuata ſub Innocentio: cruciatam militiam & Prædicatores Monachos adverſus eos concitante. Diverſum eorundem fatum.*

CV. *Honorii III. Gregorii IX. Innocentii IV. adverſus Fridericum II. inexpiabile odium & dira molimina. Hiſtoria certaminis fusè narrata: Poſt mortem Friderici Cæſares remiſſiores facti Pontificibus ſuccumbunt.*

CVI. *Cauſæ odii illius veræ ex Aventino promuntur.*

CVII. *Friderici Epiſtola ad Othonem Bavariæ de Pontificum Rom. tyrannide, Antichriſtianiſmo, graviſſima.*

CVIII. *Eberhardi Saliſburgenſis Archiepiſcopi Oratio adverſus*

Hierarchiam, R. Babylonis flamines, pathetica.

CIX. *Pontificum erga Monachos mendicantes favor. Guilhelmi de S. Amore adverſus eos liber.*

CX. *Monachorum æternum Evangelium meditantium horribilis conatus eodem librò detectus.*

CXI. *Et à Pontificibus ſegniter repreſſus.*

CXII. *Evangelium illud æternum blaſphemiis refertum horum & ſequentium temporum nudū Papatum repræſentare oſtenditur.*

CXIII. *Alexandri IV. Urbani IV. Clementis IV. Gregorii X. Nicolai III. Honorii IV. &c. hiſtoria. Rodolphus Imp. Romam ire detrectat, & Papam bolo Romandiolæ donatæ placat.*

CXIV. *Menardi Comitis Tirolenſis oratio adverſus effæminatos Antichriſtos & prodigioſos Eunuchos acris.*

Gregorius VII. Sede Pontificia rapta ſtrenue Papatum provehit.

LXXIX. Cumprimis verò Papatus Gregorii VII. *Hildebrandi* vulgò dicti, Pontificium Regnum, depreſſa Majeſtate Imperatoria, ad ἀκμὴν ſtrenuè perduxit. Erat Hildebrandus ille natione Hetruſcus, Sena oriundus, profeſſione Cluniacenſis Monachus. Papatum A. MLXXIII. ſpreta authoritate Imperatoris, contemptoque Cleri & populi ſuffragio, vi remotis, qui obſtare improbis conatibus viderentur, rapiens, abuſus eam in rem pupillari ætate Henrici III. juxta quoſdam IV. Imperatoris, qui quinquennis tum ſub tutela matris Agnetis educabatur. Jam ante ſub quatuor Pontificibus Pontificiis artibus aſſuetus, earumque callentiſſimus, plus quàm Papam ſe geſſit, adeò ut eum Petrus Damiani *Dominum Papæ* appellaverit, eique dicere non erubuerit:

Sub quatuor Pontificibus Dominus Papæ cluebat.

Papam rite colo, ſed te proſtratus adoro,
Tu facis hunc dominum, te facit ipſe Deum.

Dæmoniacis artibus im-

Ejus adventum fuiſſe ex operatione Sathanæ, inſignis

nis & prodigiis mendacibus, non unus Cardinalis Benno prodidit, aſſerens ſcilicet, cum Diabolicarum artium ſtudiis ab anteceſſoribus Benedicto IX. & Gregorio VI. *peſſimis magiſtris pejorem diſcipulum* imbutum eſſe, ex mantica ignem, quoties vellet, excutere edoctum: ſed affirmârunt etiam Epiſcopi triginta, qui A. MLXXX. ex Italia, Gallia, Germania Brixinæ Noricæ convenerunt. In eo conventu Hildebrandum accuſatum, *quòd per artem magicam, necromanticam, & Dæmonum ſuffragio ſedem Apoſtolicam invaſerit*; condemnatumque, ceu *falſum Monachum, magnum divinaculum, ſomniorum prodigiorumq; conjectorem*, & Cæſareanarum & Pontificiarum partium ſcriptores, Marianus Scotus, Aventinus, Sigonius, Trithemius, alii teſtantur.

butum fuiſſe teſtes ſunt Epiſcopi 30. Brixinæ coacti, aliique.

LXXX. Sperni proculcarique à Monacho tali Majeſtatem Imperatoris, iniquè meritò Henricus Imp. tulit, certus collectis copiis jus Imperii Majeſtatemque adverſus eum tueri. Succeſſeratque propoſitum, ſi præeuntem bona fide ſubſecuti eſſent ii, quos id facere planè decuerat. Gregorius haud ſegniter Imperatori obſiſtens, ſe Mathildis opulentiſſimæ fœminæ (quam non ſine ſuſpicione inceſti amoris eum deperiiſſe, ex Lamberti Schafnaburgenſis narratione prudentibus pridem ſuboluit,) & Normannorum potentia muniit. Atque inſuper Saxones duce Ottone, antehac Bavariæ Regulo, adverſus Imperatorem, Dominum ſuum, concitavit. Cumque A. MLXXV. Saxones ingentem ſtragem paſſi eſſent, aliâ viâ adverſus Dominum ſuum graſſandum rati, eum apud Gregorium, ceu ſcelerum gravium compertum accuſant; qui Legatos Imperatoris cauſam acturos in vincula rapit, frigore, fame, ſiti excruciat, per urbem circumductos Româ pellit. Quo comperto, Imperator Wormatiæ Concilium cogit, cui Epiſcopi omnes Galliæ & Germaniæ, præter Saxones

Henrico Imp. ſe opponit, potentia Mathildis & Normannorum fretus.

Senatusconſultum Imp. & Ordinum

adverſus eum Wormatiæ factum, quo Papatu exuitur.

xones (quorum nomina Polyhiſtor Stumpfius *Chron.lib.IV.* 40.ex Abbatiſſano Tigurinorum Cœnobio eruta repræſentat) interfuere,lectis ibi literis flaminum primorum Populi Romani,quas Hugo Bloncus Cardinalis Roma attulerat, factum ſenatusconſultum,quod ejusmodi verbis Aventinus *Annal.Boj.lib.*5.recitat: *Hildebrandus,qui ſe Gregorium nuncupat,primus ſine conſenſu noſtro adverſus Imperatoris Romani, rerum domini à Deo conſtituti,voluntatem, contra auſpicia Pontificatum maximum,quem pridem ambivit, & judicio convictus perpetuò abjuravit,invaſit,Monachus deſertor eſt, novis dogmatibus ſacro-ſanctam philoſophiam adulterat,Divinas literas falsò interpretando ſuæ cauſæ ſervire cogit, concordiam Collegii ſcindit,ſacra, profana,Divina,humana commiſcet, utrumque juxta polluit. Diabolicis, hoc eſt, acerbiſſimorum hoſtium ſpurciſſimis criminationibus,iniquorum maledictis aurem commodat & credit. Teſtis,judex,accuſator,inimicus idem eſt. Maritos ab uxoribus ſeparat, ſcorta pudicis conjugibus,ſtupra, inceſtus, adulteria caſto præfert connubio, populares adverſus Sacerdotes,vulgus adverſum Epiſcopos concitat. Neminem ritè initiatum eſſe docet,niſi qui ab eo ſacerdotium emendicaverit, atque ab ejus aurifugis mercatus fuerit. Vili plebeculæ gratificari ſtudet,vulgi imperiti auram captat,ſimulata religione decipit, defraudat, circumvenit, in ſenatulo mulierculurum de ſacratiſſimis myſteriis religionis pertractat, Supremi Numinis legem, qua ſe idem quoque ligavit, ſolvit, utrumque & Imperium & Pontificatum, ſicut Decii & falſorum Deorum cultores factitare conſueverunt, uſurpat, &c. Divinæ Majeſtati refragatur. Chriſtianiſſimo Principi Divinitus conſtituto, & à Deo inaugurato reſiſtit, verſutus,fallax,obſcurus, callidus imperium orbis, titulo Chriſti, ſub ovina pelle ambit.* Inde exauthorandi ejus ſententiam his verbis ferunt. *Haſce ob cauſas Sanctiſſimus Imperator, Pontifices, Senatus Populusq; Chriſtianus illum Hildebrandum abdicandum, ſibi eundem non placere, nec oves lupo committen-*

mittendas cenſent. Cui decreto non ſolùm Germaniæ, Galliæque, ſed Italiæ quoque Epiſcopos, conventu Ticini acto, ſubſcripſiſſe juráſſeque, *ſe nunquam Pontificem Maximum iſthoc nomine recepturos,* Aventinus, qui & ſuperiora refert, *Annal. lib. V.* teſtis eſt. Ad ipſum quoque Gregorium Synodus ea literas miſit, quas apud Goldaſtum *Conſtit. Imper. lib.* 1. adverſus Baronium defenſas videre eſt; ubi inter alia hæc habentur: *Quia & introitus tuus tantis periculis eſt inſtinctus, & Eccleſia Dei tam gravi tempeſtate per abuſionem novitatum tuarum periclitatur, & vitam per converſationem tuam tam multiplici infamia dehoneſtâſti, obedientiam, quam nullam promiſimus, nec de cætero ullam ſervaturos eſſe, renuntiamus. Et quia nemo noſtrûm, ut tu publicè declamabas, tibi hactenus fuit Epiſcopus, tu quoque nulli noſtrûm amodò eris Apoſtolicus.* Neque tamen Gregorius animum abjecit, quin eò potiùs audaciæ proceſſit, ut A. MLXXVI. in concilio Romano promulgatis priùs Dictatibus, de quibus paulò poſt dicemus, Imperatorem ipſum excommunicare, Regno Germaniæ & Italiæ ſpoliare, Principes & populos juramento fidelitatis ei præſtito liberare non erubuerit. Eo decreto Petrum vindicem ſic compellat: *Audi me, Apoſtolorum Princeps Petre, Tu mihi, beatusq; Paulus frater tuus, optimi præter crebros teſtes eſſe poteſtis, me invitum ad ſanctæ tuæ Eccleſiæ gubernationem eſſe protractum; Ob eam rem mihi perſuadeo, tibi placere, ut ego populo Chriſtiano, Tibi præcipuè à Deo commiſſo, præſim. Hac igitur fiducia nixus, pro Eccleſiæ tuæ honore ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filii & Spiritus S. jure authoritatis tuæ, Henrico Regi, Henrici Imperatoris filio, qui adverſus Eccleſiam tuam inaudita ſuperbia inſurrexit, toto* Regno *Germaniæ atque Italiæ interdico, &c. ut gentes ſentiant, quòd tu es Petrus, & ſuper tuam Petram filius Dei ædificaverit Eccleſiam ſuam.* Contradicentibus nonnullis, ea ratione, quòd Reges anathemate feriri nequeant, reſpondit: *An verò*

Viciſſim is in Concilio Romano Imperatorem excommunicat, S. Petro vindice compellato.

cùm

cùm Deus Eccleſiam ſuam ter beato Petro commiſit, dicens: Paſce oves meas, ipſos Reges excepit? Atque ita Henricus Hildebrandum exauthoravit. Hildebrandus exauthoratus Henricum poteſtate omni abdicavit, quod noviſſimum facinus deteſtantes Sigebertum Gemblacenſem, Gothofredum Viterbienſem, alioſque videre eſt. Certè etiam Gallicanam Eccleſiam Hildebrandinis moliminibus adverſus ſeculares Poteſtates nunquam conſenſiſſe, nuper Doctiſſ. Petrus de Marca *de Concord. Sacerd. & Imp. lib. VI.* 33. *VIII.* 21. *&c.* demonſtravit. Hildebrandi partibus ſeſe addixerunt Hugo, Alſatiæ Dux, ære alieno oppreſſus, Rodolphus Sueviæ Dux, Imperatoris Sororius, imperii ſpe lactatus, Bertholdus Zeringiæ Dux, ejus gener, Welpho Dux Bavariæ, Moguntinus, Metenſis & Wormatienſis Epiſcopi; nec non Abbates aliquot, ſive anathematis terrore perculſi, ſive Principibus illis obnoxii, qui rebellibus pridem Saxonibus auxiliares manus porrigentes Germaniam univerſam ferro flammaque peragrarunt; donec Henricus, remoto exercitu, pœnitentia acta, reconciliationem cum Gregorio attentaturus, Romam proficiſceretur, ubi intra ſecundum murorum ambitum receptus, abjecto cultu Regio omni, ſine calceis, ſæviente hyeme, jejunus uſque ad veſperam, *forſices & ſcopas* (uti Malmesburienſis loquitur) *in manu habens*, ut ſe attonderi & flagellari paratum oſtenderet, reſponſum Gregorii nequicquam operitur; & quarta demum vice redux, inaudita patientia præfractum Pontificis animum hactenus expugnat, ut Henricum in conſpectum ſuum admitteret, atque ita cum eo paciſceretur, ut die & loco, quem ipſe conſtitueret, in communi Germanorum conventu, in judicio ſe ſiſteret, & criminibus objectis, quæſtionem exercente Gregorio, reſponderet, atque extremo ejus judicio ſtaret: interea omnia Regiæ dignitatis ornamenta deponeret, ac de rebus

Henricus Romam pergens, ſupplex Gregorio, & iniquas leges accipiens anathemate ſolvitur.

bus publicis nihil pro ſuo jure ſtatueret: eos, quorum hactenus uſus erat conſilio, Bambergenſem Epiſcopum, cæteroſque à ſua familiaritate in perpetuum depelleret, & qui ſacramento ei dixiſſent, ejus religione exolveret omnes. Quæ cùm ſe facturum per omnia ſacra juráſſet, anathemate à Gregorio ſolvitur, magno adhuc in lucro, id, quod conſecutus erat, reputans. Sed fluxam fidem gerens Pontifex, miſſis ad confœderatos Germanos, Saxones cumprimis, Legatis, ne pacta cum Henrico attendant, monet. *Nam licet reconciliatus ſit Curiæ Cæleſti, non tamen Regno, quo auſpicatò Romæ privatus ſit, reſtitutum eſſe.* Ita cum Legatis illis juncti Fœderati Porcemii menſe Martio Anni MLXXVII. convenientes, communi conſilio Rodolphum Sueviæ & Burgundiæ Ducem, Henrici Sororium, Imperatorem eligunt, ea ſcilicet lege, *ut omnia Pontificalia abjuret, clientelas Epiſcoporum abdicet, néve velut hæreditario jure filios ſuos ſucceſſores declaret.* Cui mox etiam Imperialem coronam Papa miſit, his verbis inſcriptam.

Nihilominus à Confœderatis Germanis à Gregorio inflammatis Porcemii Regno idem. Rodolpho Sueviæ & Burgundiæ Duce ſurrogato, exuitur; & injuriam vindicans denuò à Gregorio excommunicatur.

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho.

Qua quidem inſigni injuria ignominiaque accenſus Henricus, Italia profugus, & pœnitudine ductus ſervilis patientiæ, animum & amicos colligit, ac inſtructo exercitu Rodolphum juſto prœlio fuſum fugatumque inſigni clade afficit. Gregorius ejus rei nuncio ſauciatus non parum, denuo Henricum anathemate ferit, Rodolphum confirmat. Ex altera parte Italiæ, Galliæ, Germaniæ Epiſcopi A. MLXXX. Brixinæ, quæ Bojorum urbs eſt, habito Concilio, Gregorium iterum ambitionis, hæreſeos, impietatis, Sacrilegii reum peragunt, & ceu *falſum Monachum, magum divinaculum, ſomniorum prodigiorumq; conjectorem, malè de religione ſentientem; conjuratum hoſtem Reip. atque ſacro-ſancti Imperii, Sacrilegia, perjuria, mendacia, homicidia, incendia, velut bene facta, indulgentem & collaudantem, & ad ea perpe-*

Viciſſim Brixinæ Gregorius ab Henricianis denuo ſcelerum multorum reus peractus deponitur, & mox Rodolphus prœlio victus perit, atque Româ

occupata Gregorius pulſus Salerni exul moritur.

tranda claſſicum canentem, ſacerdotes conjugatos ab altari removentem, ſcortatores verò, adulteros, inceſtuoſos eidem admoventem; authore Deo O. M. Pontificatu maximo amovendum decernunt. Gregorius ſuſque deque habito decreto, denuo animos Rodolpho & Saxonibus facturus, *ex revelatione ſcire ſe*, inquit Sigebertus, aſſeverat, *falſum Regem*, Henricum ſcilicet eodem anno moriturum; vetans ſe haberi pro Papa, ſi falleret augurium. Fretus eo Oraculo Rodolphus, ſecunda, tertia quartáve vice inſtaurato prœlio non ſolùm, falſus ſcilicet Rex ſuperatur, ſed amputata dextra, qua fidem Henrico dederat, interit. Mox etiam Henricus cum exercitu Romam perrexit, eam obſedit, occupavit, in locum Gregorii Clemente conſtituto Pontifice. *Fugit Apoſtolicus*, (Gregorius) *& qui omnes in periculum impulerat, omnes in periculo deſeruit*, inquit Benno. Demum reverſo in Germaniam Henrico, Hildebrandus Salerni VIII. Kal. Junii A. MLXXXV. exul moritur, poſtquam, Gemblacenſe narrante, confeſſus eſt, ſe Diabolo ſuadente odium & iram contra humanum genus concitâſſe. Hæc Hildebrandinæ tragœdiæ cataſtrophe fuit.

Dictatus Gregoriani, Papatus Hildebrandini fundamenta, recenſiti.

LXXXI. In Concilio Romano A. MLXXVI. habito, in quo Henricum Gregorius exauthoravit, & ſacrorum etiam communione privavit, idem Gregorius Canones edidit, quibus Hildebrandini Papatus fundamenta continentur. Eos *Dictatus Papæ* novus Dictator appellavit, quorum *major pars*, uti in ejus vita Onuphrius loquitur, *antea parum in uſu fuerat, & à nemine prædeceſſorum ejus unquam attentata*. Sunt autem decreta ejusmodi: *Quòd Romana Eccleſia à ſolo Domino ſit fundata; quòd ſolus Pontifex Romanus jure dicatur univerſalis; quòd ille ſolus poſſit deponere Epiſcopos, vel reconciliare: quòd Legatus ejus omnibus Epiſcopis præſit in Concilio, etiam inferioris gradus, & adverſus eos ſententiam depoſitionis poſſit dare: quòd abſentes Papa poſſit deponere; quòd cum*

cum excommunicatis ab illo, inter cætera nec in eadem domo debemus manere: quòd illi ſoli licet pro temporis neceſſitate novas leges condere, novas plebes congregare; de Canonica Abbatiam facere, & è contra divitem Epiſcopatum dividere, inopes unire: quòd ſolus poſſit uti imperialibus inſigniis: quòd ſolius Papæ pedes omnes Principes deoſculentur: quòd illius ſolius nomen in Eccleſiis retinetur: quòd unicum eſt nomen in mundo: quòd illi liceat Imperatores deponere; quòd illi liceat de ſede ad ſedem, neceſſitate cogente, Epiſcopos transmutare; quòd de omni Eccleſia, quacunq; voluerit, clerum valeat ordinare: quòd ab illo ordinatus alii Eccleſiæ præeſſe poteſt, ſed non militare: & quòd ab aliquo Epiſcopo non debet ſuperiorem gradum accipere: quòd nulla Synodus abſque præcepto ejus debeat generalis vocari: quod nullum capitulum, nullusq; liber Canonicus habeatur abſque illius authoritate; quòd ſententia illius à nullo debeat retractari, & ipſe omnium ſolus retractare poſſit: quòd à nemine ipſe judicari debeat: quòd nullus andeat condemnare Apoſtolicam ſedem appellantem: quòd majores cauſæ cujuscunq; Eccleſiæ ad eum referri debeant: quòd Romana Eccleſia nunquam erravit: nec in perpetuum, Scriptura teſtante, errabit: quod Rom. Pontifex, ſi canonicè fuerit ordinatus, meritis B. Petri indubitanter efficitur Sanctus, teſtante Sancto Ennodio, Papienſi Epiſcopo, ei multis Sanctis Patribus faventibus, ſicut in decretis beati Symmachi Papæ continetur: quòd illius præcepto & licentia ſubjectis liceat accuſare: quòd abſque Synodali conventu ei liceat Epiſcopos deponere & reconciliare: quòd Catholicus non habeatur, qui non concordat Romanæ Eccleſiæ: quòd à fidelitate iniquorũ ſubjectos poteſt abſolvere. Non aliud ſcilicet ſupererat, quam ut pauca ſuperadderet; *quod Papa ſit Chriſtus*, proin & Antichriſtus ipſe.

LXXXII. Illud quoque non prætereundum, fuiſſe Gregorium, ſicut dæmoniacarum artium ſtudio infamem, ita dæmoniorum etiam doctrinæ, quæ abſtinere à cibis, quos Deus condidit ad participationem cum gratiarum actione fidelibus, jubet, & matrimonium contrahere

Ejusdem Gregorii de abſtinentia à cibis certis & ſacerdotum cælibatu decreta dæmoniaca.

here prohibet, propagatorem acerrimum. Liquet id ex duabus Synodis Romæ ſexto Pontificatus ejus anno habitis, in quarum altera editus eſt hic Canon: *Quia dies Sabbathi apud ſanctos Patres noſtros in abſtinentia celebris eſt habitus, nos eorundem authoritatem ſequentes ſalubriter admonemus, ut quicunque ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium eadem die, niſi majore feſtivitate interveniente, vel infirmitate impediente, abſtineat.* In altera verò damnavit ſcriptum ſancti Udalrici ad Papam Nicolaum, de nuptiis Presbyterorum, & Paphnutii de eadem re capitulum. De eo ſic Sigebertus Gemblacenſis in hiſtoria A. MLXXIV. *Gregorius Papa, celebrata Synodo, Simoniacos anathematizavit, & uxoratos ſacerdotes à Divino officio removit, & laicis Miſſam eorum audire interdixit, novo exemplo, & (ut multis viſum eſt) inconſiderato præjudicio, contra ſanctorum Patrum ſententiam* &c. *Ex qua re tam grave oritur ſcandalum, ut nullius hæreſis tempore ſancta Eccleſia graviori ſchiſmate diſciſſa ſit; his pro juſtitia, illis contra juſtitiam agentibus; continentiam paucis tenentibus, aliquibus eam modò quæſtus ac jactantiæ causâ ſimulantibus; multis incontinentiam perjurio aut multipliciori adulterio cumulantibus, adhæc hac opportunitate laicis inſurgentibus contra ſanctos Ordines, & ſe ab omni Eccleſiaſtica ſubjectione excutientibus. Laici ſacra myſteria temerant, & de his diſputant, infantes baptizant, ſordido humore aurium pro ſacro oleo & chriſmate utentes: in extremo vitæ viaticum Dominicum, & uſitatum Eccleſiæ obſequium ſepulturæ à Presbyteris conjugatis parvipendunt, decimas Presbyteris deputatas igne cremant, & (ut in uno cætera perpendas) laici corpus Domini à Presbyteris conjugatis conſecratum ſæpe pedibus conculcaverunt, & ſanguinem Domini voluntariè effuderunt; & multa alia contra jus & fas geſta ſunt in Eccleſia. Et hac occaſione multi Pſeudomagiſtri exſurgentes in Eccleſia profanis novitatibus plebem ab Eccleſiaſtica diſciplina avertunt.* Lambertus Schafnaburgenſis addit, adverſus decretum hoc protinus vehe-

men-

menter infremuiſſe totam factionem Clericorum, hominem planè hæreticum & væſani dogmatis eſſe clamitantem, utpote qui oblitus Sermonis Domini, qui ait: *Non omnes capiunt hunc ſermonem: qui capere poteſt, capiat*; & Apoſtoli: *Qui ſe non continet, nubat. Melius eſt enim nubere, quàm uri*, violentâ exactione homines cogat vivere more Angelorum; & dum conſuetum curſum naturæ negaret, fornicationi & immunditiæ fræna laxaret. Quas porro turbas ferale iſthoc Gregorii decretum paſſim inter contendentes renitentesque excitaverit, ſcribere heic nihil attinet.

Hæreſis Simoniacorum & Nicolaitarum ſictitia.

LXXXIII. Controverſia gemina, quæ Hildebrando huic partim cum Henrico Imperatore, ſecularique adeò poteſtate, partim cum ſacerdotibus conjugatis interceſſit, anſam eidem præbuit fingendi duas novitias hæreſes, earumque improperio imparentes dicto ſuo deprimendi. Henricianos enim *Simoniacorum & hæreticorum Henricianorum*: Sacerdotes verò conjugatos *Nicolaitarum* probroſis, Simoniacorum & Nicolaitarum peſſimus ipſe, titulis aſperſit, exoſosque reddidit. Hæretici nempe Papæ jam dici meruerunt, non qui doctrinam verbo Dei repugnantem, & æternæ ſaluti pernicioſam propugnarent pertinaciter, ſed qui Papæ libidini ſuæ lenocinantis imperio audientes non eſſent.

Urbani II. Hildebrandini, & Clementis III. Cæſarei Papæ contraria ſtudia Aventini verbis memorata.

LXXXIV. Mortuo Gregorio factione Pontificia annitente, Victor III. Beneventani Principis filius ſucceſſit. Is Clementem III. Gregorio ab Imperatore Henrico ſurrogatum, anathematis vinculo conſtrictum depoſuit, & poſt biennium moribundus Ottonem de Caſtellione, Cardinalem Oſtienſem, ſucceſſorem deſignavit, qui poſt mortem ejus electus Urbani II. (*Turbanum* vocant alii, ob excitatas turbas multifarias) nomen ſumpſit. Quibus ſtudiis Urbanus ille, qui Gregorii VII. cauſam egit acerrimè, cum Clemente III. Cæſareo Papa colliſus fuerit,

fuſè Aventinus commemorat, cujus verbis continuatam tragœdiam narrare juvabit. Sic ille *lib. V. Annal.* ſcribit: *Clemens III. urbe à Conrado pellitur, Urbanus reſtituitur. Mox invicem diras inferiasq; dicunt. Urbanus acta Hildebrandi tueri: Clemens reſcindere pergit. Imperator quoque ſumma ope contra Urbanum nititur. Moveri rurſus civitas Chriſtiana, & diſſenſio civilis, quaſi permiſtio terræ erumpere cœpit; ſcinditurq; populus Chriſtianus; pauci reperti, qui veram pietatem injuſtæ potentiæ anteponerent; partium ſtudia, quæ extincta erant, gliſcunt, &c. Dum alteri alteros quovis modo vincere volunt; Urbanus criminando Imperatorem, plebem Chriſtianam exagitat occultè largiendo, indulgendo, pollicitando magis incendit, ita ipſe clarus, potens factus ex libidine ſua victoria utitur, pluſq; ſibi ac ſucceſſoribus ſpinarum ac potentiæ, quàm pietatis atque amoris comparavit; ſub titulo Chriſti pro ſua magnitudine amplitudineq; laboravit. Namque, ut paucis verum abſolvam, poſt illa tempora, quicunque concionem divinam agitavere, honeſtis nominibus, quaſi jura Eccleſiæ libertatemq; Religionis defenderent, & quo Romani Epiſcopi authoritas maxima foret, bonum publicum ſimulantes pro ſua quiſque potentia certaverunt. Imperator quidem contra hæc ſumma ope conniſus fuit: utraque pars miraculis ſe tutata eſt.* Deinceps fictitia quædam miracula viſioneſque recenſet.

Bellum Sacrum ab eodem Urbano decretum, exitu infelix.

LXXXV. Inter τὰ κύρια ſeu ſupremæ poteſtatis civilis jura politici belli decernendi poteſtatem numerare ſolent. Hanc quoque ad ſe rapere Pontifices cœperunt. Urbanus quippe Bellum, quod *Sacrum*, eò quòd ad expugnationem terræ *Sanctæ*, & à perſonis *Sacris*, Epiſcopis, Monachis &c. ſuſcipiendum eſſet, appellari placuit; Monachi cujuſdam Petri Eremitæ, ſeu Franci, ſeu, ut alii ſcribunt, Hiſpani, Divinam viſionem jactantis, ſuaſu, in Concilio Claromontano (quod cum Synodo illa, quæ I. Reg. XXII. deſcribitur, celebrata ſub Joſaphato & Achabo, de Ramoth Gilead ex manibus Syrorum recuperanda

da, ſcitè Bullingerus *in Apoc.cap.*20. comparat, eò quòd in utroque fuerint ſpiritus ſeductor, Achabi, Joſaphati, aliaque ſimilia) decrevit. Sic A. MXCV. Ducibus Gothofredo Bullionenſe, ſive de Bullo, Lotharingiæ Principe, Euſtathio & Balduino ejus fratribus, Hugone Magno, fratre Regis Francorum, Anicienſis in Auvernia Epiſcopo, aliisque cum exercitu ex millies ſexcenties millenis militibus cruce ex lana rubra facta ſignatis omnibus, (unde militiæ *cruciatæ* nomen, non quòd *crucem* Chriſti prædicare, ſed quòd infideles *crucifigere* deſtinâſſent) conflato, in terram ſanctam adverſus Saracenos properatum, & poſt fœlicia ſatis prœlia A. MXCIX. ipſa urbs Hieroſolyma obſeſſa & occupata, ſed A. MCCXLIV. imperante Friderico Barbaroſſa iterum amiſſa eſt, rebus Chriſtianorum Orientalium in deterius longè inde vergentibus.

LXXXVI. Belli hujus ſacri πρόφασιν à cauſis ejusdem ſuaſoriis diſtinguere haud ἄτοπον fuerit. προφάσεις fuere *damna, contumeliæ, ſupplicia graviſſima, quæ Chriſtiani ſepulchrum Domini viſitantes quotidie à Saracenis patiebantur*, uti Sigonius ad A. MLXXIV. loquitur: addo, injuriæ etiam & contumeliæ, quas fideles Hieroſolymis commorantes ab infidelibus perpetiebantur, quas fusè Wilhelmus Tyrius, Regni Hieroſolymitani Concellarius, belli ſacri ſcriptor, *Hiſtoriæ belli ſacri lib.* 1. *cap.*4.&c. Robertus Monachus *de Chriſt. Principum bello contra Saracenos ſuſcepto lib.*1. aliique ediſſerunt. Urbani Papæ exhortatio ad populum in Concilio Claromontano facta, & ab eodem Tyrio *lib.*1.*cap.*15. recitata prætextus eosdem propalat. Inter alia ſic ille: *Hæc ſalutis noſtræ cunabula, Domini patriam, religionis matrem, populus absque Deo, ancillæ filius Ægyptiæ poſſidet violenter: & captivitatis liberæ filiis extremas imponit conditiones, quibus verſa vice meritò ſervire tenebatur. Sed quid ſcriptum eſt? Ejice ancillam & filium ejus. Saracenorũ enim gens impia & immundarum* Ejus belli prætextus.

ſecta-

ſectatrix traditionum, loca ſancta in quibus ſteterunt pedes Domini, jam à multis retrò temporibus violenta premit tyrannide, ſubactis fidelibus, & in ſervitutem damnatis. Ingreſſi ſunt canes in ſancta, profanatum eſt ſanctuarium, humiliatus eſt cultor Dei populus, angarias patitur indignas: genus electum ſervit in luto & latere: regale Sacerdotium, Principes Provinciarum, factum eſt ſub tributo, civitas Dei. Cujus non liquefiat anima? Cujus non labeſcant præcordia, iis ad animum recurrentibus? Quis hæc ſiccis oculis audire poteſt, fratres chariſſimi? Hæc certè ut vera fuerint (de quo nulli ambigimus) juſtam tamen bello inferendo cauſam præbuerunt minimè. Neque enim vel terra ſancta Chriſtiani populi peculium & proprietas ἀναφαίρετ© fuit: vel injuriæ illatæ Chriſtianis ſive indigenis, ſive advenis tanti fuerunt, ut propterea poſſeſſione terræ illius exui infideles debuerint. Inprimis cùm poſt Chriſti aſcenſionem in Cœlum Palæſtina terra aliis locis ſanctior ampliùs non fuerit, & affectatio ejus ſuperſtitionem potiùs, quàm veram religionem aluerit. Conſiderandum fuit illud, quod à Pindaro dictum eſt; ἔα πόλεμον, ἔα μάχαι χωρὶς Θεȣ̃, *Mitte bellum, mitte pugnam ſine Deo.* Equidem ex Verbo Dei ſatis conſtat, ſic Deum iraſci terræ ſanctæ, ut benedictionem in maledictionem converterit, & templum urbemque Hieroſolymam ita everti funditus voluerit, ut reparari nunquam poſſit. Et quid eſt Eccleſia per omnes gentes diſperſa, ſi vetus Templum, unde nova Eccleſia prodiit, requiris?

Nec non cauſæ ſuaſoriæ, Pontificum avaritia, dominandi libido & Chriſtianorum principum oppreſſio, diſtincta.

LXXXVII. Diverſæ longè fuerunt belli illius ſuaſoriæ cauſæ, avaritia Pontificum, dominandi libido, perfidia & oppreſſio Chriſtianorum Principum. Ablegatis in Orientem per ſpeciem pietatis Principibus proclive Papæ fuit vacua in aula dominari; cùm ambitioni avaritiæque Pontificum totus ſe Occidens aperiret, & ad frænandam domandamque eam exhauſtis ejusmodi expedi-

tioni-

tionibus Principum ſubjectorumq; opibus, impares poſthac eſſent. Immenſam etiam pecuniarum vim cruciata hæc militia Pontificib' conciliavit. Certè *Innocentius Papa*, ita Matthæus Paris, Monachus Albanenſis, Anglus, *Hiſtor. Major. pag.* 200. loquitur, *ad expeditionem terræ ſanctæ, ut dixit, ad occultandam ſuam avaritiam, infinitam pecuniam ab ordine Ciſtercienſi extorquere propoſuit.* Addit, à B. Virgine correptum ab exactione ceſſaſſe, timore percuſſum. *Pag.* 707. narrat idem, cruce ſignatos voti pœnitentes non modica pecuniæ ſumma votum redimere coactos fuiſſe. Non omnibus licebat ire in expeditionem. Neque tamen manentes domi carere debuerunt hac perſuaſione ſuæ ſalutis. Ut igitur indulgentiarum & illi participes fierent, pecuniam erogabant, exigentibus inſatiabiliter Eccleſiaſticis. Cognoſcere id licet ex eodem Matthæo Paris; cujus inter alia *pag.* 388. Hæc verba ſunt: *Hæc* (à Gregorio Papa de negotio crucis perſcripta) *cùm per Chriſtianorum climata, præcipuè per Angliam Chriſti fidelibus innoteſcerent, & Prædicatio per Prælatos, maximè per fratres Prædicatores, & Minores fieret, quibus data fuit poteſtas cruce ſignandi, & votum data pecunia* (confer pag. 346.) *relaxandi, ſeſe multi, quorùm non erat numerus, cruce ſignaverunt. Sed citò in tantam nobilitatem, ne dicam, arrogantiam elevabantur Prædicatores, Minoréſque, qui ſpontaneam paupertatem cum humilitate elegerunt, ut recipi curarent in cœnobiis & civitatibus in proceſſione ſolenni, in vexillis, cereis accenſis, & in diſpoſitione veſtimenti feſtivis indutorum, & conceſſum eſt eis veniam multorum dierum ſuis conferre auditoribus, ſignatóſque hodie, cras data pecunia à crucis voto abſolverunt. Parvóque tempore ſuccedente, facta eſt tanta commutatio, tam multiformis pecuniæ exactio, nec ſciri poterat, in quam abyſſum tanta pecunia, quæ per Papales Procuratores colligebatur, eſt demerſa, quod fidelium circa negotium crucis tepuit, imò potiùs charitas refrixit generalis. Unde negotium terræ ſanctæ nunquam*

N felix

felix ſuper hoc ſuſcepit incrementum. Sed & *pag.* 864. exemplum prodit ſummæ Pontificis perfidiæ, qui crucem prædicari voluit, non ut periclitantes Chriſtianos in Oriente juvaret, ſed ut Siciliam & Apuliam invadere poſſet. Eodem cruce ſignatorum exercitu etiam contra Albigenſes, teſte eodem Paris *pag.* 336. nec non Imperatorem ipſum Fridericum Barbaroſſam, Fridericum II. ejúſque filium Conradum, Imperatores, alióſque etiam Chriſtianos Principes inviſos ſibi, Pontifices uſi ſunt.

Concilii Claromontani Canones, Poteſtatem & ſuperſtitionem Papalem amplificantes.

LXXXVIII. In Concilio Claromontano, quo bellum illud minimè ſacrum decretum fuit, conditi, eodem Urbano annitente, ſunt varii Canones, quibus Pontificia poteſtas & ſuperſtitio amplificata non parùm fuit. Inter alia capitula hæc etiam à Paris *pag.* 20. commemorantur: *Quòd Eccleſia Catholica* (Romana) *ſit in fide caſta, & ab omni ſeculari ſervitute libera; ut Epiſcopi vel Abbates, vel aliquis de Clero aliquam Eccleſiaſticam dignitatem de manu Principum, vel quorumlibet laicorum non recipiat: Quòd nullus cujuslibet ſacri ordinis carnali commercio utatur: Quòd nemo laicorum à capite jejunii, nemo Clericorum à quinquageſima uſq; in Paſcha, carnes comedat: Quòd omni tempore primum jejunium quatuor temporum, prima hebdomada quadrageſimæ fiat. Quòd qui apprehenderit Epiſcopum, omnino exlex ſiat: Quòd qui ſacri ordinis viros, vel eorum famulos apprehenderit, anathema ſit: Quòd una quæque Eccleſia decimas ſuas habeat, nec ad aliam transferantur: Quòd laicus decimas non emat, nec vendat:* aliáque id genus plura.

Seculi XII. hiſtoria. Ejus etiam in initio fama fuit, Antichriſtũ mox revelatum iri. Bernhardus & Platina eam in rem teſtimonio,

LXXXIX. Seculo *duodecimo* ad majorem etiam gradum corruptionis Eccleſia Romana proceſſit. Vulgarem famam fuiſſe, Antichriſtum eo tempore revelatum iri, Baronius *ad* A. C. MCVI. non diffitetur. Bernhardus certè, qui in ea tempora incidit, *Epiſt.* 56. *ad Gaufridum* eam in rem ſic ſcribit. *Cùm ante hos paucos dies Norberti faciem videre, & de cœleſti fiſtula, ore videlicet ipſius plurima haurire meruerim,*

rim, de Antichriſto cùm inquirerem, quid ſentiret, durante adhuc ea, quæ nunc eſt generatione, revelandum illum certiſſimè ſe ſcire, proteſtatus eſt. At cùm eandem certitudinem unde haberet, ſciſcitanti mihi exponere vellet, audito quod reſpondit, non me illud pro certo credere debere putavi. Ad ſummam tamen hoc aſſeruit, non viſurum ſe mortem, niſi priùs videat generalem in Eccleſia perſecutionem. De Paſchali etiam Papa, qui initio hujus ſeculi Romanam Eccleſiam moderatus eſt, commemorat idem, quòd dum in itinere poſitus Florentiam perveniſſet, *de Antichriſti adventu proximè futuro, fama fuerit ſparſa.* In ejuſdem vita ſcribit Platina: *Florentinum Epiſcopum affirmare ſolitum, Antichriſtum natum eſſe; ſed ab ipſo Papa ſilentium ei impoſitum eſſe.*

XC. Neque certè deſunt plura ſcriptorum, qui eo ipſo ſeculo ſcripſerunt, teſtimonia, ex quibus, quæ circa id temporis facies Eccleſiæ Romanæ fuerit liquidò cognoſcitur. De Romanis igitur, uti Guilhelmus Malmesburienſis *de geſtis Reg. Angl. lib.* 4. loquitur, olim rerum Dominis, genteque togata, qui nunc dicuntur hominum inertiſſimi, auro trutinantes juſtitiam, pretio venditantes communem regulam; carmen edidit Hildebertus Cenomanenſis Epiſcopus, atque hoc diſticho (quod in Lilii Giraldi quinto de Poëtis Dialogo Hiſpani Cenſores ferre non potuerunt) concluſit:

De calamitoſa circa id temporis Eccleſia Romana facie teſtimonia Malmesburienſis, Hildeberti;

Urbs felix, ſi vel Dominis urbs illa careret,
Vel Dominis eſſet turpe, carere fide.

eos ſcilicet Dominos innuens, quos ſimili diſticho perſtrinxit alius:

Servierant tibi, Roma, diu Domini Dominorum;
Servorum Servi nunc tibi ſunt Domini.

De eadem ſic Bernhardus Morlinenſis, ex Cluniacenſi Ordine Monachus *lib.* 3. *de contemptu mundi* canit:

Bernhardi Morlinenſis,

Aurea tempora, caſtáque pectora præterierunt,

 Tem-

Tempora peſſima, ſcilicet ultima jam ſubierunt.
Stant modo ſtantia lucra, ſuperbia, pax ſine pace,
Fraus, Venus, otia, furtáque conſcia noctis opacæ,
Schiſmata, prælia, vis, homicidia, traditiones,
Ira, protervia, livor, inertia, ſeditiones.
Stat ſimulatio, corruit actio religionis
Heu! ſua propria deputat omnia Rex Babylonis.

Honorii Auguſtodunenſis; Neque aliter Honorius Auguſtodunenſis Eccleſiæ Presbyter *Dial. de Prædeſt. & lib. Arb.* ſui temporis Babyloniam depingit: *Intuere,* inquit, *Principes & Judices: Ecce poſita in eis eſt Beſtiæ ſedes. Omni tempore ad malum ſunt intenti, ſemper negotiis iniquitatis inexplebiliter occupati, flagitia non ſolùm faciunt, ſed & alios facere inſtruunt: Sancta vendunt, ſcelera emunt: totis viribus laborant, ne ſoli ad tartara veniant. Verte te ad Clerum, & videbis in eis Beſtiæ tentorium. Dei ſervitium negligunt, terrenis lucris inſerviunt; ſacerdotium per immunditiam polluunt, populum per ſimulationem ſeducunt, Deum per mala opera abnegant, omnes ſcripturas ad ſalutē pertinentes abdicant, omnibus modis ſe laqueos & ruinam populo ſubſternunt, quem cælum ipſi cæci ad interitum præeunt. Contemplare & Monachorum conciliabula, & videbis in eis Beſtiæ tabernacula. Per fictam profeſſionem Deum irridentes, iram ejus provocant, normam regularum moribus & vita calcant, per habitum ſeculum fallunt, multos deceptos ipſi decepti decipiunt. Secularibus negotiis implicati ſunt, in Dei ſervitio deſides exiſtunt, plerique illorum gulæ illecebris dediti ſunt, quidam immunditiæ ſordibus computreſcunt. Aſpice etiam habitacula Monialium, & cernes in eis Beſtiæ præparatum thalamum. &c. Verte te ad plebem reliquam, & videbis in ea Beſtiæ effigiem &c. Vulgus quoque indoctum Beſtiæ habet idolum &c.* Taceo Arnoldum de Brixia, à quo Arnoldiſtis nomen, qui quòd tyrannidem, luxum, ſuperbiam, corruptionem Cleri & Pontificis palam argueret, A. MCLV. Romæ ultricibus flammis παῤῥησίαν ſuam expiavit: ipſo etiam Platina ejus innocentiæ teſtimonium perhibente, & *Arnoldi de Brixia;*

pie-

pietatem extollente. Quem etiam Tigurinis, apud quos aliquandiu prædicavit, ſanioris doctrinæ guſtum præbuiſſe, Guntherus Ligurinus, facto iſthoc verſu:

Servat adhuc uvæ guſtum gens iſta paternæ;

prodidit.

XCI. Incidit in ſeculum iſthoc infelix Bernhardus Claræ vallenſis Abbas, nobili familia Burgundiæ ſatus. Addictus is Pontifici licet, calamitate ſeculi illius optimis quibuſque faſcinum quodammodo inducente, ſubinde tamen Hierarchiam Romanam graphicè depingit. Libro ad Eugenium Papam & ejus ſatellites Epiſcopos & ſpirituales *Antichriſti miniſtros* diſertè nominat, & *Apoſtolica authoritate ambitioſos, avaros, Simoniacos, concubinarios, inceſtuoſos, & quæque iſtiuſmodi monſtra honores Eccleſiaſticos obtinere:* Denique *Dæmonum magis quàm ovium paſcua Romæ eſſe* queritur. Et *ſerm.* 33. *ſuper Cantica* querimoniam iſthanc graviſſimam inſpergit: *Væ generationi huic à fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis, ſi tamen hypocriſis dici debet, quæ jam latere præ abundantia non valet, & præ impudentia non quærit. Serpit hodiè putida tabes per omne corp⁹ Eccleſiæ, & quò latiùs, eò deſperatiùs, eóque periculoſiùs, quo inteſtiniùs. Nam ſi inſurgeret apertus hæreticus, mitteretur foras & exareſceret; ſi violentus inimicus, abſconderet ſe quis forſitan ab eo, nunc verò quem ejiciet, aut à quo abſcondet ſe? Omnes amici, & omnes inimici: Omnes neceſſarii, & omnes adverſarii: omnes domeſtici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes quæ ſua ſunt, quærunt. Miniſtri Chriſti ſunt, & ſerviunt Antichriſto. Honorati incedunt de bonis Domini, qui Domino honorem non deferunt. Inde is, quem quotidie vides, meretricius nitor, hiſtrionicus habitus, Regius apparatus; inde aurum in frenis, in ſellis & calcaribus. Et plus calcaria, quàm altaria fulgent, &c. Inteſtina & inſanabilis eſt plaga Eccleſiæ, & ideo in pace amaritudo ejus amariſſima.* Et *Serm.* 6. *in Pſal.* 90. *ſupereſt*, inquit, *ut reveletur homo peccati, filius perditionis, dæmonium non modò diur-*

Bernhardi Claravallenſis.

num, ſed & meridianum: quod non ſolùm transfiguratur in Angelum lucis, ſed extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus: Nimirum inſidiatur crudelis, calcaneo matris Eccleſiæ, à qua dolet caput ſuum eſſe contritum, &c. Creditur idem Bernhardus author Sermonis in Rhemenſi Concilio coram Innocentio II. & ejus Clero A. MCXXXI. habiti, in quo ſic παῤῥησιαζόμενος Epiſcopos compellat: *Fratres, aliam Synodum pronuntio vobis, ubi Dominus Deus ſedebit in judiciis, & ibi omnes nos oportet repræſentari, & ibi Deus juſtè judicabit orbem terrarum. Hic includitur injuſtitia in marſupio: ſed juſtè judicabit Deus in illo judicio, & ibi omnes nos oportet repræſentari, ſive ſit Papa ſive Cardinalis, ſive Archiepiſcopus, ſive Epiſcopus, ſive dives, ſive pauper, ſive doctus, ſive indoctus, ut referat unuſquiſq; rationem de his quæ geſſit in corpore, ſive bonum, ſive malum. Et ſi reddenda eſt ratio de his, quæ quiſque geſſit in corpore ſuo, heu quid fiet de his, quæ quiſque geſſit in corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia? Eccleſia Dei vobis commiſſa eſt, & dicimini Paſtores, cùm ſitis raptores. Et paucos habemus, heu, Paſtores, multos autem excommunicatores. Et utinam vobis ſufficeret lac, ſititis enim ſanguinem.* Idem *Serm. 1. in converſionem S. Pauli* hujuſmodi ad Deum querelam ingeminat: *Amici tui, Deus & proximi, adverſus te appropinquaverunt & ſteterunt. Conjuràſſe videtur contra Te univerſitas populi Chriſtiani à minimo uſque ad maximum: à planta pedis uſque ad verticem non eſt ſanitas ulla. Egreſſa eſt iniquitas à ſenioribus judicibus, vicariis tuis, qui videntur regere populum tuum. Non eſt jam dicere: Sicut populus, ſic ſacerdos: quia nec ſic populus ut ſacerdos. Heu, heu, Domine Deus, quia ipſi ſunt in perſecutione tua primi, qui videntur in Eccleſia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupaverunt, apprehenderunt munitiones, & univerſam deinceps liberè & poteſtativè tradunt incendio civitatem.*

Joh. Sariſburienſis. XCII. De corruptione hujus ſeculi vocem populi ad Hadrianum IV. Pontificem Johannes Sariſburienſis, quem nupe-

nuperus Cardinalis Bona in *Notitia Scriptorum*, ceu *virum gravem, etiam cùm de nugis ſcribit,* commendat; *Policrat.* ſeu *de Nugis Curialium lib. VI.* 24. perſcripſit: Sciſcitanti enim Hadriano, *quid de ſe & Eccleſia Romana ſentirent homines*, reſpondet in hæc verba: *Romana Eccleſia, quæ mater omnium Eccleſiarum eſt, ſe non tam matrem exhibet aliis, quàm novercam. Sedent in ea ſcribæ & Phariſæi, ponentes onera importabilia in humeris hominum, quæ digito non contingunt. Dominantur in Clero, nec forma fiunt gregi, qui recto calle pergit ad vitam: pretioſam ſupellectilem congerunt: aureo & argento onerant menſas, ſiti etiam ab avaritia nimis parci. Nam pauper aut nullus, aut rarus admittitur, quem interdum non tam Chriſtus, quàm vana gloria introducit. Concutiunt Eccleſias; lites excitant, collidunt Clerum & populum, laboribus & miſeriis afflictorum nequaquam compatiuntur, Eccleſiarum lætantur ſpoliis, & quæſtum omnem reputant pietatem. Juſtitiam non tam veritati, quàm pretio reddunt. Omnia námque cum pretio hodie, ſed nec cras aliquid ſine pretio obtinebis. Nocent ſæpius, & in eo dæmones imitantur, quòd tunc prodeſſe putantur, cùm nocere deſiſtunt, exceptis paucis, qui nomen & officium paſtoris implent. Sed & ipſe Romanus Pontifex omnibus gravis, & ferè intolerabilis eſt,* &c.

XCIII. Aperto verò ore Epiſcopi, Canonici & Clerus univerſus Diœceſis Leodienſis Romanam Eccleſiam Babylonem eodem jam tempore inſigniunt. Extat enim in ſecundo Volumine Conciliorum, eorum ad Paſchalem II. ejuſmodi reſponſio: *Quæ major olim fuit confuſio in Babylonia, quàm hodie eſt in Eccleſia? In Babylonia confuſio fuit linguæ gentium; in Eccleſia dividuntur linguæ & mentes credentium. Ait Petrus in Epiſtola ſua: Salutat vos Eccleſia quæ eſt in Babylone collecta. Hactenus interpretabar; ideo voluiſſe Petrum per Babylonem ſignare Romam, quia tum temporis Roma confuſa fuit idololatria & omni ſpurcitia. At nunc dolor meus mihi interpretatur, quòd Petrus Prophetico ſpiritu dicens Eccleſiam in Babylone collectam,*

Cleri Leodienſis ad Paſchalem II.

lectam, prævidit confuſionem diſſenſionis, qua hodie ſcinditur Eccleſia &c. Qui ſint turbines ab Africo, diſcimus patiendo magis, quam legendo, de terra horribili, à Romana ſcilicet Eccleſia, viſio dura nuntiata eſt mihi; inde turbo ut tempeſtas venit ab Africo. &c. Sed & Petrus Bleſenſis in Epiſtola ad Officialem apertè Romam *Babylonem* vocat, monétque Officialem, ut ex ea diſcedat.

Petri Bleſenſis.

Tot querelarum cauſa hærebat in Pontificibus.

XCIV. Miraris cauſam acerbarum adeò querelarum? Hæret illa in Pontificum maximè Romanorum tyrannide, dominandi libidine, rerum Divinarum contemptu, perſecutione Imperatorum & verè fidelium, aliiſque profligatæ eorundem mentis natis. Paſchalis II. Hildebrandinis partibus addictus Henricum Imperatorem Romæ in Synodo denuo excommunicat, hæreſin Henricianam, docentem contemnere bruta adverſus Imperatores fulmina, damnat; Epiſcopos obedientiam ſedi Romanæ jurare ſubigit; Henricum filium ſeducit, ut Patrem ad deprimenda Imperii inſignia compelleret, adeóque ſerpentinam parenti gratiam referret. Henricum Romam venientem, de inveſtituris omittendis interpellat; ab eodem cùm Epiſcòporum Regalia, ut priùs promiſerat, Imperatori relaxare detrectaret, captus, ut liberationem obtineret, juramenti fide denuo promittit, ſe Imperatorem nec de inveſtituris interpellaturum ampliùs, nec excommunicaturum: at mox in Concilio Lateranenſi fallens fidem privilegium hoc, ſeu, uti vocabant alii, *pravilegium*, damnat, & laicos inveſtituras, ſeu jus prodendi Flamines Epiſcopulóſque, & ſacerdotia per virgam & baculum confirmandi, ſub anathemate dantis & accipientis laici prohibet; (quam in rem plura doctiſſimus Petrus de Marca *Concord. Sac. & Imp. lib. VIII.* 20. narrans conſuli poteſt) in mortuum Imperatorem ita ſævit, ut cadaver Leodii jam ſepultum ex ſepulchro extrahi juſſerit, ſtaréque

Paſchalis II. Henricum IV. Imp. ad mortem uſque perſequitur.

que in ſecreto quinquennium totum coegerit. *Gelaſius II.* Henricum V. diris devovet & excommunicat. Calliſtus II. A. MCXXII. Henrico extorquet, ut juri inveſtituræ renunciaret. Ita Papa abſolutus Rex factus eſt, & dirum Schiſma diúque agitatum exſpiravit. Quanquam alia etiam Schiſmata horrenda idem ſeculum exercuerunt; frequentiſſimis ſcilicet Antipapis, cùm ſederent Paſchalis II. Gelaſius II. Calixtus II. Honorius II. Innocentius II. Alexander III. Taceo Innocentium II. à Lothario Imperatore juramentum fidelitatis exigentem, & eundem ante pedes ſuos proſtratum, coronámque Imperii expetentem, Antichriſtiano faſtu, in tabula pingi curantem, cum ſuperba inſcriptione; *Rex venit ante fores &c.* denique Ludovicum VII. eò quòd Gallicanæ Eccleſiæ libertates defenſitaret, anathemate obſtringentem. *Eugenium III.* quem bellum cum Romanis gerentem ſic Bernhardus pulſavit: *Habent hæc infirma & terrena Reges, Judices, Principes terræ. Quid vos alienos fines invaditis? Sibi Sarculo opus eſt, non ſceptro, ut opus facias prophetæ*, &c. Hadrianum IV. cum Hildebrandi nequitia paria facientem, utpote qui tum Imperium Romanum contendit eſſe Papale feudum, coronam & dignitatem Imperialem Papale beneficium; eóque nomine Friderico Barbaroſſæ impotenter inſultavit, compellens ei de equo deſcendenti ſtrepam ſiniſtram tenere, uti Helmoldus *Hiſtor. ſclav. lib.* 1. ſcribit, eundémque Majeſtatem tueri conatum excommunicans; tum Hiberniam & omnes inſulas ad jus B. Petri pertinere pertendit; tum denique Guilhelmum Siciliæ Regem ad pedes ſuos proſtratum, Siciliam omnem patrimonio Petri conſecrare ſubegit. *Alexandrum III.* qui pulſo Victore, palam aſſerente, *Alexandrum Antichriſti tempora præfigurare, in Templo Dei ſedere, oſtendentem ſe, tanquam ſit Deus, abominationem deſolationis, ſtantem in loco ſancto eſſe*; & Papæ in Concilio

Calliſtus II. ab Henrico V. jus inveſtituræ extorquet. Papa fit Rex abſolutus & Schiſma expirat.

Paparum quorundam ſubſequentiū Antichriſtianus in deprimendis Impp. & Regibus faſtus e. g. velut Innocentii II.

Eugenii III.

Hadriani IV.

Alexandri III.

cilio Alexandro prælato, aliiſque etiam Antipapis ſuperatis Papatum rapuit; Henricum II. Anglorum Regem, inſimulatum quòd conſcius eſſet necis Thomæ Bequeti (qui proteſtatus licet, *Romam factam eſſe meretricem*, ab Alexandro inter Martyres relatus eſt) nudum virgis cædi à Religioſis juſſit, dicente uno Legatorum ejus: *Domine noli minari. Nos enim nullas minas timemus, qui de tali curia ſumus, quæ conſuevit imperare Regibus & Imperatoribus*; in Waldenſes perſecutionem immanem excitavit; Cardinales in Concilio Laterani habito ad ſupremæ poteſtatis apicem evexit; Fridericum Barbaroſſam, cujus filius Otto à Sebaſtiano Venetorum Duce maritimo prœlio victus, & Venetias ad Papam captivus abductus ibidem inter Patrem & Papam pacem conciliavit; Venetiis, quò poſtero die ipſe Imperator ſe contulit, indigniſſimè habuit, collo eius ad pedes ſuos provoluti compreſſo, additíſque ex Pſalte vocibus: *ſuper aſpidem & baſiliſcum ambulabis & conculcabis leonem ac draconem.* Cúmque honorem huncce χαμευνίας ſe Petro, non Alexandro habere Imperator proteſtaretur, denuo deprimens collum Cæſaris, reſpondit: *Et mihi & Petro*, teſte Hiſtoria Veneta, antiquiſſimo in primis Codice Chronico Venetiis aſſervato, aliiſque etiam pluribus à Viris doctiſſimis, Gerhardo *Præfat. in part. 2. Confeſſ. Cath.* Wagenſeilio *de Impp. XI. & XII. Seculi*, & Reiſero *Romæ Non-Glorioſæ pag.* 467-481. copioſiſſimè allegatis: *Urbanum III.* Anathematis fulmen in Fridericum eundem intorquentem, & majora etiam moliturum, niſi fatis præpeditus eſſet; *Clementem III.* & Danos, qui ſacerdotes conjugatos retinebant, excommunicantem, & Philippum Gallorum Regem (cui Meſſinæ Abbas Curatii Joachimus, explicans Apocalypſin, dixit, *Antichriſtum jam Romæ natum eſſe, & in ſede Apoſtolica ſublimandum*) juſſa ejus detrectantem, ejuſdem fulminis metu nequicquam

Urbani III.

per-

percellentem: *Cœleſtinum* III. Coronam inter pedes ſuſtentatam, proſtrato ad pedes Pontificis Henrico VI. offerentem, & mox capiti ejus impoſitam denuo proturbantem, & *pede percutientem, ac in terram dejicientem*, documentum ſcilicet imminentis ipſi fortunæ, ſiquidem exemplo Parentis Friderici Ænobarbi Pontificis frœnum admordere præſumeret; Baronio *ad A.* MCXCI. *n.* 10. Franciſco Carriere *Chronol. Pontif.* ex Rogerio aliiſque horribile ſcelus neutiquam diſſimulantibus; ſacris toti Franciæ ob divortium Philippi Regis ab Ingeberga, interdicentem, & adverſus Henricum Imperatorem excommunicationis ſententiam machinantem: denique *Innocentium III.* fabrum Capituli *Venerabilem, lib.* 1. *Decret.* 6. in quo jus ſibi vendicavit electum Cæſarem examinandi approbandique, ſi ſit idoneus, rejiciendi contra, ſi ſit indignus; imò etiam eligendi, ſi Electores eligere nolint; ac, ſi Electorum ſuffragia paria ſint, gratificandi utri parti velit. De cujus impietate plura inferiùs dicenda ſe offerent.

Cœleſtini III.

Innocentii III.

XCV. In primis autem hoc ſeculo ad ſtabilimentum ſacræ Monarchiæ Pontificibus graſſari duobus modis placuit. Obſtare ſuis moliminibus Verbi Divini Majeſtatem, & legum humanarum authoritatem animadverterunt facilè. Ad convellendum igitur & labefactandum utrumque hoc præſidium hanc ſibi viam muniverunt, ut refractis juris divini & humani clauſtris, ad ſuum arbitrium libidinémque omnia miſcerent temperaréntque: juriſque adeò Cæſareo jus Pontificium, Divino vero Theologiam Scholaſticam opponerent.

Verbi Divini Majeſtas & legum humanarum authoritas Theologia Scholaſtica, & juris Canonici præſidiis hoc ſeculo infringi cœperunt.

XCVI. Erat ea ætate recens juris Romani ſeu Cæſarei reparatio, & in forum quaſi poſtliminii jure reductio, Irnerii opera, Lotharii verò authori[...] [...]epta. Id verò tanquam frœnum ſuis cupiditat[...] [...]n, ut eluderet Pontifex, callidè jus novum ex[...] [...]nicum decre-

Juris Canonici origo & progreſſus.

 tis

felix ſuper hoc ſuſcepit incrementum. Sed & *pag.* 864. exemplum prodit ſummæ Pontificis perfidiæ, qui crucem prædicari voluit, non ut periclitantes Chriſtianos in Oriente juvaret, ſed ut Siciliam & Apuliam invadere poſſet. Eodem cruce ſignatorum exercitu etiam contra Albigenſes, teſte eodem Paris *pag.* 336. nec non Imperatorem ipſum Fridericum Barbaroſſam, Fridericum II. ejúſque filium Conradum, Imperatores, alióſque etiam Chriſtianos Principes inviſos ſibi, Pontifices uſi ſunt.

Concilii Claromontani Canones, Poteſtatem & ſuperſtitionem Papalem amplificantes.

LXXXVIII. In Concilio Claromontano, quo bellum illud minimè ſacrum decretum fuit, conditi, eodem Urbano annitente, ſunt varii Canones, quibus Pontificia poteſtas & ſuperſtitio amplificata non parùm fuit. Inter alia capitula hæc etiam à Paris *pag.* 20. commemorantur: *Quòd Eccleſia Catholica* (Romana) *ſit in fide caſta, & ab omni ſeculari ſervitute libera; ut Epiſcopi vel Abbates, vel aliquis de Clero aliquam Eccleſiaſticam dignitatem de manu Principum, vel quorumlibet laicorum non recipiat: Quòd nullus cujuslibet ſacri ordinis carnali commercio utatur: Quòd nemo laicorum à capite jejunii, nemo Clericorum à quinquageſima uſq; in Paſcha, carnes comedat: Quòd omni tempore primum jejunium quatuor temporum, prima hebdomada quadrageſimæ fiat. Quòd qui apprehenderit Epiſcopum, omnino exlex fiat: Quòd qui ſacri ordinis viros, vel eorum famulos apprehenderit, anathema ſit: Quòd una quæque Eccleſia decimas ſuas habeat, nec ad aliam transferantur: Quòd laicus decimas non emat, nec vendat:* aliáque id genus plura.

Seculi XII. hiſtoria. Ejus etiam initio fama fuit, Antichriſtū mox revelatum iri. Bernhardus & Platina eam in rem teſtimonio.

LXXXIX. Seculo *duodecimo* ad majorem etiam gradum corruptionis Eccleſia Romana proceſſit. Vulgarem famam fuiſſe, Antichriſtum eo tempore revelatum iri, Baronius *ad* A. C. MCVI. non diffitetur. Bernhardus certè, qui in ea tempora incidit, *Epiſt.* 56. *ad Gaufridum* eam in rem ſic ſcribit. *Cùm ante hos paucos dies Norberti faciem videre, & de cæleſti fiſtula, ore videlicet ipſius plurima haurire meruerim,*

rim, de Antichriſto cùm inquirerem, quid ſentiret, durante adhuc ea, quæ nunc eſt generatione, revelandum illum certiſſimè ſe ſcire, proteſtatus eſt. At cùm eandem certitudinem unde haberet, ſciſcitanti mihi exponere vellet, audito quod reſpondit, non me illud pro certo credere debere putavi. Ad ſummam tamen hoc aſſeruit, non viſurum ſe mortem, niſi priùs videat generalem in Eccleſia perſecutionem. De Paſchali etiam Papa, qui initio hujus ſeculi Romanam Eccleſiam moderatus eſt, commemorat idem, quòd dum in itinere poſitus Florentiam perveniſſet, *de Antichriſti adventu proximè futuro, fama fuerit ſparſa.* In ejuſdem vita ſcribit Platina: *Florentinum Epiſcopum affirmare ſolitum, Antichriſtum natum eſſe; ſed ab ipſo Papa ſilentium ei impoſitum eſſe.*

De calamitoſa circa id temporis Eccleſiæ Romanæ facie teſtimonia Malmesburienſis, Hildeberti:

XC. Neque certè deſunt plura ſcriptorum, qui eo ipſo ſeculo ſcripſerunt, teſtimonia, ex quibus, quæ circa id temporis facies Eccleſiæ Romanæ fuerit liquidò cognoſcitur. De Romanis igitur, uti Guilhelmus Malmesburienſis *de geſtis Reg. Angl. lib.* 4. loquitur, olim rerum Dominis, genteque togata, qui nunc dicuntur hominum inertiſſimi, auro trutinantes juſtitiam, pretio venditantes communem regulam; carmen edidit Hildebertus Cenomanenſis Epiſcopus, atque hoc diſticho (quod in Lilii Giraldi quinto de Poëtis Dialogo Hiſpani Cenſores ferre non potuerunt) concluſit:

Urbs felix, ſi vel Dominis urbs illa careret,
Vel Dominis eſſet turpe, carere fide.

eos ſcilicet Dominos innuens, quos ſimili diſticho perſtrinxit alius:

Servierant tibi, Roma, diu Domini Dominorum;
Servorum Servi nunc tibi ſunt Domini.

Bernhardi Morlinenſis,

De eadem ſic Bernhardus Morlinenſis, ex Cluniacenſi Ordine Monachus *lib. 3. de contemptu mundi* canit:

Aurea tempora, caſtáque pectora præterierunt,

Tempora peſſima, ſcilicet ultima jam ſubierunt.
Stant modo ſtantia lucra, ſuperbia, pax ſine pace,
Fraus, Venus, otia, furtáque conſcia noctis opaca,
Schiſmata, prœlia, vis, homicidia, traditiones,
Ira, protervia, livor, inertia, ſeditiones.
Stat ſimulatio, corruit actio religionis
Heu! ſua propria deputat omnia Rex Babylonis.

Honorii Auguſtodunenſis; Neque aliter Honorius Auguſtodunenſis Eccleſiæ Presbyter *Dial. de Prædeſt. & lib. Arb.* ſui temporis Babyloniam depingit: *Intuere*, inquit, *Principes & Judices: Ecce poſita in eis eſt Beſtia ſedes. Omni tempore ad malum ſunt intenti, ſemper negotiis iniquitatis inexplebiliter occupati, flagitia non ſolùm faciunt, ſed & alios facere inſtruunt: Sancta vendunt, ſcelera emunt: totis viribus laborant, ne ſoli ad tartara veniant. Verte te ad Clerum, & videbis in eis Beſtiæ tentorium. Dei ſervitium negligunt, terrenis lucris inſerviunt; ſacerdotium per immunditiam polluunt, populum per ſimulationem ſeducunt, Deum per mala opera abnegant, omnes ſcripturas ad ſalutẽ pertinentes abdicant, omnibus modis ſe laqueos & ruinam populo ſubſternunt, quem cælum ipſi cœci ad interitum præeunt. Contemplare & Monachorum conciliabula, & videbis in eis Beſtiæ tabernacula. Per fictam profeſſionem Deum irridentes, iram ejus provocant, normam regularum moribus & vita calcant, per habitum ſeculum fallunt, multos deceptos ipſi decepti decipiunt. Secularibus negotiis implicati ſunt, in Dei ſervitio deſides exiſtunt, plerique illorum gulæ illecebris dediti ſunt, quidam immunditiæ ſordibus computreſcunt. Aſpice etiam habitacula Monialium, & cernes in eis Beſtiæ præparatum thalamum. &c. Verte te ad plebem reliquam, & videbis in ea Beſtiæ effigiem &c. Vulgus quoque indoctum Beſtiæ habet idolum &c.* *Arnoldi de Brixia;* Taceo Arnoldum de Brixia, à quo Arnoldiſtis nomen, qui quòd tyrannidem, luxum, ſuperbiam, corruptionem Cleri & Pontificis palam argueret, A. MCLV. Romæ ultricibus flammis παῤῥησίαν ſuam expiavit: ipſo etiam Platina ejus innocentiæ teſtimonium perhibente, &

pie-

pietatem extollente. Quem etiam Tigurinis, apud quos aliquandiu prædicavit, ſanioris doctrinæ guſtum præbuiſſe, Guntherus Ligurinus, facto iſthoc verſu:

Servat adhuc uvæ guſtum gens iſta paternæ;

prodidit.

XCI. Incidit in ſeculum iſthoc infelix Bernhardus Claræ vallenſis Abbas, nobili familia Burgundiæ ſatus. Addictus is Pontifici licet, calamitate ſeculi illius optimis quibuſque faſcinum quodammodo inducente, ſubinde tamen Hierarchiam Romanam graphicè depingit. Libro ad Eugenium Papam & ejus ſatellites Epiſcopos & ſpirituales *Antichriſti miniſtros* diſertè nominat, & *Apoſtolica authoritate ambitioſos, avaros, Simoniacos, concubinarios, inceſtuoſos, & quæque iſtiuſmodi monſtra honores Eccleſiaſticos obtinere*: Denique *Dæmonum magis quàm ovium paſcua Romæ eſſe* queritur. Et *ſerm.* 33. *ſuper Cantica* querimoniam iſthanc graviſſimam inſpergit: *Væ generationi huic à fermento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis, ſi tamen hypocriſis dici debet, quæ jam latere præ abundantia non valet, & præ impudentia non quærit. Serpit hodiè putida tabes per omne corpus Eccleſiæ, & quò latiùs, eò deſperatiùs, eóque periculoſiùs, quò inteſtiniùs. Nam ſi inſurgeret apertus hæreticus, mitteretur foras & exareſceret; ſi violentus inimicus, abſconderet ſe quis forſitan ab eo, nunc verò quem ejiciet, aut à quo abſcondet ſe? Omnes amici, & omnes inimici: Omnes neceſſarii, & omnes adverſarii: omnes domeſtici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes quæ ſua ſunt, quærunt. Miniſtri Chriſti ſunt, & ſerviunt Antichriſto. Honorati incedunt de bonis Domini, qui Domino honorem non deferunt. Inde is, quem quotidie vides, meretricius nitor, hiſtrionicus habitus, Regius apparatus; inde aurum in frenis, in ſellis & calcaribus. Et plus calcaria, quàm altaria fulgent, &c. Inteſtina & inſanabilis eſt plaga Eccleſiæ, & ideo in pace amaritudo ejus amariſſima.* Et *Serm.* 6. *in Pſal.* 90. *supereſt*, inquit, *ut reveletur homo peccati, filius perditionis, dæmonium non modò diurnum,*

Bernhardi Claravallenſis.

num, ſed & meridianum: quod non ſolùm transfiguratur in Angelum lucis, ſed extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus: Nimirum inſidiatur crudelis, calcaneo matris Eccleſiæ, à qua dolet caput ſuum eſſe contritum, &c. Creditur idem Bernhardus author Sermonis in Rhemenſi Concilio coram Innocentio II. & ejus Clero A. MCXXXI. habiti, in quo ſic παῤῥησιαζόμενος Epiſcopos compellat: *Fratres, aliam Synodum pronuntio vobis, ubi Dominus Deus ſedebit in judiciis, & ibi omnes nos oportet repræſentari, & ibi Deus juſtè judicabit orbem terrarum. Hic includitur injuſtitia in marſupio: ſed juſtè judicabit Deus in illo judicio, & ibi omnes nos oportet repræſentari, ſive ſit Papa ſive Cardinalis, ſive Archiepiſcopus, ſive Epiſcopus, ſive dives, ſive pauper, ſive doctus, ſive indoctus, ut referat unuſquiſq; rationem de his quæ geſſit in corpore, ſive bonum, ſive malum. Et ſi reddenda eſt ratio de his, quæ quiſque geſſit in corpore ſuo, heu quid fiet de his, quæ quiſque geſſit in corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia? Eccleſia Dei vobis commiſſa eſt, & dicimini Paſtores, cùm ſitis raptores. Et paucos habemus, heu, Paſtores, multos autem excommunicatores. Et utinam vobis ſufficeret lac, ſititis enim ſanguinem.* Idem *Serm. I. in converſionem S. Pauli* hujuſmodi ad Deum querelam ingeminat: *Amici tui, Deus & proximi, adverſus te appropinquaverunt & ſteterunt. Conjuraſſe videtur contra Te univerſitas populi Chriſtiani à minimo uſque ad maximum: à planta pedis uſque ad verticem non eſt ſanitas ulla. Egreſſa eſt iniquitas à ſenioribus judicibus, vicariis tuis, qui videntur regere populum tuum. Non eſt jam dicere: Sicut populus, ſic ſacerdos: quia nec ſic populus ut ſacerdos. Heu, heu, Domine Deus, quia ipſi ſunt in perſecutione tua primi, qui videntur in Eccleſia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupaverunt, apprehenderunt munitiones, & univerſam deinceps liberè & poteſtativè tradunt incendio civitatem.*

Joh. Sariſburienſis. XCII. De corruptione hujus ſeculi vocem populi ad Hadrianum IV. Pontificem Johannes Sariſburienſis, quem nupe-

nuperus Cardinalis Bona in *Notitia Scriptorum*, ceu *virum gravem, etiam cùm de nugis ſcribit*, commendat; *Polictat.* ſeu *de Nugis Curialium lib. VI. 24.* perſcripſit: Sciſcitanti enim Hadriano, *quid de ſe & Eccleſia Romana ſentirent homines*, reſpondet in hæc verba: *Romana Eccleſia, quæ mater omnium Eccleſiarum eſt, ſe non tam matrem exhibet aliis, quàm novercam. Sedent in ea ſcribæ & Phariſæi, ponentes onera importabilia in humeris hominum, quæ digito non contingunt. Dominantur in Clero, nec forma fiunt gregi, qui recto calle pergit ad vitam: pretioſam ſupellectilem congerunt: aureo & argento onerant menſas, ſiti etiam ab avaritia nimis parci. Nam pauper aut nullus, aut rarus admittitur, quem interdum non tam Chriſtus, quàm vana gloria introducit. Concutiunt Eccleſias; lites excitant, collidunt Clerum & populum, laboribus & miſeriis afflictorum nequaquam compatiuntur, Eccleſiarum lætantur ſpoliis, & quæſtum omnem reputant pietatem. Juſtitiam non tam veritati, quàm pretio reddunt. Omnia námque cum pretio hodie, ſed nec cras aliquid ſine pretio obtinebis. Nocent ſæpius, & in eo dæmones imitantur, quòd tunc prodeſſe putantur, cùm nocere deſiſtunt, exceptis paucis, qui nomen & officium paſtoris implent. Sed & ipſe Romanus Pontifex omnibus gravis, & ferè intolerabilis eſt*, &c.

XCIII. Aperto verò ore Epiſcopi, Canonici & Clerus univerſus Diœceſis Leodienſis Romanam Eccleſiam Babylonem eodem jam tempore inſigniunt. Extat enim in ſecundo Volumine Conciliorum, eorum ad Paſchalem II. ejuſmodi reſponſio: *Quæ major olim fuit confuſio in Babylonia, quàm hodie eſt in Eccleſia? In Babylonia confuſio fuit linguæ gentium; in Eccleſia dividuntur linguæ & mentes credentium. Ait Petrus in Epiſtola ſua: Salutat vos Eccleſia quæ eſt in Babylone collecta. Hactenus interpretabar; ideo voluiſſe Petrum per Babylonem ſignare Romam, quia tum temporis Roma confuſa fuit idololatria & omni ſpurcitia. At nunc dolor meus mihi interpretatur, quòd Petrus Prophetico ſpiritu dicens Eccleſiam in Babylone collectam,*

Cleri Leodienſis ad Paſchalem II.

lectam, prævidit confuſionem diſſenſionis, qua hodie ſcinditur Eccleſia &c. Qui ſint turbines ab Africo, diſcimus patiendo magis, quam legendo, de terra horribili, a Romana ſcilicet Eccleſia, viſio dura nuntiata eſt mihi; inde turbo ut tempeſtas venit ab Africo. &c. Sed & Petrus Bleſenſis in Epiſtola ad Officialem apertè Romam *Babylonem* vocat, monétque Officialem, ut ex ea diſcedat.

Petri Bleſenſis.

Tot querelarum cauſa hærebat in Pontificibus.

XCIV. Miraris cauſam acerbarum adeò querelarum? Hæret illa in Pontificum maximè Romanorum tyrannide, dominandi libidine, rerum Divinarum contemptu, perſecutione Imperatorum & verè fidelium, aliiſque profligatæ eorundem mentis natis. Paſchalis II. Hildebrandinis partibus addictus Henricum Imperatorem Romæ in Synodo denuo excommunicat, hæreſin Henricianam, docentem contemnere bruta adverſus Imperatores fulmina, damnat; Epiſcopos obedientiam ſedi Romanæ jurare ſubigit; Henricum filium ſeducit, ut Patrem ad deprimenda Imperii inſignia compelleret, adeóque ſerpentinam parenti gratiam referret. Henricum Romam venientem, de inveſtituris omittendis interpellat; ab eodem cùm Epiſcoporum Regalia, ut priùs promiſerat, Imperatori relaxare detrectaret, captus, ut liberationem obtineret, juramenti fide denuo promittit, ſe Imperatorem nec de inveſtituris interpellaturum ampliùs, nec excommunicaturum: at mox in Concilio Lateranenſi fallens fidem privilegium hoc, ſeu, uti vocabant alii, *pravilegium*, damnat, & laicos inveſtituras, ſeu jus prodendi Flamines Epiſcopulóſque, & ſacerdotia per virgam & baculum confirmandi, ſub anathemate dantis & accipientis laici prohibet; (quam in rem plura doctiſſimus Petrus de Marca *Concord. Sac. & Imp. lib. VIII.* 20. narrans conſuli poteſt) in mortuum Imperatorem ita ſævit, ut cadaver Leodii jam ſepultum ex ſepulchro extrahi juſſerit, ſtaréque

Paſchalis II. Henricum IV. Imp. ad mortem uſque perſequitur.

que in ſecreto quinquennium totum coegerit. *Gelaſius* II. Henricum V. diris devovet & excommunicat. Calliſtus II. A. MCXXII. Henrico extorquet, ut juri inveſtituræ renunciaret. Ita Papa abſolutus Rex factus eſt, & dirum Schiſma diúque agitatum exſpiravit. Quanquam alia etiam Schiſmata horrenda idem ſeculum exercuerunt; frequentiſſimis ſcilicet Antipapis, cùm ſederent Paſchalis II. Gelaſius II. Calixtus II. Honorius II. Innocentius II. Alexander III. Taceo Innocentium II. à Lothario Imperatore juramentum fidelitatis exigentem, & eundem ante pedes ſuos proſtratum, coronámque Imperii expetentem, Antichriſtiano faſtu, in tabula pingi curantem, cum ſuperba inſcriptione; *Rex venit ante fores &c.* denique Ludovicum VII. eò quòd Gallicanæ Eccleſiæ libertates defenſitaret, anathemate obſtringentem. *Eugenium III.* quem bellum cum Romanis gerentem ſic Bernhardus pulſavit: *Habent hæc infirma & terrena Reges, Judices, Principes terræ. Quid vos alienos fines invaditis? Sibi Sarculo opus eſt, non ſceptro, ut opus facias prophetæ*, &c. Hadrianum IV. cum Hildebrandi nequitia paria facientem, utpote qui tum Imperium Romanum contendit eſſe Papale feudum, coronam & dignitatem Imperialem Papale beneficium; eóque nomine Friderico Barbaroſſæ impotenter inſultavit, compellens ei de equo deſcendenti ſtrepam ſiniſtram tenere, uti Helmoldus *Hiſtor. ſclav. lib.* 1. ſcribit, eundémque Majeſtatem tueri conatum excommunicans; tum Hiberniam & omnes inſulas ad jus B. Petri pertinere pertendit; tum denique Guilhelmum Siciliæ Regem ad pedes ſuos proſtratum, Siciliam omnem patrimonio Petri conſecrare ſubegit. *Alexandrum* III. qui pulſo Victore, palam aſſerente, *Alexandrum Antichriſti tempora præfigurare, in Templo Dei ſedere, oſtendentem ſe, tanquam ſit Deus, abominationem deſolationis, ſtantem in loco ſancto eſſe*; & Papæ in Con-

Calliſtus II. ab Henrico V. jus inveſtituræ extorquet. Papa fit Rex abſolutus & Schiſma expirat.

Paparum quorundam ſubſequentiũ Antichriſtianus in deprimendis Impp. & Regibus faſtus e. g. velut Innocentii II.

Eugenii III.

Hadriani IV.

Alexandri III.

O cilio

cilio Alexandro prælato, aliiſque etiam Antipapis ſuperatis Papatum rapuit; Henricum II. Anglorum Regem, inſimulatum quòd conſcius eſſet necis Thomæ Bequeti (qui proteſtatus licet, *Romam factam eſſe meretricem*, ab Alexandro inter Martyres relatus eſt) nudum virgis cædi à Religioſis juſſit, dicente uno Legatorum ejus: *Domine noli minari. Nos enim nullas minas timemus, qui de tali curia ſumus, quæ conſuevit imperare Regibus & Imperatoribus*; in Waldenſes perſecutionem immanem excitavit; Cardinales in Concilio Laterani habito ad ſupremæ poteſtatis apicem evexit; Fridericum Barbaroſſam, cujus filius Otto à Sebaſtiano Venetorum Duce maritimo prœlio victus, & Venetias ad Papam captivus abductus ibidem inter Patrem & Papam pacem conciliavit; Venetiis, quò poſtero die ipſe Imperator ſe contulit, indigniſſimè habuit, collo ejus ad pedes ſuos provoluti compreſſo, additiſque ex Pſalte vocibus: *ſuper aſpidem & baſiliſcum ambulabis & conculcabis leonem ac draconem.* Cúmque honorem huncce χαμευνίας ſe Petro, non Alexandro habere Imperator proteſtaretur, denuo deprimens collum Cæſaris, reſpondit: *Et mihi & Petro*, teſte Hiſtoria Veneta, antiquiſſimo in primis Codice Chronico Venetiis aſſervato, aliiſque etiam pluribus à Viris doctiſſimis, Gerhardo *Præfat. in part. 2. Confeſſ. Cath.* Wagenſeilio *de Impp. XI. & XII. Seculi*, & Reiſero *Romæ Non-Glorioſæ pag.* 467-481. copioſiſſimè allegatis: *Urbanum III.* Anathematis fulmen in Fridericum eundem intorquentem, & majora etiam moliturum, niſi fatis præpeditus eſſet; *Clementem III.* & Danos, qui ſacerdotes conjugatos retinebant, excommunicantem, & Philippum Gallorum Regem (cui Meſſinæ Abbas Curatii Joachimus, explicans Apocalypſin, dixit, *Antichriſtum jam Romæ natum eſſe, & in ſede Apoſtolica ſublimandum*) juſſa ejus detrectantem, ejuſdem fulminis metu nequicquam

Urbani III.

per-

percellentem: *Cæleſtinum III.* Coronam inter pedes ſuſtentatam, proſtrato ad pedes Pontificis Henrico VI. offerentem, & mox capiti ejus impoſitam denuo proturbantem, & *pede percutientem, ac in terram dejicientem*, documentum ſcilicet imminentis ipſi fortunæ, ſiquidem exemplo Parentis Friderici Ænobarbi Pontificis frœnum admordere præſumeret; Baronio *ad A.* MCXCI. *n.* 10. Franciſco Carriere *Chronol. Pontif.* ex Rogerio aliiſque horribile ſcelus neutiquam diſſimulantibus; ſacris toti Franciæ ob divortium Philippi Regis ab Ingeberga, interdicentem, & adverſus Henricum Imperatorem excommunicationis ſententiam machinantem: denique *Innocentium III.* fabrum Capituli *Venerabilem, lib.* 1. *Decret.* 6. in quo jus ſibi vendicavit electum Cæſarem examinandi approbandique, ſi ſit idoneus, rejiciendi contra, ſi ſit indignus; imò etiam eligendi, ſi Electores eligere nolint; ac, ſi Electorum ſuffragia paria ſint, gratificandi utri parti velit. De cujus impietate plura inferiùs dicenda ſe offerent.

Cæleſtini III.

Innocentii III.

XCV. In primis autem hoc ſeculo ad ſtabilimentum ſacræ Monarchiæ Pontificibus graſſari duobus modis placuit. Obſtare ſuis moliminibus Verbi Divini Majeſtatem, & legum humanarum authoritatem animadverterunt facilè. Ad convellendum igitur & labefactandum utrumque hoc præſidium hanc ſibi viam muniverunt, ut refractis juris divini & humani clauſtris, ad ſuum arbitrium libidinémque omnia miſcerent temperaréntque: jurique adeò Cæſareo jus Pontificium, Divino vero Theologiam Scholaſticam opponerent.

Verbi Divini Majeſtas & legum humanarum authoritas Theologia Scholaſtica, & juris Canonici præſidiis hoc ſeculo infringi cœperunt.

XCVI. Erat ea ætate recens juris Romani ſeu Cæſarei reparatio, & in forum quaſi poſtliminii jure reductio, Irnerii opera, Lotharii verò authoritate ſuſcepta. Id verò tanquam frœnum ſuis cupiditatibus injectum, ut eluderet Pontifex, callidè jus novum ex Pontificum decre-

Juris Canonici origo & progreſſus.

 tis

tis ſeu ſtatutis compilatum protulit, quo ſcilicet ad firmandum Regnum ſuum commodè uteretur. Cui rei operam ſtrenuam navavit Gratianus Monachus Bononienſis, qui ad imitationem Juris Civilis Pandectarum, ex veterum Conciliorum decretis, Patrûmque ſcriptis, compoſuit decretorum opus, quod Juris Canonici fundamenta, Regníque Pontificii nervos continet. Factum id eſt circa Annum Chriſti MCLI. auſpiciis Pontificis ſummi Eugenii III. qui opus ad umbilicum perductum authoritatis ſuæ robore firmavit, prælegíque etiam in Academiis curavit. Gratianum Ducem ſecuti ſunt alii; Gregorius quidem IX. ad imitationem Codicis Juſtinianei, operâ Raymundi Barcinonenſis, Decretalium libros ex Pſeudepigraphis Romanorum Pontificum Epiſtolis, A. MCCXXVII. conflavit & publicavit, quibus Eugenii decretis quaſi alas circumdare voluit. Bonifacius verò A. MCCXCIV. circiter opera uſus Richardi Senenſis, Berengarii Widerenſis Epiſcopi, & Wilhelmi Eberodunenſis Archiepiſcopi, ſextum Decretalium librum, in quo ſuas & anteceſſorum proximorum conſtitutiones novas ex novellis conſtitutionibus expreſſit, adjecit. Qui tamen, quòd maximam partem flagrante adverſus Philippum Galliarum Regem odio cuſus eſſet, in Gallia, teſte Duareno, *Præfat. lib. de Sacr. Eccl. miniſt. pag. 2.* receptus non fuit. Tandem A. MCCCXVII. Johannes XXII. inchoato pridem operi faſtigium impoſiturus, Clementinas Inſtitutiones, Extravagantéſque edidit, mandans ſeverè, ut in judiciis & ſcholis uſurparentur. Utque adeò à pluribus & majori cum applauſu jus hoc ſacrum acciperetur & excoleretur, Doctores etiam Juris Canonici creati ſunt Bononiæ, additis conſtitutionibus de promotione & ritibus in ea adhibendis. Canoniſtarum nomine tales poſthac venerunt, quos *Papalis Monarchiæ Janizaros* nonnemo rectiùs inſignivit.

XCVII.

XCVII. Ita jure, tanquam ſeptro quodam, dominationem ſuam Pontifices muniverunt. Quo verò jure? Validiſſimo utique omnium; utpote quod Papam tum ſupra omnes creaturas effert, Imperatores, Reges, Principes & mortales quoſque ei ſubjicit: tum legibus etiam ſolvit, & ἀνυπεύθυνον, hoc eſt, nullis rationibus reddendis obnoxium pronuntiat. Alibi omnia jura in ſcrinio pectoris ejus recondit; alibi omnis creaturæ Dominium conſtituit; alibi auro Pontificem ſummum, Imperatorem verò plumbo, alibi eundem ſoli, Imperatorem verò Lunæ, comparat; alibi Imperatorem facit ſerram, quæ, niſi à Pontifice trahatur, navare & efficere nihil queat; alibi nullius judicio ſubeſſe Papam, alibi à poteſtate ſeculari nulla vel ligari, vel ſolvi poſſe, ſciſcit. Vin' textus eam in rem? Paucos prodere lubet. Diſt. 19. cap. 2. Sic omnes. *Leges Romæ ſervandæ ſunt, tanquam ipſius Petri voce pronuntiatæ.* Ib. cap. 3. in memoriam. *Quod Eccleſia Romana jugum imponit, etiamſi tolerabile non ſit, perferendum eſt.* Diſt. 40. C. Si Papa. *Si Papa innumerabiles populos catervatim ſecum ducat in gehennam, culpam redarguere nemo Mortalium præſumat. Quia cunctos ipſe judicaturus, à nemine judicandus eſt.* Diſt. 22. cap. omnes. *Chriſtus beato Petro æternæ vitæ clavigero terreni ſimul & cæleſtis imperii jura commiſit.* Diſt. 96. cap. 10. Si imperator. Item cap. 12. *Imperator debet ſubeſſe Papæ, non præeſſe.* Extravag. comm. lib. 1. tit. 8. *Uterque ergo in poteſtate Eccleſiæ, ſpiritualis ſic. gladius & materialis. Ille ſacerdotis, is manu Regum & militum, ſed ad ſacerdotis* (Papæ) *nutum & patientiam. Oportet autem gladium eſſe ſub gladio, & temporalem authoritatem ſpirituali ſubjici poteſtati.* C. 6. Solicitæ. X. de major. & obed. *Duo præſunt mundo luminaria magna, Sol atque Luna. Solis loco Papa eſt, Cæſar verò Luna.* cap. unam ſanctam. De major. & Obed. Extravagant. Com. *Ad ſalutem neceſſarium eſt, omnes homines Pontifici Romano ſubſint.* Extat denique *tit.* 9.

Eo jure Majeſtas Papalis munita validiſſimi.

de jure jur. lib. 2. Clem. expreſſa jurisjurandi formula, qua ad fidem & obedientiam Papæ Imperatores diſertè obligantur.

Theologia Scholaſtica juri Divino ſuccenturiata. Quæ hinc facies Eccleſiæ emerſerit.

XCVIII. Ex altera verò parte Pontificiis conatibus Divini Verbi vis atque Majeſtas obſtitit. Hanc ut retunderent, inducta eſt eadem ætate *Theologia Scholaſtica*, qua ex humanis traditionibus & commixtione Philoſophiæ religio Divina poſthac comprobari cœpit; curioſitate inutili veram Theologiam fœdante, uti jam olim Trithemius queſtus eſt. Parens hujus Theologiæ fuit Lanfrancus, qui A. MLXXI. Archiepiſcopum Cantuariæ egit, quem in eodem munere & profeſſione A. MXCIV. Anshelmus, mox Hugo de S. Victore, & circa A. MCXXVII. Petrus Lombardus, Magiſter ſententiarum, exceperunt. Theologiæ hujus hiſtoriam & criſin alibi fuſius proſecuti ſumus. Deſitum ſic eſt legere libros Propheticos & Apoſtolicos, qui fontes Eccleſiæ limpidiſſimi & ſaluberrimi ſunt, & id totum habitum ratum fuit, quod vel Magiſter ſententiarum docuiſſet, vel Romana Eccleſia approbâſſet, aut decreviſſet. Ita Eccleſia Chriſti alligari cœpit Eccleſiæ Papæ, & Eccleſia univerſalis Catholica reſtricta eſt ad Eccleſiam particularem Romanam, quæ non ampliùs verbum Dei, ſed decreta Papæ & figmenta hominum profeſſa eſt. Nec libertati Evangelicæ aliquid relictum, ſed paulatim ſubjecta omnia ſunt ſervituti Pontificiæ, ut à Scriptura, quàm à Decretis Papæ recedere tutius longè fuerit. Et quod rei caput eſt, turpiſſimo mercatu venalia facta ſunt, quæ Chriſtus credentibus in ſe gratis offert: detrectantéſque imperata Papæ ilico ſupplicii metum, vel periculum capitis ſubire coacti ſunt.

Non idcirco Eccleſia Chriſti extincta eſt; quin potiùs paſſim numeroſi cœtus ſeſe corruptioni publicæ oppoſuerunt.

XCIX. Neque tamen ſic Eccleſia Chriſti extingui, vel portæ inferorum ei prævalere potuerunt. Præterquam enim quòd in medio Papatu Deus electos ſuos ſervavit atque ex ignorantia, qua Pontifices vulgus detinendum

dum cenſuerunt, id boni conſecuti ſunt, ut τὰ βάθη τῦ Σατανᾶ *profunditates Sathanæ*, hoc eſt, præcipuas & maximè pernicioſas Papatus corruptelas ignoraverint, Divina providentia ita diſponente, *ut ſub Antichriſti ſacerdotibus* (ita cum Hilario *contra Antin.* loquimur) *Chriſti populus non occideret:* quòdque præcipua religionis Tridentinæ capita nondum pro fidei articulis, ne inter ipſos quidem Doctores Pontificios conſtanter recepta, ſed inter doctos controverſa, variéque diſputata ſint; longéque etiam plurimi ſub Pontificia tyrannide ingemuerunt propter abominationes, quas in medio Babylonis graſſari viderunt. Non defuerunt etiam in omnibus ferè terris numeroſi piorum cœtus, qui Antichriſto procedente tempore bellum indixerunt. Cujuſmodi erant, quos Papiſtæ à quodam Petro Waldo Lugdunenſi *VValdenſium, Pauperum Lugdunenſium, & Leoniſtarum* nominibus inſigniverunt. Quam in rem Doctoris Pontificii, qui in rerum Bohemicarum Scriptoribus à Frehero [illegible]litis extat, quémque eſſe Reinerum Inquiſitorem Pontificium, XII. vel XIII. ſeculo [illegible]clareſcentem, ex opere Ingolſtadii integriùs edito conſtat; grave firmúmque teſtimonium habemus. *Sectæ* (ita ille *pag.* 222, 223.) *hæreticorum ab olim fuerunt multæ. Inter quas omnes ſectas, quæ ſunt, vel fuerunt, non eſt pernicioſior Eccleſiæ Dei, quàm pauperum de Lugduno, tribus de cauſis. Prima, quia DIUTURNIOR. Quidam dicunt, quòd duraverit à tempore Silveſtri: alii dicunt; quòd à tempore Apoſtolorum. Secunda eſt, quia GENERALIOR. Ferè enim nulla terra eſt, in qua hæc ſecta non ſerpat. Tertia, quòd omnes aliæ cum immanitate blaſphemiarum in Deum horrorem inducant, hæc Leoniſtarum magnam habet ſpeciem pietatis, eò quòd coram hominibus juſtè vivant, & bene omnia de Deo credant, & omnes articulos, qui in Symbolo continentur; ſolam Romanam Eccleſiam blaſphemant & oderunt; cui multitudo facilis eſt ad credendum.*

Waldenſium origo & dogmata. Oppugnantur variè.

C. De origine Waldenſium ſeu Albigenſium varias opiniones Cl. Uſſerius *de Chriſt. Eccl. Succeſſ. cap. 8. p. 257. &c.* Forbeſius, Legerus, aliique referunt. Ad ſeculi XII. annum MCLX. vel MCLXX. adeoque tempora Hadriani IV. vel ſucceſſoris Alexandri III. plerique revocant. Alii etiam altiorem originem pandunt. De eo quicquid ſit, hoc, quod tractamus, ſeculo XII. nomen eorum innotuiſſe, & Pontifici Cleróque ejus exoſum ſupra modum fuiſſe, ſatis conſtat. Crimini illis datum, quòd à praxi & doctrina recepta Eccleſiæ Romanæ recederent: quòd Eccleſiam Romanam Babylonem, & confuſionis omnis Matrem, appellarent; ejus tyrannidem ac ſuperſtitionem ex Scripturis coarguerent: S. Literas in ſermonem vernaculum transfunderent; familiaritérque declararent. Impacta iiſdem ab adverſariis multa ſunt, Manichæiſmi inprimis impietas, non tam ex vero, quàm ad invidiam, uti fieri ſolet, conflandam, ſeu quòd revera talia aſſerentes ſe iis immiſcerent, hoc unum cum iis commune habentes, quòd Pontificis Romani communionem averſati ſunt. Excitati mox plurimi Proceres, Epiſcopi, Viri, Fœminæ, literati, illiterati, qui luce hac capti, & S. Scripturæ deliciis ineſcati, ſegreges conventus primò Lugduni, mox Toloſæ & in Gallia Narbonenſi, unde in omnem fere Europam, factis velut agminibus, diſperſi ſunt, inſtituerunt. Sed oppugnari hoc jam ſeculo iidem variè cœperunt, à Pontificibus cumprimis, puta Alexandro III. habitis Romæ & in Gallia Synodis, miſſóque Cardinale, qui Caſtrum Vauri obſedit; Lucio III. in Generali, quam vocant, Synodo; Clemente III. ac poſt in primis Innocentio III. ſub quo bellum contra eos crudeliſſimum exarſit. Plurima eam in rem ex monumentis indubiis apud Uſſerium *loco cit.* legere eſt.

Seculi XIII. hiſtoria Joachimi Abbatis de eo Vaticinium. Paris de Eccleſia Anglicana miſero ſtatu querela.

CI. Ad ſeculum *Decimum tertium* pergimus. Prædixerat

rat autem jam ante Joachimus Abbas *Comment. in Jerem.* periculoſum fore tempus inde ab anno Domini MCC. uſque ad ultimos dies. *In quibus,*inquit,*apparebit lex libertatis.Evangelium enim Chriſti tunc prædicabitur & Eccleſia purgabitur, ut à palea & zizanio triticũ.* Quæ verò ſeculi hujus facies fuerit, verbis Matthæi Paris *Hiſtor.p.*421. Eccleſiæ ſuæ Anglicanæ miſeriam explanantis pandere lubet. Sic autem ille: *Temporibus illis igniculus fidei cœpit nimis refrigeſcere, ut pene in cinerem redactus vix videretur ſcintillare. Jam enim Simonia ſine rubore perpetrata, uſurarii manifeſtè diverſis argumentis à popularib⁹ & minoribus pecuniam impudenter extorquebant. Exſpiravit charitas, libertas Eccleſiaſtica emarcuit, religio viluit ſuppeditata, & eſt facta filia Sion quaſi meretrix effrons, non habens ruborem. Quotidie viliſſimæ perſonæ & illiteratæ, bullis Romanis armatæ, in minas ſtatim erumpentes, reditus à piis Patribus in victus religioſorum & ſuſtentationem pauperũ, & hoſpitalitatem peregrinorum collatos ſpretis privilegiis à ſanctis noſtris anteceſſoribus indultis, diripere non formidaverunt. Fulgurantibus enim ſententiis ſine dilatione raptim poſtulata receperunt. Quòd ſi ad refugium appellationis vel privilegii recurrerent injuriam patientes & ſpoliati, ſtatim ſuſpendentes per aliquem Prælatum, authentico Papæ compellente, fecerunt excommunicare. Et ſic non prece, non Canonicè, ſed imperioſa exactione, ſimplices ſpoliârunt, juxta illud Poëticũ:* Armato ſupplicat enſe potens. *Unde factum eſt, quòd ubi ſolebant Nobiles & dapſiles Clerici, Eccleſiarum cuſtodes & patroni, circumjacentis patriæ latitudinem ſua opulentia nobilitare, tranſeuntes ſuſcipere, pauperes recreare: ibidem abjectæ perſonæ moribus vacui, verſutia pleni, Procuratores & firmarii Romanorum, quicquid pretioſum in terra fuit & utile, abradentes, dominis ſuis in remotas terras delicioſè ex patrimonio Crucifixi viventibus, & ex alieno ſuperbientibus, tranſmiſerunt. Erat igitur videre dolorem præcordialem, genas ſanctorum irrigare, querelas erumpere, ſuſpiria multiplicare: dicentibus multis cum ſingultu cruentato:*

P *Melius*

Melius eſſet nobis mori, quàm videre mala gentis noſtræ & ſanctorum. Et pag. 878. ſic exclamat: *O Romanæ curiæ ſterilis ſolicitudo, cæca ambitio! Ecce in tuis jacturis omnes punimur. Omnes enim comp. timur; univerſalis Eccleſia, quæ à Romana tenetur curia defendi, in multis ſe queritur prægravari.* In eadem Anglia Waltherus Mapez, Archidiaconus Oxonienſis, libro, cui titulus: *Diverſa Poëmata de corrupto Eccleſiæ ſtatu,* quem his verſibus exorſus eſt:

Roma mundi caput, ſed nihil caput mundum,
Quod pendet à capite, totum eſt immundum;

nec non altero libro, qui inſcribitur, *Apocalypſis Pontificis Goliath*; aliiſque etiam adverſus Romanam curiam vulgatis Libris Eccleſiæ Romanæ ulcera maſculè tetigit.

Innocentius III. alter Hildebrandus in Germania & Anglia cuncta turbis miſcet.

CII. Initium ſeculi hujus Romæ occupaverat Innocentius III. furialis fax multarum turbarum; alterque velut Hildebrandus; qui Abbate Urſpergenſi συγχρόνῳ narrante, multúmque quiritante, de Imperio certantibus Philippo Henrici defuncti fratre, & Othone Saxoniæ Duce oleum addens, Principibus Germaniæ, ut Othoni obſequantur, mandat, ſacramenti erga Philippum nexu Archiepiſcopos ſolvit; & nî parcant, diras interminatur. At Philippo uſque quaque victore, ita Othonem ei conciliat, ut hic illius filia ducta Othoni, paulò poſt trucidato, ex pacto ſuccedat; filia verò Philippi altera nepoti ſuo nubat, ea ſpe, ut Hetruria, Spoletum, Marcha Anconitana per hoc conjugium in manum ejus venirent. Anglorum quoque Regis Johannis, quòd Cardinalem Langetonum Cantuarienſi Archiepiſcopatui obtrudi non pateretur, Regnum interdicto ſubjicit, primi occupantis arbitrio exponit, Regem exauthorat, ſubditos ſacramento ſolvit, Philippum Francorum Regem executorem ſententiæ facit, ei & Regnum Angliæ & remiſſionem peccatorum ceu laboris præmium, donat; denique cruciatam

tam contra Anglos undiquaque concitat; donec periculis circumventus Rex Angliæ & Hiberniæ Regna in manus Papæ reſignaret, & ejus ſe vaſallum profiteretur, magnamque ei pecuniarum vim, ſalvo Petri denario promitteret, quam etiam, ceu ſubjectionis arrham Pontificius Legatus pedibus priùs calcatam accepit. Cùmque Rex Papæ ſic reconciliatus vindictam adverſus Langetonum, alioſque qui adverſus ſe pro Papa ſteterant, meditaretur, Papa ampliori pecuniæ ſumma à Rege accepta, ſuppetias eidem fert, & anathemate ferit eos, qui paulò ante ſua adverſus Regem imperata fecerant. Quæ fuſiùs à Matthæo Paris narrata pium lectorem in ſtuporem facilè abripiunt. *Toti mundo*, inquiebant Angliæ Epiſcopi, *propter excommunicationes ſua's volunt dominari ignobiles uſurarii & Simoniales!*

In Concilio Lateranenſi Tranſſubſtantiationem, Confeßionem auricularem, aliáque definit. Deum Maozim extollit.

CIII. Celebratum eſt Pontifice eodem A. MCCXV. Romæ in Laterano Concilium, cui plus quàm mille Prælati interfuiſſe feruntur. *In actis ejus Concilii cap. 1. aſſeritur, Corpus & Sanguinem Jeſu Chriſti, in ſacramento altaris, ſub ſpecibus panis & vini veraciter contineri transſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem, poteſtate Divina.* Quod *tranſſubſtantiationis* vocabulum in nullo priùs Concilio uſurpatum, primus quidam Stephanus Eduenſis Epiſcopus *Tract. de Sacr. Alt. cap.* 13. adhibuit. Concinnati quoque Canones ſunt de Confeſſione peccatorum auriculari quotannis ſemel edenda, de cura tegendi ea, quæ in confeſſione aperiuntur. De Chriſmate & Hoſtia includendis & aſſervandis; de Divorũ reliquiis ex capſa non monſtrandis, de fidelitate laicis à clericis non promittenda; de immunitate Eccleſiæ à tributis; de electione civilis Magiſtratus in ſacris beneficiis irrita; de damnatis ab Eccleſia Romana morte plectendis, &c. quibus rebus Regni Pontificii nervus continetur. Scripſit idem Papa ſex libros de ſacramento Altaris, in quib⁹ præ aliis omnibus Deum Maozim exaltavit. Sacerdotes conjugatos idem

Ordines Monachorum mendicantium quatuor instituit.

igni mancipavit. Denique ordines Monachorum Mendicantium, puta Prædicatorum, Franciſcanorum, Auguſtinianorum & Carmelitarum, totidem videlicet fulcra & ſuſtentacula Eccleſiæ Pontificiæ, *quique*, uti Azorius *Inſtitut. Moral. XIII.* 1. loquitur, *multa præter Monachorum commune jus, inſtitutum, morem ac diſciplinam ſolitam introduxerunt*; idem inſtituit. Et Prædicatorum quidem, ſeu potiùs Iſmaëlitarum, utpote quorum manus contra omnes, & omnium viciſſim contra ipſos, gliſcebant; princeps Dominicus, ſeu mavis Dæmonicus: Franciſcanorum verò Franciſcus extiterat: Pſeudo-prophetarum, qui ea ætate floruerunt, par ignobile; ille Hiſpanus, hic Italus: hic ab Innocentio, ille à Succeſſore Honorio, comprobatus; à clientibus verò & ſectatoribus Chriſto coæquatus, imò ſupra Chriſtum evectus uterque; uti deteſtabiles libri Conformitatum, Bartholomæo Piſano authore editi, & à Gregorio IX. ſub pœna hæreſeos obtruſi, nec non Antonini Archiepiſcopi de Dominico, aliorúmque de utroque, Bonaventuræ cumprimis, qui in vita Franciſci à Chriſto ſibi revelatum ſcripſit, quòd Franciſcus ſit *Angelus aſcendens ab ortu ſolis*, de quo Apoc. VII. 2. (confer Cl. Uſſerium *de Succeſſ. Eccleſ. p.* 323. &c.) ſceleſta ſcripta teſtantur.

Dominicus & Franciſcus par ignobile.

Waldenſium hiſtoria continuata ſub Innocentio;

CIV. Propagabantur interim in Gallia Waldenſes ſeu Albigenſes, qui doctrinam Pontificiæ oppoſitam ſtrenuè propugnârunt, inde ab Alpibus ad Pyrenæos uſque montes diffuſi. Eis adhæſerant etiam Proceres plerique, Raimundus Comes Toloſæ, & S. Ægidii, Regis Franciæ conſobrinus, Raimundus Rogerius Biterrarum & Carcaſſonæ Comes, Petrus Rogerius Gabareti Regulus, Raimundus Foxenſis, Regis Aragoniæ propinquus, Guaſto Bearnii Princeps: Comes Bigerronum, Comes Carmanii, Raimundus de Thermis, Americus de Monſtrolio, Gulielmus

mus de Minerbio, & innumeri alii nobilitate inſignes. Quos non alio nomine, quàm quòd Eccleſiæ Romanæ corruptelas reprehenderint, vexatos Gulielmus Paradinus in Annalibus Burgundiæ teſtatur. Innocentius igitur A. MCCVIII. duos primùm Legatos mittit, Epiſcopum Oxonienſem & Dominicum, qui Colloquium Carmanii cum iis ineant; addito mox Abbate Ciſterciénſe, cum aliis duodecim ejuſdem Ordinis. Ex parte Albigenſium Theodorus, Canonicus ante Nivernienſis, Balduinus & Bernhardus de Simorra congrediuntur. Cúmque primoribus illis colloquia non ſatisfacerent, neque etiam Dominici, quem Innocentius in ſomniis, uti dicebat, admonitus, ædem Lateranenſem aliàs ruinam minitantem ſuffulturum, delegerat; cuíque poſt Reinerium & Guidonem Inquiſitionis officium mandaverat; concionibus non moverentur quicquam; ad aſperiora conſilia Papa deflectens, Raimundum Comitem, cujus præcipua erat authoritas, Sacrorum Communione, aqua & igne interdicit; & in ejus ſociorúmque, perinde ut in Saracenorum, capita ſæviendi poteſtatem, iiſdem etiam promiſſis indulgentiis, concedit; denique crucem in infideles olim, prætextu ſaltem, aſſumptam, crucifigendo verè in membris ſuis Chriſto adhibet. Ubi ſtrenuam Papæ operam Monachi Prædicatores navârunt, qui ſumpto hujuſmodi themate: *Quis conſurget mihi adverſus malignantes, aut quis ſtabit mecum adverſus operantes iniquitatem* (Pſal. XCIV. 16.) conciones ad populum habitas tali Epilogo claudere conſueverunt: *Ecce videtis, chariſſimi, quanta eſt malitia hæreticorum! Videtis etiam, quantum nocent in mundo! Videtis, quàm piè laborat Eccleſia eos revocare. Sed apud tales nihil iſta poterunt proficere. Et ideo ſancta mater Eccleſia contra eos convocat exercitum Chriſtianorum. Quicunque igitur habet zelum fidei &c. veniat & accipiat ſignum crucis, adjungat ſe*

Cruciatam militiam & Prædicatores Monachos adverſus eos concinante.

 mili-

militiæ crucifixi, &c. Fregítque primus cruciatorum certatim concurrentium impetus Raimundum, ut obſequium Pontifici ſponderet, quem mox Almaricus, Pontificis Legatus, exercitûs & ipſe Dux, ſtola collo injecta, flagris Templum intrare compellit, ditionibus ejus omnibus Simoni Montfortio Comiti in Lateranenſi Concilio reſignatis: qui tamen paulò poſt Raimundo & Albigenſibus animos viréſque recolligentibus, Tholoſam obſidens ictu lapidis miſerè periit, & Albigenſibus victoriam ceſſit. Sed diſperſi magis Albigenſes variam fortunam experti ſunt. Author enim Trithemius, & ante ac poſt eum alii, Argentinæ octoginta combuſtos fuiſſe, inque vicino agro trucidatos centum uno die. In Italia Nauclerus doctrinam hanc mirificè tum in equeſtri, tum in plebejo ordine creviſſe narrat. Bruſchius Moguntiæ triginta novem uſtulatos ſcribit. Nec quicquam deinceps frequentius: cineribus quippe his, tanquam difflante Dei Spiritu, in omnes Europæ fines diſſeminatis. Horribilis cum primis Inquiſitor Generalis, Frater Conradus de Marpurg, eodem Trithemio teſte, miſeros judicio ferri candentis, ſi negâſſent hæreſin, probare conſuevit. *Quos* enim, inquit ille, *exuſſiſſet ferrum, velut hæreticos judicio ſeculari comburendos tradidit. Unde paucis exceptis omnes, qui ſemel fuiſſent accuſati, & ad ejus Examen perducti, per eum ad incendium condemnabantur. &c. Eodem die, quo quis accuſatus, ſive juſtè, ſive injuſtè, nullius appellationis, nullius defenſionis ſibi refugio proficiente damnatus, & crudelibus flammis injectus eſt.* Non idem tamen eorum fatum fuit in Lombardia, Provincia aliíſque regnis, *in quibus* (ita hoſtis illorum infenſiſſimus Rainerius ſcribit) *plures auditores habebant, & in publico diſputabant, & populum vocabant ad ſtationes ſolennes in foro, & in campo, & in lectis prædicabant. Non erat qui eos impedire auderet, propter potentiam & multitudinem fautorum ſuorum. Inquiſitioni & exa-*

Diverſum eorundem fatum.

mina-

minationi frequenter interfui, & computatæ ſunt 40. *Eccleſiæ, quæ hæreſi infectæ fuerunt. Ac in ſola Parochia Cammach fuerunt decem ſcholæ hæreticorum.* Eam porrò Albigenſium hiſtoriam Celeb. Uſſerius *de Succeſſ. Eccleſ. cap.* 9. *&* 10. ex monumentis certiſſimis eruit.

CV. Innocentii ſucceſſores, Honorius puta III. Gregorius IX. & Innocentius IV. adverſus Fridericum II. Imperatorem Sapientiſſimum fortiſſimumque, virtutum plurium concentu pœne incomparabilem, πολυγλώττατον (nam Græcæ, Latinæ, Saracenicæ Linguæ callentiſſimus fuit) conceptum odium inexpiabile atrocibus cum eo certaminibus prodiderunt. Longæ ſunt ambages, injuriæ verò acerbiſſimæ. Fuit is Innocentii III. poſt excommunicatum Othonem pupillus. Anno verò MCCXX. Imperium capeſſens, & in Italiam iter molitus, Conradum Epiſcopum Spirenſem Cancellarium cum ampliſſimo mandato præmittit. Eum Honorius diplomatum, in quibus ſe Regem Romanorum & Siciliæ ferebat, tenore, & quod à Principibus Italiæ juramentum fidelitatis, aliáque jura, *ita ut ab eo nulla appellatio fieret*, poſtularet, offenſus, fecialem interpretatur, ipſique Friderico Italiam ingreſſuro nullum non negotium faceſſit. Mediolanenſes, eo inſtigante, Legato portas occludunt; aliæ urbes idem parant. Cæſar illos nihil moratus, Romam pergit, & Urbium Legatos eodem ſequi jubet. Ibi à Papa coronari petit, oblato juramento ſolito. Annuit Papa, ſed ea lege, ut in certum tempus expeditionem ſacram ſuſcipiat. Nihil enim Papæ antiquius erat, quàm ut ſudem hunc in oculis procul ab Italiæ finibus & rebus amandaret. Fridericus Sicilia luſtrata, & ſtatu Regni ejus compoſito, nec non Conrado in Italia relicto, in Germaniam revertitur, ibíque biennium, non ſine Papæ tædio conſumit. Inter has moras A. MCCXXIII. Johannes Brennenſis, ſeu *de Bregna*, Rex Hieroſoly-

Honorii III. Gregorii IX. Innocentii IV. adverſus Fridericum II. inexpiabile odium, & dira molimina.

Hiſtoria certaminis fusè narrata.

ſolymitanus Romam appellit, cui Papa ſuadet, filiam Jolandam Friderico deſpondeat, & Regnum Hieroſolymitanum eidem deſtinet, ea tamen lege, ut infidelibus illud eripiat. Accipit conditionem Fridericus, excipiens tamen biennium componendis rebus Lombardiæ. Honorio A. MCCXXVII. Gregorius IX. ſuccedit; quo urgente Fridericus expeditioni ſacræ ſe accingit, ſed vix tridui ſpatio ſulcato mari, morbo preſſus littus repetit. Hic Papa in eum debacchari, anathema denique vibrare. Fridericus verò rebus Siculis compoſitis (eorum enim gratia morbum ſimulâſſe putabatur, gnarus Papam Siciliæ inhiare) cum claſſe Palæſtinam adit, excandeſcente Papa, quòd id nondum ſibi reconciliatus tentaret. Proin Apuliam invadit, ſocias Lombardiæ urbes in Fridericum accendit, denique totam Italiam factionibus Guelforum (qui à Guelfone Bavariæ Duce ita dicti, à partibus Pontificiis ſtabant) & Gibellinorum (qui à villa Giblingen, in qua Fridericus Dux Sueviæ à nutrice lactatus fuerat, ita dicti, Imperatoriarum partium erant) factione jam ante Innocentio II. Pontifice cœpta, miſcet. Fridericus cœptis inſiſtens Hieroſolymam capit, diadema ibi recipit, & res Chriſtianas conſtituit. Gregorius & unà cum eo Templarii ac Hoſpitalarii cum Sultano adverſus Fridericum conſpirant, eúmque, ut ad Jordanem eum opprimat, rogant. Sultanus horrens Papæ perfidiam, ejus literas Friderico mittit, qui inducias cum eo pactus Italiam repetit, cum quo Papa, metuens pœnam perfidiæ, pacem exambit, diſſoluto anathemate. Pax certis legibus facta eſt. Fridericus pedes Papæ oſculari juſſus, vix ſumma genua amplectitur & oſculatur, indignante denuo Papa, & gliſcentibus odiis Fridericum in die S. Cœnæ ante Paſcha iterum excommunicante; denique filium Henricum adverſus Patrem nefariè inſtigante. Hic vero ſe defendere certus, Papæ hos verſus miſit:

Roma-

Roma diu titubans, longis erroribus acta,
Corruet, & mundi deſinet eſſe caput.

Poſt Romam cum exercitu petit, & Papam cum cruciatorum, & Venetorum, quos ſibi fœdere univit, exercitu ſe ei opponentem vincit, ſacratúmque hunc exercitum, orco mactat; mox etiam Romam petens, Papæ, qui nudis pedibus capita Petri & Pauli circumgeſtaverat; exercitum turpiter fundit. Induciæ ita pactæ ad Concilium uſque, quas iterum Papa, pecuniis in Gallia ſacræ expeditionis prætextu corrogatis, abrumpere tentaverat. Qua re cognita Rex Galliæ pecuniam in Regno ſuo collectam Pontificio Legato extorquet, ſibíque ſervat. Pergit Papa Friderici ſubditos fidelitatis ſacramento ſolutos, alióſque etiam adverſus Fridericum bullis per Albertum Beham clam emiſſis, & tentatis etiam ejus conſiliariis, concitare; Conciliúmque Romæ habendum, ad quod Epiſcopos ſibi devotos vocavit, indicit. Erumpit hæc conjuratio, in Italia tum hærente Friderico. Cujus partes in Germania gnaviter ſuſcipit ejus filius Conradus, quo monitore nec Epiſcopi, nec Abbates Germaniæ bullis parent, proteſtati, nullum jus eſſe Papæ in Germania, Epiſcopis non conſciis & conſentientibus. *Ipſe ſuos Italos paſcat*, inquiunt; *Nos à Deo conſtituti canes à noſtris ovilibus lupos ovilla pelle tectos arcebimus.* Fridericum excommunicatum Eberhardus Epiſcopus Salisburgenſis abſolvit. Mox unà cum Othone Bavariæ Duce Ratisbonæ Epiſcopi conveniunt, ubi Salisburgenſis gravi & στηλιτευτικῇ Oratione Pontificem cum ſuis *Phariſæos*, *flamines Babylonis*, ipſum denique *Antichriſtum* eſſe non perfunctoriè, ſed prolatis ex Apocalypſi & S. Paulo teſtimoniis oſtendit; ſimúlque ut maturè ei obviam eatur, & Albertus ejus emiſſarius, ac incendiarius, proſcribatur, monet. Epiſcopis contra Pontificiarum partium Romam ad Concilium properantibus, Imperator

ſalvum conductum promiſit, ſi terreſtri, non maritimo, itinere eò tenderent. Sed Epiſcopi hi parant Claſſem viginti ſex navium, quibus Imperatoris filius Conradus viginti & unius navium apparatu inſtructus ita occurrit, ut captis viginti navibus, & tribus ſubmerſis, Prælatos hoſce vicerit, & Pontificis ipſius urbes invaſerit. Unde Papa mœrore animi confectus, cùm adverſa omnia ei acciderent, mox die XXI. Aug. A. MCCXLIV. oppetiit. Ei Celeſtinus IV. & huic poſt ſeptendecim dies mortuo, & anni unius & octo menſium inter-Pontificio finito, Innocentius IV. ſuccedit: qui præterquam quòd in Anglia & in Gallia turbas graviſſimas, à Matthæo Paris graphicè depictas, excitavit; etiam Friderici, cui ante Papatum amicus fuerat, acerrimum ſeſe hoſtem geſſit. Concilio enim Lugduni indicto, & die XXVI. Jun. A. MCCXLV. inchoato Cæſarem eò evocat, non venientem graviſſimè accuſat, horrendis devotionibus imperio indignum pronuntiat, abdicat & ſacrorum etiam communione privat. Cujus quidem Conciliabuli iniquum decretum cùm ab aliis, tum nuper à Sorboniſta Launojo *Epiſt. lib. 7.* ſolidè confutatum eſt. Sic tamen devotus Imperator eodem anno Italiam invadit, Mediolanenſes graviter affligit, Papam ipſum eas in anguſtias redigit, ut excommunicationis eum pœnituerit. Nihilominus ille pecuniis undique corraſis Henricum Thuringiæ Landgravium, per juratos Friderici hoſtes Moguntinum & Colonienſem, Imperatorem eligi curat, & Friderico Sicarios immittit, qui deprehenſi capitis ſupplicio nefas luerunt. Henricus quoque vulnere ad Ulmam accepto d. VII. Feb. A. MCCXLVIII. defungitur. Ejus in locum, annitente Papa, Wilhelmus Hollandiæ Comes ſubſtituitur; ſed premente Conrado, Friderici filio, cedit. Papæ Romæ iterum duos ſicarios, & inter eos Petrum de Vineis, quem antehac, fidum Impera-

peratori auro corrupit, ſubornat, qui ab Imperatore in ſuum caput emiſſi fingebantur, velamen patrandi ſceleris. Detecta fraude, alter medicus ſuſpenditur. Petrus de Vineis oculis privatus circumducitur per urbes Italiæ, ut crimen ubique profiteatur, tandémque metu gravioris ſupplicii capite columnæ, cui alligatus erat in carcere, alliſo, ſe ipſum enecat. Prædictum autem Friderico fuerat, cum in caſtro quodam Florentino moriturum. Florentia igitur ſemper vitata, die XIII. Dec. A. MCCL. in arcem quandam Apuliæ, quæ Florentina dicebatur, veniens morbo corripitur & XXVI. ejuſdem menſis, cùm annos XXXVIII. imperâſſet, fato defungitur. Ægrotum à filio notho Manfredo, inſtinctu Papæ, pulvillo in os conjecto extinctum nonnulli memorant, contradicentibus tamen aliis, Collenutio inprimis in ejus Vita. Ab ejus morte per annos fere viginti duos interregnum fuit, cùm ſubinde alii & alii eligerentur, qui tamen in ea temporum perturbatione à Pontificibus invecta ſummam rei non tenebant. Perpetuis etiam ſimultatibus & inimicitiis defatigati Cæſares paulatim remiſſiores facti, Italiam deſeruerunt, & tantùm non Pontificibus, tantis ſcilicet turbarum Æolis, ſuccubuerunt.

Poſt mortem Friderici Cæſares remiſſiores facti Pontificibus ſuccumbunt.

CVI. Implacabilis verò adverſus Fridericum Imperatorem odii à Pontificibus Romanis concepti cauſas his fere verbis Aventinus, *Annal. Boj. lib. VII. p.* 411. pandit: *Ejus* (Friderici) *potentia, vires, prudentia, magnitudo animi, rerum bellicarum peritia, vicinitas* (*nam in Italia contra morem veterum Imperatorum habitabat, Germaniam per filium adminiſtrabat, bis duntaxat ex Italia in Germaniam egreſſus*) *formidoloſa atque ſuſpecta fuere Romano ſacerdotum ſenatui. Quod Gregorius IX. Pont. Max. non it inficias, ſed ingenuè fatetur. Viſum eſt flaminibus Romanenſibus Imperium Romanum magis florere, quàm ipſis utile foret. Placuit id contundere, atque diſcordia*

Cauſa odii illius vera ex Aventino promuntur.

dia non ſolùm debilitare , ſed in cineres quoque atque favillas redigere, & Fridericum huncce à faſtigio rerum humanarum deturbare.

Friderici Epiſtola ad Othonem Bavariæ de Pontificum Rom. tyrannide, Antichriſtianiſmo, graviſſima.

CVII. Operæ etiam pretium nonnullum hic facturus videor, ſi tum ipſius Friderici II. tum Eberhardi etiam Salisburgenſis Archiepiſcopi adverſus Romanam curiam orationes graviſſimas, ab eodem Aventino deſcriptas, lectori repræſentavero, cùm inſtitutum noſtrum propius attingant. Fridericus igitur Imperator ad Othonem Bavariæ Ducem, reliquóſque Germaniæ Principes literas mittit, quarum, teſte Aventino *Annal. Bojor. lib. VII. p.* 416. 417. hæc ſententia fuit: *Pontifices Romanos auctos divitiis & dignitate à ſe atque cæteris Imperatoribus, æmulos eſſe pertinaciſſimos omnium Regum atque Principum, neque parem ultra ferre poſſe. Manibus pedibúſque, noctes diéſque id eos conari, ut non tam ſe, quàm ſacroſancto Romano Imperio tamquam capite oppreſſo, facilè cæteris membris omnibus ſervitutem imponant: affectare eos dominationē atque Divinitatem, nempe ut ab omnibus haud aliter, imò magis quàm Deus timeantur. Nam multos Antichriſtos ineſſe Romanenſibus illis, nec ullos alios, quemadmodum opera oſtendunt, exitio Chriſtianæ religioni eſſe. Se quidem optimè ſentire de Chriſto atq; ejus religione prædicat, nihilq; magis cupere, quàm ut ſuo tempore Reſpub. Chriſtiana priſtinam Majeſtatem, ſimplicitatem & pacem recuperet. Quod fieri nequaquam poteſt, niſi ſpinæ eradicentur, hoc eſt, ambitio, ſuperbia, faſtus, luxus, ſacerdotum Romanorum, ſubtractis opibus atque divitiis, extirpentur radicitus. Copia rerum ſapientiſſimos quoſque corrumpere ſolet. In rebus Divinis non ſolùm Epiſcopum Romanum, ſed unumquemque ſacerdotem ſibi Patrem fore, modò rebus prophanis ſibi commiſſis abſtineat, proponit. Imperium Chriſtianum, cujus ipſe caput conſtitutus ſit à Deo, non armis, non vi opprimi poſſe; ſed luxuria, cupiditate, quæ radix omnium malorum eſt, enervari, adulterari, corrumpi. Quod ne fiat, ſe obviam iturum, ſe ſummopere pro commiſſo ſibi*

à Deo

à Deo negotio, poteſtate enſeq; Divinitus tradito contra eniſurum, ut ovili Paſtorem, populo Pontificem, mundo parentem; detracta perſona lupi, tyranni atque Domini reſtituat: ut eundem abdicata regnorum, humanarum litium cura, prophanorum negotiorum administratione, quibus illi interdictum ſit, ad æmulanda pauperis Chriſti, cujus ſe vicarium jactitat, veſtigia cogat; ſe ampliùs non paſſurum, ut Chriſtianæ plebi lupus ovina pelle tectus diutiùs imponat. Opus vel maximum pietatis eſſe atque charitatis, gratiſſimum immortali Deo, opes & aurum, irritamenta malorum ſacerdotibus auferre. Nam hæc, inquit, perniciem eſſe religionis, adeò ut homo ille, qui dicitur Papa, divitiis nimiùm auctus, maximo pietatis Chriſtianæ detrimento, omnia ſibi licere more tyrannorum peſſimorum putet, rationem actuum nemini, quaſi ſit Deus, reddere velit: Id quod ſoli Deo convenit, uſurpet; ſe errare ullave mendacii religione adſtringi non poſſe, credi ſibi impudentiſſimè ſimulque imperioſè poſtulet. Fraudes, dolos, commenta, fucum taceri; ſibi ut vicino eum intus & in cute notum eſſe. Proinde quicunque rem Chriſtianam ſalvam eſſe velint, faveant, adſint, & cauſam Chriſti ſervatoris noſtri, omniumdenique Chriſtianorum agenti, bene precentur. Poſt miſſis ad Wenceslaum Regem Bojemiæ legatis inter alia nunciat; *jam pridẽ eos, qui Babyloniæ, hoc eſt, Romæ Templo Dei incubent, Divinitatem affectare, & aſtutè id diſſimulare, ſoláſque Germanicas vires ab his timeri.* Similes Auguſti hujus ſermones graphicos etiam Matthæus Paris *Hiſt. Major. pag.* 483. ad Comitem Cornubiæ Richardum, & *pag.* 502. 503. ad Angliæ Regem, nec non *pag.* 680. 681. &c. ad Proceres Angliæ deſcribit.

CVIII. Eberhardus verò Salisburgenſis Archiepiſcopus, quem Archimyſtam Juvaniæ Aventinus inſignit, orationem ejuſmodi, eodem Aventino *lib. VII. p.* 420, 421. narrante in Reginoburgenſibus Comitiis A. MCCXLI. habuit: *Chriſtus Servator, Dominus & Deus noſter relicto æthereo ſolio, atque, ut ita loquar, immortalitate, mortalis paupérque effectus eſt,*

Eberhardi Salisburgenſis Archiepiſcopi Oratio adverſus Hierarchiam R. Babylonios flamines pathetica.

eſt, ut nos immortales atque divites efficeret. Cúmque devictis inferis, triumphabundus rurſus in cælum rediturus eſſet, pacem ſuam nobis dedit, pacem ſuam nobis reliquit, concordiam atque mutuum amorem, tanquam notam atque teſſeram, qua cives ſui à militibus inferi Jovis diſcernerentur, aſſignavit. Summo opere quoque admonuit, ut falſos Chriſtos, falſos prophetas vitaremus, qui tecti pelle ovina, nimirum Chriſtiano nomine atque Pontificio titulo, nobis dominari atque illudere cuperent. Quos ex ſpinis atque operibus, nempe avaritia, luxu, contentione, odio, invidia, bellis, diſcordiæ malis, libidine dominandi, ambitione, cognoſci debere docuit. Quidnam apertius hiſce verbis, quàm Babylonis Phariſæos atque Scribas, Cæleſtis Imperator indicavit? Sub Pontificis Max. titulo, paſtoris pelle, lupum ſæviſſimum, niſi cæci ſumus, ſentimus. Romani flamines arma in omnes habent Chriſtianos, audendo, fallendo, & bella ex bellis ſerendo magni facti, oves trucidant, occidunt, pacem, concordiam terris depellunt, inteſtina bella, domeſticas ſeditiones ab inferis eliciunt, &c. Non Pontificis more gregi conſulunt, ſed potiùs immanitate tyranni, licèter debacchantur. Juſtitia rareſcit, impietas, avaritia, cupiditas honorum, pecuniæ ſtudium crebreſcit, &c. Flamines illi Babyloniæ ſoli regnare cupiunt, ferre parem non poſſunt, non deſiſtent, donec omnia pedibus ſuis conculcaverint, atque in templo Dei ſedeant, extollantúrq; ſupra omne id quod colitur. Fames opum, ſitis honorum inexplebilis eſt. Qui ſervus ſervorū eſt, dominus dominorum, perinde ac ſi foret Deus, eſſe cupit. Sacros cœtus atque concilia fratrum, imò dominorum ſuorum, aſpernatur. Timet, ne eorum, quæ adverſus auſpicia, leges, interceſſiones indies magis atque magis gerit, rationem reddere cogatur. Ingentia loquitur, quaſi verò Deus eſſet. Nova conſilia ſub pectore volutat, ut proprium ſibi conſtituat imperium: leges commutat, ſuas ſancit, contaminat, diripit, ſpoliat, fraudat, occidit perditus homo ille, quem Antichriſtum vocare ſolent, in cujus fronte nomen contumeliæ ſcriptum eſt: Deus ſum, errare non poſſum. In Templo Dei ſedet, longè latéque dominatur. Sed

ſicut

ſicut in arcanis S. literarum, qui legit, intelligat: docti intelligent, omnes impii impiè agent, neque intelligent. Imperator vana appellatio & ſola umbra eſt: Reges decem pariter exiſtunt, qui orbem terræ, Romanum quondam imperium, non ad regendum, ſed ad conſumendum partiti ſunt. Decem cornua, id quod D. Aurelio Auguſtino incredibile viſum eſt, Turcæ, Græci, Ægyptii, Afri, Hiſpani, Galli, Angli, Germani, Siculi, Itali Romanas Provincias poſſident, Romanóſque in his excidère colonos. Cornúque parvulum ſub his ſuccrevit, quod oculos habet, & os loquens grandia, tria potiſſimùm, Italiæ, Siciliæ, Germaniæ regna in ordinem redegit, ſibique ſervire cogit inſuſtentabili dominatione populum Chriſti ſanctóſque Dei vexat, divina humana miſcet, infanda, execrabilia molitur. Quid hac prophetia apertius? &c. Liceat verò Everhardo huic jungere alterum in Anglia σύγχρονον, niſi fallor, virum pietate & doctrina maximum, Robertum Lincolnienſem Epiſcopum, qui poſtquam illa ipſa, qua obiit, nocte, & præcedente longam querimoniam apud circumſtantes Presbyteros & Monachos de infeliciſſimo Eccleſiæ ſtatu effudiſſet, Papam omnium malorum cauſam eſſe confirmans, eúmque propterea hæreticum & Antichriſtum appellans, tandem in his verbis fatidicis beatam animam Deo reddidit: *Non liberabitur Eccleſia ab Ægyptiaca ſervitute, niſi in ore gladii cruentandi.*

Roberti Lincolnienſis de Papatu vox emortualis.

CIX. Invaleſcebant in Eccleſia Romana magis magiſque ordines Mendicantium, Franciſcanorum cumprimis & Dominicanorum, quos rebus ſuis augendis præ cœteris conducibiles eſſe, facilè Pontifices animadvertebant. Omnis eorum conatus huc jam tendebat, ut & ſuperſtitiones Paparum tyrannide obtruſas, & Monarchiam ejus tot jam fulminibus, arte & Marte ſtabilitam, maſculè defenderent. Sicut igitur manus manum lavat, & gratia gratiam parit; ita nihil non Monachis indulſere Pontifices. Lutetiæ orta inter Univerſitatis Profeſſores & Domi-

Pontificum erga Monachos mendicantes favor.

Dominicanos controverſia, Romæ pro his contra illos deciſa eſt, & Dominicanis *Domino Papæ devotis & propter eorum multimoda obſequia, in hoc certamine meliorem calculum reportantibus*, facultas *legendi licenter in Theologia* data eſt, ut Matthæus Paris *pag.* 880. loquitur. Sed & Alexander IV. Papa eos, qui ſtatum Ordinum Dominici & Franciſci acribus libellis impetebant anathemate perculit. Inde flammis mancipatum eſt Opus Guilhelmi de S. Amore, & Magiſtrorum Pariſienſium reliquorum, cui titulum fecerant: *Tractatus de periculis noviſſimorum temporum*, quo Prædicatorum & Minorum ordines perſtringentes, ſtatum ſalutis eorum in dubium vocabant, ſimulque eos, ob adulationem, hypocriſin, otium ſumptuoſum, & juſtitiæ propriæ, poſthabita juſtitia Chriſti, jactantiam, graviter pulſabant. Exemplar libri in Sorbona Pariſienſi cuſtodiri, Carolus Molinæus *Orat. de Theol. dignitate pag.* 184. teſtatur. Ediditque etiam Wolphgangus Wiſſenburgius Baſileæ A. MDLV. Guilielmi illius ſermones duos, unà cum aliis melioris commatis ſcriptoribus veteribus, qui de corrupto Eccleſiæ ſtatu publicas querelas conſignârunt.

Guilhelmi de S. Amore adverſus eos liber.

CX. Perquam verò notatu dignum eſt, quòd Magiſtri illi Pariſienſes in Tractatu illo memorato, de horrendis Monachorum *Æternum Evangelium* meditantium machinationibus, narrant hæc in verba: *Jam ſunt anni 55. quòd aliqui laborant ad mutandum Evangelium Chriſti in aliud Evangelium, quod dicunt fore perfectius, melius & dignius, quod apellant Evang. Spir. S. quo adveniente evacuabitur, ut dicunt, Evangelium Chriſti; ut parati ſumus oſtendere in Evangelio illo maledicto.* Dixerant autem paulò ante, ab adventu Domini tranſactos jam eſſe annos MCCLV. & paulò poſt ſubjiciunt, *Evangelium æternum Pariſiis, ubi viget S. Scripturæ ſtudium, poſitum fuiſſe publicè ad exemplandũ anno Domini* MCCLIV. Addunt tria illa verba, quorum Daniel cap. 5. fit mentio,

Monachorum æternum Evangelium meditantium horribiles conatus eodem libro detecti.

tio, *Mane, Tekel, Phares*, jam viſa eſſe in Eccleſia. *Scripta enim ſunt*, inquiunt, *in maledicto illo libro, quem appellant Evangelium æternum, quod in Eccleſia jam propalatum eſt, propter quod timendum eſt de ſubverſione Eccleſiæ. Primum verbum eſt, Mane, id eſt, Numeravit Deus Regnum tuum, & complevit illud, vel concluſit, ut exponit Daniel 5. Capitulo. Ibi enim numeratur Regnum Eccleſiæ, ſcilicet Evangelium Chriſti, & concluditur in* 1260. *annis ab incarnatione. Item ibi invenitur Tekel, quod eſt appenſum in ſtatera, & inventum eſt minùs habens, ut exponit Daniel 5. Capitulo. Nam ibi comparatur Evangelium Chriſti ad Evangelium æternum, quanto minùs lucet Luna quàm Sol, quantò minꝰ valet teſta, quàm nucleus. Et multæ tales ibi ſunt ſcriptæ comparationes, quibus probatur minus valere Evangelium Chriſti, quàm Evangelium æternum. Item in Scriptura illa, ſcilicet in Evangelio æterno invenitur Phares, id eſt, diviſum eſt Regnum tuum à Te, ut exponit Daniel cap. 5. Nam ibi invenitur, quòd Regnum Eccleſiæ dividetur poſt prædictum tempus ab illis, qui tenent Evangelium æternum.* Myſteriorum Evangelii hujus catalogum ampliorem ex Henrico Erphordienſi *Chronicorum cap.* 93. nec non Nicolao Eymerico *Direct. Inquiſ. par.* 2. *q.* 9. §. 4. Cl. Uſſerius *de Chriſt. Eccl. ſucceſſ. cap.* 9. *p.* 240. &c. fuſiùs repræſentat. Verbo, dogmata hujus Evangelii, ſeu potius Alcorani Monaſtici, hæc fuere: *Deum Patrem ſub lege regnâſſe, filium ſub gratia, ſed jam exortis quatuor mendicantium ordinibus Spiritum S. ſuo Regno inaugurari, ad finem uſque mundi duraturo, atque eos ſolos ſalvatum iri, qui novo huic Evangelio credituri eſſent. Chriſti enim Evangelium non eſſe verum, perfectum & ſalutare, proin abolendum & rejiciendum. Parvi etiam æſtimanda eſſe ejus Sacramenta. Aliud etiam ſacerdotium ſacerdotio Chriſti ſub eo Evangelio ſuccèſſurum. Solos Nudipedales idoneos fore ad inſtruendum homines de ſpiritualibus & æternis. Religionem Chriſti, quæ jam multos peperit vocatos ad fidem Chriſti, non eſſe veram Eccleſiam. Evangelio Chriſti neminem perfectum*

reddi. Spiritum S. ſub hoc Evangelio accepturum aliquid ab Eccleſia, ſicut Chriſtus in quantum homo, accepit à Spiritu S. Chriſtum & Apoſtolos non fuiſſe perfectos in vita contemplantium: contemplativam verò vitam ſub hoc demum Evangelio fructificaturum per ordinẽ Monachorum: & per eoſdem Spiritũ ſanctum Eccleſiam recturum, ſicut in V. T. eam conjugati, in Novo ſub Evangelio Chriſti Clerici rexerint. Qui non hìc cum Campiano *Rat.* 8. exclamet: *Tempora, Tempora, cujuſmodi monſtrum aluiſtis!*

Eis à Pontificibus leniter repreſſum.

CXI. Ecquid vero Monachis Evangelio Chriſti ſtragem ita inferentibus à Pontifice Romano factum putamus? Scilicet viſum illis, homines ſibi quàm maximè neceſſarios tractare quàm leniſſimè, omnique ratione providere, ne illi quoquo modo odium offenſámq; populi incurrerent. Lubet eam in rem Matthæum Paris in hiſtoria anni MCCLVI. *pag.* 909. 910. audire ubi ſic ille: *Crebreſcentibus ſcandalis & odiis inter Magiſtros Pariſienſes, & Fratres Prædicatores, electi ſunt cum magna deliberatione celeberrimi magiſtri lectores, videlicet Magiſter Guilhelmus de ſancto Amore, & Magiſter Odo de Duaco (qui nobiliter rexerant in artibus, in Decretis & tunc in Theologia) Magiſter Chriſtianus Canonicus Beluacenſis (qui maximus quaſi Philoſophus emeritus, poſtquam in artibus rexerat, in Theologia lecturivit) Magiſter Nicolaus de Baro ſuper Albam (qui rexerat in artibus, Legibus & Decretis, ad Legendum in Theologia præparatus.) Magiſter Johannes de Sicca villa Anglicus, Rhetor Univerſitatis, & Magiſter Belin Gallicus (nominatiſſimi Philoſophi, regentes in artibus) omnes iſti de nobiliſſimis viris procreati, præ electi ſunt per magnũ (quia fides patiebatur detrimentum) conſilium & deliberationem, ut Romam adeant, & Dominum Papam pro tranquillitate Univerſitatis Pariſienſis, & fidei redintegratione (maximè cùm hoc malum majus generare comminetur) collectáque ſunt eis ex univerſitate viatica. Fratres námque quædam nova prædicabant; legebant & docebant (ut dicebatur) deliramenta, quæ de libro Joachim Abbatis (cujus ſcri-*

pta Gregorius Papa damnaverat) extraxerunt. Et quendam librum compoſuerunt, quem ſic eis intitulare complacuit: Incipit Evangelium æternum: & quædam alia, quæ non expedit recitari. Prædicatores autem contra Univerſitatem ſuos expeditos nuntios ilico mittebant, ut Magiſtris in faciem contradicerent. Subſannavit populus eleemoſynas conſuetas ſubtrahendo, vocans eos hypocritas, Antichriſti ſucceſſores, Regum & Principum adulatores & falſos conſiliatores, ordinariorum contemptores, & eorundem ſupplantatores, thalamorum Regalium ſubintratores, confeſſionum prævaricatores, qui peragrantes ignotas Provincias, peccandi audaciam ſubminiſtrabant. Auditis igitur hinc inde querelis, præcepit Papa, ut novus ille liber, quem Evangelium æternum nominant, ſecretò, & ſi fieri poſſet, ſine fratrum ſcandalo, combureretur: & alia, quæ de Joachim corruptela dicuntur emanâſſe. Vigilanter igitur procurante diligentia Domini Hugonis Cardinalis, & Johannis de Columna Archiepiſcopi Meſſanenſis, qui de ordine Prædicatorum erant, cautè ac tacitè procuratum eſt, ut tumultus ad horam conquieſceret. Utque minori cum Monachorum invidia nefarius liber ſupprimeretur, viſum eſt Pontifici, ut etiam Magiſtrorum Pariſienſium liber ille, quo horribile arcanum detectum eſt, damnatus combureretur tum in Curia, quæ tunc Anagniæ reſidebat, tum Pariſiis coram multitudine copioſa; non propter hæreſin (ait Guilhelmus Nongiacus in geſtis Regis Philippi *pag.* 537.) *ſed quia contra præfatos Religioſos ſeditionem & ſcandalum movebat.*

CXII. Neque tamen ſic Evangelium illud æternum exſpirâſſe cenſendum eſt. Revera enim Papatus horum ſequentiúmque temporum, ad ejus amuſſim factus, Evangelium diverſum longè ab Evangelio Chriſti complectitur. Ut non ſine omine & Numine externa quædam profeſſio Evangelii æterni, Evangelio Chriſti abolendo ſurrogandi, innoteſcere circa hæc tempora debuerit. Numquid enim non Monachi ad illud, & quidem *Æternum* il-

Evangelium illud æternum blaſphemum reſtitutum horum & ſequentium temporum Paparum repræſentare, oſtenditur.

lud (apud inferos ſcilicet *æternùm* flagraturum) *Evangelium* tranſtulerunt, ſacramenta Chriſti genuina vel conſpurcarunt, vel aboleverunt, & ſpuria introduxerunt; ſacerdotio Chriſto ſublato ſacerdotium aliud, cujus victima eſt Deus panaceus Maozim ſtabiliverunt; perfectione Evangelii Chriſti, quæ in mandato fidei & reſipiſcentiæ, promiſſiſque cœleſtis gloriæ conſiſtit, abnegata, perfectionem Evangelii illius novi Monaſtici, quæ in ſupererogatione operum nec à Moſe, nec à Chriſto præceptorum, promiſſionibuſque prœmiorum ſingularium, quæ aureolas vocant, conſiſtit, ſubſtituerunt; Chriſti ſpiritu exacerbato novum ſpiritum Papæ ſeu Eccleſiæ, rerum Divinarum judicem arbitrúmque unicum obtruſerunt; denique vita activa, fide, pœnitentia & charitate penſi non ampliùs habita; religionis Chriſtianæ apicem in Monachorum contemplationibus infrugiferis collocârunt; quæ ipſiſſima ſunt *Evangelii* illius *æterni* myſteria? Deleto igitur licet Evangelio illo Diabolico literali, manſit tamen eadem in Deum blaſphemia ac ſumma, à recta fide in Chriſtum, unicum humani generis ſervatorem, defectio, in Monachorum ſcilicet meritis de congruo & condigno, in ſanctorum ſuffragiis, Papæ largitionibus & indulgentiis, in novis bonis operibus, ſcilicet oblationibus, donis, votis, ſolutionibus, cœnobiorum erectionibus, jejuniis, vigiliis, ſomniis, ſilentiis, horis, organis, ſequentiis, hymnis, cantilenis, campanis, altaribus, ſimulachris, purgatoriis, miſſis, murmurationibus, mitris, delubris, Templis, Synagogis, Sacrificiis, breviariis, bullis, luſtralibus aquis, roſariis, unctionibus, cœmiteriis, cineribus, palmis, calculis precatoriis, candelis, calicibus, crucibus, cathedris, cappis, cereis, turibulis, pompis, ritibus Babylonicis, Ægyptiacis cultibus, ſpectaculis, reliquiis, regulis, Monachis, mendicabulis,

chor-

chordis, ſententiis, ſummis, picturis, & rebus mille id genus aliis, quas in Evangelio Chriſti non magis, quàm veterum Babyloniorum, Ægyptiorum, Græcorum, Romanorum profanas religiones reperias.

CXIII. Mortuo, uti ſupra memoravimus Friderico II. qui eum exceperunt Imperatores Conradus IV. Wilhelmus Comes Hollandiæ, Richardus, Alphonſus, ferè Pontificum, qui infirmis illis ſuarum rerum ſatagere ſtrenuè perrexerunt, libidini ſuccubuerunt, licet ſubinde adverſis partibus confligeretur, & factiones contrariæ Welphorum & Gibellinorum pro ſuis quæque partibus acriter contenderent. Nihilque Pontificibus prius & antiquius fuit, quàm Imperatores, Reges & Regna infeſtare, modis omnibus emungere & explicare, & in Albigenſes vim crebrò parare & exercere. Qui Innocentio IV. A. MCCLIV. ſucceſſit *Alexander IV.* cum Manfredo, Friderici notho bella gerit, in ejus locum Edmundum Regis Angliæ filium Regem Apuliæ & Siciliæ per annulum inveſtit; in Gallia Simoniam exercet, cui Ludovicus Rex ſanctionem pragmaticam, qua cautum erat, ne quid nummorum Rege & Regno inſcio & diſſentiente ex Regno eo in Romanam curiam inferatur, opponit: Flagellantium ſectam confirmat. *Urbanus IV.* A. MCCLXII. Papa factus, ſuaſu Thomæ Aquinatis feſtum corporis Chriſti inſtituit, idololatria multiplici contaminatum. *Clemens IV.* inclementiſſimus omnium Conradi IV. Imperatoris filium unicum Conradinum, Carolo Andegavenſium Duci, Regis Galliæ fratri prodidit, eique etiam de captivo Conradino conſulenti, cædem ejus, ut & Friderici Auſtriaci, inauditi utriuſque, ſuaſit hiſce verbis: *Vita Conradini mors eſt Caroli: & mors Conradini vita Caroli.* Ita par juvenum Principum lectiſſimum, nemine opinante & ex improviſo, carnificis manu, cum inſanabili dolore totius

Alexandri IV. Urbani IV. Clementis IV. Gregorii X. Nicolai III. Honorii IV. &c. hiſtoria.

orbis melioris, occubuit, ſimúlque Friderici Barbaroſſæ progenies, univerſáque adeò ſtirps Suevica periit, & vacuo Siciliæ, Apuliæ, Calabriæ Regno, unà cum Auſtriaco Ducatu aliiſque etiam ditionibus, pro arbitrio Pontificis dominos mutârunt. Et Sicilia quidem in Gallorum poteſtatem, ea ſcilicet lege, ut Pontifici quadraginta quotannis auri marcas Carolus penſitet, concedens, mox veſperis Siculis dignam ſævitia Caroli mercedem retulit. Digniſſima lectu apud Goldaſtum in *Conſtit. Imp.* occurrit Conradini ad ordines Germaniæ ante fatalem caſum Epiſtola, qua Pontifices infortunii ſui fabròs flebili ſermone apud Eccleſiam accuſat. Inclementis hujus ſucceſſor Gregorius X. A. MCCLXX. Papatum ſortitus, Rodolphum Habſpurgicum recens electum Imperatorem Romam invitavit, ut corona ex manibus ejus accepta ratum imperium haberet: quod ſapientiſſimus Imperator conſtanter detrectavit, cauſſatus, Italiam multos Alemannorum Reges conſumpſiſſe, & recitans identidem illud Horatii *lib.* 1, *Epiſt.* 1.

——— Me veſtigia terrent,
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.

Rodolphus Imperator Romam ire detrectat, & Papam bolo Romandiola donata placat.

Ingeminánſque ſæpius: *Non ibo Romam. Rex ſum, Imperator ſum. Nec minus pro utilitate Reipub. me facturum confido, quàm ſi Romæ coronatus fuiſſem.* Ex quo tempore Italiam prorſus Imperatores dereliquerunt, nullis quidem ingratiis Pontificum. Ceſſit tamen idem Rodolphus Papæ, ſolitum fulmen minitanti, Romàndiolam, quæ ſeptuagies mille auri drachmas annuas pendebat. Bolum húncce minimè contemnendum bonus & pacificus ille Princeps in os cerberi illius conjecit, quò placatus electionem ejus ratam haberet. Impletum ſcilicet in Pontificibus quod de Pſeudoprophetis olim Micheas pronuntiavit cap. III. 5. *Si quis non dederit aliquid in ore eorum* קדשו עליו

עליו מלחמה *ſanctificant contra eum bellum.* Sed & Michaëlem Palæologum promittentem, novam Romam ſe veteri ſubjecturum, ſi Carolo Andegavenſi adverſario ſuo reſiſteret, admittere voluit his legibus, *ut in Officio Græcorum primus inter Patriarchas Papa nominetur: Ut Romam è Græcia appellare fas ſit: denique ut in omnibus rebus principem ipſe locum obtineat.* Sed mortuo mox Michaele, & contra-nitentibus Epiſcopis Græciæ, negotiatio evanuit. Conſtruxit idem Papa conclave Cardinalium, lege in Concilio Lugdunenſi lata, qua conclavis ratio in electione novi Pontificis continetur. *Nicolaus III.* A. MCCLXXVII. ex Urſinorum familia Pontifex creatus, Platina teſte, *munus ſenatorium, quod ante hoc Principibus & Regibus demandari conſueverat, ſolus obivit*; Caroloque Andevagenſi, Siciliæ Regi, quod electioni ejus minùs faveret, & major etiam potentiorque, quàm Romanæ Curiæ expediret, videretur, infenſus, Hetruriæ vicariatum abſtulit, & Siciliam Gallis erepturus, Petrúmque Aragonum Regem adverſus eum concitans, conjurationem, quæ in Siculas tandem noctes, erupit, horribilem fovit. Contra Martinus IV. Gallus ſordido genere nâtus, A. MCCLXXXI. Papatus faſces rapiens, Carolum reſtituere parat, Siculis rebus ſuis conclamatis ita eum ter invocantibus; *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.* Imperatorem Conſtantinopoleos, quòd Aragoniæ Regi faveret, anathemate percuſſit. Germaniæ adeò infenſus, ut in ſtagnum eam converſam videre ſæpe optaverit. Qui hunc excepit, Honorius IV. Petrum Arragoniæ Regem, quòd Siciliæ Regnum ſibi à Nicolao III. collatum Gallis reſtituere abnueret, anathemate ferit. Ejus Legatus Thuſculanus Cardinalis in Germaniam ablegatus, ut per quinquennium ab omni Clero proventuum quadrantem poſcat, Wurzburgi in Conventu Epiſcoporum repulſam paſſus, *Antichriſti Satrapa* ab iiſdem per os Tullen-

ſis

ſis Epiſcopi Probi, cujus graviſſimam contra vultures Romulæos apud Aventinum *lib. VII.* legere eſt orationem; vocatur meritò. Malè tamen ſub ſucceſſore hujus Nicolao IV. ſimilis παῤῥησία ceſſit Johanni Bitterenſi Franciſcano, & Petro Caſſiodoro Italis, qui quòd Papam Antichriſtum inſignivíſſent, è monumentis extracti & combuſti ſunt. Excommunicatus ab eodem eſt Mænardus Tiroli Comes, quòd ambitioni Epiſcopi Tridentini reſiſtens, ejus arces invaſiſſet: qui publica in apologia Epiſcoporum ſcelera exagitans, *effæminatos Antichriſtos & prodigioſos Eunuchos* eos vocat, *pejores Turcis, Saracenis, Tartaris, & Judæis*; proin à ſævo ſibíque iniquo Pontifice ad æquum Paſtorem, pientiſſimúmque Patrem provocat.

Manardi Comitis Tirolenſis oratio adverſus effæminatos Antichriſtos, & prodigioſos Eunuchos.

CXIV. Mænardi illius Comitis Gente & mente generoſi, cujus filia Eliſabetha Alberto Imperatori pòſt nupta eſt, Orationem lectu digniſſimam, Avent. *Annal. Bojor. lib. VII. p.* 444. his verbis recitat: *Equidem (ita me Deus amet) bellum non infero, ſed propulſo. Nihil unquam magis mihi cordi fuit, quàm pacem cum quovis hominum, maximè cum Epiſcopis conſervare, niſi boni Patres, ut cæteri Mortalium, copia rerum corrupti, nobis immeritiſſimis ultro arma prava libidine dominandi intuliſſent, nóſque terris avitis ſpoliare conati fuiſſent. Arma ſumpſi, caſtella hoſtibus patriæ ademi, quo mihi ac popularibus otio frui abſque armis liceat. Quòd ſi quiſpiam vas atque præs fuerit, ne metuere perfidiam & lupos habeam, névе de cætero hujuſmodi nobis à faſtuoſis illis Archiſynagogis (nam Paſtoribus dicere religio eſt) contingant, actutum omnia reddam: aliter nunquam committam, ut tam ſtultus videar, ut è manu manubrium mihi eripi patiar, atque memet ultrò atque meos ludibrio effæminatis Antichriſtis atque prodigioſis Eunuchis eſſe ſinam. Nemo magis concordiam Chriſtianam labefactat, non ſacris litteris interpretandis aut ediſcendis, ſed liberis dant operam, Liberũ amant, divitias colligunt, Regna, gloriam, dominationem avidiſſimè appetunt.*

tunt. Pro hiſce nobiſcum ſanguine ovium decertant; Chriſti paupertatem, comitum ejus ſimplicitatem non ſolùm non æmulantur, ſed irrident quoque atque antiquare conantur. Si Antichriſti non ſunt, quid aliud obſecro ſunt? Eſtne illud paſcere oves? amare gregem? Regna, opes, aliena appetere, pro gloria, dignitate digladiari, oviculas opprimere, occidere, belligerare; Chriſti præceptum invertunt, donanti tunicam & pallium vi auferunt. Quis tam ferreus, ut veriùs dicam, tam ſtolidum pecus fuerit, ut ſuperbiam, faſtum, perfidiam, fraudem, flagitia, ſcelera, laxum, avaritiam nebulonum æquo animo ferat? Pejores Turcis, Saracenis, Tartaris, Judæis ſunt, plus his omnibus Chriſtianæ ſimplicitati officiunt, libertatem Chriſti ſanguine partam exſcindere conantur, dominationem arripiunt. Cùm noſtri ſervi ſint, ipſi dominari contra jus gentium, adverſus leges, auſpicia & oracula Divina, dominos ſibi ſervire volunt. Scitum eſt vulgi Proverbium, ſacerdotes ſuperſtitionum præſtigiis caliginem oculis offundere Mortalium, & ceremoniis carminibúſque caſſis veluti mandragoræ ſoporiferæ poculo mentem mutare, & humanis animis atque ſenſibus ſtuporem propinare. Numquid paſtor aut oves tondet, aut mulget; nonne nuntius rem domini atque eorum, ob quorum utilitatem mittitur, agere debet? Proinde à ſævo, & nobis iniquo Pontifice, ad æquum Paſtorem, pientiſſimúmque Patrem provoco.

S EC-

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS QUINTA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ Dominationem, in temporalibus etiam, adeóque Cæſareo-Papatum adipiſcentis, & eandem, profligata doctrina puriori omni, flagitiosè exercentis.

Inde à Bonifacio VIII. ſeu A. C. MCCXCIV. ad Leonem X. ſeu A. C. MDXVII. uſque.

BREVIARIUM.

CXV. *Bonifacius VIII. Papalis faſtigii conſummator, fraude ſedem rapuit. Gibellinis, ſeu fidis Imperii civibus, gravem ſe gerit.*

CXVI. *Obſoloſcente Jubilæo Chriſtiano, utroque habitu, Pontificali & Imperiali indutus, duoſque gladios oſtentans, Pontificium inſtituit: quod ſolennis quædam inauguratio fuit, qua ſe Dominum in orbe Chriſtiano ſupremum, Pontificem & Cæſarem eſſe, declaravit.*

CXVII. *Quid Jubilæo illo ſpectârit, ex vita & moribus ejus colligitur.*

CXVIII.

CXVIII. *Cauſa continuati à ſucceſſoribus, & ſubinde ad brevius tempus reſtricti Jubilæi.*

CXIX. *Poteſtatem ſupremam Bonifacius exercet adverſus Imper. Albertum, quem à ſe non conſcio electum imperare non poſſe pertendit.*

CXX. *Nec non Philippum pulchrum Galliæ Regem, quem Regno, utpote ad ſedem Petri pertinente, arcere conatur, ſubditis fidelitatis ſacramento exſolutis. Captus à Philippo & ludibrio habitus ex phreneſi moritur.*

CXXI. *Roberti Galli liber editus unà cum vaticiniis Hildegardes adverſus Papam: ubi Eccleſiæ Rom. facies in viſionibus graphicè depingitur.*

CXXII. *Fratricellos Papam Antichriſtum, Romam Babylonem, appellantes Papa perſequitur.*

CXXIII. *Clemens V. Roma Avenionem migrat. Durandi Mimatenſis de Concilio celebrando liber Clerũ Romanum deſcribit, ejuſque reformandi formam præit: at reformari poſſe deſperat.*

CXXIV. *Spem reformationis vanam fuiſſe, Concilii Viennenſis, quo Decretalis de Poteſtate Papæ ſupra Caſares edita, fratrum Minorum religio confirmata eſt, eventus docuit. Templariorum horribile excidium: quibus innocentiæ nonnulli teſtimonium perhibent.*

CXXV. *Henricus VII. Romæ Cardinalibus ſacramento dicere renuẽs à Bernhardo Politiano venenatæ hoſtiæ ſubſidio necatur.*

CXXVI. *Dantis Aligerii de Eccleſia R. querelæ. Fridericus III. Siciliæ Rex Eccleſiæ R. ſtatu offenſus, de Evangelii ipſius veritate dubitat, & ab Alphonſo Villanovano in ea confirmatur.*

CXXVII. *Johannes XXII. ſe ipſum eligens, animas ante finem mundi Deo frui negat; & Papam Imperatori, ut Solem Lunæ, præſtare, aliáque ſuperbiſſimè, decernit.*

CXXVIII. *Cæſareo-Papatum ſuum tuetur adverſus Ludovicum Bavarum, quam anathemati ſubjicit. Ludovicus verò Romam occupans, ibidem coronatur, & depoſito Johanne Nicolaum V. Antipapam creat.*

CXXIX. *Johannes paupertatem palam irridet, & Franciſcanos repugnantes, ceu hæreticos damnat. Certamen Franciſcanos inter & Dominicanos de Chriſto in cruce pendente nudoné, an corona Regia & toga purpurea veſtito, acerrimum. Alvarus Pelagius Johannis impietatem damnat.*

CXXX. *Johannis ejuſdem Bulla ferè Babylonica adverſus Ludovicum Bavarum.*

CXXXI. *Et Ludovici adverſus Johannem Edictum ex Aventino repræſentantur.*

CXXXII. *Ejuſdem Ludovici adverſus Benedictum XII. abſolutionem à diris Johannis negantem heroicum diploma. Clemens VI. abſolutionem promittit, ſed diris conditionibus, quibus repudiatis Papa Cæſarem alium eligi jubet. Electus Carolus Spiræ in Comitiis repudiatur, & ad arma dum concurritur, Ludovicus veneno propinato moritur.*

CXXXIII. *Clementi ſeſe oppoſuerunt viri celebres plures, Occamus & Leopoldus Bambergenſis Epiſcopus cumprimis.*

CXXXIV. *Carolus IV. coronam ab Innocentio VI. magno cum dedecore obtinet, promittens ſe nunquam Italiam repetiturum. Ita Carolus Majeſtatem Imperii R. prodidit, & aquilam deplumavit.*

CXXXV. *Petrarcha id Carolo exprobrat, & curiam Romanam nomine Babylonis Occidentalis graviter exagitat.*

CXXXVI. *Plures etiam cordati ejuſdem curiæ impietatem liberè notant. Veluti Joh. à Rupeſciſſa, M. Nicolaus Oremus. S. Brigida & Catharina Senenſis in Revelationibus.*

CXXXVII. *VViclefus Angl⁹ imprimis, cujus in detegendo Antichriſto, oppugnanda falſa, Magnatibus ipſis veritatis ſucco imbuendis, Zelus & patientia incomparabilis laudantur.*

CXXXVIII. *Schiſmatis pertinaciſſimi à tempore Urbani VI. ad Concilium Conſtantienſe uſque hiſtoria. Contraria Urbani VI. & Clementis VII. ſtudia.*

CXXXIX. *Antipaparum Benedicti XIII. & Gregorii XII. in eo ſchiſ-*

ſchiſmate malignitas, ex Theodorico de Nyë adumbrata. Depoſito utroque in Concilio Piſano Alexander V. eligitur: renitente utroque. Alexandro Balthaſar Coſſa, ſeu Johannes XXIV. ſuccedit, qui Sigiſmundum coronaturus, & Eccleſiam tranquillaturus Concilium Romanum, cui bubo præfuit, coëgit.

CXL. *Sigiſmundus Imp. ingentibus ſtudiis Eccleſiæ pacem reſtituere conatus, Conſtantiæ Concilium à Johanne convocari curat. In eo depoſitis tribus Antipapis eligitur Martinus V. qui reformationem Eccleſiæ à Sigiſmundo tentatam eludit.*

CXLI. *Eugenius IV. Baſileenſe Concilium cogit, mox verò à Patribus ejus ſibi metuens illud Ferrariam, atque inde Florentiam transfert, & à Baſileenſibus deponitur, Amadeo Sabaudo ſeu Felice V. ſurrogato. Florentinorum cum Græcis negotiatio lubrica, à Græcis poſt rejecta. Eugenii & Felicis contraria ſtudia. Carolus Galliæ Delphinus Baſileenſe Concilium turbare conatus cladem ingentem ab Helvetiis victis licet patitur.*

CXLII. *Conſtantinopolis à Papa ob negatum primatum turpiter deſerta, à Turcis occupatur, & unà Oriens Chriſtianus fere totus eorum jugum ſubit.*

CXLIII. *Nicolai V. erga literas & literatos amor inſignis prædicatur. Ita in ipſa Antichriſti aula nutriuntur literæ, quarum poſt auxilio Antichriſtus revelatus fuit.*

CXLIV. *Ad revelationem Antichriſti etiam Typographia eadem ætate inventa contulit multum.*

CXLV. *Pius II. promiſſam reformationem neutiquam præſtat, ſed Majeſtati Pontificiæ augendæ unicè intentus eſt. Ingloria ejus adverſus diverſos Principes facinora.*

CXLVI. *Sixti IV. impuritas variè teſtata. Lupanaria inſtituit primus: & bella iniqua gerens cum Helvetiis fœdus init, iiſdémque pudendâ bullâ vexillum donat. Alexandri VI. impietas.*

CXLVII. *Nubes teſtium, quæ ea ætate adverſus Eccleſiam R. ceu Antichriſtianam & Babylonicam emerſit, indigetata.*

CXLVIII. *Pontificiæ adverſus eoſdem tyrannidis ſpecimina in*

Huſſi, Hieronymi, aliorum, ſuppliciis & Bohemorum perſecutione producuntur.

CXLIX. *Julii II. tyrannis & ſævitia. Bella ejus adverſus Venetos, Maximilianum & fœderatos Gallos improbè geſta. Helvetios fraudulento fœderi innexos bullatis indulgentiis mactat. Piſano Concilio inſtituto ad reddendam rationem villicationis ſuæ citatus, anathemate adverſarios ferit, & Concilium Laterani indictum iiſdem opponit. De utroque Concilio illo judicia Scriptorum. Sforziæ Pallavicini de Julio judicium, & ejuſdem frivola excuſatio.*

CL. *Teſtes veritatis ea ætate, VValdenſes, Faber Stapulenſis, Budæus, Picus Mirandulanus, Ludovicus XII, Eccleſiæ Bohemicæ, Moravicæ &c.*

Bonifacius VIII. Papalis faſtigii conſummator fraude ſedem rapuit.

CXV. QUI hactenus ad faſtigium magnis paſſibus contendebat Papatus, Seculo *Decimo quarto* ineunte ad eum perveniſſe videtur, Bonifacio VIII. Romanæ Eccleſiæ habenas moderante. Is, Platina, Stella, Nauclero, Wernero in faſciculo Temporum, aliis, referentibus, Prædeceſſori ſuo Cœleſtino, homini ſimplici & bono (qui reformaturus Eccleſiam, non equo vel mulo, ſed aſino vehi voluit, & Cardinales idem facere juſſit) ut Papatum reſignaret, perſuaſit, inſigni fraude uſus, canali ſcilicet in ejus cubiculum immiſſo, pluribus noctibus, quaſi Angelica voce inſonans: *Cœleſtine, Cœleſtine, cede, negotium enim ſupra vires eſt.* Ceſſit Cœleſtinus Papatum Sceleſtino huic, viribus ad provehendum myſterium iniquitatis pollenti magis. De eo ſic Langius Citicenſis Monachus *ad A.* MCCXCV. loquitur: *Leonina mente tyrannizans magis, quàm papiſſans, univerſo orbi metum ſui & terrorem incutere moliebatur:* Et Joachimus Abbas, quem *Spiritus Propheti-*

phetici virum nuperus Cardinalis Bona appellavit, ſic eum in vaticiniis ſuis compellavit: *Fraudulenter intrâſti, potenter regnâſti, gemens morieris!* Vulgatúmque de eo mortuo proverbium ferebatur: *Intravit ut vulpes, regnavit ut Leo, mortuus eſt ut canis.* Gibellinis, id eſt, bonis Imperii civibus, præ cœteris infenſum ſe geſſit. Cujus rei teſtem habemus Porchetum Spinolam, in locum Jacobi Voragine electum Genuenſem Archiepiſcopum, Imperatori addictum. Confirmandus is in munere ſuo Romam venit, quo die frontes cinere ſignantur. Provolvitur ad Bonifacii pedes Porchetus poſt alios complures, frontem cineris cruce ſignandus. Tum Bonifacius carmine mutato: *Memento,* inquit, *quòd Gibellinus es, & cum Gibellinis in cinerem reverteris.* Cineribúſque in oculos ejus ſparſis, Archiepiſcopatum eodem die ei abrogavit. Unde quo in pretio ſuas ipſe ceremonias habuerit, judicari poteſt.

Gibellinis, ſeu fidis Imperii civibus, gravem ſe gerit.

CXVI. Obſoleſcere jam fatali hominum ſuperſtitione cœpit *Jubilæum* verè *Chriſtianum*, quod unico Chriſti merito afflictas conſcientias confidere docet. Anno igitur ſeculari milleſimo trecenteſimo, adeóque ſub initium ſeculi hujus Decimi quarti, Bonifacius ille tempus idoneum nactus, aliud *Jubilæum*, *Pontificium* ſcilicet, ſeu potiùs novum mercatum indulgentiarum, centeſimo quoque anno aperta Romæ aurea porta celebrandum, in ejus locum ſubſtituit. *Uſque ad illum* Bonifacium (ita Kranzius *Saxon. lib. VIII.* 36. ſcribit) *Pontificibus non venerat in mentem tam feſto negotio commovere Chriſtianiſmum. Quod ipſo apparatu in eo, qui tum agebatur in urbe, Jubilæo ſolenniter fertur oſtentâſſe: Prima quidem ſolenni die in Pontificialibus apparens populo, Apoſtolicam illis benedictionem impartitur. Poſtera autem die imperiali habitu* (idque præſentibus legatis Imperatoris) *inſula nihilominus Cæſarea inſignis, gladium ante ſe nudatum juſſit deferri & ſedens alta voce teſtatur: Ecce duo gladii hîc.* Kranzii

Obſoleſcente Jubilæo Chriſtiano utroq; habitu Pontificali & Imperiali indutus, duóſque gladios oſtentans, Pontificium inſtituit.

hæc

hæc ἐπίκρισις eſt: *Vides ô Petre, ſucceſſorem tuum, & tu ſalutifer Chriſte tuum cerne vicarium!* (Quæ tamen verba nonnulli ipſi Papæ aſcribunt) *Vide quò aſcendit ſuperbia ſervi ſervorum!* Nempe calcata poteſtate humana, civili, quæ poſt mortem Friderici II. fere ſuccubuit, & Eccleſiaſtica omni, jam Papa regnare ubique ſine pari, & αὐτοκρατωρικῶς cœpit. Quod ipſum etiam teſtatur ſuperbiſſima ejus Bulla, quæ, ceu noviſſimum Eccleſiæ Romanæ Symbolum, in Extravagantibus *Tit. de Major. & obed. c. unam S. Eccleſiam* legitur, in qua diſertè: *Unam ſanctam Eccleſiam Catholicam, & ipſam Apoſtolicam urgente fide credere cogimur & tenere.* Et illico nos ad Romanam, uni Pontifici parituros revocat, cui in Petri perſona dictũ ſit, *Paſce oves meas,* ita ut, *ſeu Græci, ſeu alii* in Chriſti ovibus non cenſeantur, niſi ei obſequantur. *In hoc,* inquit, *ejúſque poteſtate, duos eſſe gladios, ſpiritualem videlicet & temporalem, Evangelicis dictis inſtruimur. Nam dicentibus Apoſtolis: Ecce gladii duo hic, in Eccleſia ſcilicet, cùm Apoſtoli loquerentur, non reſpondit Dominus nimis eſſe, ſed ſatis. Certè qui in poteſtate Petri temporalem gladium eſſe negat, malè verbum attendit Domini proferentis: Converte gladium tuum in vaginam.* Ex his verbis contra quàm omnes Patres & Interpretes, apertè ratiocinatus: *Uterque ergo eſt in poteſtate Eccleſiæ, ſpiritualis ſcilicet gladius & materialis, ſed is quidem pro Eccleſia; ille verò ab Eccleſia exercendus, ille ſacerdotis, is manu Regum & militum, ſed ad nutum & patientiam ſacerdotis,* id eſt, Papæ. *Oportet autem gladium eſſe ſub gladio, & temporalem authoritatem ſpirituali ſubjici. Nam cùm dicat Apoſtolus: Non eſt poteſtas niſi à Deo: quæ autem ſunt, à Deo ordinatæ ſunt: non autem ordinatæ eſſent, niſi gladius eſſet ſub gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium ad ſuprema &c. Sic de Eccleſia & Eccleſiaſtica poteſtate verificatur vaticinium Jeremiæ: Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & Regna, & cætera, quæ ſequuntur. Ergo ſi deviat terrena poteſtas, judicabitur à poteſtate ſpirituali; ſed ſi*

deviat

deviat ſpiritualis minor, à ſuo ſuperiori: Si verò ſuprema deviat, à ſolo Deo, non ab homine, poterit judicari, teſtante Apoſtolo: Spiritualis homo judicat omnia, ipſe verò à nemine judicatur. Poſtquam ſic Scripturam Papa, non ſecus ac Paſquillus aliquis Romanus, ludibrio habuit, ex ridiculis antecedentibus impudenter ita concludit: *Porrò ſubeſſe Romano Pontifici omnes humanas creaturas declaramus, dicimus, definimus, & pronuntiamus omnino eſſe de neceſſitate ſalutis.* Clariſſimè hinc liquet, Jubilæum iſthoc Bonifacii ſolennem quandam inaugurationem fuiſſe, qua ſe Dominum in Orbe Chriſtiano ſupremum, Cæſarem & Pontificem eſſe, veterum Auguſtorum Romanorum imitatione, qui Imperatores ſimul & Pontifices erant; magnificè Papa declaravit, eadem opera pecunias, ſupremi imperii nervum, undequaque in rete ſuum piſcatorium attrahens. Dignúmque memoratu eſt, quòd eodem die Jubilæo, quo Papa-Cæſareatum ſuum Bonifacius oſtentavit, Monarchiam etiam Turcicam Ottomannus auſpicatus fuerit: planè ſicut antehac eodem tempore Bonifacius III. Univerſalis Epiſcopi axioma ſibi vendicavit, quo etiam Muhammed ex orco caput intulit, & nefariæ ſectæ fundamenta jecit.

Quod ſolenuis quædam inauguratio fuit, qua ſe Dominum in Orbe Chriſtiano ſupremum, Pontificem & Cæſarem, eſſe declaravit.

CXVII. Quid potiſſimùm ſpectârit Bonifacius iſte Jubilæo inſtituto, ſi quis ambigat, ex vita & moribus ejus æſtimabit facilè. Præclarè enim M. Tullius, *Omnibus in rebus*, inquit, *quæ graviores mojoréſque ſunt, quid quiſque voluerit, cogitaverit, admiſerit, non ex crimine, ſed ex moribus ejus, qui arguitur, eſt ponderandum.* Anne ergo hic Papa, ut nomine, ita re quoque fuit Bonifacius? Imò omnium hominum, quos ſol vidit, peſſimus fuit, & flagitioſiſſimus, procella Eccleſiæ, turbo & tempeſtas Reipub. Chriſtianæ, Dei juxta atque hominum contemptor, idemque gurges profundiſſimus & inſatiabilis, aurum undiquaque conquiſitum infernaliter ſitiens. Hoc enim

Quid Jubilæo illo ſpectârit, ex vita & moribus ejus colligitur.

teſtimonium Sabellicus, Nauclerus & Platina ei perhibent. Ex mera igitur dominandi libidine, & auri ſacerrima fame, quam Apoſtolus radicem omnium malorum vocat, ingenioſus in rem ſuam Bonifacius, indulgentiarum pleniſſimarum prætextu, novum aucupium excogitavit, promulgavit, & Purgatorium, quod Papæ conflatorium eſt, terriculamentis dementatis hominibus obtruſit. Auſus tamen impoſtor hic eſt venerandæ antiquitatis authoritatem prætendere. Sic enim bullam indictionis ſuæ inchoat: *Antiquorum habet fida relatio, quòd accedentibus ad honorabilem Baſilicam Principis Apoſtolorum conceſſæ ſint magnæ remiſſiones & indulgentiæ peccatorum.* Sic audet ille verum antiquæ Eccleſiæ Jubilæum, nimirum gratuitam remiſſionem peccatorum per Chriſtum profligare, & venerandæ nihilominus antiquitatis nomine nugas & ſuperſtitionem ſuam venditare. Enimverò, ſi per *antiquos* intelligit vetulos Bulliſtas, & Datarios, concedo, hoc relationem illorum tuliſſe. Sed quòd antiqui Patres, vel alii antiqui ſcriptores de Jubilæo Pontificio, quod *Papæ auriferum Pactolum* ſcite non nemo inſignivit; quicquam retulerint, mendacium eſt τετϱάπηχυ, imo cèntum cubitos longum.

Cauſſa continuati à ſucceſſoribus, & ſubinde ad brevius tempus reſtricti Jubilæi.

CXVIII. Cœterùm quæ Bonifacio Jubilæi, centeſimo quoque anno primitus inſtituendi, eadem ſequentibus Papis ejuſdem ad brevius temporis ſpatium contrahendi cauſa ſine dubio extitit. Quid enim impulit Clementem VI. ut hanc feſtivitatem centeſimo quoque anno ſecundùm Bonifacium celebrandam, ad quinquageſimum reduceret? Auri ſacra fames, & offertoriorum ex indulgentiis ampliſſimorum magna ſpes, qua ſic elatus & dementatus fuit, ut in Bulla ſua Angelis Paradiſi mandaret, ut animas morientium in itinere à Purgatorio penitus abſolutas in Paradiſi gloriam introducant. Quid Bonifa-

niſacium IX. impulit, ut ipſe non exſpectato anno quinquaſimo ad trigeſimum tertium, ætate Chriſti ſacratum, feſtivitatem ſuam contraheret? Auri ſacra fames & *αἰσχροκερδία*. Fuit enim etiam hic Papa, authore Theodorico à Niem, vorago inſatiabilis. Quid porrò movit Sixtum IV. illum non ſolùm bipedum, ſed etiam quadrupedum impuriſſimum, ut cùm triginta tres anni nimis longi viderentur, ipſe quinto & viceſimo quoque anno Jubilæum celebrandum inſtitueret? Auri ſacra fames & *πλεονεξία*. Fuit enim tam avarus & impurus, ut ædificato lupanari publico, ex meretricio etiam quæſtu plurimùm ærario ſuo emolumenti accumulaverit. Ita Veſpaſianis his argenti odor bonus eſt ex re qualibet, Neque impoſterum Malifacio cuipiam Jubilæum ad ſeptimum quemque annum contrahendi prætextus ſpecioſus deerit, eò quòd ſub lege etiam ſeptimus quiſque annus שנה שמטה *annus remiſſionis* fuerit. Implêntque adeò ſaccrimi hic caupones S. Petri 2. Epiſt. II. 3. vaticinium, fore ſcilicet falſos Doctores, qui *ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις, per avaritiam fictis ſermonibus*, fideles ſint negotiaturi.

CXIX. Sed ad Bonifacium redimus. Poteſtate utraque Spirituali & civili ſuprema ſe pollere, jàm publicè promulgaverat. Exercere eandem neceſſum duxit, ut pondus haberet Jubilæa iſthæc promulgatio. Exercuit adverſus duo inprimis ſumma Orbis Chriſtiani capita, Albertum Imperatorem, & Philippum pulchrum, Galliæ Regem. Defuncto igitur Rodolpho Imperatore, vacante Pontificia ſede, & in partes ſciſſo Imperio, pars Principum, Eccleſiaſtici cumprimis, Adolphum Comitem Naſſovium eligit, pars Albertum, Rodolphi filium. Bonifacius ubi ad Papatum pervenit, repudiat utrumque, eò quòd ſe inconſulto de electione Principes deli-

Poteſtatem ſupremam Bonifacius exercet adverſus Albertum Imper. quem ſe non conſcio electum imperare non poſſe pertendit.

berare non potuerint. Inde bellum civile in Germania, tandémque prœlium, in quo Adolphus occubuit. Poſt cujus mortem Albertus ab omnibus Electoribus confirmatus fuit. Jubilæo peracto Romam Albertus mittit, electionem ſuam Pontifici probaturus. Quid verò hîc Bonifacius? *Reſpondet animoſus* (inquit Kranzius *Saxon. lib. VIII. cap. 36.*) *quod ſine ſua authoritate electio facta robur non haberet. Nam utriuſque penes ſe gladii poteſtatem manere affirmabat.* Vitoduranus in Annalibus M. S. narrat, objeciſſe Papam Alberto, quòd Regem Adolphum trucidaverit, indignúſque adeò ſit Imperio. Albertum verò ex ſententia Principum ſuorum Bonifacio reſpondiſſe: *quòd Papam patrem habere contemnat, nec Coronam aut Imperium ab eo accipere ambiat, quippe quod ſibi dare nequeat, contradicente malitia ſua, quia non per oſtium, ſed aliunde, tanquam fur & latro ingreſſus, in ſedem aſcenderit, inſuper & Cæleſtinum Papam, prædeceſſorem ſuum, ficto cæleſti oraculo, deceperit.*

Regnum Philippum Pulchrum Regem Galliæ, quem Regno, utpote ad ſedem Petri pertinente, arcere conatur ſubditis fidelibus ſacramento exſolutis.

CXX. Majore etiam faſtu Philippum Pulchrum, Galliæ Regem, calcare conatur. Tragœdiam nuper etiam Petrus de Marca *de Concordia Sacerdotii & Imperii lib. IV. 16.* ex Spondano fuſiùs, nec non Joh. de Buſſieres *Hiſt. Franc. lib. 9.* narrârunt. Sic autem res habet: Ad Philippum A. MCCCI. Bonifacius Epiſcopum Apameenſem mittit, qui ad Sacrum bellum eum excitaret, anathema minatus, niſi imperata faceret. Legatus juſſa denuntians, pro ſua protervia, perſuaſionibus duriora verba interſerebat. Indignatus Rex Legatum comprehenſum Narbonenſi Archiepiſcopo cuſtodiendum tradit, uſque dum de eo certi quid ſtatuerit. Æſtuans hic Bonifacius, Archidiaconum Narbonenſem, gente Romanum, ad Philippum delegat, cujus verbis Regi præcipit, ſine mora Legatum liberet, die etiam dicta Epiſcopis & Patriciis Franciæ, qua Romæ coram Concilio ſe ſiſtant. Cunctante Philippo protesta-

teſtatur, Regnum Franciæ ad Eccleſiam Romanam pertinere; proinde Rex abſtineat ejus adminiſtratione, illúdque Pontifici & Eccleſiæ regendum relinquat. Mox etiam ſubditos fidelitatis ſacramento exſolvit, & obſequium detrectantibus *indulgentias*, *conceſſiones*, *gratias omnes* Pontificias negat; cauſſatus etiam, in Archivis Romanis inſtrumentum certum reperiri, unde Franciam Pontificii juris eſſe conſtet. Philippus hiſce exulceratus meritò Epiſcopos Regno exire vetat. Pontifex anathemata ſua acriùs in Regem vibrat, eò quòd in Epiſcopum manum injecerit, de vacantium ſedium bonis ſtatuere, & Epiſcopos inveſtire auſus fuerit. Tum verò Philippus Epiſcopum quidem ex carcere liberat, at Bullam Archidiaconi in Palatii Pariſienſis atrio comburi jubet. Juvat hic audire literas Papæ ad Regem, quæ ſic ſonant: *Deum time & mandata ejus obſerva. Scire te volumus, quòd in ſpiritualibus & temporalibus nobis ſubes. Beneficiorum & præbendarum ad te collatio nulla ſpectat; & ſi aliquarum vacantium cuſtodiam habeas, fructus earum ſucceſſoribus reſerves. Et ſi quæ contuliſti, collationes tales irritas decernimus, & quantum de facto proceſſerunt, revocamus. Aliud credentes Hæreticos reputamus.* Cui cordatè ſic Philippus reſpondit: *Sciat tua maxima fatuitas, in temporalibus nos alicui non ſubeſſe, aliquarum Eccleſiarum & præbendarum vacantem collationem ad nos pertinere jure Regio, & fructus earum vocatione durante noſtros facere: Collationes à nobis hactenus factas, & imposterum faciendas, fore validas, & illarum vigore poſſeſſores contra omnes viriliter nos tueri. Secus autem credentes fatuos & dementes reputamus.* Conveniunt mox Lutetiæ ordines Regni cum Clero & Theologis, & multorum ſcelerum Papam reum agunt, inter alia etiam, *quòd non adhibeat fidem Euchariſtiam conficientibus: quòd animas mortales putaret: quòd eſſet Simoniacus, uſurarius: quòd concubinas haberet duas nepres, & ex utráque filios progenuerit &c.* Bonifacius

cius Romæ Concilio habito, Regem Franciæ interdicto ſubjicit, Regem cum poſteris ad quartam uſque generationem Eccleſia excludit. Res eum exitum pudendum habuit, ut Bonifacius Philippo procurante captus à Nogareto, Narbonenſi Archiepiſcopo, Anagniæ per inſidias, & impoſitus effreni equo, ad caudam verſa facie, phreneſi correptus in carcere mortuus fuerit, *dans exemplum cunctis Prælatis*, quæ verba Langii & Rolevincii ſunt, *ne alta ſaperent, ſed forma facti gregis magis ſtuderent amari à ſubditis, quàm timeri.*

Captus à Philippo, & ludibrio habitus, ex phreneſi moritur.

CXXI. Florebat ea ætate in Gallia Robertus Gallus, quem Poſſevinus *in Appar. Tom. 2. Excellentem verbi Divini concionatorem* vocat. Ejus extat libellus Lutetiæ cum Hildegardæ Vaticiniis editus, Viſiones etiam quaſdam ejus complexus. Cap. 5. Papam *Idolum* diſertè vocat, his verbis Deum loquentem inducens: *Quis poſuit Idolum hoc in ſede mea, ut imperaret gregi meo?* Sed & *cap.* 1. *ac* 12. ſub ſerpentis nomine Papam ceu Antichriſtum deſcribit, qui ſeſe ſupra modum extollat, pios quoſque opprimat, multis Pſeudoprophetis circumſeptus, qui in contemptum Dei & Chriſti eum ſolum prædicent & extollant, Jeſu contrà nomen obſcurent. Demum Eccleſiam Romanam depingens inquit: *Orabam flexis genubus, erecta facie ad Cælum, juxta altare S. Jacobi Pariſiis à dextris, & vidi in aëre ante me corpus unius ſummi Pontificis albis ſericis indutum, tenebatque dorſum ad Orientem, elevatis manibus ad Occidentem, ſicut ſacerdotes ſolent ſtare, dum agunt Miſſarum decreta. Non videbatur caput ejus, diligentiúſque intuens, an eſſet omnino ſine capite, vidi caput ejus aridum, macilentum, ac ſi eſſet ligneum; dixitque ſpiritus Domini: Statum Eccleſiæ Romanæ ſignificat, in qua ſcilicet nihil ſanguinis, ſucci vitalis nihil ſupereſt.* Mox etiam cujuſmodi panem Eccleſia Romana filiis ſuis famelicis tribuat, ſic explicat: *Iterum alio die idem operis me agente, fui*

Roberti Galli liber editus unà cum Vaticiniis Hildegardæ adverſus Papam, ubi Eccleſia Rom. facies in Viſionibus graphicè depingitur.

fui videns in ſpiritu. Et ecce vir ejuſdem habitus circuibat, panem delicatum portans in humeris, cum vino optimo, dependebántque panis & vinum per latera ejus, ipſe verò tenebat manibus lapidem oblongum duriſſimum dentibus rodens illum, ut fameſcens circa panem agere ſolet, nihil autem agebat. Et de lapide egrediebantur duo capita ſerpentum, & inſtruebat me Domini ſpiritus dicens: Lapis hic quæſtiones inutiles & curioſæ ſunt, in quibus fameſcentes laborant, animarum ſubſtantialia relinquentes; & dixi, quid ergo capita illa dicunt. Et dixit nomen uni, vana gloria; alteri, diſſipatio religionis. Aptioribus verbis temporum illorum ſophiſtica exprimi non potuit, quæ rejecto, quod ad manum erat, Dei verbo, tota futilibus, & ad ſalutem hominum nihil proficientibus, ſed ei officientibus magis quæſtionibus immorabatur & immoriebatur. Tandem etiam futuram Reformationem Eccleſiæ Deus in viſione ipſi aperuit, *futuræ* ſcilicet quandoque *lucidæ per munditiem vitæ, ſonoræ per claram vocem prædicationis veræ veritatis.*

CXXII. Erant tum in Italia quoque Doctores, *Fratricellorum* nomine inſignes, quos inter Gerhardus Sagarelli Parmenſis, & Dulcinus Novarienſis, Hermanni cujuſdam diſcipuli, eminebant. In hos ſerviſſimè Bonifacius animadvertit, inſimulatos neſcio quarum turpitudinum. Cœterùm ſatis conſtat, non ullius ſceleris compertos, ſed hanc ferè ob cauſam ferro flammáque infeſtatos eſſe, quòd *Papam Romanum Antichriſtum, Eccleſiam Romanam Babylonem Apocalypticam, & ſpirituales, qui maximè videri volebant, à Deo rejectos eſſe,* contenderent. Fatentibus iis ipſis, qui neſcio quarum hæreſeon dicam iis ſcribere conati ſunt. *Fratricellos, Papam Antichriſtum, Romam Babylonem appellantes, Papa perſequitur.*

CXXIII. Clemens V. Gallus A. MCCCV. Pontifex diſſentientibus mirè Cardinalibus, Philippi Pulchri Gallorum Regis favore, poſtquam ſplendidis cum promiſſis *Clemens V. Romã Avenionem migrat.*

lacta-

lactavit, electus, Roma ſedem Pontificiam Avenionem in Galliam tranſtulerat. Ubi Romam per Cardinales tres Senatoria poteſtate, tanquam per Conſules & Senatores, gubernans, ſeptuaginta integros annos (unde *captivitatis Babylonicæ ſeptuaginta annorum* tempus illud commorantium Avenione Pontificum à ſcriptoribus venire ſolet) ipſe & quinque ejus ſucceſſores commorati ſunt, nemine excipiente, Romam Petri ſedem eſſe, illuc proin remeandum. Reformandæ Eccleſiæ, quam ipſe tamen vita turpi, cujus ſpecimina nonnulla Paulus Langius profert, graviter offendit, ſpem faciens, Durando Rotæ Auditori & Epiſcopo Mimatenſi Gallo, cui *Speculatori* vulgò nomen, ut quædam capita eò pertinentia, in Concilio proponenda, conſignaret, in mandatis dederat. Extat adhuc Tractatus ille, cui Titulus, *de Concilio celebrando*, A. MDXLV. Lutetiæ impreſſus *ἀξιομνημόνευτος*, ſi quiſquam alius. Initio à Cleri Romani reprehenſione ducto ſic loquitur: *Securi ſunt viam Balaam ex Boſor, qui mercedem iniquitatis amavit, correctionem verò habuit ſuæ veſaniæ. Nam ſubjugale mutum, quod hominis voce locutum eſt, Prophetæ inſipientiam probavit. Quod etiam hodie accidit, cùm tam ſtulta & diſſoluta in Eccleſia Dei à dictis perſonis Eccleſiaſticis, quæ deberent eſſe lumen aliorum, & lucernæ ſuper candelabrum poſitæ; juxtà id quod Dominus ait: ſenſus hebetant Judæorum & etiam Paganorum: Et etiam illi, qui ratione Divinæ agnitionis omni modo carent, iſtorum deteſtantur inſaniam, & iſtorum diſtorta & Deo contraria itinera ſaniùs ſapiendo redarguunt.* Inde quæ via in Reformatione tenenda ſit, explicans, pertendit, in Concilio tali ad Legem Dei, ad Evangelium, ad Concilia inſtinctu Spiritus S. approbata, ad bonas etiam leges humanas recurrendum, & abuſus omnes, conſuetudines, diſpenſationes, privilegia, libertates, exemptiones illis adverſantes abolendas eſſe. Papam ipſum ſe & ſua facta Divinis

Durandi Mimatenſis de Concilio celebrando liber Clerum Romanum deſcribit, ejúſque reformandi formam prait.

nis & humanis legibus conformare debere: Eccleſiam Romanam in multis à ſacra primitivæ Eccleſiæ inſtitutione, ſanctorum Patrum & Conciliorum & Decretorum ſententia deviantem, & primæ inſtitutionis oblitam ſcripturæ ſubjiciendam eſſe: Papæ interdicendum, ne cauſæ ex Provinciis in Curiam transferantur: Simoniam, quæ in Romana Curia perinde regnet, ac ſi nullum peccatum eſſet, pluralitatem beneficiorum, Cardinalium penſiones, titulum univerſalis Epiſcopi à Gregorio M. repudiatum, abolenda eſſe, renovandumque Milevitani Concilii Canonem, *ut una quæque cauſa in ſua Provincia terminetur:* Matrimonium in Concilio eo ſacerdotibus concedendum: cogendos eſſe Monachos ad laborem manuum: reprimendum abuſum imaginum, indulgentiarum & pœnitentiarum, Monachorum licentiam humana inventa prædicantium. Identidem verò exclamat, tanquam in morbo deſperato, ſpem omnem abjiciens: *Proh dolor* (ita *par.* 3. *Tit.* 28. *& ſequ.* exclamat) *quia videtur in ipſa Eccleſia verificari dictum Eſai.* 34. *in figuram Babylonicæ civitatis, glorioſæ in Regnis & inclytæ in ſuperbia Chaldæorum, de qua dicitur: Erit cubile Draconum & paſcua ſtruthionum, occurrent dæmonia, Onocentaurus & piloſus clamabit alter ad alterum: ibi cubabit lamia, & invenit ſibi requiem: ibi habuit foveam ericius, & enutrivit catulos: illic congregati ſunt milvi alter ad alterum. Utinam non verificetur verbum in Clero Eſaiæ dicentis: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè eſt à me.*

At reformari poſſe deſperat.

CXXIV. Fuiſſe verò ſpem illam de reformatione Eccleſiæ conceptam vanam, eventus docuit. Neque enim in Concilio mox Viennæ, præſente Rege Philippo, celebrato, commonefactionum ejuſmodi fructus ullus fuit. Quinimò in eo edita eſt Decretalis illa, cui initium *Paſtoralis*, in qua Clemens ſeſe ſupra Imperatores longè extollit, vicarium ſe Regis Regum profeſſus. Tum etiam fratrum

Spem reformationis vanam fuiſſe. Concilii Vienneuſis, quo Decretalis de Poteſtate Papæ ſupra Cæſares edita. fratrum Min

norum religio conſirmata eſt, eventus docuit.

trum Minorum religio auctorata eſt, ridicula illa lege, cujus in Clementinis initium: *Exivi de Paradiſo, dixi: Rigabo hortum plantationum, ait ille Cæleſtis agricola, qui verè fores ſapientiæ, verbum Dei à Patre in Patre manens, genitum ab æterno &c.* Talia præfatus pergit: *Hic hortus ſiquidem eſt fratrum Minorum ſancta religio, quæ muris regularis Obſervantiæ firmiter undique circumcluſa, intra ſe ſolo contenta Deo, adornatur abundè novellis plantationibus filiorum.* Denique in eo Concilio damnantur hæreſeos & aliorum criminum Templarii, exinde pluribus locis crudeliſſimè combuſti, totâque Eccleſia proſcripti, bonis ſpoliati. Innocentiæ teſtimonium iis perhibent Bocatius, Villanus, Antoninus, Nauclerus, Aventinus, alii. Neque deſunt, qui incanduiſſe in eos Pontificem aſſerant, eò quòd curiam Romanam, cui excidium Palæſtinæ tribuebant meritò, deteſtati eſſent. Certè plerique tormentis nullis, ut crimina ſibi impacta confiterentur, adduci potuerunt. Quin potiùs nonnulli ad ſupplicia rapti Clementem & Pulchrum, uti etiam Haraldus *in Epitome Annalium Ordinis Minorum* ex octo Tomis Lucæ Waddingi excerpta, teſtatur, ad Dei tribunal animosè citârunt, quos inter Jacobus Burgundio Ordinis princeps, quæ in quæſtione diriſſima confeſſus erat, ad ignis ſupplicium productus, cùm ſpes veniæ ipſi, dummodo, quæ in cuſtodia faſſus erat, palam confiteretur, facta eſſet, palinodiam cecinit, & ſæviſſimè ac lentè uſtulatus licet, Ordinis innocentiam ad finem uſque vitæ conſtanter profeſſus eſt. Quid quòd ſuppliciis ſublatos Templarios pro Martyribus cultos Nauclerus *Generat.* 44. *p.* 244. teſtatur: & nuper Drexelius *lib.* 2. *Trib. Chriſti cap.* 3. §. 2. pro iis apologiam texuit?

Templariorum horribile excidium; quibus innocentiæ nonnulli teſtimonium perhibent.

Henricus VII. Romæ Cardinalibus ſacramento dicta ſententia

CXXV. Eodem Pontifice A. MCCCVIII. Cæſar à Principibus Germaniæ Henricus VII. Lucelburgenſis creatus eſt. Mox Romam contendit, coronam à Pontifice indeptu-

depturus. Cùm verò Cardinalibus (quos cum Senatoria poteſtate Romæ Pontifex reliquerat) ſacramentum præſtandum denegâſſet, dictitans, contra morem majorum, libertatémque Religionis Chriſtianæ militare, ut Princeps Principum, Orbiſque terrarum dominus, ſervo ſervorum ſacramento dicat, Papæ odium internecinum incurrit. Per Robertum igitur Regem Neapolitanum inſidias ei ſtruxit, quibus brevi ſuccubuit, venenata hoſtia à Bernhardo Politiano Dominicano confeſſore ſuo, ad id ſubornato, cum Florentiam obſideret, ſublatus. Deus ſcilicet Panaceus Imperatori optimo cor percuſſit atque deturbavit. Papa quidem edita Bulla ab ordine Prædicatorum infamiam abſtergere conatus eſt. Nefarium tamen facinus unanimi conſenſu hiſtorici omnes affirmant. Et Vitoduranus noſter Henrici σύγχρονος fusè in primis & περιςαλικῶς apud Celeb. Hottingerum *Hiſt. Eccleſ. Sec. XIV. p. 752. &c.* hiſtoriam ediſſerit.

Bernhardo Tobtiano venenata hoſtia ſubſidio necatur.

CXXVI. Non defuerunt ſanè perditis illis temporibus, qui propalam Romanæ Eccleſiæ corruptionem deteſtarentur meritò; Dantes Aligerius, Florentinus, edito tractatu, cui titulus *Monarchia*, Donationem Conſtantini refutavit, & uſurpationes Pontificias graviter reprehendit. In Poëmate de Paradiſo Italica lingua conſcripto acerbè quiritatus eſt; *Papam in lupum evaſiſſe, oves Chriſti à vera via divertiſſe, propterea Evangelium deſeri, Patrum ſcripta negligi, ſolis Decretalibus incumbi; de Nazaretho, ubi Gabriel alas ſuas expandit, neminem cogitare, Vaticanum tantùm & alia ſelectiora Romæ loca à Papa & Cardinalibus attendi. Et hæc,* inquit, *militiæ Chriſti, cui nomen dederat Petrus, cœmiterium fuerunt, cùm interim doctrinam Romæ verè ſepeliverunt. Olim illatum Eccleſiæ gladio bellum, inferri jam fame, ſublato pane illo, quem Deus ei alendæ dederat, nempe Verbi Divini Prædicatione* &c. *Scripturam Divinam aut omninò à tergo relinqui, aut violenter*

Dantis Aligerii de Eccleſia Rom. querela.

torqueri: Unumquemque in ſuis commentis ſibi plaudere: Evangelium verò taceri. In cathedra toto anno vanas quæſtiones, meras fabulas, perſonare; oviculas interim hoc vento paſtas tabeſcere. Memorabile cumprimis, quòd eodem tempore Fridericus III. Siciliæ Rex, Princeps cœtera religioſus, Eccleſiæ Romanæ ſcandaloſo regimine ita commotus fuerit, ut de Veritate Evangelii ſubdubitare jam cœperit, anxius ſcilicet: *Evangeliine doctrina, an Eccleſiæ traditio humanum inventum eſſet.* Confirmatus autem in vera fide eſt ab Arnoldo Villanovano, oſtendente ei ſcandala illa, in ipſo Dei Verbo jam pridē prædicta; & bis jam Sedi Apoſtolicæ *Apoſtaſiam Diabolicam,* ſub Bonifacio VIII. & Benedicto XI. denuntiatam, & tertia vice mox denuntiandam iterum eſſe. Et dubitationes Regis, & Villanovani diſcuſſionem dubitationum lectu digniſſimam Cl. Mornæus *Myſt. Iniq. pag. m.* 973. *&c.* fusè admodum repræſentat.

Fridericus III. Siciliæ Rex Eccleſiæ Rom. ſtatu offenſus, de Evangelii ipſius Veritate dubitat, & ab Alphonſo Villanovano in ea confirmatur.

CXXVII. Clemente V. mortuo, cùm Cardinalibus mirè diſſidentibus duorum annorum Inter-pontificium eſſet, & eligendi tandem Pontificis arbitrium uni Cardinali de Oſſa Cadurcenſi Gallo deferretur, præter omnium exſpectationem conſcenſo throno, *Ego ſum Papa,* clamavit; atque ſic Jove ſcilicet æquo judicans, ſe ipſum elegit, dictus Johannes, ab aliis XXII. ab aliis XXIII. ille ſcilicet, qui aperte docuit & prædicavit, animas defunctorum fidelium ad beatam Viſionem Dei ante tempus reſurrectionis non admitti, quem ejus errorem Sorbona, Gerſone *in Sermone Paſchali* teſte, damnavit, aliíque etiam paſſim, inprimis Thomas Wallis Anglus Dominicanus, quem Papa propterea in carcerem compegit, ceu hæreſin graviter refutârunt: (quam in rem multa nuper Launojus *Epiſt. lib. I. 5. & lib. III. Epiſt. ult.* eruditè diſſeruit) quíque etiam *Extravagantes* edidit, quibus Papa Imperatori, ut Sol Lunæ, præfertur: eíque facultas transferendi impe-

Johannes XXII. ſeipſum eligens, animas ante finem mundi Deo frui negat;

Et Papam Imperatori, ut Solem Lunæ, præſtare aliáque ſuperbiſſimè decernit.

imperia, excommunicandi Angelos, ex quadrato rotundum, ex injuria jus faciendi, contra jus naturale, gentium, civile, decreta, Canones, Concilia, Teſtamentum Vetus, Evangelia, diſpenſandi vindicatur.

CXXVIII. Talis verò cùm fuerit, non potuit non Cæſareo-Papatum ſuum proferre, & inimicitiis adverſus Cæſarem, ſupremum in terris Dominum, geſtis exercere. Mortuo ſcilicet Henrico VII. ſcindebantur Germanorum ſtudia, aliis Ludovicum Bavarum, Fridericum Auſtriacum aliis, eligentibus. Uterque confirmari à Papa cùm petiiſſet, rejectus uterque ab eodem eſt, Fridericus, quòd ſapientis Salomonis ſtolidus filius eſſet: Ludovicus, quòd ea jam auſus eſſet, quæ nondum confirmatum Cæſarem dedeceant. Poſtea tamen cum Friderico, fatuo ſcilicet illo, adverſus Ludovicum Papa conſpiravit. Ludovicus contra, victo Friderico, in Italia Gibellinos contra Welphos corroboraverat. Id verò contineri tacitis diſcordiis non potuit, ſed in fortunas Cæſaris & Imperii erupit. Nam & publico ſcripto Papa Cæſarem citavit, ut intra trimeſtre ſe Avenione ſiſteret, factique ſui rationem redderet; & ut interea Imperium deponeret, præcepit. Imperator verò adhibitis in conſilium omnibus Academiis, Guilhelmo comprimis Occam, Bona Gratia Bergamenſe & Michaele Cæſenate Franciſcanorum Antiſtite, Marſilio Patavino, aliiſque, Cæſareis adverſus Papam partibus ſeſe applicantibus, ad Generale Concilium provocavit. Quod indignè cùm ferret Papa, eum excommunicavit. Non multò poſt Romani à Pontifice poſtulârunt, ut Avenione relicta Romam rediret. Quod cùm facere detrectaret, Ludovicum Imperatorem acceerſunt, qui A. MCCCXXVII. Italiam cum exercitu intrans, mox Romæ per Stephanum Columnam Cardinalem, invito Pontifice, in Laterano una cum Conjuge coronatus & Au-

Cæſareo-Papatum ſuum tuetur adverſus Ludovicum Bavarum, quem anathemati ſubjicit.

Ludovicus verò Romam occupans ibidem coronatur, & depoſito Johanne Nicolaum V. Antipapam creat.

& Auguſtus proclamatus eſt. Mox de conſilio Cardinalium, Cleri & Populi Romani Pontificem Johannem Romam citavit, & coram ſententiam dicere juſſit; non Imperatorem ab Eccleſia, ſed Eccleſiam ab Imperatore pendere aſſerens, uti Onuphrius ſcribit. Cùm autem comparere nollet, Pontificatu eum privat, & imagine ejus coram combuſta, Nicolaum V., cui ante Petro Corbario Minoritæ nomen erat, Antipapam conſtituit, quo proditione Piſanorum Johanni tradito, ac in carcere mortuo, tandem Johannes etiam A. MCCCXXXV. moritur, relicta in theſauris tanta auri vi, quantam nullus ante eum Pontifex reliquerat. Nauclerus millies viginti quinque millia aureorum reliquiſſe ſcribit.

Johannes paupertatem palam irridet, & Franciſcanos repugnantes ceu hæreticos damnat.

CXXIX. Erat ſcilicet Johannes adeò divitiarum appetens, ut paupertatem non ſolùm à Chriſto ejúſque Apoſtolis, ſed à Philoſophis etiam, Poëtis & Oratoribus gentilibus collaudatam, palam irriſerit, & Franciſcanos, opinioni ſuæ adverſantes, ceu hæreticos excommunicaverit, Fraterculos appellaverit, pluréſque etiam combuſſerit.

Certamen Franciſcanos inter & Dominicanos de Chriſto in cruce pendente, nudóne, an corona regia & toga purpurea veſtito, acerrimum.

Gliſcebátque adeò vehementer hæc de paupertate Chriſti contentio Franciſcanos inter & Dominicanos, Johannis aſſeclas; affirmantibus illis, Chriſtum nudum pependiſſe in cruce, neque habuiſſe, ubi reclinaret caput ſuum, ſpinea corona obſeptum; his verò pertendentibus, Chriſtum in cruce pependiſſe non nudum, nec ſpinea corona caput redimitum, ſed ornatum in capite corona Regia & aurea, indutum vero prætexta, id eſt, toga purpurea, uſque ad talos demiſſa, & limbis aureis prætextata, inſuper & cinctum zona aureis bullis inſigni, pedéſque calceis deauratis ſeu bracteatis circumdatum; Talem ſcilicet Chriſtum crucifixum Johannes & cum eo Dominicani etiam pingi & in Templis ſuſpendi curârunt, teſtante Bullingero *in M.S. hiſtoria Joh. XXII.* ſua etiam æta-

te

te multis in locis viſas eſſe imagines tales Domini crucifixi, vetuſtate propemodum eroſas. In nonnullis locis, teſte Johanne Barvota Vitodurano Minorita, qui his ipſis temporibus vixit, viſæ ſunt imagines crucifixi, altera quidem manu ad crucem affixa, altera verò immiſſa in crumenam ex zona dependentem, veluti inde pecuniam in uſus neceſſarios & pauperum prolatura. Quo figmento, Chriſtum tantùm non in Judam transformante, rudi populo ſignificare voluerunt, Chriſtum non ita, ſicut à Franciſcanis prædicabatur, pauperem fuiſſe. Et quò væſana hæc Papæ, cui opulentiſſimo omnium, in divitiis tantùm non beatitudinis apicem reponenti, adeóque argentum Evangelio, aurum Chriſti inopiæ, præferenti (uti quidem etiam Ludovicus Imp. ipſi in Edicto objecit) Chriſti, cujus vicariam dignitatem ſibi arrogavit, paupertas ſudes in oculis fuit; conſilia flexerint, facile piis omnibúſ ſuboluit. Certè Alvarus Pelagius, Papæ illius Pœnitentiarius, Hiſpaniæ ſuæ decus, & edito *de Planctu Eccleſiæ* magno & inſigni, uti Trithemius vocat, opere, quo Eccleſiaſticorum inprimis hypocriſin graviter perſtrinxit, celebris, in hanc Papæ & ſupparaſitantium ei Dominicanorum, ſeu potiùs Dæmoniacorum, impietatem acriter invectus eſt. Et nuper etiam Haraldus in Epitome Annalium Waddingi, Johanni huic adverſus decreta præcedentium Pontificum, Nicolai III. & Clementis V. ſub anathemate pro Franciſcanis, quòd Chriſtus pauper fuerit, definientium, ejuſdem opulentiam propugnanti, temeritatis notam haud obſcurè impegit.

Alvarus Pelagius Johannis impietatem damnat,

CXXX. Haud præter rem fuerit, tùm Bullam Johannis, qua is Cæſarem Ludovicum afflavit, tum ex Ludovici etiam adverſus Johannem Edicto nonnulla, præeunte Aventino, repræſentare. Sic autem Bulla illa, quam *vento plenam* Aventinus, *Beſtialem* Bullingerus non immerito

Johannis ejusdem Bulla vere Babylonica adverſus Ludovicum Bavarum.

ritò appellant, nòs *Babylonicam* inſignire haud verecundamur; apud Aventinum *lib.VII.p.m.*468. deſcribitur: *Poſtquam à deceſſoribus noſtris res Romana, à Græcis ad Germanos translata, Carolo M. in fidem atque tutelam commiſſa eſt, ſummus ille honor beneficiũ Pontificis Maximi eſſe ſolet. Decretum ſiquidem eſt, ut cùm Germani Principes Regem juſſiſſent, id demũ ratum eſſet, ſi Romanus Pontifex Orbis Chriſtiani Pater atq; Princeps author fieret, nec ante cuiquam Comitiis Cæſareis, ſuffragiis Principũ deſignato Regi, neq; adminiſtrandi, neq; Regii tituli uſurpandi jus eſt, quàm primarius ſacerdos, Dei O. M. Legatus, ſuo numine faveat, & aſpiret. Præterea ſumma poteſtas, maximum imperium, ubi orbum capite fuerit, penes Max. Pontificem, cujus beneficium illud eſt, exiſtit. Itidem ubi ſeptem ſuffragatores Comitiis Cæſareis diſcordes fuerint, neuter Rex eſt. Epiſcopus Romanus, ſicut communis omnium Mortalium parens, faſces Romanos ob diſſenſionem deſtitutos, Rempub. derelictam, ſuo arbitrio temperat. Quemadmodum animus imperare, corpus illi, cujus beneficio vivit, ſervire debet: ita optimè conſultum eſſe rebus Chriſtianis, nemo ambigit, ubi fragilia æternis, prophana ſacris, corporalia ſpiritualibus, ſubdita ſunt, atque obtemperant. Quod tum fiet, quando Pontifex Max. dignitatem utramq; ſuo arbitratu moderatur. Eccleſia dominatur, ejus lege atque imperio omnis poteſtas redigitur. Et Imperator religione ſacramenti ei, qui terris præſidendo vicem Cœleſtis Imperatoris perfungitur, addictus eſt. Haſce ob cauſas cùm poſt fata Imperatoris Henrici ſeptimi dicti, Fridericus atque Ludovicus, Reges conſalutati fuerint, ambo, utpote contra auſpicia creati, indigni ſunt ſummo rerum humanarum faſtigio. Reſpublica in medio derelicta atque dilacerata à nobis jure noſtro adminiſtratur. Proinde Ludovicus maximo malo ſuo, non minore Eccleſiæ Romanæ detrimento, nec dum à nobis dignus, qui imperet, judicatus, ſua ſponte Regium nomen, rerum habenas temerè uſurpavit, atque vi in Italia atque Germania occupat, &c. Nos igitur, juxta munus cælitus nobis datum, Ludovico præcipimus, ut intra menſes tres ſeſe abdicet ab*

Re-

Regio nomine, gubernatione, functionibus publicis, rebus gerendis penitus abſtineat, à ſe hactenus acta reſcindat, nec poſthac niſi juſſu & mandato noſtro dignitatem reſumat. Quòd ſi obtemperare detrectaverit, Patriarchis, Epiſcopis cunctis, ſacerdotibus, principibus, civitatibus imperamus, ut eundem deſerant, ac nobis parere cogant. Data atque publicata Avinione. A.C. 1321.

CXXXI. Neque verò Johanni Ludovicus parcit. In Edicto enim Comitiorum Reginoburgenſium conſenſu vulgato, quod idem mox Aventinus fuſiſſimè deſcribit, inter alia iſthæc legere eſt: *Johannes ille, qui ſe Papam XXII. nuncupat, qualis ſit, oviculis Chriſti noſtro beneficio operæ pretium eſt agnoſcere, ne deceptæ ovilla pelle à ſæviſſimo lupo devorentur. Nempe ſanguinem Chriſti annuum ſitit, diſcordiæ ſeditionumque mala ubique gentium inter Chriſtianos ſerit. In Germania & Italia pollicitationibus auroque Principes, Sacerdotes, & cives corrumpere nititur. Non licet per hunc ANTICHRISTUM Chriſtianis pacem à Deo datam ſervare. Tanta eſt hominis, vel potiùs SATHANÆ illius vecordia! Publicè pro concione ſcelera ſua quaſi benefacta prædicat. Cum Chriſtiani, inquit, Principes inter ſe diſcordant, tum verè Romanus Papa eſt. Pontifex Maximus, demum regnat, demum dominatur. Seditio atque diſcordia Germanorum ſalus eſt Pontificum Romanorum. Ideo etiam diſcordiam noſtram aluit, modò mihi, modò Auſtriaco favebat, imò ſe favere ſimulabat. Ad conſecrationem ultrò invitabat, ſed per fallaciam utriſque verba dedit, & ad pacem pronos rurſus arma ſumere perſuaſit. Aſtu hæc omnia egit, ut interea dum domeſticis cognatisque bellis atterimur, ille ſic imperium labefactet, & adverſus Sanctos Dei pugnet. Præterea nihil videt, nihil facit niſi quod lubet. SATHANÆ Spiritum ſibi ſumit, ſe ſimilem Altiſſimo facit, ſe ADORARI, quod tamen Angelus ſibi à Johanne fieri prohibuit, pedes ſibi oſcalari, more Diocletiani atque Alexandri, crudeliſſimorum tyrannorum, permittit. Ludibrium naturæ abominabile, ira Dei, ſocordia atque ignavia noſtra eſt, Prin-*

Et Ludovici adverſus Iohannem Edictum ex Aventino repræſentatur.

 cipem

cipem Principum ſervo ſervire ſervorum. Si ſervus ſervorum Dei eſt, cur non ſervit miniſtrando atque docendo? Cur mentitur, fallit & dominatur? Paſcat bonus Paſtor oviculas Chriſti & amet, non armis oppugnet & vi opprimat. Illius Converſatio ſit in Cœlis, ſpiritualibus deditus, corporalibus ſe non contaminet. Nos noſtro jure, Majorum inſtituto, ſicut jus gentium eſt, & ſacra docent Oracula, res noſtras, nimirum terrenas, agere ſinat, & verbum inter nos non commutabimus. Et tandem deſinat tam impudenter mentiri, niſi forſan omnes Germanos (ut Romanenſes autumant) ſtultos, caudices, aſinos, ſtipites & plumbeos exiſtimat. Me hæreticorum, ut ejus verbis utar, fautorem falsò vocat. Chriſtianus ſum, & IPSE HÆRESIARCHA *eſt. Non enim diſcipulus eſt Chriſti, qui vitam ejus irridet, paupertatem contemnit, religionem polluit, ſacra prophanat, & dogmata vilipendit,* &c. *Ab ipſo ad totius Orbis Chriſtiani Senatum provocamus.* Et reliqua.

Ejusdem Ludovici adverſus Benedictum XII. abſolutionem à diris Johannis negantem, heroicum diploma.

CXXXII. Qui Johanni ſucceſſit Benedictus XII. ſimultates cum Ludovico Imperatore hoſtiliter admodum continuat, & abſolutionem à diris Johannis, cujus ſpem nonnullam Legatis ejus fecerat, pertinaciter negat tamen. Qua injuria incitatus Imperator A. MCCCXXXVIII. Francofurti ad Mœnum, præſente etiam Eduardo III. Angliæ Rege, Pontificiæ tyrannidis oppugnator acris, de communi Imperii & Epiſcoporum etiam plurium conſilio heroicum diploma edit, in quo Papam cum ſuis *Phariſæos, perditiſſimos Antichriſtos, in Templo Dei inſtar Dei ſedentes*, nuncupat. Acta Johannis XXII. contra Cæſarem abrogat, apertè demonſtrans, Romanum Imperium non à Pontifice, ſed à ſolo Deo, per legitimam Ordinum Imperii electionem, poteſtatem ſuam accipere, coronationem verò Pontificis neque addere, neque adimere quicquam poteſtati Imperatoriæ: neque etiam convenire Pontifici ullam jurisdictionem aut poteſtatem politicam, denique Generale Concilium anteferendum eſſe judicio Pa-

pæ.

pæ. Diploma Aventinus *lib. VII.* & Nauclerus *fol.* 886. &c. recitant. Poſt Clemens VI. abſolutionem quidem Cæſari, intercedente Philippo Galliarum Rege, promiſit, ſed duriſſimis conditionibus; *ſi Occamum Pontifici dederet, acta contra Pontificem reſcinderet, edicto ſanciret, Imperium eſſe beneficium Papæ, omnes errores & hæreſes objectas confiteretur: Imperium deponeret, nec niſi volente Papa reſumeret, & ſe ipſum, liberos, omnesq; ditiones in manus Pontificis traderet.* Hæc ubi Imperatori expoſita ſunt, convocatis Francofurtum Imperii Proceribus, formulam reconciliationis recitari jubet: Diſplicet ea omnibus. Fit decretum, poſtulata iniqua eſſe, ac pertinere ad Imperii oppreſſionem, & Pontificiam tyrannidem confirmandam: proin repudiandam eam eſſe. Neque tamen Reges Francorum & Bohemorum reconciliationis negotium deponunt, ſed ſtrenuè urgent; operam nihilominus ludentes apud ſuperbiſſimum, pertinaciſſimum & inclementiſſimum Monachum Clementem. Conſulti ab iisdem Theologi Pariſienſes & Bononienſes. Qui reſcripſerunt, poſtulata Clementis non iniqua ſolùm & ſuperba, ſed æquitati etiam Chriſtianæ prorſus contraria eſſe. Rurſus igitur Legatio ad Pontificem ab Imperatore omnibusque Imperii Statibus mittitur, moneturque Pontifex, à frivolis & in everſionem Imperii excogitatis conditionibus deſiſteret. Ille verò, eluſæ inſtar tigridis efferatus, A. MCCCXLVI. in Cœna Domini, atroci oratione in Ludovicum habita, omnes Johannis XXII. proceſſus innovavit, Ludovicum ſchiſmaticum & hæreticum declaravit, & Electoribus, alium brevi Regem eligerent, niſi malint ab ipſo Pontifice Regem ſibi dari, præcipit. Electores dicto audientes Rhenſii alium Romanorum Regem, Carolum Moraviæ Marchionem, & Johannis Regis Bohemiæ filium eligunt. Repudiatur ille Spiræ in Comitiis à Ludovico indictis, & utrinque ad

Clemens VI. abſolutionem promiſit, ſed duris conditionibus, quibus repudiatis Papa Cæſarem alium eligi jubet.

Electus Carolus Spiræ in Comitiis repudiatur, & ad arma concurritur à Lu.

dovicus veneno propinato moritur.

ad arma concurritur. Inter turbas has, incendia, devaſtationes & ſtrages Ludovicus veneno à vidua Alberti Auſtriaci, ut ſuſpicio erat, propinato, quod agitatione corporis inter venandum cùm excutere laboráſſet, ex equo, in quo urſum ingentem impetierat, præcipitatus v. Id. Octob. A. MCCCXLVII. beatam animam Deo reddidit; Clariſſimus Heros meritò ſummis Imperatoribus annumerandus; cùm in ſummis diſcriminibus & periculis, cum Pontificum trium tyrannide aſſiduè colluctatus annos triginta tres Princeps omni laude major, qui bellum nunquam cuiquam intulit, ſed ab aliis illatum maſculè depulit, regnáſſet; cui ad omnium virtutum magno Principe dignarum cumulum unum defuiſſe videtur, quòd lenius Pontifices tractavit, nimiaque ſubmiſſione eorum in ſe ſuperbiam magis exaſperavit, ignarus ſcilicet, non eſſe cantanda carmina cordi peſſimo, uti Solomon Proverb. XXV. 20. monuit. Sed tyrannide quadam temporum abreptus Princeps optimus præſtare, quod fortè voluit, non potuit. Mereturque inprimis lectionem liber Doctiſſimi Georgii Herwarti Bavari, quo is adverſus impudentiſſimum Bzovium pro Ludovico apologiam graviſſimam texuit.

Clementi ſeſe oppoſuerunt viri plures celebres, Occamus & Leopoldus Bambergenſis Epiſcopus cumprimis.

CXXXIII. Sed Ludovici cauſam adverſus Clementis inprimis rabiem fortiſſimè omnium ſcripto egit Guilhelmus Occam, natione Anglus, Ordinis fratrum Minorum, Johannis Scoti diſcipulus, Ludovici σύγχρονος, *Vir*, ita de eo Trithemius, *in Divinis Scripturis eruditus, & in Philoſophia Ariſtotelica nobiliter doctus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio.* Is enim libro adverſus Clementem emiſſo, *Clementem hæreſeos nota inurit, ipſum Antichriſtum, paupertatis Chriſtianæ oſorem, hoſtem Reipub. conjuratum, Germanorum, gentis Chriſtianiſſimæ inimicum, ſectatorem falſorum Pontificum & ſæviſſimorum luporum* appellat. Leopoldus quoque Bambergenſis Epiſcopus,

ſcopus, & Occami Collega, in tractatu, cui titulus, *Vindex pacis Chriſtianæ*, publicè aſſeveravit: *Pontificem, niſi Antichriſti faſtum, quàm Chriſti & ejus comitum paupertatem æmulari malit, infimi cujusque Chriſtiani, nedum ſupremæ poteſtatis ſervum eſſe, tantum abeſſe, ut cum maxima Reipublicæ Chriſtianæ jactura dominari, quicquid libitum fuerit, factitare, Deus non ſolùm dici, ſed credi poſtulet.* Hæc aliaque Aventinus *lib. VII. Annal.* memorat. Cœteri Theologi, & juris utriuſque periti, eandem in ſententiam pleraque diſputârunt, & in libellos redegerunt. Quorum opera in Bibliothecis cum blattis & tineis diu colluctata perierunt. Author etiam Nauclerus eſt, Papæ imperanti, ut Ludovicum mortuum pro hæretico omnes cenſerent, cùm alibi, tum Baſileæ cum primis cordatos viros ſe oppoſuiſſe, negantes primùm, ſe Ludovicum pro hæretico habere velle; deinde proteſtantes apertè, ſe eum ſemper agnituros & habituros Imperatorem, quem Imperii Principes elegerint, ſive approbatus & conſecratus, ſive improbatus à Pontifice fuerit.

CXXXIV. Ludovico Imperatori, poſt varios diſcordibus conſiliis electos, tandem ſucceſſit ille, qui Ludovico vivo oppoſitus erat, Carolus, quartus poſtea dictus. Is primo vere A. MCCCLV. ingreſſus Italiam cum exercitu Germanorum & Bohemorum, à Pontifice Innocentio VI. ſibi per Cardinales ejus Romæ ſubſiſtentes coronam dari petivit; ac eam quidem obtinuit, ſed majore dedecore, quàm ſuperiorum Imperatorum quiſquam. Imperator ex equo ad portam Romanæ urbis deſcendens, pedes urbem ingreditur. Id quod falsè exagitavit Senator non nemo Romanus, qui in Capitolio Orationem habens; *Ecce Rex tuus*, inquiebat, *venit tibi manſuetus*, &c. Si veniſſet, ut digni erant nebulones iſti Romani, veniſſet armatus ſtricto gladio, quem in ipſorum viſcera ac

Carolus IV. coronam ab Innocentio VI. magno cum dedecore obtinet, promittens ſe nunquam Italiam repetiturum.

 capi-

capita ſtrinxiſſet. Hoſtienſis verò Cardinalis Avinione Romam miſſus hac demum conditione coronam ei promiſit, ſi promitteret, Italiam ſe mox deſerturum, in Germaniam vel Bohemiam ſuam rediturum, & Italiam nunquam deinceps repetiturum, niſi vocatum ab ipſo Italiæ domino Pontifice. Quam etiam conditionem iniquiſſimam Cæſar ille, ſacrificulorum cliens (unde *Presbyterorum Cæſar*, der *Pfaffenkeyſer*, vulgò nuncupari ſuevit) turpiter admiſit, adeoque quæ verba Aventini *lib. VII. Annal.* ſunt, *Libertatem Germanam, Majeſtatem Imperii Romani, populi victoris gentium fortunam, Chriſtianam ſimplicitatem hoſtibus Reipub. Chriſtianæ prodidit.* Alia etiam enormia ſatis Carolus admiſit, Abbatibus parem Principibus in Imperio locum tribuens, Delphinatum Regi Galliæ vendens; Sileſiam, Luſatiam, aliaque Bohemiæ ſuæ addens; & Electoribus, ut filio Wenceslao faverent, Rheni vectigalia oppignerans. Atque ita Aquila deplumata eſt, ut cæteris avibus poſthac contemptui eſſet. Talemque Imperatorem Romæ, omnium ferè malorum architecta, & verè ἀπολλύουσα dedit.

Ita Carolus Majeſtatem Imperii Rom. prodidit, & Aquilam deplumavit.

CXXXV. Vixit ea ætate Franciſcus Petrarcha, natione Florentinus, Parmenſis Archidiaconus, Seculi ſui lumen. Is ignominioſa hac Caroli coronatione motus, ſic ad eum ſcripſit: *Neſcio, quid Romano Pontifici pollicitus, jurejurando interpoſito, quaſi manu valida, ſeu monte invio, Romanæ urbis aditu prohiberis. Quænam iſta ſuperbia eſt, Principem Romanum, publicæ libertatis authorem, libertate privare, ut cujus eſſe debent omnia, ipſe non ſit ſuus?* In alia Epiſtola idem ſic ſcribit: *Omnis poteſtas impatiens conſortis erit. Cujus rei ſi quæ antiqua non ſufficerent, vereor ne recens nobis exemplum caſus attulerit, ne ujam Pontifex Romanus Principem Romæ eſſe vetuerit: quod fama loquitur. Quem nunc Diademate contentum ac Imperii titulo Roma non ſolum patitur, ſed jubet; &*

Petrarcha id Carolo exprobrat, & Curiam Romanam nomine Babylonis Occidentalis graviter exagitat.

quem dici Imperatorem ſinit, imperare nullo modo permittit. Idem Petrarcha tum in Poëmatis ſuis Romam *Babylonicam meretricem, erroris ſcholam, hæreſeos Templum,* paſſim vocat; tum in Epiſtolis ſuis diſertiſſimis graviſſimisque Curiam Romanam ſub nomine Babylonis Occidentalis graphicè depingit. Inter multa alia *Epiſt.* XIV. ſic ſcribit: *Quis, oro, non fugiat Babylonem* (Curiam Romanam Avinione tum reſidentem innuit) *& Vitiorum ſimul omnium, & laboris ac totius miſeriæ domum. De qua quidem aliquid nôſſe debes. Viſa loquor, non audita. Ibi nulla pietas, nulla charitas, nulla fides, nulla Dei reverentia, nullus timor, nihil ſancti, nihil juſti, nihil æqui, nihil penſi, nihil denique humani. Amor, pudor, decor, candor inde exulant. De Veritate quidem ſileo. Nam quis unquam vero locus, ubi omnia mendaciis plena ſunt, aër, terra, domus, turres, vici, atria, plateæ, porticus, veſtibula, aulæ, thalami, tectorum laquearia, murorum rimulæ, diverſoria ædium, penetralia Templorum, Judicum ſubſellia, Pontificum ſedes?* Epiſtola ſuperiore nona Romanam Curiam *Labyrinthi* & *Babylonis tertiæ* nomine infamaverat: *ubi non carcer horrendus* (ſic enim loquitur) *non tenebroſæ domus error, non fatalis urna humani generis fata permiſcens, denique non imperioſus Minos, non Minotaurus vorax, non damnatæ Veneris monumenta defuerint, ſed remedia, ſed amor, ſed charitas, ſed promiſſorum fides, ſed amica conſilia, ſed fila perplexum iter tacita ope ſignantia, ſed Ariadna, ſed Dædalus; una ſpes ſalutis in auro eſſet, auro placaretur Rex ferus, auro immane monſtrum vinceretur, auro triſtis janitor emolliretur, auro Cœlum panderetur, auro Chriſtus venderetur.* Epiſtola decima ſexta ore liberrimo de univerſa Pontificis aula ſic pronuntiat: *In Babylone Regno avaritiæ, futuræ vitæ ſpes inanis quædam fabula: & quæ de inferis narrantur, fabuloſa omnia: & reſurrectio carnis, & mundi finis, & Chriſtus ad judicium venturus, inter nænias habentur.* Similia plura ex eodem Petrar-

cha

cha Bzovius excerpſit, & nos in loco repræſentabimus.

Pluresetiam cordati ejuſdem Curiæ impuritatem liberè notant. Veluti Iob à Rupe-ſciſſa.

CXXXVI. Neque verò ea ætate viri cordati παῤῥησιαζόμενοι defuere plures. Innocentius VI. Pontifex Johannem à Rupe-ſciſſa, Monachum Franciſcanum Avinione captivum attinebat, *propter res miras*, ita Froiſſardus *vol.3.cap.*24. ſcribit, *quas eventuras ille dicebat, præſertim ſuper Prælatos & Præſidentes in Eccleſia, ſcilicet ob immenſum luxum & ambitionem, quibus dediti erant,* &c. *Probaturum autem ſe dicebat omnia dicta ſua per Apocalypſin, & veteres libros S. Prophetarum, qui ipſi per gratiam Spiritus S. eſſent retecti,* &c. Retulit is aliquando eodem teſte, Cardinali Hoſtienſi, contigiſſe Eccleſiæ, quod olim pulcherrimæ aviculæ, quæ implumis nata, cùm volare non poſſet, de vita periclitabatur. Aves alias ejus miſertas, plumis eam operuiſſe, hoc eſt, Reges & Principes Eccleſiam effuſis in eam ſuis patrimoniis ditâſſe, & ſupra modum exaltâſſe. Avem verò, ut ſe auctam viderit, ſuperbire & ferocire, aliasque roſtro & unguibus petere cœpiſſe, hoc eſt, Eccleſiam cum Imperatoribus inimicitias graves ſuſcepiſſe. At aves plumas ſuas inde repetiiſſe. Ita Principes beneficia & dona ſua repetituros. (confer hic Apoc. XVII. 13. 16.) Addit Froiſſardus, *prædictiones ejus multas eveniſſe, omnia eum per Apocalypſin confirmâſſe, & comprobationes veras, quibus ſe armabat, ſæpius ipſum, quò minùs combureretur, ſervâſſe.* Scripſit idem Franciſcanus in carcere Tractatum Propheticum, cui titulus; *Vade mecum in tribulationem* in quo Antichriſtum in Papatu regnare aſſeveravit, & Eccleſiæ reformationem præſagiebat. Sed & Magiſter Nicolaus Oremus, Theol. D. ille ſcilicet, qui urgente Carolo V. Galliarum Rege Biblia ſacra in linguam Gallicam tranſtulit; coram Urbano V. concionem habuit in verba Eſaiæ cap. LVI. 1. Juxta eſt ſalus mea, ut veniat, & juſtitia mea ut reveletur, in

M. Nicolaus Oremus.

qua

qua Antichriſtum veniſſe his ſcilicet argumentis comprobat: quia jam tum Imperium Romanum deſolatum ſit; quia Eccleſia ſit pejor moribus, quàm fuerit olim Synagoga: quia Sacerdotes ſint majores, quàm Principes ſeculi: quia faſtus Prælatorum ad faſtigium enixus ſit; quia tyrannis Præſidentium ſumma ſit; quia in Eccleſia non promoveantur niſi indigni, & vilipendantur meliores; quia Politia ſæcularium tribuletur, & populi paſſim commoveantur; quia Eccleſiæ Principes incorrigibiles ſint. Et deinceps etiam objectiones diluit. Inprimis autem iis temporibus S. Brigidæ & Catharinæ Senenſis revelationes celebrabantur. Et Brigida quidem, gente Scota, in Revelationibus ſuis A. MDCXXVIII. Coloniæ una cum Turrecremata, Recognitione & Conſalvi Duranti obſervationibus editis, *maturo Theologorum judicio* (ita Cardinalis Bona ipſe in *Notitia Scriptorum* nuper ſcripſit) *approbatis*; Chriſtum ſibi viſum *lib. I. cap.* 41. inducit, qui Pontificem Clementem VI. vocat *animarum interfectorem, Ovium Jeſu Chriſti diſperſorem & laceratorem, abominabiliorem Judæis, inimiciorem Juda, injuſtiorem Pilato, pejorem Lucifero, ſedem ejus demergendam eſſe, ſicut lapidem ponderoſum: Aſſeſſores ſuos arſuros in igne ſulphureo & inextinguibili.* Sacerdotes etiam reprehendit, quòd eorum culpa doctrina Chriſti neglecta, & ferme abolita, & Divina ſapientia in pravam & vanam converſa ſit. Alicubi etiam vidiſſe ſe ait Virginem, dicentem ad filium, *Romam eſſe feracem agrum.* Reſpondiſſe Chriſtum: *Eſt, ſed zizania. lib. V. cap.* 41. Chriſtus ita de Gregorio XI. Papa judicat: *Gregorius Papa eſt ſimilis Paralytico, qui non movet manus ad operandum, nec pedes ad ambulandum. Tenet eum quaſi impeditum immoderatus amor ſanguinis ſui, & frigus tepiditatis ad me.* Catharina quoque Senenſis, cujus Legendam Raimundus conſcripſit, audita Peruſinorum adverſus Pontificem rebellione: *Non incipiatis*, inquit,

S. Brigida. (margin, beside "celebrabantur. Et Brigida…")

Catharina Senenſis. (margin, beside "Catharina quoque Senenſis")

quit, *fletum veſtrum tam citò, quia nimis habebitis flere. Iſtud enim quod modò videtis, eſt lac & mel reſpectu ſubſequentium*, &c. *Hoc modò faciunt laici, & citò videbitis, quòd deteriora facient Clerici. Facient enim ſcandalum univerſale toti Eccleſiæ Dei, quod tanquam peſtis hæretica ipſam ſcindet & conturbabit. Non enim propriè hæreſis, ſed quaſi hæreſis, & quædam diviſio Eccleſiæ, totiusq́; Chriſtianitatis.* Id Raimundus interpretabatur de Schiſmate quod Gregorii abitum conſecutum eſt. Addit idem Raimundus: *Ego curioſus factus ad inveſtigandum de futuris poſt illam conquaſſationem, interrogavi eam* (Catharinam) *ex quo manifeſtè innotuerat, futura ſibi Divinitus revelari*, &c. *His tribulationibus & anguſtiis, modo imperceptibili hominibus, purgabit Deus Eccleſiam ſuam ſanctam, & ſuſcitabit Spiritum electorum ſuorum. Sequeturq́; poſt hæc tanta Reformatio Eccleſiæ Dei, & renovatio Sanctorum Paſtorum, quòd ex ſolo cogitatu exultat ſpiritus meus in Domino. Et ſicut alias pluries dixi, Sponſa, quæ nunc eſt, tota deformis & pannoſa, erit pulcherrima monilibus pretioſis ornata, cunctiq́; fideles gaudebunt, tum ſanctis Paſtoribus decorati.* Quæ Prædictio ad Eccleſiæ reformationem referenda omnino eſt.

Wiclefus Anglus imprimis, cujus in detegendo Antichriſto, oppugnanda falſa doctrina, Magnatibus ipſi veritatis ſucco imbuendis, zelus & patientia incomparabilis laudantur.

CXXXVII. Circa eadem tempora, Anno nimirum MCCCLX. caput extulit Johannes Wiclefus, Oxonii natus, Philoſophus & Theologus inſignis, qui præ cœteris Eccleſiæ Romanæ ulcera maſcule detexit. Non ſatis habuit ille, ex Scripturis, hiſtoriarum ſerie, validis rationibus, propriisque actibus luci manifeſtæ dare, *Papam eſſe Hæreſiarcham, Antichriſtum in Scripturis deſignatum, abominationem deſolationis in abſtracto, aſtu Sathanæ introductam, apoſtema Eccleſiæ*; ſed ipſius etiam doctrinæ penetralia ingreſſus, vanitatem, ſuperſtitionem, idololatriam coarguit; cultum à Creatore ad creaturas, ad Mortales, Sanctos, reliquias, imagines derivatum reprehendit; Redemptoris Sacrificium in ineptum Miſſæ ſpectaculum converſum;

mortis

mortis & Paſſionis Chriſti beneficium in diſpenſationes, peregrinationes, indulgentias, puri, vel potiùs impuriſſimi hominis beneficia, an veneficia commutatum; populum à Chriſti merito ad propria merita; à ſolido crucis Chriſti præſidio ad caſſam operum arundinem; à Deo univerſi Creatore ad hoſtiolam panis revocatum graviſſimè queſtus eſt. Teſtantur id multifaria ejus ſcripta, à Johanne Barlæo *Cent.6.* memorata plusquàm ducenta, inter quæ ejus Commentationes *de vittate Scriparura, de Chriſto & Antichriſto & ejus membris, de Papa Romano, de nequitiis ejusdem, de Officio Paſtorali, de Miniſtrorum Conjugio, de non ſaginandis ſacerdotibus, de ſeductione ſimplicium, de impedimentis Evangelizantium, de amplexando Evangelio, de falſatoribus Divinæ Legis, de otio in mendicitate, de ultima ætate Eccleſiæ; in Danielem & Apocalypſin, de fide Euchariſtiæ*, &c. demonſtrationibus ejusmodi plenæ ſunt. Et compendium doctrinæ ejus tum Thomas Walſinghamus Pontificius apud Bzovium ad A. MCCCLXXVII. tum Catalogus teſtium veritatis, aliique etiam texuére. Ut verò ſuſceptum Dei opus promoveret feliciùs, etiam S. Biblia in linguam vernaculam tranſtulit. In Prælectionibus & Concionibus ordinariis Oxonii habitis frontem æneam contra effrontem meretricem, & pectus adamantinum contra totius Cleri impetum indutus, in ipſum Regis Eduardi aurem intonat, magnorumque etiam virorum, qui ſive literis, ſive armis florebant, animos commovet & percellit, atque id denique labore & zelo ſuo efficit, ut veritas à Magnatibus etiam, ipſoque Rege in Parlamento decernente, ne Epiſcopi Romam ampliùs adirent; de quo videndus Paulus Waldenſis *Epiſt.ad Mart.V.* avidè ex ore ejus audiatur, ſuſcipiatur, multosque annos feliciter perſonet; adeò quidem ut lumen Evangelii ejus opera reviviſcens, nullus exinde ventus, turbo nullus extinguere potuerit.

Et temporibus quidem illis tenebricoſiſſimis turbulentiſſimiſque, inter tot fulmina Româ in maximorum etiam Principum capita vibrata, doctrinam Romæ uſque quaque repugnantem Wiclefus proferre & eò uſque propagare non potuiſſet, niſi ejus Spiritus cœlitus lucem, robur, fiduciam accepiſſet, Deusque per eum imbecillem & abjectiſſimum, ſi mundum ſpectes, homuncionem egiſſet, imperiique Sathanæ ac Antichriſti ruinam moliri jam jam incepiſſet. Nihilominus eandem, quam Sancti omnes aſſolent, ſortem expertus etiam eſt, ſtantibus contra eum urſis, prædonica gente, Monachorum imprimis mendicantium, cum tota congregatione Chore, in perniciem ejus jurata. Ejectus enim in exilium ſub Richardo II. & aliquandiu in Bohemia oberravit, ubi magnam Waldenſium doctrinæ fœneratus eſt lucem, & Johanni etiam Huſſo juveni adhuc veritatis ſemina inſtillavit. Ab exilio revocatus, & Eduardo Rege ei ob pietatem favente, A. MCCCLXXXVII. ultimo Decembris in patria piè obdormivit, honeſteque ſepultus; ſed poſt A. MCDXXIV. Martini V. væſana rabie correpti, juſſu, à Prælatis Angliæ exhumatus & combuſtus eſt.

Schiſmatis pertinaciſſimi à tempore Urbani VI. ad Concilium Conſtantienſe uſq; hiſtoria.

CXXXVIII. Inde ab Urbano V. ad Concilium uſque Conſtantienſe, adeoque annos plus quadraginta in Eccleſia Romana Schiſma maximum & pertinaciſſimum omnium, ſeu, uti Author Faſciculi temporum deſcribit, *omnium ſchiſmatum, quæ antea fuerant, peſſimum ac ſubtiliſſimum, adeoq; perplexum, ut etiam doctiſſimi & conſcientioſi viri non valerent diſcutere, cui eſſet adhærendum; & continuatum cum gravi ſcandalo totius cleri, & grandi jactura animarum propter hæreſes & alia devia, quæ tunc pullulârunt*; graſſatum eſt. Mortuo ſcilicet Gregorio XI. in diverſa ſtudia Itali & Galli abrepti ſunt. Quòd illi Papam qui Romam, hi, qui Avinionem inſideret, optârunt. Illi Bartholomæum Archie-

chiepiſcopum Barrenſem Neapolitanum, qui Urbani VI. nomen induit, eligunt. Hi quiritantes, in ſuffragiis vim ſibi illatam, Cardinalem Genuenſem, qui nomen Clementis VII. ſibi impoſuit, Pontificem creant; Urbanus Romæ, Clemens Avinione ſedit. Urbano Italia, Germania, Pannonia: Clementi verò Gallia, Hiſpania, Britannia, Polonia, Suecia, Dania, Boruſſia, Bohemia, Friſia, Lombardia adhæſerunt. Aſſerebant *Obedientiales* (ſic enim ſe nuncupabant) Clementis, ſuum eſſe verum Papam; Urbanum Apoſtaticum & Antipapam. Neque minori fervore Urbaniani in Clementis ſequaces invehebantur, aſſerentes, eos damnatos eſſe. Nauclerus affirmat multas tum hac de re diſputationes eſſe exortas, quis inter illos verus Chriſti vicarius ſit? Nihil tamen certi definitum fuiſſe. Definiri verò poterat, NEUTRUM. Bullas etiam Pontifices hi duo terrificas ad diverſas mundi partes tranſmiſerunt, & libellos famoſos ſparſerunt, quibus ſe mutuò damnabant, excommunicabant, & ſe invicem, ſcapham ſcilicet ſcapham appellantes, *Antichriſtos, Schiſmaticos, Hæreticos, Fures, Proditores, Latrones, Tyrannos, Iniquos, Filios Belial, Zizaniæ ſatores*, & ſi quid aliud fœdum dictu, inſigniebant. Cædes & contumelias utrinque illatas expoſuit accuratè libris de Schiſmate editis Theodoricus à Niem, author auritus & oculatus teſtis, utpote qui in Curia & apud Urbanum annos circiter triginta vixit. Memoratu digniora, & fœditatem Schiſmatis inprimis arguentia poſt alios Doctiſſ. Mornæus *Myſter. Iniq. p.* 1085. &c. excerpſit.

Contraria Urbani VI. & Clementis VII. ſtudia.

CXXXIX. Omiſſo Bonifacio IX. qui Paulo Langio in Chronico ſuo teſte, *erat pecuniæ avidus, ad quam colligendam plures Legatos per diverſas mundi partes ad negotiandum cum indulgentiis miſit: fuit maximus Simoniacus, & Simoniæ cultores multis dignitatibus ſublimavit: tanti animi conſiliiq; ut primus*

Antipaparum Benedicti XIII. & Gregorii XII. in eo ſchiſmate malignitas ex Theodorico de Nyem adumbrata.

mus Romani Populi vim omnem tranſtulerit in Pontificem, ſuo nutu in urbe diſponens, & ordinans ſingula; & Annatas quoque, Genebrardo commemorante, Sacerdotiis impoſuit, (de quo fusè Petrus de Marca *de Concord. Sacerdot. & Imp. lib. VI.* 10. 11. *&c.* agit) ſeculi *Decimi quinti* τὰ κυρ/ωτερα perſtringenda veniunt. Poſt ejus initium A. MCCCCVI. Schiſma pridem cœptum altiores jam radices egit, Eccleſiamque Romanam mirum in modum exercitam habuit. Innocentio VII. Romæ defuncto, & Petro de Luna, ſeu Benedicto XIII. Avinione pro Papa ſe gerente, Romæ ſucceſſit Gregorius XII. Angelus Corrarius, Venetus Patriarcha Conſtantinopolitanus. De hoc Schiſmate librum integrum idem, qui ſupra, Theodoricus de Nyem ſcripſit. Ubi non Gregorium, ſed *Errorium* vocat. Quàm maligni in hoc Schiſmate Pontifices illi fuerint, ſic ille inter alia *lib.* 3. deſcribit: *Si quis*, inquit, *fraudes, machinationes*, Errorii *& Petri per ſingula deſcribere vellet, vix charta & atramentum huic ſufficerent. Veruntamen clarum eſt, quòd cauteriatas habent ſuas conſcientias, dicentes, ſe eſſe ſimplices, cùm ſint aſtutia Diabolica repleti. Et pro opere pietatis dixerunt & dicunt, ſe utique voluiſſe & velle unionem facere, quod tamen in eorum cordibus non habebant, nec habent. Quid igitur erit in tam lamentabili Schiſmate finaliter? De his duobus Senioribus Babylonis, Petro & Errorio, major progreſſa eſt iniquitas & paſſim progreditur in univerſam terram, quàm unquam ante noſtra tempora ab aliquibus de Papatu contendentibus emanavit. Et proh dolor! hæc adeò manifeſta ſunt & notoria, quòd nulla poſſunt tergiverſatione celari. Unde ipſa fides Catholica obnubilatur. Omnis religio naufragium patitur, bella & aliæ calamitates multæ pullulant, Dei timor & hominum verecundia & virtutes à pleriſq; regnantibus & præſidentibus populis atque aliis inferioribus omnis ſtatus propterea in longum abierunt, in eorum loca ſucceſſerunt vitia, juſtitia corruit in plateis, & in effectu. In univerſali Eccleſia, & in ejus membris*

bris à capite uſque ad plantam pedis non eſt ſanitas. Et Cardinales quidem *Dei & Spiritus S. nutu tacti*, ut Gerſon loquitur, A. MCCCCIX. Concilio Piſis indicto, funeſtum adeò Schiſma, depoſitis Benedicto & Gregorio, ceu criminis hæreſeos, ſchiſmatis, perjurii ſcelerumque plurimorum reis; uti quidem Coriolanus & Bailius ex Blondo & Antonino referunt; electoque Petro Philargo Cretenſi, qui nomen Alexandri V. aſſumpſit, abolére nequicquam conati ſunt. Benedictus enim eorum conatus ſuaviter irriſit: Gregorius verò vocatus ad Concilium, reſpondit; non Cardinalium, ſed ſuum eſſe Concilium convocare. Quin *propter pervicacem utriusq; ambitionem, qui ante mutuò infenſi, jam ſimul conſpirabant ad tuendam, quam poſſidebant dignitatem, atque ut in communi cauſa colludebant*, uti Cabaſſutius in *Notitia Conciliorum* loquitur. Alexandro electo Gregorius Ariminum, Benedictus in Cataloniam aufugit. Uterque novos Cardinales creat, & verus Pontifex uterque haberi contendit. Factaque ſic Eccleſia Romana Triceps eſt. Mortuo quin etiam ſequente anno Alexandro V. veneno uti putatur, à Balthaſſare Coſſa ei propinato, ipſe Balthaſar Coſſa Neapolitanus, Johannes XXIV. poſt dictus, ſurrogatus eſt. Is ſtatim Legatos ad Principes Germaniæ miſit, rogavitque, ut Sigismundum Hungariæ Regem Imperatori Ruperto defuncto ſufficerent. Quod cum ex voto ſucceſſiſſet, Romæ Imperatorem coronaturus, & Eccleſiam tranquillaturus Concilium indicit, in cujus prima ſeſſione teſte, apud Bailium, Nicolao Clemangis, Bajecenſi Archidiacono, poſt miſſam de Spiritu S. celebratam, bubo, ferale omen, apparuit, ſupra Templi trabem ſedens, horrifica voce; oculis in Papam conjectis, ipſum monſtrifico ore ſalutavit, nec niſi fuſtibus interemptus abigi potuit. Unde falsè admodum Concilio huic Romano ab Antipapis objectum, Spiritum S. in ſpecie bubonis ci

Depoſito utroque in Concilio Piſano Alexander V. eligitur, renitente utroque.

Alexandro Balthaſſar Coſſa, ſeu Iohannes XXIV. ſuccedit, qui Sigiſmundum coronaturus & Eccleſiam tranquillaturus Concilium Romanum, cui bubo præfuit, coegit.

ei præſediſſe. Certè illud Concilium nulla fruge dimiſſum eſt.

Sigismundus Imperator ingentibus ſtudiis Eccleſiæ pacem reſtituere conatus, Conſtantiæ Concilium à Johanne convocari curat.

CXL. Cœterùm rebus ita deploratis Imperator Sigiſmundus, ut Eccleſiam miſerè laceratam & inexhauſta quadam vitiorum ac morborum colluvie inundatam ſanaret & recolligeret, tantos pro Romana Eccleſia ſuſcepit pertulitque labores, quantos ante ipſum pro Eccleſiæ ſalute pauciſſimi Regum vel Imperatorum ſubiiſſe leguntur. Etenim quò cœteri Reges in publicum Concilium (qua unica ratione Schiſma tolli, & deploratis ferè Eccleſiæ malis medicina adhiberi poſſe videbatur) coirent, non ſine graviſſimis laboribus, ſumptibus & periculis, Regna ferè omnia totius Orbis Chriſtiani peragravit, Galliam & Hiſpaniam adivit, in Angliam navigavit, Regibus nationum iſtarum perſuaſit, ut & ipſi in Concilium univerſale conſenſerint. Sed & in Italiam profectus Johanni Papæ Mantuæ perſuaſit, ut Conſtantiam ad Concilium veniret. Ita cœptum menſe Octobre A. MCCCCXIV. Concilium Conſtantienſe, ſeu potiùs, ut feſtivè Lutherus inſignivit, *Obſtantienſe* (eò quòd in eo inter alia definitum eſt, licet Chriſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis diſcipulis adminiſtraverit ſub utraque ſpecie Panis & Vini venerabile Sacramentum, *hoc tamen non obſtante*, poſtea à conficientibus ſub utraque & à laicis ſub una ſpecie panis accipiatur) ad quod ſexaginta millia hominum confluxerunt. Gerebatur ibi res quinque nationum, Italicæ, Gallicæ, Germanicæ, Hiſpanicæ & Anglicæ ſuffragiis. Sigiſmundus Imperator in ejus prima Miſſa, ut Diaconus, Evangelium cantavit. Conventu aperto, & data liberè loquendi poteſtate, plus quam quadraginta crimina, eaque graviſſima Johanni objecta & probata ſunt, inter quæ etiam illud, quòd Alexandrum deceſſorem conducto Marſilio Parmenſi Medico, veneni ope ſuſtuliſſet. Egit tamen cum

Fri-

Friderico Auſtriaco, ut ſe ex Concilio ſubducere velit. Quod cùm feciſſet ille, Papa abducto, Helvetii, inprimis Tigurini, ſuaſu Concilii, Papam & Fridericum perſequuntur & opimis ob id feudis ab Imperatore donantur. Retractus ex fuga Papa, & Manhemii in carcerem compactus, coactus eſt, Concilio dictante, Papatu ſe abdicare, ceu *hæreticus*, *negatæ animarum immortalitatis reus*, *atheus, Simoniacus, mendax hypocrita, homicida, veneficus, aleator, adulter, Sodomita, incarnatus* denique *Diabolus*, quæ & ſimilia Johannis ſcelera ex Coſmodromico Gobelini Perſonæ nuper etiam Odoricus Rainaldus in Annalium Baronii continuatione, aliisque repetiit. Mox Synodi Præſides decretum edunt, quo declarant, *Concilium Generale Legitimè congregatum habere poteſtatem immediate à Chriſto, atque eidem Papam ſubjectum eſſe.* Supererant duo Papæ, Gregorius & Benedictus, qui & ipſi citati, cùm comparere detrectarent, Pontificia dignitate exuti ſunt. Ita Gregorius animi mœrore confectus mox obiit: Benedictus cùm ſe præfractiùs gereret, etiam Eccleſiæ communione motus eſt. Inde perventum in Concilio ad negotium Reformationis, cujus capita à P. de Aliaco digeſta Sigiſmundus proponi mandat, ſigillatim de cauſis, propter quas Pontifex corripi & deponi poſſit; quas ante novi Pontificis electionem definiri petit. Urgentibus nonnullis, à Minoritis Reformationis initium ſumendum, Sigiſmundus idem meritò reſpondit: *Imò verò à Majoritis.* Perculſis ea voce Majoritis, ne, Pontifice nullo Imperator id exſequeretur, annitentibus iisdem, die Martini A. MCCCCXVII. eligitur nationum omnium & Cardinalium conſenſu Otho Columna Romanus, Cardinalis Divi Gregorii, qui quòd in feſto Martini Papa creatus eſſet, Martinus V. dici voluit. Cujus electi pedes magna lætitia primus Sigismundus oſculatus eſt. Primùm atque is conſecutus eſt imperium,

In eo depoſitis tribus Antipapis eligitur Martinus V. qui reformationem Eccleſiæ à Sigismundo tentatam eludit.

nulla ampliùs reformationis facta mentio eſt. Imperatore verò eam ſtrenuè urgente, Papa reſpondit, in aliud tempus opportunius remedium iſthoc differendum eſſe. Rem enim eſſe magni momenti, periculoſæ aleæ plenam, maturi conſilii indigam, ne, vi pace compoſita, novæ in Clero turbæ exoriantur. Ex Hieronymi quippe ſententia unamquamque provinciam ſuos habere mores, ſuosque ſenſus, qui è medio tolli ſine gravi rerum perturbatione nequeant. Et quia decreta ſint Concilia conſequentibus temporibus celebranda, iccirco reformationem temporibus illis reſervandam, finemque Conſtantienſi Concilio per quatuor jam annos extracto imponendum eſſe. Ita ſcilicet egregius Veterator Imperatori & reliquis Principibus illuſit, relictaque die XXII. April. MCCCCXVIII. Conſtantiâ, & impoſito Concilio fine in Italiam ad Voluptates ſe contulit & Romæ Jubilæum celebravit.

Eugenius IV. Baſileenſe Concilium cogit: mox verò à Patribus ejus ſibi metuens illud Ferrariam, atque inde Florentiam transfert, & à Baſileenſibus deponitur, Amadeo Sabaudo, ſeu Felice V. ſurrogato.

CXLI. Qui Martino ſucceſſit Eugenius IV. initio ſtatim Pontificatus ſui ratam habuit ſententiam Martini defuncti, cujus in eo concilia ſteterant, ut novum Concilium Baſileæ coiret. Coactum illud reformandæ Eccleſiæ gratia, indicente Eugenio A. MCCCCXXXI. uſque ad A. MCCCCXLVI. duravit. Cæterùm cùm audiret Eugenius, diſputari palam, Papam ſubeſſe Concilio debere, & potiorem eſſe Concilii quàm Papæ authoritatem, abrumpendi Concilii & Ferrariam transferendi conſilium, eo prætextu, quòd Græci locum eum ſibi delegiſſent; cepit, Sigismundo Imperatore & Præſidibus Concilii multùm refragantibus. Cumque cœptis ſuis Papa ἀνυπευθύνως inſiſteret, & Ferrariæ Concilium ſuum Papale, Johanne Palæologo Imperatore Conſtantinopolitano eò invitato, & irreverenter excepto, inchoaret, & mox etiam lue Epidemia ibi ſerpente Florentiam illud transferret; Concilium Baſileenſe bullam A. MCCCCXXXVII. edit, qua ab Of-

ficio

ficio Paſtorali Eugenius ſuſpenditur ob lupinam tyrannidem, ſimulque ſancitur, Eccleſiam in capite & membris reformandam eſſe, & Papam ipſum Concilio ſubjacere. *Quod niſi eſt,* inquit, *quis unquam Romano Pontifici quanquam improbiſſimo contradiceret?* Cujus Concilii authoritatem Stanislaus Felix in *Notis* ad Pallavicini *Hiſtoriam Concilii Tridentini,* ſtrenuè tuetur; licet Baſileam Baſiliſcum peperiſſe Antoninus Florentinus dictitaverit. Sed & Concilium Florentinum ab Eugenio ἐξ ἐναντίας celebratum, ceu illegitimum, adeoque *Conciliabulum*, damnat, denique Eugenio, eò quòd, ut *Seſſ. 26.* loquuntur Patres, nulla exhortatione ad emendationem morum, & abuſuum correctionem, trahi potuerit, electioni Paſtorum proborum non præbuerit aſſenſum, Beneficia Simoniacè contulerit, Concilio non adfuerit, bonos expulerit, pro gravi pecunia dignitates contulerit, Synodalia piorum Pontificum decreta revocârit &c. mox *Seſſ. 34.* ceu contumace exauthorato novum Pontificem, Amadeum Ducem Sabaudiæ, Felicis V. nomine inſignem, creant. Documenta ejus rei multifaria ἀξιομνημόνευτα à Goldaſto in Conſtitutiones Imperiales relata legere eſt. Interim Florentiæ cum Palæologo reliquisque Græcis, auxilia adverſus Turcas, unione & communione fidei promiſſa, paciſcentibus, tranſigitur, conveniturque ſequentes in Articulos: *Purgatorium eſſe, Papam Eccleſiæ caput eſſe, Spiritum S. à Patre & Filio procedere, S. Euchariſtiam in azymo & fermento indifferenter confici.* Hæc omnia Imperator Græcus à ſuis comprobari curat; repugnante acriter Michaele Epiſcopo Epheſino, & articulos de Papa inprimis & Purgatorio ſtrenuè oppugnante. Domum reverſi Græci συνυποκρινόμενοι odium incurrerunt omnium, articulos, quibus illi conſenſerant, apertè damnantium. Extat Epiſtola Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ad Bohemos, die 18. Jan. A. MCCCCLI. miſſa, & Catalogo

Florentinorum cum Græcis negotiatio lubrica à Græcis poſt rejecta

Teſtium Veritatis Græco-Latinè inſerta; in qua inter alia ſic ſcribunt: *Hortamur vos nobiſcum ad concordiam; non autem ſecundum illam Florentinam unionem ſimulatam, à certo veroq; conſilio abalienatam, quæ diremptio à veritate jure appellanda eſt. Quam ob cauſam illam quoque minimè admiſimus, imò prorſus repudiavimus: ſed ſecundum immutabile Veritatis decretum, in quo ſolo verè ac tutò uniri poſſumus.* Iſidorus tamen Ruthenorum, & Beſſarion Niceæ Epiſcopi, Pontificias partes amplexi, Cardinalium Romanorum in chorum cooptati ſunt. Decretum mox Eugenius edit, tantum abeſſe, ut Concilio ulli ipſe ſubjaceat, *ut tunc maximè mereatur, cùm Concilii decreta contemnit.* Quin & theſin hanc, *Concilium eſſe ſupra Papam*, ceu *hæreticam* damnat; dimiſſoque Florentiæ Conciliabulo Romam A. MCCCCXXXIX. revertitur. Inde in Felicem tonat, & hic Baſilea non minore ardore in Eugenium; convitia ſtatuæ Nabuchodonoſoris, idoli, Beelzebubis, Luciferi adverſus ſe invicem jactante ſtrenuè. Concilium verò Baſileenſe comparentibus Bohemis, poſt quinquaginta dierum diſputationem, communionem ſub utraque ſpecie, ceu liberam, ſcilicet jure Divino, non neceſſariam, permittit: Annatas & alias rapinas abolet; Huſſitis negantibus, ſe ullam doctrinam Scripturis ſacris non comprehenſam admiſſuros, per Cardinalem Cuſanum reſpondet: *Scripturas non ad eſſe, ſed ad bene eſſe Eccleſiæ facere. Tanto digniùs Verbum Dei tradi, quantò ab omni Scriptura remotius. Explicandam Scripturam eſſe juxta currentem Eccleſiæ ritum, qua ſententiam mutante Dei etiam judicium mutetur.* Tandem Eugenius ad diſſipandum Baſileenſe Concilium Carolum Franciæ Delphinum armavit. Qui cum gentium quadam perditiſſima colluvie, Alſatiæ vicos & civitates nonnullas dolo, proditione & blandimentis ingreſſus, Alſatiam omnem, vini atque frumenti feraciſſimam miſerè vaſtavit, ac ædes civium, caſas pauperum orphanorum & vidua-

Eugenii & Felicis contraria ſtudia.

Carolus Galliæ Delphinus Baſileenſe Concilium turbare conatus cladem ingentem ab Helvetiis, victus licet, patitur.

viduarum, ipſaque ſacratiſſima Dei Templa igni nefariè ſuccendit. Cùmque crudelitate extrema in Alſatia perpetrata, tandem cum armatis triginta millibus Baſileam adortus eſſet, à quatuor millibus Helvetiorum ita exceptus eſt, ut victor licet vix tertiam exercitus ſui partem, eamque mutilam & fractam, amiſſo etiam belli Duce Arminiaco, in Galliam reduxerit; Concilio Baſileenſi interim perſeverante. Retulitque hic Princeps dignam planè militia Pontificia mercedem. Perierunt enim in ea pugna, incentore Papa, ultra quatuordecim millia virorum fortium. Hæ ſcilicet Papales virtutes, hæ indulgentiæ fuerunt! Concilii ipſius Baſileenſis infelicèm exitum his verbis Rollfinxius in faſciculo deplorat: *Concilium Baſileenſe, in quo multa bona fuerunt inſtituta pro reformatione in capite & membris, habuit principium glorioſum, ſed finem humilem ac tribulatione plenum propter Schiſma. Mirabilis rerum eventus. Prævaluit Concilium Conſtantienſe contra tres Papas, eos dejiciendo, & quartum inſtituendo, cùm tot haberet adverſitates, & à nullo confirmatum fuiſſet. Illud autem tanta authoritate collectum & firmatum, nec unum potuit vel in modico reducere ad normam propoſiti ſui, imo e contra proceſſus ejus fuit impeditus ab uno. Ibi debile principium & finis glorioſus. Hic è contra præcisè fuit.* Et Matthias Ugolinus in Synodico ſuo: *Quid*, inquit, *tenendum tunc fuerit, cùm eodem tempore Concilia duo congregata, & ad invicem diſcrepantia reperirentur, videlicet Baſileenſe & Florentinum, ſolvat Chriſtus Jeſus, Magiſter & Doctor infallibilis Veritatis, pro ſinceritate fidei Eccleſiæ inviolabilis & ſponſæ ſuæ.*

CXLII. Tandem Eugenius, poſtquam Divina & humana omnia perturbavit, A. MCCCCXLVI. fatis conceſſit, διάδοχον nactus Nicolaum V. (alii VI. vocant) qui Thomas Sarzanus antea dictus eſt. Friderici III. Imperatoris interceſſione ceſſit ei Felix V. dignitate Cardinalis con- *Conſtantinopolis a Papa ob negatum primatum prodita, deſerta a Turcis occupatur, &*

 ten-

unà Oriens Chriſtianus ferè totus eorum jugum ſubit.

tentus, abolendi Schiſmatis pernicioſi gratia. Obſeſſa à Turcis Conſtantinopoli, Conſtantinus Palæologus apud Nicolaum Papam ſuppetias nequicquam implorat eò quòd Græci Papæ primatum conſtanter abnuerent. *Græci*, inquit Nauclerus, *ad Latinorum opes fruſtra confugiunt, à Pontifice Nicolao V. lacrymis ac fletibus auxilia petentes.* Sic deſerto malignè Imperatore, urbs Conſtantinopolis die XXIX. Maji A. MCCCCLIII. à Muhammede capta, Turcicum jugum, unà cum Imperio Orientali univerſo, ſubiit: Conſtantino ipſo in fuga graviter vulnerato, cujus mox caput reſectum, Muhammedi ſuave ſpectaculum offertur. Tanta Romanenſium perfidia fuit, qui Imperium univerſum Orientale Chtiſtianum Turcis horrendum in modum ſubjugatum, quàm Pontificia dominatione ſolutum, maluerunt. Pereuntes tot Chriſtianos, qui ſervare cùm potuiſſent, & ob Chriſti Salvatoris amorem debuiſſent, non ſervârunt tamen, eos perdidiſſe cenſentur meritò. Ita malorum & calamitatum omnium fundus & architecta Roma fuit.

Nicolai V. erga literas & literatos amor inſignis prædicatur.

CXLIII. Cœterùm Nicolai liberalitatem, & erga literas literatosque benevolentiam incomparabilem, vehementer Scriptores prædicant. Omnium inſtar Nauclerus *Generat.* 49. ſic illum commendat: *Laudatur Nicolai liberalitas, qua erga omnes uſus eſt, maximè verò literatos. Quos & beneficiis, & officiis mirificè juvit, eos præmiis ad componendum, & ad vertendos Græcos authores in Latinum ita perpulit, ut literæ Græcæ & Latinæ, quæ ſexcentis jam annis in ſitu & tenebris jacuerant, denuò ſplendorem aliquem adeptæ ſint.* Certè negari nequit, Pontificis hujus opera literas & Muſas in Europa quodammodò reformatas & renatas eſſe, proximæque adeò etiam Religionis ipſius reformationi quodammodo præluxiſſe. Ex Oriente inprimis Turcarum, qui Conſtantinopoli diu imminentes eam tandem ceperunt, &

bonis

bonis etiam literis exilium indixerunt, metu Romam ſe contulerunt Viri undiquaque doctiſſimi, Emanuel Chryſoloras, Byzantinus ſeu Conſtantinopolitanus, qui Græcæ Grammaticæ Erotemata ſcripſit; Theodorus Gaza Theſſalonicenſis, Græcè & Latinè doctiſſimus; Georgius Trapezuntius, Chalcondylas Athenienſis; Joh. Laſcaris, Demetrius, aliique, qui immenſo Dei beneficio artium igniculos in Græcia per Turcarum barbariem tantùm non extinctos, in Latium aliasquè regiones transduxerunt. Nicolao certè Georgius ille Trapezuntius, Demetrius, & ex Europæis Georgius Valla, Nicolaus Perottus aliique viri celebres in deliciis unicè fuerunt. Meritoque Pontifici huic acceptum referimus, quicquid ſplendoris Latinæ & Græcæ literæ in Italia primùm, poſtea etiam in Germania, acceperunt. Sicut autem olim Moſes in aula Ægyptiaca educatus eſt, qui poſtea filios Iſraëlis ex Ægypto eduxit: ita in ipſa quoque Antichriſti aula bonas literas promotas, earumque deinceps auxilio Antichriſtum Orbi revelatum, & in multorum cordibus confoſſum eſſe, mirum certè non eſt.

Ita in ipſa Antichriſti aula nutriuntur literæ, quarum poſt auxilio revelatus Antichriſtus eſt.

CXLIV. Neque parum ad bonarum literarum incrementa, & conſequentem veræ etiam religionis, & oppoſitæ eidem Antichriſtianæ tyrannidis, quam Romana hactenus Hierarchia in Eccleſia exercuit, cognitionem divinum chalcotypiæ aut typographiæ, quam impreſſuram ferè appellant, inventum ac beneficium nunquam ſatis laudatum contulit. Anno ſcilicet MCCCCXL. Johannes Gutenbergius Argentinenſis aurifex, Moguntii primùm magnis artem eam ſumptibus prom[illegible]. Eandem poſtea Johannes Mentel ibidem auxit, [illegible]us Reoſingerus Argentinenſis Neapolin in Italiam transt[illegible]xit. De inventore tamen artis controverſiam Moguntinis alii movent, quos inter Hadrianus Junius Bataviæ ſuæ *cap.* 17. ejus inventionem

Ad revelationem Antichriſti etiam Typographia eadem ætate inventa contulit multum.

nem civi cuipiam Harlemenſi acceptum retulit. Quam controverſiam pluribus Doctiſſ. Mollincrodius diſcuſſit. Sed de inventore quicquid ſit (nam etiam cum Pomponius Lœtus utriſque laudem præreptam voluit, ſcribens ad Auguſtinum Maphæum, imprimendi facultatem multis ſeculis intermiſſam, paulò ante revocatam eſſe: tum Jovius *hiſtor. lib.* 14. in regione Sinarum libros ante multos annos impreſſos extare ait; tum denique Alphonſus Mendoza *lib. III.* 16. in Regno Chinæ artem typographicam quingentis annis ante, quàm ad Germanos veniret, in uſu fuiſſe ſcribit) nobiliſſimum iſthoc inventum libros, quibus Romanæ Eccleſiæ pudenda detecta ſunt, aperuit, & longè lateque invitis adverſariis omnibus diſperſit, & adhuc dum per omnes Orbis angulos ſpargit. Sibylla etiam Erythræa de Antichriſto vaticinans, prædixit, fore ut per linum tandem perdatur. Sic enim carmen habet. Ἄιλινος ἔκτοτε καιρὸς, ὅτι λίνος αὐτὸν ὀλεῖται. *Miſerum inde tempus, quia linum illud perdet.* Chartâ ſcilicet, in qua libri excuduntur, ex lineo panno conficitur.

Pius II. promiſſam reformationem nunquam præſtat, ſed Majeſtati Pontificiæ augendæ unicè intentus eſt.

CXLV. Nicolao V. in ſede Pontificia Calliſtus III. huic verò Æneas Sylvius Piccolominæus Genuenſis, Vir cætera doctiſſimus, & in Concilio Baſileenſi paulo ante celeberrimus, qui Pii II. nomen ſibi impoſuit, ſucceſſit. Exſpectârunt ab ejus eruditione, aureisque promiſſis Viri boni Eccleſiæ pacem & tranquillitatem: ſed fefellit eos ſpes concepta plurimùm, documentumque impietas Pii dedit, quàm deplorata ſit Eccleſiæ ſalus.. Papa enim creatus Auguſtini Exemplum præferens *Bullam retractationis* ſcripſit, qua ea, quæ in Baſileenſi Concilio adverſus Eugenium geſſit, revocavit; rectiùs facturus, ſi ejusdem S. Auguſtini exemplo Confeſſionum libro edito peccatum juventutis, quod Epiſtola ad Patrem data (quæ decima quinta eſt,) confeſſus Patri eſt, magis etiam ipſi Deo con-

confeſſus eſſet deinceps. Majeſtatem Pontificiam neutiquam minuere, ſed augere in immenſum conatus nihil intentatum inauſúmque reliquit, palam præ ſe ferens, ſe neque Reges, neque Duces, neque populos ullos formidare; quin adverſari ſibi auſos aperta vi ad obedientiam Apoſtolicam reducturum; Bulla inſuper de non appellando à Papa ad Concilium edita. Palam igitur ſe Regi Galliæ Pontificiam tyrannidem & rapinam in Regno ſuo coërcere nonnihil paranti, Regi Apuliæ, Sigiſmundo Archiduci Auſtriæ, quòd Nicolaum Cuſanum à Pio deſignatum, ut ditionis ſuæ homines excoriaret, rejeciſſet, oppoſuit; Germaniam horribilibus bellis inteſtinis intricavit; Dietherum Comitem ab Iſenburg, electum Archiepiſcopum Moguntinum, pallium Epiſcopale viginti millibus ſexcentis quinquaginta aureis Rhenenſibus redimere tardantem, eò quòd authoritate Concilii Baſileenſis Annatæ damnatæ abolitæque eſſent; ita cum Adolpho Naſſovienſi æmulo ejus commiſit, ut præcipuis Germaniæ Principibus in partes concedentibus, horribilibus bellorum civilium incendiis univerſa fere Germania conflagraverit.

In gloria ejus adverſus diverſos Principes facinora.

CXLVI. Jam viſi Pontifices erant ad eum tyrannidis & impietatis gradum perveniſſe, cui nihil ampliùs addi poſſet. Et tamen ſequentes Pontifices rationem invenerunt, qua & faſtigium & pinnulas ipſas huic ædificio imponerent. Inter eos poſt Paulum II. Montium pietatis, ſeu potiùs impietatis (de quibus Dorothei Aſciani liber ſingularis extat) authorem Sixtus IV. A. MCCCCLXXI. Papa creatus, cujus quidem ſubactum in omni genere literarum judicium laudatur, excuſſo pudore omni, iis libidinibus impuriſſimum ſe mancipavit, ut eas prodere pudor Scriptores prohibuerit. Aliquid tamen dicere Weſſelus Groningenſis, vulgò *Lux Mundi* dictus, in Tractatu de Indulgentiis Papalibus; nec non Cornelius Agrippa in

Sixti IV. impuritas variè teſtata.

declamatione ad Lovanienſes, ſuſtinuerunt. Idem Agrippa *de Incertitud. & Vanitate ſcient. cap.64.* Lenoniam à Sixto inſtitutam ſic deſcribit: *Recentioribus temporibus Sixtus Pontifex Max. nobile lupanar inſtituit, &c. Romæ ſcorta in ſingulas ſeptimanas Julium pendunt Pontifici. Qui cenſus annu⁹ nonnunquam viginti mille ducatos excedit* (ſunt qui quadraginta mille poſt numeraverint) *Adeoque Eccleſiæ Procerum id munus eſt, ut unà cum Eccleſiarum proventibus etiam lenociniorum mercedem numerent. Sic enim illos ſupputantes aliquando audivi. Habet (inquientes) ille duo beneficia, unum Curatum aureorum viginti; alterum, prioratum ducatorum quadraginta, & tres putanas in bordello.* Quis verò ad nefandam fœditatem hanc non obſtupeſcat? Impuriſſimum tamen & obſcœniſſimum Antichriſti Regnum hoc in facinore apertè cernitur. Taceo iniqua bella ab ipſo adverſus Nicolaum, Vitellium, Florentinos, Regem Siciliæ, Venetos geſta. Bello quidem adverſus Venetos ſuſcepto Helvetios fœdere ſibi junxit, quibus dono miſit vexillum rubrum, Bulla ſingulari ad eos deſtinata commendatum, ſub cujus finem ita ſcribit: *Nos vexillum ipſum benediximus, ut ſub eo militantes benedictionem Omnipotentis Dei ſemper vobiſcum habeatis. Eapropter (quod huic Sedi ſanctæ ac vobis fauſtum ac felix ſit) læto & magno animo vexillum hoc, quod præfata ſedes vobis donat, accipientes, contra ejuſdem Sedis inimicos virtutem veſtram oſtendite. Ite animis lætis contra hoſtes Eccleſiæ, & illam ab oppreſſoribus LIBERTATIS ECCLESIASTICÆ, ac facientibus contra illam, ſolita illa veſtra magnanimitate defendite. Inferat præpotens exercitus veſter vexillum, Altiſſimi nomine invocato, contra dictæ Sedis inimicos. Et quemadmodum columna nubis in deſerto populum Dei præcedebat & dirigebat in viam ſalutis & victoriæ, ita quicunque ſub eo pro ipſa Eccleſia Romana pugnaverint, à Domino noſtro Jeſu Chriſto benedicti ſint, & plenariam habeant peccatorum ſuorum omnium remiſſionem & indulgentiam, quam ex tunc,*

Lupanaria inſtituit primus.

Et bella iniqua gerens cum Helvetiis fœdus init, iiſdemque pudendâ bullâ vexillum donat.

& per præſentes concedimus. Maledictus ſit, quicunque contra vos pro Eccleſia Romana prædicta pugnantes pugnabit, aut facere contra præſumpſerit. Vobiſcum autem ſit benedictio Domini perpetua, cum laude & gloria Omnipotentis Dei, ejúſque Beatæ Mariæ Virginis, in ſecula ſeculorum. Ex qua Bulla cernere eſt Antichriſti artes nefarias, & dolos, quibus gentibus fortiſſimis & ſimpliciſſimis impoſuit. Neque major religio vel pietas fuit Alexandri VI. A. MCCCCXCII. ex intervallo ſuccedentis. *Cui*, ita Guicciardinus loquitur, *non ſinceritas, non verecundia, non veritas, non fides, non religio ulla aderat.* Quóque Pontifice Romam, gentium illud aſylum, *carnificinam* factam eſſe, venalibus in ea cunctis ſacris, Paulus Langius Monachus in Citizenſi Chronico ex Volaterrano commemorat. Mores ejus turpiſſimos, avaritiam inſatiabilem, ambitionem ſine modo, crudelitatem pluſquam ferinam, ſpurios, quos plures habebat, per fas & nefas ad ſumma provehendi cupidinem fœdam, paſſim Scriptores memorant. Ditiones temporales ad ipſum nullo jure pertinentes, in utraque ſcilicet India noviter detectas, Bullâ inter Reges Hiſpaniæ & Luſitaniæ diſtribuit, haud equidem exemplo Chriſti, qui legitimam hæreditatem partiri gravatus eſt, ſed potiùs Sathanæ, qui Chriſto ſe adoraturo in celſo monte mundi Regna oſtentavit & promiſit, licet eorum vola vel veſtigium ad eum jure nullo pertinuerit. Cum Lucretia filia notha, quam primùm Ludovico Sforciæ, mox Aloiſio Aragoni, Alphonſi Regis filio, & denique hoc interfecto Alphonſo Eſtenſi, Ferrariæ Duci, elocavit, furtivam inceſtámque conſuetudinem & ipſe & filius Cæſar Borgias habûiſſe creduntur. Certè Jacobus Sannazarius Poëta celebris & eximius Lucretiæ huic Epitaphium ejuſmodi cecinit:

Alexandri VI. impietas.

Hic jacet in tumulo Lucretia nomine, ſed re
Thais, Alexandri filia, ſponſa, nurus.

Habuitque exitum impietate ſua dignum. Teſtibus enim Panvinio, Guicciardino, Bembo, Jovio, ex quibus etiam Staroulſcius & Carriere repetunt, poculo venenato, quo Cardinales nonnullos letho dare paraverat, per errorem ipſi propinato, perfidia in caput deteſtabile authoris recidente, periit.

Nubes teſtium quæ ea ætate adverſus Eccleſiam Romanam Antichriſtianam & Babylonicam emerſit, indigitata.

CXLVII. Eccleſiâ Romanâ hoc in primis Seculo in capite & membris, doctrina & moribus, corruptiſſimâ, non defuit νέφος μαρτύρων, *nubes teſtium* veritatis, qui & Veritati cœleſti locuples teſtimonium perhiberent, & corruptionem Eccleſiæ extremam propalam inſectarentur. Urbani & Clementis Antipapæ temporibus Univerſitates *Pariſienſis, Oxonienſis* & *Pragenſis* Papam cum ſuis tyrannidem in Eccleſia exercere, & Papam errare poſſe ſæpiúſque errâſſe, apertè contendebant. *Joh. Andreas* Romam à latronibus fundatam, in priſtinum ſtatum rediiſſe aſſeruit. Dialogus editus *Petri & Pauli* totam curiam Romanam erroneam, & in ſtatu damnationis eſſe, docuit. *Vincentius* Eccleſiaſtes Venetus, *Matthæus Pariſienſis* in Bohemia, *Joh. Purvæcis* in Anglia, *VValdenſes* & *Lollardi* paſſim Papam Antichriſtum eſſe affirmârunt. *Theodoricus & Nyem* Gregorium & Benedictum Pontifices *Seniores Babylonis* inſignivit. Johannis XXIV. cumprimis tempore *Nicolaus Clemangis* Archidiaconus Bajocenſis, Papam Antichriſtum, Eccleſiam Romanam Babylonem, meretricem magnam eſſe, à qua non affectu duntaxat, ſed pedibus etiam, exeundum ſit: *Petrus de Aliaco, Zabarella* Cardinalis, & cum iis utrumque concilium *Conſtantienſe* & *Baſileenſe*, Papam Concilio ſubeſſe: *Johannes Gerſon*, Cancellarius Pariſienſis, Papam errare, deponi, ab Eccleſia auferri poſſe: Indulgentias & traditiones Eccleſiæ inutiles eſſe: ruinam Eccleſiæ imminere: *Theodoricus Urias*, Monachus Germanus, Eccleſiam Romanam ex aurea argenteam, ex argentea ferream, ex

ferrea

ferrea terream factam eſſe, neque aliud ſupereſſe, quàm ut in ſtercus abiret: *Theodoricus*, Epiſcopus Croatiæ, Eccleſiam Romanam ruituram, ac tum Eccleſiam florem priſtinum recuperaturam: *Johannes Huſſus*, & *Hieronymus Pragenſis*, & cum iis *Bohemi* ac *VVicleſiſtæ* innumeri, ipſáque Huſſitis conſentiens Regina Bohemiæ *Sophia*, nec non militiæ Huſſiticæ dux fortiſſimus *Ziſca*, Eccleſiam Romanam Antichriſtianam, Babylonicam meretricem eſſe, tyrannide, Idololatria, magia ſcatere, &c. aſſa voce clamârunt. Eugenio IV. Pontifice in Concilio Baſileenſi, *Pet. de Aliaco* Cardinalis Cameracenſis, *Joh. Segovienſis* Theologus Hiſpanus, *Ludovicus* Cardinalis Arelatenſis, Cardinalis *Julianus Æneas Sylvius*, aliique innumeri, Papæ poteſtatem & ὑπεροχὴν ſtrenuè oppugnârunt, & Eccleſiæ Romanæ reformationem graviſſimè urſerunt; quam in rem etiam Pet. de Aliaco libellus aureolus extat. Extra Concilium *Alanus Carterius*, Carolo VII. Regi Galliæ à Secretis, adverſus Romanam Eccleſiam librum compoſuit: ipſe; *Carolus VII.* Eccleſiæ Gallicanæ Concilium celebravit Biturigibus, ubi ſub titulo Pragmaticæ Sanctionis Concilii Baſileenſis acta confirmavit, adeóque beneficiorum Regni collationes, & ad Romanam Curiam appellationes ſeverè prohibuit: aliique etiam, inprimis *Thomas Rhedonenſis* Carmelita, *Manfredus Vercellenſis*, *Guilhelmus Taylour*, *VVilhelmus VVithe*, Veritati adverſus Romanam Eccleſiam luculentum teſtimonium perhibuerunt. Pio II. Pontifice *Sigiſmundus* Dux Auſtriæ, auctore Gregorio Heimburgenſe J. V. D. à Papa ad Concilium, & à Concilio ad Chriſtum ipſum provocans, impiis Pii, dicentis; *provocationem ad Concilium novam hæreſin, & inſpirationem Diabolicam eſſe*, diris devotus eſt: *Heimburgenſis* ipſe, Noribergenſis Syndicus celebris, ſcripto adverſus Primatum Papæ libro, Synago-

gam Romanam Babylonem & meretricem vocavit, Pontificis Poteſtatem meram tyrannidem & uſurpationem eſſe pertendit: denique Babylone ea exire omnes pios juſſit: *Bohemi* publicâ adverſus Papam apologia Veritatem aſſeruerunt. *Univerſitates* pleræque Germaniæ, Galliæ, Angliæ, Bohemiæ Conſtantienſis & Baſileenſis Concilii decretis adverſus Papam cuſis adhæſerunt: denique *Antonius Rozellus* Juris Profeſſor Patavii, vulgato de Monarchia libro, omnem Papæ poteſtatem temporalem oppugnavit. Paulo II. Pontifice *Rodericus Zanches* Zamarenſis Epiſcopus, Papæ Referendarius, Romanæ Eccleſiæ extremam ſuperſtitionem deploravit: *Stephanus Brulifer* Sorboniſta Franciſcanus libris editis, Papæ & Concilio competere poteſtatem novos fidei articulos cudendi negavit, & operum etiam merita refutavit. Sixto IV. Pontifice *Ludovicus XI.* Galliarum Rex pro Pragmatica ſanctione tres conſtitutiones edidit: *Johannes de VVeſalia* Wormatienſis Concionator Papæ tyrannidem notavit palam: *VVeſſelus* Groningenſis libris editis Papatus abuſibus contradixit. *Gochius Pupperus* Mechlinienſis Presbyter articulum de juſtificatione orthodoxè vereque tradidit. Denique Alexandro VI. Pontifice impuriſſimo, *Mancinellus* pro concione Papæ ſcelera exagitavit: *Guicciardinus* Eccleſiæ Romanæ Vexillarius Pontificum ſcelera detexit: *Baptiſta Matuanus* Carmelita, & cum eo Jacobus *Jannazarius* poëmatis ſuis in abominationes Romanas invecti ſunt. *Hieronymus Savanarola*, à Pico Mirandulano, Marſilio Ficino, Guicciardino, Flaminio, aliiſque publicis ſcriptis defenſus, Eccleſiæ Romanæ traditiones evertit, doctrinam ſanam de Juſtificatione egregiè illuſtravit, indulgentias rejecit, denique Antichriſtum Romanum digito veluti commonſtravit. Horum omnium teſtimonia conſignatiſſima Catalogus Teſtium Veritatis, Wolphii

Lectio-

Lectiones Memorabiles, Pleſſæus, Martyrologia, Bohemicum inprimis, aliíque exhibent. Tantis verò doctoribus & teſtibus veritatis cum abundaverit circa ea tempora Eccleſia Dei, non potuit non titubare Roma, & Chriſti Regnum paulatim emergere, tenebráſque Antichriſti depellere.

CXLVIII. Denſiſſimam illam teſtium veritatis nubem Romanenſis Factio equidem diſcutere magno niſu, ferro flammaque adverſus eos ſæviendo, ſuſtinuit. Quid enim fortiſſimis heroibus & Callinicis Chriſti *Johanni Huſſo* & *Hieronymo Pragenſi*, contra fas obſtrictæ multis modis fidei, abituros ſcilicet fide qua veniſſent, adeóque dato commeatu ejuſmodi, qualem ægrotus Leo promittebat beſtiis ad ſe viſendum accedentibus; Conſtantiæ contigerit, lippis certè & tonſoribus notum eſt. Neque contenti ea ſtrage Pontificii, conſilia de tota Bohemia abolenda mox agitârunt. Cùm enim Proceres ejus præcipui ſcriptis Conſtantiam literis graves ob iniquiſſima de Huſſo & Hieronymo ſumpta ſupplicia querelas moviſſent; Martinus V. A. MCCCCXX. excommunicatione adverſus eos Florentiæ publicata claſſicum inſuper canens, Cæſarem, Reges, Principes, Marchiones, Comites &c. ad arma contra eos invitat, & per vulnera Chriſti, ejúſque ſalutem orat, ut junctis viribus, eos penitus extirpent; ſceleſtiſſimo cuique, dum unum Bohemum occiderit, plenaria peccatorum omnium remiſſione promiſſa. Quo incentivo inflammatus Sigiſmundus, totius Germaniæ vicinorúmque Regnorum viribus ſuccinctus, Antichriſtiani furoris ſatellitem ſe gerit, valido cum exercitu Bohemiam ingreſſus, eámque bellis decimum tertium in annum continuatis fatigans. Quæ bella Huſſitica plus admirationis, quàm fidei, apud poſteros habitura Æneas Sylvius dixit; eò quòd ſemper Huſſitarum, quàm

Pontificia adverſus eoſdem tyrannidis ſpecimina in Huſſi, Hieronymi, aliorum ſuppliciis & Bohemorum perſecutione produntur.

quàm Pontificiorum, arma proſperiora fuerunt. Non paucos tamen intrepidum pro Veritate martyrium paſſos Martyrologium Bohemicum *Capp.* 10. 11. &c. inducit. Taceo *Oldocaſtelum*, pluréſque alios in Anglia, *Thomam Rhedunenſem* Carmelitam, *Manfredum Vercellenſem*, *Guilhelmum Taylour*, *VVitthe*, *Hieronymum*, *Savanarolam*, Florentinum, alióſque ſtrenuos pro Veritate cœleſti athletas, Pontificum furore horribiliter cruciatos extinctóſque. Adeò Romanenſes

Jam pridem verum non didicere pati.

Julii II. tyrannis & ſævitia.

CXLIX. Seculi *Decimi Sexti*, quod renaſcentis in eo Evangelii & concuſſi non leviter Regni Pontificii gloria inclytum fuit; initio Eccleſiæ Romanæ habenas moderatus eſt Julius II. *quem* ante Papatum *omnes*, Guiciardino teſte, *moroſiſſimum*, *intolerabilem*, *truculentum & quietis impatientem*, *quique in eximios quóſque viros immanes jam inimicitias exercuiſſet, noverant.* Tyrannidis, quam ſtatim Papa factus exercuit, ſpecimina Onuphrius, Guiciardinus idem, alii, narrant. Statum certè utrumque Politicum & Eccleſiaſticum miſerè perturbavit: neque quiſquam antehac Pontificum ita turpiter ulli Imperatori illuſit, ſicut hic Maximilianum nefariis ſuis artibus circumſcripſit.

Bella adverſus Venetos, Maximilianum & fœderatos Gallos improbè geſta.

Cùm enim ad bellum Venetum graviſſimum eum impuliſſet, ac is Venetos, Pontificiæ Sedi rebelles, captis eorum urbibus præſtantiſſimis, & effuſo immenſo cruore, ingentes ad anguſtias redegiſſet: Julius abſterſo omni pudore, contra fidem datam, coràm Imperii Ordinibus Auguſtæ congregatis non tantùm Venetos pacem petentes in gratiam recepit, ſed & percuſſo cum ipſis fœdere, exercitum ſuum adverſus Imperatoris confœderatos, Ferrarienſem & Ludovicum XII. Regem Francorum, iniquiſſimus & perfidiſſimus bellator eduxit, cum ea voce, quæ ipſum non S. Petri, ſed perditiſſimi & ſceleratiſſimi latro-

latronis ſucceſſorem eſſe commonſtravit. Cum exercitu enim Roma egreſſus, Petri clavem furibundus in Tiberim jactavit, adeoque, uti ingenioſè Bibliander concluſit, omne, quòd à S. Petro ſe habere finxit jus, Tiberino flumini reſignavit; additis hiſce verbis: *Quia clavis S. Petri ampliùs nil juvat*, (evaginato gladio) *valeat gladius S. Pauli.* Sed Deus juſtus ſcelerum vindex nequitiam inultam non ſivit. Commiſſo enim apud Ravennam ipſo die Paſchatis cruento prœlio, ingentem ſtragem à Gallis paſſus, victoriam quamvis cruentam iiſdem conceſſit. Ita ἀλλοπρόσαλλος denuo opera Matthæi Langi, Epiſcopi Salisburgenſis, Imperatoris Maximiliani amicitiam ambiens impetránſque, & Helvetios Matthæi Schyneri, Epiſcopi Valeſiani, & poſt ἀντιμισθίας ἕνεκα Cardinalis creati, hominis verſutiſſimi, icto cum iis fœdere, ſibi adjungens, Venetíſque auxiliantibus, mox Mediolanum obſidet, &, pulſis inde Gallis occupat. Helvetiis ob rem præclarè ſcilicet geſtam, bullatas indulgentias, titulos amplos, pileum, gladium, aliáque privilegia contulit, quin & ſignis militaribus eoſdem exornavit; atque ſic exemplo patrui ſui Sixti IV. egregiè illis illuſit. Bellum hoc, auſpice Julio, contra Regem Francorum inceptum, per multa poſt prœlia cruentiſſima & calamitates graviſſimas extractum, vix tandem compoſitum & finitum eſt. Retulitque Orbis Chriſtianus Patri ſuo Beatiſſimo acceptum, quòd ſub ejus, ceu veriſſimi υἱοῦ ἀπωλείας *filii perditionis* auſpiciis, gladio, inedia, aliiſque belli incommodis plus quam ducentena hominum millia interierunt. Viſum tandem Patribus nonnullis ſincerioribus Papam ad rationem reddendam villicationis ſuæ adigere, inſtituto Piſis, Imperatore & Rege Francorum conſentientibus Concilio. Sed effecit Julius artibus ſuis, ut non ſine tumultu & vulneribus, & re infecta, Concilium diſſolveretur. Concilii illius Piſani poſterioris acta

Helvetios fraudulento fœderi innexos bullatis indulgentiis mactat.

Piſano Concilio inſtituto ad reddendam rationem villicationis ſuæ citatus, anathemate adverſarios ſe-

rit, & Concilium Lateranum indictum iiſdem opponit.

una cum actis Piſani prioris, apologia Philippi Decii Juriſconſulti Itali munita, ex Bibliotheca Regia Lutetiæ ante annos plus ſexaginta publicam in lucem prodierunt. Alterius etiam Concilii ejuſdem apologiæ Bailius in *ſumma Conciliorum* meminit; cujus *cap. 6.* Cardinales proteſtantur, *ſe nunquam dignitatem Pontificiam affectâſſe, ſed Ariſtócraticam moderationem voluiſſe reſtituere, qua Chriſtus primatum Sedis Apoſtolicæ temperaverit.* Cùmque Concilium illud aliò tranſlatum eſſet, Julius ad ſolitas Pontificibus artes converſus, Regem Francorum unà cum Patribus illis diris devovit, & dignitatibus exuere conatus eſt. Et ne cauſæ ſuæ diffidere videretur, ipſemet Romæ Concilium indixit, in Laterano, eo videlicet loco, in quo nihil metuendum ipſi erat, & in quo vota omnia in poteſtate ſua habuit. *Julio* (ita ipſemet Onuphrius ſcribit) *mens non fuit quicquam boni in illo Concilio agere, ſed tantùm Concilio, & Cardinalibus ſibi adverſantibus adverſari.* Neque verò Lateranenſe iſthoc Concilium Generalis Concilii nomen mereri, etiam Stanislaus Felix adverſus Pallavicinum ſolidè comprobat. Et *Cœtum quendam non in Spiritu Dei congregatum illud fuiſſe,* Gallia, teſte Launojo, affirmavit. Fertur porro ſæpe Imperator Maximilianus ingeminâſſe verba hæc: *Deus æterne, niſi vigilares, quàm malè eſſet mundo? Quem regimus nos, ego miſer venator, & ebrioſus ille ac ſceleratus Julius!* Quin & ipſe noviſſimus Concilii Tridentini ſcriptor & Cardinalis Pallavicinus *lib. I. cap. I. n. 5. 6.* non diffitetur, *fuiſſe Julium feroci animo atque iracundo: indulſiſſe illum militiæ ſtudiis, ſupra quàm opus fuit, & ſupra quàm tanti capitis ſanctitatem deceret.* Stolidè tamen ſic illum excuſat: *Næ, ſi tam feròx non fuiſſet, nunquam Eccleſia recuperâſſet majorem potiorémque ſuæ ditionis partem.* Ferocem ergo temperalium & mundi gratia eſſe Chriſti huncce Vicarium oportet!

Sfortiæ Pallavicini de Julio judicium, & ejuſdem frivola excuſatio.

Teſtes Veritatis in ea ætate.

CL. Non defuerunt etiam Julii hujus ætate Veritatis pro-

promachi plures, qui Romanæ Eccleſiæ ulcera tangerent. Et in Gallia quidem non tantùm Waldenſes, Romanæ Curiæ adverſarii, qui à trecentis jam annis in montibus Narbonenſis Galliæ Provinciæ & Allobrogum ſub Alpinis Vallibus aliiſque locis in eadem fide, puritate & ſimplicitate pergebant: Regi Ludovico ſuam à Romana Eccleſia diſceſſionem & innocentiam comprobavere, eique fidem & vitam eorum edocto memorabilem hancce vocem: *Illi me cæteriſque ſubditis meis meliores ſunt*; extorſere. Sed *Faber* quoque *Stapulenſis* Theologiam ad limpidos fontes revocavit, nequicquam à Sorbona eo nomine vexatus. *Guilhelmus* etiam *Budæus*, Vir doctiſſimus, pragmaticam Sanctionem ſtrenuè laudavit, & Eccleſiam factam eſſe meretricem, provinciatim merentem, aſſeruit; quin & tota Eccleſia Gallicana *plenitudinem poteſtatis* Pontificiæ *plenitudinem tempeſtatis* appellare non dubitavit. Ne dicam *Ludovicum XII.* Regem monetæ juſſu ſuo cuſæ hæc verba inſcribi curaſſe: *Perdam Babylonis nomen*, cui proin magno Authori Roma Babylon fuit. Sed & *Johannes Picus Mirandulanus* apertè contra Tranſſubſtantiationem & cultum imaginum diſputavit. Erfordiæ verò *Sebaſtianus Brand* Pontificias merces vehementer exploſit, & Reformationem Eccleſiæ inſtare prædixit. Denique Eccleſiæ *Bohemicæ, Moravicæ* & *Sileſiæ*, Confeſſionem in præcipuis noſtræ conformem, & Apologiam Uladislao Hungariæ Regi obtulerunt.

Waldenſes, Faber Stapulenſis, Budæus, Picus Mirandulanus, Ludovicus XII. Eccleſia Bohemica, Moravica, &c.

(o)

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS SEXTA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ per Reformationem, ſeu ſeparationem fidelium, ſuæ in Spiritualibus & temporalibus poteſtatis cladem graviſſimam patientis.

Inde à Leone X. ſeu A. C. M. D. XVII. ad Concilii Tridentini finem, ſeu A. C. M. D. LXIII.

BREVIARIUM.

CLI. *Leonis X. Papatus. De eo vaticinium Abbatis Johannis. Lateranenſe Concilium ſub eo continuatum Piſanum extinguit. Honores Divini in eodem Concilio ipſi tributi. Principum diſſidia fovet, & primò Cæſarearum, mox converſa fortuna, Gallicanarum partium fit. Caroli V. electioni obſiſtit; & denuo mutata fortuna Cæſareis partibus ſe adjungit. Opera Sedunenſis Cardinalis Helvetios nefariè dividit.*

CLII. *Mercator & Cananæus ingens fuit. Ejus avaritia ex Paulo Langio deſcribitur. Falſis prætextibus indulgentiarum commercium exercet.*

CLIII. *Omen ruituri mox Papatus, Zvvinglii & Lutheri heroicis auſibus impletur.*

CLIV. *Leo-*

CLIV. *Leonis Atheiſmus & impietas probata ex diſputatione de immortalitate animæ ab eo deciſa; Pico Mirandulano.*

CLV. *Cardinale Pallavicino;*

CLVI. *Eccleſiæ Romanæ Reformationis indiga corruptio, aſſerta ex Paulo Langio.*

CLVII. *Authore libri, cui nomen Onus Eccleſiæ; nec non Authore libelli de decimis non præſtandis, & Appellatione Univerſitatis Pariſienſis.*

CLVIII. *Adriano imprimis VI. Pontifice, ejúſque inſtructione per Cheregatum Ordinibus Germaniæ exhibita.*

CLIX. *Adrianus idem à Pallavicini & Maſenii cavillationibus à Launojo vindicatus.*

CLIX. *Reſponſum Ordinum ad Cheregati propoſitionem: eorúmque gravamina centum: Novem Cantonum Helvetiæ tentata reformatio.*

CLX. *Reformatio Adriani & Romanenſium tentata qualis fuerit?*

CLXI. *Qualis etiam Ordinum Imperii & Cantonum Helvetiæ?*

CLXII. *Zwinglii & Lutheri Reformatio primitus tentata manca fuit, at contranitentium ſtudio evaſit perfectior: & Pontificis dominationem paſſim coercuit.*

CLXIII. *Clementis VII. Papatus. Schiſma ipſum inter & Urbanum VI. Ejus ingenium ex Jovio depictum. Centum gravamina Ordinum expendit, & Campegium ad Comitia Norimbergenſia mittit. Eo rejecto Ordines ad Concilium liberum provocant: Pontificii tamen in Comitiis peculiaribus, & poſt etiam Carolus ipſe executionem decreti VVormatienſis urgent. Clementis peſſima erga Cæſarem fides.*

CLXIV. *Unde bello in Italia flagrante Roma capta, direpta, & ipſe Clemens in Caſtro Angeli captivus retentus: Carolo improbante factum ſui militis. Liberatus Papa, fœdere cum Cæſare inito, eum Bononiæ coronat. Principes Pontificii fœdere inito adverſus Evangelicos conjurant. De Concilio contentio Cæſarē*

inter & Papam. Vt decernere Cæſar inſtituit: at mox Auguſtæ cum Proteſtantibus de pace ad tempus uſque Concilii tranſigit. Papæ defectio à Cæſare ad Gallum (cujus filio Henrico II. neptim Catharinam Mediceam, quartam Francorum Furiam poſt dictam, deſpondet:) & mors ſubſecuta. De eo Suavis, Pallavicini, & Jovii teſtimonia.

CLXV. *Pauli III. Papatus. De eo teſtimonia libri Italici, Onuphrii. Simonia ejus à Pallavicino nequiter defenſa.*

CLXVI. *Qualem ſe erga Cæſarem Paulus hic gesſerit?*

CLXVII. *Concilii celebrandi ſtudium teſtatur. Conſilium ejus juſſu à Cardinalibus & Epiſcopis conſcriptum de reformanda Curia Romana.*

CLXVIII. *Ejus præcipua capita. In nervum tamen, diſſidentibus in ejus examine Cardinalibus, non erumpit.*

CLXIX. *Jeſuitæ exorti & à Paulo confirmati labantem cauſam Eccleſiæ Romanæ ſuſtinent. De novello Ordine eo judicium Sorbonæ.*

CLXX. *Succeſſu temporis ordo ille degenerat, teſte in peculiari ſcripto Julio Clemente Scoto.*

CLXXI. *Capucinorum ordo ab eodem Paulo confirmatus. Jeſuitæ & Capucini junctis viribus Romanam Eccleſiam ruentem ſuſtinent.*

CLXXII. *Concilium Tridentinum indicitur.*

CLXXIII. *Reformatio in eo Concilio ſuſcepta qualis fuerit?*

CLXXIV. *A Reformatione ſeria abhorruiſſe Pontifices, ex Pallavicino probatur.*

CLXXV. *Cornelii Muſſi Bitontini, & Caranzæ orationes in Concilio habitæ, ex quibus Eccleſiæ R. corruptio aſſeritur.*

CLXXVI. *Julii III. Papatus. Ejus ſpurci mores, & prima purpura Innocentio, non ſine gravi ſuſpicione donata; aliáque impietatis ejus argumenta.*

CLXXVII. *Sardanapalus talis Concilium Tridenti reſtaurat, prote-*

proteſtante contra illud Gallo. Prorogatio ejus ad biennium uſque decreta, decennium integrum durat.

CLXXVIII. *Converſis in Germania rerum vicibus, Paſſavii & mox Auguſtæ libertas religionis ſancitur, fruſtra ringente Pontifice, aliiſque vi extortam cauſſantibus.*

CLXXIX. *Anglia ad Papatum relapſa ingens gaudium Papæ, ſed non diuturnum, affert.*

CLXXX. *Marcelli II. Papatus. Salutem Pontificum is pro conclamata habet.*

CLXXXI. *Ei Paulus IV. ſuccedit. De eo Oraculum malè præſagiens impletur. Draconicus ejus adverſus Cæſares Carolum & Ferdinandum animus.*

CLXXXII. *Studium reformandæ Curiæ Romanæ ſimulans, palam Concilium deteſtatur.*

CLXXXIII. *Juxta oraculum Draconem & Leonem ſe gerit, edita Bulla de puniendis Hæreticis, etiam Regia & Imperiali dignitate fulgentibus: inſtituto tribunali Inquiſitionis, & conſcripto Indice librorum prohibitorum, adeòque more Turcico, Papatum promovens.*

CLXXXIV. *Pii IV. Papatus.*

CLXXXV. *Concilium Tridentinum poſtliminio revocans, ad finem perducit.*

CLXXXVI. *Ferdinandi Imperatoris de Concilio querelæ, & Gallorum adverſus illud proteſtatio.*

CLXXXVII. *Anathematiſmi Concilii quales?*

CLXXXVIII. *Recipitur Concilium & promulgatur à Pontificiis non omnibus.*

CLXXXIX. *A proteſtantibus verò omnibus ceu Conciliabulum profanorum hominum damnatur.*

Leonis X. Papatus.

CLI. JUlio Johannes Medices, patria Florentinus, dictus Leo X. opera juniorum Cardinalium, uti Auguſtinus Oldoinus *Notis* ad Pontificium Necrologium, memorat, ſucceſſit. Qui eruditorum amans, de cœtero voluptarius carnem nutrivit, & genialiter vixit. Vaticinium de eo venturo Abbas quidam Johannes ejuſmodi prodidit: *Veniet Leo ſub pelle Agni, & devorabit oves.* Continuatum ſub eo Concilium Lateranenſe à Julio inſtitutum, facilè Piſanum extinxit. In Concilio eo Anthonius Puccius Seſſione nona Orationem habens, verba illa Pſal. LXXII. 11. *Omnes Reges terræ adorabunt eum, & ſervient ei*, Pontifici tribuere non dubitavit, ſubjiciens: *Omnes Reges terræ ſciunt, quænam poteſtas Tibi data ſit in Cælo & in terra.* Alludens apertè ad ea, quæ de ſe Chriſtus dixerat. Eadem vena Archiepiſcopus Stephanus Seſſione X. *Omnis*, inquit ad Papam, *poteſtas tibi data eſt. Qui omne dicit, nihil excipit.* Seſſione VI. Papa Leo venit nomine *Leonis de tribu Juda, radicis Davidis, Salvatoris & Liberatoris Iſraëlis.* Eodem pertinent de Pontifice phraſes Concilio huic familiares, cujuſmodi ſunt Seſſ. I. *Reſpectus veſtræ Divinæ Majeſtatis.* Seſſ. III. *Princeps totius Mundi.* Seſſ. IV. *Princeps eſt & Rex.* Seſſ. IX. *Papa Princeps eſt Apoſtolorum* &c. Paſſim etiam *Sponſi Eccleſiæ* nomine venit. Per initia quidem Papatus ſui ſimulavit Leo, ſe laboraturum, ut diſſidentes Principes componeret, & bella atrociſſima ſopiret. Sed Julii inſiſtens veſtigiis, ſubleſtæ fidei homo, illa nefariè potiùs fovit. Cæſaris enim primùm, Venetorum & Sforciadum partibus favens, opera Sedunenſis Cardinalis, furiæ infernalis, Helvetios contra Gallos Mediolano imminentes in Italiam induxit. Ita, præſidente Leone die VI. Junii A. M.D.XIII.

De eo vaticinium Abbatis Johannis.

Lateranenſe Concilium ſub eo continuatum, Piſanũ extinguit.

Honores Divini in eodem Concilio ipſi tributi.

Principum diſſidia fovet:

Et primò Cæſareanum.

pugna-

pugnatum eſt ab Helvetiis ad Novariam, cæſaque ſunt Gallorum multa millia. Biennio poſt iterum memorabili pugna, ad Marignanum in agro Mediolanenſi, cum Gallis Helvetii conflixere, ubi Gallorum ſupra duodecim, Helvetiorum ſupra ſex millia letho data ſunt. Captus eſt autem Dux Sforcia, & Mediolanum ipſum in poteſtatem Franciſci I. pervenit. Leo verſipellis & fortunam partium ſpeculatus, ubi fortunam Gallis favere animadvertit, fœdere Cæſareo violato, cum Franciſco Gallorum Rege amicitiam connectit, eique Imperii Conſtantinopolitani coronam, quam nunquam habuit, confert. Comperta ea re Maximilianus dixiſſe fertur, *jam vere ſe affirmare poſſe, quod Paparum nullus ſibi fidem ſervaverit.* Maximiliano defuncto magis etiam ad Galli partes adverſus fortunas Caroli V. deflexit. Scriptis enim ad Electores literis pertendit, Carolo ad honorem Imperii aſpirare non licere; eò quòd Reges Neapolitani Pontifici Romani clientes ſint, & fide data jam olim cum Pontificibus pepigerint, ſe Romanum Imperium nunquam appetituros. Cumque Cæſar crearetur nihilominus Carolus, multa adverſus illum machinari, utriuſque Siciliæ Regno eum exuere, & Italico Regno ſubverſo, protectionem Civitatum Italiæ inter Sedem Pontificiam Gallumque dividere conatus eſt. Cùm verò machinatio parùm ſuccederet, iterum Protheus inſignis, *aſtutam vapido ſervans ſub pectore vulpem,* probeque doctus *obliquare ſinus in ventum*; à Gallo ad Cæſarem deficit, fœdusque cum eo pangit has ferè in leges, ut Parma & Placentia Sedi Romanæ reſtituerentur, Franciſcus Sforcia in Ducatum Mediolanenſem reduceretur, Galli ex Italia pellerentur, Sedesque adeò Romana omni Gallorum metu liberata, in tuto collocaretur. Hic converſus denuo ad Helvetios, opera Cardinalis Sedunenſis, veri Sinonis, tandem per inſignem fraudem à Tigurinis ſuppetias ſex millium

mox converſa fortuna Gallicarum partium ſit.

Caroli V. electioni obſiſtit;

& denuo mutata fortuna Cæſareis partibus ſe adjungit.

Opera Sedunenſis Cardinalis Helvetios nefariè dividit.

Cc impe-

impetravit, in ſpeciem ad defendendam ditionem Pontificiam, revera autem ad pellendos ex Italia Gallos. Quibus ſeſe oppoſuerunt ii Helvetii, qui ſigna Gallicana ſecuti tandem Mediolanum perdiderunt; & Cæſari Pontificique ceſſerunt. Certè artibus hiſce perfidis totam Helvetiam Leo conturbavit, & concordiam antehac ſartam maximam in diſcordiam permutavit, quam boni omnes uni Pontifici Leoni, ejusque proxenetæ Cardinali Sedunenſi, patriæ proditori, acceptam meritò referunt.

Mercator & Cananaus ingens fuit.

CLII. Fuit porro Leo hic כנעני *Cananæus* (Zach. XIV. v. ult.) ſeu Mercator grandis ac nefandus, & profuſus ſupra modum in diſtribuendis per orbem Chriſtianum indulgentiis, hoc eſt, inſtruendis rationibus, quibus ex hominum ſtultitia immenſam ſibi pecuniam, voluptatibus belliſque ſuſtinendis, & charitatibus ſuis locupletandis, compararet. *Patrio more* (ita Langius σύγχρονος Monachus Chron. Citiz. A. M.D. XIII. ſcribit) *Leo auri ſitientiſſimus eſt, nimirum cùm Romanorum avaritiæ Florentinorum acceſſerit cupiditas, auriq́ ſacra fames creverit in immenſum, creſcitque uſque modò amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit; ſæviorque ignibus Ætnæ ardet amor habendi, quemadmodum & Naſo inquit: Creverunt & opes & opum furioſa libido; quò mage ſunt pota, plus ſitiuntur aquæ.* Numerant certè hiſtoriæ immenſum auri & argenti pondus, quod indulgentiarum propolæ undique corraſerunt. Sed & octo Cardinalium ordinationibus Cardinales duos & quadraginta creavit, ex quibus, inſignem per Simoniam theſaurum pretioſiſſimum collegit. Quinta ordinatione Cardinales triginta & unum creavit, atque inter eos opulentiſſimos & principes Viros, quibus Papatum non tantùm ditavit mirum in modum, ſed etiam ceu columnis quibusdam ſuffultum roboravit. Memorat idem, qui ſupra Langius, ex quinta illa triginta Cardinalium ordinatione Leonem quingenta millia Ducatorum

Ejus avaritia ex Paulo Langio deſcribitur.

torum in patrimonium Divi Petri intuliſſe; facta tamen iisdem ſpe reſtitutionis. Cumque aliunde Cardinalibus ita emunctis ſatisfacere non potuiſſet, indulgentiarum turpiſſimam illam fraudem auſum, huc illuc æruſcatores miſiſſe, qui belli Turcici & ſtructuræ Vaticanæ prætextu pecunias, ex quibus Cardinalibus ſatisfaceret, corraderent. Neque verò ex theſauris, inſignem per impoſturam ita comportatis, vel Vaticanam ſtructuram, vel Turcicum bellum, uti ignathones ejus, & ipſe quoque prætenderant, promovit; (nam & ſatis pecuniarum ad ſtructuram ejusmodi perficiendam Julius reliquerat; & lapides interdiu Romæ ad Vaticanum conſtruendum cæſos, noctu Florentiam ad palatium Mediceum fabricandum aſportatos eſſe, hiſtoriæ produnt: & ad bellum Turcicum apprime quidem neceſſarium contulit omnino nihil;) ſed Valerio Anshelmo, Paulo, Langio, Guicciardino, aliisque οἰκείοις teſtibus, tum Cardinalibus illis retribuit: tum Sororem Magdalenam, agnatos & Amicos ditavit, & alios ſimul ad utriusque ordinis principatum, aliorum cum injuria, evexit. Julianum enim ex Sorore Nepotem, Mutinenſem; & Laurentianum Urbini Duces creavit; iſti Sorore Caroli Sabaudi, huic Boloniæ Duciſſa, uxoribus conciliatis.

Falſis prætextubus indulgentiarum commercium exercet.

CLIII. Peſſimum verò omen interpretati multi ſunt, quod Leone Cardinales quintùm ordinante, fulmen Templum ipſum, in quo ordinatio fiebat, feriit, non ſine pavore omnium & trepidatione maxima, ſtupentium etiam, cùm fulminis ictu pueruli Jeſu imaginem ex gremio matris excuſſam, & claves ex manibus Petri dejectas cernerent. Indicium ſcilicet; fore, ut propediem Papatus convellatur, Sedesque illa ad ruinam gravem impellatur. Neque falſum iſthoc omen fuit. Mox enim Quirinalis illius prædonis emiſſarii Tezelius Monachus in Germania, & Samſon Franciſcanus Mediolanenſis in Helvetia Sacerrima illa

Omen ruituri mox Papatus.

Zvvinglii & Lutheri heroicis auſibus impletur.

indulgentiarum, ſeu teſſerarum non modò venialium, ſed etiam venalium, impunitatem ſcelerum, & ſolutionem Sacrarum legum (veluti ſi quis ſanctiſſimæ etiam Chriſti Matri vitium obtuliſſet) impia & ſordida benignitate largientium, nundinatione effecerunt, ut patientia nimiùm jam læſa; ducibus magnanimis & κεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, in Germania quidem Martino Luthero; in Helvetia verò Huldrico Zwinglio, ipſius Capitolini Jovis jugulum ſtrenuè invaderetur; ſana ac verè Divina de vera peccatorum remiſſione & juſtificatione peccatoris per Chriſti ſolius obedientiam & fidem in eum, doctrina Papalibus indulgentiis quæſtuoſiſſimis oppoſita reſtitueretur, & Pontifici ipſi coronæ, Monachisque ventres, auferrentur. Quæ duo feciſſe Lutheri peccata, Principi cuidam de eo ſciſcitanti, feſtivè Eraſmus reſpondit. Fruſtraque hic Leo ad ſolitas Pontificibus artes converſus, Lutherum omnesque ei adhærentes anathemate percuſſit. Non tantùm enim anathema, ceu brutum quoddam fulmen, non tam in homines, quàm in Chriſtum ipſum, utpote cujus honori vindicando & amplificando merito unicè piorum ſtudia velificabantur, jactatum ſperni; ſed etiam Sedes Romana, ceu γνήσιος Babylon & Sodoma, ac ſuper ea ſedens, ceu Antichriſtus veriſſimus certiſſimis indiciis demonſtrari, totis viribus oppugnari, & viciſſim damnari; Romana denique ſuperſtitio, idololatria & impietas in apertam ubique Scenam produci, convinci, & pro eo, atque merebatur, exagitari cœpit. Durabitque ſacrum illud bellum, quo per Spiritum oris Chriſti perditus ille & perdens terram paulatim aboletur & conſumitur, donec Chriſtus τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας eum penitus abolebit, conficiet, & orco, unde caput ſuum extulit, totum adjudicabit.

Leonis Atheiſmus & impietas pro- CLIV. Qualis fuerit Leo ille, ſub quo, & quo occaſionem præbente, Eccleſiæ diu Babylone capti væ Divina libe-

liberatio & παλιγγενεσία feliciter proceſſit, abundè ex iis, quæ diximus, conſtat. Conſtabit tamen luculentiùs etiam, ſi de ejus ſummi ſcilicet Pontificis & Vicarii Chriſti impietate & Atheiſmo, nonnihil attexuerimus. Ille ſcilicet ἐμόψηφος Johannis XXIV. animam in corporis domicilio ſic inſinuatam ſtatuentis, ut extra illum carcerem non duret; juſſit aliquando (uti *Recuſat. Synod. Trid. par. 2. cauſ. 8. pag. 266.* comprobatum videre eſt) perſonatos Philoſophos duos, ceu moriones ex adverſo ad menſam aſſiſtere; quos animi gratia de immortalitate animæ diſputantes audiret; alterum, qui affirmaret, & qui impugnaret, alterum. Cumque finita diſputatione judicium in arbitrium Pontificis hi rejicerent, ille ſic definita ſententia controverſiam diremit: *Etſi tu*, inquit ad affirmantem, *pulchras & bonas rationes habeas; tamen ego ſententiam hujus*, negantis, *probo, ceu firmiorem, & quæ faciat bonum vultum.* Eidem Leoni cùm aliquando Bembus, vir excellenter doctus, & poſt Cardinalis delectus, locum quendam è ſacris Bibliis in ſermone privato retuliſſet, moleſtius id ferens Papa, *Quid*, inquit, *mihi narras iſtam de Chriſto fabulam?* Et ne ab hæreticis hæc conficta clamitent οἱ ἐξ ἐναντίας, ejus rei αὐτόπτην & αὐτήκοον teſtem damus, qui & ſcire debebat, & cauſam, cur mentiretur, non habebat, Johannis Pici Mirandulani Comitis nepotem ex fratre minimè degenerem, qui in illo Piſani & Lateranenſis Concilii conflictu quæſtionem tractans, *utrùm Concilia vel Pontifices errare poſſint*, inter alia de Leone hoc loquens: *Meminimus*, inquit, *Pontificem creditum & adoratum, qui nullum Deum credens, omne infidelitatis* (ἀθεότητος) *culmen excederet: peſſimaq́ ejus opera in coëmendo Pontificatu, in omnigenis ſceleribus exercendis, id ipſum teſtabatur: ſed & peſſima quoque dicta confirmabant. Namq́ faſſum eum affirmabatur domeſticis quibusdam, nullum ſe Deum aliquando, etiam dum Pontificiam Sedem teneret, credidiſſe*; quæ ejus

bata ex diſputatione de immortalitate animæ ab eo deciſa;

Pico Mirandulano.

 verba

verba libro *de ſide & ordine credendi, theorem.4. pag. 259. 260.* legere eſt.

Cardinale Pallavicino.

CLV. Quid verò multis? Ipſe Sforcia Pallavicinus *Hiſtor.Concil.Trid.lib.I.cap.2.* modernos paraſitos, atque inter illos Lojolitam Ottonem, qui ſicut alios, ita Leonem etiam hunc nitrum & lomentum facere non erubuit, ſuo teſtimonio confundit. *Opponit*, ita ille *num.2.* ſcribit, *Suavis, magis* Leonem *in literis profanis verſatum, quàm in ſacris & ad religionem pertinentibus. Haud quidem illi repugno? Leo ingenio capaciſſimo, ac ſingulariter ſtudiis addictus à Deo, vix pueritiam egreſſus, cùm ſe in ſupremo Senatu Eccleſiæ collocatum cerneret, ſuo planè officio defuit, neglecta in literarum ſtudio parte non ſolùm nobiliore, ſed ſuæ magis congrua dignitati. Gravior apparuit deformitas, quando trigeſimo ſeptimo ætatis anno Præſes ac Magiſter religionis conſtitutus, non continenti ſolùm ſtudio profanarum literarum curioſitati ſe totum impendit, ſed in Regiam ipſius Religionis majori cura eos accerſivit, quibus eſſent perſpectæ Græcorum fabulæ, Poëtarumque deliciæ, quàm Eccleſiæ hiſtoria, ac Patrum doctrina, &c. Non æquè Theologorum ac Poëtarum conſuetudine eſt delectatus, nec juxta ſacram eruditionem promovit ac profanam.* Mox *num.4. & 5.* Suavi objectanti, *Leoni haud magnæ curæ pietatem fuiſſe*, largitur; *in Leone, cùm Pontifex electus eſt, tantam curam pietatis non eluxiſſe, quantam celſitudo illa penè Divina poſtulabat. Nam*, inquit, *ut ea præteream, quæ ſub famæ ſuſpicione magis, quàm affirmatione deliteſcunt; conſtat, venationes, facetias, pompas adeò frequentes, fuiſſe in Leone vitia partim Seculi, partim potentiæ, partim etiam ingenii: non tamen exiguo in eo inter mortales faſtigio, cui nil par eſſe poteſt, niſi ſumma perfectio.* Poſt *num.6.* ait, *Leonem in Sede Romana collocatum paſſum eſſe ſe dementari ab ea ſpecie, quæ magnificum cum bono confundit, plauſumq; multitudinis cum Reipublicæ emolumento.*

Eccleſia Romana Refor-

CLVI. Fuiſſe ea tempeſtate Eccleſiam Romanam corruptam

ruptam ſupra modum, adeoque Reformationis indigam, pariter οἰκεῖοι ſeu domeſtici teſtes diffitenter nulli. Idem, qui ſupra, Monachus Paulus Langius in Chronico Citizenſi, quod A. M.D.XX, ſe ſcripſiſſe profitetur; *ad A.* M.D.XIII. de Eccleſiæ Romanæ ſtatu ejusmodi querelam texit: *Amore equidem auri & nunc Romæ cuncta venalia ſunt; auro mediante Simonia toleratur; præbendarum pluralitas in infinitum conceditur; beneficia dignitatéſve cujusvis qualitatis & Cardinalibus & Protonotariis, atque amicis Papæ reſervantur; exſpectativæ gratiæ ſine numero conceduntur; annatæ ſive medii fructus absque ulla dilatione temporis exiguntur. Quin imò ipſa Annatæ, in quas tempore Calliſti Papæ tertii, ad quatuor Principes conſenſerunt annos, non modò adhuc durant, ſed & in dies magis creſcunt, duriusq́; premunt & opprimunt. Et niſi iidem Principes remedium adhibere procurent, omne æs & aurum pedetentim hoc malo è Germania corraſum & hauſtum Romam velut in Sacculum pertuſum, & inexplebilem voraginem portabitur. Dimembrationes Monaſteriorum, & Eccleſiarum permutationes injuſtiſſimè admittuntur; Eccleſiarum quoque regimina non magis merenti, ſed magis afferenti committuntur; electiones Prælatorum paſſim rejiciuntur, & Romanis tribuuntur; pro palliorum Archiepiſcopalium redemptione ingens pecunia in damnum Eccleſiarum contra Sanctionem Leonis Papæ, ejus nominis Secundi, imo contra Sacri Baſileenſis Concilii decretum, pro uſu pallii, aliorumq́; officiorũ confirmatione & impetratione, nihil perſolvendũ ſtatuentis, exigitur & extorquetur. Quam quidem exactionem præter Simoniam alia complura incommoda ſequuntur. Nam noſtra ætate Archipræſules pecuniam, quam pro pallio ſeu etiam confirmatione obtinenda Romã mittere coguntur immediatè, quatenus ipſi indemnes maneant, & theſauros ſuos non minuant; æquivalentem, imò multò ampliorem ſub nomine ſubſidii extorquent pecuniam; quemadmodũ nuper in Archiepiſcopatu Magdeburgenſi contigiſſe haud absq; querela pauperum (proh dolor) audivimus. Per prædicta igitur & ſimilia, quæ*

Eccleſiæ Romanæ Reformationis indiga corruptio aſſerta ex Paulo Langio.

ex

ex Romanæ Curia manant gravamina, per orbem Chriſtianum ruinæ, deſtructiones & ærumnæ oriuntur. Nec mirum, cum ipſa Germaniæ ſuprema & principalis, quondamq́; potentiſſima, Moguntinenſis Archiepiſcopalis Eccleſia, ob eas res cauſasque maximis & permultis onerata ſit debitis, & vehementer exhauſta. Proinde non immeritò, cùm ſupramemorata gravamina ſub Leone X. in Gallia plus ſolito graſſari inciperent, Univerſitas Pariſienſis pro conſervatione & bono Eccleſiarum totius Regni contra eundem Papam ad Concilium appellavit Generale, &c. Poſt indulgentiarum hiſtoriam pertexens, ita quidem laudat Lutheri Simoniam illam aggreſſi Zelum, ut tamen ſubjiciat: *Quæ de Martini Lutheri doctrina diſſerui, non ſicut diſcipulus illius aſſertive, ſed potius admirativè poſui, utpote nullius adhuc juratus in verba Magiſtri. Sed cùm ſim & ego more ſuſpenſus multorum, quouſque per Oecumenicum, Univerſale & Generale Concilium, quid in tam ardua re tenendum ſit, decretum fuerit.* Clauditque ſuam narrationem his verbis: *Quæ utinam vera non eſſent, utinam mendaces in hac parte eſſemus omnes, ut vitiis eliminatis Romæ Sanctitas ipſa & morum integritas, juſtitia & veritas, ad ſalutem totius orbis & fidei robur inveniretur, deſtrueretur que ceu falſum & injurioſum illud vulgatiſſimum etiam laicorum dicterium, quo dicunt, Romæ propiores Chriſtianos eſſe deteriores, & Curiam Romanam non quærere ovem ſine lana.*

Authore libri, cui nomen Onus Eccleſiæ;

CLVII. Author libri decantati, cui nomen *Onus Eccleſiæ*, circa initium Reformationis ſcripti, & Coloniæ denuò A. M. D. C. XXXI. impreſſi, qui Epiſcopus Suffraganeus Salisburgenſis putatur; Pontificius certè, utpote qui adverſus Lutherum contendit paſſim; Eccleſiæ Romanæ circa eadem tempora ſtatum graphicè depingit. Sectione V. ſic ſcribit: *Eccleſiaſtica modò ſublimitas multifariam eſt lacerata. Hoc in Apocalypſi oſtenditur in Sigilli Sexti apertione, id eſt, moderni temporis noſtri, quando Sol, qui eſt ſpiritualis Potentatus, factus eſt niger, quia non Serenum Cælum,*

ſed

ſed tetrum infernum aperit. Proptèrea perverſus Pontifex nuncupatur Angelus Abyſſi. Sect. VIII. *Heu,* inquit, *ſicut olim in imperio Romano, ſic hodie in Curiâ Romana eſt vorago divitiarum turpiſſima. Crevit avaritia, periit Lex à Sacerdote, ac viſio de Propheta, & conſilium à Senioribus. Claves Eccleſiæ ſunt in abuſu, & ſervitute ambitionis & Simoniæ. Vitia enim ferme Curialium celari negaríque vix poſſunt. Roma quaſi gurges flagitiorum.* Sect. XV. *Ecce Roma nunc eſt vorago & Mammona inferni, ubi Diabolus totius avaritiæ Capitaneus reſidet, vendens patrimonium Chriſti, quod ſua paſſione promeruit, qui nobis præcipit, ut gratis demus, quod gratis accepimus. Id modò verſum eſt in proverbium: Curia Romana non petit ovem ſine lana: Dantes exaudit, non dantibus oſtia claudit.* Mox etiam Sigiſmundi Imperatoris *contradiſpenſationum exorbitantiam* in Conſtantienſi Concilio dictum repetit: *Legere* ſcilicet *nos, Chriſtum Petro poteſtatem duntaxat relaxandi peccata, non admittendi dediſſe.* Addit autem ipſe: *Quot & quantæ exorbitantiæ cum conceſſione & publicatione Apoſtolicarum indulgentiarum committantur, explicare poteſt nemo.* Ipſe verò impudentiſſimum illum indulgentiarum mercatum *Sect.* XXIX. XXX. XXXIX. XLI. XLV. ſeriis vocibus exagitat, & ad extremum ſic concludit: *Adparet, noſtram matrem Eccleſiam unâ cum filiis ſuis Chriſtianis circa normam & modum Pœnitentiarum & veniarum non mediocriter eſſe perplexam atque dilaceratam, & abſque Divina ope ſemetipſam ex illis ærumnis reſolvere impotentem, vehementérque lamentantém de indulgentiarum quæſtoribus &c.* Addi poteſt duplex documentum, Germanicum unum, alterum Gallicum. Germanicum prompſit Vir inſignis, qui à Principibus, quos Leo ad decimas in uſum belli ſacri erogandas ſolicitavit, conſultus, librum ſcripſit *de decimis non præſtandis*; in quo Eccleſiæ Romanæ miſeram faciem ad vivum depingit. Copia ejus apud Wolphium *Lect. Mem. Cent.* 16. *p.* 230. 231. extat. Gallicum

Nec non Authore libello de decimis non præſtandis.

 licum

& Appellatione Univerſitatis Pariſienſis.

licum verò eſt appellatio ſolennis Univerſitatis Pariſienſis die XVII. Martii A. M. D. XVII. congregatæ, in qua Reformatio Conſtantienſis & Baſileenſis urgetur ſtrenuè, & remedia adverſus Simoniam Romanæ Curiæ proponuntur. Ejus Doctiſſ. Mornæus *Myſt. Iniq.* p. 1391. &c. meminit.

Adriano in primis VI. Pontifice, ejusque Inſtructione per Cheregatum Ordinibus Germaniæ exhibita.

CLVIII. Quid verò multis? Ipſemet, qui Leoni A. M. D. XXI. ex profuſa ob exactos Mediolano totáque Italia Gallos lætitia defuncto, ſucceſſit, Hadrianus VI. Ultrajectinus, formator olim principalis juventæ Caroli V. miſſo A. M. D. XXII. ad Comitia Norimbergenſia Franciſco Cheregato, Epiſcopo Aprutino, in mandatis dedit, palàm Germaniæ Principibus hæc in verba profiteretur: *Dices: Nos ingenuè fateri, quòd Deus hanc perſecutionem Eccleſiæ ſuæ* (perſecutionem ſcilicet Eccleſiæ ejuſdem tentatam ex Dei verbo renovationem interpretatur) *inferre permittit propter peccata hominum, maximè Sacerdotum & Eccleſiæ Prælatorum. Certum enim eſt, non eſſe abbreviatam manum Domini, ut ſalvare nequeat: ſed peccata dividere inter nos & ipſum, & abſcondere faciem ſuam à nobis, ut non exaudiat. Clamant Scripturæ, peccata populi derivari à peccatis Sacerdotum: proptereaque, ait Chryſoſtomus, Salvator noſter curaturus infirmam Civitatem Hieruſalem, ingreſſus eſt priùs Templum, ut peccata Sacerdotum primò caſtigaret, inſtar boni medici, qui morbum à radice curat. Scimus, in hac ſancta Sede aliquot jam ab annis multa abominanda fuiſſe, abuſus in Spiritualibus, exceſſus in mandatis, & omnia denique in perverſum mutata. Nec mirum, ſi ægritudo à capite in membra, à Summis Pontificibus in alios inferiores Prælatos deſcenderit. Omnes nos (Prælati Eccleſiaſtici) declinavimus unuſquiſque in vias ſuas: nec fuit jam diu qui faceret bonum: non fuit uſque ad unum. Quamobrem neceſſum eſt, ut omnes demus gloriam Deo, & humiliemus animas noſtras ei: videátque unuſquiſque noſtrûm, unde ceciderit: & ſe potiùs quilibet judicet, quàm in Deo virga furo-*

furoris ſui judicari velit. Qua in re, quod ad nos attinet, pollicebèris, nos omnem operam adhibituros, ut primùm Curia hæc (unde forte omne hoc malum proceſſit) reformetur: ut ſicut inde corruptio in omnes inferiores emanavit, ita etiam ab eadem ſanitas & reformatio omnium emanet: ad quod procurandum nos tantò arctiùs obligatos reputem⁹, quanto univerſum mundum hujusmodi reformationem avidius deſiderare videmus &c. Nemo tamen mirari debet, ſi non ſtatim omnia errata & abuſus omnes per nos emendatos viderit. Inveteratus nimirum morbus eſt, nec ſimplex, ſed varius & multiplex: pedetentim in ejus cura procedendum eſt, & priùs gravioribus magíſque periculoſis occurrendum: ne omnia pariter reformare volentes, omnia perturbemus. Omnes ſubitæ mutationes, inquit Ariſtoteles in Rep. pernicioſæ ſunt. Qui nimis emungit, elicit ſanguinem. Hactenus ille in Inſtructione, cujus exemplar non tantùm Wolphius in Lectionibus Memorabilibus *Cent.* 16. *pag. m.* 195. Sed etiam Ottuinus Gratius in *Faſciculo rerum expetendarum* Coloniæ A. M.D.XXXV. impreſſo; & poſt ipſum etiam Pallavicinus *Hiſt. Concil. Trid. lib. II. 7.* (ne de inſtructionis illius *γνησιότητι* quicquam dubitetur) vulgârunt. Acclamamus meritò: Bene; Pater ſancte, bene vidiſti, quod res eſt; *ut in corporibus* (quod Plinius *lib. IV. Epiſt.* 23. ſcitè obſervavit) *Sic in* Hierarchia, & alio quovis *imperio, graviſſimum eſſe morbum, qui à capite diffunditur.*

CLIX. Diſplicuit quidem Batava illa Simplicitas, (nam Ultrajectinus Adrianus erat) non parùm cùm aliis, tum nuper etiam Pallavicino, emunctiorum ſcilicet narium homini, & noviſſimæ Politices Hierarchicæ architecto vaferrimo. *Etiamſi Pontifex,* (inquit inter alia *ib. num.* 11.) *ea in animo haberet ſenſa, liberioris tamen, quàm par erat, ſinceritatis fuiſſe viſum eſt, ea conventui patefacere, & vel ab ipſo, vel ab ejus Nuntio proponi ſcripto. Satis noverat, in eo cœtu complures adeſſe fidei Romanæ adverſarios, qui libenter accepturi eſſent* *Adrianus idem à Pallavicini.*

Confeſſionem eam dimidiatam, qua Romanos Pontifices accuſabat &c. Paulò poſt: *Aberravit nonnihil Adrianus ab officio Prudentiæ perfectæ in exquirendo à ſingulis, ad quos ſcripſerat, conſilio. Satis erat, ſi Nuntius per ſe audita ſingulorum conſilia Pontifici ſignificaret, nulla illi injectâ palam neceſſitate, ea per ſe ipſum excipiendi.* Diſplicuit etiam validè alteri Jeſuitæ Germano Maſenio, qui in *Anima hiſtoriarum hujus temporis* inter alia ſic de Adriano ſcribit: *Hac ſimplicitate, qua Germanis ſe aperiebat, & diffidentia, qua minùs ſe credebat Italis, reconditi magis animi ſenſûque hominibus diſplicuit.* Vindicavit tamen Adrianum à Jeſuitarum horum perverſa Politica Sorboniſta Launojus, qui *Epiſt. IV.7.* cujus inſcriptio ita habet: *Adrianus defenditur adverſus Pallavicinum & alios Aulæ Sectatores, qui Adrianum ad regendam Sedem Apoſtolicam minus idoneum fuiſſe, calumniantur*; inter alia ſic loquitur: *In Epiſcopalis officii non bene geſti ſuſpicionem venit apud eos, qui ſeculari potiùs, quàm religioſa prudentia regendam eſſe Eccleſiam, præ ſe ferunt.* Cur verò Magiſtri illi Curiales, qui tempori ſerviendum eſſe putant, ſic Adriano detrahant, in cauſa fuiſſe tria, idem aſſerit: *Primùm,* inquit, *Adrianus vivere inſtituit, ut docuerat. Lovanienſis Theologus docuerat, Clerico de bonis Eccleſiæ nihil præter victum & veſtitum ſumendum eſſe. Romanus verò Pontifex de bonis Eccleſiæ nihil præter victum & veſtitum ſibi ſumpſit, ut cæteris exemplum praberet, forma gregis factus. Deinde ſecutus eſt eam de Apoſtolicis diſpenſationibus doctrinam, quam Theologus Lovanienſis tradiderat in Scholis, ut quæſtionem hanc ſolveret: Utrum omnis Apoſtolica diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorum hominem faciat tutum & ſecurum in foro conſcientiæ? Tertium, idque omnium maximum & graviſſimum fuit, quòd ſanctiſſimus Pontifex Romanæ Curiæ vitia & abuſus emendare ſtatuit.* Addit verò, vix poſſe excuſari Cardinalem Pallavicinum, qui probitatis antiquæ & moris priſci Pontificem contumelioſè proſecutus ſit, *ut Curiæ blandiretur.*

& Maſenii cavillationibus

à Launojo vindicatus.

CLIX. Re-

CLIX. Reſponſum Pontificio Legato à Cæſare & Ordinibus Imperii perhibitum idem Wolfius mox etiam recitat. In eo inter alia promittunt, ſe abuſus & gravamina, ſpecialeſque articulos reformandos ſcripto Pontifici exhibituros eſſe. Abſque qua Reformatione, veram pacem & concordiam inter Seculares & Eccleſiaſticos Ordines ſanciri poſſe pernegant. Mox igitur A. M. D. XXIII. ab omnibus tum Evangelicis tum Pontificiis Imperii Ordinibus in Norimbergenſib⁹ Comitiis Centum Nationis Germanicæ Gravamina, quæ omnia tamen tribus capitibus comprehendebantur, nempe *quòd Romana Curia graviſſima ſervitute populum premat: Germaniam facultatibus expoliet: & Magiſtratus Secularis juriſdictionem ſibi vindicet*, Legato eidem Adriani exhibita ſunt, cum obteſtatione graviſſima, det operam Pontifex, ut quantocyùs ſerióque illa emendentur. Sed mox ac rediit Romam Legatus, Adrianus mortalitatem explevit, ſimúlque tentatæ Reformationis conatus evanuerunt. Paulò poſt etiam Anno ſcilicet M. D. XXV. uti domeſtici Annales produnt, novem Cantonum Helvetiæ & Valeſiorum Legati Lucernæ auſi Reformationis condere articulos temporum ſuorum calamitatem Sacerdotum iniquitati diſertè imputant, nundinationes fœdas prohibent, & Curtiſanis, quos Romanos nebulones vocant, peſſulum obdunt.

Reſponſum Ordinum ad Cheragari propoſitionē.

eorúmque gravamina centum.

Novem Cantonum Helvetiæ tentata Reformatio.

CLX. Neque tamen Reformatio, quam Adrianus, & cæteri etiam Curiæ Romanæ anteſignani moliebantur, perfecta fuit. Neglecta enim, imò repudiata doctrinæ & Sacramentorum correctione, craſſiſſimos tantùm morum defectus, & damnatam ubique Simoniam notoriam emendare ſtatuerûnt. Nimirum ut Medea capiti conſulendum putavit jactura diſcerptorum ſparſorúmque fratris membrorum: ſic iſtis conſultum videbatur, jactum facere ludicrorum aliquot, aut inanium impedimentorum, ut ſal-

Reformatio Adriani & Romanenſium tentata qualis fuerit.

ſalvo capite Capitolióque naufragii diſcrimen ultimum evitarent. Nam, uti Salluſtius *ad Cæſ. orat.* 2. loquitur, in navigationibus etiam *ſi quid adverſi coörtum eſt, de illis potiſſimùm jactura ſit, quæ pretii minimi ſunt.*

Qualis etiam Ordinum Imperii & Cantonum Helvetiæ.

CLXI. Sed & Ordines Imperii, ac Cantones Helvetiæ novem ea cum primis ſub ferulam vocabant, quibus ipſi ſe gravari ſenſerant, adeóque de verbi Dei honore & Chriſti gloria parùm ſoliciti, temporalibus duntaxat commodis ſuis velificabantur. Quo quidem indicio demonſtrârunt, ſe à ſemetipſis loqui, & Dei Spiritu inſtructos nondum eſſe. Hunc enim indagandæ & cognoſcendæ veritatis canonem Chriſtus ipſe oſtendit Joh. VII. 18. *Qui à ſe ipſo loquitur, gloriam propriam quærit. Qui autem quærit gloriam ejus, qui miſit me, is verax eſt, & injuſtitia in eo non eſt.*

Zwinglii & Lutheri Reformatio primitus tentata manca fuit,

CLXII. Ipſi quin etiam Reformatores Eccleſiæ, Zwinglius in Helvetia, & Lutherus in Germania, initio qualicunque nundinationum & libidinum inhibitione fuiſſent contenti, niſi eos ad majora audenda ſingularis adverſariorum intemperies & obſtinatio, providente Eccleſiæ ſaluti quaſi per contraria Numine, irritâſſet. Zwinglius equidem in cauſa indulgentiarum faventem Hugonem Epiſcopum Conſtantienſem habebat. Sed is ad alia æquè neceſſaria procedere noluit. Lutherum quoque, Cajetano minùs conſentientem, Leo Papa anathemate ferire, quàm poſtulatis ejus primis concedere quicquam maluit. Diſſenſio illa & exacerbatio noſtrorum ſtudia exacuit, ut de reformatione in dies perfectiore cogitarent, quod Vergerio Pauli III. Legato palam Lutherus, apud Suavem *Hiſt. Concil. Trid, lib. I. ad A.* M. D. XXXV. confeſſus eſt. Atque ita adverſariis uſu venit, quod pertinacibus ſolet, & propugnatoribus ſuorum vitiorum, juxta fabulam non illepidam de claudo, qui uno nummo redimere ſe potuiſſet, poſtea renitens, pluribus in eo vitiis conſpectis, plures

at contranitentium ſtudio evaſit perfectior.

num-

nummos perſolvere coactus fuit. Ita Pontifices Romani uno & altero nummo forſan expedire ſe potuiſſent, cùm poſtea totam ferè crumenam amiſerint. Univerſo enim Eccleſiæ corpore diligenter inſpecto & conſiderato, nihil ſani in illo deprehenſum fuit. Doctrina Eccleſiæ multis hæreſibus infecta, Sacramenta magicis ritibus profanata, diſciplina in Paganiſmum vel gentilem licentiam converſa erat. Univerſalis ergo corruptio panaceam ſeu medicinam univerſalem requirebat. Quæ Dei gratiâ ſtupendâ paſſim ita feliciter proceſſit, ut in Helvetia, Germania, Gallia, Anglia, Bohemia, Suecia, Dania, Belgio, Polonia innumera hominum multitudo puro, ſincero & ardente Evangelii præconio, ſolius Spiritus Divini potentiâ compuncta, Romani Pontificis communionem ejuraverit, & veritati Cœleſti Sacramento promptiſſimè dixerit.

& Pontificia dominationem paſſim coërcuit.

CLXIII. Adriano non ſine veneni propinati ſuſpicione extincto, Julius Medices, Papæ Leonis cognatus, dictus Clemens VII. ſucceſſit. De ejus natalibus & Simonia Suavis nonnulla recenſet, quæ Pallavicinus ſegniter refellit. Schiſma certè ipſum inter & creatum Antipapam Urbanum VI. gliſcebat. Quem poſteriorem unicum & verum Eccleſiæ caput Richardus VI. Angliæ Rex agnovit. Clementem verò nullis prope literis tinctum, ſacræque doctrinæ ignarum, artibus mechanicis delectatum, ingenio fuiſſe *adeò dimiſſo hærentique*, ut opificum arcana, ſubtilitateſque operum *nimia & prope turpi ſolertia* ſcrutaretur; *Hiſtor. lib.* XXXII. teſtis eſt. Reformatione Adriani, quam tacitè damnaverat, diſſimulata, diſtinctiſque centum Germanorum Gravaminibus, quorum alia Curiam Romanam; plura verò Epiſcopos, Officiales, Curatos & alios Germaniæ Sacerdotes ſpectabant; prioribus *eò quòd authoritati Pontificis derogent, & hæreſin ſapiant*; neglectis, poſterioribus utcumque ſatisfacturus, Cardinalem Campegium

Clementis VII. Papatus.

Schiſma ipſum inter & Urbanum VI.

Ejus ingenium ex Jovio depictum.

Centum gravamina Ordinum expendit.

gium ad Comitia Norimbergenſia ablegat, cum Ordinibus de Reformatione cleri per Germaniam deliberaturum. Cùm verò Reformationem oblatam non veram, ſed perſonatam eſſe, utpote quæ non alios, quàm minutos & tenues è Clero tangeret, & crederetur cum magno Secularis poteſtatis præjudicio, Curiæ Romanæ & magnorum Præſulum dominio vires potiùs ſubminiſtratura, atque ad majores rapinas majorémque tyrannidem aditum patefactura; Ordines intelligerent, ea rejecta, Concilium liberum in Germaniæ loco idoneo celebrari expetunt. Qui tamen Pontificiarum partium erant, Ferdinandus, Archiepiſcopus Salisburgenſis, Duces Bavariæ, Tridentinus & Ratisbonenſis Epiſcopi, novémque etiam Epiſcoporum Legati, die ſexto Julii A. M. D. XXIV. Norinbergæ unâ cum Campegio convenientes Wormatienſe edictum, quo Lutherus damnatus erat, urgent, Miſſæ abrogationem, aliáque ſeverè prohibent, & poſt etiam canones Eccleſiaſticos à Campegio reformandæ Eccleſiæ confectos, ſanciunt. Carolus quoque Cæſar audito Comitiorum Norinbergenſium, ſe abſente, celebratorum edicto, Ordinibus indignatus, perinde ac ſi ad imminutionem poteſtatis ſuæ tenderet, in Comitiis Spirenſibus ſub finem Junii A. M. D. XXVI. habitis, Wormatienſis decreti executionem, quoad ſcilicet cum Pontifice de Concilio egerit; literis plus ſatis imperioſis injungit. Cui tamen ſe parere poſſe Ordines reliqui negant. Interea Cæſarem inter & Gallos ſuborta ſunt bella, in quibus Clemens ſuſpectam habens Cæſaris Gallum captivum attinentis potentiam, tam non fidus in Carolum fuit memoria beneficiorum ante Pontificatum ab eodem acceptorum, ut fœdera fœderibus adverſus ipſum accumulaverit, & perfidiam perfidiæ ſubinde junxerit. Quæ omnia ſigillatim hoc loco commemorare nimis longum, & quia apud Authores, Johannem Ferranum in vi-

Eo rejecto Ordines ad Concilium liberum provocant:

Pontificii tamen in Comitiis peculiaribus & poſt etiam Carolus ipſe executionem decreti Wormatienſis urgent.

Clementis peſſima erga Cæſarem fides.

ta Franciſci I. Jovium, Tilium, alios paſſim obvia, ſupervacaneum fuerit. Id quidem conſtat, Clementem, quoties in fœderis ſocietatem à Carolo receptus fuit, toties ex ſocio hoſtem evaſiſſe. Extant duæ Epiſtolæ A. M.D.XXVII. Oenipontе editæ, Clementis una ad Carolum; altera Caroli ad Clementem, quâ is acriter Papæ adverſus Cæſarem & Imperium iniquitatem, gladii politici uſurpationem temerariam, colluſionem cum Gallo, perfidiam, fraudulentam & callidam machinationem, perjuria perſtringit.

Unde bello in Italia flagrante Roma capta, direpta, & ipſe Clemens in caſtro Angeli captivus retentus;

CLXIV. Ob perfidiam illam Clementis in Italia etiam bellum graviſſimum exarſit, in quo Ducibus Borbonio & Freundspergio Roma capta, magnáque atrocitate in Romanos ſævitum, & Clemens ipſe nec quicquam adverſus Hiſpanos & Germanos, ceu *hæreticos*, *Lutheranos & Marrhanos* fulminans, in Adriani mole obſeſſus, atque inde in caſtrum Angeli captivus abductus, ibidemque propemodum fame dira confectus, ac vix tandem, ut contumelioſæ ſervituti ſe eriperet, ad æquas conditiones fœderis adactus eſt. Excuſavit quidem ſe Pontifici Cæſar, conteſtatus, injuſſu ſuo illud omne à feroci & indomito milite attentatum. Neque tamen minùs juſto Dei injurias ſibi illatas ulciſcentis judicio id omne acceptum tulit, rectiùs etiam & pro dignitate Imperatoris, quod cordati ejus conſiliarii ſuaſerant, facturus, ſi Romam ipſe, dejecto Pſeudo-Cæſare Pontifice, occupâſſet, & ſe non nomine ſolo, ſe reapſe Romanum Imperatorem eſſe patefeciſſet. Sed hæſit altè nimis in latere ejus lethalis, nullóque dictamno ſanabilis ſuperſtitio, quæ ceu θεήλατον πάθος illum, quò minùs ſacerrimam impoſturam Papæ animo complecteretur, occæcavit. Neque aliud etiam in fatis erat, & Scripturas impleri oportuit. Ita novo fœdere Cæſar & Papa coaluere, cujus præcipua lex erat, ut ſociatis auxiliis Lutherani omnes excidantur. Et Bononiam progreſſus

Carolo improbante factum ſui militis.

Liberatus Papa, fœdere cum Cæſare inito, cum Bo-

omnia coronat. Cæſar, ibi die, XXIV. Febr. A. M. D. XXX. à Pontifice, tanto apparatu luxúque, quanto ante eùm Cæſarum nemo, coronam accepit. Paulò ante etiam quàm coronatio hæc contingeret, die nimirum XXIII. Decembr. A. M. D. XXIX. Papa, Cæſar, Rex Ferdinandus, Gallus, Anglus, Princeps Itali, Mediolanenſis, Montferratenſis, Mantuanus, urbes quoque Genua, Sena, Luca, aliæque arctiſſimum fœdus percuſſerunt, cujus palmaria conditio erat, συμφερτῇ ἀρετῇ tueri Majeſtatem Pontificiam, & ad Sedis Romanæ obediéntiam hæreticos & inobedientes quoſvis modis quibuslibet compellere. Bononiæ etiam Cæſarem inter & Clementem de Concilio generali indicendo diſceptatum, illo Concilium ſuadente & probante, hoc improbante & averſante vehementiſſimè. Conflictum rationum Suavis Polanus *Hiſt. Concil. Trid. lib. I.* ad A. M. D. XXIX. prodidit. Ceſſitque tandem Carolus Papæ deſideriis, certus poſthac cum inobedientibus non tam rationum ponderibus, & ſuaſionis illecebra; quàm authoritatis imperiique ſui viribus decernére. Eo certè animo A. M. D. XXX. Auguſtam ad Comitia venit, ubi Confeſſione à Proteſtantibus exhibita, & partium conciliatione fruſtra tentata, ſententiam nihil ominus mutat, & decreto de religione cuſo, etiam Concilium, invito & ringente poſt Pontifice, intra annum auſpicandum promittit; móxque etiam de Pace cum Proteſtantibus ad Concilii tempus uſque ineunda conſilia agitat. Licet verò Papa ſinuatis hic velis non alienum ſe à Concilio, dummodo in Italia illud celebretur, ſimulaverit; ejus tamen Gardinales Concilii neceſſitatem refutant palam, & executionem diplomatis Leonis urgent. Cæſar Concilium in Germania habendum pertendit, ſimulque Confeſſionis Auguſtanæ ſectatoribus ad Concilium illud uſque libertatem religionis indulget. Qua indulgentia, aliiſque etiam cauſis irritatus Papa deſerto iterum

Principes Pontificis fœdere inito adverſus Evangelicos conjurant.

De Concilio contentio Cæſarem inter & Papam.

Vi decernere Cæſar inſtituit:

at mox Auguſtæ cum Proteſtantibus de pace ad tempus uſque Concilii tranſigit.

Papæ defectio à Cæſare ad Gallum (cum

rum

rum Cæſare, fœdus cum Galliæ Rege Franciſco pangit Maſſiliæ; ubi Rex ad pedes Papæ proſtratus eum adoravit; atque illud matrimonio proneptis ſuæ Catharinæ Mediceæ cum filio Regis Henrico (cui Papa numeratis centum millibus aureorum, tres etiam gemmas nobiliſſimas, Genuam, Mediolanum, & Neapolin, pixidem ſcilicet Pandoræ in manu habens, dotis vicem promiſit) firmat. Catharina illa eſt, quæ *quarta Francorum furia* dicta, trium Regum, Franciſci II. Caroli IX. & Henrici III. mater, mirè poſt Galliam artibus & furore in filiis regnans turbavit. Celebratæ ſunt nuptiæ tanto cum ſplendore & luxu dies triginta tres integros, ut hominum memoria nuptiæ Regum majori agitatæ nullæ ſint. Rediítque ex nuptiis illis Franciſcus à Pontifice in tyrannum & Maxentium quendam ita efferatus, ut fideles Regni ſui diriſſimis ſuppliciis afficere cœperit. Tandem Clemens, ceu Epiphanes & Herodes alter viſcerum: quæſitiſſimis doloribus diu excruciatus, die XXV. Sept. A. M. D. XXXIV. miſerè expiravit; non ſine gaudio communi aulicorum etiam. *Etſi enim*, verba Suavis *ad A.* M. D. XXXIV. refero, *quibuſdam dotibus, naturali gravitate, parſimonia exemplari ac diſſimulatione inſigni multorum in ſe admirationem concitârat. ob avaritiam tamen, auſteritatem & crudelitatem, quas ſemper exercuit, ſed in morbo plus ſolito manifeſtavit, multò pluribus erat odioſus.* Certè mortem ejus tanto exceptam eſſe gaudio, quanto erat electio. Pallavicinus etiam *Hiſt. Concil. Trid. III.* 16. 8. fatetur, addens, caruiſſe ipſum dotibus, quæ animos conciliant, beneficentia & humanitate eum caruiſſe, creditumque caput Pontificatus, cujus revera ſolum dextera extiterit. *Neminem plane oderat*, ita de eo etiam Jovius *Hiſt. lib.* 32. ſcribit, *quum neminem adamaret, præterquam ab occultiore cauſa conciliatos. His certè unis adeò favit intemperanter, ut ad ſummos honores, aut ad ſummum au-*

ſuo filio Henrico II. neptim Catharinam Mediceam, quartam Francorum furiam poſt dictam deſpondet.)

& mors ſubſecuta.

Dotes Suavis,

Pallavicini,

& Jovii teſtimonia.

thoritatis locum, ſtabiléſque divitias nullo proveheret pudore; multorum verò conſtanter obliviſceretur, qui ab optimis literarum ſtudiis, veteríque obſequio commendationem & præmia meruiſſent. Hos quidem blandè appellabat, ut imagine gratiæ detineret, ſed occultè oderat tanquam creditores.

Pauli III. Papatus.

CLXV. Clemente fati clementia humanis rebus exempto P. Petrus Loſſius Romanus, ex Furneſiorum familia, qui Pauli III. nomen ſibi vendicavit, ſucceſſit. De vita & moribus, parricidiis inprimis, proditionibus, ſacrilegiis, veneficiis, inceſtibus & ſtupris ejus nefandis, peculiaris liber Italicè ſcriptus, qui Ochini nomen præfert, ſed ab alio, cui Paulus ille propiùs innotuit, ſcriptus putatur, à Thuano, Sleidano aliiſque allegatus, talia prodidit, ut inſanire eum, qui alium Antichriſtum tum expectavit, oportuerit. Alibi recitata, & ab Adverſario cætera protervo ſatis in *C. T. veritate inextincta*; ipſóque etiam præcentore ejus Pallavicino *Lib. III.* 17. 5. leviter, nulliſque rationibus ſolidis diſcuſſa, repetere heic non libet. Id quidem certum & â Panvinio etiam memoratum, illum quatuordecim Cardinalium electionibus ſeptuaginta & unum in Purpuratorum Senatum adoptâſſe, atque ea ratione immenſam auri vim corrogâſſe. Pecunias pleraſque tum ad luxum & voluptates, quibus deditum eum ſupra modum fuiſſe facinora ejus loquuntur: tum ad Petrum Aloyſium Parmæ & Placentiæ Ducem à ſe creatum, nothum ſuum, Sodomæ ſpurciſſimo crimine infamem; & ex eodem notho, nec non Conſtantia itidem filia notha, progenitos nepotes Alexandrum Farneſium, & Guidonem Aſcanium Sfortiam, (quorum illum quatuordecim, hunc ſedecim annos natum Cardinales creavit;) exornandos impendit. Quam Pauli Simoniam ita Pallavicinus loco citato extenuat, ut aſſerat, eum, *qui ob hanc humanæ conditionis labem Pontifices vituperat, ineſſe Divinum quidpiam in*

De eo teſtimonia libri Italici,

Simonia ejus à Pallavicino nequiter defenſa.

Ponti-

Pontificatu ſateri. Bellè ſcilicet, ceu ἄτοπον & abſurdum, *in Pontificatu Divinum quidpiam non ineſſe*, inferens; & Simoniam labem eſſe ne quidem vituperandam in Pontifice, ſtatuens.

CLXVI. Diſſidia in religione mota latiùs ſerpere cùm cerneret Paulus, anteceſſore ſuo aſturior, ſtudium amicitiæ Cæſareæ ſingulare præ ſe tulit, quò faciliùs ipſum cum aliis Principibus ad arma in Proteſtantes capienda, ſanguinis Germanici ſitientiſſimus concitare poſſet; Et importuna quidem flagitatione ita concitavit denique, ut bellum diriſſimum in Germania exarſerit, in quo duo Principes præpotentes Evangelici acie inferiores in Cæſaris poteſtatem captivi conceſſerunt. Veruntamen ea rerum converſio facta eſt, ut dimiſſis Principibus captivis, ac religionis libertate Germanis conceſſa, Papalis amicitiæ fructus ſpe multò minores Cæſar ſenſerit, maluerítque ſe, poſt impenſa Papæ ſervitia, Germanorum Principum amicitiam Pontificio fœderi præpoſuiſſe. Nam etſi minores in ipſum Pauli tardioréſque quàm aliorum Pontificum machinationes fuerunt: tamen factus tandem à Cæſare alienior, quòd is Parmam atque Placentiam poſt filium Aloyſium conjuratione ſublatum repoſcenti, negâſſet, eas ſe civitates in ditionis ac dignitatis Imperialis præjudicium alienare poſſe; vindictam agitans de tranſitu ad Gallicas partes conſilium ſuſcepit, perfecturus etiam, niſi prævertente morte ad plures abiiſſet. *Qualem ſe erga Cæſarem Paulus hic geſſerit.*

CLXVII. Concilii Generalis convocandi, & reformandæ Eccleſiæ ſtatim atque electus Papa eſt, ſtudium enixum præ ſe tulit. Delectis igitur ſive tribus, uti Suavis habet, ſive pluribus, uti Pallavicinus narrat, Purpuratis, de reformanda Eccleſia conſulationem injungit: diplomate etiam exhibito, quo rerum capita tractanda exponebantur. Decretum tamen mox, ne vulgaretur diploma il- *Concilii celebrandi ſtudium teſtatur.*

lud, *quippe quod* (verba Pallavicini *lib. III.* 17. 3. refero) *dum reformari mores jubebat, fatebatur in iis deformationem ineſſe, adeóque obtrectationes hæreticorum apud vulgus confirmaſſet.* Miſſis dein huc illuc Legatis, Petro Paulo Vergerio cum primis in Germaniam, conſilium ſuum de Concilio celebrando aperit. Quod, à Proteſtantibus graves ob cauſas rejectum licet, ille proſequitur, diplomate edito, quo Mantuam Concilii locum deſignavit. Cùm verò id Ducis Mantuæ, uti quidem Papa tricabatur, culpa non ſuccederet, ſuſpicionis, quaſi minùs vel Concilio vel Reformationi faveret, amoliendæ cauſa, diploma aliud de emendanda Curia Romana vulgavit, conſiliíque de ea maturè capiendi negotium quatuor Cardinalibus, puta Contareno, Theatino, Sadoleto & Reginaldo, nec non quinque Præſulibus dedit. Extat adhuc delegatorum illorum Cardinalium & Præſulum Conſilium, ſub hoc titulo: *Conſilium delectorum Cardinalium & Præſulum aliorum de emendanda Eccleſia juſſu Papæ Pauli III. conſcriptum & exhibitum* A. M. D. XXXVIII. In conſilio eo Romanæ Curiæ morbi & ulcera olidiſſima ingenuè deteguntur.

Conſilium ejus juſſu à Cardinalibus & Epiſcopis conſcriptum de reformanda Curia Romana.

Ejus præcipua capita.

CLXVIII. Et initio quidem Cardinales laudato Paulo, ejúſque inſtituto, ab eodem ſibi in mandatis datum narrant, *ut nullius aut commodi Papæ, aut cujuſpiam alterius habita ratione, ipſi ſignificarent abuſus illos, graviſſimos videlicet morbos, quibus jam pridem Eccleſia Dei laboret, ac præſertim hæc Romana Curia, quibus effectum prope ſit, ut paulatim ac ſenſim ingraveſcentibus peſtiferis his morbis magnam hanc, quam videant, ruinam traxerit.* Addunt ἀξιομνημόνευτα hæc: *Et quoniam Sanctitas tua, Spiritu Dei erudita, qui, ut inquit Auguſtinus, loquitur in cordibus nullo verborum ſtrepitu, probè noverat, principium horum malorum inde fuiſſe, quòd nonnulli Pontifices tui Prædeceſſores prurientes auribus, ut inquit Apoſtolus Paulus, coacervaverunt ſibi Magiſtros ad deſideria ſua, non ut ab eis diſcerent,* quod

quod facere deberent, ſed ut eorum ſtudio & calliditate inveniretur ratio, qua liceret id quod liberet: inde effectum eſt, præterquam quòd Principatum omnem ſequitur adulatio, ut umbra corpus: difficillimúſque ſemper fuit aditus veritatis ad aures Principum, quòd confeſtim prodirent Doctores, qui docerent, Pontificem eſſe Dominum beneficiorum omnium; ac ideò cum Dominus jure vendat id quod ſuum eſt, neceſſariò ſequi, in Pontificem non poſſe cadere Simoniam, ita quòd voluntas Pontificis, qualiſcunque ea fuerit, ſit regula, qua ejus operationes & actiones dirigantur: ex quo procul dubio effici, ut quicquid libeat, liceat. Ex hoc fonte, Sancte Pater, tanquam ex equo Trojano irrupere in Eccleſiam Dei tot abuſus, & tam graviſſimi morbi, quibus nunc conſpicimus eam ad deſperationem ferè ſalutis laborare, vel manâſſe harum rerũ famam ad infideles uſque; credat Sanctitas veſtra ſcientibus, qui ob hanc præcipuè cauſam Chriſtianam religionem derident adeò, ut per nos, per nos, inquimus, blaſphemetur nomen Chriſti inter gentes. Tu verò, Sanctiſſime Pater, vidiſti, inde incipiendam eſſe medicationem, unde primùm ortus eſt morbus. Antea verò quàm abuſus perſtringerent, monent Pontificem, *ne putet ſibi diſpenſare licere in legibus, niſi urgenti de cauſa & neceſſaria: neque licere Pontifici & Vicario Chriſti in uſu poteſtatis clavium lucrum aliquod ſibi comparare.* Poſt abuſus plures, eóſq; graviſſimos, inprimis circa *ordinationem Clericorum, collationem beneficiorum Eccleſiaſticorum, maximè Curatorum, expectativas, reſervationes beneficiorum, abſentiam Clericorum ab Eccleſiis, ſuis exemptiones à juriſdictione Ordinarii, multitudinem Ordinum Religioſorum, inſtitutionem publicam in Gymnaſiis, Gratias & diſpenſationes*, alioſque ſimiles ad incudem revocant. Demum ad ipſum Romanum Epiſcopum & Romanam Eccleſiam in ſpecie accedentes, inter alia ſcribunt: *In hac urbe meretrices ut matronæ incedunt per urbem, ſeu mula vehuntur, quas aſſectantur de media die nobiles familiares Cardinalium, Clericique. Nulla in urbe vidimus hanc corruptionem, præterquam in hac omnium*

In nervum tamen, diſſidentibus in ejus examine Cardinalibus non erumpit.

omnium exemplari. Habitant etiam inſignes ædes. Conſilium iſthoc ſcriptum ad Cardinalium Senatum Pontifex retulit, ubi de eo dimicatio gravis inter Cardinalem Scombergium, Capuanum Archiepiſcopum, & Johannem Petrum Caraffam, Cardinalem Theatinum ſuborta eſt; illo pertendente, temporum conditionem nullam ejus generis emendationem pati, & Lutheranos inde jactantiæ occaſionem ſumpturos, habituros ſcilicet Pontificios reos confitentes: hoc verò neceſſitatem reformationis ejuſmodi irrefragabilem demonſtrante. Cùm ita ſententiis Cardinales variarent, Papa in aliud tempus conſilium rejecit, & de toto negotio illo ſacrum ſilentium ſuis injunxit. Emanavit nihilominus ſcriptum per Cardinalem Capuanum, qui ejus exemplar in Germaniam miſit, conſcio, uti rebantur multi, Pontifice, ut colligerent inde Germani reformationem Eccleſiæ ſibi curæ cordíque eſſe.

Jeſuitæ exorti & à Paulo confirmati labantem cauſam Eccleſiæ Romanæ ſuſtinent.

CLXIX. Liquet autem ex his Pauli III. & ſuperiùs etiam memoratis Adriani conſiliis, aliorúmque etiam, Rivii cumprimis, qui circa hæc tempora de abuſibus Eccleſiaſticis ſcripſit, confeſſione, Papiſtas magis ingenuos ſe ante Concilium Tridentinum præſtitiſſe, neque vel morbos Eccleſiæ Romanæ planè diſſimulâſſe, vel Pontificis *impeccantiam,* detur venia Tertulliani verbo, mordicus propugnâſſe. Sicut autem accidere crebrò videmus, ut aciem inclinatam jam & labantem ſupervenientes integri reſtituant, & vi majore in hoſtem obvertantur: ita ſub eodem Paulo Jeſuitæ natales ſuos inauſpicatos nacti, tempore ſcilicet novus & collectitius miles, paulatim verò factus uſu veteranus, & ferè triarius, aliíque etiam, nihil fracti pugnarum priorum eventu, cunctatione conditionibúſque omnibus animosè excuſſis, & quæ molliores illi dederant, receptis, pugnam fortiter redintegrârunt, perfrictè negantes, Papam in fide, imò etiam, quod nupèr addiderunt,

runt, in facto unquam erráſſe, vel errare potuiſſe. Sicut igitur ante annos circiter quadringentos, cùm Pontificia Sedes à Waldenſibus impeti graviter cœpiſſet, Papatum ruentem à Monachis Dominicanis recens exortis ſuffultum eſſe, ſupra obſervavimus: ita hoc tempore à Jeſuitis ceu *Catholicæ fidei Principibus* (ita eos appellat in Philippica Sylvanus Jeſuita, mulos mulus) caput infelix orco proferentibus, Papatus idem graviſſimè concuſſus, ſuſtineri potiſſimùm cœpit. Eorum inſtitutum primus Paulus III. edita V. Cal. Octob. A. M. D. XL. Bulla, quam Polyhiſtor Hoſpinianus *Hiſtoriæ Jeſuitarum pag.* 250. 251. inſeruit, & laudavit & approbavit, commemorans, *dilectos filios, Ignatium de Loyola, Petrum Fabrum, Jacobum Laynez, Franciſcum Xavier &c. Spiritu S. ut piè credatur, afflatos, jamdudum è diverſis mundi regionibus diſcedentes in unum conveniſſe, &. Socios effectos, abdicatis hujus Seculi illecebris, vitam ſuam perpetuo Domini noſtri Jeſu Chriſti, atque ſuo & aliorum Succeſſorum ſuorum Romanorum Pontificum ſervitio dedicáſſe,* &c. Subjecta formula Regulæ Societatis, cujus initium eſt: *Quicunque in Societate noſtra, quam Jeſu* (Loyolæ ſcribere debuerant) *nomine inſigniri cupimus, vult ſub crucis vexillo* (egregium ſcilicet crucis vexillum, ſub quo militantes mundi hujus potentia ſuffulti, carnis deſideriis toti indulgent!) *Deo militare, & ſoli Domino atque Romano Pontifici ejus in terris Vicario ſervire* &c. declarat Paulus, *ſe præmiſſa omnia Apoſtolica authoritate ex certa ſcientia approbare, confirmare & benedicere: ac perpetuæ firmitatis munimine roborare; non obſtantibus Generalis Concilii* (Lateranenſis ſcilicet, quo novorum Ordinum inſtitutio prohibita eſt) *& felicis recordationis Gregorii Papæ X. Prædeceſſoris ſui, ac quibusvis aliis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſq; contrariis quibuscunque.* Ubi non ſine Numine Papæ exciderunt verba, *ſe non obſtantibus quibusvis conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis* Jeſuita-

ſuitarum Ordinem laudare & approbare. Obſtabant ſanè *Ordinationes Apoſtolicæ* impiis molimminibus. Sed *non obſtantibus* iis, adeoque neglectis, poſthabitis, rejectis nefas Papa tentavit, dum nova munimenta ad manum ſuccederent, quibus Sedes Pontificia inſiſteret. Nam peculiare eſſe huic Societati *tueri Apoſtolicam Sedem, Romanique Pontificis authoritatem*, ex Bulla Canonizationis Ignatii, Mutius Vitelleſius comprobat. Talis omnino cùm fuerit novella illa & Atlantica Societas, non immeritò paulò poſt A. M.D.L.IV. Sorbona à ſuprema Galliæ Curia de ea judicium ſuum promere juſſa, illud ſatis ϛηλι[illegible] promſit, & ſub finem omnia in pauca contrahens ſic declaravit: *His omnibus atque aliis diligenter exploratis & examinatis & perpenſis, hæc Societas videtur in negotio fidei periculoſa, pacis Eccleſiaſticæ perturbativa, Monaſticæ religionis everſiva, & magis ad deſtructionem quàm ædificationem.*

De novello ordine eo judicium Sorbonæ.

CLXX. Atque talis cùm fuerit in prima ſui origine, authoritatem ſacerrimæ profeſſionis præferens licet Societas; multò magis etiam ſucceſſu temporis, uti ſolent mali εἰς πλεῖον προκόπτειν ἀσεβείας *ad majorem in dies impietatem proficere* (2.Tim.II.16.) in pejus ita degeneravit, ut malorum omnium ſentina quædam hodie dici mereatur. Cujus rei teſtes domeſtici complures cordatique in medium afferri poſſent, quorum non paucos recentiores Celeb. Hottingerus *Hiſtor. Eccleſ. Tom.* v. *pag.* 495. &c. indigitat. Omnium inſtar eſſe poteſt Scriptor nuperus, paucis licet inter noſtros notus, ex media Italia, graviſſimus, Julius Clemens Placentinus, ex illuſtri Scotorum familia, qui ſcripto, & opera Franciſci Solanguis Nobilis Cremenſis Pariſiis (ita frons libri habet, cùm Venetiis potiùs impreſſus ſit) vulgato *de Poteſtate Pontificia in Societatem Jeſu* libro, Societatis hujus morbos procedente tempore contractos fusè & eruditiſſimè detexit. Et parte quidem libri ejus lectu dignissimi

Succeſſu temporis ordo ille degenerat,

Teſte in peculiari ſcripto Iulio Clemente Scoto.

gniſſimi tertia *pag.* 108-149. proponit multa, *in quibus Religioſi Societatis Jeſu derogârint Conſtitutionibus ab Ignatio conſcriptis, aliisq; Legibus in Congregationibus Generalibus editis.* Parte quarta *pag.* 149-195. exponit illa, *in quibus Societatis Jeſu Religioſi à primævo Majorum ſuorum Spiritu, à Conſtitutionum Regularumq; obſervantia, & à religioſa perfectione defecerint.* Parte quinta *pag.* 195-235. ex ipſis Jeſuitarum libris recenſet cauſas, *propter quas deficere potuerit primigenius Spiritus in Societatis Jeſu Religioſis.* Parte ſexta *pag.* 235-364. declarat illa, *in quibus* Religio *Societatis Jeſu præſenti* Reformatio*ne indigere poſſit.* Parte ſeptima *pag.* 364-382. damna ab hac Societate à primævo Spiritu deficiente imminentia proſequitur.

CLXXI. Eodem Paulo Pontifice, uti etiam Maſenio in *Anima hiſtoriarum* obſervatum; Capucinorum quoque Secta caput infelix extulit; incerto licet authore, quem alii *Bernhardinum Ochinum*: alii *Gotfridum Varaglium* Buſcanum, Pedemontanum, qui etiam Ordinis Generalis electus, at poſt Evangelicam veritatem amplexus Taurini penult. Dec. A. M. D. LVII. ob conſtantem ejus profeſſionem vivus combuſtus eſt; alii *Matthæum Baſcium* Umbrum fuiſſe conjectant. Uti Jeſuitæ doctrinæ profunditatem & prudentiam ſingularem: ita Capucini innocuam ſimplicitatem præ ſe tulerunt. Temperata igitur Jeſuitarum ſerpentina prudentia, & Capucinorum ſimplicitate columbina egregiè ſuffulciri Papatum, & ſimpliciorum credulitati imponi poſſe, Paulus forte credidit. Sed detracta utriſque larva pridem eſt, & illorum perfidia, doli, ſævitia; horum hypocriſis apertam in lucem prolata eſt.

Capucinorum ordo ab eodem Paulo confirmatus.

Jeſuitæ & Capucini junctis viribus Romanam Eccleſiam ruentem ſuſtinent.

CLXXII. Cùm non procederet Concilium Mantuæ indictum, Pontifex Novembri A. M. D. XXXVII. novo diplomate illud Vincentiam indicit, & propinquam hiemem cauſatus, ad Calendas uſque Majas A. M. D. XXXVIII.

Concilium Tridentum indicitur.

tempus ejus extrahit. Cumque ne ſic quidem negotium procederet, tandem Tridentum, vicinum Germaniæ oppidum, deligitur. Eò cùm vocaſſet Paulus Bulla indictionis ad Idus Auguſti A. M. D. XLII. Pontificii conſilium probàrunt: at improbàrunt Proteſtantes, qui liberum Concilium, nec à Papa convocatum, nec in Urbe Papæ obnoxia celebrandum conſtanter flagitàrunt. Neque tamen, intercedentibus variis, ejus initium ante diem XIII. Dec. A. M. D. XLV. quo prima Seſſio ſucceſſit, factum eſt. Et decem quidem primis Seſſionibus ſub Paulo III. habitis decreta fidei eſt Reformationis, variaque contra Evangelicos anathemata cuſa, alibi ad partes vocata, hiſtoriamque Seſſionum, Pontificis & Curiæ Romanæ πανεργίαν propalantem diſcuſſam, heic repetere nihil attinet.

Reformatio in eo Concilio ſuſcepta qualis fuerit.

CLXXIII. Reformatio certè in capite & membris Eccleſiæ ab univerſo orbe Chriſtiano deſiderata, & ab Adriano Pontifice etiam promiſſa fuerat. Fidei verò reformatio ſincera tantùm abeſt ut ſucceſſerit ulla, ut deformatio ejus major, & errorum deterrimorum ſolennis confirmatio Eccleſiam Pontificiam inceſtaverit magis. Morum verò Reformatio vel nulla omnino, vel ludicra tota, fuit. Omnium pæne malorum radicem in Papa & Curia Romana, & utriusque tyrannide, ambitione, avaritia, luxu fixam non attingere, nedum tollere auſi Patres ſunt. Et ſi qua ſalutaria decreta Pontificem & Curiam obliquè ferientia cudi viſa ſunt, iis nervos ſuccidit omnes tum ſecutum *Seſſ. XXV. 21.* decretum, *ut in omnibus de morum Reformatione & Eccleſiaſtica diſciplina decretis ſalva ſemper Sedis Apoſtolicæ authoritas & ſit & eſſe intelligatur:* tum jus interpretandi & declarandi ſingula Concilii decreta, quod Synodo indulgente ſibi Papa reſervavit, quæ duo efficere poſſe, ut omnia Papæ & Curiæ noxia decreta in nihilum recidant, & ſenſim ſine ſenſu in antiquum cuncta ſtatum redigantur;

Pon-

Pontifici Concilium confirmare, eò quòd Sedi Pontificiæ nonnulla ejus decreta præjudicare viderentur, cunctanti, Cardinalis Amulius, & Epiſcopus Veſtanus ſuggeſſerunt.

CLXXIV. Unum addo, in Congregatione die XVIII. & XXII. Jan. A. M. D. XLVI. habita quæſitum anxieque diſceptatum eſſe, à deciſione dogmatum fidei, an à reformatione morum & abuſuum capiendum ſit initium? Prius Pontificii, Cæſarei poſterius pertenderant. Et Pontificiorum quidem rationes Pallavicinus *Hiſt. C. T. lib. VI. 7: 2. 3.* fusè ediſſerit. Operæ autem pretium puto, nonnulla ejusdem Pallavicini verbis attexere, ex quibus liquere poſſit, quis circa reformationem abuſuum & morum Pontifici θυμὸς ἐν στήθει fuerit, quamque vehementer illi animus à ſeria reformatione abhorruerit. *Haud ipſis deerant,* inquit *num. 2. validiſſimæ duplicis generis rationes: aliæ ad populi captum, aliæ minùs in ſpeciem apertæ &c. Accedebat, hanc adeò efflagitatam emendationem tendere potiſſimùm in ritus ac Romanæ Curiæ tribunalia: nec prudentis eſſe conſilii, à Principe Regiam ſuam ſubdi correctioni ſubditorum. Cunctorum quidem ſententiam explorandam; paucorum conſilium petendum. Cæterùm illius eſſe familiæ ſuæ leges ferre, ne gens ſibi ſubjecta illius geſta accuſare conſueſcat, quem venerari debet; ac longè minùs eum dirigere, à quo eſt regenda. Eſſe homines plerunque acerbos chirurgos in alienis membris; parùm ab his intelligi, minusq; ipſis dolere vulneris acerbitatem. Epiſcopos, alios rerum imperitia, alios imprudenti religionis ſtudio, alios etiam privatæ rei commodo, deſiderio gratificandi Principi, in cujus ditione nati ſunt, ira atque invidia in ſupremum Principem, meditari ſeveriſſimas. Aulæ Romanæ leges, quæ non tam corruptelas purgarent, quàm imminuerent ejuſdem potentiā, Majeſtatem, ad eum confluentium frequentiam, & quicquid habet præſtantiſſimi ſucci, quæ quaſi vitis myſtica in Chriſtianarum Eccleſiarum palmitibus vim & unitatem ſuſtentat*

A Reformatione ſeria abhorruiſſe Pontificem,

ex Pallavicino probatur

ſtentat ac fovet. Quid porro agendum, ubi Tridenti ea ſtatuerentur? Num ignavè cedendum, ac plus detrimenti inferendum Petri ſolio, per Concilium à ſe adverſus hæreſin coactum, quàm ipſamet hæreſis intuliſſet? An repugnandū, abrogandaque fides illi conventui, cujus in hæreſin arma, nonniſi publica veneratio futura erant? Nonne Duci cum ſuo exercitu decertandum, ubi cum hoſte congrediendum erat? turbæq; Baſileenſes iterum excitandæ, eò certè in præſentia perículoſiores, quò materia promptior erat ad incēdium concipiendum hujusmodi favillarum injectu? Nec hic diſcrimen hæſurum. Etenim veritos forſitan Epiſcopos, ne decreta de Romana Curia in irritum caderent, tentaturos prius judiciariam ſibi poteſtatem ſtabilire, Baſileenſem planè cœtū imitantes, conaturosq́ ſtatuere Concilii ſupra Pontificem excellentiam: quibus haud liceret Pontifici conſentiri, dignitate & conſciētia reluctantibus; quippe doctrinis perquam pernicioſis, quæ non modò Pontificalem Sedem dejicerent, ſed univerſum Hierarchiæ ordinem pervertèrent, ac ſub ſpecioſo libertatis colore, pacifici Regis Eccleſiam in perennis diſcordiæ campū converterent &c. Ad tam gravia arcenda pericula par eſſe, ut primo loco Synodus in doctrinis examinandis deſtineretur; interim verò ab ipſo Pontifice pro dignitate ac prudentia leges eſſe ſanciendas Aulæ Romanæ opportunas. Paulò inferiùs *num.* 8. fatetur idem, *invaluiſſe ad eam uſque diem* (apud Patres ipſos Concilii) *perſuaſionem, ab hominibus Romanæ Aulæ addictis nihil æquè formidari ac leges, quibus ipſi reformarentur. Fidem & dogmata ſpecioſa quædam eſſe vocabula, & fucum ſimulati ſtudii religionis tuendæ.* Sequenti capite 8.num.4. Pallavicinus ipſe animi ſui notionem implicatam hactenus his verbis explicat: *Exiſtimo, cuicunque hominum, cui livoris tabes rationem non infecerit, ſatis eſſe, ſi repetat animo, ambitionis artem non eſſe, ſedulo tueri ſupremam poteſtatem in Romano Pontifice divinitus conſtitutam, & Eccleſiæ incolumitati neceſſariam. Quòd ſi liceat hujusmodi ſolertiā vituperare, quoniam ea eſt dominanti jucunda; vituperandus etiam erit, quicunque cibo vitam ſuſtentat, quia cibaria*

baria guſtatui voluptatem afferant. Hæc ſcilicet myſteria Pontificiæ iniquitatis, Pontificem, ceu alterum in terris Numen ἀνυπεύθυνον omni juſtiſſimæ etiam cenſuræ hominum ſubducentis, & reformationem in capite, quam neceſſariam ipſemet Adrianus confeſſus fuerat, tanto ardore oppugnantis; adeoque verbo dicam, Romam ἀθεράπευτον inſanabilem manifeſtè propalant. Si poteſtas ſuprema Divinitus in Pontifice omnino conſtituta eſſet, regulis tamen verbi Divini ſubjectus ejus uſus & abuſus Concilii examen neutiquam effugiſſet.

CLXXV. Non defuerunt equidem in Concilio etiam *Cornelii Muſſi*
Theologi nonnulli παῤῥησιάζοντες, qui Romanæ Eccleſiæ *Bitontini,*
ulcera & inteſtinos morbos maſculè detegerunt. Inter alios, Paulo Pontifice Cornelius Muſſus, Epiſcopus Bitontinus, initio Concilii faſſus eſt: *nulla eſſe turpitudinum monſtra, ſordium colluviem & peſtem, quibus non fœdati eſſent populus & Sacerdos* &c. *Utinam,* inquit, *non à religione ad ſuperſtitionem, à fide ad infidelitatem, à Chriſto ad Antichriſtum, quin à Deo ad Epicurum vel Pythagoram, velut prorſus inanimes declinâſſent dicentes in corde impio & ore impudico, Non eſt Deus. Nec jam diu fuit paſtor, qui requireret, quia omnes quæ ſua ſunt, quærebant, quæ Jeſu Chriſti, ne unus quidem.* Bartholomæus quoque Caranza
& Caranzæ Orationes in Concilio habita, ex quibus Eccleſia Romana corruptio aſſeritur.
Oratione eodem in Concilio habita, ſic Patres conſcriptos allocutus: *Peregre abeunte Rege, juxta Parabolam Evangelicam, eos reliquit Vicarios ſuos; Epiſcopos domus ſuæ, Speculatores, Vigiles, Doctores, Cuſtodes Civitatis ſuæ, Duces militiæ, Gubernatores Regni, Paſtores gregis, Patronos familiæ, Sponſos Eccleſiæ. Veſtri muneris erat vigilâſſe ſuper cuſtodia hujus Civitatis. Veſtrum erat juxta præſcriptas à Chriſto leges Regnum hoc gubernâſſe. Veſtrum erat facere, ut juxta illas irreprehenſibiliter viveret fidelis populus. Ad vos pertinebat Servâſſe hanc Chriſti Sponſam Sanctam, impollutam, eisdemque ornatam ornamentis, quibus reliquit illam Chriſtus. Fingite nunc, redire Chriſtum, (redibit*

autem

autem citò) & requirere Sponſam ſuam, qualem reliquit vobis; quam, obſecro, illi reſtituetis? Num hanc ad hunc angulum orbis (Tridentum) contractam? Num hanc profana pompa, & adparatu Seculari ſuperbientem? Num hanc, quæ Palatiorum magnificentia cum Principibus etiam decertat? Num omniũ deliciarum corporalium copia affluentem? Hæccine eſt illa Civitas Sancta, mundi ſpiritu ſejuncta? Hæccine eſt illa Dei Civitas Divinis gubernata legibus? Ipſiſſima. Heu quantum ab illa mutata? Hæccine eſt illa Civitas nova? Nunc univerſa in ea cum Ethnicis & barbaricis civitatibus video communia & antiqua. Antiqua in ea regnat avaritia, vetus dominatur ambitio, ad delicias & divitias adſpirant & ſuſpirant in ea cives univerſi. Heu, heu, quis hæc cogitare audeat? Hæccine eſt civitas illa perfecti decoris, & gaudium orbis univerſi? Hæccine eſt illa tota pulchra & decora? Num quid eſt, quò minùs illam poſſimus dicere totam deformem? Ubi ſunt ornamenta tua, quibus parabaris Sponſo tuo tradenda? Ubi ſunt monilia tua, quibus ornabaris Chriſti Sponſa? Ubi fides illa, quæ etiam mortuos ſuſcitat? Ubi charitas, ubi contemptus vitæ & rerum præſentium? Ubi ardor ille mortis & rerum cœleſtium? Ubi ſitis illa videndi Regnum Dei? Ubi amor paupertatis? Nunc omnes, ut olim dixit Jeremias, ſtudent avaritiæ, à minimo uſque ad maximum, à Propheta uſque ad Sacerdotem, cuncti faciunt dolum. Ubi olim regnabat caſtitas & innocentia, nunc regnat ambitio, luxuria, dominandi cupiditas & vanitas. Heu, heu, quis eam ſiccis contemplabitur oculis, quis hæc conſideret ſine lachrymis? O cives Jeruſalem, ô cives hujus Regiæ & Sanctæ civitatis, quis hæc intelligens non commoveatur; quis, ſi Chriſtianus eſt, hæc audiens non perhorreſcat? Quis non miſerebitur matris ſuæ? Ego cum Jeremia precabor: ô utinam caput meum aqua, & oculus meus fons lachrymæ, & plorabo interfectos filiæ populi mei. Plura ejuſdem argumenti ſubjicit verbis planè patheticis, clauditque hunc in modum: *Aperuit Dominus os aſinæ, ut moneret Prophetam Bileamum. Potuit Dominus os aperire hujus peccatoris, ut commoneret vos.*

vos. Mementote eorum, quæ dixi vobis. Teſtis eorum ero, quæ vobis hodie ſignificavi, cùm pariter veniemus ante Dominum, quando inutilis erit conatus, & ſera omnis pœnitentia. Extant hæc inter Orationes Concilii Tridentini à Janſenio primùm editas, & nuper etiam à Labbeo recognitas: Tacentibus hominibus, & hiſcere non auſis, quis non aſinæ Bileami à Deo apertum os intelligit?

CLXXVI. Paulo IV. Idus Nov. A. M.D.XLIX. defuncto ſucceſſit Julius III. Aretinus, antea Joh. Maria de Monte dictus, Cardinalis, & Pauli III. in Concilio Legatus princeps. Poſt longam Cardinalium in Conclavi diſceptationem, cùm, teſte in Muſæo Hiſtorico Johanne Imperiali, ὁμοψήφως Papa jam electus eſſet Reginaldus Polus, eamque electionem promulgare nocte appetente inauſpicatum duxiſſent iidem; nocte tranſacta & mutatis rationibus aureis Julius Papa ſubitò emerſit. Vaticinium de eo futuro Papa, teſte Rota Ægidii Minoritæ, ejusmodi circumferebatur: *Tertius Mons Sion vertetur in opprobrium, caro prævalebit, non erit quies.* Nempe Cardinalis de Monte Julius ante dictus eſt, qui Papa etiam per licita & illicita fœdatus, luxui & ſaginæ mancipatus, in Venerem ac libidinem projectus omnem eſt. *Novem montes* (ita declaratio vaticinii habet) *ac terni faciunt inſigne domus de Monte, & multorum fuit ſententia, Julium non omnia ſua facta cum dignitate conſenſiſſe, retuliſſeque ad prudentiam & experientiam, quæ pleniſſimè in Cardinalatu primum apud ipſum obtinuerunt locum.* Impura ſe vita contaminâſſe, veneri ac ventri dediſſe, quasque Cardinalis nonniſi furtim voluptates ſequebatur, Pontificem, etſi ſexageſimum quintum annum implêſſet, ultro complexum eſſe; abdicata rerum maximarum cura hilaritati & genio, conviviisque aſſiduis, etiam in villa agitatis, indulſiſſe; levibus & inanibus verbis ſuam aliquando Majeſtatem minuiſſe, in vita ejus Onuphrius &

Julii III. Papatus.

Ejus ſpurci mores.

& prima purpure Innocentio non ſine gravi ſuſpicione donata;

Papirius Maſſonus, & poſt utrumque Thuanus *Annal. lib. XV.* memorant. Soluti ad omnem licentiam animi hominem fuiſſe, hoc etiam argumento Thuanus *lib. VI. p. m.* 181. probat, quòd ſtatim adepta dignitate galerum ſuum juveni cuidam, cui Innocentio nomen, (quem ſeu Bononiæ, uti Suavis, ſeu Placentiæ, uti Pallavicinus memorat, in deliciis habuit, at nefario amore inflammatus deperiit; de quo videnda Epiſtola Eraſti apud Celeberrimum Hottingerum *Hiſtor. Eccl. Tom. V. pag.* 571. &c. ſub qua etiam impuriſſimi Johannis Caſæ Archiepiſcopi Beneventani de laude παιδεραςίας liber impune lucem ſalutavit) quique, quòd in familia Simiæ curam gereret, *Simiæ* etiam poſt adeptam dignitatem nomen retinuit, cognomine etiam ſuo (nam *il Cardinal de Monte* dictus eſt) atque inſignibus attributis donavit; & querentibus Cardinalibus, quòd indignum hominem ad tantum faſtigium evexiſſet, reſpondit: *Et vos quid tandem in me meritorum comperiſtis, quem Chriſtianæ Reip. principem conſtitueretis?* Addit Sleidanus, *Romæ famam fuiſſe, & libellis quoque perſcriptum, à Jove Ganymedem foveri, licet deformem. Sed nec ipſum Pontificem hoc ad reliquos Cardinales diſſimulare, & per jocum ferri aliquando commemorare, quàm ſit laſcivus.* Talia cùm de eo etiam Suavis narraverit, adeò in dubium non revocavit Pallavicinus, ut *lib. XI.* 7. 4. hiſtoriam Innocentii hujus ſeu *primam Purpuram*, ceu *principia Pontificatus decolorantem* pluribus cum circumſtantiis, ad favorem licet Julii detortis, tradiderit: & *lib. XIII.* 10. 8. palam confeſſus ſit, *pronum eum fuiſſe ad laxamenta: ſuum ſanguinem deamaviſſe, variis purpuris inter conſanguineos diſtributis: præ cæteris unum extra conſanguinitatem amaviſſe evexiſſeq́, nec antea, nec poſtea dignum, qui fuerit Innocentius de Monte: æſtimatione tenui, nec majore benevolentia mortuum eſſe: quandam ipſius libertatem ac familiaritatem, quæ ipſi privatam gerenti perſonam amorem inter æquales conciliaverant,*

verant, in excelſo poſtea Principis gradu venerationem minuiſſe: ipſius vitia majora quidem quoad ſpeciem fuiſſe, quàm virtutes, ſed non fortaſſe quoad pondus. Hæc de Julio molliſſimè dicta quid ſibi velint, perſpicaciores intelligunt facilè. Neque hic præterire poſſum levitatis (*libertatem* vocat Pallavicinus) ejus ſpecimen, quod in vita ejus MS. Bullingerus de ipſo ſcriptum circumferri, his verbis prodidit: *Cum aliquando exutis veſtibus, diploide & caligis tantùm indutus, in aula, quòd ferveret tempeſtas, obambularet, venerunt Cardinales duo, collocuturi cum ipſo. Quos ipſe ad exuendas veſtes ſuas, & deambulandum ſecum urgebat, mox autem nudos interrogabat: Quid ſi in Campo Floræ aut per plateas nudi ſic deambularemus, quid oro populum exiſtimatis de nobis judicaturum? Reſponderunt: Judicarent, nos eſſe nebulones, & conjicerent in nos rudera atque lapides. Excepit Pontifex: Ergo, quòd non habemur pro nebulonibus, id acceptum ferre debemus noſtris veſtibus. Quantum igitur, ô fratres, debemus illis noſtris veſtibus?*

Aliaq; impietatis ejus argumenta.

CLXXVII. Talis Sardanapalus reformationem Eccleſiæ ſe meditari, reſtaurato, Cæſare urgente, & juramento, quod Cardinalibus recens electus fecerat, ita poſtulante, Tridentino Concilio, quod eo Cardinale adhuc Bononiæ elanguerat, ipſomet validiſſimè repugnante, ne unquam Tridentum revocaretur, ſimulavit. Extat Bulla indictionis, in qua inter alia ſe Concilium, Calendis Maji A. M. D. L I. reſumendum, moderaturum profitetur, authoritatemque ſuam ſupra modum effert. Cumque Cæſar, cui talia diſplicuerunt, metuenti ſcilicet, ne Proteſtantes conditionibus ejusmodi offenſi, ad Concilium venire gravarentur, Bullam mitigari expetiiſſet, Oratorque Cæſaris verborum comitatem & blanditias, quibus Proteſtantes ad Concilium pellici, pellecti demum faciliùs inſtrui poſſint; ſuaſiſſet: reſpondit Papa: *Nolle ſe dimicare cum hoſte, tanquam cum fele caveæ incluſo. Quod Chriſtus docuit,*

Sardanapalus talis Concilium Tridenti reſtaurat.

ſemper prædicandum & inculcandum eſſe, nempe Majeſtatem Divinam vicarium ſuum caput Eccleſiæ, & lucernam mundi conſtituiſſe; atque eam veritatem doceri oportere tempeſtivè & intempeſtivè. Ita Seſſio XI. Concilii, quæ ſub Julio prima fuit, Calendis Maji A. M. D. L I. ſucceſſit. Interea bello Parmenſi Gallum inter & Pontificem æſtuante, Galliæ Epiſcopis, ne Concilium frequentarent, à Rege Henrico II. injunctum fuerat. Rege ipſo contra Concilium proteſtante. Proceſſere nihilominus ſub Julio Seſſiones aliquot, & decreta de Sacramento Euchariſtiæ & extremæ unctionis cuſa ſunt, talia, qualia à cœtu illo expectari poterant. Sed & Electoris Saxoniæ Mauritii Legati in Concilio appulerunt, poſtulantes à Cæſare, *ut ſibi æquè ac Theologis Saxonicis, aliiſque Proteſtantibus, ad Concilium venire paratis, eadem fide, qua in Concilio Baſileenſi Bohemis factum, caveatur idoneè, anteacta retractentur, Papa Concilio ſe ſubmittat, Epiſcopis juramentum remittatur, & ſuffragari ipſis quoque Proteſtantibus liceat.* Conditiones haud iniquas cùm deteſtarentur Pontificii, aliaque intercederent, Concilium prorogari ad biennium uſque placuit. Sed prorogatum manſit integros annos decem, ad XVIII. Jan. A. M. D. L X I I. uſque.

Proteſtante contra illud Gallo.

Prorogatio ejus, ad biennium uſque decreta, decennium integrum durat.

CLXXVIII. In Germania interim, in qua Carolus extinguendæ veritati intentus, hactenus victricia arma circumtulit, mirè converſa rerum facies eſt. Fatigata enim nimium Principum Proteſtantium patientia, Mauritius Saxoniæ Elector, cui etiam Albertus Brandenburgicus & Duces Megalopolitani ſuppetias tulere. A. M. D. L I I. in Cæſarem, cui etiam Gallus graviter imminebat, movens, Auguſtam capit, & ſuperatis Alpium Rhæticarum jugis, captaque Ehrenberga arce, tantum Carolo metum incutit, ut noctu, accenſis funalibus, unà cum fratre Ferdinando Oenipontem relinqueret, & ſe Villacum verſus in Carniolam reciperet. In diplomate, quo cauſæ illati Cæſari belli

Converſi in Germania rerum vices,

belli exponebantur, religio adverſariorum artibus, & contra fidem datam, convulſa in dies: per diſſidium religionis extractum ſtrata ad dominationem iniquam via: Haſſiæ Landgravii captivitas violenta: Germanicæ libertatis oppreſſio tyrannica: Monarchiæ univerſalis machinatio, allegabantur. Rebus Proteſtantium ſic ſatis proſpere fluentibus die XX. Jul. A. M.D.LII Paſſavii, Ferdinandi Regis cui ſapienter viſum præcipitem publicæ calamitatis, obvia cuncta obtrituræ rotam, ſalutari Pacificationis edicto quaſi ſufflaminandam eſſe; interventu, Pax Religioſa toti orbi Chriſtiano ſaluberrima ſancita, & A. M.D.LV. etiam Auguſtæ, frequentiſſimis & auguſtiſſimis Comitiis, firmata eſt. Quæ quidem Pax Religioſa non iccirco rata minùs & valida cenſeri debet, quòd, uti oſores Pacis Jeſuitæ, aliique vociferari ſolent, vi & metu extorta ſit, átque inſuper Pontificis conſenſu deſtituta, imò à Paulo IV. apertè rejecta, & damnata ſit. Etſi enim, cùm pax primùm Paſſavii ſanciretur, conflictus aliqui & velitationes, & occupatio caſtri Ehrenbergæ, Auguſtæ & Oeniponti anteceſſerint; nondum tamen totis viribus aut caſtris pugnatum erat, ut altera pars viciſſe, altera victa eſſe dici potuerit. Atque adeo rebus utrinque integris in Pacificationem illam conſenſum ultrò; eademque ſequentium item Imperatorum conſenſu firmata eſt. Imò ſi vel maximè pars alterutra ſuccubuiſſet, & ad indignas duraſque conditiones adacta fuiſſet, indignitas tamen rerum ſponſionis vinculum non levat. Neque etiam conſenſus Pontificis requirebatur, cùm Imperator nec ita puer fuerit, ut promiſerit, quæ promittere ſibi non licere nôſſe debuerit: vel ita ſervus, ut mitræ mancipato diademate, neceſſe habuerit à Dictatoris illius Eccleſiaſtici nutu ſuperciliòque per omnia pendere. Reſolvitur enim vis Principatus, cuncta vocando ad Papam: nec quiſquam Princeps eſt alio imperante.

Paſſavii & mox etiam.

Auguſtæ libertas religionis ſancitur. Fruſtra ringente Pontifice, aliiſque vi extortam cauſſantibus.

Anglia ad Papatum relapſa

CLXXIX. Majorem Julius voluptatem ex turbis Anglicanis, quæ Eduardi VI. Religioſiſſimi & indubitatæ ac ſummæ ſpei Principis mortem, quam is præmaturam A. M.D.LIII. Julii die VI. oppetiit, conſecutæ ſunt, cepit. Nam & Johannam Suffolciam declaratam hæredem Regni, virtutis & eruditionis incomparabile ſpeculum, ac orthodoxiæ etiam addictiſſimam, capite plexam: & Mariam ſævire igni & ferro in eos, qui Evangelium amplexi fuerant, ac matrimonio inſuper cum Philippo Hiſpanorum Rege coaluiſſe, lætus, ſi quid aliud, inaudiit. Miſerat autem in Angliam Cardinalem Reginaldum Polum, qui Rege Philippo atque Maria præſente Anglos ad obedientiam Papæ hortatus, morigeris abſolutionem promiſit. Ordines Angliæ conditiones ejus impias amplexi mox

ingens gaudium Papæ

Evangelium ejurárunt. Ingens inde Romæ lætitia, accenſi ignes, inſtitutæ ad Templa ſupplicationes, indulgentiæ largiſſimæ tributæ ſunt. Eoque inſaniæ Julius pervenit, ut in perpetuam rei memoriam excudi curaverit monetam, cujus altera pars ejus imaginem tricorniferam oſtentavit, altera inſcriptionem ejusmodi habuit: *Gens & Regnum, quod non ſervierit tibi, peribit*; ſibi ſtolidè vendicans,

ſed non diuturnum, affert.

quod Chriſto Eſaias. Sed diuturnum & ſtabile gaudium neutiquam fuit. Nam & ſterile fuit Mariæ matrimonium cum Philippo: & Maria à ſpe bona omni deſerta, & ex mœrore die XVII. Nov. M.D.LVIII. mortua (comitante eam Cardinale Polo poſt ſedecim horas) locum ceſſit ſorori Eliſabethæ, quæ Pontifici ſervire dedignata, Chriſtoque ſoli ſacramento dicens, blaſphemam Julii inſcriptionem damnavit.

Marcelli II. Papatus.

CLXXX. Julio A. M.D.LV. x. Cal. Martii defuncto Marcellus Cervinus Thuſcus, antehac in Concilio Tridentino Legatus Pontificius, ſucceſſit, nomenque ſuum retinens, Marcellus II. dictus eſt. Scenicus licet diecula-

rum

rum aliquot Papa (dies enim XXI. duntaxat & aliquot horas vixit) putatur tamen reformationem quampiam Romanæ Curiæ molitus. Quam non proceſſuram fuiſſe, utpote viribus ejus ſuperiorem, meritò Pallavicinus auguratur. Et forte hæc ipſa cauſa eſt, quòd difficilem eſſe ſalutem Pontificum Romanorum, Marcellus ingeminavit. Teſtis quippe in ejus vita eſt Onuphrius, Marcellum jam Pontificem pro menſa ſubitò conticeſcentem ſibi recitari juſſiſſe verba Pontificis Adriani ſequentia: *Romano Pontifice nemo eſt miſerabilior; conditione ejus nulla miſerior. Totius enim vita ejus lætitia & felicitas eſt amaritudo. Cathedra Romani Pontificis eſt ſpinoſa, iter undique conſertum aculeis, pondus tanta molis, ut robuſtiſſimos premat & confringat humeros.* Quibus verbis recitatis, manu menſam percutientem cum dixiſſe: *Non video, quomodo, qui locum hunc altiſſimum tenent, poſſint ſalvari.* Tales ſcilicet, quorum conclamata æterna ſalus eſt, Chriſtus ſuos in Eccleſia adverſus Sathanam & mundum militante vicarios eſſe voluit, juſſit! *Salutem Pontificum hi pro conclamata habet.*

CLXXXI. De Paulo IV. Mediolanenſi, ante dicto Johanne Petro Caraffa, Marcelli ſucceſſore, ſic Johannis Abbatis oraculum præſagiverat: *Intrabit velut Draco, ſedebit velut alter Leo, immitis in populo.* Qualem is ſe geſſerit adverſus ſupremos mundi Principes, Pontificios etiam, hiſtoriæ commemorant. Cardinalis adhuc malevolentia ſuffuſus in Carolum V. Cæſarem, Paulo III. occupandi Regni Neapolitani ſuaſor extiterat. Papa verò creatus, nactus majorem nocendi occaſionem, conditum adverſus Cæſarem odium promere, ejusque partibus addictos incredibili rabie perſequi cœpit. Vix enim conſcenſa ſede, magnos etiam Ordinis Eccleſiaſtici viros, quos Cæſari favere ſuſpicabatur, in carceres conjicit: quorundam bona publicat: miniſtros ac nuntios Cæſareos, quotquot poteſt, intercipit: proſcriptos è Regno Neapolitano, in odium *Ei Paulus IV. ſuccedit. De eo oraculum malè præſagiens impletur. Draconicum ejus adverſus Cæſarem Carolum &*

odium Caroli receptos, officiis publicis præficit: inducias inter Cæſarem & Gallum in Belgio pactas nefariè turbat: denique ne quid ad malevolentiam reliqui faciat, Philippo filio, cui Pater, Imperio abdicato, Regnorum omnium adminiſtrationem commiſerat, Siciliæ Neapolisque Regna beneficiario titulo Eccleſiæ Romanæ obnoxia, conferre renuit. Unde tam horrida tamque funeſta bella exorta fuere, ut potentiſſimorum Regum viribus inter ſe hoſtiliter commiſſis, Italia Galliaque bello Pontificio implicita, ſanguine ſuorum maduerit. Imperio ad fratrem Caroli Ferdinandum translato, cùm hic pro ſua erga Sedem Pontificiam obſervantia Paulum Pontificem de Imperii adminiſtratione ſuſcepta certiorem reddere ſtatuiſſet, cum ſignificatione voluntatis, de diademate Imperiali prima quaque occaſione, petendo recipiendoque: Paulus idem tam improba malevolentia, elataque protervia, obſervantiæ Cæſareæ reſpondit, ut ſe Petri, magiſtratum tanquam ordinationem Divinam, debito honore cultuque proſecuti; ſuffragatorem; vel hominem ad mutua benevolentiæ ac humanitatis officia propenſum, hac quidem in re minimè demonſtrârit. Ut enim Neronis potiùs quàm Petri ſe ſucceſſorem oſtenderet, quemadmodum olim Tiridatem Parthorum Regem, (ut Taciti verbis *Annal. XV.* 29. id exprimam) *oportuit apud effigiem Cæſaris, inſigne Regium ponere, nec niſi manu Neronis reſumere*: ſic à Ferdinando novus iſte Nero impudentiſſimè poſtulare auſus fuit, *mitteret*, (verba Thuani *Hiſtor. lib. XXI.* refero) *procuratorem, per quem, priùs acta pœnitentia, ceſſioni fratris, ab Electoribus approbatæ renuntiaret: rem omnem Pontificis arbitrio permitteret, qui inaugurationem, quamvis ritè non factam plena poteſtate confirmet. Carolum enim apud nullum, niſi ſe Pontificem, Cæſaream dignitatem ejerare; nec Ferdinandum eam citra ſuum Vicarii Chriſti conſenſum, cui claves cæleſtis ac terreni* (grandia loquitur Sullaturiens

Ferdinandum anipw.

riens

riens ille. Nam ut de cœleſti imperio nihil dicam, ubi *terreni imperii* claves Chriſtus Pontifici tribuit?) *imperii creditæ ſint, accipere potuiſſe.* Cumque tres menſes Romæ Legatum Cæſareum Huſmannum detinuiſſet, ne quidem in conſpectum ipſum admittere dignatus; ineptiſſimis interim de Papæ poteſtate, Ferdinandique perſona (quem, teſte etiam nuper Maſenio, *inconſulta Sede Romana in Comitiis colloquiisq; multa de Religione tractâſſe, Pacem Papæ iniquiſſimam Germanis Paſſavii indulſiſſe, utriusque ſpeciei uſum Auſtriis permittere, Filium Maximilianum pœne in conſortio & familiaritate hæreticorum educâſſe*, inexpiabili crimini dabat) per Cardinales examinatis: poſtquam etiam Philippi Hiſpaniarum Regis, cauſam Ferdinandi patrui per Oratores obnixè commendantis preces eſſet aſpernatus; tandem ipſum re infecta dimiſit, quòd diceret, ampliùs ea de re deliberandum eſſe. Quæ deliberatio non aliud quàm deliberata eluſio fuit, qua confirmationem Imperatoris ſplendidiſſimis ejus titulis efficere conatus, eouſque protelavit, donec ipſe è vita excederet.

Studium reformandæ Curiæ Romanæ ſimulans

CLXXXII. Talem ſe Paulus erga Principes ſummos geſſit, ut *Draconis* & *Leonis* fidem vaticinio abundè fecerit. Neque Eccleſiæ mitiùs conſuluit. Cardinalis quidem adhuc nomine Joh. Petri Cardinalis Theatini, inter alios etiam faber fuit illius de reformanda Eccleſia Conſilii, quod Paulo III. perhibitum ſuprà memoravimus. Tum equidem libero ore profitebatur *Papas ad ſua deſideria coacervare ſibi Magiſtros auribus prurientes, per Cardinales & Epiſcopos Chriſti nomen inter gentes blaſphemari, clavium poteſtate emungi pecunias, improbos ordinari, Simoniacas nundinationes exerceri, ambitione & avaritia æſtuare Prælatos, in Monaſteriis horrenda flagitia committi*, & ſi quid aliud. An verò Pontifici creato Romanæ Curiæ & Eccleſiæ univerſæ emendatio curæ ſeriò fuit? Non liquebat equidem. Etſi enim curam

ejus rei nonnullam ſimulâſſet, inſtituta menſe Januario A. M.D.LVI. Congregatione ex viginti quatuor Cardinalibus & quadraginta quinque Præſulibus conſtante; atque in ea argumentum de Simonia ventilari curâſſet; non tamen tantùm res in nervum erupit nunquam, ſed etiam negotium referri ad Concilium generale, cujus ſolius mentio bilem ei in nares concivit, prohibuit. Profitebatur palam, nunquam ſe probâſſe, quod Concilium indictum ſit Tridentum, apud Cardinalem Bellajum affirmans, uti Suavis *lib. V. ad A.* M.D.LVI loquitur; *magnæ fuiſſe vecordiæ, ſexaginta Epiſcopos, neque eos maximi nominis, & quadraginta doctores, non omnes de meliore nota, ad montes ablegâſſe, ſicuti jam bis factum eſſet: ſimul credere, Eccleſiæ doctrinam & diſciplinam ab his rectiùs ad rationis normam deſignari poſſe, quàm ab ipſo Chriſti Vicario, cui adminiculantur tum Collegium omnium Cardinalium, tum Præſules ac Doctores, quotquot ſunt Romæ, eruditione cæteris per Europam ſuperiores, & numero plures, quàm qui omni opera ac ſtudio Tridentum adduci poterant.* Quæ à Suavi ita dicta, à Pallavicino revocata in dubium non reperio. Et vera eum ſcripſiſſe, res ipſa loquitur, cùm ſuperſtite Paulo Concilium Generale reſtauratum nunquam fuerit.

palam Concilium deteſtatur.

Juxta oraculum Draconem & Leonem ſe gerit, edita Bulla de puniendis hæreticis,

CLXXXIII. Maluit nimirum Paulus, ceu *Draco* & *Leo* in oraculo deſignatus, cum iis, qui Romanæ Sedi morem gerere dedignarentur, vi quàm jure decernere. Teſtis eſt ejus Bulla *de hæreticorum, ſchiſmaticorum & fautorum eorundem pœnis*, Romæ x. Cal. Martii A. M.D.LVIII. edita, & Septimi Decretalium *lib. V. tit. III. cap.* 9. inſerta. In ea præfatus, *poſſe etiam Romanum Pontificem, qui Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti vices gerit in terris, & ſuper gentes & Regna plenitudinem obtinet poteſtatis, omnesq; judicat, à nemine in hoc Seculo judicandus, ſi deprehendatur à fide devius, redargui, mox omnes & ſingulas excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti ac privationis, & quasvis alias ſententias, cenſuras & pœnas, à quibusvis*

Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus ſuis, aut pro tali habitis, etiam per eorum literas extravagantes, ſeu ſacris Conciliis ab Eccleſia Dei receptis, vel Sanctorum Patrum decretis & ſtatutis, aut ſacris canonibus & conſtitutionibus Apoſtolicis contra hæreticos aut Schiſmaticos quomodolibet latas aut promulgatas, Apoſtolica authoritate ſe approbare & innovare, ac perpetuò obſervari velle ſcribit, adverſus omnes ſcilicet hæreſeos convictos, *cujuscunque*, inquit, *ſtatus, gradus, ordinis, conditionis & praeminentiæ exiſtant, etiamſi Epiſcopali, Patriarchali, Primatiali, aut majori dignitate Eccleſiaſtica, ſeu Cardinalatus honore, & Apoſtolicæ Sedis ubivis locorum, tam perpetuæ, quàm temporalis Legationis munere; vel mundana, etiam Comitati, Baronali, Marchionali, Ducali, Regali & Imperiali authoritate ſeu excellentia præfulgeant. Eorum quemlibet ſententias, cenſuras & pœnas prædictas incurrere volumus atque decernimus.* Omnes illos porro, adeoque etiam Reges & Imperatores hæreticos vel ſchiſmaticos, ultra cenſuras & pœnas prædictas, declarat dignitatibus omnibus, etiam *Regnis & Imperiis, in totum & perpetuum privatos, & ad illa de cætero inhabiles & incapaces. Quinimò*, addit, *Seculares* (puta etiam Reges & Imperatores) *relinquantur arbitrio poteſtatis animadverſione debita puniendi, niſi apparentibus in eis veræ pœnitentiæ indiciis, & pœnitentiæ condignæ fructibus, ex ipſius Sedis benignitate & clementia, in aliquo Monaſterio, aut alio Regulari loco, ad peragendam perpetuam in pane doloris & aqua mæſtitiæ, pœnitentiam retrudendi, omni humanitatis ſolatio deſtituti. Regna, Ducatus, feuda, dominia & bona hujusmodi publicentur, & publicata ſint efficianturq́, juris & proprietatis eorum, qui illa primo occupaverint, ſi in ſinceritate fidei & unitate Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac ſub noſtra & Succeſſorum Pontificum Romanorum canonicè intrantium obedientia fuerint.* Quid quæſo Draconica & Leonina hac Bulla horrendum magis: quid ad convellenda inani quovis prætextu læſi Pontificis imperia, & ima ſummis miſcenda idoneum

etiam Regia & Imperiali dignitate fulgentibus.

inſtituto tribunali Inquiſitionis.

magis? Teſtis inſuper violentiæ Papalis eſt bos ille Phalaridis, Tribunal Inquiſitionis; verè Draconicum, ab eodem Romæ erectum cujus etiam erigendi pridem Cardinalis adhuc author Paulo III. extiterat. Moribundus etiam *Sanctæ Inquiſitionis officium, quod ſanctiſſimum appellabat, & quo uno niti affirmabat Apoſtolicæ Sedis authoritatem, Cardinalibus commendavit*, inquit in vita ejus Onuphrius. Æterna laude dignum iſthoc Pauli opus, cui Italia ſervatam fidei integritatem acceptam referre debeat, etiam Pallavicinus *Hiſt. Concil. Trid. lib. XIV. 9. 5.* ſcribit. Idem turbas ob eam rem mortem Pauli comitatas & conſecutas, incenſum à populo furente Inquiſitionis carcerem, deſtructa Caraffarum inſignia, aliaque ejusmodi, quæ parciùs Suavis Polanus & Thuanus recenſent, copiòſiſſimè perſtringit; ut ſatis vel ex iis colliqueſcat, quàm impatiente rigidoque cervice homines Romani immane iſthoc jugum, & ſanguinariam quandam per Syllogiſmos ex aquæ, ignis & laquei terminis confectos, diſputandi rationem, tortoribusque carnificibusque magis, quàm Doctoribus Pontificibusque convenientem, tulerint.

& conſcripto Indice librorum prohibitorum:

Teſtis quoque eſt Index librorum Prohibitorum, juſſu ejus Romæ ab Inquiſitoribus compoſitus, & A. M. D. LIX. typis impreſſus, de quo pluſcula alibi dicta hic non repetimus. Saltem inde conſtat, Paulo id unum curæ cordique fuiſſe, ut omne veritatis lumen animis hominum excuteret, eosque ad brutam & ſedentariam aſſentiendi oraculis ſuis, Papali Majeſtati amplificandæ unicè intentis, (nam *amplitudinem omnem ſacroſanctæ ſuæ poteſtatis habuiſſe eum pro menſura ſapienter eam exercendi*, etiam Pallavicinus *loc. cit.* fatetur) neceſſitatem compelleret.

adeoq; more Turcico Papatum promovens.

Ne eadem ratione Pontifices Papatum ſtabiliviſſe, qua Turcæ Muhammediſmum ſtabiliverunt, dubitari ullatenus poſſit.

Pii IV. Papatus.

CLXXXIV. Paulo publica lætitia omnium defuncto

cto, Johannes Angelus de Medicis, Mediolanenſis, Pii IV. nomen ſibi arrogans, ſucceſſit. Fuiſſe eum *ingenio vivacem, mente ſagacem, verbis & ſcommatibus acutum, cibi viniq; avidum, in voluptates pronum, occultè invidum, ad audiendum impatientem & difficilem, dominandi cupidum, vafrum, timidum, cujuslibet rei ſimulatorem & diſſimulatorem, pecuniæ cupidum, amicitias non ex re, ſed ex commodo æſtimantem*, Onuphrius Panvinius non diſſimulavit. Confirmationem electionis *Ferdinando Confirmationem fruſtra offert.* Ferdinando Imperatori à prædeceſſore Paulo IV. ſuperbiſſimè, uti ſuprà diximus, negatam, ipſe quidem ultro obtulit. Sed eam Cæſar animo excelſo reſpuit, non modò, quia, uti Seneca *de Benefic. lib. II.* 1. loquitur, *ingratum eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hæſit: quod quis ægrè dimittere viſus eſt, & ſic tanquam ſibi præriperet*: verùm etiam, quòd eo facilè ſe carere poſſe putaret, exemplo Henrici Aucupis & Rodolphi Habſpurgici, imo inde ab Auguſto Auguſtorum omnium uſque ad Carolum M. quos ſolus ille, per quem Reges regnant, & potentes juſta decernunt, conſecravit. Conatus tamen idem Pius eſt Florentinorum Principem creare Regem: creaſſetque niſi interceſſiſſet Maximilianus, his non incongruè verbis uſus: *Non habet Italia Regem niſi Cæſarem.*

CLXXXV. Concilium Tridentinum denuo Pius *Concilium Tridentinum poſtliminio revocans, ad finem perducit.* aperuit, non quòd veræ Reformationis ſtudio & amore flagraret, ſed tum quia metuebat, ne in Gallia Nationale Concilium coiret: tum quia querelam publicam percrebeſcere audivit; quòd ob Concilium interruptum religio paſſim mutetur, & Scoti libertatem religionis, ſancito cum Anglis adverſus Reginam ſuam fœdere, ſibi vindicaverint: tum denique quia ſuſpectam habuit Maximiliani Regis Bohemiæ cum Proteſtantibus amicitiam, eouſque progreſſam, ut Papa quiritaretur, *habere ſe filium hæreticorum fautorem*. Novo autem exemplo quinque Lega-

tos Concilio præfecit, & Italis ut magna frequentia Concilium viſerent, quamvis haud alii quàm Hiſpani adfuturi crederentur, mandavit. Muniturus ſe ea ratione, ne Pontificia poteſtas, cui ab omnibus Tranſalpinis inſidias ſtrui, ipſemet faſſus eſt, ullum in periculum adduci poſſet. Sed & dicis gratia Evangelicos invitavit. Quorum plerique ejus literas aperire dignati non ſunt, invitationem utpote ab illegitima poteſtate profectam reſpuerunt omnes. Seſſiones eo Pontifice habitæ ſunt novem, & in iis decreta de ſacrificio Miſſæ, Ordine, matrimonio, aliaque etiam reformationem morum concernentia edita ſunt. De quibus in loco dicto plura non repetimus.

Ferdinandi Imperatoris de Concilio querela;

CLXXXVI. Durante adhuc Concilio Ferdinandus ad Pium Papam literas dedit, quibus graviter queſtus eſt, *quòd Concilium non eo modo ac ordine procedat, quo pii vellent, & afflictus rei Chriſtianæ ſtatus expoſceret: quòd ſegniter negotia tractentur: quòd Patres contentionibus & diſſidiis diſtrahantur: quòd Concilio ſalva & integra non ſit libertas*, aliaque ejuſmodi. Miſit etiam ad Concilium volumen poſtulatorum, cujusmodi erant, *ut Pontifex ſeipſum & Curiam Romanam reformari benignè patiatur; ut numerus Cardinalium reducatur: ut provideatur, ne fiant ampliùs diſpenſationes ſcandaloſæ: ut revocentur exemptiones paſſim contra communia jura conceſſæ: ut tollatur prorſus beneficiorum pluralitas: ut Epiſcopi omnino ad reſidentiam cogantur: ut communio ſub utraque ſpecie decernatur, in uſu carnis & jejuniis de priſtino rigore aliquid remittatur, conjugium Sacerdotum Nationibus quibusdam indulgeatur.* Exſtant tum literæ, tum Articuli apud Goldaſtum, ſecunda Conſtitutionum Imperialium parte. At Legatos Tridenti ſcripto eo Ferdinandi vehementer eſſe commotos, eò quòd profectum ſit ab eorum arte, *qui omnem impendebant operam ad elevandam Synodi ac Præſidum dignitatem, ſplendoremq; Pontificatus minuendum*, ac proinde ne quidem Conventui traden-

dendum, *ſed tantiſper ſuſpendendum, dum ipſi per officia Nuntii Ferdinandum ab eo officio dimoverent*, judicaſſe; Pallavicinus *Hiſt. Concil. Trid. lib. XVII. 1.6.* commemorat. Similes articulos à Galliæ Rege ad Concilium miſſos idem Goldaſtus parte tertia narrat, addita ejusdem adverſus Concilium Proteſtatione ſolenni, in qua inter alia ſic Galli loquuntur: *Eramus nos Galli eſurientes & famelici, petentes à Beatiſſimo Papa, veluti Patre communi, Panem, non equidem naturalem, cujus non indiget Gallia, Regio feraciſſima, ſed illum Divinum Angelorum Superſubſtantialem, cujus in toto ferè orbe Chriſtiano tanta primùm fuit caritas; deinde nunc etiam inopia, ut vix unquam poſt Chriſtum natum major. Ille verò non quidem Panem, quem petebamus, dedit, ſed ſcorpium, cujus cauda unico ictu ſimul duos potentiſſimos Reges, Eccleſiam Gallicanam, & Theologorum Pariſienſium doctrinam feriret.* Poſt alia adverſus Papam Pium ςηλιτευτικῶς dicta, ſic iidem Patres etiam Concilii alloquuntur: *Quid vobis judicandum proponitur, aut à vobis judicatum publicatur, quod non prius Romæ miſſum, & Pio quarto placuerit?* Concludunt: *Pii quarti imperium detrectamus, quæcunque ſint ejus judicia & ſententiæ, rejicimus, reſpuimus & contemnimus.* Rurſumque ſic Patres Concilii alloquuntur: *Cum nihil à vobis, ſed omnia magis Romæ quàm Tridenti agantur, & quæ hic publicantur, magis Pii quarti placita, quàm Concilii Tridentini decreta jure exiſtimentur; denuntiamus & proteſtamur, quæcunque in hoc conventu, hoc eſt, ſolius Pii quarti nutu & voluntate decernuntur & publicantur, ea neque Regem Chriſtianiſſimum probaturum, neque Eccleſiam Gallicam pro decreto Concilii Oecumenici habituram.* Bruta porro hæc fulmina non fuiſſe, rebus ipſis & experiundo innotuit, quando Gallia, obnitente Clero licet, & cum exceptione quadam in publicis etiam Comitiis Concilii confirmationem urgente, ad agnoſcendam ejus authoritatem adduci hactenus non potuit. Cujus rei cauſas apud Thuanum, & poſt illum

& Gallorum adverſus illud proteſtatio.

illum etiam Petrum de Marco *de Concord. Sacerd. & Imperii lib. II.* 17. alioſque legere eſt.

Anathemaſiſmus Concilii qualis!

CLXXXVII. Finem habuit Concilium die III. Dec. A. M. D. LXIII. quo Patres anathema dixerunt *cunctis hæreticis*, indiſcretè, non diſertè his vel illis planè quod in Concilio etiam Archiepiſcopus Hydruntinus monuit, contra conſuetudinem veterum Conciliorum, in quibus anathema dici ſuevit non hæreticis in genere, ſed definitè iis, qui doctrinam Concilii decretis repugnantem pertinaciter foverent, ejusque authores vel ſectarii etiam extitiſſent. Sed vellicaverat aurem Patribus Cardinalis Lotharingus, cauſſatus ſcilicet, *hæreticorum capita eſſe Reginam Angliæ, Reginam Navarræ, Principem Condeum, Electorem Palatinum, Saxoniæ, &c. Hos nominandos, ſiquidem hæreticos nominatim exprimere placeat. Atque id turbis occaſionem præbiturum.* Agnoſcimus certè Divinam Providentiam, qua refrenati homines illi nominatim nobis anathema dicere non ſuſtinuerunt. Quanquam verendum non erat, ne excommunicati ipſi à Deo excommunicare alios, & proſtrati jam verbi Divini gladio, dejicere eos, qui proſtraverunt, poſſent.

Recipitur Concilium & promulgatur à Pontificiis non omnibus.

CLXXXVIII. Solicitè equidem Pallavicinus *Hiſt. Concil. Trid. lib. XXIV. cap. II.* 2. &c. requirit eos, qui Concilii authoritatem agnoſcentes, ſolenniter illud receperunt, & in ditionibus ſuis promulgari curârunt. Nominat autem laudatque eo nomine Venetos, Philippum Hiſpaniæ Regem, Provincias Auſtriacæ familiæ hæreditarias, Poloniam, ubi in Comitiis Commendoni opera exceptum illud narrat. Potuiſſet Cantones quosdam Helvetios adjungere, ſi inſtrumentum fœderis Pium inter & illos initi, hunc ferè in finem, *ut Sanctiones piæ Sacroſancti Oecumenici Concilii Tridentini ad effectum* (NB) *tandem producantur*, ei innotuiſſet. Saltem plures, ne Pontificios quidem, nominare potuit.

Certè

Certè nec Ferdinandus Imperator, nec vel Gallia, vel Germania, vel Hungaria, vel Bohemia, vel Luſitania, vel Hibernia, qua Pontificiarum partium ſunt, Concilium eadem ratione, qua in Hiſpania, Polonia & Venetiis factum narravit, promulgantes à Pallavicino, induci potuerunt.

CLXXXIX. Proteſtantes verò in Anglia, Scotia, Gallia, Germania, Suecia, Dania, Norwegia, Pannonia, Helvetia, & procedente tempore etiam in Belgio, & quot quot uſpiam terrarum hæſerunt, vel hærent etiamnum, illud ceu *Conciliabulum profanorum hominum, Chriſtianiſmi & Principum Chriſtianorum inane ludibrium*, rationibus inducti graviſſimis repudiârunt, condemnârunt, atque eo velut ſepimento quodam & intergerino pariete à Papatu Romanenſi ſeſe diſcreverunt, ſepararúntque in æternum. Nimirum ſapere Dei gratia pridem cœpit Chriſtianus orbis, patefactæ ſunt nebulonum fraudes, aperti doli, detracta perſona. Contemnuntur Papæ tonitrua è pelvi. Bullæ ipſæ Papales pro bullis habentur, brutaque illa fulgetra & luteæ bullæ tam ludi nobis ſunt, quàm Vulcanus, ſuam illam terens incudem, *Brontesq́, ſteropesq́, & nudus membra Pyracmon.* Nihil præter Evangelium admittitur. Et quoniam vox Cœleſtis de Chriſto, *Ipſum audite*, præcipit; nihil jam morantur authoritatem Papæ, & Sanctulorum ejus, Dominici, Franciſci, ſimiliumque nihil deliramenta Monachorum, nihil apparitiones mortuorum. Ipſum, ipſummet Chriſtum ſolum illis audire volupe eſt. Atque eò denique apud illos ferè promotum eſt, ut unâ cum Romani idoli dominatione & religione mendax & fucoſa ſuperſtitio ſublata è medio, atque extincta radicitus ex animis eorum ploret.

A Proteſtantibus verò omnibus ceu Conciliabulum profanorum hominum damnatur.

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS SEPTIMA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ, per decreta falſæ fidei & Anathematiſmos Tridentinos in errore obfirmatæ, & cum ſeparata à ſe vera Chriſti Eccleſia, fraude & vi continuò decertantis.

Inde à fine Concilii Tridentini, ſeu A.C. M. D. LXIII. ad noſtra uſque tempora.

BREVIARIUM.

CXC. *Eccleſia Romana poſt Concilium Tridentinum in errore obfirmata, impudentior & truculentior evaſit. Illuſtratur id ſimilitudine meretricis exoletæ, in obſcœnitate deprehenſæ.*

CXCI. *Pius V. de ſalute deſperat. Concilii Trid. executioni intentus, adverſus fideles ſævit, & apud Maximilianum Religionis libertatem Proteſtantibus impertientem proteſtatur.*

CXCII. *Angliam, Scotiam fruſtra turbare conatur. Galliam per Guiſios efficaciùs tentat.*

CXCIII. *Ejusdem artibus Belgii Hiſpanici tragœdia excitata. Cujus cauſæ & progreſſus narrantur.*

CXCIV. *Carolo Hiſpaniæ Infanti, & Iſabellæ matri favor erga Evangelicos exitium affert.*

CXCV. *Gre-*

CXCV. *Gregorii XIII. Papatus. Ejus initia laniena Pariſienſis horribilis fœdat.*

CXCVI. *Fruſtra à Gallis nonnullis excuſata; à Thuano, Maximiliano, Imp. Turca, ipſo denique Rege Carolo IX. pœnitente damnata.*

CXCVII. *A Gregorio verò Papa, & modernis etiam Jeſuitis, Strada & Baptiſta Gallo, laudata.*

CXCVIII. *Gregorius idem Calendarium corrigit, ſeminaria inſtituit, Jeſuitas fovet, Hiberniam Eliſabethæ ſubtrahere conatur, Belgas oppugnat. Oraculi de ipſo eventus.*

CXCIX. *Sixti V. crudelitas. Ejusdem contra Henricum Navarrum & Henricum Condæum fulmina bruta. Ab iiſdem ſpreta meritò.*

CC. *Monitorium ejusdem adverſus Henricum III. diploma. Rex Venetorum conſilio, aſperè ei reſpondet; & mox à Clemente interficitur.*

CCI. *Parricidium Clementis à Papa nefariè laudatum. Scripta eidem Anti-Sixti, & Fulminantis titulo oppoſita.*

CCII. *Sixtina vulgatæ verſionis recognitio, à Clemente VIII. rejecta.*

CCIII. *Sixtus Hiſpanis infenſior, Henrici IV. & Eliſabethæ Angliæ gratiam ambit. Unde ei mors ab Hiſpanis acceleratur.*

CCIV. *Gregorius XIV. Henricum IV. perſequitur, dirisq; devovet. Monitoria ejus in Gallia ſpreta; ſancitumq;, ne aurum vel argentum ex Gallia Romam ullum deinceps inferatur.*

CCV. *Henricus Pontificum odiis ſuccumbens religionem Evangelicam ejurat, & Carnuti coronatur. Ejus jugulum à Caſtello, Jeſuitis conſciis, fruſtra appetitum. Jeſuitæ ex Galliis proſcripti, poſt decennium, in Pontificis & Mariæ Medicææ gratiam, in eas poſtliminio admiſſi ſunt. Henricus Pontifici reconciliatus, à Ravaillaco, Jeſuitarum pullo, denique perimitur.*

CCVI. *Fœdus ſacrum, Clemente Pontifice corypbæo, Pontificios inter Principes adverſus Proteſtantes initum. Congregatio gemina*

de propaganda fide, & ſacri fœderis erigitur. Executio fœderis à Stiria, Carinthia, Carniola initium capit.

CCVII. *Inteſtina Romanam Eccleſiam diſſidia exercent, ob quæſtiones à Jeſuitis motas, de Papa. Confeſſione & gratiæ auxiliis ac libero arbitrio, cujus poſtremæ inter Jeſuitas & Dominicanos diu agitatæ hiſtoria texitur.*

CCVIII. *Sacerdotes ex Romano Seminario egreſſi & Jeſuitæ in Anglia ſecretam Hierarchiam conſtituunt. Occulta inter alumnos ſeminarii & Jeſuitas diſſidia.*

CCIX. *Conſpirationes & molimina varia adverſus Eliſabetham Reginam Angliæ, & Jacobum VI. præſente Numine diſcuſſa.*

CCX. *Clementis de fide tutò à ſupremis Principibus violanda, doctrina perfida.*

CCXI. *Conſpirationis pulverariæ adverſus Parlamentum Anglicanum hiſtoria narratur.*

CCXII. *Ejus atrocitas exaggerata.*

CCXIII. *Eccleſiam Romanam per Jeſuitas conſpirationis ejus participem fuiſſe, probatur.*

CCXIV. *Jeſuitarum hæreſis ſingularis prima de jure occidendi Reges & Principes Romano Pontifici non obſequentes.*

CCXV. *Eorundem hæreſis ſingularis ſecunda de æquivocationum & reſervationum mentalium jure.*

CCXVI. *Eccleſia Romana hoc tempore duos inſignes Atlantes habuit, Baronium & Bellarminum Cardinales. Baronii Annales cujusmodi ſint? Pontificiorũ de iiſdem judiciũ minùs favorabile*

CCXVII. *Bellarminus à Pontificiis quo in pretio habitus? In controverſiarum Tomis ab eo editis laudem nonnulla merentur: plura verò reprehenſione gravi digna ſunt. Inconſtans paſſim doctrinæ noſtræ patrocinatur. Erga Reges & Principes infenſum animum prodidit.*

CCXVIII. *Deſerta ejus Methodo ad novas artes confugerunt Methodiſtæ novi, puta Veroniſtæ, Barth. Nihuſius, VValenburgii, Richelius, Valerianus Magnus, Maſenius, Marcellius, Boſſuet Condomenſis Epiſcopus. Novi illi Methodiſtæ cauſæ Pontificiæ proditores meritò habentur.*

CCXIX.

CCXIX. *Leo XI. ſex dierum ſcenicus Papa. Paulus V. miris factionibus electus. Arcana Conclavis Leonis XI. & Pauli V. à Card. Perrono prodita. Paulus Divinis titulis ſe ornari patitur.*

CCXX. *Hiſtoria diſſidii Paulum inter & Venetos, ob interdictum de bonis ſoli & immobilibus Eccleſiaſticis non acquirendis, aliaq́; ſuborti, fuſiùs narrata. Sicarii in caput F. Pauli Servitæ, ob Venetorum cauſam ſtrenuè aſſertam, ſubornati.*

CCXXI. *Claudii Eſpencæi Pariſienſis Theologi verbis Eccleſiæ Romanæ facies depingitur.*

CCXXII. *Paulus V. Eccleſiæ non reformator, ſed deformator.*

CCXXIII. *Controverſias de auxiliis gratiæ & conceptione Mariæ definire non eſt auſus. Motus in Hiſpania ob poſteriorē excitati. Gregorii XV. & Alexandri VII. de eadem definitiones.*

CCXXIV. *Nova tempeſtas adverſus Eccleſiam à Jeſuitis per Ferdinandum Archiducem Auſtriæ, excitata. Occaſio ejus fuit favor Rodolphi II. erga Eccleſias Bohemicas.*

CCXXV. *Rodolphus acie victus moritur. Matthias ſucceſſor improles Bohemis Ferdinandum ſucceſſorem obtrudit. Ordines Regni turbatores Pacis conſiliarios Pontificios & Jeſuitas compeſcunt, & Fridericum Palatinum Regem eligunt. Inde bello victa Bohemia Ferdinando ſuccumbit.*

CCXXVI. *Nova Methodus, qua ex Bohemia religionem veram Jeſuitæ profligarunt.*

CCXXVII. *Anceps inde Eccleſiæ Evangelicæ ſtatus maximè. Sciopius claſſicum belli ſacri canit. Paulus Papa ex decimis Italiæ, aliarumq́; regionum bellum ſuſtentat.*

CCXXVIII. *Palatinatus & univerſæ Germaniæ calamitas. Ferdinandus à Proteſtantib9 bona eccleſiaſtica repetit. Conclamatis rebus Deus velut è machina ſuccurrens, Guſtavum Adolphum ſubmittit, qui Henoticis domitis Eccleſiam feliciter adjuvat.*

CCXXIX. *Lanienæ in Valle Telina adverſus Evangelicos patratæ hiſtoria terribilis. A clero & Pontifice illa defenditur & probatur.*

CCXXX. *Gregorii XV. Papatus, Formam eligendi Papæ præſcribit, & Jeſuitas quatuor, alioſq; in Divorum numerum refert.*

CCXXXI. *Ferdinandum collatione pecuniarum & copiarum adjuvat; Ludovicum XIII. adverſus Evangelicos etiam Genevenſes accendit, & Venetis, ob conceſſum Græcis Templum, iraſcitur.*

CCXXXII. *In Hiſpania ſecta Illuminatorum emergens, ſpe veniæ facta, opprimitur.*

CCXXXIII. *Gregorio defuncto Roma factionibus turbatur. Eligitur tandem Barbarinus, ſeu Urbanus VIII. qui Nepotes impudenter promovet.*

CCXXXIV. *Canonizationis Lojolæ, Xaverii, aliorum bullas conficit. Eorum miracula falsò laudat. Vera Jeſuitarum miracula ex Deza & Sciopio depicta.*

CCXXXV. *Jeſuitæ expuncto Germano, & intruſo Lojola temerantes faſtos, repreſſi. Jeſuitiſſarum ſecta ab Urbano abolita.*

CCXXXVI. *Valle Telina exigere Gallos idem ſatagit.*

CCXXXVII. *Occaſione diſſidii illius adverſus Regem Galliæ & Richelium libellis ſeditioſis vulgatis, in jugulum Regis denuo culter acuitur. Libelli ii à Clero Gallicano damnati. Ob cenſuram Stampeſii diſſidium clerum inter & Parlamentum oritur, & à Rege ipſo finitur.*

CCXXXVIII. *Santarelli de ponteſtate Pontificis liber Regum poteſtati iniquiſſimus. Sorbonæ adverſus eundem cenſura acris. In Jeſuitas Claromontanos de eodem inſtituta inquiſitio, malam eorum conſcientiam profert.*

CCXXXIX. *Cotonus tædio inquiſitionis illius moritur. Ejusdem quæſtiones curioſæ dæmoni Hadrianæ Fraxineæ propoſitæ.*

CCXL. *Urbanus Bullam Cœnæ Domini renovat. Ejus origo & mutationes variæ. Reges & Eccleſias Galliæ in ea excommunicari, adverſus P. de Marca aſſeritur.*

CCXLI. *Rupella à Ludovico XIII. Evangelicis erepta. Urbani lætitia inde concepta à Joſ. Hallo objurgatur.*

CCXLII. *Pon-*

CCXLII. *Pontificum & Jeſuitarum in Æthiopia ſeu Habeſſinia Sedi ſuæ ſubjicienda conatus, Urbani tempore infelicem exitum ſortiuntur.*

CCXLIII. *Similis cataſtrophe fuit moliminum in ſubjuganda Romanæ Eccleſiæ Japonia. Perſecutio immanis Japonum adverſus Chriſtianos à Jeſuitis converſos. Ejus cauſa fuit Hiſpanorum & Jeſuitarum conſilium de Japonibus legitimo Regi ſubducendis. Simile Pontificiorum fatum in Sina.*

CCXLIV. *Urbanus Cæſaris & Hiſpani in Germania potentiam ſuſpectans, adverſus eos Gallum inſlammat. Jeſuita Hiſpanus edito libro Papæ poteſtatem infringit. Hiſpanorum adverſus Urbanum conſilia.*

CCXLV. *Diſſidii Janſenitas & Moliniſtas inter in Belgio & Gallia erumpentis hiſtoria fusè narrata.*

CCXLVI. *Propoſitiones quinq; Janſenii ab Innocentio damnatæ.*

CCXLVII. *Galliæ Epiſcoporum in recipienda Innocentii adverſus Janſenitas Bulla divortium.*

CCXLVIII. *Janſenitarum adverſus Innocentii Bullam exceptio, ab Alexandro VII. editâ Bullâ eliditur. Formula conficitur adverſus Janſenium, in cujus verba Pontifex clerum ſuum adigit.*

CCXLIX. *Non tam Janſenium, quàm Auguſtinum à Pontificibus damnatum eſſe, Janſenitæ confirmant. Controverſia tota denique in quæſtionem de infallibilitate Papæ exiit.*

CCL. *Tertia Jeſuitarum ſingularis hæreſis, ex pluribus conflata, de Gratia & arbitrio.*

CCLI. *Lanienæ Evangelicorum in Hibernia, Urbano Pontifice, patratæ hiſtoria horribilis compendiosè narrata.*

CCLII. *In Pontificis gratiam tot in Hibernia cæſa victimæ ſunt.*

CCLIII. *Urbanus pacis prætextu belli in Germania continuationem promovet.*

CCLIV. *Urbano ſuccedit Innocentius X.*

CCLV. *Admittit is elogium blaſphemiis refertum ab Italo-Græco cuſum, quo Pamphilius Filio Dei præfertur.*

CCLVI. Pa-

CCLVI. *Papatū eo tempore non Innocentius, ſed ejus glos Olympia Maldachina adminiſtrat. Hiſtoria ej9 ex Abbate Gualdo cōtracta.*

CCLVII. *Innocentio quæ cauſæ Janſenitarū damnādorū fuerint?*

CCLVIII. *Ejusdem & Nuntii ejus, Fabii Chiſii, Bulla & Proteſtationes adverſus pacem Germaniæ, inſolentiſſimæ.*

CCLIX. *Erneſti de Euſebiis de Pace Proteſtantibus non danda, liber, Fabii Chiſii juſſu vulgatus. Reſponſum ad eum Caramuelis, Dorchæi, Conringii. Innocentii adverſus Pacem Bulla ab eodem Conringio, Blondello, Hoornbekio diſcutitur.*

CCLX. *Innocentii mors. Hiſtoria Conclavis Alexandri VII. authore Italo edita, & contracta exhibetur.*

CCLXI. *Ejus occaſione quæſtiones de electione Papæ motæ.*

CCLXII. *In electione Pontificis quid potiſſimum Cardinales, quid Seculares ſpectent, inquiritur.*

CCLXIII. *Alexandri encomium ab authore Conclavis ejus contextum. Ejus Philomathia, & gradus conſanguinitatis, quo Mahumetem Imp. Turcicum attigit.*

CCLXIV. *Papatus ejus initia Pedemontana laniena fœdantur. Continuatio perſecutionis VValdenſium ſub Philippo II. Carolo, Philiberto, Emmanuele Pax à Carolo Emmanuele iisdem datur. Violata variè, à Gaſtaldo inprimis, qui migrationem ex Pedemontio iis indixit.*

CCLXV. *Horribilis eorundem laniena ex Morlando repetita. Ejus vera cauſa inquiritur.*

CCLXVI. *Vindicta de perſecutoribus non ſine præſente Numine (ſumpta.*

CCLXVII. *Imago quædam pacis iis ab Angliæ, Galliæ, Belgii, Helvetiæ Legatis conciliata, iterum mox iterumq; violatur.*

CCLXVIII. *Alexandri Bulla, qua Pacis Catholicorum Principum ſarciendæ prætextu, eosdem adverſus Proteſtantes, Sueciæ cumprimis Regem accendere conatur, una cum gloſſa quadam Ordinaria repræſentatur.*

CCLXIX. *Ex Suecia prædam Alexander reportat, Chriſtinam Reginam, cujus ad Papatum tranſeuntis hiſtoria narratur.*

CCLXX. *Ejus-*

CCLXX. *Ejuſdem Alex. Nepotiſmus, Pallavicini conſiliis adjutus deſcribitur.*

CCLXXI. *De Pontificum Nepotiſmo querela Alvari Pelagii, ejuſdem arcana detegentis.*

CCLXXII. *Franciſci Rothomagenſis. Conciliorum adverſus eundem Canones.*

CCLXXIII. *Canonizatio Thomæ Villanovani, in gratiam Hiſpan.*

CCLXXIV. *& Franciſci Saleſii, in gratiam Gallorũ. Blaſphemiæ de hujꝰ ἀναμαρτησίᾳ & perfectione voces Caroli Auguſti Saleſii.*

CCLXXV. *Ejuſdem erga Eccleſiam Romanam merita, & conſilia erga Reformatos ſanguinaria.*

CCLXXVI. *Jeſuitarũ hæreſis ſingularis quarta de infallibilitate Papæ in quæſt. facti, Lutetiæ in collegio Claromontano prodita.*

CCLXXVII. *A ſanioribus Galliæ Theologis eadem libello ad Epiſcopos miſſo graviter obnuntiatur.*

CCLXXVIII. *Eadem hæreſis in Sorbonam penetrans, ibidem defendenda ſuſcipitur; intercedente Suprema Curia Pariſienſi, à qua Sorbonæ circa authoritatem Papæ declaratio flagitatur.*

CCLXXIX. *Summa declarationis Sorbonæ.*

CCLXXX. *Diſſidium Jeſuitas inter & Sorbonam ac Curiam Pariſienſem novum occaſione tum controverſiæ Curatos inter & Monachos de munere prædicandi.*

CCLXXXI. *Ubi Sorbona Vernantii de poteſtate Papæ propoſitiones varias obelo configit.*

CCLXXXII. *Tum novitiæ Theologiæ Moralis Jeſuitarum, ceu quintæ eorundem hæreſeos.*

CCLXXXIII. *Cujus præcipuæ hypotheſes, veluti de probabilitate, methodo dirigẽdæ intentionis, arte mutãdi definitiones virtutũ & vitiorum, cogitationibus bonis & attritione perſtringuntur.*

CCLXXXIV. *Guimenii opuſculum eam in rem editum à Sorbona ad incudem revocatur.*

CCLXXXV. *Alexander Theologiæ illi ſuccenſet; at mox favere (incipit.*

CCLXXXVI. *Sorbonam apud Regem ob geminam cenſuram idem graviter accuſat.*

CCLXXXVII. *Breve Pontificium eam in rem oblatum Supremæ Curiæ cenſuræ ſubjicitur.*

CCLXXXVIII. *Ejus conſilium infallibilitati Papæ oppoſitum graviſſimum.*

CCLXXXIX. *Index librorum prohibitorum Alexandri juſſu vulgatus, Pontificum Bullas, Pontificiosq́; libros expurgans, ſervitutem Papatus propalat.*

CCXC. *Ejusdem cenſura acerba Miſſalis Romani Gallicè editi; zelum pro latinitate arguit.*

CCXCI. *Pallavicini & Julii Clementis Scoti de Eccleſia Pontificia in pejus degenerante contentio.*

CCXCII. *Poſt Concilium Tridentinum Eccleſiam Pontificiam in melius mutatam non eſſe, idem Julius Clemens fusè efficaciterq́; demonſtrat.*

CCXCIII. *Epiſcopi Germaniæ nonnulli Marti litant.*

CCXCIV. *Verbi Divini & vetuſtorum canonum adverſus Epiſcopos milites ſententia. Gregorii VII. & Bonifacii VIII. contrarii dictatus. Ximenii & Philippi Belluacenſis hiſtoria.*

CCXCV. *Eccleſiaſticorum militantium impietas verbis Eraſmi & VVicelii depicta.*

CCXCVI. *Controverſia de attritionis efficacia Janſenitas & Jeſuitas inter fervet.*

CCXCVII. *Jeſuitarum de eadem attritione hæreſis ſingularis ſexta. Alexandri Bulla, qua hæreſin illā reprehendi impiè vetat.*

CCXCVIII. *Alexandri mors. Ei Julius Roſpiglioſus, Clementis IX. nomine inſignis, ſuccedit; cujus res geſtæ ſtrictim narrantur.*

CCXCIX. *Eum mox Æmilius Altierius ſeu Clemens X. excipit.*

CCC. *Hungaricas is Eccleſias per ſatellites ſuos evertere laborat.*

CCCI. *Evangelicæ in Hungaria religionis fata ſub Regibus Ludovico, Johanne de Zapolya & Ferdinando I. obiter narrantur. Pacificatio Viennenſis à Rodolpho inita, & ab Impp. Matthia, Ferdinando II. & III. nec non Leopoldo confirmata.*

CCCII. *Liberum religionis exercitium ab Hungariæ Regibus pa-*

ctum,

ctum, Georgius Barzon, Varadienſis Epiſcopus, libello A. 1671. edito oppugnat.

CCCIII. *Triplex ejusdem argumentum ad partes vocatum.*

CCCIV. *Cleri Pontificii machinationes à Bots-Kajo, Bethlenio, Rackozio repreſſæ. Denuo Eccleſiæ Hungaricæ à terreſtribus Dominis perſecutionem patiuntur.*

CCCV. *Civitates mox etiam Regiæ & liberæ, everſis earum Templis, vexatis expulſisque Paſtoribus, invaduntur.*

CCCVI. *Tribunal Poſonienſe rebellionis prætextu Evangelicos Magnates plures evertit.*

CCCVII. *Paſtoribus quoque eodem prætextu evertendis alia quoque tribunalia Tyrnaviæ & Poſonii conſtituta; libelliq; præſcripti, quibus mortis periculum eluctaturi ſubſcribentes, miniſterii abdicationem, exilium ſpontaneũ, vel apoſtaſiam promitterent.*

CCCVIII. *Citatio ad tribunal illud prima Paſtorum Auguſtanæ Confeſſionis, qui comparentes malè perſecutionis impetum ſuſtinent.*

CCCIX. *Citatio ſecunda univerſalis omnium per Hungariam Evangelicorum Miniſtrorum, cui alii obedire prohibentur, alii parent, gravibus rationibus inducti.*

CCCX. *Numerus comparentium utrinſque confeſſionis. Actionis totius ſeries exponitur. Accuſationis capita. Accuſatorum Judicumq; ſtrophæ. Perduellionis culpa accuſati liberantur prægnantibus argumentis.*

CCCXI. *Accuſati innocentes damnantur, & in libera cuſtodia, paucis exceptis, detinentur, variis artibus ad ſubſcriptionem libellorum pellecti. Subſcribentibus Auguſtanis fratribus non paucis, reliqui in carceres varios diſtribuuntur. Reformati, duobus exceptis, omnes, ſubſcriptionem conſtanter abnuentes, in vincula itidem rapti, atque inde producti, diverſaq; in Hungariæ munimenta relegati ſunt.*

CCCXII. *Vexatio horrenda fratrum Berenſchinum, Comatinum, Eberhardinum, & Leopoldopolin aſportatorum.*

CCCXIII. *Violentia in cogendis iis ad cultum Panacei Numinis adhibita.*

CCCXIV. *Aſtutia Kellionis teſtificationem humanitatis ſuæ, in levibus nonnullis captivis præſtita, ab iisdem extorquentis.*

CCCXV. *Damnatio nova Paſtorum, & raptatio crudeliſſima ad triremes.*

CCCXVI. *Tentationes eorundem, ut militiæ nomen dent, fortiter excuſſæ. Venditio eorum ad triremes, vexatio horrenda in iis, & ex iisdem Divina liberatio.*

CCCXVII. *Hiſtoria reliquorum Paſtorum viginti, in carceribus Sarvvar, Kapuvvar Tergeſti & Buccaris inauditis modis vexatorũ quorũ pars Buccari perſecutioni ſuccumbit, pars ad extremum uſque eandem ſuſtinet, & vicina jam morti liberatur.*

CCCXVIII. *Examen Extractus Judicialis Tyrnaviæ editi, quo author demonſtrare conatur, Paſtores non ob religionem, ſed ob rebellionem horrendam adeò tempeſtatem ſubiviſſe.*

CCCXIX. *Concluditur hiſtoria perſecutionis Hungaricæ.*

CCCXX. *Veritas in Papatu hoc tempore erumpens, atque mox ſopita iterum, circa cultum B. Virginis Mariæ.*

CCCXXI. *Nec non venerationem imaginum.*

CCCXXII. *Clementi X. ſuccedit Innocentius XI. cujus ſtudium reformandi nonnulla, leviora licet, commendatur.*

CCCXXIII. *Indulgentias idem complures abolet.*

CCCXXIV. *Cleri Pontificii, Jeſuitarũ inprimis, adversꝰ Regẽ Angliæ, religionẽ, ſtatumq; univerſum Angliæ terribilis conſpiratio.*

CCCXXV. *Detecta per Titum Oatem, & ſuppliciis reorum magis patefacta.*

CCCXXVI. *Clerus in Anglia magnis auſibus excidens, ad Eccleſias Gallicanas pervertendas ſeſe convertit.*

CCCXXVII. *Edicti Nannetenſis, quo Eccleſiarum Gallicarum Ref. libertas nititur, hiſtoria narrata.*

CCCXXVIII. *Modernis perſecutionibꝰ violari illud varie oſtenditur.*

CCCXXIX. *Nominatim in articulis concernentibus libertatem conſcientiæ.*

CCCXXX.

CCCXXX. *Ægrorum & afflictorum conſolationem;*
CCCXXXI. *Liberorum educationem.*
CCCXXXII. *Religionis exercitium publicum.*
CCCXXXIII. *Variis modis labefactatum.*
CCCXXXIV. *Vexationes & pericula Paſtorum in Eccleſiis adhuc ſuperſtitibus.*
CCCXXXV. *Scholarũ & Academiarũ reſtrictio vel ſuppreſſio.*
CCCXXXVI. *Exercitii diſciplinæ Eccleſiaſticæ infractio multiplex.*
CCCXXXVII. *Camerarum Edicti uſus.*
CCCXXXVIII. *& violenta ſuppreſſio.*
CCCXXXIX. *Pariũ cum Pontificiis Prærogativarum abrogatio.*
CCCXL. *Perſecutio Eccleſiæ ejuſdem ingraveſcens, & preſſorum oppreſſorumq́; innocentia, patientiaq́; laudabilis.*
CCCXLI. *Non parùm perſecutionem eam exaſperavit controverſia cum Pontifice circa jus Regaliæ, cujus origo exponitur.*
CCCXLII. *Recentiſſima circa illud diſſidii hiſtoria.*
CCCXLIII. *Congregatio Cleri Gallicani jus Regaliæ Regi vindicat, & literis ad Pontificem exaratis ſententiam ſuam tuetur.*
CCCXLIV. *Mox etiam Pontificiam poteſtatem definitionibus quatuor Regio Edicto graviter ſancitis, reſtringit.*
CCCXLIV. *Romani Pontificis ad Cleri Gallicani literas ſuper jure Regaliæ acris reſponſio. Epicriſis circa eandem authoris.*
CCCXLV. *Congregationis Cleri Gallicani ejuſdem pro revocandis ad Papatum Evangelicis ſtudia, & literæ circulares ad Epiſcopos, quibus negotium extinguendi ſchiſmatis commendatur, & diſſidium cum Pontifice excuſatur.*
CCCXLVI. *De literis illis circularibus judicium authoris.*
CCCXLVII. *Ejusdem Congregationis literæ ad fratres ſeceſſionis Calvinianæ monitoriæ.*
CCCXLVIII. *Fucus earundem detectus.*
CCCXLIX. *Finis operi imponitur.*
CCCL. *Proſphoneſis ad Romam; & Eccleſiæ triumphantis militantisque ardentia vota.*

Eccleſia Romana poſt Concilium Tridentinum in errore obfirmata, impudentior & truculentior evaſit.

CXC. POſt Tridentinum Concilium Papatus reliquus factus eſt longè deterior quàm antehac, ante Reformationem inprimis, cùm vera Eccleſia ei adhuc captivæ inſtar commixta ejus corruptioni, erroribus tyrannidi alacriter obſtrepuit. Separatis ab ea non volentibus duntaxat, ſed per anathematiſmos etiam Tridentinos coactis fidelibus, reliqui decretis inſanis Conſilii dementati, querelas veteres juſtiſſimas in Romanæ Eccleſiæ laudes convertere, & perpetuam ei ἀναμαρτησίαν tribuere cœperunt, perfricta fronte negantes, Papam in fide, addunt hodie Lojolitæ, etiam in facto, unquam erràſſe, vel errare potuiſſe; quod Paradoxum Tridentinum demum Concilium peperit. In errore igitur ſuo obfirmati, impudentiores & adverſus eos, qui diſceſſionem ab iis fecerunt, & Papæ tyrannidem ac idololatriam reprehenderunt, truculentiores longè evaſerunt. Sic ſcilicet fieri par erat. Ut enim non illas modò mulieres, quæ primum virginitatis naufragium fecerunt: ſed & quæ longo uſu conſuetudinem ac habitum induere, peccati tamen ſui pudet, adeò ut (verbis Martialis utar) *abſcondant ſpurcas & monumenta lupas*; at verò deprehenſæ bene gnaviterque fiunt impudentes, & *olenti in fornice ſtándo* palàm profitentur impudicitiam, quin eam tantùm non jactant, itam atque animos à crimine ſumunt; ita Romana illa mulier à paucis in flagitiis & obſcœnitate deprehenſa, pudoris adhuc aliquid retinuit. Ex quo verò cum amaſiis ſuis nefando complexu conſtrictam atque irretitam univerſus propalam orbis conſpexit, tum verò nil mirum eſt frontem ei periiſſe, & vel de inferis extitiſſe, qui conſumpta ignominia audaciam pro muro habentes, omnem turpitudinis infamiam impuden-

Illuſtratur id ſimilitudine meretricis exoletæ in obſcœnitate deprehenſa.

tiæ

tiæ magnitudine & perſeverantia, quin & ſævitia adverſus accuſatores, diſcuterent. Idque procedens Papatus Romani hiſtoria manifeſtum faciet.

Pius V. de ſalute deſperat.

CXCI. Qui igitur Pium IV. excepit Pius V. Inſuber, ſive Lombardus, Michael Gislerius ante dictus, officii Inquiſitionis hactenus Commiſſarius, opilionis, ut ſcribunt, filius, apud Carolum Stengelium, Abbatem Anhuſanum 2. *Optic. Prælat.* 3. *p.* 153. referente etiam Cornelio à Lapide *in Eccleſiaſtic.* 32. 1. *& Apoc.* 3. 1. ſtatim atque Papa creatus eſt, faſſus eſt, *ſe Religioſum adhuc bene ſperâſſe de ſalute ſua: Cardinalem factum cœpiſſe timere. Papam creatum pœne de ea deſperare*; Concilii Tridentini executionem, ceu præcipuum actionum ſuarum ſcopum is ſibi propoſitum habuit. Ex decretis Concilii ejus Catechiſmum confici curavit, qui *Catechiſmi Romani* nomine venit. Quoscunque Evangelicis vel minimùm favere ſuſpicatus eſt, ad dira ſupplicia inexorabilis rapuit. Inde ſcilicet, Thuano *Hiſtor. lib. XXXIX.* aliisque teſtibus, Nicolaum Francum ad furcam, Julium verò Zoanetum, Petrum Carneſecam, & Antonium Palearium, quòd Inquiſitionem nominaverint *ſicam in literatos diſtrictam*, ad ignem damnavit. Maximiliano II. Imperatori, cùm is in Imperii Comitiis Auguſtanis libertatem Religionis Proteſtantibus conceſſurus eſſet, per Nuntium ſuum ſatis pro imperio ſignificavit, *ſe id nullo modo permiſſurum. Nec ullius Principis Secularis eſſe, ejusmodi ſibi poteſtatem & authoritatem arrogare.* Improba non minùs quàm ſuperba denuntiatio; quæ apud Imperatorem tamen ſapientiſſimum parùm valuit.

Concilii Trid. executioni intentus,

adverſus fideles ſævit,

& apud Maximilianum Religionis libertatem Proteſtantibus impertientem proteſtatur.

Angliam, Scotiam fruſtra turbare conatur.

CXCII. Quas verò non Impius ille in Hiſpania, Belgio cum primis Hiſpanico, Gallia, Anglia, Scotia, religionis ſanioris exturbandæ & profligandæ penitus turbas dedit? Hiſtoriæ ejus rei teſtes locupletes paſſim proſtant. Et in Angliam quidem miſit Nicolaum Marianum,

An-

Anglum, ut Eliſabethæ Reginæ pro ſtabilienda religione Evangelica conatus infringeret. Quin & ipſam Reginam, ceu hæreticam, Bulla edita diris devovere, poteſtate in Regnum omni, quantum in ſe fuit, exuere, ſubditos à juramento fidelitatis & obedientia omni liberare non dubitavit. Bullam, quam Johannes Feltonus Londini incredibili audacia foribus Epiſcopi affixit; ad partes Humfredus *de Rom. Curiæ praxi pag.* 81. & dedita opera Bullingerus vocârunt. In Scotia, eodem Papa & Lothareno inſtigantibus, à Regina Maria & Bothuelio Rex è medio ſublatus eſt. Neque tamen in Anglia & Scotia res ex voto & ſententia Papæ fluxerunt, Angliâ magis magisque in vero Dei cultu ſtabilitâ, Scotiæ quin etiam Solio impoſito Rege Jacobo, qui Pontificiam religionem & authoritatem omnem ſuſtulit: In Gallia verò ex voto fluxerunt magis, ubi poſt decretum Caroli IX. *ut* ſcilicet *Nobilibus in arcibus & ſedibus ſuis populoq; in Templis ſuburbanis, ſacra liberè peragere integrum ſit*; Pius furoris ſui ſatellites nactus Guiſios, cædibus horribilibus cuncta implevit, & Regem ipſum ad aſperiora incitatum, contra Ludovicum Condæum, Principem optimum, pecunia copiisque adjuvit, etiam diſtrahendi facultates Eccleſiaſticas eum in finem copia eidem facta.

Galliam per Guiſios efficaciùs tentat.

Ejusdem artibus Belgii Hiſpanici tragœdia excitata, cujus cauſa & progreſſus narrantur.

CXCIII. Impii etiam hujus artibus & conſiliis inter Regem Hiſpaniæ Philippum II. & ſubditos Belgas tragœdia funeſtiſſima ſuſcitata eſt. Ejus cauſa fuit fœdus ſacrum, Pio incentore Bajonæ Philippum inter Hiſpaniæ & Carolum IX. Galliæ Reges, *Ligæ ſanctæ* titulo, initum, de religione Pontificia juxta Tridentini Concilii decreta per omnes ditiones ſuas aſſerenda. Hinc ſtatim in Belgio leges promulgatæ ſunt rigidæ: *ut Edicta Caroli V. contra receptæ religionis Pontificiæ hoſtes ſtrictè obſerventur; Quæſitores fidei admittantur, &, ſi neceſſitas poſtulaverit, brachio ſeculari*

juven-

juventur; denique Concilium Tridentinum cuncti religioſè obſervent. Quo edicto perculſi Belgæ, ſimul quòd novorum Epiſcoporum Pontifici addictiſſimorum jugum ſibi imponi, aliaque dira contra fas legum publicarum adverſus ſe jam pridem ſupplices facti Gubernatrici Margarithæ Parmenſi rigorem deprecantur, & in Hiſpaniam ad Regem Legatos idem tentaturos deſtinant. Sed adeò nihil ſubditorum preces & lachrymæ profecerunt, ut ipſi quoque Legati, qui venerant obſequium memoraturi, ſi nullo novo onere tentarentur; Regiorumque miniſtrorum tyrannidem deprecaturi, vel deluſi turpiter, vel crudeliter & contra jus gentium occiſi fuerint, utut evocante & jubente ipſo Rege ad eam legationem à ſuis protruſi eſſent. Miſſusque mox cum ingentibus militum copiis in Belgium Ferdinandus Toletanus Albæ Dux, *lutum* illud *ſanguine maceratum* (quo nomine olim Tiberium veniſſe, Suetonius in ejus vita *cap.* 57. author eſt) accepto etiam à Pio Pontifice galero & gladio Pontificiis precibus ſacrato; *Concilium ſanguinis* inſtituit, Comites clariſſimos, Egmontium & Hornanum, capite plexit, denique Proceres Belgas ad Duodecim virile illud Concilium vocavit, ut Regii Procuratoris accuſationibus ſatisfacerent. Albanus ille, hominis monſtrum, ſine fronte jactabat, octodecim (alii duplo majorem numerum notant) millia Belgarum, & ſexcentos ſe carnifici tantùm contrucidandos dediſſe. Sicut autem fieri amat, ut *qui nimis emungit, ſanguinem eliciat*. Prov. XXX. 33. ita fortiſſimi in Belgio libertatis vindices luculento & in omnia ſecula victuro exemplo demonſtrârunt, graviſſimos eſſe morſus irritatæ neceſſitatis: & ut leni ac miti imperio habitos fideliſſimos permanere; ſic crudelitatem atque terrorem infirma eſſe charitatis vincula. Nam juſta tantùm ira ac deſperatione ad fortitudinem erecti (uti ferè ſolet plus impetûs, major conſtántia penes miſeros eſſe)

cæteroquin omnibus modis inferiores, pro patria & libertate præter jus faſque oppreſſa, tam ſtrenuè feliciterque pugnarunt, ut potentiſſimus hoſtis poſt quingentorum ſexaginta quatuor millionum (hanc ſummam ipſemet moriturus filio apud Meteranum *lib. XIX. pag.* 878. confeſſus eſt) impenſam, tot ingentium exercituum, &, quod caput eſt, tot nobiliſſimarum Provinciarum jacturam, demum in ipſum Hollandiæ meditullium, pacem ultro delatum venerit. Et qui à Carolo Comite Barlamontio, in ſermone ad Gubernatricem, Gallica voce, *Gheuſii*, ſeu mendici vocati ſunt, opulentiſſimi, & potentiſſimi Regis vires ita attriverunt, ut piam juſtamque cauſam præſentiſſimo Numine defenſam fuiſſe, cordato nemini amplius obſcurum eſſe poſſit.

Carolo Hiſpaniæ Infanti, & Iſabella matri favor erga Evangelicos exitium affert.

CXCIV. Illud verò crudelitatis numeros omnes implet, quòd eodem Impio ſuaſore, Carolus Infans Hiſpaniæ, viginti duorum annorum juvenis, Belgis favere creditus, in vincula à patre raptus, & propinato hauſtoque incautè veneno extinctus eſt: quodque etiam Regina ipſa Iſabella, Philippi conjux, quòd pacis ſtudioſior & amantior, quam in rem Papæ fuerit, viſa; etiam ſecretiora conſilia ſanguinaria adverſus Evangelicos Bajonæ Philippum inter & Galliæ Regem concluſa communicâſſet, eidem fato ſuccubuit. Ob quæ facinora, quaſi glorioſa; Pontifex ille Philippo Regi aurcam roſam & gladium dono miſit. Certè, Jeſuita licet, Famianus Strada *de Bello Belg. Dec.* 1. *lib. VII. p.m.* 377. *&* 380. vim utrique illatam eſſe, non diſſimulat. Et favorem erga Belgas Carolo perniciem attuliſſe, his *ib. p.* 377. verbis teſtatur: *Hinc* Caroli *patrocinium ſtudiumque in eos, quos patri offenſos ejectosq́; ſciret: in Belgas præcipuè, quorum Legatos Marchionem Bergenſem atque Montinium ſolicitè complexus clam evocare ad ſe, tueriq́; eorum cauſam videbatur ardentiùs, quàm par erat; pollicitus iis, iturum ſeſe in*

Bel-

Belgium ad componendos Provinciarum motus. Imò religionis gratia ſublatum eſſe à Rege filium unicum, idem Rex teſtatus eſt, quando, referente eodem Strada, *pag.* 381. miſſo ad Archiepiſcopum Roſtanum, Pontificium Nuntium, Concilii Caſtellani Præſide, eundem edocuit, *rei illius cauſam non eſſe aliam, quam quod Religionis populorumq́; conſervationem ſanguini ſuo prahabere voluit; coactumq́; propterea ſe filium unicum ſibi, ea ratione propemodum ſacrificare, ne quibus affluebat à Deo beneficiis, nimis quam ingratè reſponderet.* Exemplum iſthoc eſt exercitæ Bullæ Pauli IV. de pœnis hæreticorum, eorumque qui iis favere creduntur; etiamſi, inquiebat ille, *Imperiali vel Regali dignitate & excellentia præfulgerent.*

CXCV. Gregorii XIII. Bononienſis, qui antehac Hugonis Boni-Compagni nomine venit, juris humani conſultiſſimi, at Divini ignariſſimi, in Papatum ſuccedentis initia ferales Eoæ illæ Pariſienſes S. Bartholomæi nomine non tam celebres, quàm ad omnem poſteritatis memoriam infames, fœdârunt. Nam eo Bartholomæi die A. M. D. LXXII. (cujus anni die XIII. Maji Gregorius Papatum adiit; & paucis aliquot ſequentibus Catharina Medicea, Regis matre, germana Jezabele; & Duce Guiſio incentoribus, neque inſcio ipſo Rege, tantùm Chriſtiani Evangelici ſanguinis, ab iis, qui Chriſtianiſſimi perhiberi volunt, effuſum eſt, ut paſſim ejus rivuli vicorum alveos inundarent. Quin imò tamdiu in viros fortiſſimos, in Regni Proceres, in florem utriusque ſexus innocentiſſimum pulcherrimumque, in multitudinem promiſcuam, ab Orci emiſſariis ſævitum eſt, quoad publica & nobiliſſima flumina repleta cadaveribus, & atrata ſanguine conſpecta ſunt; ita ut accolis etiam longiſſimè diſſitis uſus aquæ ad potum, aliasque res neceſſarias, nec non eſus piſcium humana carne ſaginatorum, magna cum execratione crudelitatis & inau-

Gregorii XIII. Papatus.

Ejus initia laniena Pariſienſis horribilis fœdat.

inauditæ carnificinæ, aliquantiſper exoſus & inutilis fuerit. Summa paucis illis diebus cæſorum, quod Rex ipſe in Reſponſione ad Legatum Pontificis, teſte in vita Gregorii XIII. Cicarella, faſſus eſt, ad ſeptuaginta millia, vel, ut alii colligebant, ad plus quàm centum millia Chriſtianorum excurrit. Auxitque infamiam facinoris, quòd Rex crudelitatis notam, quam ne Thetys quidem univerſis undis ſuis abluerit, perjurii macula cumulavit. Gnarus enim ille, dejerare & pejerare ſuetus, neminem celeriùs opprimi, quàm qui nihil timet; & frequentiſſimum initium calamitatis eſſe ſecuritatem; nimis credulos & bonæ fidei Proteſtantes, qui ab omni fraude & inſidiis ſecuri potiùs quàm tuti, in Regia fide, recenti fide cum Regibus Principibusque vicinis inita, ad ſervandam pacem adſtricta acquieſcebant, nuptiarum Regiarum Henrici ſcilicet Navarri & Margarethæ Valeſiæ, Caroli Regis Galliæ Sororis, evocatos illico, perfidiæ ſuæ crudeliſſimæ caſſibus implicuit.

Fruſtra à Gallis nonnullis excuſata;

CXCVI. Hanc furoris inauditi lanienam, cùm ad æternam Gallici nominis & Pontificiæ religionis infamiam pertinere judicarent meritò viri dignitate & doctrina præſtantes, Scombergius, Morvillerius, Thuanus pater, Monlucius, Bibracius, Cujacius, alii, paſſim in Polonia, Germania, Gallia, alibique, ut Regni Regisque bono, famæ & honori conſulerent, officioſis mendaciis ſcelus patratum aut ſimulatè laudare, aut aſtutè imminuere, vel exquiſitiſſimis ex falſa narratione detortis ratiunculis ingenioſè diluere neceſſe habuerunt: quod intra ſe tamen omnibus diris & imprecationibus flagellabant. Thuanus certè, Parlamenti Pariſienſis Præſes, illos Statii Papinii ex *Theb. lib. I.* verſus, in cauſa impare licet, huc accommodavit:

à Thuano,

Excidat illa dies ævo, nec poſtera credant

Secula: nos certè taceamus & obruta multa
Nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis.

Sed & optimum Imperatorem Maximilianum piaculare iſthoc facinus improbâſſe non parum, ex literis ejus, die XXII. Febr. A. M. D. LXXIV. Viennâ ad Lazarum Schwendium exaratis, liquet. Ipſum Turcarum Imperatorem, & natura & inſtituto crudeliſſimum, in ſtuporem acroaſi iſthac raptum, non deſunt qui ſcribant. Denique Rex Carolus IX. qui corruptus exoticis conſiliis initiò lanienam illam & probârat & imperârat, & ſe imperâſſe etiam, prætextu fictitiæ conjurationis Amirallii Chaſtilonii adverſus adoleſcentem Guiſium, aliosque, apud exteros profeſſus eſt (quid enim etiam Legatus ejus in Helvetiorum Concilio eam in rem affirmaverit, ex Priſbachii Reſponſione ad orationem ejusdem A. M. D. LXXIII. Rupellæ typis impreſſa liquet) perfectò demum ſcelere magnitudinem ejus intelligens, ſauciatæ conſcientiæ furiis agitatus, tempore noctis, haud ſecus quàm Nero, interfecta matre (verbis Taciti *Annal. XIV.* 10. uti liceat) *modò per ſilentium defixus, ſæpius pavore exurgens & mentis inops, lucem operiens tanquam exitium allaturam*; ſomni etiam & conſcientiæ damna qualitercunque reparaturus, ſymphoniacos pueros adhibens, &, paulò ante mortem, etiam Orlandum Laſſum Muſicum celebrem Norico evocans; deteſtatus eſt crudelis conſilii auctores, ac pœnitentiæ ſuæ certis teſtimoniis editis, à cædibus perpetuo deinceps abhorrens, Chriſtianorum ſanguini parcere decrevit, ſtuduitque, uti de eo fusè Thuanus ſub finem *lib. LVII.* commemorat.

Maximilianus, *Imp. Turca,* *ipſo denique Rege Carolo IX. pœnitente damnata.*

CXCVII. Quid verò hic Sanctiſſimus ille Gregorius Papa? Is ſcilicet, eodem Thuano *lib. LIII.* narrante, & Strada etiam *Dec. 1. lib. 7. pag.* 441. confirmante; tragœdiæ feliciter peractæ factus à Rege certior, ſtatim cum

à Gregorio verò Papa,

Cardinalibus ad B. Marci conceſſit. DEO O.M. pro tanto beneficio Sedi Romanæ collato gratias ſolenni ritu egit: Jubilæum toti orbi Chriſtiano lætam adeò ob cauſam publicavit: in Hadriani mole, publicæ lætitiæ ſignum feſta tormentorum diſploſione dedit: totam rei bene geſtæ hiſtoriam artifici penicillo parietibus illevit! Cardinali quoque Lotharingo, tam optatum afferenti Evangelium, mille aureorum Evangelia numeravit; denique Roma in Galliam miſit Gabium Urſinum Cardinalem, laudaturum Regem ob egregium facinus, aureſque ei vellicaturum, ut Concilii Tridentini promulgatione illud obſignaret. Atque ille quidem recens tum flagitium, affectuum vehementia præpeditus, veris pretiis æſtimari non potuit. Tantoque mirandum magis eſt, hodieque reperiri Theologiam, & quod plus eſt, Jeſu Societatem profeſſos, qui non verentur immanitatis tantæ facinus & lanienam plus quàm Diocletianam non excuſare duntaxat, uti Stradam feciſſe conſtat; ſed ſummis etiam laudibus efferre, uti quidem Andræas Eudæmon Johannes, verè Cretenſis Jeſuita, *in Anticat. Confut. cap.* 3. facere non erubuit. Alius quin etiam Jeſuita ſub fictitio Johannis Baptiſtæ Galli nomine latitans, *Not. in hiſtor. Thuani cap.* 6. deteſtabilem illam Vitellii à Suetonio in ejus vita *cap.* 10. memoratam vocem, *graveolentiam ſcilicet hoſtilium cadaverum quibusvis odoribus & pigmentis eſſe ſibi fragrantiorem*, exultabundus huc trahere non erubuit. Quare abundè teſtantur, ſemel factam lanienam ſibi ſatis non eſſe; ac ditiſſimum quodque ſcelus ſe probaturos facilè, dum ſpecie pietatis admiſſum fuerit.

& modernis etiam Ieſuitis,

Strada,

& Baptiſta Gallo, laudata,

Gregorius idem Calendarium corrigit,

CXCVIII. Idem etiam Gregorius mutandorum temporum poteſtatem ſibi, novamque adeò jurisdictionem arrogans; Calendarium novum opera Liliorum confecit, atque ea ratione non tantùm Imperatori & Principibus Calendarii emendationem indignè præripuit, cùm tamen olim,

olim, Suetonio in Julio *cap.*40. referente, nonniſi *Cæſar converſus ad ordinandum Reip. ſtatum, faſtos correxit, jam pridem vitio Pontificum per intercalandi licentiam turbatos*: ſed etiam callido iſthoc conſilio Proteſtantes, Germanos inprimis, quos ejus juſſa pridem aſpectare deſueviſſe non ignoraverat, irretire, civilemque eorum cum Pontificiis Societatem & commercia turbare conatus eſt; quod paſſim etiam ex voto ejus ſucceſſiſſe, hiſtoriæ teſtantur. Neque minus ſubdolum ejus conſilium fuit, paſſim Collegia ſeu ſeminaria inſtituentis, in quibus ſcilicet educarentur formarenturque novi ex Germania, Anglia, Græcia, &c. conductitii non tam haruſpices, quorum apud Romanos olim famoſa Collegia ſeu ſeminaria celebrata ſunt, quam Cyclopes, Evangelicorum carnem mox laceraturi devoraturique, ſeu mavis, gigantei Atlantes, Cœlum Pontificium humeris ſuis paſſim, ne penitus corrueret, ſuſtentaturi pacemque publicam turbaturi. Quo etiam animo Jeſuitas propenſiſſimè fovit, pro quibus Romæ Collegium ſplendidiſſimum erexit dotavitque. Eodem quinetiam animo Hiberniam Eliſabethæ ſubtrahere; Belgas, oppugnantibus eos omnium peccatorum remiſſione promiſſa, debellare nequicquam molitus eſt. Denique ita ſe geſſit; ut fidem impleverit oraculi, quod famoſus ille Ægidius Franciſcanus his in illum verbis enuntiavit: *Ex cavernis Draco veniet exibit, citò abibit, dura cervicis guſtabit peſſima.* Cujus vaticinii ejusmodi ſtatim declaratio adjungitur: *Quare Draconis nomen Gregorio XIII. convenire dicatur, explicatione non eget. Citò eum prænuntiat diſceſſurum, non quòd in adfecta ætate non diſceſſerit, ſed quia inopinanter. Invitus gravia ſuſtinuit, cùm multifariam & ubivis gentium Eccleſia ipſo Pontifice vexationes habuerit. Citò exiit, quia unanimiter primo die Conclavis eligitur.*

Seminaria inſtituit.

Jeſuitas fovet.

Hiberniam Eliſabethæ ſubtrahere conatur.

Belgas oppugnat.

Oraculi de ipſo eventus.

CXCIX. Paria etiam cum Gregorio Succeſſor ejus Sixtus *Sixti V. crudelitas.*

Sixtus V. fecit. Licet enim is Cardinalis adhuc ob injuriarum patientiam *Aſini Anconitani* nomine venerit; Papa tamen factus, depoſito mimo, *lachrymas cruentas fundere, & ſanguinem pro ſudore toto corpore emittere* aliquando, Thuano *lib. XXXII.* teſte, viſus; (naturâ ipsâ crudelem ejus animum quodammodo prodente; nam & ſævitiæ ejus exempla plura apud Cicarellam & Thuanum reperire eſt) ſummos Reges Principesque vel diſſentientes à Romana Sede, vel ejus commodis non ſtrenuè ſatis velificatos, anathemate diro ferire, & ab obedientia juramento iis obſtricta obnoxios abſolvere, neutiquam reveritus eſt. Extat ejus Bulla ſeu *Declaratio contra Henricum Borbonium aſſertum Regem Navarræ, & Henricum item Borbonium, prætenſum Principem Condenſem, Hæreticos, eorumq; Poſteros & Succeſſores: ac liberatio Subditorum ab omni fidelitatis & obſequii debito*: Romæ & Coloniæ A. M. D. LXXXV. edita. In ea feralem adverſus eos ſententiam multa de authoritate ſua, cunctas terrenorum Regum poteſtates ſupereminente, & in firma petra conſiſtente, præfatus, his verbis ſtringit: *Itaque in precelſo hoc Solio, & in plenitudine poteſtatis, quam ipſe Rex Regum & Dominus dominantium, licet nobis indignis, tribuit, conſtituti, auctoritate Dei Omnipotentis, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, & noſtro* (en ſuam poteſtatem à poteſtate Divina & Apoſtolica blaſphemè diſtinguentem!) *ac de Venerabilium fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio, pronuntiamus & declaramus, Henricum quondam Regem, & Henricum Condenſem ſupra dictos fuiſſe, & eſſe hæreticos, in hæreſes relapſos, & impœnitentes, hæreticorum quoque Duces, fautores & defenſores manifeſtos, publicos & notorios, ſicque læſæ Majeſtatis Divinæ reos, & orthodoxæ fidei Chriſtianæ hoſtes; ac proinde eos damnabiliter incurriſſe in ſententias, cenſuras & pœnas ſacris canonibus & conſtitutionibus Apoſtolicis, legibus generalibus & particularibus contentas, ac hæreticis relapſis & impœ-*

Ejudem contra Henricum Navarrum & Henricum Condaum fulmina bruta.

impœnitentibus debitas, & ſpecialiter eos fuiſſe, & eſſe ipſo jure privatos, Henricum quondam Regem videlicet prætenſo Navarræ Regno, illiusq́; parte, quam adhuc obtinuit, nec non Bearni: alterum verò Henricum, Condenſi, & utrumque, eorumq́; poſteros omnibus, & quibuscunque aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Civitatibus & locis; feudisq́; & bonis etiam amphyteuticis, & ſucceſſionibus, nec non dignitatibus, honoribus, muneribus & officiis, etiam Regiis, ac jurisdictionibus & juribus, quæ de facto detinent, & ad quæ jus quomodolibet habuerunt, ſeu prætendunt, eosdemque propterea ſe illis reddidiſſe indignos, ac fuiſſe & eſſe inhabiles & incapaces ad illa retinenda, & alia hujusmodi in poſterum obtinenda. Ac pariter eos ipſe jure privatos & incapaces ac inhabiles ad ſuccedendum in quibuscunque Ducatibus, Principatibus, Dominiis & Regnis, ac ſpecialiter in Regno Franciæ, & Regno ipſi annexis dominiis, jurisdictionibus & locis, &c. Pronuntiata pluribus ſententia Henricum Regem Francorum Chriſtianiſſimum *per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti* hortatur, rogat, ac etiam monet, *ut memor præſtantiſſimæ fidei, & Religionis Regum Majorum ſuorum, memor etiam juramenti, quod in ejus coronatione de exterminandis hæreticis ſolenniter præſtitit, authoritate, poteſtate, atque animi magnitudine verè Regia, ad executionem tam juſtæ ſententiæ ſuæ incumbat* &c. Ab Henrico tamen utroque, Navarro & Condenſi, validè id omne ſpretum eſt, ſeu fulgur è pelvi. Quinimò Navarrus Programmate, ad Marforii ac Paſquilli ſtatuas & aliis celebrioribus Romæ locis affixo, de injuſta damnatione queſtus, & ad Concilium liberum provocans, ſe Papam pro *mendaci, hæretico, ſectario & Antichriſto* habere declarat, donec, quæ ſibi impegerat, probâſſet. Addens etiam: *Si Deceſſores mei Reges hujusmodi nebulones, qualis hic Sixtus, coërcere poterant, idem ſe facturum.* Acceſſit Programmati illi Declaratio, authore, uti putatur, Franciſco Perroto, qua Sixtum mentitum eſſe confirmatur, collectis etiam ex Petrarcha,

ab ibidem ſpreta monitis.

trarcha, Aligerio, Bocatio, locis, quibus Curiæ Romanæ mores ac libidines amarulentè carpuntur. Poſtea in eandem Bullam ſcripſerunt tum Franciſcus Hottomannus joculari ſtilo, libro *Brutum fulmen* titulum faciens; tum Theophilus Banoſius: tum grandi libro Petrus Bellojus, ob id moleſto carcere diu vexatus.

Monitorium ejusdem adversus Henricum III. diploma.

CC. Neque tamen ſic ſatis Sixtus bullavit. Nam & Henrico III. Galliarum Regi infenſus, quòd Ducem & Cardinalem Guiſios, occupans ſcilicet facinus, quod ipſos adverſus Regem meditari conſtabat, interfici juſſiſſet, Cardinalem Borbonium & Epiſcopum Lugdunenſem captivos attineret, monitorio diplomate ei diras intentavit. Ni fecerit juſſa ſua, declarat Sixtus, *eum ab Eccleſiæ communione excluſum, anathematis fulmine feriendum, in omnes cenſuras Eccleſiaſticas, ac præſertim in eas, quæ in Bulla Cœnæ Dominicæ leguntur, incurriſſe.* Præterea Regem ipſum citat, ut intra LX. dies vel ipſe, vel per procuratores, cum idoneo mandato Romam veniat; ac ſe judicio ſiſtat, rationem redditurus, cur Cardinalem Guiſianum interfecerit, & nunc Cardinalem Borbonium, & Archiepiſcopum Lugdunenſem detineat. Horum autem LX. dierum viginti pro prima, totidem pro ſecunda, reliqui pro tertia admonitione Canonica ſint aſſignati. His additum, ut numero illorum nec Rex ipſe à quoquam, niſi à ſummo Pontifice, ne quidem in caſu conſcientiæ, hora ſeu periculo mortis excepto; & ne tunc quidem, niſi præſtita cautione ſe pariturum Eccleſiæ in iis, quæ eſſent illi injuncta, abſque hoc eſſet, non poſſet abſolvi, nec in pleno jubileo, nec in ſacra crucis militia. Decretum illud IX. Kal. Junii A. M.D.LXXXIX. publicatum, & ad valvas Baſilicæ B. Petri & Johannis Lateranenſis affixum, & in Gallia etiam in civitate Meldorum, & Autrici Carnutum ſolenniter promulgatum fuit. Adverſus Edictum iſthoc Senatus Venetus,

magnus

magnus Etruriæ Dux, & Dux Mantuæ, Henrico Regi animoſum conſilium ſuppeditant, rati, cum Sixto agendum aſperè, *quia ita agreſte ſit ejus ingenium, ut nullo cultu & obſequio ad amicitiam inflecti, tantum vi ac convitiis ad officium cogi poſſit.* Refert hæc ſimiliaque Bucanus *Hiſtor. lib. XCV.* Rex igitur reſpondit Pontifici, flocci ſe facere excommunicationem ejus, neque eum ſe excommunicandi in Francia jus ullum habere, ob cauſam præſertim politicam, non Eccleſiaſticam. Porro in Mœnium ac Legiſtas arma Rex ſumit, fœdere cum Navarro inito, eoque legato copiis ſuis cum ſumma poteſtate præfecto. Ac hic demum in eum Papa fulminat, ac ſubditos obſequii ſacramento ſolvit; quem & Sorboniſtæ Regno excidiſſe, à Pariſienſibus rebellibus conſulti reſpondent, eiſque in eum arma ferre permittunt. Tandem Lutetiam obſidentem Regem ad Clodovæi fanum, crudeli ſicarius cucullo tectus Jacobus Clemens venenato cultro ancipite, imum in ventrem intra ilia adacto, interemit. Ita Henricus, ultimus Valeſiorum ſanguis, qui Monachorum ordines præcipua ſemper veneratione coluit, poſtremò à Monacho interfectus eſt, juſto utique Dei judicio, ulciſcentis hac etiam ratione Pariſienſem Lanienam, cujus Henricus Proteſtantes irreconciliabili odio ad ultimum uſque vitæ ſpiritum proſecutus, eoſdemque ſubdolè pace potiùs quàm bello labefactaturus deinceps, cùm parùm procedere vim animadverteret, præcipuus, in gratiam Lotharingorum, author ſuaſorque extiterat.

Rex Venetorum conſilio aſperè ei reſpondet.

& mox à Clemente interficitur.

CCI. Quid verò etiam hic Sixtus ille, cruentas aliàs lachrymas fundere, & ſanguinem ſudare compertus? In Pontifice, Thuani ejuſdem *Hiſtor. lib. XCVI.* verba referam, *ſummè inſolens, & paſtorali moderatione indignum viſum, quod de Clemente & Rege præconium ejus paulò poſt à fœderatis Lutetiæ publicatum eſt. Siquidē poſtquam de Regis morte Romæ al-*

Parricidium Clementis à Papa ne fati è laudatum.

 latum

latum eſt, ille in Conſiſtorio III. *Eid. Sept. habito præmeditatam orationem habuit, qua factum Clementis operi aſſumptæ à Domino carnis,& reſurrectionis ejuſdem myſterio ab Habacuco vate prædicato,propter magnitudinem & rei admirationem, comparat, tum virtutem hominis, animi robur & ferventem erga Deum amorem ſupra Eleazarum & Juditham multis verbis extollit, ex eoq́; colligit, hoc niſi certa Divinæ providentiæ ordinatione ac auxilio confici non potuiſſe; neque verò ipſum crediturum fuiſſe,niſi fidem ad obſequium Chriſti flexiſſet, qui ratione omnem fidem ſuperante Pariſienſem civitatem liberâſſet,& graviſſima Regis peccata puniviſſet,eumq́; tam infauſta morte è medio ſuſtuliſſet. Se verò id antea animo providiſſe,ac Jouſæ,Lenuncurio,Gandio Cardinalibus,& Piſanio Marchioni ipſius oratoris ſæpius prædixiſſe, fore,ut quemadmodum eſſet familiæ ſuæ ultimus, ita aliquem inſuetum & dedecoroſum vitæ exitum habiturus eſſet. Itaq; indignũ iis officiis,quæ Imperatoribus ac Regibus exhiberi ſolent, quippe S. Scripturæ authoritate prohiberi,ne quis pro eo, qui in peccato ad mortem,hoc eſt,in Spiritum S. commiſſo, quale Regis peccatum fuit,moritur, preces faciat.* En peccatum Henrici, Guiſios ſcilicet perduelles ſuos punientis, armis cum Navarro junctis pacem Galliæ parantis, at de cœtero Eccleſiæ Romanæ addictiſſimi; Proteſtantibus infenſiſſimi, à Pontifice *peccati ad mortem & in Spiritum Sanctum* ſtigmate inuſtum! In Spiritum S. ſcilicet peccat, quisquis Papæ imperata,qualiacunque non promptiſſimè exequitur, & amicos ejus qualescunque illos lædit. Et dicta hæc etiam ſcripto comprehenſa & publicata ſunt. Cui ſcripto infami oppoſitus eſt liber, *Anti-Sixti* titulo, Latine; nec non Gallica Declamatio, *Fulminantis* nomine, *acerbior illa quidem,* ita proſequitur Thuanus, *ſed tali oratione prorſus digna; quibus & Regis cauſa multis rationibus defenditur, & multa impia & abſurda in illa Sixti oratione notantur; ad extremum ſuperbo ſeni petulantia ſua exprobratur, qui cenſura iniquiſſima fulmine in immeren-*

Scripta eidem Anti-Sixti, & Fulminantis titulo oppoſita.

rentem vibrato, funeſtiſſimam tragœdiam in Gallia excitâſſet; & nunc jacenti ſumma impietate inſultaret, & ipſe lepus mortuo leoni barbam velleret.

CCII. Recognoverat idem Sixtus vel ejus potiùs juſſu, alii, ad Typographiam Vaticanam deputati, S. Bibliorum verſionem Latinam vulgatam. Ita enim in Tridentino Concilio decretum fuerat, ſanciente etiam, *Seſſ. IV.* ut ita recognita in publicis lectionibus, diſputationibus prædicationibus & expoſitionibus pro authentica habeatur, ita ut nemo illam rejicere *quovis prætextu* audeat. Ita fœtum in utero Tridentinis baptizare placuit. Neglexerunt tamen hactenus Pontifices decreto Tridentino facere ſatis. Primo Sixto huic res curæ fuit. Is recognitam Verſionem edita, eique præfixa Bulla declaravit, Vulgatam ſacræ tam Novi quàm Veteris Teſtamenti paginæ Latinam editionem, quæ pro authentica à Concilio Tridentino recepta eſt, ſine ulla dubitatione ac controverſia recipiendam, eſſe hanc ipſam, quam nunc, prout optimè fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia impreſſam, in univerſa Rep. Chriſtiana, atque in omnibus orbis Chriſtiani Eccleſiis legendam, evulget. Eam prius quidem univerſali ſanctæ Eccleſiæ ac S. Patrum conſenſione; deinde verò Generalis Concilii Decreto; nunc demum Apoſtolica ſibi à Domino tradita authoritate comprobatam, pro vera, legitima, authentica & indubitata in omnibus publicis privatiſque diſputationibus, lectionibus, prædicationibus, & explanationibus recipiendam & tenendam eſſe. Eandem tamen editionem Sixtinam mox Clemens VIII. interpolavit, expunctis ſententiis & vocibus, nec non reſtitutis paſſim lectionibus, à Sixtina diſcrepantibus, contrariis, contradicentibus, uti ad oculum Thomas Jameſius in bello Papali demonſtravit. Neque etiam Bailius in Summa Conciliorum diſſimulat, Cle-

Sixtina vulgata verſionis recognitio.

à Clemente VIII. rejecta

mentem Bibliorum Sixti vulgatam editionem in multis emendatam, in pluribus emendatiorem edi curâſſe, mutatis, additis aut detractis aliquot verbis, aliis tranſpoſitis, nonnullis etiam apertam contrarietatem aut contradictionem habentibus. Quod nutantis infallibilitatis Pontificiæ ſpiritusque vertiginis, quo Pontifices illi ſe correptos prodiderunt, notorium ſpecimen prætereundum non fuit.

Sixtus Hiſpanis infenſior, CCIII. Aliquid monſtri idem Sixtus alebat adverſus Hiſpanos, ut eos Italia, Regno inprimis Neapolitano, ubi creſcens eorum potentia ſuſpicionem nonnullam ipſi moverat, ſi qua pote, pelleret. *Henrici IV. & Eliſabethæ Angliæ gratiam ambit.* Atque ambiviſſe ipſum eum in finem favorem tum Henrici IV. Regis Galliæ, tum Eliſabethæ Angliæ Reginæ, utriusque excommunicati licet, non deſunt idonei teſtes, qui affirment. Narrat id ipſum fuſiùs Eduinus Santis *de ſtatu Relig. in Occidente cap.* 29. Quodque utriusque & Henrici & Eliſabethæ virtutem ἡγεμονικὴν ſe mirari & ſuſpicere præcipuè teſtaretur paſſim, Hiſpanicæ factionis, ac Jeſuitarum inprimis acerrimum odium incurrit, à quibus etiam *Navarriſta* nomen ipſi impoſitum eſt. Proin etiam decretas adverſus Henricum fulminationes non ſolùm revocare, ſed etiam contra hoſtes ejus torſurum fuiſſe, nî mors prævenîſſet, Henricus ipſe in Declaratione A. M. D. XCI. publicata, apud Thuanum *Hiſtor. lib. CI.* teſtatus eſt. *Unde ei mors ab Hiſpanis accelerata.* Quinimò Hiſpanorum odio acceleratam ipſi mortem, his verbis Bartholomæus Moriſotus Divionenſis I C. *vitæ Henrici M. cap.* 17. teſtatur. *Cùm Hiſpani,* inquit ille, *ſenſiſſent ejus* (Sixti) *conſilia deſertionem factionis molientis: ne hoſti accederet, collum ejus tenui mantili implicitum per Monachum Franciſcanum, aut nefarium Monachali veſte de nocte compreſſum fuiſſe, continuato in mortem ſomno. Poſtero die Sixtum domeſticos dæmone ſtrangulatum totâ Româ vulgaviſſe. Et ut fidem rumori facerent, librum de ejus vita ſcriptum fuiſſe, typisq; mandatum, ubi ſcelera omnia, quibus Alexander VI.*

aſper-

aſperſus eſt, authòr & invenit & exaggeravit. Juſta ſcilicet ἀντιμισθία fuit, ut qui Clementem Franciſcanum Henrici III. parricidam ad tertium uſque Cœlum extulerat, à Franciſcano altero die VII. Aug. M.D.XC. cæſus idem, ad generum Cereris deſcenderet. Reliquerat autem in theſauris, Onuphrio teſte, decem milliones, quos ad Regnum quodpiam ad Romanæ Sedis obedientiam reducendum erogari juſſit, Succeſſoribus juramento ad id adactis. Neque tamen venales adeò Regni totius animas Mercatores illi reperire potuerunt.

CCIV. Galliæ Regno Evangelii luce orbando inſudatum tum inprimis eſt, cùm Henricus Navarrus, legitimus hæres, Regni illius habenas capeſſens veritatis ſuſcepturus patrocinium viſus eſt. Tum enim Gregorius XIV. non tantùm Pontificiorum in Gallia partes miſſo exercitu, cui Nepotem ſuum Herculem Sfondratum *Eccleſiæ Generalis* titulo præfecit; conſumptis, quas Sixtus in ærario reliquerat, propriiſque etiam, uti Carriere *Chronol. Pap. pag.* 83. teſtatur, pecuniis, bello adjuvit: ſed etiam cùm armis nihil ſe proficere poſſe, victore ſemper Rege, expertus eſſet, ſolemnia inſaniens ad diras ſe convertit: monitoriiſque Româ miſſis denuò Henricum maledictis onerat, & adverſus ipſum ſubditos, obſequii religione ſolutos, inſtigat; miſſo etiam in Galliam Marcellino Landriano, cum mandatis acerbitatis plenis, qui cum Eccleſiaſticis, qui à Regis partibus ſtabant, niſi eum protinus relinquerent, horrendi carminis lege ageret, Nobileſque, ut eum quamprimum deſererent, & ſe cum Catholicis Unioni fœderatis conjungerent, moneret. In Gallia contra Senatus conſultum factum eſt, audito & poſtulante cognitore Regio, & pro eo perorante Antonio Seguierio, quo Monitoria Romæ facta declarantur *nulla, abuſiva, ſeditioſa, damnanda, impietatum & impoſturarum plena, ſanctis decretis, juribus,*

Gregorius XIV. Henricum IV. perſequitur,

diriſque devovet,

Monitoria ejus in Gallia ſpreta:

juribus, immunitatibus, libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ contraria; decerniturque ſimul, ut exempla eorum ſigillo Marſillii Landriani firmata, & à Sextilio Lampineto ſubſignata à carnifice publicè lacerentur, & ante Palatii, in quo jus dicitur, portam igni conſumantur: interdicitur ſub perduellionis pœna, ne quis Epiſcopus, curio, vicarius, aliúsve è ſacro ordine ea publicet, aliis item, cujuscunque conditionis ſint, ne iis pareant, aut habeant, ac penes ſe retineant. Prohibitumque ſub iisdem pœnis, ne quis deinceps aurum argentúmve Romam mittat, aut per menſarios numerari curet ad obtinenda mandata; & ſi quæ impetrata fuerint, ne judices eorum rationem habeant. Edictum, quin etiam, ut Landrianus ſe pro oratore Pontificis gerens, mandatorum illorum lator comprehendatur, & in jure ſiſtatur, ex vinculis cauſam dicturus. Eodemque Senatusconſulto Gregorius Pontifex ipſe, *publicæ pacis, Unionis Eccleſiæ Catholicæ, Apoſtolicæ, Romanæ, Regis, Regnique hoſtis, conjurationis Hiſpanæ particeps, rebellium fautor, immanis, deteſtandi & inhumani parricidii per proditionem contra Henricum III. Chriſtianiſſimum & verè Catholicum Regem patrati reus* declaratur. Sed & Præſules ipſi Galli, qui in Regis comitatu erant, nominatim etiam Carolus Borbonius & Philippus Lenuncurius Cardinales, Reginaldus Belnenſis Archiepiſcopus Bituricenſis, &c. ad omnes Regni Ordines Pontificios decretum miſerunt, in quo inter alia queruntur, *Gregorium Papam malè de Regni ſtatu inſtructum, mandata quædam monitoria, ſuſpenſiones, interdictiones, excommunicationes miſiſſe non ſolùm contra Præſules, ſed etiam Principes, Nobiles & Franciæ populos, qui rebellium partes ſequi noluerunt.* Ajuntque, poſt maturam conſultationem, ex authoritate S. Scripturæ, ſanctorum decretorum, Conciliorum generalium, Canonicarum conſtitutionum, perpenſis Sanctorum Patrum exemplis, juribus & libertatibus Eccleſiæ Galli-

Sancitumq; ne aurum vel argentum ex Gallia Romam deinceps ullum inferatur.

Gallicanæ interdictiones *tam in forma quàm in materia nullas, injuſtas, & hoſtium Franciæ ſuggeſtione factas* declarant. Fuſiùs hæc apud Thuanum *Hiſt. lib.* c i. legere eſt.

CCV. Neque curam eam pervertendi univerſum Galliæ Regnum, ſequentes etiam Pontifices depoſuerunt; Clemens VIII. in primis, cujus conſilia in eo maximè ſteterunt, ut exauthorato Henrico Rege Pontificiis bona fide addictus aliquis Galliæ imponeretur. Igitur conjuratos Galliæ pecuniis juvit, Regemque ipſum tertiùm excommunicat, publicata per Galliam Bulla: à qua Parlamentum provocans Majeſtatis reos, quotquot ei obſequerentur, declarat. Tandem Rex tutiùs regnandi cupidine victus, ſimulque Pontificis & Hiſpanorum molimina eluſurus, à Nobilitate perſuaſus abnegata religione vera Pontificiam amplexus, die xv. Jul. A. M. D. XCIII. nudis pedibus cum candela S. Dionyſii Templum ingreſſus, ab Archiepiſcopo Bituricenſi abſolutionem impetrat. Neque tamen vel ſic acquievit Clemens indignatus non parùm, quòd conatus ſuos in irritum cadere animadvertiſſet, & ſe inconſulto abſolutionem Rex impetraſſet. Nihilominus die XVII. Febr. A. M. D. XCIV. Henricus Carnuti Rex coronatur, & à Parlamentis talis agnoſcitur proclamaturque, etiamſi Pontifex in Eccleſiam eum recipere gravaretur. Quòd tamen à Pontifice nondum abſolutus eſſet, Johannes Caſtellus, in Schola Jeſuitica literis imbutus, vitiis monſtroſis ſupra ætatem; (nam novendecim tantùm annos egerat malitiâ Senex recoctus,) obrutus, conſcientiæ terroribus in ſalutis deſperationem incidens, audito non ſemel à Sodalibus Jeſu ita dictis, *non impunè duntaxat Regem interfici poſſe, ſed plurimum etiam id ad religionis cauſam conducere*, interficiendi Regis conſilium cepit. Sed aberrante, qui in gulam dirigebatur, ictu, culter in maxillam inferiorem incubuit, & dente tantùm rupto, neque

Henricus Pontificum odiis ſuccumbens.

religionem Evangelicam ejurat,

& Carnuti coronatur.

Ejus jugulum à Caſtello, Jeſuitis conſciis fruſtra appetitur.

ultra penetrans, obtorpuit. In nervum raptus ſicarius, ſcelus confeſſus, in Jeſuitarum Schola ejus patrandi licentiam, ſpe etiam facta pœnæ æternæ damnationis, quam ob alia horribilia delicta commeruerit, aliquatenus levandæ, ſe didiciſſe affirmavit. Ita ſimul de reo ſumptum ſupplicium; ſimul cùm juxta illud Thucydidis *lib.* 3. *οἱ ἄγοντες παρανομῶσι μᾶλλον τῶν ἑπομένων*, *authores plus peccant quàm actores*; adverſus Jeſuitas Senatus conſultum factum eſt, ut Scholæ Claromontanæ Sacerdotes ac diſcipuli, & alii omnes, qui Societati illi nomen dediſſent, tanquam *juventutis corruptores, publicæ tranquillitatis perturbatores*, *Regis Regnique hoſtes*, intra triduum à die denuntiationis Lutetia, aliiſque urbibus, in quibus ludos aperuerunt, faceſſant, & quindecim diebus poſt Regno prorſus excedant; nî paruerint, in eos tanquam Majeſtatis læſæ reos animadvertatur; bona eorum tam mobilia, quàm ſoli ad opera pia deſtinentur, eáque arbitrio curiæ diſtribuantur. Ad extremum interdictum cunctis Regni ſubditis, ne ad ſcholas ſocietatis illius extra Regnum pueros literarum diſcendarum cauſa mittant, pœna perduellionis in eos, qui contra fecerint, ſancita. Atque Senatus conſultum iſthoc aureis literis pyramidi ruinis paternæ Caſtelli domus ſuperſtructæ, futuro infamiæ illorum monumento perenni, inſcriptum eſt. Ex Gallia profugi in Polonia & Boruſſia plebem Evangelicis Proceribus ſubditam in Dominorum perniciem, promiſſa impunitate, concitant. Tandem exacto decennio intercedente pro iis Clemente Papa, importunéque etiam inſtante Laurentio Majo, ejuſdem Societatis primipilo, per jocum ſubinde Regi exprobrante, *ſegniorem eum eſſe mulieribus, quæ per novem menſes uterum geſtant*; (cui facetè Rex reſpondit, *Reges diutiùs quàm fœminas parturire*) in Mariæ Mediceæ Henrici Conjugis gratiam, reſtituti in Regnum, multum reſiſtente Parlamento licet

Jeſuitæ ex Galliâ proſcripti,

poſt decennium, in Pontificis & Mariæ Mediceæ gratiam, in eas poſtliminio admiſſi ſunt.

(cu-

(cujus contra reſtitutionem illam orationem apud Cel. Hoſpinianum *Hiſtor. Jeſ. pag. 96. 97.* &c. legere eſt) poſtliminio redierunt; pertexturi ſcilicet, quam nefariè cœperant, parricidii telam. Interim Clemens Papa, pœnitentia retenti diutius Regis doctus, & gravioris mali metu concitus, Regem, cujus procuratores miſſi genubus Papæ advoluti, errores ejus vice ejurârunt, obedientiamque promiſerunt; cantato Pſalmo LI. ad cujus ſingulos verſiculos Papa virgula quaſi vindicta, quâ ut olim ſervi apud Romanos manumittebantur, ſic hodiè peccatis nexi abſolvuntur; leviter ſupplices cernuóſque procuratores Regios feriit; ex ſolio ſurgens, apertóque capite ſolennibus orationibus recitatis, & denuo in ſolio, recepta tiara conſidens, & judicis ritu ſententiam alta voce pronuntians, authoritate omnipotentis Dei B. B. Apoſtolorum Petri & Pauli, ſuáque à vinculo excommunicationis, hæreſeóſque culpa abſolvit. Neque ſic tamen in tuto collocata eſt Regia ſalus; machinantibus ejus interitum continuè hoſtibus ejus, donec magno cum exercitu ſtans in procinctu, ut Germanos fœderatos juvaret, Die IV. Maji, A. M.D.C.X. à Ravaillaco Engoliſmenſi horribili parricida, ictu gemino ſub quintam coſtam illato, in curru ſedens interfectus nefariè eſt. A ſupremæ authoritatis judicibus, de cauſa ſuſcepti parricidii interrogatus ſicarius, cùm in reorum ſellula ſederet, non per ambages & ænigmata, ſed liquidò & diſertè reſpondit: ideo ſe, quod feciſſet, feciſſe, quia Rex Proteſtantibus Germaniæ Principibus in cauſa Clivenſi opem ferre paratus, Pontifici maximo rem faceret ingratam; ac proinde dignus eſſet, qui periret. Deum enim ſe in terris Romanum Pontificem agnoſcere; cujus voluntati qui ſeſe quovis pacto opponeret, eum ſe habere αὐτοκατάκριτον & exitio devotum. Ipſiſſima feralis illius prodigii verba ſunt: *Papa eſt Deus, & Deus eſt Papa.* Quod

Henricus Pontifici reconciliatur,

à Ravaillaco, Jeſuitarum pullo, perimitur.

illum, cætera rerum omnium maximè ignarum in Jeſuitarum Schola, ceu Catilinarum ſeminario, didiciſſe, dubitatum à nemine eſt. Tametſi enim obfirmatus animo ad diriſſimæ mortis patientiam, & perfecti ſceleris recordatione lætiſſimus, criminis commiſſi complices nullos prodidit: ſuaſoribus tamen conſciiſque Jeſuitis patratum eſſe nefas, manifeſtis indiciis Anti-Cottonus, ſeu Author refutationis literarum Cottoni Jeſuitæ ad Reginam viduam, demonſtravit. Saltem per Jeſuitarum hypotheſes ad committendum parricidium inductum fuiſſe, neutiquam ambiget, qui Marianæ de Inſtitutione Regis librum, quo aſſa voce pronuntiat, *licere Regem ſuum tyrannum* (tyrannus autem ei eſt, quiſquis clitellarium Papæ mancipium non eſt) *occidere:* vel Apologiam Franciſci de Verona pro Johanne Caſtello alióſque volverit.

Fœdus ſacrum, Clemente Pontifice Coryphæo, Pontificios inter Principes adverſus Proteſtantes initum.

CCVI. Clemente & Pontifice & coryphæo, connitentibus Jeſuitis, *Fœdus Sanctum* inter Monarchas & Principes Pontificios ad extirpandos Evangelicos, callidóque conſilio coaluiſſe, Author ſpeculi Conſiliorum Hiſpanicorum prodidit. Nomen fœderi dederant Principes Pontificii omnes, excepto M. Duce Hetruriæ, & Henrico Galliæ Rege, de quo Clemens crebrò dictitavit, *artificioſum eum nimis eſſe, neutrique parti addictum.* Conſtitutum præterea Romæ fuit, annuente etiam Cæſare, ut in omnibus civitatibus Imperii alerentur Jeſuitæ, arma adverſus Evangelicos occultè fabricata, juventuti diſpertituri, & Hildebrandinam Bonifacianamque doctrinam, fatalem Eccleſiæ, funeſtam Principibus, etiam ſenibus inſtillaturi. Sed & geminus Senatus erectus, quorum alteri *Congregationi de propaganda fide*; alteri *Congregationi ſacri fœderis* impoſitum nomen eſt. Singulis novem Cardinales, totidemque Conſiliarii, frequente cœtu coituri, & conſilia opprimendorum Proteſtantium, bellíque auſpicandi ſacri

Congregatio gemina de propaganda fide, & ſacri fœderis erigitur.

cri

cri inituri, præfecti ſunt. Decretum ſimul, ut eodem tempore Geneva & Argentoratum infeſtis armis impetantur, ad faciendum de conſilio & viribus Proteſtantium periculum. Et anno quidem ſeculi hujus primo Cæſar Cardinale Dietrichſteinio Romam miſſo, fœderis illius executionem promiſit, ſimulque in Styria jam initium factum renuntiavit. Extat liber, authore Johanne Regio A. M. D. C. IV. Francofurti ad Mœnum impreſſus, quo ſæviſſimæ & immanis perſecutionis à Carolo & Ferdinando Archiducibus Auſtriæ, Jeſuitis obſtetricantibus, in Styria, Carinthia & Carniola, excitatæ, oppreſſæque in iis locis per vim injuſtam Eccleſiæ, hiſtoria tragice pertexitur. Paucis eandem hiſtoriam Thuanus *Hiſtor. lib.* CXXIV. retulit. Viennæ in Auſtria libri etiam Evangelicorum exuſti ſunt. In Ducatum quoque Bergenſem eadem vis penetravit.

Executio fœderis à Stiria, Carinthia, Carniola initium capit.

CCVII. Sed & inteſtina diſſidia eodem tempore Romanam Eccleſiam exercitam habuerunt. Jeſuitici enim ſodales fiducia ſeu doctrinæ, ſeu, qua plurimum ubique pollebant, authoritatis, quæſtiones aliquot propoſuerunt, quæ magnæ animorum commotioni non ſolùm Romæ, ſed quacunque Romanæ religionis patebat ditio, præbuerunt. Inter alia ab iis aſſertum, *Clementem VIII. tunc Romæ ſedentem, credere legitimum B. Petri ſucceſſorem, non eſſe ex articulis fidei.* Id verò, niſi Philippicus Orator interveniſſet, periculum non mediocre toti ſocietati importaverat. Addebant, *Confeſſionem, quæ inter Sacramenta Eccleſiæ habetur, per epiſtolam & præcurſores peragi poſſe.* Sed duæ quæſtiones jugulum Pontificis petere, & culinæ nidorem pertentare viſæ, ſtatim in herba magno conſenſu ſuffocatæ ſunt. Tertia verò, de gratia Dei cum libero arbitrio in nobis ad ſalutem cooperante, pertinaciùs doctorum ingenia exercuit. In partes autem venerunt Jeſuitæ & Prædicatores, primò Salmanticæ & Valliſoleti, tum Romæ,

Inteſtina Romanam Eccleſiam diſſidia exercent, ob quæſtiones à Jeſuitis motas,

de Papa,

Confeſſione,

& gratia auxilii ac libero arbitrio.

Cujus poſtremò inter Jeſuitas & Do-

minicanos diu agitata hiſtoria texitur.

demum in Belgio, aliiſque Europæ Provinciis. Et Jeſuitæ quidem in publicis diſputationibus Salmanticæ habitis gratiæ Divinæ prædeterminationem, ceu inimicam prorſus libero hominis arbitrio, hoſtiliter exagitaverant. Doctrinæ eorum ceu *nova & priùs inaudita*, Dominicus Bannes, primarius tum Salmanticæ profeſſor, generosè ſe oppoſuit, ita prædeterminationem gratiæ vindicans, ut ſimul modum oſtenderet, quo illa cum hominis libero arbitrio in gratiam reduci valeat. Jacto hac ratione in medium contentionis pomo, non acquieſcere Patres ſocietatis, ſed contra audentiùs ire. Et Ludovicus Molina quidem Lojolæ ſodalis libro edito Bannes doctrinam maximo ſtudio oppugnavit. Molinæ paulò poſt ſuccollavit Anthonius de Padiglia, Valliſoleti Theologiæ Profeſſor, publicis concluſionibus Molinæ doctrinam, ceu probabilem defendens. At Bannes ejúſque aſſeclæ rem primò ad Senatum Regium, mox evocato ex Hiſpania Romam Franciſco Suarezio, Dominicanorum ſententiæ fibulam impoſituro; ad Clementem VIII. deferunt, cujus juſſu primò in Comitio Cardinalium, deinde coram ipſomet hac de re ab utriuſque familiæ Theologis diſputatum eſt. Vix tandem poſt plura hinc inde publicata ſcripta, ex Concilii Tridentini verbis; in quo tamen quæſtio minimè agitata fuerat, interpretatione adjecta, à Pontifice controverſia ita compoſita eſt, ut eam non motam ab initio optâſſe oſtenderet, & in ea decidenda nihil exiſtimationi eorum, qui eam moverant, detractum vellet. Clemente è vivis ſublato, controverſia ſub Paulo V. recruduit, qui tandem decrevit, ut utriuſque ſententiæ authores ſuam ſententiam, citra ullam tamen adverſæ partis cenſuram, defenderent, donec aliquid ea de re ab ipſo vel ejus ſucceſſoribus ſtatueretur. Cæterùm nec ipſe, nec Succeſſorum ejus quiſquam auſus eſt decretoriam ſententiam ferte,

re, metu prævalidarum partium, quarum alterutra, Jeſuitarum inprimis factio, Pontificiam authoritatem lædere poſſet. Creverunt ſic in immenſum diſſidia, & animorum efferbuit exulceratio; manifeſto ſchiſmate, in re graviſſimi momenti, in qua gratiæ & gloriæ Divinæ cardo vertitur, quando etiam factioſis nominibus (Jeſuitæ enim Præſcientiſtarum, Dominicani Prædeterminantium nomine venerunt) diſcreti ſunt, & hodiéque diſcernuntur. Salmanticenſis Academia omnes juriſdictioni ſuæ ſubjectos, in Auguſtini & Thomæ verba, ringentibus Jeſuitis licet, conceptis verbis adigere ſolet. Utramque ſententiam nequaquam conciliare conatus eſt Franciſcus de Arriba, in opere conciliatorio Gratiæ & liberi arbitrii. Verùm ejus conciliatio, teſte Camerario Scotiſta, *tam improbabilis fuit, ut præter ipſum, patronum nullum, hoſtes omnes invenerit.*

Sacerdotes ex Romano Seminario egreſſi, & Jeſuitæ in Anglia ſecretam Hierarchiam conſtituunt.

CCVIII. Ex ſeminario Anglorum, quod Guilhelmi Alani Angli ſuaſu, à Gregorio XIII. Romæ conſtitutum ſupra diximus, Jeſuitarum cura ſenſim in Anglia novi Sacerdotes Angli, in eo ſeminario ad artes omnes explicandas ficti factique ac cum iis etiam Jeſuitæ proreplerunt, qui non ſolùm in confirmandis Pontificiorum in Anglia reliquiis ſedulitatem maximam adhibuerunt, ſed etiam, quod Archiepiſcoporum & Epiſcoporum nomina, dignitates & bona in eo Regno Eliſabethæ auſpiciis penes Proteſtantes eſſe dolerent, ſecretam Hierarchiam ordine ſubſidiario conſtituerunt, in eoque Principatum, tanquam à Pontifice delegati, ſibi ſumpſerunt. Hierarchiam illam Alanus, ob zelum reducendi in Angliam Papatus, in Collegium Cardinalium à Sixto V. cooptatus; eóque mortuo Franciſcus Toletus ex eodem ſodalitio in Cardinalium Collegium allectus, rexerunt. Occulta tamen diſſidia & æmulationes Jeſuitas inter & ſeminarii alumnos, Sacerdotes,

Occulta inter alumnos ſeminarii & Jeſuitas diſſidia.

tes, quorum utrique imperium in Hierarchia illa affectâ-rant, gliſcebant, quæ poſt mortem Toleti in nervum etiam eruperunt, Sacerdotibus Anglicanis à Veſtono, Roberto Parſono, Blacwello, apud Pontificem ceu ſchiſmaticis accuſatis, gravibuſque probris oneratis. Acerbiſſima hæc Sacerdotum Jeſuitarum & Anglorum digladiatio cùm quadriennio integro duràſſet, editis acribus adverſus invicem, Jeſuiticæ cum primis ſocietatis inſtitutum, libellis, ægrè tandem à Clemente VIII. compoſita eſt, diplomate ad Georgium Blacwellum Archipresbyterum, qui turbis his inprimis occaſionem dederat III. Non. Oct. A. M.D.C.I. miſſo, quo inter alia ei injunctum eſt, ut nulla negotia ad adminiſtrationem ſuam pertinentia cum Provinciali Societatis Jeſuiticæ, aut cum viris religioſis ejuſdem ſodalitii per literas, aut coram communicet, ſed de iis omnibus ad Pontificem & Sedem Romanam, aut Protectorem referat. Agnoviſſe Clementem infructuoſos in eo Regno conatus, nimiámque pertinaciam ad rei Pontificiæ perniciem vergentem Thuanus *Hiſtor. lib.* CXXVI. ubi diſſidii illius narratio prolixa extat, teſtatur.

Conſpirationes & molimina varia adverſus Eliſabetham reginam Angliæ.

CCIX. Contra Regnum idem Angliæ, cujus ceu *horti deliciarum pro Papis, & putei inexhauſti* (uti quondam venuſtè Angliam Innocentius IV. nominavit) jactura, inſanabilem Pontificibus dolorem attulit; Eliſabetham cumprimis Heroinam, ſacrum illud ſuperis caput, concatenatæ ferè conjurationes, architectis ut plurimùm Jeſuitis, tentatæ, ſed præſentiſſimo Numine diſcuſſæ ſunt. Proſtant Acta publica Garnetti Jeſuitæ, in quibus manifeſtæ veritati datur, à primo Jeſuitarum in Angliam ingreſſu quadriennium integrum nunquam effluxiſſe, quin conjurationes, turbas, ſeditiones, parricidia in perniciem Regni Jeſuitæ machinati ſint. Ita enim A. M.D.LXXXVIII. ſupplicium ſumptum eſt de Guilhelmo Parrio, qui conſciis

&

& ſuaſoribus Jeſuitis Lugdunenſibus, aliiſque Reginam Eliſabetham è medio tollere pluribus vicibus tentans, Mariæ Scôtorum Reginæ ad Regnum Angliæ viam ſternere conatus eſt. A. M. D. LXXXVIII. ingens Hiſpanorum claſſis centum quinquaginta octo navibus bellicis conſtans, quamque benedictione ſua Sixtus V. dignatus eſt, & *invictæ* inſuper *claſſis* nomine inſignivit; in Angliam transfretatura, ſed ἀπὸ μηχανῆς horribiliter diſſipata & perdita, prænuntios præviosque Jeſuitas habuit. A. M. D. XCII. Patanius Cullen, inſtigante Jeſuita Holte, peccatorum remiſſionem & Euchariſtiam impertiente, facinoriſque dignitatem & meritum extollente, furiali face armatus ejuſdem Reginæ vitæ inſidias ſtruxit. Eodem Holte aliiſque Jeſuitis ſuaſoribus A. M. D. XCIV William & Jarke in Reginæ caput conſpirârunt. A. M. D. XCVII. Richardus Walpot Jeſuita Hiſpanus Eduardum Squirre ſubornavit, qui Reginæ ſella Regia veneno inuncta, eandem interimeret. A. M. D. C. I. Henricus Garnettus, Jeſuitarum in Anglia Provincialis, Robertus item Teſmondus, Catesby, aliique Thomam Winterum in Hiſpaniam ablegârunt, cum literis ad Grenwellum Jeſuitam, mandatiſque, ut Regi Hiſpaniæ author ſit exercitum transmittendi in Angliam, conjuncturum ſe cum reliquis in Anglia Pontificiis, & Reginam Proteſtantéſque omnes πανστρατιᾷ oppugnaturum. Clementer auditus Winterus, & promiſſis lactatus, plenus bonæ ſpei ad Cleones ſuos in Angliam rediit. Juvitque conjurationem Clemens Papa, miſſis duobus in Angliam Brevibus, quibus jubebantur omnes Pontificii operam dare, quantum in ipſis eſſet, ut poſt Eliſabethæ obitum *Rex eligeretur, omni ſanguinis propinquitate ſpreta, ad Religionem Catholicam bene affectus.* Duo in eandem ſententiam Brevia lutea ab eodem Clemente, ſub extrema vitæ Eliſabethæ tempora, Garnetto tranſmiſſa ſunt, quorum

Oo

rum alterum Archipresbytero & reliquo Clero Anglicano erat inſcriptum: alterum Principibus & Nobilibus Angliæ Catholicis, ut communi omnium opera negotium procurarent, ſi qua forte perduci ad exitum poſſet. Poſt obitum Reginæ ſtatim atque Succeſſor ejus Jacobus VI. Scotiæ Rex Regnum intravit, quæſitiſſimis inſidiis appeti cœpit. Nondum coronatum Watſonus & Clercus, Sacerdotes ſeculares, A. M. D. C. III. machinatione clandeſtina tollere de vivis aggreſſi ſunt. Qui capti & tortura interrogati conſtanter affirmârunt, ſe, cùm ſua conſilia Jeſuitis communicâſſent, petiiſſentque dignarentur venire in partes præclari adeò facinoris, hoc reſponſum tuliſſe: *Non poſſe Jeſuitas ſeſe illis adjungere, ut qui ſuam ipſi parilem telam orſi, memorabilem in omne ævum technam pararent, tempore opportuno exitum habituram; pergerent modò illi in hoc ſuo inſtituto, & rem agerent ſtrenuè:* ad pulverariam, de qua mox dicturi ſumus, conſpirationem digitum intendentes. Paulò ante ἐκ[illegible] Zelotarum Anglorum petitiones per Chriſtophorum Wrigthum ad Regem Hiſpaniarum delatæ ſunt, obſecrantes, ut copias ſuas in Angliam ad Milfordum portum ſubmitteret, ubi Angli Pontificii eas præſtolaturi, & è Belgio Spinola cohortes ſuas conjuncturus ſit. Quibus tamen precibus Hiſpaniæ Rex vacivas aures ampliùs non ſubſtrinxit, eò quòd in Angliam Legatum cum novo Rege de pace tractaturum jam miſiſſet.

& Jacobum VI præſente Numine diſcuſſa.

CCX. Ante verò quàm conjurationum hanc ſeriem proſequar ulteriùs, omittere non poſſum Clementis adverſus Eliſabetham molimina, quæ perfidiâ homine quolibet, nedum Pontifice Chriſti vices profeſſo indigniſſimâ, cumulavit. Scribit enim non noſtratum quiſpiam, ſed Cardinalis Oſſatus ad D. de Ville Roy *Epiſt.*87. Pontificem hunc urſiſſe Regem Galliæ Henricum IV. ut in Angliæ occupatione ſe Hiſpano jungeret, regerentíque inter alia

Clementis de fide tutò à ſupremis Principibus violanda doctrina per fide.

Car-

Cardinali, Regem Anglorum Reginæ juramento teneri, reſpondiſſe, *juramentum fuiſſe præſtitum hæreticæ, ſed alio juramento illum Deo & Papæ teneri.* Addidiſſe dein, *Reges & alios Principes ſupremos ſibi omnia permittere, quæ ad emolumentum ſuum redundarent: & eò uſque rem proceſſiſſe, ut id eis non imputaretur aut vitio verteretur*; allegato inſuper dicto Franciſci Mariæ, Ducis Urbini, *ab unoquoque quidem nobilem virum, vel etiam magnatem, qui ſupremus non eſſet, culpari, & infamem haberi, qui fidem non ſervaret: ſed poſſe Principes ſupremos fœdera ſancire, & ab iiſdem reſilire ſine famæ periculo, mentiri, prodere, & alia ſimilia perpetrare.* Cui non hic in mentem veniat illud Poëtæ?

Accipe nunc Danaum inſidias, & crimine ab uno
Diſce omnes.

CCXI. Anni demum M. D. C. V. menſe Novembri patefacta eſt conjuratio cum im̃anitate & furore cerbereo conjunctiſſima, quam è re *pulverariam* vocant. Sceleus humanam fidem omnem ſupergreſſum, utpote cujuſmodi poſt homines natos nemo unquam vel fando audivit, vel animo agitavit, vel quiſquam cacodæmon hactenus molitus eſt. Cùm enim furiæ nonnulli, zeli infernalis fervore ſiderati, deprehenderent, ſpem illam de igne cœlitus deducendo decollaſſe; nec ipſos præteriret, ejuſmodi petitionem jam olim, dum Chriſtus in terris agitaret, repulſam tuliſſe; ſtatuerunt alium ignem, ab archipyrobola Sathana ſubdolè impetrare, &

Flectere cùm nequeant Superos, Archeronta movere.

Conſpiratio nis pulverariæ adverſus Parlamentum Anglicanum hiſtoria narratur.

Planè ex indubitatæ fidei actis publicè editis intelligitur, Catisbejum, dramatis hujus primum auctorem, ſtatim ut de Rege Jacobo armis pellendo, & auxiliis Hiſpanicis, ſpes eſt am̃iſſa (altero autem tertióve menſe ab ejus adventu ea ſpes decollavit) nulla interjecta mora à vi aperta ad dolos & Sinonias artes ſeſe contuliſſe. Non igitur

hunc vel illum aut ſingulos carpendos, ſed univerſos ſimul & eodem tempore conſpiratione amplectendos cenſuit. Sic enim rationes ſubduxit, Regem ſolum multis modis tolli poſſe, ſed nihil agi ſuperſtite Principe & Eboraci Duce. Rurſus iis ſublatis parùm profici ſtante Senatu tam vigili, tam ad omneis caſus intento. Et ut Senatus aut præcipui ex eo tolli poſſent, ſuperare Magnates Regni, tot prudentes viros, tot præpotentes Comites, eidem religioni addictos, quibus obſiſti vix poſſet, & qui authoritate ſua, opibus & clientelis pares eſſent, ſi caſus ferat, ipſi per ſe rebus ſuis inſtaurandis. Non igitur per ſpiramenta, ſed uno ictu cunctos abſorbendos, & ſimul ac ſemel tam laudabili conatu, ut ad exitum perduci poſſit, defungi oportere. Diu recoctum conſilium ita ſe exequi poſſe Catisbejus ſperavit, ſi intra Parlamentariæ domus, in qua coactis Comitiis Rex, unà cum familia maſcula, ſecretioris conſilii Epiſcopis, Proceribus, Nobilitate Anglicana, primatiis Magiſtratibus, & inferiore loco ex Provinciis, civitatibus, oppidis, municipiis, pagis denique delegati, ſapientiſſimi conſultiſſimique viri, conventuri erant; parietes, cuniculo acto, equus Trojanus, non bellicoſis Græcis, ut olim, refertus, ſed infernali pulvere nitrato tormentario, cadis unà cum ferramentis & ingentibus ſaxis, incluſo, oppletus introduceretur, eóque ſuccenſo ille totius Angliæ flos illibatus ejuſdem ruinæ ruderibus involutus, uno impetu, difflaretur, & in aera impulſus membratim fruſtillatimque (ô crudelitatem!) diſcerperetur. Conſilium ferinæ crudelitatis mox ille Thomæ Percio Comitatus Northumbriæ gentili verbis, ad perſuadendum efficacibus, aperuit, ejuſdemque exequendi rationes pari artificio propoſuit. Nec abnuit Percius, qui ſtatim ædes loco vicinas & ad cuniculum agendum peropportunas conduxit. Indicta anno ſuperiori

Co-

Comitia in Februarium ſequentem A. M. D. C. V. rejecta fuerant. Medio tempore Thomas Bates, Catisbeii famulus, homo manu promptus, & cui multum herus tribuebat, ex ſuſpicione in facti conſcientiam aſcitus, cùm initio rei atrocitate permoveri videretur, ad Jeſuitam Teſmundum, qui & Grenwellus vocabatur, remiſſus, & ab eodem perſuaſus, ac rei merito demonſtrato, ad executionem mirum in modum confirmatus eſt. Poſtea Robertus Keies, & poſt eum Ambroſius Rookwodus, & Johannes Grauntius conſilii participes facti ſunt. Decembre A. M. D. C. IV. opus ſubterraneum inchoatum eſt, Chriſtophoro Wrigthio, & paulò poſt Roberto Wintero, Thomæ fratre, in ſocietatem aſſumpto. Sæpe intermiſſo, ſæpe repetito opere, tandem cuniculus ad Curiæ murum perductus fuerat; ubi nova ſe difficultas, ob muri duritiem, & trium ulnarum craſſitiem, ſe offerebat, paucis diebus ad Comitia reſtantibus. Jam pertinacia operariorum medium murum pene pertuderat, & non deficientibus animis ſolum tempus defuturum videbatur, cùm Comitia in Octobrem menſem dilata ſunt. Tum deſperatio in gaudium vertit, cum certa rei exequendæ fiducia. Dum verò murum alacriter pertundere pergunt, obſervatum, ſtrepitum ex altera muri parte audiri, eò miſſus Guido Fauxius, ut cauſam inquireret, renuntiat, cellam ibi ſubterraneam eſſe, inde removeri carbones, defuncto eo, qui cellam in eos uſus conduxerat. Igitur conjurati hanc cellam commodiorem rati, opera Percii, ut alteras ædes locant, & in illam omnes opes, omnes ſpes ſuas conjiciunt: ob loci opportunitatem inprimis, utpote qui throno Regali ferè ſubjectus erat. Pulvis nitratus per otium in cellam eam ex ædibus Catisbeii, è regione Curiæ, ubi ſummo ſtudio antea congeſtus fuerat, doliis triginta ſex magna lapidum & lignorum ſtrue contectis, convectus eſt. Denique jam parata

erant omnia, & ſcena ultimum actum expectabat, cùm juſto Dei judicio quidam ex iis, dum alteri ſalutem adferri cupit, ſibi ac ſociis ſuis exitium accerſivit. Decem ad Comitia dies ſupererant, dum Saturni die ſub veſperam literæ incerto auctore, incognito latore, ad Montaquilium regulum tanquam ab amico deferuntur, quibus monitus is eſt, ut primo Comitiorum die à conventu biduum ſe abſtineret; magnum enim & inopinum malum congregationi imminere, terribilem ictum ſenſuræ, nec percutientem viſuræ. Quid faceret Montaquilius, diu incertus, penſitato Regis periculo, nihil contemnendum, & quicquid erat, ſecretos Regis conſiliarios minimè celandum, judicavit. Factum igitur ab eo indicium Roberto Cæcilio, Sariſburii Comiti, & ab hoc Carolo Howardo, maris præfecto, Worceſtrienſi & Northomptonienſi Comitibus, atque demum Regi ipſi (cujus in obſcurè dictis animadvertendis perſpicax ingenium, & in ambiguis extricandis felicem conjecturam ſæpius ſe expertos Conſiliarii ajebant) ex venatione reduci, qui lectis literis ad Montaquilium exaratis, & expenſis verbis illis: *Terribilem conventus iſte ictum ſentiet, neque videbit percutientem*, ſubodoratus primus eſt, ſubitum à pulveris tormentarii ictu exitum his verbis deſignari. Perluſtratis die Lunæ, quæ proximè Comitia antecedebat, ſub veſperam à magno Camerario & Montaquilio Curia & vicinis locis, in cella ſubterranea lignorum, faſcium, carbonum ſtrues deprehenſa eſt. Rogatóque Wineardó, Regiarum ædium cuſtode, in quem uſum illa eſſent comportata, à Percio conductas ædes cum cella, & acervum illuc congeſtum, didicere. Præterea aſtantem in cellæ angulo Fauxium cum efferato deſperati ac perditi nebulonis vultu conſpicati, Percii domeſticum, & illarum ædium per Percii abſentiam cuſtodem eſſe, ex ipſomet intelligunt. Quibus perceptis indiciis iterum con-

cubia

cubia nocte perveſtigatione facta, denuo Fauxius veſtitus & occreatus ante ædes offenſus captúſque & amotis in cella lignis ac carbonibus triginta ſex diverſæ magnitudinis dolia pulvere nitrato repleta; denique veſtibus Fauxii excuſſis fomenta & tres funes canabei, quibus lenta flamma alitur, inventa ſunt. Interrogatus Fauxius, in flagitio deprehenſus, re deſperata, quam negare non poterat, crimen ultrò confeſſus eſt, & interrita facie inſuper addidit, bene quæſitoribus eveniſſe, quòd ſe ante ædes, jam cella egreſſum, in qua erant parata omnia, offendiſſent. Nam ſi intus eum nacti eſſent, non commiſſurum, quin ſe cum illis immiſſo igne contumulâſſet. Patefactis inſidiis, conjurati huc illuc diverſi abeuntes, Holbechi ad Stephani Littetonii ædes in Stafordiæ finibus conveniunt: quò etiam aliunde complices, detectæ rei ignari, veniunt. Cúmque magnum in loco ibi condicto exercitum ſe aggregaturum factionis Duces confiderent, re ex animi ſententia perfecta, novam prorſus Angliæ faciem inducturum, & ſemel rectè placita ſacra aboliturum, non niſi centum in armis comparuerunt, qui à Regiis cum valida manu ſupervenienti cincti, cùm evadere non poſſent, & pulvere ſulphureo, qui ad ſiccandum prope ignem poſitus erat, ſcintilla eò delapſa inflammato, obſeſſorum facies, latera, brachia, manus tam ſubito amburente, ut tractandis armis pleríque inhabiles redditi, animos cum viribus amiſerint: Catisbejus & Percius glande plumbea transfoſſi, utrique Wrigthii interfecti, Thomas Winterus, Grauntius, Digbejus, Rookwodus, Bates; & alio profugi latitanteſque Treshamus, Robertus Winterus & Littetonius capti, & rei ſeriem, ſicuti eam ex actis à viris doctiſſimis, Aug. Thuano *Hiſtor. lib.* cxxxv. & Iſaaco Caſaubono, cujus Londini in aula apud Regem agentis Epiſtola ad Jeſuitam Frontonem Ducæum exarata (ad

quam

quam non Frontó ipſe, ſed Eudæmon ſeu mavis Cacodæmon Johannes, novum è Creta prodigium, præter copioſa convitia regerere nihil potuit) inter Epiſtolas à Celeb. & amiciſſimo Grævio auctius editas *pag.* 704--798. extat, repetita paulo accuratiùs & præter inſtituti rationem prolixius, quia id res tanti momenti poſtulare viſa eſt, narravimus, confeſſi, meritis ſuppliciis horribile ſcelus expiârunt.

Ejus atrocitas exaggerata.

CCXII. Dubitari certè nequit, fuiſſe conjurationem iſthanc omnium, quæ noſtri & priſci ævi temporibus memorantur, conſilio, audacia & immanitate maximè admirandam. Nam fando ubique acceptum, & fama ad poſteros tranſmiſſum eſt, multos Principes fraude cæſos, & Reſpublicas inſidiis petitas fuiſſe. At nulla ætas, nulla tellus tale conſpirationis monſtrum unquam aluit, in qua Rex cum Regina, parentes cum omni ſobole, Regni totius Ordines, totum denique Regnum, & in eo innocentes innumeri uni exitio uno momento deſtinabantur. Ut populus Romanus unam cervicem haberet, Caligulæ votum fuiſſe, narrant hiſtoriæ: ſed votum duntaxat prætereáque nihil. Hi veró Zelotæ non voverunt illi quidem fortaſſe, ut univerſa Britannia cervicem unam haberet, uno ictu præcidendam: ſed, quod longè majus eſt, ſubtiliſſimam rationem, novi Siſyphi, novi Autolyci repererunt, quâ id ipſum ferè in Anglia effectum darent, quod Romæ Caligula voluit, nec potuit. Si enim iſtarum inſidiarum magna moles, ſed improſpera ad votum ſucceſſiſſet, quid futurum erat aliud, niſi magnæ Britanniæ caput una veluti cervice nixum amputâſſe, & reliqui corporis trunco vitam eripuiſſe? Et Caligulæ quidem votum, ut erat temeritate ſubitanea conceptum: ita fortaſſe, ſi ejus exequendi poteſtas ipſi eſſet ex inopinato facta, pœnitentia fuiſſet emendatum, pro eo ac animum

mum revocata magnitudo facinoris metum, prolationes, diverſa interdum conſilia ſolet afferre: & omnia inconſulti impetus cœpta, initiis validà, ſpatio langueſcere conſueverunt. Iſti verò non repentè, neque temerè, ſed deſtinato conſilio parricidium hoc ſuſceperunt: ſemel ſuſceptum jugi meditatione concoxerunt, & ad conſummationem illius cupiditate ſumma anhelantes, integrum ferme triennium in tanta immanitate obfirmati, duraverunt. Tum autem quæ comparatio Imperatoris Pagani & mente capti, cum optimi Regis ſubditis: cum hominibus, qui ſe Chriſtianos, qui Catholicos dici haberíque vellent: denique cum ſalutaris doctrinæ Chriſti præconibus, quales Jeſuitæ haberi volunt?

Eccleſiam Romanam per Jeſuitas conſpirationis ejus participem fuiſſe, probatur.

CCXIII. Nam quòd hæc nihil ad Papatus, nihil ad Eccleſiæ Romanæ hiſtoriam attinere, regerent forſitan illi, qui tanti criminis infamiam ab ea abſterſam cuperent; hoc uno efficaciſſimè refelluntur, quòd teterrimæ huic conjurationi immixtos fuiſſe profeſſos Sodalitii Jeſu Patres, Pontificiæ dominationis inſtrumenta & ſatellites, Pontificumque ipſorum mancipia κυρόστοσα, nunquam eo nomine à Paulo V. qui eo tempore rerum potiebatur, vel reprehenſos, vel admonitos, nedum damnatos, certo certius eſt. Quamvis enim hoc hominum genus, potentibus infidum, ſolita, ſed non ſolida fide, ferreáque adeò fronte, quenquam è ſuæ Societatis Patribus conſpirationi huic interveniſſe, negat: ſi tamen, prout proſperum ac felix ſcelus virtus vocatur, res bene ceſſiſſet, Ignatiana hæc veréque ignea Societas, igneum iſthoc ac nefarium ſcelus, quod ipſa præcipuè machinata eſt, non ſibi modò vendicaret, ſed ſummoperè inſuper deprædicaret. Nunc verò vulpeculam iſtam imitatur, quæ ad ſublimem uvam, quam de vite dependentem conſpicata erat, ſubſiliit iterum atque iterum, omnes vires corporis adhibens,

ſi forte attingere poſſet: & tandem cùm defatigata inani labore diſcedere cogeretur, ipſa ſeſe quaſi conſolata: *At enim acerba nunc etiam*, inquit, *uvæ ſunt*, *& iſta cumprimis auſtera; nec, ſi in via reperiatur, videretur tollenda eſſe.* Scilicet homines noluiſſe videri voluit, quod aſſequi nequiverunt. Enimverò conjurationis pulverariæ negotio Jeſuitas minimùm quatuor, Henricum Garnetum Provincialem, Hollum, qui & Oldcorni nomine venerat; Oſwaldum Teſmondum ſive Greenwellium, & Johannem Gerhardum implicitos fuiſſe, è publicatis actis, inconcuſſæ fidei monimento, Epiſtoliſque Garneti propria manu exaratis, ex quibus τὰ κυϱιώτατα tum Epiſcopus Elienſis in Tortura Torti, tum Caſaubonus in Epiſtola laudata, deſcripſerunt vulgaruntque, planiſſimè conſtat. Qui etiam partim debitas meditati & aliquo uſque producti parricidii, cujus flagitium Sathanicæ æquivocationis novo artificio non ita occultare potuerunt, quin judicum ſagacium induſtria apertam denique in lucem prodiret; pœnas luerunt, à ſociis poſtea perridiculè vaniſſiméque Cœlis inſerti: partim matura ſibi fuga conſuluerunt, Romam & aliò ad ſuos delati, minimè recipiendi, ſi quid Papæ & Jeſuitis reliquis pudoris ineſſet. Neque etiam intra quatuor illos proditionis conſilia ſtetiſſe, veriſimile eſt, cùm pauci celandæ rei quàm agendæ aptiores eſſe ſoleant. Conſtatque præterea prius quàm rebus, poſt acceptam ab Hiſpano repulſam, deploratis, in novi Angliæ Regis caput conſpirari cœpiſſent, adeóque devoluti in extrema conſilia eſſent, ita conſcientiam eorum à Jeſuitis inſtructam: *Regem deponere, Regna concedere, penes ſupremum Eccleſiæ judicem eſſe. Atqui hæreticos omnes ipſo jure extra communionem poſitos diris fidelium proſcriptionibus ſeparari, & quotannis à Pontifice in Cœna Domini excommunicari: idque locum habere non ſolùm in hæreticis profeſſis, ſed etiam occultis, quippe qui, cùm ipſo*

jure

jure excommunicati cenſeantur, in pœnas à profeſſis ipſo facto promeritas incidant. Ex eo ſequi, Reges aut alios Principes Chriſtianos, ſi in hæreſin incidant, deponi poſſe, & ſubditos eorum dominio protinus liberari: nec jus illud recuperari poſſe, etiamſi Eccleſiæ reconcilientur. Nec ſolùm ad Principes hac labe infectos pœnam extendi, ſed etiam ad eorum filios, qui à Regni ſucceſſione ob vitium paternum pelluntur. Hæreſin quippe lepram & morbum hæreditarium eſſe. Atque ut diſertiùs res exprimatur, Regnum amittere, qui religionem Romanam deſerit, diris illum devoveri, abdicari, proſcribi, nec unquam ipſum aut illius poſteros in Regnum reſtitui, quoad animam à ſolo Pontifice poſſe abſolvi: quibus verbis conſcientiæ inſtructionem à Theologis impertitam Thuanus *Hiſtor. lib.* cxxxv. deſcribit. Ac his rationibus cùm ſe tutos conjurati exiſtimâſſent, demum conjurationis munimenta quæſiverunt, atque inprimis ſecretum, quod confeſſionis fide & Sacramenti ſumptione obſignârunt: conceptumque inter eos juramentum, quo per S. Trinitatem & Sacramentum mox ſumendum fidem obligârunt, ſe nunquam conſilium directè vel indirectè, verbo aut circumſtantiis ſibi communicandum declaraturos, nec ab illius executione deſtituros, niſi à ſociis facta poteſtate. Neque ante Catisbejus, doli totius architectus, quàm ita à Theologis ad facinus, utpote non licitum duntaxat & laudabile, verùm meritorium etiam, auctoratus eſſet, conſilium pulverariæ conſpirationis vel animo agitavit ipſe, vel ſociis apperuit, vel Garneto, ad quem in rebus dubiis ceu oraculum ſe contulit, conſiliis ſuis, uti propter longum rerum tractandarum uſum, prudentiæ & ſolertiæ laude inter Anglos Pontificios erat clariſſimus, etiam extra confeſſionis ſigillum, univerſum negotium moderaturo, inſtitutum ſuum prodidit.

CCXIV. Lubet hoc loco Jeſuitarum ſeu potiùs *Ignatianorum*, quos ab *igne jaciendo* ſeu *ciendo* ita dictos non ineptè *Jeſuitarum hæreſis ſingularis prima.*

 non

de jure occidendi Reges & Principes Romano Pontifici non obſequentes.

nonnemo cenſuit; deſperatam hæreſin noviſſimam duplicem, qua veterem Hildebrandinam & Bonifacianam adverſus ſceptra Regum & Principum doctrinam, ceu novis fulcris, ſuſtentare firmiùs conati ſunt; cujuſque etiam Eccleſia Romana, Pontifices inprimis, qui nunquam alterutram aperte improbâſſe, nedum damnâſſe vel proſcripſiſſe comperti ſunt; reos ſe fecerunt, paucis perſtringere. Prior eſt, *Regem vel Principem quemvis in hæreſin prolapſum, etiam ante exploratam voluntatem & authoritatem Romani Pontificis, dummodo ſubditi Comitia habere prohibiti, Jeſuitarum vel Theologorum ſimilium conſilio ad id uſi fuerint; occidere, non fas duntaxat, ſed pium etiam, laudabile & meritorium eſſe.* Hanc hæreſin graviſſimam Regum & Principum jugulum nefariè appetentem; Divinæ Providentiæ, per quam Reges regnant, inimicam; verbo Divino, quod poteſtatibus, legitimè ſcilicet electis, vel jus exercendæ poteſtatis honeſto titulo obtinentibus, etiam iniquis obſecundare, & Unctos Domini non attingere jubet, contrariam; Eccleſiæ, cujus intereſt plurimùm Nutritios amari, eorumque authoritatem ſacroſanctam & ἄσυλον inviolabilem haberi, fatalem; denique religioni Chriſtianæ apud infideles, ſi qua alia eſt, probroſiſſimam, non in ſinu duntaxat Sinones illi fovent, ſed publicis etiam ſcriptis, ne latere eos, quos libido inceſſit Unctos Domini attrectare, ullo modo queat, propalare non erubuerunt. Ex multis pauca de Draconica illa, non atramento, ſed ſanguine, ſcripta Jeſuitarum lege, teſtimonia proferam. Johannes Mariana, Jeſuita Toletanus tractatum de Inſtitutione Principum (occidendorum ſcilicet) ſcripſit, cujus imprimendi facultas à Stephano Hojeda, viſitatore Societatis data eſt. Libro ejus primo hanc quæſtionem certo conſilio tractat: *An liceat Regem legitimum, puta Henricum III. Regem Galliarum Chriſtianiſſimum, poſtquam à paucis ſeditioſis, ſed doctis* (nam

his

ſuis arbitrium ille, ut de capite Principis ſui ſtatuant, permittit) *cœperit tyrannus appellari, occidere?* Concludit ad extremum, licere: & infandam illam Sathanæ progeniem, Jacobum Clementem, ob patratum parricidium magnificis verbis in Cœlum extollit. Ejus libri *cap. 6.* hæc inter alia extant: *A populis ſive ſubditis volentibus Rex principatu ſpoliari poteſt. Et ab omni memoria in magna laude fuerunt, quicunq; tyrannos opprimere aggreſſi ſunt.* Abdicandi verò Principis rationem ejuſmodi ille oſtendit: *Expedita*, inquit, *& maximè tuta via eſt, ſi publici conventus facultas detur, ut communi conſenſu ſtatuatur, quid fixum ratumque eſſe debeat. Et ſi monitis Princeps non obediat, conſilia explicanda, arma expedienda, pecuniæ in belli ſumptus ſubditis imperandæ, Princeps etiam privata authoritate ferro perimendus. Si verò publici Conventus facultas ſublata erit, tum etiam, qui voti publicis favens Regem ſive Principem perimere tentàrit, haudquaquam eum iniquè feciſſe exiſtimabo. Ac niſi publica vox adſit, quæ Regem pro tyranno habeat, adhibendi ſunt in conſilium viri eruditi & graves.* Subjicit: *Præclarè, præclarè cum rebus humanis ageretur, ſi multi homines forti pectore invenirentur, pro libertate Patriæ vitæ contemptores & ſalutis. Et dolet, quod pleroſque incolumitatis cupiditas retineat, magnis ſæpè conatibus adverſa.* Mox *cap. 7.* temperamentum quoddam ſuadet: *In Regibus*, inquit, *ferro aut veneno, nihil intereſt enim, interficiendis, hoc utendum temperamento, ſi non ipſe, qui perimitur, venenum haurire cogitur, quo concepto pereat: ſed exteriùs ab alio adhibeatur, nihil adjuvante eo, qui perimendus eſt: nimirum cùm veneni tanta vis eſt, ut eo ſella aut veſte delibuta, vim interficiendi habeat.* Concluditque parricidiorum ille doctor: *In* vitam Regis aut Principis (quem *viri eruditi & graves*, hoc eſt, Jeſuitæ, non-Regem, non-Principem judicaverint) *graſſari quacunque arte conceſſum, tantùm ne cogatur ſciens aut imprudens ſibi ipſi mortem conſcire.* Hæc igitur erga Reges & Principes Clementiæ Jeſuiticæ ara eſt,

eſt, quòd αὐτοχειρίας neceſſitas iis non imponitur, ſed carnificis munus aliis delegatur: benignior ſcilicet ara illa Meroenſium Sacerdotum, qui Diodoro Siculo *Biblioth. hiſt. lib.* 3. memorante, tanta polluerunt authoritate, ut quandocunque ipſis in mentem venit, miſſo ad Æthiopum Regem nuntio, vita ſeipſum abdicare juberent. Oraculis enim Deûm id edici, nec fas eſſe ulli mortalium eorum juſſa contemnere: quomodo etiam noſtri illi Pontifices Manlianis ſuis in Principes imperiis, veteri Eccleſiæ prorſus ignotis, juſſum Divinum obtendunt. Libri etiam parricidales, eadem Marianæ decreta complexi, poſt tentatam à Caſtello cædem Henrici IV. à Jeſuita Johanne Guignardo propria manu ſcripti, Lutetiæ in Collegio Claromontano reperti ſunt, ex quibus nonnulla Thuanus *Hiſtor. lib.* CXI. plura verò Acta Parlamenti Pariſienſis in *Memor. Ligæ Tom.* VI. *p.* 256. excerpſerunt. Doluit nebuloni illi inprimis, quod Sanbartholomæano tumultu vena baſilica ſanguis non ſit miſſus: quod ſi factum eſſet, inquiebat ille, ex febri in phreneſin res minimè recidiſſet. Nominavit etiam Academia Pariſienſis in auribus Illuſtriſſimi Senatus Petrum Barrerium, à Jeſuitis ad parricidia auctoratum: Guilhelmum Parrium à Benedicto Palmio Jeſuita perſuaſum, licere impunè Reges occidere à Pontifice diris devotos: Hannibalem Cadretum Jeſuitam, qui factum cœlum mereri Parrio dixerit. Extat præterea liber Jeſuitarum de abdicatione Henrici III. Regis Galliæ, Lugduni apud Johannem Pillehot, Ligæ Gallicanæ Bibliopolam A. M. D. XCI. editus, in quo Henricus III. ceu impius & impurus tyrannus accuſatur, additurque præclarè actum iri, ſi is cum ſui ſimilibus Regibus & Principibus ab uno vel pluribus vaſallis aut ſubditis, non expectata ſpeciali excommunicatione Papæ, interficeretur: idque opus & glorioſum & meritorium omnino tuturum. *Non deſinemus etiam,*

inqui-

inquiunt, *auxilia & media quærere, quibus Rex iſte cum omnibus ei adhærentibus opprimi & interfici poſſit.* Eadem Apologia pro Caſtello & Jeſuitis edita, qua Caſtelli propoſitum ceu heroicum planè & juſtum in tertium uſque Cœlum extollitur, ipſéque Caſtellus inter Martyres numeratur: Martæ Neapolitani libri, quibus ille κυρίας δόξας ſuprà narratas rigidè tuetur: Ribadeneira, Henrici III. diriſſimam cædem probans, & parricidam tartareum ſic memorans, ut propiùs multò abſit à laudante quàm, à deteſtante: denique Harnetus & complices cerbereo furore οἰστρο-λατούμενοι, eorumque ex eodem ſodalitio hyperaſpiſtæ ſtrenui, Eudæmon Johannes Cretenſis, in Garneti Apologia; Bellarminus in ſuo diri ominis Torto; alii, qui novos Cœlites, Garnetum & Oldcornum; non ſecus ac διογενεῖς Heroas laudârunt defenderuntque mordicus, pædagogicis ſuis ſyllogiſmis ſceptra Regum ac Principum impunè laceſſentes, aurigantur. Demum etiam Jeſuitarum pro tempore, quo ſcilicet adhuc ſalem illorum lingere ei datum fuit, pullus vix nominandus Alaſtor Scioppius in Claſſico belli ſacri Fr. Jacobi Marteniſii, Vicarii Generalis Inquiſitionis Papiæ, juſſu vulgato, *cap. 3. pag. 22.* quod muſſitant plures, apertè profeſſus ipſe, rationibus etiam comprobare inſtituit, hæreticos Principes jure à ſubditis contrucidari, producto etiam exemplo Zambri, Regis Iſraëlitici, qui ab Amri obſeſſus ſeipſum cum domo Regia ſuccenderat, ad oram libri hæc allinere non dubitavit: *Quid ad hoc exemplum pulveraria illa Anglorum conjuratio?* Quam probationem non minùs ἀπροσδιόνυσον, quàm canis in balneo eſt, tantum abeſſe à ratione, quantum diſtat Roma Londino, ab Idolatra Chriſtianus, factum à jure, tyrannus à Rege, denique Scioppius à viro bono; Optimus & doctiſſimus Berneggerus in Aureola Tuba Pacis *pag.* 115. 116. &c. verè demonſtrat. Neque verò obſtat,

quòd

quòd Claudius Aquaviva, Societatis Generalis, edita ſanctione prohibuit, ne quis deinceps publicè vel privatim doceat, *licitum eſſe cuicunque perſonæ, quocunque prætextu tyrannidis Reges aut Principes occidere.* Ad minuendam ſcilicet invidiam prohibuit *docere*, non *ſentire* vel *facere*; & *cuilibet perſonæ*, ſcilicet à Jeſuitis non ſubmiſſæ, vel à Papa non approbatæ: uti in Jeſuita vapulante *cap.* 12. Cl. Rivetus ſolidè demonſtrat.

Eorundem hæreſis ſingularis ſecunda de æquivocationum & reſervationum mentalium jure.

CCXV. Poſterior Ignatianorum novella, niſi mavis, recocta & ab inferis revocata hæreſis eſt: *Fas eſſe ſive in judicio, ſive in caſu confeſſionis, etiam in juramento ipſo, ejuſmodi uti æquivocationibus & mentalibus reſervationibus, quibus ad veritatem occultandam aliud pectore clauſum teneatur, aliud ore verbiſque promatur.* Eum ſcilicet in finem induci hæreſin placuit, ut parricidia aliáve etiam ſcelera ſua coram judice pernegare, ſaltem involvere, & ne ad liquidum perducantur unquam, efficere poſſint. Tametſi verò hæreſin illam in publicum parùm ingenuè & pœne inviti proferunt, atque adeò inter Societatis ſuæ arcana abſcondere; tamen in ſcriptis non planè diſſimulârunt, & factis apertè probârunt. Scripta & Scriptores è pluribus nomino Toletum *lib.* IV. *Inſtructionis Sacerdotalis cap.* 21. Gregorium de Valentia *Tomo III. Diſput.* 5. *quæſt.* 13. *pag.* 1350. *&c.* ubi *prudentem defenſionem* vocat; Edmundum Campianum *in Epiſtolis ad Generalem Societatis*; Navarrum *in Enchiridio*; Andream Eudæmon. Johannem *in Anticotoni refutatione, & Apologia Garneti, ad actionem proditoriam Eduardi Coqui*, à Claudio Aquaviva, Societatis Præpoſito, comprobata, qua æquivocationis doctrinam ex Scripturis, Patribus, Scholaſticis, Thomiſtis, defendere & explicare conatur; Perſonium Anglum; qui Romæ vixit & mortuus eſt, in diſputationibus ejus argumenti à Mortono confutatis; Thomam Sanchez *Oper. Moral. lib:* III. 6. 15. Authorem Theologiæ

logiæ Moralis Jeſuitarum *Tract.* 1. *Exam.* 3. *cap.* 4. *& cap.* 7. ubi ex Sanchez & Leſſio exempla practica profert; Becanum *Manualis libro V.* alibique. Toletus addit limitationem: *Si judex contra juſtitiam petat reſponſum aut juramentum. Eſt autem contra juſtitiam, cùm de religione aut ſociis interrogantur: tum quia hæreticus non eſt judex competens, tum quia eſt in præjudicium religionis.* Sed Becanus longiùs crimen removet, injuriam ſibi ſociiſque fieri queſtus. Docere quippe ipſos, ſincerè, candidè & ſecluſa omni æquivocatione reſpondendum eſſe. Unum tantùm, de quo diſputetur, caſum eſſe: *Anne reus, quando in judicio interrogatur de crimine perpetrato, poſſit negare, vel æquivocè reſpondere?* Sic autem ille deſtinguit, *teneri reſpondere & fateri veritatem, ſi judex juridicè, ſeu ſervato ordine juris, interroget; ſecus autem non. Ratio*, inquit, *prioris eſt, quia quiſque tenetur obedire ſuperiori legitima præcipienti; quod ſit, cùm ſecundùm ordinem juris reos interrogat. Ratio poſterioris, quia judex non habet jus interrogandi niſi ſecundùm ordinem juris. Juris autem ordo non ſervatur, cùm interrogat de occulto crimine, de quo neque fama eſt contra reum, neque judicii competentia, neque plena probatio. Et in tali caſu non mentitur, ſi neget à ſe patratum crimen; ſi videlicet crimen adhuc ſit occultum.* Cæterum Becanus hic more ſuo partim tergiverſatur, partim etiam æquivocatione, ubi à Societate ſua ejus crimen amoliri tentat, ludit. Diſtinguunt enim Jeſuitæ inter cauſas ſeculi ſive forenſes, & religioſas. In illis ſi quis juridicè interrogetur, cum æquivocatione diſtinguendum eſſe negant. In his autem iis uti fas eſſe. Ipſe verò reſpondet de cauſa Seculi & crimine perpetrato; quo nomine non cenſet ſua illa clandeſtina ſacra. Illud etiam *juridicè*, ſive *Ordo juris* ab aliis ad forenſia ſpeciatim applicatur. Sed & in altero illo genere reus perfidiæ perjuriique tenetur. Neque enim vel judex hæreticus ipſi eſt *judex*: vel judicium ejus *judicium competens.* Juris quoque ordo

ſuſpenditur ipſi ex æſtimatione accuſati ſeu rei, ſitne crimen publicum an privatum, judicium competens vel non competens, probatio plena, vel non plena. Sed & facta Jeſuitarum, doctrinæ eorum interpres locupletior, ex hiſtoriis Anglorum & Belgarum, inprimis ex Negotiatione Jeſuitica in Belgio edita, manifeſtiora ſunt, quàm imber cùm pluit. Vel unius Garneti hiſtoria in Actis ejus vulgata, & à Doctiſs. Caſaubono in Epiſtola ſupra laudata, nec non Thuano *Hiſtor. lib.* cxxxv. luculentiùs repetita, ejus rei fidem pleniſſimam faciet. Hujuſmodi verò æquivocationum notitiam & uſum prioribus Eccleſiæ Doctoribus atque Magiſtris non contigiſſe, adeóque ſuæ ætatis noviſſimum *εὕρημα* & veluti munus quoddam eſſe, Societatis ejuſdem Theologus percelebris Gabriel Vaſquez *Tom. IV. quæſt.* 93. *art.* 5. *dub.* 13. apertiſſimè fatetur & gloriatur: *Negari*, inquit, *non poteſt, hujus* (per æquivocationes) *reſpondendi modi non meminiſſe antiquos Doctores, & ita credidiſſe, ſi negaretur factum tam coram judice quàm coram alio, eſſe mendacium. Et revera ita eſſet, ſi mens reſpondentis non eſſet cum illa, quam diximus, reſtrictione ad interrogationem reſpondere. Id colligitur ex Thoma, qui etiam in Reo, cùm injuſtè interrogatur, alium modum non invenit, quàm non reſpondere. Colligitur etiam ex Auguſtino, qui loquens etiam de judice iniquè interrogante, non meminit hujus reſtrictionis & modi loquendi, ut excuſaret reſponſum, ſed tamen nec negavit.* Scilicet S. Auguſtino, Thomæ aliiſque vetuſtioribus Doctoribus mirabile iſthoc donum linguarum non contigit; nec tam felicibus eſſe iis licuit, ut novæ ac ſerpentinæ iſtius linguæ uſus iis innoteſceret, agnoſcerentque adeò, duplici lingua more ſerpentum loqui fas piumque eſſe.

Eccleſia Romana hoc tempore duos inſignes At-

CCXVI. Habuit hac ætate Romana Eccleſia duos Atlanticos fere Pontificiæ poteſtatis religioniſque hyperaſpiſtas כנבצרי העזים *Propugnacula Maolim*, ſeu *arcium*,

Dan.

[lentes habuit; Baronium & Bellarminum Cardinales.]

Dan. xi. 39. Jeſuitam & Cardinalem eruditionis & induſtriæ laude cœtera non defraudandum utrumque, Cæſarem Baronium, Sora Campaniæ urbe oriundum; & Robertum Bellarminum, patria Politianum, Marcelli II. Papæ Sororis, Cynthiæ Cervinæ, filium; quorum ille ſeculi hujus ſeptimo, hic viceſimo primo anno defunctus eſt. Scriptis illi in vulgus editis pluribus, giganteiſque voluminibus ad ſcopum eundem, ſtabiliendam, quæ inde à Reformatione nimiùm labefactata & pluribus in locis penitus collapſa eſt, Romani Pontificis potentiam, ſupra mortalium omnium, imò ipſius Dei Omnipotentis, potentiam ſeſe efferentem, atque inde manantem religionem Pontificiam univerſam, diverſa omnino via graſſati ſunt. Illi Annales Eccleſiæ condere, huic controverſias Pontificias tractare, curæ cordique fuit.

[Baronii Annales cujuſmodi ſint?]

Ac ut de Baronio, qui ſub auſpiciis & ductu Philippi Nerii, Congregationis Oratorii fundatoris, Annalium illum partum ſuum pluſquam elephantinum (nam cùm elephanti ſpacio decem annorum partus ſuos edant, ille ter decem annorum ſpacio ſuum edidit) enixus eſt, priore loco dicam; res ipſa manifeſte arguit, quando ad ſcribendum Annales ſeu hiſtoriam Eccleſiæ animum appulit, non eum id negotii ſibi credidiſſe dari, ut faciem veteris Eccleſiæ, qualem inveniebat quà in Scripturis, quâ in Patrum & hiſtoriarum antiquiſſimis monumentis, penicillo ſuo bona fide exprimeret: ſed potiùs, ut talem ei σοφίᾳ quadam κακοσυνθέτῳ faciem fingeret, qualem Eccleſiæ Romanæ ſuſceptum ſemel patrocinium poſtulabat. Cùm enim omnes hodiernæ de religione controverſiæ ad duo capita, doctrinam ſcilicet de dogmatibus ritibúſque, & Pontificis Romani poteſtate & Monarchia revocentur commodè, in utroque eam rationem Baronius tenuit, ut omiſſa quæſtione de voluntate Domini, & vera antiquitate, omnia ſine exceptio-

ne defenderet, quæ Romæ probari ſciebat. In quo etſi ſubtilem artem ſeu κρύψιν quandam vaferrimam adhibet, plerunque tamen implicatam animi ſui notionem ita prodit, ut, quiſquis rudis & cœcus non eſt, conſilium ejus ſubodoretur facilè. De Scripturæ uſu populo erepto, lingua ignota, traditionum etiam recentiorum authoritate, Tranſſubſtantiatione, Miſſa, concomitantia, Sanctorum imaginum invocatione, cultu reliquiarum, purgatorio, indulgentiis, ſimilibuſque ſequiorum ſeculorum inventis, Proteſtantes inter & Pontificios controverſis, aſſerendis Gibeonitica fraude ita ubique laborat, ut canæ & venerandæ antiquitatis colore ea invita licet imbuere annitatur unicè. Romani Pontificis verò Monarchiam, & illud infinitum imperium, ita aſſidue omnibus viribus ἐυκαίρως ἀκαίρως propugnat, ut meritò Doctiſs. Pithoeus prioribus inſpectis tomis judicaverit, non titulo *Annalium Eccleſiaſticorum*, ſed potiùs *de poteſtate Papæ*, inſigniri debuiſſe. Hinc ſcilicet eſt, quòd omnia ac ſingula, quæ in Eccleſia acciderunt, Pontificis authoritate geſta eſſe, contendit: probatiſſimos quoſque authores, ſicubi Sedi Romanæ adverſum quippiam ſcripſerunt, non ſine ſtomacho rejicit: Pontificum Romanorum facta quantumvis enormia, truculenta, tyrannica excuſat, tüetur, laudat: Hildebrandum, illum generis humani furiam, Regum & Principum poteſtati, libertati, cervici denique inſidias quæſitiſſimas ſtruentem, & Sathanicæ illius de ἐξουσίᾳ ὑπερεχούσῃ Pontificis doctrinæ elementa brevibus quaſi aphoriſmis, qui Dictatuum nomine veniunt, complexum, amplis miriſque elogiis exornat, & perfectiſſimi Papæ ideam abſolvere pronuntiat: Bennonem alióſque contradicentes, auritos licet & oculatos teſtes, obelo ſuo confixos exagitat damnatque: Concilia non indicta authoritate Pontificum Pſeudo-Synodos; Imperatores, Reges,

Prin-

Principes, Papæ ſputa lingere dedignatos, hæreticos, ſchiſmaticos, tyrannos appellat; noviſſima quæq; exempla promeritos clamat: eoſdem res Eccleſiaſticas attingentes maledictis inceſſit; auſus etiam (ad A. DCCCLV.) Reges veteres Francorum eam ob cauſam cum *latronibus in ſylvis* comparare: fideles eorundem conſiliarios, jura Regia adverſus Romanam Curiam defenſitantes teterrimæ hæreſeos Politicorum crimine arceſſit: denique non aliud fere omnibus ſine diſcrimine, quàm cœcam obedientiam & humile ſervitium, Vicario Chriſti in hiſce terris exhibendum, ſuadet, commendat, & exhibere abnuenteis, Campano ſupercilio ſuo (Campanus quippe fuit) ubique deteſtatur damnatque. Scilicet venalitium erat Romani Pontificis mancipium, purpuræ mercede conductitium, ad Papatum aſpirans & remis atque quadrigis contendens ipſe: de quo ſic meritò Grotius cecinit:

Annales docti nimium ſervile BaronI
Qui legis, & Romæ quale probatur opus,
Credere ne propera: multo vigilata labore
Pagina; ſed nutu ſub dominantis erat.
Auctoramentum non eſt leve purpura: pridem
Pontifices verum non didicere pati. &c.

Accedit ad hanc διάθεσιν τοῦ ξυγγραφέως ſeu *diſpoſitionem ſcriptoris*, quam in Scriptoribus inprimis ſpectandam Dionyſius Halicarnaſſeus monet; modus etiam, quo ſingula hæc Baronius, δουλεύων τῇ ὑποθέσει, proſecutus eſt; præpoſterus paſſim & perverſus. Quò pertinent viſiones, miracula, & putidiſſimæ fabulæ, quas ex recentioribus ſcriptoribus, Zonara, Vincentio, Nicephoro, Metaphraſte, Antonino, Cypomanno, Surio, ſimilibúſque fabularum anilium hamaxariis, eorúmque adeò fide ita collegit, ut ipſum inter & illos alióſque etiam aurearum Legendarum confarcinatores, veluti Jacobum de Voragine, Pe-

trum de Natalibus &c. non aliud diſcrimen appareat; quàm quòd illi ſine arte, ruſticè & pingui Minerva fabulati ſunt; ipſe verò majorem colorum apparatum, quippe nec ingenio nec arte rudis, adhibuit: horrenda convitia, quæ paſſim vibravit in Proteſtantes, quos etiam *ad A.* DCCC. unà cum Sergio Manichæo, hæreſeon horrendarum patre, Diabolum Catechiſtam habere criminatur; & *ad A.* M. C. XVIII. unà cum Baſilio Bongomiliorum auctore, Alexii Imp. juſſu cremato, vivicomburio deſtinat: judiciorum temeritas. Veluti cùm ſive adverſa ſive læta, quæ Principibus, populis, privatis contigerunt, vel obſervantiæ inſigni erga Papam, Eccleſiamve Romanam: vel contumeliæ injuriæve, quam illi feciſſe viſi ſunt; accepta refert: parachroniſmi manifeſti, craſſique ex ignorantia Linguarum Græcæ & Hebraicæ (quarum ignariſſimus tantùm non *ἀνίπτοις χερσὶ* & impranſus paratus ad opus iſthoc acceſſit) admiſſi paſſim errores: corruptum erroneumque & inconſtans de authoribus veris falſiſque judicium: conſignatiſſimæ notæ contemptus nefarii Regum & Principum, odiique adverſus plures concepti inexpiabilis: quorum omnium exempla irrefragabilia Viri doctiſſimi, Caſaubonus in Prolegumenis Exercitationibus præmiſſis, & Exercitationibus ipſis, Mornæus in Myſterio Iniquitatis, Otto in Examine Annalium, Blondellus, Pavius, Carolus, aliique depromſerunt. Ne dicam, ſegniter, Opus tot malæ fidei compunctum notis, probari etiam Pontificiis emunctiorum narium, Gallis inprimis. Certè Cardinalis & ipſe Perronius *in Poſth. in Baronius*; ſic eum perſtringit: *Bonus homo* (Baronius) *multis in locis hiſtoriæ ſuæ deceptus fuit, magni in eo parachroniſmi, in infinitis locis fallitur, minimè eſt exactus, ne in ipſo quidem ſtylo. Nonniſi laborioſum eſt opus*, &c. *In voce* Roma ſic de eodem cenſet: *Nimis magnà temporalis poteſtas Papam exoſum reddit Principibus*

Pontificiorum de iiſdem judicium minùs favorabile.

Chri-

Chriſtianis. Neque prudenter fecit Baronius, quando tantopere illam defendere conatus eſt. Doctiſſimus Launojus Sorbonicus de eodem ejuſmodi in Epiſtolis fert judicium: *Nemo neſcit, eum ſedis Romanæ opportunitatum aſſertorem eſſe cupidiſſimum, & ubicunque & quomodocunque erogare, quæ illius amplitudini, commodis, honori inſerviunt:* Alibi: *Baronius nullam prætermittit occaſionem amplificandæ dignitatis Romani Pontificis.* Neque etiam propitium de eo judicium Godavii Epiſcopi in Præfatione hiſtoriæ Eccleſiaſticæ extat. Denique edito undecimo tomo Annalium, quo Hiſpanorum in Siciliam juribus derogare viſus eſt, tantam eorundem offenſam invidiamque incurrit, ut non tantùm vacante poſt Clementis VIII. mortem Sede, quam conſcenſurum ſe Baronius, & cum eo alii ſperabant; infeſtis Hiſpanorum, Avilæ inprimis & Aſcanii Columnæ Cardinalium, artibus ſtudiíſque à Papatu excluſus fuerit; ſed etiam eò res proceſſerit, ut Antverpiæ, ubi Annales eodem ferè tempore recudebantur, undecimi tomi editio, Philippi juſſu, prohibita, & Romæ excuſa exemplaria in terris Hiſpanorum diſtrahi vetita; duóque inſuper librarii, quòd contra edictum ea habuiſſent, ad triremes damnati fuerint: pluribus rem geſtam narrante Thuano *Hiſtor. lib.* CXXXIV. ubi etiam Baronii iracundum & thraſonicum ad literas Pro-Regis Siciliæ reſponſum ejuſmodi narratur: *Meliùs eſt mihi mori, quàm ut evacuetur gloria mea. Deus meam laudem ne tacueris, quoniam os peccatoris, & os doloſi apertum eſt ſuper me, quippe cùm hæc accuſatio non tam in me & meos Annales directa ſit, quàm adverſus ipſum Pontificem, & Sanctæ Sedis Majeſtatem, qui eos vidit, & cunctis Cardinalibus examinandos præbuit. Petrus vidit, Petrus approbavit: Huic petræ atque adeò rupi infixus minimè vereor, ne loco moveri aut concuti poſſim.*

CCXVII. Non minùs famoſus in Eccleſia Romana eſt alter, Robertus Bellarminus, Cardinalis & Archiepi- *Bellarminus à Pontificiis quo in pretio habitus?*

ſcopus

ſcopus Capuanus, magnus ſcilicet Apollo, & gregis Pontificii vitula, qua diſputaturi cum Proteſtantibus arare ſolent, uſitatiſſima: quem apud Alegambium in Bibliotheca ſcriptorum Societatis Jeſu, Cardinalis de Sourdis *Sydus, malleum hæreticorum, verticem Theologorum hujus Seculi* vocat; & apud eundem alter Cardinalis Viſinus quoad caſtitatem etiam in florenti ævo cum *Joſepho*; quoad paupertatem inter divitias cum *Davide*, quoad liberalitatem in egeſtate cum *Tobia*; quoad ſolitudinem interiorem inter occupationes aulæ, cum *Gregorio*; quoad humilem de ſe opinionem in conferta multitudine virtutum excellentiſſimarum cum *Paulo*; quoad liberam vocem erga dominantes cum *Johanne Baptiſta* liberaliter ſatis comparat. In quatuor, quos edidit, controverſiarum tomis, mole ſine nervis, ſic procedit, ut primò Eccleſiæ Romanæ doctrinam, probationibus ex Scriptura S., Conciliis, Decretis Pontificum, Patribus & ratione, petitis, aſſerere conetur; deinde objectiones hæreticorum, quos vocat, ſolvere aggrediatur. Præfatione tomi primi ad lectorem ait, *ſe omnes fidei controverſias complecti, ut unum doctrinæ corpus integrum & perfectum, ſuisque numeris abſolutum exiſtat.* Quomodo ſperat, ſe *hæreticos homines*, ut eodem tomo perorat, *ad lumen fidei revocare, vel ſaltem impetum eorum & furorem frangere poſſe.* Quòd igitur ex Scripturis, principio nobiſcum communi, diſputare inſtituit: quòd non perinde malignus atque Jeſuitæ alii, Valentia inprimis, Vaſquez, Becanus, Maldonatus &c. meliore ut plurimum fide adverſariorum ſuorum argumenta allegavit, & amantior, quàm illi, veritatis, ſicubi erravit, prudens ſcienſque errare non videtur: quòd, ſecus ac novi Methodiſtæ aperto Marte, non per cuniculos, & tergiverſando nobiſcum egit: quòd adverſus falſa errantium & verorum hæreticorum dogmata rectè & ex veritate nonnulla dixit: quòd infamem illum Mo-

In controverſiarum Tomis ab eo editis laudem nonnulla merentur:

Molinismo-Pelagianiſmum peroſus, de prædeſtinatione orthodoxè ſatis diſſeruit: quòd in iis, quæ præter veritatem, conſtabiliendis Eccleſiæ Romanæ dogmatis, attulit, capita illa doctrinæ, in quibus à vero aberrant, diſſident aut inſtabiles ſunt Pontificii, in unum compegit atque concinnavit, multaſque multorum ſententias ſumma Pontificum, Academiarúmque Pontificiarum approbatione munitas comportavit, & ſententia ſua concluſit, ut ad liquidum perduci poſſit, qua in re partes contendentes conveniant diſcrepentque; amplam certè laudem ille meretur: Sicut autem naucleris tria ſolent eſſe periculoſa; ſi in ſcopulum alliſerint, ſi in dorſum arenarium inciderint, ſi velificentur malè; ſic Bellarminus etiam vaſtiſſimam illam navigationem ſuam tribus incommodis illis obnoxiam reddidit. Etenim *ſcopulus*, ſeu rupes & petra firmiſſima eſt S. Scriptura, ad quam quicunque allidunt, ut cum Poëta loquar, *infringunt dentem ſolido.* Unus idemque ſcopulus nobis eſt pharus ad ſalutem: iis verò, qui veritatem in mendacio detinent, certiſſimus ad mortem Caphareus. Ad hunc verò ſcopulum quàm ſæpe, quàm graviter, craſſe, oſcitanterque Bellarminus alliſerit, adeóque Romanam illam naviculam Petri, uti appellare ſolent, tabulato diſjecto, corruptóque, non ſcapham ulla ex parte integram eſſe, oſtenderit, tum res ipſa loquitur, tum viri doctiſſimi liquidò demonſtrârunt. *Dorſum* verò *arenarium*, in quod ejus navis incidit, innumera ſunt teſtimonia à diſputatore eo adducta; puta Patrum teſtimonia falsò, mutilè, perverſe citata; noſtrorum dicta & ſcripta ſubinde iniquiore fide, quàm unquam ſcriptum, dictum, cogitatúmve fuerit, propoſita: hominum mente deſipientium, animo in nos cauſamque noſtram infenſiſſimorum prolata non ſecus teſtimonia, quàm ſi folia Sibyllina, & Divina quadam vi ἀναντίῤῥητα eſſent; quorum tamen pleraque forte

plura verò reprehenſione gravi digna ſunt.

non tam judicio certo, quàm aliena fide; Collegarum ſcilicet & alumnorum, quorum alii hoc, alii aliud teſtimonium ex varia lectione; quaſi haſtas amentatas commilitoni (uti in Collegiis Papatus ſolent) ſubminiſtrârunt, poſuit. Denique & *velificatio* ipſa minùs proſpera fuit. Navigii enim Chriſti pes, velum & ſignum non aliud, quàm Sacra Scriptura, eſt. At ille opus ſuum *ſcientiam prope infinitam non modò variarum diſciplinarum & linguarum, ſed etiam totius antiquitatis, omnium hiſtoriarum & temporum requirere* præfatus, de fide, de ſcientia illa revelata & infuſa Spiritus S. & Scripturæ ſacræ, verbum nullum facit: malo utique augurio ſeſe prodens, quod Scripturas paſſim in ſubſidium adhibens licet, ſenſum tamen earum γνήσιον à Deo Spiritu S. & Scriptura ipſa demonſtrare penſi non habiturus ſit. Plenis Scripturæ ſolius velis ad Cœlum thronum gloriæ uſque rectà provehimur, ſi Deum audimus: ſin alia & alios, circumducamur neceſſum eſt per ſinuoſas ambages, donec ad Scripturas recurramus, aut in ambagibus illis ſubſidentes miſerrimè pereamus. Alicubi etiam inconſtantiæ ſuæ, non ingrata licet nobis, documenta dedit: veluti cùm pro erroribus Papatus acerrimè contendens, alibi pia, ſana, orthodoxa, & prioribus è diametro repugnantia protulit. Huc pertinent ejus effata, quæ utroque pollice probamus: (lib. 6. de gratia) *voluntatem hominis eſſe liberam, ut velit quicquam ſalutare, abſque auxilio Dei* (lib. 5. de juſtif. cap. 17. 5 1---3.) *Propter incertitudinem propriæ juſtitiæ, & periculum inanis gloriæ tutiſſimum eſſe, noſtram fiduciam collocare in merito & fiducia Dei: Non abſurdum eſſe, ſi quis dicat nobis imputari Chriſti juſtitiam & merita, cùm nobis donentur & applicentur, perinde ac ſi nos ipſi ſatisfeciſſemus:* (lib. 3. de Pœn. cap. 4.) *A Spiritu S. eſſe lumen fidei, quo is intus & in domicilio cordis nobis dicit; Ita eſt, nihil haſites.*; quibus verbis Spiritus S. teſtimonium internum, quod alibi impiè exagitat, aſſe-

Inconſtans paſſim doctrina noſtra patrocinatur.

aſſerit: (lib. 1. de verbo Dei cap. 11.) *Scripturis ſacris nihil eſſe notius, nihil certius, ut ſtultiſſimus ſit, qui fidem illis habendam negat:* quas etiam eſſe notiſſimas, certiſſimas, veriſſimas, iiſdem, quibus & nos uti ſolemus, argumentis ſtatim comprobat, concluſionem cedro dignam ejuſmodi inferens: *Quare S. Scriptura regula eſt credendi certiſſima & tutiſſima:* (lib. 4. de Pontif. R. cap. 2. ſs.--ad Secundum; & lib. 2. cap. 3.) *Papam poſſe in hæreſin incidere, deficere à fide, judicari ab Eccleſia; ejus Sedem aliò transferri poſſe ſine violatione juris Divini:* (lib. 2. de R. Pont. cap. 2.) *Forte non eſſe de jure Divino, Romanum Pontificem Petro ſuccedere, quia de ea ſucceſſione ne γρῦ quidem in S. Scriptura extet;* mox contendens tamen, in ſucceſſione illa totam religionem & ſummam rei Chriſtianæ verti, licet ea non ſit de fide, nec in Scripturis teſtimonium conſignatum habeat: (lib. 1. de R. Pont. cap. 12. ſs. 5. & 48.) *Claves non ſoli Petro datas eſſe; poteſtatem Petri cum cæteris Apoſtolis communicatam eſſe; æqualem fuiſſe Petrum & Paulum; æquum hujus & illius jus in Epiſcopatu R. fuiſſe; Pauli majora fuiſſe quam Petri merita.* Ex quibus ſimilibuſque gnomis Bellarminum Confeſſorem fidei Reformatæ, & ſibi ipſi diſcordem facere in proclivi foret. Inprimis autem erga Reges & Principes poteſtateſque ſummas ceu alter Mariana, animum infenſiſſimum prodidit, aſtruens paſſim imperium Papæ rectum, directum & abſolutum in vitas, negotia & dominia Imperatorum & Regum: quos clientes facit Papæ, obſtrictos ad præſtandum illi homagium, & ab ejus voluntate nutúque ita ſuſpenſos, ut exui imperio poſſint, quoties illi libet. *Erga Reges & Principes infenſum animum prodit.* In libro piaculari, quem titulo *Matthæi Torti* adverſus M. Britanniæ Regis Jacobi Apologiam pro juramento fidelitatis, cui titulum ille fecerat, *Triplici nodo triplex cuneus;* edidit, ſic Clementem Henrici III. parricidam laudat; *Ultus eſt Deus Chriſtum ſuum, dum per alium ſacratum virum, alioqui militiæ imperitu & iner-*

mem, Regem eundem non ſine manifeſto Divinæ providentiæ miraculo interfecit. Auſus etiam poſtea eſt cum Jacobo Rege palam & aperta fronte congredi, & tum triplicem ejus cuneum, tum præfationem Monitoriam, quæ interim à Rege prodierat, multa argumentorum mole oppugnare: non veritus cum Juliano ſimilem appellare; ipſe torquendis Scripturis, quò ambitioni ſerviret, tam Juliano apud B. Cyrillum ſimilis, quàm Rex Jacobus erat diſſimilis. De poteſtate etiam Pontificis in temporalibus, pro inſidiatoribus Principum, adverſus Barclajum librum ſcripſit, quem non ſolùm hujus filius nænia ſoricina confoſſiorem reddidit; ſed Suprema etiam Lutetiæ Curia, ceu ſeditioſum ſcriptum, ſevero interdicto ſubjecit. Ut non ſine omine Cardinalis hic Bellarmini nomen indeptus videatur, cùm ferali illa doctrina nonniſi *Bella, arma, minas* ſpiraverit. Denique ita Papatum ruentem Bellarminus ſuſtinere conatus eſt, ita quieſcentibus ejus tantiſper fatis, ſuſtinuit, ut ſcriptis tamen ſuis Sedi Romanæ & Pontifici juſtiſſimam etiam invidiam conflaverit, & comperto, Romam eſſe *ἀθεράπευτον incurabilem*, quippe in errore obſtinatam, adagio Calliſtrati apud Ariſtophanem, quòd *πρωκτὸς λουτρῶν περιγίνῃ, podex lotionem vincat*, fidem fecerit.

Deſerta ejus methodo ad novas artes confugerunt Methodiſtæ novi.

CCXVIII. Neque tamen Bellarmini iſthæc Methodus, qua ille cauſam cum cauſa, rationes cum rationibus (infelici ſucceſſu licet) contendit, ita aſtutioribus in Papatu ipſo, qui naſum Rhinocerotis habent, ſatisfecit, quin nova & compendiaria magis via nobiſcum tranſigendum, intráque arctiores gyros conſtringendos nos judicaverint. Exorti hinc ſunt in Eccleſia Romana ad noſtra uſque tempora *Methodiſtæ* novi, vafrique non parùm, nova ſcilicet dogmata ſua novæ methodi fuco incruſtaturi; qui deſerta candidiore Bellarmini Methodo, expeditiorem ſuo judicio, artificioſiorem, ſaltem ad faciendam ſimplicioriciori-

cioribus fraudem opportuniorem ſe ſtruere poſſe ſperârunt. Alii ſcilicet, præſultoribus Gonterio, Perronio, Franciſco Veronio, (quanquam etiam his Renatum Benedictum Andegavum, Theologum Pariſienſem, editis A. M. D. LXV. in univerſum organum Biblicum ſtromatis, præluſiſſe, Doctiſs. Calixtus *de Arte nova pag.* 125. 126. *&c.* comprobat) placuit Proteſtantes eò adigere, ut omnia dogmata ſua, tum affirmativa, uti vocant, tum negativa, puris putis Scripturæ verbis, nullo conſequentiarum uſu vel auxilio conceſſo, comprobent; non ignaris licet, ſua, quæ adverſus nos tuentur, dogmata nec puris putis Scripturæ verbis, nec conſequentiarum fidiculis ullis, nedum nexu ſtringente & neceſſario probari unquam potuiſſe, vel etiam poſſe. Hanc Methodum etiam Fratres Walenburgii, & Miſſionarii deinceps plures ſuam fecerunt. Sed aliam tamen etiam breviorem, Bartholdus Nihuſius, inſignis Vertumnus, ab eodem Calixto graphicè depictus; *Arte Nova* conficta; & iidem qui ſupra Walenburgii in *Methodo Auguſtiniana* ſeu *Defenſiva* chorago artis, uti putatur, Anthonio Fabro J. C. Sebuſiano, Fabriani Codicis ſui initio; protulerunt, comprehenſam *via juris* & *lege præſcriptionis.* Eccleſiam Romanam ſciſcunt illi in poſſeſſione eſſe veritatis, utpote cui longa temporis ſerie ita præſcripſerit, ut probandi onus ei non incumbat ampliùs, ſed devolvi meritò poſſit in humeros Proteſtantium, qui poſſeſſores antiquiores veritatis, in poſſeſſione ſua turbare laborent; Eccleſiæ Romanæ non relicto alio, quàm excipiendi onere. Exceptionem autem efficacem eſſe, quòd ita majores crediderint, atque plurium Seculorum flexu fluxúque ita docuerint; quòd ſi qui negare animum induxerint, iis probandi onus ſimiliter incumbere pertendunt. Sic nempe *novi* illi homines calculum ſubducunt, faciliùs eſſe placita ſemel defendere, quàm ritè probare: affirman-

puta Verõniſta,

Barth. Nihuſius,

Walenburgii,

manteſque rem poſſeſſam imperare poſſe, negantes ſerviliter inſtrui, doceri cupere debere: illos judicis partibus ſuſceptis hos hæreſeos, ſchiſmatis, ſacrilegii promptius accuſare iis inſidioſas quæſtiones nectere poſſe: denique ad apologiam & demonſtrationem doctrinæ ſuæ, utpote defendi, demonſtrari neſciæ, adigi hac ratione ſe nunquam poſſe. Iidem Walenburgii poſt Cornelium Janſenium aliam etiam novam rationem adhibuerunt convincendi, ſeu potius ſeducendi noſtros, controverſia iis de *vocatione*, ſeu *miſſione Miniſtrorum* ſuorum mota; obtendentes ſcilicet, ex miſſione, vocatione de ipſa prædicatione & doctrina judicium ferendum eſſe. Sed & Armandus Richelius Cardinalis novam hic ſingularemque viam præivit, jubens in *Richeliana Methodo* poſthuma, miſſo examine doctrinæ, utpote arduo & moleſto nimis, de Eccleſia diſputationem omnem ſuſcipere, eamque inquirere non ex S. Scripturis, ſed potiùs ex notis magis obviis, & fere ſenſus ſimpliciorum ferientibus: cujuſmodi inprimis ſint haud interrupta Pontificum ſucceſſio, Eccleſiæ ſplendor, magnificentia, duratio. Tum præcipiebat ille controverſiarum momenta librare, ſolicitéque aſtruere, quòd capita, de quibus diſceptatum hactenus eſt, fundamentum fidei non contingant, adeoque ſalvo in iis diſſenſu Romana & Evangelica Eccleſia conciliari facili negotio queant. Inde non Pontificiorum duntaxat, quibus ipſemet Petrus de Marca, Archiepiſcopus Pariſienſis, exaratis de Sacramento Euchariſtiæ diatribis, patrocinari viſus eſt, ſed noſtratum etiam, Milleterii inprimis & Grotii, Cardinalis hujus conſiliis callidis obſtetricantium, aliorumque ſcripta Μεθοδικὰ exorta ſunt. Neque aliò Walenburgiorum, in omnes partes ſe convertentium, & unum ex alio dolum conſuentium, libri de Unitate & Schiſmate Eccleſiæ, & nuper etiam Auguſtini Gibbonis de Burgo, Hiberni,

de

de Luthero-Calviniſmo, Schiſmatico quidem, ſed reconciliabili, libelli, quibus momentum controverſiarum minuere & elevare inſigni fraude, à Viris Celeberrimis, Crocio & Coccejo in aprico collocata, conati ſunt, ſpectant. Subit famoſiſſimus ille Capucinorum, Valerianus Magnus, Me- *Valerianus Magnus,*
diolanenſis, qui edito *de Catholicorum & Acatholicorum Regula credendi* judicio, ad unam cæteras omnes & plurimas & graviſſimas quæſtionem revocavit: *Quæ ſcilicet ſit certior credendi regula, quis verus & infallibilis judex, Spiritusnè S. ex S. Scriptura ſingulos fideles eum invocantes ſeorſim inſtruens, an neglectis Scripturis Romana Eccleſia, à Spiritu S. in Conciliis Oecumenicis infallibiliter edocta, extra periculum erroris poſita, tótque regeneratis fulgens?* Illud aſſirmantes *Bibliſtarum* nomine, quaſi probroſo, inſignis ſcilicet non Karræus ſed Phariſæus traducit. In æſtu diſputationis eò ſe abripi paſſus homo eſt, ut ſua vineta graviter cædens, quod res eſt, ſcriberet, *Primatum & infallibilitatem Romani Pontificis ex Scripturis probari non poſſe, ſed ſola traditione conſtare:* quod Majeſtati Pontificiæ violatæ nefas interpretati Jeſuitæ λιγόφωοι, effecerunt, ut Valerianus in vincula raptus, ex iiſdem cauſam dicere coactus fuerit. Ne verò novos hoſce Methodiſtas recentiſſimis artibus ſuis Scripturæ Sacræ fontem declinare, quod ſtrenuè tamen faciunt, viderentur, diverſam etiam Methodum ex eadem Ignatianorum Societate Jacobus Maſenius ſecutus, ſcriptum, quod tum A- *Maſenius,*
lexandro VII. tum Proteſtantibus totius Europæ Principibus dedicavit, cuique titulum ejuſmodi fecit: *Meditata Concordia Proteſtantium cum Catholicis in una Fide, & ex S. Scriptura deſumpta*; edidit; in quo Confeſſionem fidei Pontificiæ, ex Tridentinorum ſententia *claris & explicatis.*, uti ipſe loquitur, ſed revera à ſenſu germano in peregrinum & perverſiſſimum detortis, & obtorto collo raptis, Scripturæ verbis contexere conatus eſt; parùm animo ſuo reputans,

putans, Scripturam non tam in literis, quàm in ſenſu genuino, ex Scripturarum ipſarum penetralibus deprompto, conſiſtere; neque hic ullius vel hominis, vel cœtus humani, hunc vel illum ſenſum ad conſcientiam cujuslibet hominis cum certa δηλώσει πνεύματος, non manifeſtantis, authoritatem in cenſum numerúmque pervenire. Proin virilis animi fidem nemini bono fecit. Demum Henricus

Marcellius,

Marcellius, Sylvæ-Ducenſis, Lojolæ itidem Sodalis *Conſiderationes Pacificas, & Canones Benignæ Reconciliationis* protulit, in quibus ſuppoſitis iis, quæ neutiquam ἀνεξαγώνια ſunt, Veronii, Nihuſii & Walenbũrgiorum artibus junctis ea reconciliationis media etiam Sapientiſſimis Germaniæ Principibus obtrudere auſus eſt, quæ acceptantes ſtultiſſimos reddere apta nata ſunt. Denique non ita pridem

Boſſuet Condomenſis Epiſcopus.

Illuſtris in Gallia Præſul, Jacobus Benignus Boſſuet, Condomienſis in Aquitanica ſecunda Epiſcopus, in nupera *Expoſitione Doctrinæ Catholicæ*, Richelianæ Methodo inſiſtens, tum ex propriis Confeſſionibus palam facere inſtituit, nos in fundamento fidei, & ſingularibus etiam doctrinæ capitibus ad Romanæ Eccleſiæ ſenſum propiùs accedere; tum labem multiplicem ab Eccleſia ſua abſtergere conatus, ejuſmodi Eccleſiæ Romanæ faciem pinxit, ut in amorem ejus credulos facilè abreptum iri, planè confideret. Scilicet ibi eſt

Pergula pictorum, veri nil, omnia ficta.

Novi illi Methodiſtæ cauſa Pontificia proditores meritò habentur.

Et pudere eum ſimiléſque priſtini erroris, eò magis liquet, quò plus lenocinii ad eum tegendum adhibent, victóſque ſe ratione eò certiùs produnt, quò artificioſiùs pugnam hanc declinantes, *ad* infirmitatem *carnis verſi*, uti graviter S. Cyprianus *lib. ad Demetrium* id in paganis reprehendit, *cum terrenæ carnis imbecillitate contendunt.* Ecquid verò novi illi Methodiſtæ, Cadmæi fratres; fraudum architecti, qui fidei ſalvificæ luminibus orbati, angulos ubique quæ-

quærunt, in quibus ſe alióſque lucifugas ne doctrina & opera eorum ad lucem cœleſtis veritatis penetrans argui poſſint; abſcondant, noſtris illam conſiliorum & laborum moliminúmque deſperationem perplexitatémque cernentibus, & plus ſatis intelligentibus, animi eſſe putant? An non identidem animo noſtro obſervari credunt Chriſti Salvatoris noſtri cedro dignam ſententiam, Methodiſtas illos συζητητὰς τοῦ αἰῶνος τούτου *inquiſitores hujus ſeculi* tenebrarúmque filios, fortiſſimè ferientem: *Hoc illud Dei judicium eſt, quòd lux venit in mundum, & homines magis tenebras, quàm lucem amârunt. Mala enim fuerunt illorum opera. Omnis enim qui mala facit, lucem odit, & non venit ad lucem, ne arguantur opera ejus. Qui autem veritatem facit, venit ad lucem, ut manifeſta fiant opera ejus, quod in Deo facta ſint* Joh. III. 19. 20. 21.

Leo XI. viginti ſex dierum ſcenicus Papa.

CCXIX. E diverticulo iſthoc, in quod nova illa molimina Methodiſtarum, Papæ mangonum, à Bellarmini & aliorum integriori fide de religione decernentium, veſtigiis deviorum, nos induxerunt, in tramitem rectum hiſtoriæ ut redeamus, poſt Clementem VIII. & Leonem XI. ex Medicea Florentinorum domo oriundum, ſcenicum etiam viginti ſex dierum Papam, (qui arcui ſuo triumphali à Florentinis ſuis inſcribi paſſus eſt iſthæc verba: *Dignus eſt Leo in virtute Agni accipere librum, & ſolvere ſeptem ſignacula ejus*) Cardinalium Collegio per factiones mirè ſciſſo, cùm Dominicus Thuſcus Regienſis Cardinalis Hiſpanorum ſtudiis & quadraginta quatuor ſuffragiis è cella ſua in S. Sixti Sacellum ad adorationem jam elevatus & à pluribus adoratus, Baronii verò clamoribus & ſtudiis obturbatus deturbatúſque eſſet, & Baronium denuo plures confuſo clamore fruſtra depopoſciſſent; Camillus Borgeſius, qui Pauli V. nomen aſſumpſit, à Gallica factione, cui Aldobrandini & Montaltani arbitrium detulerant, Papa electus eſt. Non ſine juſto Dei judicio evenit, ut arcana utriuſ-

Paulus V. miris factionibus Papa electus.

Arcana Conclavis Leonis

XI. & Pauli V. à Card. Perrono prodita.

utriuſque Conclavis, tum in quo Leo XI. tum in quo Paulus V. electus eſt, per Cardinalem inprimis Perronum, qui ejus hiſtoriam Die XI. Mart. & XXVII. April. A. M.D.C.V. & VIII. ac XIX. Maji A. M.D.C.VI. literis conſignavit; (quas ejus ut & Cardinalis Jouſæ literas ſub finem primæ partis *Legationum & negotiationum ejus* videre eſt) in vulgus etiam emanârint. Inde enim penitus liquere omnibus cœpit, non Sancti Spiritus, ſed carnis conſilia in electione Pontificum dominari: de quo inferiùs plura. Paulo jam Pontifice Conſpiratio Anglicana pulveraria, & Henrici IV. parricidium, quæ ſupra fuſiùs, connexa ſcilicet ſerie rerum, expoſuimus, acciderunt. Paſſus verò idem eſt, in librorum Romæ, Bononiæ & Neapoli impreſſorum inſcriptionibus, ſe ſalutari *Vice-Deum, Chriſtianæ Reip. Monarcham invictiſſimum, & Pontificiæ Omnipotentiæ Conſervatorem acerrimum*; quin etiam ſibi applicari dicta Scripturæ, veluti Jerem. XXVII. 8. *Gens & Regnum, quod non ſervierit illi, in gladio, & in fame, & in peſte viſitabo ſuper gentem illam, dicit Dominus:* & Dan. VII. 14. *Dedit ei Dominus poteſtatem & Regnum, & omnes populi ei ſervient. Poteſtas ejus poteſtas æterna, & Regnum ejus, quod non corrumpetur:* (quorum ille locus Regem Babyloniæ ſpectans non malè fortè quadravit; at hoc de Chriſto ſonans nonniſi blaſphemè detorqueri potuit) denique Eſai. XLIX. 23. *Et erunt Reges nutritii tui, & Reginæ nutrices tuæ. Proni in terram incurvabunt ſe tibi, & pulverem tuum lingent.*

Paulus Divinis titulis ſe ornari patitur.

Hiſtoria diſſidii Paulum inter & Venetos ob interdictum de bonis ſoli & immobilibus Eccleſiaſticis non acquirendis, aliaque ſubortis, fuſius narrata.

CCXX. Statim initio Papatus ſui Paulus Venetis litem graviſſimam intentavit, eò quòd Reſpublica, dum Sedes vacaret, legem ſciviſſet, qua Eccleſiaſticis interdicebatur, ne quid ſoli & immobilium bonorum poſſent acquirere. Legem eam, utpote Concilio & Canonibus libertatique adeò Eccleſiaſticæ adverſantem, abrogari Papa petiit. Renuerunt Veneti, oſtendentes per Oratorem multis

tis verbis, nihil lege ſua contra libertatem Eccleſiaſticam decretum eſſe: nam legem ad ſubditos ſolutæ conditionis directam eſſe, de quorum bonis ſibi, neminem in temporalibus præter Deum ſuperiorem agnoſcentibus, ſecundum jura ac leges ſtatuere liceat. Nihil Eccleſiaſticis illa lege imperari aut injungi; non illis auferri rei donatæ, aut in favorem eorum quomodocunque alienatæ, pretium, ſed poſſeſſionem rerum ſoli, ne tractu temporis ſubditi, qui onera ordinaria & extraordinaria imperii ſuſtinent, bonis illis omnino ſpolientur, & impares tandem ad ea ſuſtinenda, imperium infirmum & omni ope deſtitutum deſerant. Id ipſum alios Reges Principéſque in ſuis ditionibus ſemper ſtatuiſſe, nominatim Cæſares Valentinianum, Valentem & Gratianum, edita & ab Hieronymo laudata Conſtitutione; Carolum M. in Saxonia, Francorum Reges, Eduardum III. in Anglia, Carolum V. in Belgio, &c. Præceſſerat, Clemente VIII. Pontifice, jurisdictio ab iiſdem exercita in Eccleſiaſticos, Brixianum Monachum Auguſtinianum, qui undecennem virginem ſtupráſſe & occidiſſe convictus fuerat: Scipionem Saracenum hominem impudica vita infamem, & Brandolinum Valdemarinum, ſcelerum plurium compertum: nec non interdictum, ne quis ſive religioni ſive ſacris addictus, ſive Scholas, ſive Collegium, Sacras ædes, Xenodochia, cœnobia in ſuæ jurisdictionis territorio, inconſulto & non conſentiente Senatu, ædificaret. Quæ diſſimulata à Clemente Paulus cum concoquere non poſſet, ad tria tandem capita ſuas adverſus Venetos querimonias contraxit, videlicet de lege, quæ novas templorum & ædium ſtructuras ſpectabat: de lege altera, qua bonorum immobilium acquiſitio vetabatur: denique de juriſdictione in Eccleſiaſticos. Pro legibus igitur patriis, juribus, libertate publica pugnabant Veneti. Contra Pontifex juriſdictionem Eccleſiaſticam

convelli, & ſuam authoritatem infringi clamitabat. Cúmque pro juribus ſuis Veneti ſtrenuè contenderent, Pontifex ad diras converſus, diploma ad Præſules Venetæ ditionis miſit, quo memoratas leges abrogavit, & niſi intra viginti quatuor dies à Republica abrogarentur, & captivi traderentur, jam nunc Principem & Senatum, qui nunc eſt, & deinceps erit, & totam Venetam ditionem interdicto ſeu anathemate ſubjiciebat. Veneti Duce novo Leonhardo Donato (qui excommunicationem Papæ *brutum fulmen aëra feriens* vocavit) contra audentius ire, Patriarchæ Aquilejenſi diploma in ditione ſua promulgare volenti, exilium præſens interminari; contraria ad ſuos Præſules mandata mittere, & ubique ſacrum ſolenne templis apertis peragi, cœtuſque Eccleſiaſticos celebrari more ſolito jubere. Ita pauci Epiſcopi diplomati paruerunt, & ſacra more ſolito peracta ſunt. Jeſuitæ & novorum Ordinum ferè cuncti devoti Veneſias reliquerunt; Donato Duce Jeſuitis valedicente his verbis: *Ite, nihil auferte, nunquam redite.* Jámque à verborum & dirarum jactatione res ad bellum inclinare viſa eſt, Venetis triremes inſtruentibus, & novas copias conſcribentibus. Pontificis interim diploma & cenſuram ad continendos in officio ſubditos cenſuræ ſubjicere placuit. Ubi Johannis Gerſonis Cancellarii Pariſienſis de clavium Eccleſiæ uſu & abuſu ſententiâ pro fundamento ſubſtratâ, multa ad cauſam ſuam tuendam Veneti ſuperſtruxerunt. Ante omnia Antonius Quirinus Senator populare ſcriptum à Supremo Decem virorum Conſilio, poſtquam à ſex Theologis, totidémque Juriſconſultis approbatum fuit, ſubſcriptum, plenum cætera vehementis affectus, evulgavit, quo & legum controverſarum promulgationem novam defendit, & nihil niſi ex neceſſitate, & honeſtè juſtéque à Senatu ea in re factum contendit. Aliud eodem tempore contra Pauli interdi-

terdictum, ſcriptum evulgatum eſt, teſtimoniis Petri Antonii Ribetti, Archidiaconi Vicarii Generalis, F. Pauli Veneti, Reipublicæ Theologi, ex Servitarum Ordine, F. Bernhardi Jordoni, Michaëlis Angeli Bonicelli, F. M. Antonii Capelli Franciſcanorum, F. Camilli Auguſtiniani, F. Fulgentii itidem Servitæ firmatum, quod novendecim propoſitionibus abſolvitur, quo & exemplis & rationibus ac teſtibus recentibus ex jure Canonico petitis convincitur, Eccleſiaſticos in ditione Veneta non teneri obſervare interdictum, & Principem poſſe ac debere citra peccatum ejus obſervationem prohibere. Sed inprimis punctum omne tulit F. Paulus Servita, in hac cauſa nominatiſſimus, & Reip. Theologus: qui judicium ſuum ſumma moderatione & prudentia, *Conſiderationum* nomine ſeorſim ſubjecit, quo originem primam & ſeriem rei repetiit, & quid utrinque aut præcipitanter, aut officiosè actum geſtumque ſit, explicavit; leges, quæ impugnabantur à Pontifice, tanquam æquiſſimas, à legitima poteſtate latas defendit, jurisdictionem Principum in ſubditos, atque adeò ſacrum ordinem ex Dei verbo per Beatiſſimos Petrum & Paulum ſancitam aſſeruit, Patrúmque teſtimoniis confirmavit; exemptiones clericorum beneficio Principum conceſſas probavit; libertatem Eccleſiaſticam ampliùs diſcuſſit, ac demum totam diſputationem Leonis Papæ hac ſententia, *manere Petri privilegium, ubicunque ex ipſius fertur æquitate judicium, nec nimiam eſſe ſeveritatem vel remiſſionem, ubi nihil erit ligatum vel ſolutum, niſi quod B. Petrus ſolverit vel ligaverit*; concluſit. Sed & alio Authore anonymo, credito tamen eodem F. Paulo, prodiit liber, qui octo capitibus eandem cauſam maſculè egit. Duo quinetiam Gerſonis opuſcula, cum præfatione ejuſdem, uti putabatur, Pauli publicæ luci data ſunt. Tum igitur Bellarminus, omiſſis Conſiderationibus, quibus F. Paulus no-

men ſuum præſcripſerat, in authorem anonymum & opuſcula ſtylum ſtringere cœpit, graviter ante omnia cum Venetis expoſtulans, quòd contra Synodi Tridentinæ ab iis receptæ decretum in ditionibus ſuis libros de rebus ſacris ſine authoris nomine typis mandari patiantur. Neque alio potentiore, quàm Concilii Tridentini, telo pugnatum, quippe quo cunctæ conſtitutiones & decreta Pontificia, quibus ſuprema illa poteſtas aſſeritur, rata & firma habeantur. Bellarminus autem non contentus octo propoſitiones anonymi refutâſſe, horrendis etiam ad ſervanda Pontificum interdicta exemplis cunctos hortatus eſt; veluti Boleslai Poloniæ Regis, qui à Gregorio VII. devotus ſuorum contemptum, rebelliones & diſſenſiones in Regno paſſus, & ad extremum extra ſe poſitus, vecors per ſilvas ferino more cum canibus errans, cùm repentino caſu expirâſſet, ab ipſis devoratus ſit; deinde Ludovici Bavari Cæſaris, qui Johannis XXII. & Benedicti XII. ſpretis cenſuris, tandem, lapſante equo, ſubita morte, non facta pœnitentia, nec à peccatis per confeſſionem expiatus, correptus fuerit. Bellarmino reſpondit Johannes Marſilius Neapolitanus, ex Ordine Seraphico, & eidem errores innumeros ob oculos poſuit, exempla quoque elevavit, oſtendens ſcilicet, Boleslaum non ob Pontificias cenſuras, ſed ob ſceleratam vitam, miſerè periiſſe; & Ludovicum Cæſarem non morte ſubita, verùm veneno ab inimicis propinato vitam finiviſſe; aliis etiam duobus exemplis in contrarium adductis, Johannis XII. & Bonifacii VIII. quorum anathemata ſpreta nihil noxæ attulerint; ad extremum ſummum Pontificem nudum à donariis & privilegiis Principum, jure Pontificatus, nullam habere laicam poteſtatem, neque ſupremam, neque mediam, neque infimam, neque actu, neque habitu, idque ex Navarri etiam ſententia, à Bernhardo deſcripta, concluſit.

Scri-

Scripſerat idem Bellarminus adverſus Opuſcula Gerſonis, cujus ceu hominis, pii licet & docti, per tempora tamen ſciſſuræ in Scholis Galliæ, ubi Pontificia dignitas in arctum cogebatur, educati, & erroneas in æſtu illo opiniones imbibentis, authoritatem elevare inprimis conatus eſt. Neque tamen ſic factus finis ſcribendi eſt. Nam mox F. Paulus, author præfationis, Gerſonis Opuſculis præmiſſæ, creditus, jam renudato animo, nomen ſuum profeſſus, tum præfationis illius, tum Gerſonis etiam defenſionem, prolixa & accurata apologia ſuſcepit, & Concilii cumprimis ſupra Papam eminentiam, ex mente Gerſonis, ſolidè demonſtravit. Sed & ejuſdem F. Pauli conſiderationes, quas intactas Bellarminus ſiverat, peculiari libro ad partes vocavit Joh. Antonius Bovius Novarienſis Carmelitanus: contra quem longo & æque accurato ſcripto F. Fulgentius Brixianus Servita diſputavit. Exceperunt deinceps duorum Cardinalium, Aſcanii Columnæ & Cæſaris Baronii, vota, quibus Cenſuras Pontificis non ſolùm illi laudabant, ſed etiam Pontificem, ut earum executioni ſtrenuè inſiſteret, pleno affectu cohortabantur. Et Baronius quidem nulla præmiſſa ſalutatione, utpote agens cum devotis, ita diſſerebat: Petri miniſterium duplex fuiſſe, paſcere & occidere, juxta illud: *Paſce oves meas. Macta & manduca*; hoc ultimum jam Papæ incumbere, excommunicare videlicet & mactare. Neque diſſimulabat, ſe ſuperabundaturum gaudio, ſi videre id ſibi contigerit. Utrique voto illi Joh. Marſilius reſpondit. Poſt obſtinatum in ampliſſimo orbis theatro ſuper re maximè ſeria certamen, plerique promiſcua cæde gregatim & catervatim concurrere cœperunt. Citatus interim ad Inquiſitionis tribunal Johannes Marſilius cùm ſe defenderet, non ſolùm Eccleſiæ communione, ſed omni etiam bonorum tam mobilium quàm immobilium poſſeſſione, & ſacerdotiorum fru-

fructibus privatus eſt. Sententiam ut legit, pro nulla & invalida ſe habere declaravit. Citatus etiam F. Paulus, per literas ad Cardinales Inquiſitores datas comparuit, cauſámque dixit. Demum Fulgentius longo ſcripto non ad Inquiſitores, ſed ad Archiepiſcopos, Epiſcopos & Ordines Religioſos directo, proteſtatus, præcipuè fiſcales minas de privatione bonorum, quæ nulla poſſideat, riſit. Rebus exacerbatis nimium Pontifex pecuniis tum aliundè, tum ex creatione novorum Cardinalium collectis exercitum inſtrui juſſit, imperatore dicto Ranutio Parmenſium Duce; eique etiam Philippus Hiſpaniæ Rex, literis artificiosè ſcriptis, ſuppetias obtulit. A Rege contra Galliæ Henrico IV, miſſus Venetias Cardinalis Jouſa componere flagrans diſſidium mira ſolertia tentavit. Interceſſit tamen reconciliationi nonnihil ſevera Jeſuitarum ex univerſa Venetorum ditione proſcriptio, ob facinora, quæ fuſe Thuanus *Hiſtor. lib.* CXXXVII. commemorat, inter quæ propiùs Venetos tangebant iſthæc; *quòd arcana imperii & familiarum per confeſſiones eos rimari, perſuaſum haberent: quodque pueros in Scholis, adoleſcentes in Rep. ſenſim ab obſequio Superiorum alienarent.* Decretum igitur in Decem virorum conſeſſu, ut ſi re ad concordiam inclinante aliquid pro tranquillitate publica remittere cogerentur, in Jeſuitarum proſcriptione conſtantiam ſervarent, & illorum reſtitutionem omnino à pacis negotio ſepararent. Probationes de aliis criminibus contra eos confectæ, ut haberet Senatus, quo ſe de negata reſtitutione Pontifici excuſaret, ſi eos, quos belli jam accenſi auctores, & porro novarum diſſenſionum incentores ſemper futuros timebat, intra viſcera habere cogerentur. Viſis actis & probationibus menſe Junio A. M. D. C. VII. decretum tandem conditum, quo Jeſuitæ exilio perpetuo mulctantur; addito, ne poſthac poſſint reſtitui, niſi ex univerſi Collegii ſententia, & acta primùm

ac

ac probationes in Decemvirorum conſeſſu coram Ducentis triginta recitentur, excluſis iis, qui Pontificiis partibus favere in occulto putantur. Interdictum ſimul eſt omne cum iis commercium, & pœnæ graves ſtatutæ in quoſcunque, qui à quoquam ex illo ſodalitio literas accepiſſe comperti fuerint. Tametſi verò tum pacis proxeneta Cardinalis Jouſa extremis viribus annixus fuerit, ut legem hanc refigeret Senatus: & Pontifex ipſe non refixa hac lege à conſiliis pacis ſe alieniſſimum oſtenderit; perſtitit tamen Venetis adamante fixa ſemel lata adverſus Jeſuitas ſententia: & Pontifici tandem Cardinalis Perronus efficaciſſimis rationibus perſuaſit, ut Jeſuitarum poſthabita reſtitutione oblatas cæteras pacis conditiones amplecteretur. Ita Jeſuitis exulare & plorare juſſis, pax Venetos & Pontificem inter, parario Regis Galliarum nomine Cardinale Jouſa, coaluit his ferè conditionibus; *ut Venetis libertas integra conſtaret circa ea, quæ in controverſiam Papa vocavit: traderentur ſine proteſtatione captivi:* XI. *Kal. Maji Venetiis coram Principe &* XXV. *primariis Senatoribus Jouſa, adducto ſecum Fraxineo, clauſis valvis, voce præconis interdictum Papa revocaret, & Senatum univerſosque ſubditos & ordines, qui in cenſuram incurrerant, abſolveret.* Ita Pontifex litem gravem adeò conteſtatus Venetis, cum pupillæ oculorum ſuorum, Jeſuitarum ignominia & damno præſentiſſimo, foro ceſſit, cauſaque cecidit, & documentum inſuper poſteris ſuis reliquit, bruta jam haberi ab ipſis etiam Pontificiis Poteſtatibus ſupremis Pontificum fulmina, neque magis quàm inanis fundæ ſonum eos, in quos vibrantur, territare. Diſſidio jam compoſito à conjuratis, Rodolpho Pomo, Michaële Vito Sacerdote, & Alexandro Parraſio, Jeſuitis, Poſſevino inprimis, colludentibus; in caput F. Pauli Servitæ, cujus potiſſimùm conſiliis cordatis & prudentiſſimis, Venetorum res, difficilimis hiſce temporibus ſtete-

Sicarii in caput F. Pauli Servitæ, ob Venetorum cauſam ſtrenuè aſſertam, ſubornati.

ſteterant triumpharantque; ſicarii ſubornati ſunt Johannes Paulli Florentinus & Paſchalis Bitontius, qui cum ad Monaſterium ſuum pergentem invadentes, tribus graviſſimis ictibus in facie & collo ferierunt, acinace uno in vulnere relicto. Neque tamen vulnera lethalia fuerunt; & patrocinium Servitæ Senatus non conjuratis duntaxat & percuſſoribus, qui effugerant, exilio perpetuo multatis, & præmio quater mille ducatorum ei, qui illos, ubicunque nactus fuerit, occiderit, promiſſo; ſed vitæ etiam ejus ſecuritate in poſterum aſſerta, ſtrenuè ſuſcepit. Paulò prolixiùs diſſidii illius hiſtoriam ex Thuano, aliiſque etiam repetendam duxi, ut authoritatis & poteſtatis Pontificiæ decrementum, & apud ipſos etiam Pontificios ſtatus præſentiſſima imminutio magis inde colliqueſceret. Nam ex eo quidem tempore Pontifices, ſerò ſapientes licet, diris adverſus Reges & Principes abſtinuerunt, audientéſque adeò fuerunt dicto Nicolai Pontani, Venetorum Ducis, Donati prædeceſſoris, *uti ſcilicet Pontifices cenſuris ſeu anathematibus debere inſtar gladii vaginæ incluſi, non temerè diſtringendi, ne diſcerent homines ejuſmodi telum contemnere*: qui etiam Gregorio XIII. obnuntiare non dubitavit, *verendum eſſe, ne Veneti, qui Græci olim fuiſſent, à Papa irritati, è Latio in Græciam migrarent.*

Paulus Eſpencæi Pariſienſis Theologi verbis Eccleſiæ Romanæ facies depingitur.

CCXXI. Familiarem maximeque charum Paulo fuiſſe Claudium Eſpencæum, Theologum Pariſienſem non deſunt, qui commemorent. Et tamen ille jam A.M.D.LXXI. in vivis eſſe deſiit. Sive igitur Paulus juvenis adhuc cum Eſpencæo amicitiam coluit, ſive cum defuncti ſcriptis minimè equidem contemnendis familiaritatem contraxit, eaque in deliciis habuit, non parùm ejus judicio Eſpencæi ſcripta exornari commendaríque liquet. Juvabit igitur ex doctiſſimo ejus in Epiſtolæ ad Titum caput primum commentario nonnulla huc ſevocare, ex quibus, quæ facies

Ec-

Eccleſiæ Romanæ ejus temporibus fuerit, perſpici faciliùs queat. Ubi de αἰσχροκερδίᾳ Eccleſiaſticorum (*Oper.pag.m.478. &c.*) agit, ſic ille turpem cleri Romani quæſtum traducit: *Annon αἰσχροκερδία eſt clariſſima; quòd tam multa poſitivò tantùm jure præcepta vel prohibita, eouſque ligant homines, donec pecunia ſibi harum conſtitutionū gratiam impetrent? Ita ut Regina rerum pecunia divitibus licitum faciat, quod pauperibus illicitum eſt, quia divitias, hoc eſt, ſpinas non habent. Hæc enim ita demum procedunt, ſi gratis ea quis facere intendat. Quòd ſi doloſi ſpes refulſerit nummi, jam quod priùs erat interdictum, liberè fit ac impunè. Tam diverſa eſt in his relaxandis divitis atque pauperis conditio. Vix enim quicquam prohibetur, quàm ut ne quis gratis contra veniat, & quod vetatur, numerata ſtatim pecunia diſpenſatur, quaſi nullum ſit peccatum majus, quàm nummis carere, &c. Turpius, quòd Patrum canonibus impoſitam manifeſtis & ſcandaloſis peccatis diſciplinam, in pecuniariam redemptionem diſpenſationis titulo toties iidem commutant, & quaſi contra quàm illi, ovium hi lanam & pecuniam, quàm pœnitentiā & ſalutem malint, Eccleſiaſtici rigoris in inferendis pœnitentiis & ſatisfactionibus immunitatē pecunia venditant. Quid quòd liberos vulgò conceptos & ex damnato coitu, inceſtiſque hymenæis, contra Dei, Eccleſiæ, legúmque ſtatuta editos, ejuſdem pecuniæ vi legitimant, ad omnium ſtatuum & dignitatum capacitatem idoneos reddunt, illegitimos ad parem cum legitimis ſucceſſionem habiles interim reddunt & admittunt? Et ut, quod quidam ajunt,*

A bove majori diſcit arare minor.

Minores non tantùm Epiſcopi, ſed etiam Archidiaconi, eorúmque malè officioſi, officiales & Vicarii, plerunque dum dioeceſes & parœcias obequitant, non tam facinoroſos & criminum reos pœnis & correctionibus à vitiis deterrent, quàm pecunia præſenti & numerata, titulo procurationis, ne dicam, fictitiæ juriſdictionis emungunt, & exugunt tam clericos quàm laicos. Turpiſſimum, quòd & hos cum concubinis, pellicibus & meretriculis cohabitare, liberóſque

quæ procreare ſinunt, accepto ab eis certo cenſu: habeat, (ajunt) ſi velit. Allegat deinceps *Taxam Cameræ* ſeu *Cancellariæ Apoſtolicæ*, librum palam & publicè Lutetiæ impreſſum & venalem; *à quo*, inquit, *plus ſcelerum diſcas licet; quàm in omnibus omnium vitiorum Summiſtis & Summariis; & plurimis quidem licentia, omnibus autem abſolutio empturientibus propoſita. Mirum*, addit, *hoc tempore, hoc ſchiſmate non ſuppreſſum tot tamq; fœdorum, tamque horrendorum ſcelerum velut indicem adeò infamem, ut non putem in Germania, Helvetia, & ubicunque à Romana Sede defectum eſt, opus proſtare majore ſcandalo. Et adeò tamen non ſupprimitur ab Eccleſiæ Romanæ favitoribus, ut tantorum facinorum licentiæ ac immunitates in facultatibus Legatorum illinc huc venientium, bona ex parte innoventur atque confirmentur, adverſus (ſi Deo placet) quæcunque fatalia reſtituendi, ac etiam quoſcunque ſpurios, Mamſeres, Baſtardos, ex illicito quocunque coitu, &c. cum his, qui ſe per adulterium polluerint, ut connubere poſſint, perjuros, ſimoniacos, falſarios item, raptores, uſurarios, ſchiſmaticos, hæreticos, ſed ad cor reverſos, non abſolvendi tantùm, ſed & ad ordines, honores, dignitates & beneficia quæcunque, quotcunque, qualiacunque, diſpenſandi, homicidas quoque, ſed caſuales, ſeu involuntarios: nam nec voluntarios excepit Taxa, presbytericidas, parricidas, matricidas, fratricidas, ſororicidas, uxoricidas, infanticidas, veneficos, incantatrices, concubinarios, adulteros, inceſtuoſos, cum affinibus aut conſanguineis, denique contra naturam, cum brutis &c. Habeat jam Roma pudorem, & tam nullius frontis criminum omne genus catalogum proſtituere deſinat.* Deinceps acri ſermone perſtringit Annatos, expectativos gratiæ, reſervationes in pectore, & infinita id genus, primùm quidem Eccleſiæ tam diu inaudita, nec à redivivis Petro & Paulo intelligenda, &c. Narrato inſuper Adriani VI. propoſito, Pauli III. de reformanda Eccleſia conſilio, quod *maculas*, inquit, *oſtendens tantùm, non auferens*, quemadmodum eluſum ſit, patefacit; Concilii

ter

ter Tridentum indicti narrata hiſtoria, queritur, adeò Papam Patribus curiæ reformandæ poteſtatem non feciſſe, ut etiam quæcunque de reformatione morum & diſciplina eccleſiaſtica inferioribus præſcripſit, in his ſemper ſalvam S.A. authoritatem & eſſe & intelligi *Seſſ. ult. can.* 21. declararit: ut non minùs gratè quàm piè Pius idem magnam gratiam Patribus Tridentinis publica oratione Romæ in frequentiſſimo Cardinalium Conſeſſu habuerit, quòd in eccleſiaſtica emendatione tantam authoritatis illius rationem habuerint, tantaque in eum moderatione ſint uſi, ut ſi is ſe ipſe ſuaque reformare voluiſſet, longè in ſe ſeverior futurus fuiſſet. Monet autem graviter Pontificem, ſaltem deinceps reformandæ eccleſiæ ſerium ſtudium ſuſcipiat. *Certè videt*, inquit, *propter aliquot ejus præceſſorum ſua, non quæ Jeſu Chriſti ſunt, quærentium* αἰσχροκερδίαν *& avaritiam (ut ex ſcriptoribus ei licet Sedi addictiſſimis, probare poſſumus) in quem ſtatum adducta ſit S. SA. & tota Chriſti Eccleſia, quàm multa non multis abhinc annis ab ea facta ſit diſceſſio, metuendum, ne major fiat, ni aliquando tandem remedium adhibeat, ſi tantis, quibus obruitur Eccleſia, malis medendis allata mora fuerit, hoc futura damnoſior, quò longior. Et tam diuturnorum motuum non alia cauſa, quàm quòd tot annis nihil immutatur, nihil emendatur, & omnis reformandi ſpes inde abrupta, ſpecies ablata, quòd reliquum Eccleſiæ corpus reformatum velint, qui* (NB) *tam multis annorum centenariis urbem, in qua merum atque mixtum habent imperium, deformatiſſimam adhuc reliquerunt. Quid enim vel excuſare vel excogitare verum aut veriſimile poſſunt, quib⁹ non vel Rex vel Cæſar, non populus, non clerus, non generalis Synodus, non tota denique Eccleſia dicere poteſt, Cur ita facis? quid, inquam, prætexere poſſunt, quod eis ſibi ſuiſque reformandis moram vel remoram tandiu fecerit? Et* (NB) *tamen ſub ſole major malorum omnium licentia, clamor, impunitas, ne dicam infamia & impudentia? Talis ſanè ac tanta, ut nemo credat, niſi qui viderit, neget nemo,*

niſi qui non viderit. Subjungit, poſſe ſe inde ab Hieronymo querimoniam & quidem perpetuam, texere. Satis tamen habet produxiſſe teſtimonia ætatis proximæ, S. Bernhardi ſcilicet, Baptiſtæ Montuani, Volaterrani, Adriani VI. Cardinalium Pauli III. & eorum ipſorum, qui Concilium Tridentinum inchoarunt. Negatque, Pontificem Pium V. Galliam etiam deformem nimis reformare, nutantem continere poſſe, *niſi juxta nomen ſuũ ſua primùm piet ac repurget, juxta cognomen & generoſiſſimum genus ſuum, ſuis primum, quod eſt in proverbio, medeatur, & taxas illas αἰσχροκερδίας nomine multis meritò maledictis multorum taxatas, reliquámque Cameræ Cancellariæque Apoſtolicæ nihil minùs quàm Apoſtolicam, quàm Paulinam aut Petreiam negotiationem nundinationémque, quaſi quoddam Augiæ ſtabulum tandem vel repurget.* Idem præfatione graviſſima ad Cardinalem Carolum Lotharingum, Operibus, quæ ſuperſtes adhuc edidit, præfixa, non tam orat, quàm tonat in Pontifices, Cardinales, Epiſcopos, miſſo prædicandi ex Dei verbo munere proprio, alia omnia agentes. *Quales quæſo,* inquit, *in iſtis, quibuſcum mihi negotium eſt, Chriſti vices, quàm imaginaria diſcipulorum ejus hæreditas aut ſucceſſio, in eas modo res quas illi non poſſidebant, ne ſomniabant quidem, involare, in latifundia, aulas, caſtra, ſatrapias, palatia: quas verò res ſic iidem curârunt, ut prope ſolas curâſſe videantur; doctrinam, orationem, ſacra myſteria, in ea iſtos non ſuccedere, aut quaſi non ſucceſſerint, eas nunquam ne per ſomnium quidem procurare?* Talis ſcilicet ſucceſſio eſt, à Pontificibus tantopere jactata! Claudit verò: *Eant ergò, & Chriſti vicarios & Apoſtolicos ſe jactent, qui ſuas nunquam diœceſis inviſunt, neque Cathedras inſcendunt, ac nec inſcendere quidem poſſunt, immaniſſimi Eccleſiarum hodie magis incubatores, quàm ovilium excubitores.* Hæc ex Eſpencæo Doctore Pontificio percelebri, quem Bellarminus *Tom.* 1. *Indic.* 1. in *Auctoribus Romanæ Eccleſiæ* refert; quique in Epitaphio Pariſiis in marmore, in

æde

æde ſacrâ Coſmæ ac Damiani, inſculpto, vocatur *Theologorum hujus Seculi princeps, & à Rege Chriſtianiſſimo Franciſco I. Melodunum, Henrico II. Bononiam, Franciſco II. Aureliam, Carolo IX. Poſſiacum Religionis componendæ ordinandæque nomine, inter primos auguſtiſſimi Galliæ Regni Proceres, partim Legatus, partim orator de re Chriſtiana ſanctiſſimè doctiſſiméque diſceptâſſe* dicitur; quique etiam Paulo V. familiaris & chariſſimus fuiſſe fertur, occaſione iſthac, extra locum repræſentanda potiùs, quàm omnino negligenda duxi.

CCXXII. An verò Eſpencæi hujus piis ſalutaribúſque conſiliis morem geſſiſſe Paulum conſtat? Nihil certè minùs. Eccleſiam enim adeò non reformavit, ut deformare etiam perrexerit. Inter altiores ſcilicet ejus curas erat, Parricidas Regum defendere: poteſtatis ſuæ malis artibus hactenus quæſitæ periſtromata dilatare: dies feſtos jubilæos agitare: Cardinalem Carolum Boromæum, Archiepiſcopum Mediolanenſem, de quo magna Carolus Torniellus Italus, crepabat; in Sanctulorum; & Ignatium Lojolam, famoſum Sophiſtorum regulum non in Sanctorum quidem, at Beatorum tamen (ut noverint ita Ignatiani, ſuum Ignatium licet minimè *Sanctum, Beatum tamen*, in terra ſcilicet, at non in Cœlo, in quod nemo non ſanctus intrare poteſt, habendum fuiſſe) numerum referre: in Exquilini montis area Pacis columnam magnis ſumptibus erigere: & ſi quæ alia ejuſmodi ſunt, oculiferia proferre. *Paulus V. Eccleſiæ non reformator, ſed deformator.*

CCXXIII. Quàm ſe in componenda de gratiæ auxiliis & libero arbitrio controverſia, Jeſuitas inter & Dominicanos acerbiſſimè agitata, Palæmonem ſegnem idem Paulus geſſerit, ſupra diximus. Neque viriliorem animum geſſit in componenda vel decidenda de Conceptione B. Virginis Mariæ, maculatáne peccato, an immaculata fuerit, controverſia, quæ antehac graviter Sathanicis etiam Bernæ A. M. D. IX. Wigando Wirtio Dominicano ſecundas *Controverſias de auxiliis gratiæ & conceptione Mariæ definire non eſt auſus.*

poſt

poſt Diabolum partes in ſcena tractante, artibus interve-nientibus; at Paulo Pontifice, inde ab A. M. D. C. XIV. ad A. M. D. C. XXI. uſque graviſſimè Eccleſiam Romanam exer-citam habuit, quando motus impetuoſiſſimi à conflictan-tibus Dominicanis & Franciſcanis denuo ſuſcitati, univer-ſam inprimis Hiſpaniam non concuſſerunt duntaxat, ſed in anceps etiam diſcrimen conjecerunt. Hiſtoriam fusè deſcripſit Lucas Waddingus, Hibernas Minorita, Anto-nii à Trejo, Epiſcopi Carthaginenſis & Minoritarum Ge-neralis, hac ipſa in cauſa Romam miſſi Theologus. Res eò proceſſit, *ut tota ferè*, verba ejus refero, *arſerit in diſ-ſidii incendium Hiſpania.* An verò medicam malo huic ma-num Paulus adhibuit? Miſeratus ſcilicet ſortem Hiſpaniæ Die VI. Julii A. M. D. C. XVI. Apoſtolicum edictum ſtrinxit, & emiſſa die XII. Septembr. A. M. D. C. XVII. Bulla Sixti IV. Concilii Tridentini, & Pii V. ſanctiones, conſtitutionesſ-que innovavit, omiſſaque ſententia deciſiva quæſtionis dubiæ, id unum prohibuit, ne in cœtibus publicis aſſera-tur, B. Mariam virginem in peccato originali fuiſſe con-ceptam. Poſt multas deinceps Legationes à Rege Philip-po Romam expeditas, definitionem quæſtionis inſtantiſ-ſimè flagitantes, nihil effici potuit; manſitque Paulus ad mortem uſque ita in negotio eo ſuſpenſus, ut quamvis, Waddingo teſte, interior ejus ſenſus in Dominicanorum partes flexerit, certi tamen quidpiam, alterutrius partis metu, pronuntiare non ſuſtinuerit. Cúmque eò mortuo non quieviſſent, ſed magis etiam in Hiſpania æſtuâſſent turbæ, Gregorius XV. die XXIV. Maji A. M. D.C. XXII. edita bulla decretum Pauli ampliavit hactenus, *ne quiſquam etiam in ſcriptis & ſermonibus privatis audeat aſſerere, quòd B. Virgo in peccato concepta ſit, exceptis, quibus à Sede Apoſtolica fuerit hoc ſpecialiter indultum. Ita tamen, ne novo hoc decreto opinioni il-lorum, qui maculatam conceptionem aſſerunt, præjudicium infe-*

Motus in Hiſpania ob poſteriorem excitati.

Gregorii XV.

ra-

ratur. Literis ſimul ad Philippum IV. exaratis, rationem nondum deciſæ quæſtionis hanc Papa reddidit: *quòd nondum æterna Sapientia Eccleſiæ tanti myſterii penetralia patefecerit.* Sic igitur conceptionis maculatæ aſſertores, hactenus loquaciores cicadis, ad ἐχεμυθίαν redacti, & in ranas Seriphias commutati ſunt. Mox tamen XXII. Julii Gregorius etiam Dominicanis os ſublitur us, nova conſtitutione per formam indulti non aliis, quàm Dominicanis, permiſit, *ut inter ſe duntaxat, & non inter alios & cum aliis, & in privatis colloquiis poſſint differere & tractare de materia conceptionis B. Virginis:* quod in priore decreto omnibus affirmativæ ſententiæ tutoribus erat interdictum. Imitatus hic planè eſt Gregorius ingenium illius meretricis, quæ, dum amaſiorum ſuorum uni arriſit oculis, alterius manum apprehendit preſſitque, utrique ut ſatisfaceret. Demum Alexander VII. Cardinalis Pallavicini ſtudiis, uti putatur, concitus, veteres Pontificum ea de re conſtitutiones innovatas, *& Alexandri VII. de eadem definitiones.* gravioribus pœnis conſtitutis, arctiùs adſtrinxit. Extat ejus Bulla D. VIII. Dec. A. M. D. C. LXI. vulgata, in qua ita aſſerit, B. Virginem *prævenıente Spiritus S. gratia à peccato originali præſervatam*; ut ſimul in gratiam Dominicanorum vetet, ne quiſquam tenenti opinionem, quòd B. Virgo cum peccato originali concepta ſit, hæreſeos crimen impingat, *cùm*, inquit Bulla, *ab Eccleſia Romana & ab Apoſtolica Sede nondum fuerit hoc deciſum, prout nos nunc minimè decidere volumus aut intendimus.* Ita controverſiam per quinque ferè Seculorum decurſum acriter adeò, multáſque per triſtes tragœdias agitatam, nondum Alexander decidere voluit vel intendit. Cumque Sixti, Pii, Pauli, Gregorii, Alexandri hi ſupremos ſe fidei in Eccleſia militante judices haberi voluerint: vel lumine Spiritûs S. caruerunt; vel Spiritu ſoporis percuſſi; vel, quod verius eſt, gravi metu devincti fuerunt; ne ſcilicet ſive Dominicani, quorum in

 Hiſpa-

Hiſpania maximè ob demandatum iis officium inquiſitionis potentia ingens eſt; ſive Franciſcani, iiſque hac quidem in cauſa conjunctiſſimi, Jeſuitæ, Regibus & Principibus univerſis, Pontificique etiam ipſi non tam venerabiles quàm formidabiles, deciſione qualicunque offenſi Pontificiæ poſthac aſſerendæ & ſuffulciendæ Monarchiæ deeſſent, partéſque, quas ſtrenui adeò hactenus egerunt, deſererent. Hanc ſcilicet ob cauſam Auſonius Præſul hic Eccleſiæ ſuæ tamdiu dormivit, & Gregorii ſeu Vigilantii ipſi Dormitantios; Alexandri Therſitas egerunt. Effeceruntque, hac ſive ſocordia, ſive aſtutia, ut immaculatæ conceptionis aſſertores Jeſuitæ longius progreſſi, ſequenti quarto poſt Bullam Alexandri VII. editam die, puta d. XII. Dec. A. M. D. C. LXI. Pariſiis in Collegio Claromontano hanc theſin pro aſſertione Catholica venditaverint: *Quid non potuit Dei mater electa? Non tantùm plures circumſtantias incarnationis probabiliter meruit, verùm etiam maternitatis executionem.* Quam novitiam hæreſin meritò alii ſtatim traduxerunt.

Nova tempeſtas adverſus Eccleſiam à Jeſuitis per Ferdinandum Archiducem Auſtriæ excitata.

CCXXIV. Eodem Paulo Pontifice, conſiliis de propaganda fide novis Romæ cuſis, turbatum Æolis Jeſuitis, Germaniam univerſam graviſſima tempeſtas corripuit, & pertinaci bello triginta annorum tantùm non conſumpſit. Jeſuitæ ſcilicet, in generis humani perniciem nati, in gratiam heri ſui Pontificis, iterum poſt Carolum V. contra Eccleſias Reformatas bello experiri decreverunt, tentaturi alia via, an pridem cupitis potiri queant. Nacti autem furori ſuo idoneum inſtrumentum ſunt Ferdinandum, Auſtriacæ Archiducem, inde Regem Bohemiæ, & poſt Imperatorem etiam, quem ſolitis artibus ſuis, & religionis calumnia conſiliis ſuis innectere voluerunt. Initium facere à Behemia placuit. In ea regnante & imperante Rodolpho II. A. M. D. C. IX. Evangelici ſeu Ordines ſub Utraque,

Occaſio ejus fuit favor Rodolph: II. erga Eccleſias Bohemicas.

re-

reclamantibus licet Papa, factione Hiſpanica, & Conſiliariis nonnullis, Jeſuitiſmo infectis, & fidem, quam Hungaris & Auſtriacis ad Matthiam fratrem deſciſcentibus, eidem Rodolpho illibatam ſervaverant, plenam religionis libertatem, Majeſtaticis ab Imperatore eodem litteris confirmatam, & ad eaſdem obſervandas ſucceſſoribus etiam in Regno obſtrictis; adepti ſunt. Creati quoque, eodem Rodolpho conſentiente, ſunt Libertatis Religioſæ tutores & conſervatores, compoſita rite ſacra, denique inter Ordines *ſub Utraque* & ſub *Una ſpecie*, hoc eſt, Evangelicos longè plures, & Pontificios paucos, de mutua pace amicè ſolenniterque tranſactum fuit: nequicquam reſiſtentibus tribus Jeſuitarum pullis, Popel de Lobkowitz, Regni Cancellario, Guilhelmo Slawata de Chlum, & Jaroslao de Matinitz Smeczansky, adverſus quos ſi turbare quandoque animum inducerent, proteſtatio Ordinum ſub Utraque edita, tabulis Regni, Rodolpho concedente, illata, inter privilegia aſſervata fuit, ea lege, ut unà cum cæteris Regni privilegiis à Rodolphi ſucceſſoribus juramento ſolenni confirmentur. Atque tanta mox Evangelicæ religionis amor & confeſſio incrementa habuerunt, ut vix centeſimus diverſarum partium inveniretur ampliùs. Meditabatur idem Imperator & Rex Bohemiæ Rodolphus ſuperſtes adhuc *Ordinem pacis*, pro conſcientiarum libertate aureæ torquis inſigni condecorandum; ad cujus ſocietatem Reges & Principes Evangelicos & Pontificios etiam invitare conſtituerat. Cumque improles fratris Matthiæ ſimiliter improlis, nec non Ferdinandi Archiducis cleri Pontificii à nutu pendentis utriuſque, adeoque libertatem eam poſt mortem ſuam concuſſuri, ingenium ſuſpectum haberet; Ferdinandi fratrem Leopoldum, Epiſcopum licet Paſſavii, at civilis animi fidem facientem, boniſque conſiliis obtemperaturum, adoptare ſimul jam deſtinaverat.

 CCXXV. Cæ-

Rodolphus acie victus moritur.

CCXXV. Cæterùm ipſa hæc halcyonia ſequentium motuum quin & horrendæ deinceps tempeſtatis præſaga fuerunt. Concurrentibus enim A. M. D. C. XI. infeſtis Rodolphi & Matthiæ ſignis, hujus exercitus acie ſuperior tantum Rodolpho mœrorem attulit, ut è vivis ſtatim exceſſerit. Ita Matthias faſces capeſſens, de ſucceſſore ſolicitus & ipſe A. M. D. C. XVII. patruelem ſuum Ferdinandum Ordinibus paucis tempore meſſis collectis, & tantùm non invitis obtruſit: cui in Moraviam ſecedenti Jeſuitæ Olomutii arcum triumphalem erexerunt, illique inter alia ornamenta Inſignia Auſtriaca unà cum alligato catenæ hinc Bohemico Leone, inde Moravica Aquila, appinxerunt. Sequente etiam anno Molzheimii Alſatiæ prodiit ex recens fundata Jeſuitarum Academia libellus, in cujus dedicatione Sodales Leopoldum, Academiæ fundatorem, ad igneum adverſus Evangelicos Zelum concitârunt exemplo Fratris Ferdinandi, qui, inquiunt, *utut hæreticis in Bohemia ſub coronationis horam pro more juramentum præſtiterit, priùs tamen in Sacrario Eccleſiæ depoſuerit, nihil ſe unquam hæreticis in Eccleſiæ fraudem conceſſurum.* Rebúſque & experiundo conſtitit, Ferdinandum Evangelicis ore, Papæ verò corde juràſſe. Statim enim initio Regni ejus homines nefarii, conſultores peſſimi, id unum operam dederunt, ut literas Majeſtatis convellerent, libertatíſque adeò in religione conceſſiones illas, ſi non data fide ſanctas, certè ingenti ſubditorum pretio redemptas, cuniculis ſubruerent, denique injurias injuriis cumulando patientiam Ordinum fatigarent: qui tandem inconſulto impetu abrepti, vi tamen proteſtationis jam A. M. D. C. IX. adverſus turbatores pacis editæ, Smeczanium & Slawatam ſupra dictos, unà cum Philippo Fabricio, technarum omnium conſcio, è feneſtris arcis præcipites dederunt; & mox d. XXIII. Maji, A. M. D. C. XVIII. Jeſuitas, ceu malorum omnium Architectos,

Matthias ſucceſſor improles Bohemis Ferdinandum ſucceſſorem obtrudit.

Ordines Regni turbatores Pacis conſiliarios Pontificios & Jeſuitas compeſcunt,

ctos, Regno proſcripſerunt. Id verò, vigore licet literarum Majeſtatis attentatum, Cæſar Ferdinandi & Henoticorum, ſeu Ligiſtarum inſtinctu, injuriam læſæ Majeſtatis interpretatus armis vindicare ſtatim ſtatuit. Neque ſegniores Ordines defenſionem parant, Moravis ſtatim & Sileſiis, quòd religionem communem peti cernerent, in Bohemorum partes concedentibus. Interim Matthias fato functus, & ſpreto Ferdinando, in ejus locum Fridericus Elector Palatinus Rex Bohemiæ electus eſt. Atque tum demum

& Fridericum Palatinum Regem eligunt.

manſit alta mente repoſtum
Judicium Paridis, ſpretæque injuria formæ.

Mox enim Bohemi à Ferdinando & Henoticis, Duce Maximiliano Bavăro, victi, Praga Metropolis capta, Rex novus pulſus, denique panico terrore perculſi omnes ſunt. Fidem victor continuandæ libertatis Bohemis, Moravis & Sileſiis, ut faciliùs univerſos ſub jugum mitteret, ſanctè promiſit, ſed mox penitus idem deſtituit. Statim enim atrociſſima inſecuta perſecutio Evangelicæ religioni panolethriam attulit.

Inde bello victa Bohemia Ferdinando ſuccumbit.

CCXXVI. Juvabit autem novæ & horrendæ Bohemorum perſecutionis μεθοδείαν novam cognoſcere. Neque enim eodem, quo in Anglia, Gallia, Belgio, modo rem aggredi placuit, experientia ſcilicet edoctis, *fortiores illas purgationes*, ſanguinis innocentis effuſiones Cainiticas, vivicomburia Huſſitica & Hieronymiana, præcipitationes in fodinas Cutenbergenſes; *ad hæreſeon morbos pellendos hactenus adhibitas, parùm profuiſſe. Tentandum eſſe jam, utrum commoda diæta* (ſic loquebantur contemptim, cùm Eccleſiis paſtores, uxoribus maritos, parentes liberis, bona ſingulis eriperent, & miſeram vitam poſtea ſuperpondii loco, nullo juris proceſſu, ſed per impios cruentóſque milites ſpoliatis, longóque & tetro carcere maceratis vel adimerent;

Nova methodus, qua ex Bohemia religionem veram Jeſuitæ profligârunt.

rent, vel in exilium, quod *Diætam* vocabant, expellerent) *curari poſſint. Hæreticos itaque non mortibus afficiendos (quibus illi tanquam martyriis exultarent) ſed aliis viis fatigandos, & ad obedientiam reducendos eſſe. Proinde & odioſum illud ac durum nomen Inquiſitionis in mollius Reformationis commutandum eſſe.* Hoc decretum in ſecreto ſacroque Conſilio Romæ A. M. D. C. XVII. inter medios belli apparatus initum concluſumque eſſe, certis indiciis poſt innotuit, & eventu ipſo comprobatum eſt. Hiſpanus certè nonnemo, clarum per flagitia nomen adeptus, Martinus de Huerda, palam gloriari auditus eſt, cùm nuntium de victis Bohemis Viennam advolâſſet, authorem ſe Cæſari fuiſſe, ut promiſcuis adverſus hæreticos cædibus ſæviret, & internecione univerſos deleret; at reſpondiſſe Cæſarem: *Datam jam eſſe per Bavariæ Ducem Bohemis fidem: neque tamen defuturos modos, quibus hæreſis & rebellandi libido gentis efferæ retundatur.* Primò igitur omnium imbelles Anabaptiſtas, nullis in mundo præſidiis innixos, proſcripſerunt; inde Evangelicos variis artibus aggreſſi, ſenſim eos tum nimiis exactionibus, tum oppreſſionibus, promiſſis, minis, etiam tormentis, carcere, partim ad apoſtaſiam, partim ad fugam & exilia compulerunt: talíque, ſi Diis placet, *diæta* univerſam Bohemiam, Moraviam & Auſtriam poſtliminio Romano Pontifici ſubjecerunt: non tam Diocletiani, Maxentii, Philippi Hiſpani, Caroli IX. leoninas meras, quàm Juliani Apoſtatæ vulpinas cum leoninis mixtas artes imitati. Hiſtoriam vir doctiſſimus & integerrimus, teſtis αὐτόπτης, hiſtoriæ perſecutionum Bohemicarum author, *cap.* 45. 46. *&c.* narravit: qui meritò *cap.* 107. his verbis hoſtibus, diœta ſua Bohemiam reformantibus, inſultavit; *Egregiam verò laudem & ſpolia ampla retuliſtis, ô animarum lenones! Gregem Epicuræorum effeciſtis, qui ollas ſectantes, ob cucumeres & pepones, & porrum, & cæpas, Ægypti mancipia fieri ſuſtinuerunt.*

Quin

Quin atheiſmi ſemine conſeviſtis corda hominum, pleriſque jam nihil credentibus; & ne quid conſcientiam opio veſtro ſopitam remorderet, omnem Dei cultum ſublatum, cupientibus. Si mitiùs loquamur: ecquid lucri, ut homines vos mentiri adigatis? An enim omnes illos, quos novum veſtrum Catholiciſmum profiteri coëgiſtis, veſtrates eſſe confiditis? Removete, quæſo, ab altera parte aurum & illecebras, ab altera gladios, eculeos & alia crudelitatis inſtrumenta, conſcientiarúmque libertatem reſtituite: quàm ſeriò veſtra ſint amplexi, mox videbitis. Si igitur pſeudoamicus eſt, qui alterius fortunam ſequitur, non animum; Vos cur tam ſtolidi eſtis, ut vobis tantopere de iis, qui aſſentandi ſolum gratia, aut coacti, veſtræ victoriæ fortunam ſequuntur, gratulemini? Faſtus Babylonicus ſtimulat vos, ut quacunque ratione allecti vel adacti ad adorandam auream veſtram ſtatuam populi, & nationes, & linguæ veſtrum ſonum tibiæ, citharæ, ſambucæ, nablii, & omnium inſtrumentorum Muſicorum audiant; Vos autem vino ſcortationis inebriati, ſecuriùs, & in majori ſpectantium ac plaudentium numero, jucundiùs conſuetas choreas ducere poſſetis. Sed bene eſt, quòd adventare ſcimus tempus, quo vocem Citharœdorum & Muſicorum in te, ô Babylon, ceſſare faciet Dominus.

CCXXVII. Nunquam majori in diſcrimine poſitæ erant res Evangelicorum, quàm poſt illam cladem Bohemorum. Jeſuitæ enim jam quaſi parta de univerſa Germania, imò omnibus Evangelicis, victoria inſolentér triumphârunt, ac nil niſi cædes Proteſtantium, hæreticorum excidia ſpirârunt. Auſúſque eſt eorum alimonia, ſervitio, cultu, omnibus externis infectus & conductus flagitioſiſſimus Grammaticus, Gaſpar Schoppius, (ſive ut ſe Italice appellari maluit, Scioppius) vibex & macula ſuæ gentis, ex Palatinatu quippe ſuperiore Neogora oriundus, ob ſcelera Altorfi patrata ad apoſtaſiam prolapſus, furioſus Alaſtor, & *vivorum cerberus* meritò à Theodoſio Berenico, (quod ſibi nomen integerrimum pectus, Ma-

Anceps inde Eccleſiæ Evangelicæ ſtatus maximè.

Scioppius claſſicum belli ſacri canit.

thias Berneggerus, qui Claſſicum belli edita tuba pacis doctiſſimè diſcuſſit; induerat) dictus, ſacri belli claſſicum canere, Proteſtantium omnium ferale excidium promittere, ipſiſque adeo Regibus & Principibus Evangelicis (*Claſſis pag. 4. & 56.*) reſtim patibulumque minari, ipſe furcifer potius à reſtione collare, & ſi quid pejus, promeritus, quamcunque etiam ſibi ex ſanguinarii dogmatis diritate aſſerta, & portentoſis mendaciis, vel opimam Epiſcopen, vel purpureum etiam galerum receperit: qua ſpe adeò miſer defraudatus eſt, ut extrema ſenecta ſcriptis Patavio, ubi præ Jeſuitarum, proditorem poſt irritam proditionem flagrantiſſimo & internecino odio proſequentium, metu deliteſcebat, Leidam exaratis literis, ad Evangelicos reditum obtulerit, rejectus apoſtata contemptúſque ob vanitatem meritò. Sed & Pontifex ipſe Paulus, invaleſcente Ferdinandum inter & Fredericum bello, univerſo per Italiam clero bis ſex decimas, unas in monaſteria, collegia, Eccleſias, &c. alteras in perſonarum eccleſiaſticarum reditus; in belli imminentis ſumptus imperavit; atque eodem Italiæ exemplo reliquum etiam clerum in aliis regionibus ad largiendum impulit, ad ſacerrimúmque ita bellum, claſſico veluti cantato, conclamavit.

Paulus Papa ex decimis Italia, aliarúmque regionum bellum ſuſtentat.

Palatinatus & univerſa Germania calamitas.

CCXXVIII. Ex Bohemia translatum bellum eſt in Palatinatum, qui brevi totus, deſerto ignavia, an fide mala dicam, amicorum communem cauſam deſtituentium in felice exitu, Friderico, in Cæſaris poteſtatem redactus, colla jugo Pontificis ſubdere juſſus eſt. Excepit paſſiva gentium populorumque defectio, & pauci exilium pati, quàm veritatem ſemel agnitam abnegare maluerunt. Reformatis in ordinem redactis perſecutio ad Lutheranos etiam, ſeu otioſos calamitatum præteritarum ſpectatores, ſeu Cæſareanorum etiam moliminum incautos, & ſeductos à cerebroſis & implacabilibus, in Schola crucis non

edo-

edoctis, publicíque commodi moratoribus Theologis nonnullis, ſatellites, penetravit. In eo ſcilicet Cæſareanorum conſilia ſteterant, ut Germania univerſa ad domus Auſtriacæ, Pontificis verò inprimis Romani obſequium reduceretur. Hinc ingens illud & pertinax tricennale bellum inteſtinum Germanicum, in quo plus ſanguinis fuſum, quàm aquas Danubius, Rhenus & Albis volvit: hinc miſerrima florentiſſimarum Provinciarum vaſtitas. Intra unum certè Magdeburgum Tillius triginta hominum millia & ampliùs obtruncata in Albim conjecit, ipſámque urbem vetuſtiſſimam & ampliſſimam funditus evertit. Hoc primum trophæum fuit, quo reliquæ civitates, præſertim Norimberga, Auguſtá, Ulma, Ratisbona, aliæque admonerentur, quid in ſecreto de propaganda fide conſilio concluſum ſit. Acceſſit ad depopulationes promiſcuas, in quibus pari ſorte amici & inimici premebantur, edictum Cæſareum, die VI. Martii A. M. D. C. XXIV. promulgatum, altioris planè indaginis, quo Proteſtantibus, ut bona Eccleſiaſtica dignitatéſque inde à Pacificatione Paſſavienſi, annorum ſeptuaginta quinque intervallo medio occupatas, clero Pontificio reſtituant, ſeverè injunctum. Denique ita fortuna Pontificiis lenocinante, ſic omnia gerebantur, ut Proteſtantium omnium jugulum peti nemini ampliùs ambiguum eſſet. Rebus ita inclinatis conclamatíſque, ſuſcitavit Deus ab Aquilone feliciſſimum fortiſſimúmque libertatis Germanicæ Vindicem, Guſtavum Adolphum, Suecorum Regem, qui, ceu fulmen quoddam ab ultimo Septentrione, admirabili celeritate univerſam victoriis ſuis Germaniam peragravit, ac omnia Jeſuitarum & homicidarum Papalium conſilia, tot annorum conatus machinationéſque repente disjecit & irrita reddidit. Duabus victoriis, ad Lipſiam una, altera ad Lutzenam, ita Henoticorum ferocia domita eſt, ut non modò Proteſtantium partes

Ferdinandus à Proteſtantibus bona eccleſiaſtica repetit.

Conclamatis rebus Deus velut è machina ſuccurrens, Guſtavum Adolphum ſubmittit.

qui Henoticis domitis Eccleſiam feliciter adjuvat,

ſuperiores evaderent, ſed ipſi etiam Papiſtæ de ſumma rerum periclitarentur. Immenſi operis utique eſſet, omnes recenſere victorias, quas invictum Dei robur ex eo tempore Evangelicis indulſit. Quem verò funeſtiſſimum iſthoc bellum exitum habuerit, in loco, quantum inſtituti ratio exiget, exponere haud ſuperſedebimus.

Laniena in Valle Telina adverſus Evangelicos patrata historia terribilis.

CCXXIX. Non diſſimulanda hic videtur terribilis laniena Volturenenſis, in valle Telina, Canis ſeu Griſonibus obnoxia, à Pontificiis adverſus Evangelicos d. IX. X. &c. Julii A. M. D. C. XX. infandum in modum patrata. Litigaverat diu Provincia, quos penes Vallis jus & dominium ſtet. Lite ad Rhætos delatâ, dederunt illi Recuperatores, quos cauſa & religio Evangelicis æquiores fecit. In Recuperatorio judicio Pontificii, cædis ac turbarum convicti, carcere, exilio, tormentis, ſecuri pro merito multati ſunt. Ancipiti motu, plures mortis metu in proxima Mediolanenſis ditionis oppida profugerunt; ibique cum exulibus ſæpe congreſſi, odio religionis, deſperatione, inopiáque ad audaciam accenſi, in partes traxerunt Papanos, Vallis incolas, tandemque vi atque armis agendum, & ſacrorum novitatem inuſitato etiam modo abolendam ſtatuerunt. Suaſor authórque conſilii erat Jacobus Robuſtellus, equeſtris nobilitatis homo; complices præcipui Antonius Paravicinus, Sondrienſis Archipreſbyter, Johannes Guizardus, Johannes & Franciſcus Venoſtæ, qui ſicarios pleroſque veneficiis, homicidiis, furtis, perjuriis infames, ex ditione Mediolanenſi, Veneta, Tridentina conduxerunt. Cum tali manu Robuſtellus, qui ſuper inſitam naturæ ferociam, damnationis memoria, & inſtauratæ religionis odio abripi ſe paſſus eſt, Vallem Telinam ſubitus irrupit; & cuncta ferro, ſanguine, igni miſcuit. Puſcianum Caſtellum opportunè ſitum, ſimul tranſitus Alpium milite inſedit, atque inde expedita manu

nu Tiranum proceſſit, ibiq́ue Evangelicos pleroſque inermes oppreſſit; cæteros ad mutandam religionem pavore coëgit; Urbis Præfectum, Rhæticæ gentis & Provinciæ procuratorem inelementer ad laqueum damnavit. Poſt Carolus & Azo Beſtæ ſeu beſtiæ centuriones, diverſos Provinciæ aditus invadunt. Carolus Tilio oppido improviſo impetu occupato in Templo Evangelicos interceptos inopinanter horribiliter trucidavit. Quidam in campanile profugi fumo flammáque ſuffocati ſunt. Sanctitas Templi inviolatos non ſervavit; nec miſericordiæ locus ullus, quamvis ſupplices palmas tenderent. Inde Antonius Paravicinus Morbergum, Bertennum, Caſpanum, Mantellum, Tropanum, & proxima quæque loca partibus adjunxit. Lœtus his cladibus Robuſtellus, tota Valle potititus: ad Sondrium, urbem primariam, vi vel terrore ſubigendam ducit. Advenientem Pontificii prompti excipiunt: Evangelici ceu alterum Buſiridem pertimeſcunt meritò. Statim igitur iis promiſcuè mortem diram acerbámque inflixit; implacabili ferocia eorum bona diripuit, ædes diruit aut incendit, parentes occidit, liberos conjuges ſeu ejecit, ſeu cladi implicuit, matres ab extremo complexu liberorum avulſas immaniter trucidavit. Sub adventum ejus nonnulli, ut barbaram crudelitatem effugerent, in montes ſeſe abdiderant. Obſcuritas latebrarum paucos texit: cæteri flebiles inopéſque cæſi ſunt. Ita Robuſtellus in exigua adeò Provincia quingentorum (inter quos ne Pontificiis quidem, qui à diræ immanitatis ſcelere abhorrentes in ejus ſocietatem non venerunt, pepercit) ſtrage edita, Vallis Telinæ præfectus, receptus, advocatis tandem Mediolano Iberi cohortibus patriam inſuper turpiſſimè prodidit, & vindicum juſtiſſimorum hac quidem in terra manus effugit. Si rabiem ſævitiámque latronum ſpectes, præteritorum temporum omnium cru-

delitatem laniena hæc pluſquam tartarea longo poſt ſe intervallo reliquit. Multi pulvere tormentario ori intruſo accenſóque perierunt miſerè: infantes ex matrum uberibus pendentes transfixi: corpora defunctorum ex ſepulchris extracta, canibus & feris lanianda expoſita ſunt: denique nullum crudelitatis efferatæ genus Cyclopes hi, Hiſpanicis & Jeſuiticis follibus inflati, intentatum infectúmque reliquerunt. In cæſorum cenſu fuerunt Bartholomæus Marlianus, Joh. Baptiſta Mallerii, Antuerpianus, Belga, (cujus caput amputatum, venter apertus & viſcera extracta ſunt) Petrus Danzius, Franciſcus Carolinus, Antonius Baſſius, verbi Divini præcones; Bartholomæus ac Nicolaus Paravicini, juris utriuſque Doctores; Andreas Enderlinus, Rhætorum omnium nomine Tilii, & Johannes à Capaulis Tirani Præfecti: taceo plures præcipuæ nobilitatis & dignitatis viros, qui per Chriſti & Evangelii cauſam particidarum immaniſſimorum piaculares victimæ facti ſunt. Celebratáque inprimis eſt fœminarum, quas ad necem latrones depopoſcerunt, mira conſtantia: ac inter eas Annæ de Liba, quæ Antonelli Crotti de Schio, Vicentini, ob religionem apud Volturenos exulis, uxor, in monte comprehenſa, filiolam bimeſtrem in ulnis geſtans, religionem mutare juſſa, intrepidè id abnuit, & filiolæ lactandæ gremium aperiens, pectoréque denudato ſic latrones allocuta eſt: *Agite, corpus vobis ſiſto, quod occidere poteſtis; animam occidere non poteſtis: hanc in manus tuas, Chriſte Soſpitator, commendo.* Nec mora: Filiam in ſinu affixam habens, ſclopeto occiſa, & quatuor in partes diſſecta fuit.

A clero & Pontifice illa defenditur & probatur.

Peracto inauditæ atrocitatis ſcelere non tantùm literis ad Epiſcopum Curienſem exaratis de læto ſucceſſu magnopere gloriati, illud *una ſanta reſolutione, & una honorata intrapreſa*, hoc eſt, *ſanctam reſolutionem & honorificum facinus* inſignire non erubuerunt: ſed etiam *Rationes & motiva con-*

ſilii

ſilii ſui contra hæreticos initi vulgare auſi, putidiſſimis mendaciis & calumniis turpitudinem deteſtabilis maleficii obvelare conati ſunt. Quin & Romam miſſus Pater Ignatius Capucinus, tum lætum Pontifici Paulo ob exciſos ferro flammáque hæreticos nuntium laturus, tum Curienſi Epiſcopo Volturenam Pontificia authoritate & opera conciliaturus. Non probari ſibi violentiam, tum Paulus ſimulâſſe dicitur. Sed paulò poſt Jacobo Paribello, Paravicino, Archiepiſcopo Sondrienſi, Sacrificulo Caſponenſi non tam violentiam exprobravit; quàm violentiam ſe inſcio & inconſulto ſuſceptam: minimè eam diſſuaſurus, dum in conſcientiam ſceleris admiſſus eſſet. Reſponderunt Cyclopes, non tam ſe conſcientiam Pontificis reformidâſſe, quàm metu anxios, ne per Cardinales Gallis & Venetis addictos ſecretum vulgaretur, ſeorſim negotium agitâſſe. Sed & Horatius Taurellus, Volturenus, Jeſuita, ad Leopoldum Archiducem Auſtriæ miſſus, ſacram iſtam carnificinam utilitatis publicæ, religioniſque velo tegere conatus eſt. Ne non Circæis Romæ veneficiis excantatos, non tam ſub ferarum figura humanam mentem, quàm ſub humana ſpecie tetras peſtiferáſque belluas tegentes, ad audendum inexpiabile ſcelus prorupiſſe, Eccleſiæ Romanæ hyperaſpiſtæ cauſſari poſſint.

CCXXX. Paulo V. die x. Octobr. A. M. D. C. XXI. mortuo, & anno ejus emortuali ejuſmodi eteoſticho: *MortVVs eſt VICe DeVs*, ſignato; Alexander Ludoviſius, Cardinalis & Archiepiſcopus Bononienſis, qui Gregorii XV. nomen ſumpſit, per viam adorationis, uti loquuntur, Papa electus eſt. Adhæſit ei fœmina quinquagenaria, verſipellis, & negotiorum peritiſſima, cujus conſiliis virilibus univerſum ferè Papatum, effœminatus ipſe adminiſtravit. Statim atque electus eſt, conſtitutionem *de forma eligendi Papam* edidit, qua, ut tacitis deinceps ſuffragiis

Gregorii XV. Papatus.

Formam eligendi Papa præſcribit,

Papa eligatur, ne innoteſcere Principibus, cui electores ſuffragium præbuerint, poſſit, ſanxit. Arte tum Chryſopoëtica, tum Theopoëtica uſus, ad quæſtuoſiſſimum τȣ̃ ἐκθειάζειν (liceat Herodiani voce uti) *Deificandi* artificium ſe convertens, per auream ἀποθεώσεως ſeu *canonizationis* (voce nova & barbara rem novam barbaram & impiam deſignare libuit) ſcalam in Cœlum Pontificium intulit non unum, ſed plures æternitatis candidatos, hactenus quidem *Beatos*, ſed non *Sanctos*; at nunc demum Gregorii opera ſeu factos ſeu declaratos *Sanctos*, puta Jeſuitas quatuor, Ignatium Loyolam, ſocietatis patrem, Franciſcum Xaverium (Indorum Apoſtolum illum, cujus mendacia & nugas Indis venditatas ex hiſtoria Chriſti Perſicè edita primus Ludovicus de Dieu produxit, ejuſque poſt indicio fœdos lapſus Brochmannus *Antopol. p.* 2432. *&c.* deduxit) Aloiſium Gonzagam, & Stanislaum Coskam; nec non Thereſiam Hiſpanicam, Carmelitarum diſcalceatorum matrem; Philippum Nerium, Congregationis Oratorii authorem; Iſidorum Agricolam, Hiſpanum itidem; Ambroſium Sonſedonium, Senenſem, & Jacobum Saloniomum, Venetum. Prodiit mox è prœlo Ribadeneiræ Jeſuitæ *Flos Sanctorum*, ex Hiſpanica in Latinam Linguam traductus, in quo non tantùm Sancti fixi, ſed etiam Extravagantes, ac inter eos etiam novitia iſthæc Numina novis Legendis honorantur. Parùm etiam abfuit, quin Garnettus etiam ſtraminea quadam impoſtura ſi non ad *Sanctitatem*, at certè ad *Beatitudinem* aſcenderet: eam ſcilicet commeritus, quòd in gratiam Romani Molochi non tantùm filios & filias, ſed Regem & Patriam per ignem ſulphureum transmittere conatus eſt. Et Thaſii quidem olim Deum Ageſilaum cùm facerent, non inſipidè homo naſutus retulit, ſi Deos faciendi poteſtatem habeant Thaſii, priùs ſeipſos Deos facerent, quàm alios Deificarent. Idem Gregorio, idem aliis Nu-

& Jeſuitas quatuor,

alióſque in Divorum numerum refert.

Numinum novorum architectis; qui nobis Ethnicæ & Ju-
daicæ Apotheoſeos editionem, auctiorem fortaſſe aliquo
modo, ſed neutiquam emaculatiorem vel emendatiorem,
lederunt, meritò regeſſeris.

CCXXXI. Sed forte non plane apotheoſi omni ca- *Ferdinandum collatione pecuniarum & copiarum adjuvat*
uit Gregorius, belligeri in Mavortis, ſiderati Numinis
ocum ſuffectus. Nam bella certè ciendi & alendi haud
lanè indoctum fuiſſe, hiſtoria prodit. Teſtis eſt Caro-
us Carafa *Comment. de Germ. reſtaur. pag.* 95. 96. Gregorium
unc non tantùm Ferdinando Cæſari ob exactum Regno
Bohemiæ Fridericum Optimum impenſè gratulatum eſ-
e; ſed eidem etiam in ſubſidium exercitus, & pecunias,
ć legiones duas, unam equitum, peditum alteram, Pe-
ro Aldobrandino Duce, ſummiſiſſe, & Bibliothecæ et-
am Heidelbergenſis nobiliſſimæ, à Bavaris ſpoliatæ,
lendidiſſimum munus ceu ſacri illius belli manubias à
avaro oblatas, & in Vaticani delubro paulo poſt ab Ur-
ano VIII. magno ſumptu ornatúque ſuſpenſas, dono
ccepiſſe. Galliæ etiam Regem Ludovicum XIII. ad bel- *Ludovicum XIII. adverſus Evangelicos,*
m Proteſtantibus inferendum accendere conatus eſt tum
iſtola privata ad eum ſcripta, qua hortatus eum eſt ad
itationem deceſſorum ſuorum, *qui Pontificum cohortatio-*
s non ſecus ac Dei juſſa venerati ſint: quámque his verbis
auſit: *Sequere, cariſſime fili, orbis decus, cæleſtia juſſa, effun-*
iram tuam in gentes, quæ Dominum non noverunt, ut æterna
iſericordiæ theſauros compares Majeſtati tuæ; (Epiſtolam in-
gram Gramondus *Hiſtor. Gall. lib.* IX. narrat) tum vulga-
per totam Galliam adverſus Evangelicos bulla, qua ad
cidium eorum fideles ſuos impulit: tum denique miſſo
onacho Hiſpano Franciſcanæ ſectæ, Dominico Jeſu-
aria, quem Imperator cum ſpoliis ac manubiis prœlii
agenſis Romam miſerat, cujuſque precibus victoriam
am acceptam tulerat: qui ceu Διοπετὴς, Divus quidam

Cœ-

Cœlo delapſus à Rege & populo exceptus, non deſtitit conſcientiam ejus onerare mandato extremæ fidelium internecionis. Hinc ardens in Gallia perſecutio, & partim vi, partim deditione recuperatæ urbes nonnullæ, quas ſecuritatis gratia Evangelicis Henricus IV. conceſſerat. Adverſus Genevenſes idem Gregorius hoſtilia agitabat, miſſo ad Regem Galliæ nuntio, veniam impetraturo, ut Sabaudo eos armata manu invadere integrum eſſet. Sed repulſam à Rege tulit. Indignatus idem Papa eſt Venetis, quòd conductis à ſe militibus Græcis Templum, & in eo religionis exercitium permiſiſſent: eo nomine per Cardinales Molnium & Ludoiſium graviter cum Veneto Legato expoſtulans. Cumque Legatus reſpondiſſet, neceſſitate adactos eſſe Venetos ad conducendum è Græcia militem, quem è ſua ditione conſcribi Papa vetuerit; Cardinales ſubjecerunt, ſi adverſus infideles milite Romano uti vellent, integrum id fore. Quibus ſalsè idem Legatus regeſſit, *omnes infideles eſſe, qui Reipublicæ Venetæ ob injuſtas cauſas adverſarentur. Permitti Romæ, ut fœno & avena templa oppleantur: præſtare utique, ut ea Chriſtianis ad cultum aperiantur.*

etiam Genevenſes accendit,

& venetis ob conceſſum Græcis Templum, iraſcitur.

CCXXXII. Eodem Gregorio Pontifice, circa A. M. D. C. XXIII. Seviliæ in Hiſpania ingens hominum multitudo à Papatu defecit. Et Deficientes ſibi nomen *Illuminatorum* impoſuerunt. Incertum erat, an Evangelicorum in caſtra tranſiverint, an erronea & fanatica dogmata ſectati fuerint. Prius tamen multis creditum eſt. Conſtátque non tum demum Illuminatos cœpiſſe, ſed ſuperiore jam ſeculo in Hiſpania inprimis, caput protuliſſe. Nam & Innichum, ſeu Ignatium Lojolam jam antè A. M. D. XL. ex Hiſpania profugiſſe, ne ab Inquiſitione, tanquam de *Illuminatorum* hæreſi ſuſpectus comprehenderetur, Melchior Canus peculiari de Societate Jeſu ſcripto, teſtatus eſt. Sed hoc inprimis tempore plurimi non ex vulgi duntaxat fœ-

In Hiſpania ſecta Illuminatorum emergens,

fæce homines, ſed illuſtribus etiam & ſplendidis proſapiis oriundi ſeſe partibus illorum adjunxerant. Jamque numerus illorum ad decem millia hominum excreverat. Et quo graviori ab Inquiſitoribus crudelitate in eos ſævitum eſt, hoc magis crebreſcere illi & radices agere cœperunt. Quamobrem perſecutione ſuperſedere, & ſpe veniæ ad gremium eccleſiæ aberrantes invitare, propoſito tamen graviorum etiam ſuppliciorum metu, ſi qui animum adverſus oblatam gratiam obfirmaturi eſſent, coacti ſunt. Blanda iſthac vi, & graviore metu ſeducti, paulatim alii Pontificia poſtlimino ſacra amplexi ſunt: alii verò extera in locá conceſſerunt.

ſpe veniæ facta, opprimitur.

CCXXXIII. Sede Pontificia obitu Gregorii vacante, & ingreſſis jam conclave Cardinalibus, ingentes Romæ turbæ ſubortæ ſunt. Plures per plateas trucidati, ſuffocati aquis, ſtrangulati, naribus auribúſque truncati. Raptus, ſpolia, ſtupra graſſabantur impunè. Pars Cardinalium in Meſſinum, pars in Borrhomæum inclinabat; æquis utrinque ſuffragiis. Relicto utroque Galli, Veneti, Sabaudi Maphæum Barbarinum, Florentinum, quòd Hiſpanorum partibus minùs addictus videretur, præferunt. Fervente negotio & Barbarinus ipſe & cum eo viginti quatuor Cardinales, pluréſque etiam Epiſcopi, Abbates, Equites, Secretiori Conclavi incluſi, lethaliter decumbere cœperunt. Et decem jam Cardinales, aliíque morte ſubita abrepti, Conclavis veneno infecti ſuſpicionem præbuerunt. Tandem Barbarinus, prævio omine examinis apum, Muſæum ejus involantium, Papa proclamatur: qui nomen Urbani VIII. aſſumpſit; celebris tum ob functiones varias, quas hactenus obivit, tum ob florens ingenium, artificium poëticum, & eruditionem multiplicem, quam in Scholis Jeſuiticis ſub Horatio Thurſelino & Franciſco Bonæo plurimùm auxit. Certè linguæ

Gregorio defuncto Roma factionibus turbatur.

Eligitur tandem Barbarinus, ſeu Urbanus VIII.

Græcæ, ſine pari Pontifice ullo, adeò peritus fuit, ut *Apis Attica* nuncupatus fuerit. Statim electus Papa tres fratres ad altiora evehens, natu maximum Carolum Eccleſiæ Romanæ Generalem; ſecundum Thaddæum arcis S. Angli Præfectum; tertium Antonium Satellitum ſeu apparitorum ſuorum ducem creavit. Neque id ſatis ei fuit, Etiam Franciſcum Barbarinum, è Fratre Nepotem, adoleſcentem adhuc in Cardinalium numerum cooptavit, cui Pædagogum Aſcanium Filomarinum præficere neceſſum habuit. Adeò animus privatis ſtudiis corruptus diu latere non potuit.

qui Nepotes impudenter promovit.

CCXXXIV. In Divorum numerum Gregorius, uti ſupra diximus, Ignatium Lojolam, Xaverium, alióſque retulerat. Cæterùm quas, ſive morte prævent⁹, ſive alias ob cauſas, canonizationis tabulas non confecerat, Urbanus conficere primas inter curas habuit. Extat apud Cherubinum *Bullar. Rom. tom. 4. pag.* 11. Urbani hujus *Canonizatio S. Ignatii Lojolæ*, nec non *pag.* 15. Franciſci Xaverii. In Bulla Canonizationis Ignatii præfatur Urbanus, *cùm veterem religionẽ, omnémque perfectioris vitæ profeſſionem Lutherus, monſtrum teterrimum, aliaque deteſtabiles peſtes blaſphemis eorum linguis in Septentrionis partib⁹ corrumpere, ac Sedis Apoſtolicæ authoritati detrahere conarentur, excitâſſe Deum Spiritum Ignatii Lojolæ, qui ex medio honorum curſu, & à ſeculari ac terrena militia admirabili quadam ratione vocatus, ita ſe Divino imperio regendum & formandum tradiderit, ut demum nova Societas Jeſu, quæ inter alia pietatis & charitatis opera gentilibus convertendis, hæreticis ad fidei veritatem revocandis, & Romani Pontificis poteſtati tuendæ ex inſtituto ſe totum impenderit, religione fundata, vitam admirabili ſanctitate traductam ſanctiſſimo pariter concluſerit exitu, ac plurimis ſit miraculis illuſtratus.* Poſt Clementis VIII. & Pauli V. laudatis ſtudiis, decretum prædeceſſoris, ut inter Sanctos omnino tranſcribatur, Eccleſiæ & alta-

Canonizationis Lojolæ, Xaverii, aliorum, bullas conficit.

Rerum miracula falsò laudat.

altaria in ejus honorem ædificentur, & feſtum ejuſdem die XXXI. Julii celebretur; commemorans, ex proceſſibus & actibus Cardinalium pluſcula de Lojolæ ortu, vita, ſanctitate & miraculis repetit. Simili ferè methodo Xaverii, cujus inprimis miracula fusè prædicantur, canonizatio concepta eſt. Meritò tamen in dubium alii, Pontificii etiam, miracula utriuſque tantopere ab Urbano celebrata vocârunt. Quin & Petrus Deza in oratione ſua *de Ignatii Beatificatione pag.* 52. hoc ſolum iis miraculum tribuit, quòd ſecus, quàm cæteri Ordines religioſi, non tantùm mendicent, orent, blandiantur, palpentur, ſed etiam feliciſſimè emendicent, exorent, eblandiantur & expalpentur. *Cùm Patres Jeſuitæ*, verba Dezæ, à Sciopio etiam apoſtata in Infamia Famiani pag. 159. *&c.* citata, referam, *commoda ſua quærunt, idem ſibi proponunt conſilium cum eo, quod Pharaoni Joſeph ſuggeſſit, ut copiam frumenti in ſuis horreis coacervaret. Hoc MIRABILE eſt, & digitus Dei eſt hic, quòd hoc tempore adeò perverſo & avaro, ſicut alii Religioſi experiuntur pauca emendicando, Jeſuitæ nôrint & poſſint abundè, quicquid illis neceſſarium eſt, extorquere. Non enim fit ſine miraculo, quòd, cùm homines ſint adeò parci & tenaces, non tamen poſſunt in animum inducere, ut Jeſuitis aliquid denegent, aut aliquam petitionem eorum rejiciant. Quod MIRACULUM* (*Jeſuiticum*) *conferri poteſt cum eo, quod Deus operatus eſt cum Ægyptiis in favorem populi ſui, cùm Judæis mutuò dederunt, quicquid petierunt: quod TOTUM Deus voluit ipſos auferre. Idem omnino fit Jeſuitarum reſpectu, ut totum auferant, quicquid petunt: quod argumento eſt, eos Deo curæ eſſe, & ab eo tenerrimo affectu eos diligi: quando, qui adeò ſunt avari, tamen libenter & cum animi lætitia Patribus iſtis ſubminiſtrant, quicquid ipſis neceſſarium eſt.* Addam verba Sciopii, utpote Jeſuitarum quandoque alumni, inter Jeſuitarum miracula novum linguarum donum, & vindicatum ſibi Patrum nomen, referentis; ſubjuncta ſtatim:

Vera Jeſuitarum miracula ex Deza *& Sciopio depicta.*

tim: *Hoc ſcilicet eſt, quod Ignatio & Sociis ejus Chriſtus fuerat pollicitus: Romæ vobis ero propitius. Tanti enim miraculi gratiam Apoſtolis ut impertiretur, animũ inducere non potuit.* Signa eos, *inquit*, ſequentur; In nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habebunt. *Horum quidem ſignorum nullum à propitio Jeſu Ignatio & ſociis ejus contigiſſe, vel ex vita Ignatii à filio ac diſcipulo ejus Ribadeneira diligenter conſcripta apparet lib. 5. cap. 13. ubi Ignatium ejuſmodi miraculis minimè illuſtratum fuiſſe agnoſcit. Sed nec Franciſcum Xaverium Indiæ, ſi ſuperis placet, Apoſtolum, linguis novis loquendi gratia donatum fuiſſe, ex ipſa ejus confeſſione, vel dicam, querela conſtat: quæ talis legitur lib. 3. indic. Epiſt. 5.* Si nos linguam calleremus Japonicam, non dubito, quin plurimi fierent Chriſtiani. Faxit Deus, ut eam brevi addiſcamus, tum demum aliquam rei Chriſtianæ navabimus operam. Nam nunc quidem inter eos tanquam mutæ ſtatuæ verſamur. *Tantum abfuit, ut ſe idoneum à Chriſto propitio Novi Teſtamenti miniſtrum factum, & dono linguarum ea cauſa affectum Pauli exemplo gloriari poſſet: Gratias ago Deo, qui omnium verborum lingua loquor 1. Cor. XIV. 18. Jeſuitæ nihilominus doni linguarum ſibi non omnino expertes videntur, cum lingua duplici more ſerpentum loqui ſoleant, quando ſuis amphiboliis ſive æquivocationibus & mentalibus reſervationibus utuntur,* &c. Et paulò inferiùs: *Apoſtoli Patres eorum cenſebantur, quos per Evangelium Chriſto genuiſſent: quo nômine ne multarentur, cavebant filiis ſuis eſſe oneri, victuiq; & indutui neceſſaria quenquam poſcere non audebant, &c. Tanto Apoſtolis ſtetit nomen Patris. Quidnî ergo magni Thaumaturgi, & pluſquam Apoſtolicorum miraculorum patratores Jeſuitæ audiant, qui cum Regifico domiciliorum luxu, & inſanis molium ſubſtructionibus orbem univerſum graviter à ſe offendi nequaquam ignorent, infirmos tamen paterna caritate ſuſcipere, & offendicula eis de vita auferre*

nihil

nihil penſi habeant, auditoribus, civitatibus, populis & Regnis graves ſint & oneroſi, ac velut ignis, nunquam dicant, ſufficit; & à filiis theſaurizari ſibi poſtulent; nec tamen ea cauſa minus Patrum nomen facilè tutentur, & præ omnibus Religioſis καθ' ἐξοχὴν Patres appellari ſoleant? Taceo miracula illa Florentina, quibus Ignatii ſanctitatem comprobare conati ſunt, ab Alphonſo de Vargas *Relat. de Stratag. Jeſ. cap.* 3. cum præſcriptione verſus

Nunc immenſa cavi ſpirant mendacia folles;

memorata, digniſſimáque lectu.

Jeſuitæ ex punctò Germano, & intruſo Loyola, temerantes faſtos, repreſſi.

CCXXXV. Ignatii feſtum anniverſarium die XXXI. Julii celebrari idem Urbanus juſſerat. Eò igitur impudentiæ Ignatiani mox provecti ſunt, ut ex faſtis & Calendario ipſo Romano, eraſo nomine S. Germani, qui eum ſibi diem hactenus vendicaverat, Ignatium ſuum ſubſtituerint. Ea res in Gallia, quæ Germanum præcipuè colit, turbis occaſionem præbuit. Et Condeus quidem Princeps, Jeſuitarum facinori patrocinatus, finxit, ſibi Romæ Jeſuitarum feſtum eo die inſtitutum præſentia ſua cohoneſtanti, Ignatium vivum apparuiſſe. Diſplicuit nihilominus temeratorum faſtorum nefas pleriſque in Gallia, Germanum ſuum tanta contumelia affici quiritantibus. Lis ad Pontificem delata ridiculè ita deciſa eſt, *ut eodem die ſimul Germanus & Ignatius celebretur: quòd ſi ſimul ſtare nolle viderentur, expectaret Ignatius, ceu recentior, annum biſſextilem, & diem, qui tum intercalatur, ſibi eximium haberet.* Laudi etiam meritò datum eidem Pontifici, quòd edita Id. Jan. A. M. D. C. XXX. Bulla, in contemptum, uti putabatur, Jeſuitarum, abolevit ſectam Jeſuitiſſarum, ſeu mulierum Jeſuitici ordinis ac nominis, qui in Italia & Belgio caput exerens jam radices agere cœperat. *In nonnullis Italiæ*, ita Bulla loquitur, *& Ultramontanis partibus certæ mulieres, Jeſuitiſſarum nomine aſſumpto, citra ullam Sedis Apoſtolicæ approbationem; ab*

Jeſuitiſſarum Secta ab Urbano abolita.

ab aliquot annis in unum convenire ſolitæ, vitæ religioſæ prætextu, peculiarem & diſtinctum à cæteris habitum uſurpârunt, ædificia in Collegiorum formam redegerunt, domos probationum erexerunt, in eiſque Superiorem, ac prætenſæ Congregationis ſuæ Generalem, indito Præpoſitæ titulo, & attributis facultatibus bene viſis conſtituerunt, in illiúſq; manib⁹ paupertatis, caſtitatis & obedientiæ vota ad inſtar ſolennium emittere, clauſuræq; legibus non adſtrictæ pro libitu divagari, ac ſpecie ſalutis animarũ promovendæ, aliáq; permulta ſexus & ingenii imbecillitati, & modeſtiæ muliebri, ac virginali præſertim pudori minimè convenientia, & quæ viri ſacrarum literarum ſcientia, rerum uſu, vitæque innocentia ſpectatiſſimi, difficile admodum, & non niſi magna circumſpectione adhibita aggrediuntur, attentare & exercere conſueverunt. Sectam igitur illam, ceu *arrogantem, contumacem, ſanæ doctrinæ adverſam, zizaniam denique in agro Dominico pullulantem, ac proinde radicitus extirpandam*, de conſilio Cardinalium ac hæreticæ pravitatis, Inquiſitorum, ſe *penitus ſuppreſſiſſe, redegiſſe in nihilum, æternæ abolitioni ſubjeciſſe, ac à corpore ſanctiſſimæ eccleſiæ amputâſſe, ſub excommunicationis pœna*, declarat. An verò penitus orcum ſubiverit novella illa mulierum religio, Jeſuitæ ſaltem non ignorant.

Valle Telina exigere Gallos idem ſatagi. CCXXXVI. Fervebat, ob Vallem Telinam ab Hiſpano occupatam graviſſima contentio Principum. Galliarum Rex, unà cum Sabaudo ad recuperandam eam in Italiam expeditionem parabat. Ei Papa Urbanus obſtitit, & per Barbarinum Legatum belli molem in Reformatos Galliæ avertere molitus eſt. Cùm non ſuccederet interceſſio, eodem Barbarino in Hiſpaniam legato, Clero, qui Hiſpano in Italia paret, imponi tributum petiit, ſuámque adverſus Gallum tota Italia pellendum operam, ipſo Galliæ Legato coram, obtulit. Arce proin S. Angeli, aliíſque Romæ locis munitis, ad occupandam vallem Telinam ſe accingit, & Bullam etiam edidit, qua omnibus Baſilicam

cam S. Petri, & Eccleſiã B. Mariæ trans Tiberim devote viſitantibus, & ibi Deum pro ſuæ Eccleſiæ exaltatione, ab hoſtium conatibus in Italia cum primis, *quæ*, inquit, *illibatæ religionis ſtudio jure optimo gloriatur*; defenſione, hæreſium extirpatione, Principum Chriſtianorum vera pace ac imminentium in Europa neceſſitatum averſione oraverint, plenariam peccatorum indulgentiam elargitur. Neque ſegniter Papæ moliminibus Paſſus reſtitit.

CCXXXVII. Durante eo diſſidio A. M.D.C.XXV. vulgati ſunt adverſus Regem Galliæ & Cardinalem Richelium incertis authoribus libelli duo, ſub his titulis: *Admonitio ad Regem*; & *Myſteria Politica*. Summa librorum eſt, *Regem in Gallia hæreticis, extra Galliam Catholicis bellum movere. Batavis enim Ordinibus contra Regem Catholicum eum opitulari: Palatinum in feuda ſua reſtituere tentare: Reipublicæ Venetorum & Duci Sabaudiæ contra Genuenſes & Valtelinos opem ferre. Impia hæc eſſe bella, juri Divino & naturali contraria: quocunque colore obumbrentur: Caſtigandos proin virga ferrea Reges Galliæ, non ſecus ac olim Joſaphatus caſtigatus eſt. Senatũ Venetum & Sabaudum hypocritas eſſe, & procul fide catholica rei duntaxat ſuæ ſtudere per ambitionem, quæ una ipſis loco religionis ſit. Debere Philippum mutuas vices Ludovico, & ſi tuebitur adverſus ipſum ſubditos rebelles, par pari relaturum. Richelium authorem eſſe matrimonii Anglicani, fœderis cum Batavis innovati, Valtelinæ in excidium Catholicæ fidei occupatæ.* Tum quæſtiunculæ proponuntur & ſolvuntur: quas inter hæ etiam: *Utrum ipſo facto Rex Galliæ excommunicatus ſit introductione hæreſeos in Provincias externas, ubi Catholica religio una viguit ab antiquo? Utrum peſſimi conſultores eadem cenſura teneantur? Utrum fas ſit ſubdito in tyrannum ſævire? Num expediat, poſita in extremis Gallorum Republica, eligi virum probitate & authoritate illuſtrem, qui religionis Protectorem ſe efferat?* Solvuntur quæſtiones in hanc ſententiam: *Regem Galliæ ipſo facto excommunicatum*

Occaſione diſſidii illius adverſus Regem Galliæ & Richelium libelli ſeditionis vulgati, In jugulum Regis denuo culter acuitur.

nicatum eſſe, quia Deo bellum movet, dum movet Catholicis; ſi perſeveraverit, ipſius portionem infernum fore. Deinceps tum Pontificem Summum graviter hortatur, ut gladio ceu in membrum putidum utatur: tum Pontificios etiam principes adverſus eundem concitat; propoſito etiam exemplo Henrici IV. non aliam ob cauſam, à Deo cæde multati, quàm quòd Principibus hæreticis, Brandenburgico & Neoburgico opitulari conſtituit. Concludit: *eandem eſſe gentis Auſtriacæ & Dei cauſam: qui Auſtriacæ genti obſtiterit, Deo ipſi obſiſtere.* Conſtabat jam, denuo cultros & gladios in jugulum Ludovici mox adigendos, acui. Clerus proin Gallicanus in Comitiis libellos ad incudem revocatos damnavit, ſimúlque Stampeſio Carnatenſium Epiſcopo cenſuræ in Anonymum ſtringendæ negotium dedit. Compoſuit is Gallicè, & Clero exhibuit. Summam cenſuræ ejus capitum Grammondus *Hiſtor. Galliæ lib.* xv. recitat. Probatane verò in Comitiis Epiſcoporum, an improbata Stampeſii cenſura fuerit, gravis altercatio ſuborta eſt. Diverſa ſcilicet Epiſcoporum, quorum Regi alii, alii Pontifici favebant, ſtudia emicuerant. Atque id ſatis conſtat, indice eodem Grammondo, Cenſuram vehementer Pontifici diſplicuiſſe, eò quòd Regum & Principum Majeſtati quàm Pontificiæ addictior videretur. Qui proin etiam Clero Gallicano, perinde ac ſi eam improbâſſet, ſolennes gratias egit. *Hinc patet,* ita Grammondus ἐπιχαίρεται, *quanto fervore Roma juriſdictionem in Reges ſuam tueatur, ſi quam habet. Certè ſummus Pontifex Reges docet ſuo exemplo, uti jura ipſi ſua tueri in quoſcunque debeant.* Parlamentum contra cenſuræ Stampeſii favens graviter in Epiſcopos pronuntiavit, & approbationem Cenſuræ inficiantes urbe abſiſtere jubet; multùm refragante Clero, eò quòd Parlamento nihil adverſus ſe authoritatis competat. Unde Curiæ auſum vocat *irritum, intolerabilem, contra Dei cultum, authoritatem Regis,*

Libelli ii a clero Gallicano damnati.

Ob cenſuram Stampeſii diſſidium clerum inter & Parlamentum oritur,

gis,& jura Eccleſiæ. Viciſſim Curia Epiſcoporum Reſponſionem *injuriæ & calumniæ manifeſtam, in everſionem legum Regni fundamentalium factam, lacerandam & cremandam* declarat. Demum Rex ſummo jure litem ad ſe traxit, & quæ Anonymus adverſus illũ congeſſerat, in Regem Hiſpaniæ, cui *cum veteribus Mauris amicitias, nupera cum Muhammedanis fœdera, Lutheranorum Principum & Coſacorum auxilia; Chriſtianis Principibus amicis & affinibus adempta vano Religionis colore Regna & Principatus; fœdera cum Perſis, Indis, Calecutis, aut Muhammedanis aut paganis,* &c. objecit, maſculè retorſit.

& à Rege ipſo finitur.

CCXXXVIII. Prodiit eodem anno in publicum Santarelli è Societate Jeſu Presbyteri de ſummi Pontificis poteſtate liber, quo variis capitibus plura contra Regum authoritatem & jura continebantur. Titulus libro erat: *Tractatus de hæreſi, ſchiſmate, apoſtaſia, ſolicitatione Summi Pontificis; & de poteſtate Summi Pontificis in delictis his puniendis. Romæ apud hæredem Bartholomæi Lanoti* M.D.C.XXV. *Superiorum permiſſu.* Cùm & ſolicitatione & permiſſu Pontificis liber hic editus ſit, ejuſdem interiora de ſua & Regum poteſtate ſenſa eo contineri, dubium non eſt. Vin verò κυρίας δόξας, & decreta illius libri? Ejuſmodi ſcilicet ſunt: *Papa habet in Principes poteſtatem directivam; ergo & correctivam. Summus ergo Pontifex poteſt hæreticos Principes punire etiam pœnis temporalibus; proin non ſolùm eos excommunicare, ſed & Regno privare, eorúmque ſubditos ab obedientia liberare. Papa deponit Imperatorem propter ipſius iniquitates, & dat Principibus curatores, quando ad regendos ſubditos inutiles fuerint: idque etiam ſine Concilio, quia Papæ & Chriſti unum eſt tribunal. Papa poteſt deponere Reges non ſolùm propter hæreſin, aut ſchiſma, aut aliud crimen tolerabile in populo, ſed etiam propter inſufficientiam; vel ſi non defendat eccleſiam. Poteſt etiam Reges negligentes, vel ob dictas cauſas pœna mortis ad aliorum correctionem & exemplum punire. Ea puniendi Reges morte etiam temporali poteſtas continetur in*

Santarelli de poteſtate Pontificis liber Regum poteſtati iniquiſſimus.

munere paſcendi oves Petro commiſſo. Pertinet enim ad paſtores punire oves ſuas ea pœna, qua ratio indicat, illas eſſe puniendas. Si igitur propter bonum commune aliquando prudentia & recta ratio exigat, ut pœnis temporalibus Principes inobedientes afficiantur, poteſt ſummus Eccleſiæ paſtor eas pœnas iis imponere. Nec enim Principes ſunt extra ovile Eccleſiæ. Auſus inſuper eſt verba Apoſtoli 2. Cor. x. 8. *Deus nobis dedit poteſtatem ad ædificationem non ad deſtructionem*; deleta vocula *non* contrarium in ſenſum torquere. Has ſcilicet fetientes ſententias adverſus Principes liber ille loquitur. Vix prodiit liber, cùm in Gallia Collegium Sorbonæ acri cenſura authorem perſtringit, & ſupremæ Curiæ decreto carnificis manu liber comburitur. Dicta quin etiam die, Collegii Claromontani Rector præcipuique ex ſocietate Jeſu in Collegio eo Theologi, ad judicum citati, reſpondere ad interrogata Senatus, & judicii ſui de Santarelli dogmatibus copiam facere coguntur. Omnium nomine P. Cotonus interrogantibus reſpondit, & metu gravi, ne denuo ſolum vertere Societas cogeretur, tum Santarelli doctrinam verbis ſaltem improbavit; tum faſſus etiam eſt, doctrinam eam Romæ à Generali Societatis ſuæ, cæteriſque ſociis probari: quod negare, cùm Generalis Jeſuitarum, Mutii Vitelleſci approbationem præſcriptam liber habuerit, integrum non fuit. *Sed quare*, ſubjecit Cotonus, *imputabitur nobis error Tranſalpinus, cui nemo noſtrûm ſubſcripſit in Gallia?* Interroganti Senatui, anne Summo Pontifici jus ſit in Reges, adeò ut excommunicare, & ab eorum obſequio liberare ſubditos poſſit? idem Cotonus in hæc verba reſpondit: *Abſit verbo invidia! Excommunicari Chriſtianiſſimum Regem? Abſit omen. Quis credat primogenitum Eccleſiæ futurum aliquando matris hoſtem, quam protexit ſemper & protegit? Quis excommunicandum, qui continuò pugnat hæreſi in Regno ſuo extirpanda?* Quæſitus, an diverſam ergo à Generali Societatis ſententiam Galli

Sorbona adverſus eundem cenſura acris.

In Jeſuitas Claromontanos de eodem inſtituta inquiſitio, malam eorum conſcientiam profert.

Jeſuitæ teneant, reſpondit: *Qui Romæ degit Præpoſitus noſter Generalis vix eſt ut improbare poſſit, quod Roma probat.* Interrogante Senatu: *Quid ſi eſſetis Romæ?* reſpondit Cotonus idem: *Mutaretur nobis cum Cælo animus, ſentiremus ut Romæ.* Anquiſiti, ut ſine ambagibus & ſubterfugio omni ſuam de Romanæ Sedis in Reges poteſtate ſententiam proferant, exigui temporis ad deliberandum moram cùm petiiſſent, triduo elapſo præcipui è Societate ad Regem miſſi palam Santarelli doctrinam abdicârunt, exhibito inſtrumento publico in hæc verba concepto: *Nos ſubſignati declaramus, Santarellum perperam de Regibus & eorum authoritate ſcripſiſſe, quam diffitemur doctrinam, agnoſcimus & profitemur, Regum immediatam eſſe à Deo poteſtatem, independenſque ipſis jus eſſe in ſubditos; cui ſententiæ ut veræ noſtro omnium ſanguine ſubſcribitur, ſi opus, non ſecus ac cenſuris, ſi quæ à Clero Gallicano aut Sorbona in ejuſmodi libros eduntur. Promittimus inſuper futuram nobis poſthac unam & eandem ſuper ea quæſtione cum Sorbona, clero, & Regni Gallici Academiis ſententiam. Actum Lutetiam* XVI. *Martii* M. D.C.XXVI. Subſcripſerunt primore loco Cotonus, & quindecim alii, omnium nomine. Et hic quidem Jeſuitis fuit θυμὸς ἐν ϛήθεσσι Lutetiæ; aliter longè, uti Cotonus ipſe faſſus eſt, arbitraturis, ſi Romæ vixiſſent. Neque enim eadem confeſſoribus illis conſcientia Lutetiæ & Romæ fuit. Quanquam beneficio novi linguarum doni, quod iis obtigiſſe ſupra Scioppius dixerat, byſſina verba ſua interpretari pro lubitu, juxta ea etiam, quæ ſ. CCXIV. diximus, in proclivi erat. Hæc tamen fide ipſius Grammondi, Tholoſani Parlamenti Præſidis, Pontificiiſque adeò partibus addictiſſimi, relata, Jeſuitarum verſutiæ, diverſis fidibus eandem fidem ludentium, certiſſimam fidem faciunt.

CCXXXIX. Cæterùm Cotonus tædio interrogatoriæ illius actionis, qua cum præcipuis ex ſocietate ex- *Cotonus tædio inquiſitionis illius moritur.*

 tra

Ejuſdem quæſtiones curioſæ dæmoni Hadrianæ Fraxineæ propoſitæ.

tra ordinem pulſatus fuerat, ſtatim morbo correptus, fati legem implevit. Atque hic ille Cotonus eſt, qui Henrici IV., apud quem nunquam non flagranti in gratia erat, conſcientiæ admotus, digna ſcilicet Theologo curioſitate, non Dodonæam quercum, ſed atrum Ditis tripodem excutiens, ex puellæ Pythoniſſæ, Hadrianæ Fraxineæ, Gerbiniaco pago in Ambianis natæ, impuro, quo miſera corripiebatur, ſpiritu ſciſcitari auſus eſt multa, quæ aliunde cognoſcere ſpes non erat. Inter alias has etiam dæmoni quæſtiones movebat: *quid ſe ſpiritus ſcire velit circa Regem? quid de tempore, quo Calvini hæreſis extinguetur? quid circa Genevæ plagiarium? quid circa Genevæ conſervationem? qua ratione converti Rex Angliæ, Regina & Regnum maximè & facilè queant? Turcus qua ſupplantari ratione, qua converti infideles? quid circa bellum Regis cum Hiſpanis & hæreticis? an linguæ ſint à Deo? quis evidentiſſimus Scripturæ locus ad probandum purgatorium & invocationem Sanctorum? quomodo animalia in arca Noæ capi potuerint? qui filii Dei filias hominum dilexerint? pedibuſne inceſſerit Serpens ante Adæ lapſum? qui ſint ſeptem ſpiritus ante thronum Dei? quomodo inſulæ animalia acceperint, & eò homines poſt Adamum pervenerint? ubi paradiſus terreſtris? quota pars ceciderit Angelorum?* aliáſque plures, quas ordine Thuanus *Hiſtor. lib.* CXXXII. recenſet. Quærendorum horum aliorumque indicem, manu propria & Latina lingua exaratum, in libro exorciſmorum, ab amico commodato accepto, cùm per incuriam Cotonus reliquiſſet, atque is per multorum manus volitâſſet, tandem Ronius Marchino manu agnita, Regi ipſi exhibuit: qui re in occulto minimè probata, Ronio, ut autographum retineret, neque alii daret, enixè imperaverat. Evulgatum tamen poſt Rex indoluit, quòd provideret futurum, ut apud bonos prudentéſque multum Cotoni, cujus ipſe opera & induſtria, ut ſibi videbatur, in multis rebus uſus eſſet, exiſtimationi ex ea occaſione detraheretur.

CCXL. Edi-

CCXL. Edidit Urbanus duobus poſt annis Kal. April. M. D. C. XXVII. repetitam Bullam Cœnæ Domini, totidem verbis, quibus etiam Paulus V. ſexto Id. April. A. M. D. C. X. eandem vulgavit. Titulus bullæ eſt: *Excommunicatio & anathematizatio hæreticorum cujuſcunque ſectæ, eiſque faventium, auxilium aut conſilium quoquo modo præſtantium, ac ſchiſmaticorum, vel libertatem eccleſiaſticam perturbantium, aut his, quæ in iſta Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita continentur, contravenientium.* Conflata eſt ex diverſorum Pontificum conſtitutionibus & bullis die Cœnæ Domini recitari & progreſſu temporis mutari, augeri ſolitis: quas Cherubinus *Bullar. tom. 3. pag.* 248. nota bullæ Pauli V. præfixa indigitat. Conſuetudinem antiquam Julius II. bulla tali Kal. Martii A. M. D. XI. edita allegat: *Conſueverunt*, inquit, *Romani Pontifices prædeceſſores noſtri, ad retinendam puritatem religionis Chriſtianæ, & ipſius unitatem, quæ in conjunctione membrorum ad unum caput, Chriſtum videlicet ejúſque Vicarium, principaliter conſiſtit, & ſanctam fidelium ſocietatem ab offenſione ſervandam, arma juſtitiæ per miniſterium Apoſtolatus in præſenti celebritate exercere.* Tum *ex parte Omnipotentis Dei, Patris, Filii & Spiritus S. authoritate Beatorum, Petri & Pauli, ac ſua*, anathemati ſubjicit *omnes hæreticos, Gazaros, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Arnaldiſtas, Speroniſtas, Paſſagenos, Vicleſiſtas ſeu Uſſitas, Fratricellos de opinione nuncupatos, & quoſcunque alios hæreticos*, &c. Primus Paulus III. Bulla Cœnæ Id. April. A. M. D. XXXVI. edita, poſt Fratricellos nominavit *impiam & abominabilem Marthini Lutheri hæreſin, per Leonem P. P. X. ſuperioribus annis damnatam, ſequentes, ipſique Martino, quò minùs puniri poſſit, quomodolibet faventes.* Gregorius XIII. ſimili bulla, ſeptem articulis auctiore, prid. Non. April. A. M. D. LXXXIII. edita, omiſſis aliis exprimit *Uſſitas, Viclevitas, Lutheranos, Zvvinglianos, Calviniſtas, Ugonottos, Anabaptiſtas, Trinitarios ac omnes & ſingulos hæreticos &c.* Neque

Urbanus Bullam Cœnæ Domini renovat.

Ejus origo & mutationes variæ.

que aliter Paulus V. & Urbanus VIII. Excommunicantur eadem bulla *omnes ab ordinationibus ſeu mandatis Romanorum Pontificum ad univerſale futurum Concilium appellantes*; nec non *appellantes à gravamine, ſeu futura executione literarum Apoſtolicarum, etiam in forma Brevis, ad Curias Seculares; impedientes executionem literarum Apoſtolicarum, vel aliarum expeditionum, & alias cauſas à judicibus eccleſiaſticis avocantes, ſeu curſum earum impedientes, aut ſe in illis ut judices interponentes; etiamſi Imperiali, Regali, Ducali &c. dignitate præfulgeant: judices Seculares trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſua tribunalia; nec non qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones pragmaticas, ſeu quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quavis cauſa, & quovis quæſito colore ac etiam prætextu cujuſvis conſuetudinis aut privilegii, vel quomodo libet fecerint, & publicaverint, vel factis & ordinatis uſi fuerint: unde libertas eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur vel deprimitur, aut quovis modo reſtringitur*, &c. Quibus aliiſque etiam ſequentibus Reges ipſos & Eccleſias Galliæ, libertates ejuſmodi ſibi vindicantes, ſtringi, & diro anathemati quotannis à Pontifice ſubjici, adeò manifeſtum eſt, ut non aliam ob cauſam Bullam illam in Gallia prohibitam rejectámque & Capucinos Archangelum Puteanum, nec non Alphonſum prætextu Bullæ ejus ſe coram Magiſtratu Seculari ſiſtere renuentes, & patrocinantes iiſdem Brulartum Curatorem Provincialem & Benedictum Angelum à Senatu ſupremo graviter increpitos, declarationem eorum laceratam, & decretum ipſum in cœnobio Capucinorum vocatis univerſis fratribus recitatum, Thuanus *Hiſtor. lib.* C. XXIII. teſtetur. Tametſi verò Petrus de Marca *de Concordia Sacerdot. & Imper. lib.* III. 10. omnem lapidem moveat, ut anathema iſthoc à capite Regum Franciæ amoliatur, prætexens, *Reges ſuos in iis, quæ jure Regio agunt, perſtringi non poſſe; in cæteris Bullam eſſe tantùm comminationē & proteſtationem; Bullam illam non eſſe receptam*

Reges & Eccleſias Galliæ in ea excommunicari, adverſus P. de Marca aſſeritur.

in Gallia;Reges Galliæ ex privilegio,non comprehendi excommunicatione generali; conſuetudines privilegiarias meritis Regum innixas,per Bullam non cenſeri revocatas; eximia quædam jura in rebus eccleſiaſticis eſſe penes Reges Franciæ &c. efficere tamen ſanè non poterit,quin, ſi quiſquam alius, Rex Galliæ in Bulla ex Pontificis Romani intentione perſtringi intelligatur: quo jure, Divino,an Papali, non diſputo. Disertè enim prætextus Marcæ diluuntur *ſ.* 24. ubi Bulla quibuſcunque contrariis derogans, negat *obſtare privilegia, indulgentias, indulta, & literas Apoſtolicas generales, vel ſpeciales, aliquibus cujuſcunque ordinis, ſtatus, conditionis & præeminentiæ fuerint, etiamſi Pontificali, Imperiali, Regali ſeu quavis eccleſiaſtica & mundana dignitate præfulgeant, etiam per viam contractus aut remunerationis &c. conceſſa.*

CCXLI. Sub finem Octobris A. M.D.C.XXVIII. Rupella, Galliæ emporium & propugnaculum fortiſſimum, Evangelicorum aſylum, ultra annum à Rege Ludovico XIII. adminiſtrante Armando Pleſſeo Richelio Cardinale, obſeſſa, fuſis Anglorum auxiliariis copiis, à ſociis etiam malignè deſtituta, tantáque jam fame preſſa, ut pane carnibúſque deficientibus, cute, corio, radicibus, cadaverum carnibus obſeſſi veſcerentur, & mater filiam, ſoror fratris digitos deroſos eſurialem dapem abſumeret; denique fame invaleſcente ſola quindecim hominum millia extinguerentur; ſeſe Regis arbitrio dedere coacta, victoris jugum ſubivit; magnóque, cui hactenus in mundo quidem, innitebantur, præſidio Evangelicos, precaria deinceps libertate fruentes, deſtituit. In Templo D. Margarethæ, Rege & Richelio præſentibus, S. Ambroſii & Auguſtini hymno decantato, Sufrenius Jeſuita concionem habuit, explicans textum Davidis: *Perſequar inimicos meos & comprehendam illos, & non revertar, donec deficient.* Incredibilem lætitiam ea victoria attulit Urbano Pontifici, qui gratulatus

Rupella à Ludovico XIII. Evangelicis erepta.

tulatus

tulatus Regi inter alia ſcripſit: *Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis. Videat peccator & iraſcatur, & Synagoga Sathanæ contabeſcat.* Cui inſolenti triumpho & ἐπιχαιρεκακίας crimini Joſephus Hallus, Epiſcopus Exonienſis Anglus, publico ſcripto reſpondit, ſic inter alia Urbanum graviter affatus: *Audi, Pontifex Urbane, quod brevi pro tremendo Chriſti tribunali exaudies pallidus. Paſtorem Chriſtiani gregis parum decent hæ ſanguineæ literæ! túne ad arma triſtis præco conclames? túne, ut Chriſtianos Principes, nimio quàm plenos cruoris, ad profligationem ſuorum cladem que horrendam acriter inſtiges? ideóne tibi creditæ claves, ut ferratas belli portas, eburneaſque Ditis inferni aperires? Euge Petri umbra, numquid hi tibi Malchi videntur, quibus dum aures præcidere voluiſti, levi errore in guttura incidiſti? aut numquid de quadrupedibus hiſce in Gallia ſtabulantibus, dictum tibi pridem cœlitus, occide & manduca?* Similem ejuſdem Urbani gratulationem Bredâ occupatâ Iſabellæ & Spinolæ factam paulò ante A. M.D.C.XXV. apud Johannem Jonſtonum *Rer. Britan. lib. 21. p. 663.* legere eſt. Nequè tamen vel ſic Pontifex Regem ad excidium omnium in Regno Evangelicorum inflammans, deſtinata apud ipſum perfecit. Sic enim DEUS cor Regis flexit, ut eos edicti Nannetenſis beneficio frui ulteriùs permiſerit.

Urbani lætitia unde concepta à Joſ. Hallo objurgatur.

Pontificum & Jeſuitarum in Æthiopia ſeu Habeſſinia Sedi ſuæ ſubjiciendæ conatus,

CCXLII. Non eadem Pontifici in Habeſſinorum, ſeu Æthiopum Chriſtianorum, quæ in Galliæ Regno, fortuna riſit. Jam pridem Regnum illud, olim florentiſſimum, at ſuperiore Seculo Adelenſium bellis, poſt etiam Gallanorum vi atque feritate ita debilitatum, ut vix hodie Habeſſiniam in ipſa Habeſſinia invenias, Sedi Romanæ ſubjicere Pontifices tentaverant. Et ſub finem quidem Concilii Florentini, A. M. CCCC. XXXIX. Rex Habeſſiniæ Zera-Jacobus ad Eugenium IV. legationem miſerat, nulla re memorabili geſta, quanquam de ea neſcio quid Romani gloriantur. Superiore iterum Seculo Franciſcus Alva-

varezius, Luſitanicæ legationis in Æthiopia Sacerdos, li-
teras à Rege Æthiopum Davide Clementi VII. A. M.D.
XXIII. obtulit, ſimulque reverentiam & obedientiam
Regis nomine ei obtulit. In ſpem ſic erectus Papa eſt, fo-
re ut damna, quæ jam in Occidente paſſus eſt, brevi O-
riens & Meridies reſarcirent. Manſit ſpecies quædam ami-
citiæ diu. Nam & Paulus III. Johannis Bermudis Ro-
mam miſſi, ut auxilia pro Davide aliquoties victo pete-
ret, ordinationem à Metropolita Marco adeoque ſchiſma-
tico Præſule factam, confirmare non dubitavit. Spes ſic
affulſit, Regnum Eccleſiæ Romanæ ſubjici poſſe, anni-
tentibus imprimis Ignatio Lojola, & Nonio Berreto, cui
à Julio III. Patriarchalis in Æthiopia dignitas confere-
batur, quamvis eodem titulo jam ante à Pontifice Bermu-
des ornatus fuerit; adjecto eidem Andrea Oviedo Epiſco-
po, qui rem tum colloquiis ſacris, tum aſperis etiam re-
mediis tantârunt fruſtra. Initio hujus Seculi nova tentata
miſſione P. Petrus Pays Jeſuita eò rem provexit, ut Ze-
lengiſus Rex ſcriptis ad Clementem VIII. & Philippum
III. Hiſpaniæ atque Luſitaniæ Regem, amicitiam ſuam
obtulerit, nec non milites, opifices & Patres è Societate
Jeſu, qui ſubjectos ſuos erudirent, petierit; quam ob cau-
ſam à ſuis nova hæc molimina iniquo animo ferentibus oc-
ciſus eſt. Ei poſt Jacobum ſuccedaneus Rex Suſneus, Ro-
manis favens, colloquiis cum Jeſuitis publicè inſtitutis,
eouſque proceſſit, ut edicto in Romanorum favorem con-
dito, poſt turbas graves tum in Regno, tum ab Alexan-
drinis motas, publicè Alexandrini Patriarchæ excuſſo ju-
go, Romanam religionem amplexus, declaraverit, ſe
Papæ Romano, Petri ſucceſſori, utpote qui nec in fide,
nec in moribus errare poſſit, obedire velle; ſubditos, ut
idem facerent, adhortatus. Rebus ita ex voto fluentibus,
Urbano Pontifice, & nominante Philippo IV. ex Jeſuita-

rum ordine creatus eſt Æthiopiæ Patriarcha, Alphonſus Mendez, natione Luſitanus, Vir celebris, qui ſuetis ceremoniis Ulyſſiponæ conſecratus, menſe Majo A. M.D. C.XXIV. Goam Indiæ appulit, ac inde in Habeſſiniam ad Regem penetravit: qui mox in genua procumbens in verba Summi Pontificis Urbani hoc modo juravit: *Nos Sultan-Saghedus,* (Suſnei hoc nomen) *Rex Regum Æthiopiæ, credimus & confitemur, quòd S. Petrus, Princeps Apoſtolorum, à Chriſto Domino noſtro caput totius Eccleſiæ Chriſtianæ conſtitutus fuerit: & quòd principatus atque poteſtas in totum mundum ipſi data fuerit, dum illi dixit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: & dabo tibi claves Cœlorum; & alia vice, cùm illi dixit: Paſce oves meas. Similiter credimus, Papam Romanum legitimè electum, verum ſucceſſorem S. Petri Apoſtoli in regimine eſſe: eumq; eandem poteſtatem, dignitatem & primatum totius Eccleſiæ Chriſtianæ tenere. Igitur S. Petri Succeſſori Urbano VIII. hujus nominis per Dei gratiam Papæ & Domino noſtro, & ſucceſſoribus ejus in adminiſtratione Eccleſiæ promittimus, offerimus & juramus veram obedientiam, & humiliter perſonam atq; imperium noſtrum pedibus ejus ſubjicimus. Sic Deus nos juvet, & ſancta hæc Evangelia.* Idem poſt Regem Baſilides, futurus ſucceſſor, fratres Reges, Pro-Reges atque Proceres omnes, nec non Clerici & Monachi præſentes jurarunt. Pronuntiatum ſimul eſt anathema in omnes juramenti hujus futuros immemores, & ſecuta ſunt edicta, *ne quis impoſterum Miſſam diceret, aut ullo officio Eccleſiaſtico fungeretur, ſine licentia Patriarchæ; utque omnes ſacra Romana ſequerentur; nec quiſquam rebellibus* (Romano Pontifici obſequium negantibus) *receptum daret; qui ſecus faxit, ſupplicio afficeretur.* Poſt ædificata in Debſon Sedes Patriarchalis, & diverſis in Regni locis pro Jeſuitis, quos ſecum Patriarcha adduxerat, Reſidentiæ extructæ ſunt; introductum quin etiam computum Romanum, baptizati ordinatique denuo, qui jam ante bapti-

za-

zati & ordinati Alexandrino ritu erant; inſtitutum ſeminarium ſexaginta puerorum Habeſſinorum & Luſitanorum, comœdiæ agitatæ Europæo more, in quibus etiam producti Diaboli Habeſſinos graviter terruerunt. Jamque etiam Romanus ille Patriarcha excommunicare leves ob cauſas; ſepulti, qui Alexandrinam religionem tenebant, in locis Romano ritu dedicatis, refodi & foras projici; malefici inſcio Rege in carceres compingi; & nonnulli etiam, miniſtro ſævitiæ Ras-Seelaxo, occidi cœperunt. Unde turbis in Regno atrocibus ſubortis, & Rege ab iis, qui Romanis infenſi erant, impetito, Rex ipſe tandem, ſuſpicatus, quod res erat, peregrino ſe imperio ſubjici, à Patriarcha & Jeſuitis alienior redditus, primùm invito Patriarcha veteres ceremonias indulſit; tum religionem Alexandrinam reſtituere, Romanam abolere certus, proſpera cum rebellibus pugna (dolens tantum ſanguinis jam ob Romana ſacra profuſum) Alexandrinorum perſuaſione, Reginæ & filii precibus inductus, frequente Procerum Concilio de reſtituenda religione Alexandrina decretum condidit; atque illud nequicquam Patriarcha ringente, minante, & rebus deploratis ad preces ſupplices converſo, temperamentumque ſuadente, promulgari magno cum populi, cleri inprimis, applauſu curavit. Mox templa Romanis adempta, & poſt mortem Suſnei, victo Ras-Seelaxo, Romanorum partium duce; Jeſuitæ bonis armisque, quæ inter bombardas plures habebant, exuti, Fremonam ablegati, tandemque una cum Patriarcha, menſe Majo A. M.D.C.XXXIV. toto Regno, fruſtra ab Indis aliisque auxilia ſolicitantes, expulſi ſunt. Et qui reſidui erant in Regno, Epiſcopus puta Apollinaris Almegdas, & Patres nonnulli, Hyacinthus Franciſcus, Ludovicus Cordeyra, alii, variis caſibus jactati, plerique etiam ſuſpendio ſublati; & ipſi Jeſuitarum fautores Habeſſini

Urbani tempore infelicem exitum ſortiuntur.

occiſi ſunt. Accepto rei prorſus improviſæ nuntio Papa perculſus, ratusque, odio mero adverſus Jeſuitas & nationem Luſitanicam, mutationem contigiſſe, aliam quercum excutere properus, ſex Capucinos Gallos, quos mitiores & devotiores faciliùs receptum iri confidebat, in Habeſſiniam legavit; ex quibus duo à Cafris occiſi; duo in Habeſſinia lapidati; duo metuentes ſibi domum reverſi ſunt. Demum tres alii Capucini ſpe melioris fortunæ ſecuti, cùm in Suoquenam veniſſent, petente Neguſo (hoc Regibus Habeſſinis nomen) à Baſſa Suaquenæ Turcico capite plexi ſunt; tandemque etiam ultimus Jeſuitarum, Bernhardus Nogueyra ſuſpendio vitam finivit. Hunc exitum habuit Pontificia in Habeſſinia Romanæ Sedi & dominationi ſubjuganda præpoſtera contentio & negotiatio omnis, cujus ſeriem ex Balthaſaris Tellezii & Gregorii Habeſſini ſcriptis dictisque Nobiliſſimus & Celeberr. Jobus Ludolfus, Linguæ & rerum Habeſſinarum ad ſtuporem uſque doctus, Fautor noſter Summus, in Hiſtoria Æthiopica, quam amplo etiam commentario locupletatam anxiè eruditus orbis expectat, magno judicio parique fide collegit.

Similis cataſtrophe fuit molIminum in ſubjuganda Romanæ Eccleſia Japonia.

CCXLIII. Neque diſſimilem circa eadem ferè tempora cataſtrophen Pontificia in Japonia etiam, & paulò ante in Sina non tam Chriſtiana ſalutari fide imbuenda, quàm Pontificis libidini ſubigenda, machinatio omnis ſortita eſt. In nullum quidem vel Orientis vel Occidentis Regnum Chriſtianæ religio feliciori ſucceſſu introducta; in nullo crudeliori denique perſecutione profligata eſt. A. M.D.XLII. primi ex Europa Luſitani in Japoniam delati ſunt. Franciſcus Xaverius cum duobus ſociis Coſmo Turriano, & Johanne Fernando, opitulante Angero Japonio, Linguæ Luſitanicæ non ignaro, & diſcendæ religionis Chriſtianæ deſiderio ardente, quique jam tum baptizatus Pauli à Sancta fide nomen habuit; Evangelium (purum,

an interpolatum heic non diſputo) primi in eo Regno prædicarunt. Statim Rex edicta promulgavit, teſtatus, placere ſibi Chriſtianam religionem, & in ditiones ſuas induci cupere. Quatuor jam civitates, Congoxima, Firandum, Amonguciun & Bungum Chriſtianam fidem amplexæ erant. Poſt Xaverii A. M. D. LII. in Indiam reverſi diſceſſum ſucceſſerunt ex eadem Societate plures, qui progreſſu temporis magnam Japoniæ partem ad Chriſtiana ſacra traduxerunt, paſſim templa & Collegia extruxerunt. Converſi etiam ſunt tres Reges, Bungi, Arrymæ & Omuræ, qui A. M. D. LXXXII. procurante Alexandro Walignano, Jeſuitarum Viſitatore generali, Romam miſſis legatis, ubique magnificè exceptis, & ſplendidis muneribus mactatis, Gregorio XIII. obedientiam promiſerunt. Scilicet Jeſuitæ legatione iſthac, ex magnificentia Eccleſiæ Romanæ religioni, quæ ſplendori & magnificentiæ externæ plurimùm debet, Pontifici inprimis apud Japones authoritatem fidemque ſe conciliaturos, eximium ordini ſuo decus & famam inde comparaturos, denique ingens inde lucrum reportaturos ſperârunt? Maximam enim partem munerum, quæ tum Pontifex, tum Hiſpaniæ Rex per Legatos Japoniæ Regibus illis transmiſerunt, Jeſuitas ſibi vindicaſſe, Varenius *de Relig. Japon. cap. 6.* teſtatur. Id quoque à Papa Gregorio & Rege Hiſpaniæ iidem impetrârunt, ut ſine ipſorum conſenſu nemini vel Luſitano, vel alii etiam Chriſtiano in Japonia ſedem domiciliumque figere liceret. Neque Gregorius aliis quàm Jeſuitis poteſtatem in Japonia prædicandi conceſſit. Sed extendit eandem mox Clemens VIII. ad Ordines mendicantes, ſiquidem ita neceſſitas poſtulaverit, ita tamen, ne fas ſit niſi per Luſitâniam, atque inde Indiam & civitatem Goam, Japoniam, Chinam & finitima Regna intrare. Demum Paulus V. etiam per aliam viam, quàm per Luſitaniam in

Japonicas, aliasque proximè adjacentes inſulas aditum conceſſit. Itaque frequente Religioſorum, Jeſuitarum cumprimis, cæteris palmam facile præripientium, in Japoniam accurſu Chriſtiana ibidem fides incrementa indies majora cepit. Et jucunda quidem fuit protaſis; grata epitaſis; ſed miſerabilis & ingratiſſima cataſtrophe. Vix enim profundiores radices religio Chriſtiana egerat, cùm radicitus extirparetur, & innumerorum Chriſtianorum ſæviſſimè profuſo ſanguine ſuffocaretur. Exardeſcens enim adverſus Chriſtianos omnes primùm A. M.D.C.XXII. perſecutio, aliquot annos continuata eſt apud eundem Varenium, Rejero Gysberto Belga ad A. M.D.C.XXIX. uſque, at Caronio etiam ultra ejus hiſtoriam lugubrem planè producente. Et primo quidem capite plecti & cruci affigi cœperunt. Cumque hilari animo ſupplicia iſthæc à Chriſtianis tolerari perſecutores cernerent, ad truculentiora & ſæviora indies progreſſi, alios palis alligatos lento exiguóque igne cremârunt; alios cratibus impoſitos aſsârunt; teneras virgines & uxores toto corpore nudas per compita tractas, impurorumque libidine palam corruptas, demum prægrandibus ligneis cupis plenis ſerpentibus impoſuerunt, ſerpentibus in pudendas partes irrepentibus incredibili cum earum dolore, donec veneni vis vel cruciatus intolerabiles mortem attulerunt; alios ferventibus aquis ad necem uſque uſtulârunt; alios ſuſpenderunt pedibus ſurſum elevatis & patibulo alligatis, capite ita deorſum pendulo, ut umbilicotenus in foveam quandam corpus immitteretur; quorum etiam, ne ſanguine ſuffocarentur, cutem capitis decuſſatim diſciderunt, quò per ſciſſuras ſanguis exſtillando exitum inveniret; alios (quod noviſſimum & deinceps uſitatiſſimum Chriſtianorum ſupplicium fuit) diſſecto tantùm ventre ita ſuſpenderunt, ut poſt ineffabilem cruciatum nono demum vel decimo etiam die,

Perſecutio immanis Japonum adverſus Chriſtianos à Jeſuitis converſos.

die, ad extremum uſque cum ratione verba facientes, ſpiritum Deo redderent. Quibus ſuppliciorum horrendorum generibus multa Chriſtianorum tum advenarum, tum Japonum ad Chriſtum converſorum, millia non multos intra annos, miſerè extincta ſunt; hanc, ſi à Bonziorum Sacerdotum adverſus Chriſtianos æmulatione perpetua diſceſſeris, præcipuè, uti putatur, ob cauſam, quòd Hiſpani ferociùs inſolentiuſque ſe gerentes dominationem affectare, & Jeſuitæ concionibus tribunitiis ſubditos ad ſeditionem & rebellionem adverſus Superiores minùs ſibi addictos concitare, Regnumque ampliſſimum alienæ libidini ſubjecturi viſi ſunt: quod poſterius etiam ex Almeidæ epiſtola Varenius probat. Nam quòd de Belgarum mala fide Jeſuitæ muſſitare auſi ſunt, Jeſuitico more id fecerunt, neque fide digno teſtimonio ullo id comprobârunt. Neque tamen Urbanus Papa de re Chriſtiana apud Japones in integrum reſtituenda prorſus ſpem abjecit. Is quippe, Bulla die XXII. Febr. A. M. D. C. XXXIII. edita, ultra ſuperiorum Pontificum decreta miſſionem ad Japonicas & aliarum Indiarum Orientalium Regiones, ad Religioſos cujuscunque demum ordinis extendit, & impedientes miſſionem excommunicationis latæ ſententiæ vinculo innodavit. Sed fruſtra ille Romæ decreta cudit, & adverſus impatentes fulmina conflavit, dum interea Saguntus periit, & funditus peſſum ivit. Ita enim perſecutio ingraveſcens indies deinceps quoque arſit, ut jam A. M. D. C. XL. ſanguinis Chriſtiani in univerſa Japonia ne reliquiæ quidem ullæ repertæ ſint; & Belgæ commerciorum duntaxat gratia, nullaque ſtabili ſede gaudentes, inſulam eam non ſine periculo, rigidisque adeò legibus & interdictis conſtricti, frequentent, argumenta graviſſimi judicii Divini adverſus tum impiam cœcamque gentem, tum eorum etiam conſilia, qui ſpecioſo religionis, forte non

Ejus cauſa fuit Hiſpanorum & Jeſuitarum conſilium de Japonibus legitimo Regi ſubducendis.

non bona etiam ubique fide, ſaltem prævia vocatione legitima nulla, traditæ, obtentu ſuis duntaxat commodis inhiantes, non tam oves, quàm ovium lanam quæſiverunt. Nec in Sina feliciorem res Jeſuitarum ſucceſſum habuere, ubi in aula Pekingenſi, apud Imperatorem Vanlicum potentes, ſua temeritate, & improvida Proſelythiſmi, ſeu potiùs Phariſæiſmi propagatione, horribilem A. M. D. C. X V. perſecutionem Chriſtianis ſuis conciverunt. Bonzii enim videntes, lucrum ſuum à nova religione imminui, & ad peregrinos Sacerdotes tranſire, ſacra quin etiam ſua univerſa vileſcere, non ante quieverunt, quàm eos, tanquam *priſcæ religionis everſores, & Aſtrologiæ Sinenſis deſtructores*, in Nankingenſi Metropoli in carceres conjicerent, quos inter etiam fuit P. Alvaro Semedo, qui totam hanc tragœdiam deſcripſit.

Simile Pontificiorum fatum in Sina.

CCXLIV. Mirè deinceps Deus Eccleſiæ Romanæ labium confudit, excitatis in ea diſſidiis, & tantùm non dextris ejus in ſe invicem armatis. Et primò quidem potentia Hiſpani & Cæſaris, proſperis in Germania ſucceſſibus increſcens, ita jam Pontifici Urbano ſuſpecta eſſe cœpit, ut Regi Galliæ non obſcurè favens, eundem admonuerit, *ne ſtatum Germaniæ proculcari ſinat.* Qua admonitione ſponte currentem Gallum, adverſus Cæſarem & Hiſpanos excitavit magis. Duravitque Urbani adverſus Hiſpanos malevolentia, etiã poſt inclinatam eorundem per ſtupendos Suecorum Regis, Guſtavi Adolphi, Herois incomparabilis, qui nixus præpotenti Dei manu, exiguis primùm copiis, auxiliis pene nullis, Germaniam jugo Auſtriaco-Hiſpanico, orbem univerſum metu liberavit; progreſſus, fortunam. Tum enim infenſum erga Hiſpanos animum prodens, Legato Hiſpanico in pleno Cardinalium conſeſſu dicere in os non dubitavit: *Hiſpanum ſua tyrannide & regnandi libidine effeciſſe, ut boni Catholici debeant exul-*

Urbanus Cæſaris & Hiſpani in Germania potentiam ſuſpectans, adverſus eos Gallum inflammat.

exultare in victoriis hæreticorum. In Hiſpania contra Jeſuita quidam Duci Olivario à ſecretis confeſſionibus, abdicato genio Jeſuitico, librum edidit *de poteſtate Pontificis*, quo eum Romæ ſuæ affixurus, palam docuit: *Omnem poteſtatem, quam capitis Eccleſiæ titulo in Chriſtianum orbem ſibi Papa vendicet, meram uſurpationem, intruſionem, violentiam eſſe: non exiſtente Papa in alio (& forte etiam in iſto) nulla eſt prærogativa ſupra alios Epiſcopos, niſi quantum ad dignitatem accidentalem, non ad ſuperioritatem juriſdictionis: Non habent in ſua quaq; diœceſi minorem quoad hoc juriſdictionem Epiſcopi, quàm habeat Papa in ſuo Epiſcopatu S. Johannis Lateranenſis. Papa non eſt ſupra Concilium, ſed contra: Proinde excommunicatio Bulla in Cœna Domini adverſus eum, qui à Papa appellaverit ad Concilium, eſt injuſta, invalida, intoleranda.* Hiſpanis ita à Pontifice diſſidentibus, in eo conſilia ſtetiſſe ferebantur, ut à Pontificibus auferrent collationem beneficiorum Eccleſiaſticorum in illo Regno, ac erecta ibidem, quam vocant, dataria, eos argento, quod inde hactenus perceperant, multarent.

Jeſuita Hiſpanus edito libro Papæ poteſtatem infringit.

Hiſpanorum adverſus Urbanum conſilia.

CCXLV. Graves etiam paulò poſt inteſtini motus Papatum concuſſerunt, occaſione quæſtionum de œconomia gratiæ Divinæ, Moliniſtas inter & Janſenium, ejusque aſſeclas, quorum utrique Papam Romanum agnoſcebant, vehementer agitatarum. Cornelius Janſenius, Epiſcopus Iprenſis in Flandria, Vir doctiſſimus, & S. Auguſtini cumprimis ſcriptis, quæ in univerſum omnia decies, ſeorſim verò libros de Gratia & Libero arbitrio, tricies, Liberto Fromondo teſte, legit, innutritus, librum ſcripſerat, titulo: *Auguſtinus, ſeu Doctrina S. Auguſtini de humanæ naturæ ſanitate, ægritudine, medicina adverſus Pelagianos & Maſſilienſes, tribus tomis comprehenſa.* Prodiit liber, verè demorſos ſapiens ungues, biennio poſt mortem Authoris, A. M.D.C.XL. procurantibus Fromondo, Caleno, & Reginaldo Lamæo executoribus teſtamenti ejus. In univerſum

Diſſidii Janſeniſtas inter & Moliniſtas in Belgio & Gallia erumpentis hiſtoria ſuis narrata.

eo damnatur Theologia Scholaſtica, quòd in ea Epicuræa, Platonica & Pelagiana dogmata contineantur. Acri inprimis cenſura perſtringitur Molino-Suarezii, Fonſecæ, Leſſii &c. de Scientia media opinio periculoſiſſima omnium, utpote quæ hominem αὐτεξούσιον, adeoque Deum, facit. Præterea ex Auguſtini ſententia aſſeritur, *gratiam Dei operari irreſiſtibiliter*; *eſſe eam particularem, etiam ex intentione Dei antecedente*; *nullam eſſe ſufficientem, niſi quæ actu ſecundo beatitudinem conſummat*; *Chriſtum pro ſolis electis mortuum eſſe*. Qua in doctrina ita Reformatis ſuffragari viſus eſt, ut nomen ejus, *Cornelius Janſenius*, nonnulli invidiam authori conflaturi, per anagramma reddiderint: *Calvini ſenſus in ore*. Primùm atque lucem liber aſpexit, in Belgio & Gallia, apud Sorbonam inprimis, ingentem applauſum meruit habuitque. Lætati doctiſſimi quique ſunt, Auguſtini doctrinam, per Helenam illam Jeſuitarum aliorumque Theologiam Scholaſticam ſepultam, reviviſcere. Sed quò magis lætabantur illi, hoc infeſtiores ſe doctrinæ ei triſtioresque gerebant illi, qui ſodales ſuos, Molinam, Suarezium &c. eo opere aperto Marte oppugnari, & Pelagianiſmi etiam nota aſpergi, dolebant non parùm. Unde ſtatim Auguſtinus ille Janſenii non tantùm à privatis ſcriptoribus, Jeſuitis, Dionyſio Petavio, Iſaco Hoberto, Antonio Richardo, Franciſco Annato, Petro de S. Joſeph, Philippo de Sancta Trinitate, Ripaldo, Briſacerio, aliis, oppugnatus acerrimè eſt; ſed etiam, connitentibus iisdem, favore inprimis Franciſci Barbarini Cardinalis uſis, ab Urbano Pontifice, Bulla prid. Non. Mart. A. M. D. C. X L I. edita, damnatus proſcriptusque eſt, hoc videlicet prætextu, quòd in eo propoſitiones nonnullæ Michaëlis Baii, à Pio V. A. M. D. L X V I I. damnatæ & prohibitæ, contineantur; quodque ſic contra edictum Gregorii XIII. controverſiæ de auxiliis gratiæ reſuſcitentur: cautum-

tumq́ue ſimul, ſub graviſſimis cenſuris Eccleſiaſticis & pœnis ſecularibus, ne quis impoſterum de materia auxiliorum Divinorum, ſine expreſſa & ſpeciali licentia tractaret, *donec aliud in hac materia à ſede Apoſtolica fuerit ordinatum.* Prohibiti quinetiam eadem bulla ſunt omnes libri, qui vel pro Janſenio, vel contra eum, de hac materia ſcripti eſſent, vel impoſterum ſcribentur. Cumq́ue cenſuræ huic Papali Belgæ ſe non ſubmiſiſſent, neque ejus publicationem admittere ſe velle, priùs quàm Regis Hiſpaniæ authoritas & conſenſus acceſſerit, declarâſſent; Urbanus denuo Bullam ſuam A. M.D.C.XLIV. repetiit confirmavitq́ue, perpetuúmque contradicentibus ſilentium impoſuit. Neque tamen ſic ad ἐχεμυθίαν ſeſe redigi Janſenitæ paſſi ſunt. Enimverò Janſenium defenderunt ſtrenuè iidem, qui ſupra, Fromondus, ejus in cathedra Lovanienſi ſucceſſor, Cario Pariſienſis Theologus, Sorboniſtæ plerique, nec non Archiepiſcopus Mechlinienſis, Belgii Primas, unà cum reliquis Epiſcopis & Generalibus Provinciæ, qui Bullam Papalem per dolum ſub-& obreptionis extortam pertenderunt: qui proin æquè ac ipſe Belgii Gubernator, Franciſcus de Mello, induci non potuerunt, ut, quod à Papa ſeverè juſſi erant, bullam ejus executioni mandarent. Sed & Innocentius X. Urbani ſucceſſor, cùm bullam Urbani eludi pu-. taret, ſedecim Brevia miſit, nempe ad Marchionem Caſtri Rodrigi, Gubernatorem Belgii. Archiepiſcopos Mechlinienſem & Cameracenſem, Epiſcopos Belgii ſeptem, Univerſitatis Sorbonæ Theologos, Magiſtrum Guilhelmum ab Angelis S.T.D. Lovanienſem, Leopoldum Guilhelmum, Archiducem Auſtriæ, & Epiſcopum Argentinenſem; quibus confirmata Urbani Bulla, injunctum ſeriò, ut illam tandem promulgarent & exequerentur. Et alicubi quidem, puta Antverpiæ, Duaci Namurci, aliisque locis nonnullis promulgari, adeoque Janſenii aſſeclæ

 non-

nonnihil premi cœperunt, interdictis adeò ſeveris, ut imposterum ad animarum curam nemo admitteretur, quin poſt ſolennem fidei Concilii Tridentini confeſſionem, ſolenni formula præſcripta, Janſenii Auguſtinum damnâſſet prius. Verùm cum reputâſſent illi, easdem artes revocari, quibus quondam Ariani apud Imperatorem Conſtantinum uſi fuerunt, Appellationem ediderunt ad Pontificem Romanum, titulo *Planctus veritatis Auguſtinianæ in Belgio patientis*; rogantes, ut, priusquam adverſus Janſenium ſubſcribere cogantur, de fide ſuſcipiatur diſceptatio, nec tum demum de re cognoſcatur, cùm perſona judicata & damnata jam fuerit. Annexi ſunt Planctui huic tres libelli, quorum primus *fidem*, ſecundus *juſtitiam*, tertius *charitatem* commendat. Sed ſurdo fabulam narrârunt, Jeſuitis apud Innocentium impetrantibus facilè, ne aures Janſeniſtis arrigeret. Cùm igitur Bullæ & edicta Papalia acrioribus odiis hactenus partes inter ſe accendiſſent; & alii quidem, Janſenio falſa dogmata affingi; alii, ſententiam ejus hæreſeos damnari non potuiſſe, quòd nec ſcripturis, nec Conciliis adverſetur; alii denique, non tam Janſenii, quàm Auguſtini cauſam hic agi, & Janſenio damnato Auguſtinum ipſum damnari, palam editis in publicum libris aſſeruiſſent; denique Jacobus Archiepiſcopus Mechlinienſis, Belgii Primas, Antonius Trieſt, Epiſcopus Gandavenſis, & Vicarii Generales Sedis Epiſcopalis Iprenſis rationes, ob quas Bullam Pontificis promulgare non poſſent, luci publicæ expoſuiſſent; induci ſe Innocentius à Jeſuitis, & Epiſcopis nonnullis Galliæ, Jeſuitarum inſtinctu in partes venientibus, (quanquam ϑεήλατον hoc πάϑος Innocentii fuit) paſſus eſt, ut Propoſitiones quinque ex Janſenii Auguſtino, uti putabatur, excerptæ, Romæ præſentibus & auſcultantibus Cardinalibus nonnullis Johanne de Lugo, Caraffa, Spada, &c. à Theologis tredecim, quos in-

nter Sforza Pallavicinus Jeſuita primum locum obtinebat, ventilarentur. Juſſi autem ſunt Theologi illi vota ſeu ſuffragia ſua ſcripto conſignata (quæ ab Epiſcopo Montispeſſuli Roma in Galliam allata, totidem verbis Montaltius poſt finem Epiſtolarum Provincialium edidit) Pontifici offerre. Ex quibus ſcripto & voce Theologorum oblatis, Innocentius palam in hac ipſa cauſa profeſſus, *ſe non eſſe Theologum*; (teſtatur enim Theologus Pontificius Ludovicus de S. Amour, Romam ab Epiſcopis Galliæ ad orandam Janſenitarum cauſam miſſus, editi Diurnalis *par.* 3, *cap.* 12. rogatum Innocentium, ut ipſe cognoſceret, ne quidem ſcripta ſibi oblata legere voluiſſe, & reſpondiſſe inſuper: *Non eſt mea profeſſio; Præterquam quòd ſenex ſum. Ego nunquam ſtudui Theologiæ.* Dixiſſe alii ajunt: Io non ſono Theologo: *Ego non ſum Theologus*) poſt *indictas*, uti Bulla prid. Kal. Jun. A. M. D. C. LIII. ab ipſo edita habet, *ad Divinum implorandum auxilium, multorum Chriſtianorum preces, tum publicè tum privatim*; & easdem poſtmodum *ferventius iteratas*; quin & *ſolicitè implorata S. Spiritus aſſiſtentia*; ad Declarationem & definitionem procedens, Propoſitionum quinque, pro lubitu hoſtium Janſenii formatarum, damnationem conflavit.

CCXLVI. Operæ pretium fuerit, ex ipſa illa Innocentii Bulla fulminante quinque propoſitiones illas famoſas, & obnuntiatas iisdem Innocentii diras repræſentari. Sic autem bulla Capitolini hujus Jovis ſonat & tonat: *Primam Propoſitionum:* Aliqua Dei præcepta hominibus juſtè volentibus & conantibus, ſecundùm præſentes, quas habent, vires, ſunt impoſſibilia: deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant: *temerariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, &, uti talem, damnamus. Secundam:* Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur; *hæreticam declaramus, &, uti talem, damnamus.*

Propoſitiones quinque Janſenii ab Innocentio damnatæ.

mus. Tertiam: Ad merendum & demerendum in ſtatu Naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione; *hæreticam declaramus, & , uti talem, damnamus. Quartam*: Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare; *falſam & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Quintam*: Semipelagianum eſt, dicere Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe; *falſam, temerariam, ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum mortuus ſit; impiam, blaſphemam, contumelioſam, divinæ pietati derogantem & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.* Neve de prædictis propoſitionibus aliter quiſquam ſentiat, doceat, prædicet, quàm in declaratione & definitione illa continetur, *ſub cenſuris & pœnis contra hæreticos & eorum fautores in jure expreſſis*, mandans, inſuper omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus præcipit, *ut contradictores & rebelles quoscunque per cenſuras & pœnas prædictas, cæteraq; juris & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachii Secularis, omnino coërceant & compeſcant.* Denique proteſtatur Papa, *non intendere ſe per hanc declarationem & definitionem, ſuper prædictis quinque propoſitionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Janſenii.*

Galliæ Epiſcoporum in recipienda Innocentii adverſus Janſenitas Bulla divortium.

CCXLVII. Quamprimum Bulla illa κεραυνοβόλος in Galliam miſſa eſt, Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopi Lutetiæ congregati plures prompti eam acceptárunt probaruntque. Scripſit enim eorum nomine Petrus de Marca, nominatus tum Archiepiſcopus Tholoſanus, ad Innocentium

tium Epiſtolam eucharisticam, qua inter alia eum cum Innocentio I. contendens; *Sicut*, inquit, *ille Pelagianam hæreſin damnavit olim ad Epiſcoporum Africæ relationem: ſic ad Gallorum Epiſcoporum conſultationem hæreſin ex adverſo Pelagianæ oppoſitam, Innocentius X. ſua authoritate proſcripſit.* Bellè ſcilicet! Pelagianæ hæreſi ex adverſo oppoſita fuit doctrina S. Auguſtini, S. Scripturæ authoritate firmata. S. Auguſtini igitur doctrinam, Scripturæ authoritate firmatam, ceu hæreticam Innocentius damnavit proſcripſitque. Digna planè proſcriptio Innocentio, profeſſo, ſe Theologum non eſſe. Qui doctrinam Pelagio ex adverſo oppoſitam damnavit, Pelagianus certè fuerit oportet. Addit Marca, vetuſtæ ætatis Eccleſiam Catholicam, *ſola Cathedræ Petri authoritate & communione fultam*, Pelagianæ hæreſis damnationi absque cunctatione ſubſcripſiſſe. *Ea nos quoque*, inquit, *ſententia ac fide imbuti, Romanæ Eccleſiæ præſentem, quæ in Summo Pontifice Innocentio X. viget, authoritatem debita obſervantia colentes, Conſtitutionem Divini Numinis inſtinctu à Beatitudine veſtra conditam, nobisq; traditam ab Ill. Athenarum Archiepiſcopo, Nuntio Apoſtolico, & promulgandam curabimus in Eccleſiis ac Diœceſibus noſtris, atque illius executionem apud fideles populos urgebimus.* Macte animo Viri! Non Divina ulla, non Prophetica, non Apoſtolica authoritas ad ſubſcribendum Bullæ vos ſubegit. Exolevit enim illa apud Romanos noviſſimis hiſce temporibus penitus; eique ſuccedanea authoritas Pontificia Innocentii, non Theologi, nedum Prophetæ, Apoſtoli, ita oculos vobis præſtrinxit, ut ei, ex quercu ſua oracula fundenti, etiam cùm nulla ratione illa roboravit, fidem cœco aſſenſu habueritis! Et tamen Epiſtolæ huic præter Marcam, Virum cætera doctiſſimum, ſubſcripſerunt Julius, Cardinalis Mazarinus, Archiepiſcopi quinque, & Epiſcopi viginti quatuor, ſuo quisque nomine; ita claudentes Epiſtolam aſſentationibus plenam:

Por-

Porro nos Innocentio X. cujus ore Petrus locutus eſt, ut Leoni I. acclamavit quarta Synodus, hanc Divinam lauream gratulati, ſacros inter Eccleſiæ faſtos, quod olim de Synodis Oecumenicis fieri ſolitum, Conſtitutionem iſtam ab eo editam lubentes ex animo reponemus. Neque tamen in univerſum omnes Galliæ Epiſcopi ſubſcripſerunt. Inter ſubſcriptos enim non comparent Archiepiſcopus Senonenſis, qui jam ante ſcripto, & Luthetiæ Regio prœlo exſcripto *Auguſtino* ſuo *per ſe ipſum docente Catholicos, & vincente Pelagianos*, Janſenii partibus ſe adjunxerat; non Epiſcopus Ambianenſis, aliique.

Janſenitarum adverſus Innocentii Bullam exceptio,

CCXLVIII. Non idem Belgis animus, non eadem erga Bullam Pontificis devotio teſtata. Teſtis eſt Franciſcus Annatus, Jeſuita, qui poſt Bullam Innocentii vulgatam queſtus eſt, *percuſſum eſſe errorem Janſenii nupera Sedis Apoſtolicæ conſtitutione, ſed non extinctum: Janſenianos diſſimulare malle vulnera, quàm ſanari: & utut commutata ſententia facilè poſſint innocentem reddere cenſuram, eligere incolumes videri potiùs quàm fieri.* Cùm animadvertiſſent illi, nihil proteſtationibus adverſus bullam ſe proficere, aliam viam ingreſſi, damnatas propoſitiones negârunt vel inveniri in Auguſtino Janſenii vel damnatas eſſe in ſenſu à Janſenio intento; accepturi etiam bullam, ſed cum exceptione illibatæ authoritatis S. Auguſtini & Thomæ, cùm ipſimet à Pontifice in privato colloquio audiverint, non eſſe ſibi animum damnare ullo modo doctrinam S. Auguſtini, vel controverſiam de gratia per ſe ipſam efficaci Jeſuitas inter & Thomiſtas agitatam attingere. Quod ipſum etiam teſtantem Jeſuitam Annatum, induxerant. Sed fefellit illos opinio & ſpes concepta omnis. Statim enim poſt mortem Innocentii Alexander VII. Succeſſor edita XVII. Kal. Nov. A. M. D. C. LVII. bulla, non tantùm Innocentii anathemata repetiit, confirmavitque; ſed inſuper etiam contra *nonnullos iniquitatis filios, ad quamcunq; dubitationem auferendam,* de-

ab Alexandro VII. editâ Bullâ, eliditur.

declaravit & definivit, *quinque illas propoſitiones ex libro Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, cui titulus eſt, Auguſtinus, excerptas, ac in ſenſu ab eodem Cornelio Janſenio intento damnatas fuiſſe.* Ita oſtenſurus digitum ſuum minimum groſſiorem eſſe dorſo patris & prædeceſſoris ſui, rigorem Innocentii plurimùm auxit. Cumque ne ſic quidem moti fluctus componi ſe ſiviſſent, & in Gallia maximè Janſenii partes creviſſent, idem Alexander nova bulla XV. Kal. Mart. A. M.D.C.LXIV. vulgata, præfatus, *Cornelii Janſenii hæreſin, in Galliis præſertim ſerpentem, ab Innocentio X. ferè oppreſſam, ad inſtar colubri tortuoſi, cujus caput attritum eſt, in varios gyros & cavillationum deflexus euntem, altero aſſumptionis anno extinguere ſe conatum eſſe*; queritur, *nondum plenè conſequi ſe potuiſſe, ut omnes errantes in viam ſalutis redirent; licet Archiepiſcopi & Epiſcopi Galliæ operam & induſtriam ad executionem conſtitutionum egregio ſtudio contulerint, & Rex Chriſtianiſſimus ſingulari pietate auxiliarem dextram ſtrenuo ac conſtantiſſimo animo porrexerit.* Deinceps rogatu, uti Bulla præfert, Chriſtianiſſimi Regis certam formulam, cui Eccleſiaſtici omnes ſubſcriberent, præit, his verbis ab ipſo conceptam: *Ego N. Conſtitutioni Apoſtolicæ Innocentii X. die* XXXI. *Maji* M.D.C.LIII. *& conſtitutioni Alexandri VII. datæ* XVI. *Octobr.* M.D.C.LVI. *Summorum Pontificum me ſubjicio, & quinque propoſitiones ex Cornelii Janſenii libro, cui nomen Auguſtinus, excerptas, & in ſenſu ab eodem Authore intento, prout illas per dictas Conſtitutiones Sedes Apoſtolica damnavit, ſincero animo rejicio ac damno, & ita juro: Sic me Deus adjuvet & ſancta Dei Evangelia.*

Formula conſcitur adverſus Janſenium, in cujus verba Pontifex clerum ſuum adigit.

CCXLIX. Tantæ ſcilicet molis erat, bullatis & plumbeis illis declarationibus & definitionibus, rejicere, damnare, proſcribere, non Cornelium Janſenium utique, ſed S. Auguſtinum, celeberrimum Hipponæ Præſulem, Pelagianorum illum malleum fulmenque, ad cujus tamen doctrinam, ceu normam, omnem illam de gratiæ auxiliis

Non tam Janſenium quàm Auguſtinum à Pontificibus damnatum eſſe, Janſeniſtæ confirmant.

diſputationem, jam ante Clemens VIII. parùm certè hic Jeſuitis propitius, adſtrinxit; rationibus adductus pluribus, quas ejus verbis P. Giboeuf libro *de libertate*, & Archiepiſcopus Senonenſis, Octavius de Bellegarde, *Auguſtin.doc.pag.*4.5. recenſent. Nunc verò prout Romæ obtinent *annua & menſtrua de Deo fides, fides potiùs temporum, quàm Evangeliorum*, ut B. Hilarii *lib.* 2. *ad Conſt.* verbis utar, ab Innocentio in Auguſtini potiſſimùm caput coctas eſſe haſce diras, abundè Janſenii aſſeclæ demonſtrârunt. Sanè famoſus ille Jeſuita Annatus Janſenitas, cùm profiterentur, paratos ſe demonſtrare, *quinque Propoſitiones ad ſenſum Janſenii, eaſdem eſſe ad ſenſum etiam Auguſtini*, libello, qui inſcribitur, *Janſenianorum cavilli, cap.*3. ſalsè ridet, aſſeritque, *deſerendam potiùs Auguſtini ſententiam, quàm ſententiam Summi Pontificis*, cùm id, quod definitum eſt, authoritatem petat *non tam à S. Auguſtini conſenſu, quàm à præſidio ſpeciali Spiritus S. Chriſti vicario, in Scripturis S. promiſſo*, hoc eſt, à Pythagorico αὐτὸς ἔφα. Sed & Ludovicus de Marche, itidem Jeſuita, in *Apologia* pro Innocentii conſtitutione, *parte poſteriore*, totus eſt in elevanda authoritate S. Auguſtini, dum varios ejus errores recenſet, eum in Eccleſia eſſe *irrefragabilis authoritatis* pernegat, denique pertendit, non omnem Auguſtini *de gratia Dei* doctrinam ab Eccleſia Catholica admiſſam & approbatam eſſe. Denique in univerſa hac diſputatione Jeſuitarum hic Achilles fuit, *omni exceptione majorem eſſe Romani Pontificis è cathedra loquentis authoritatem fallere & falli neſciam, non modò in Concilio Generali, verùm etiam extra illud. Chriſtum non Auguſtino, non Conciliis, ſed Petro ejusq; Succeſſoribus denuntiâſſe: Oravi pro te, ne deficeret fides tua. Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Paſce oves meas* &c. Atque ita tota illa Janſeniſtas ſeu Auguſtinianos (hoc potiùs nomine ſe inſigniunt illi) inter & Jeſuitas controverſia tandem in infallibilem Papæ etiam

Controverſia tota denique in quæſtionem de infallibilitate Papæ exiit.

ex-

tra Univerſale Concilium, ſive in fide ſive in facto quid-
am decernentis, authoritatem reſolvebatur. Atque in
impudentiæ numeros omnes Alexander implevit, quòd
finire auſus eſt, Janſenium eum ſenſum *intendiſſe*, in quo
nocentius Propoſitiones illas damnavit: & Innocentium
tendiſſe propoſitiones eas damnare non alio in ſenſu, quàm
i Janſenii fuit. Ita καρδιογνώστης uterque, & Innocentius
nſenii aſſerentis, & Alexander Innocentii aſſertionem
mnantis, intentionem, ſeu interiorem animi ſenſum
mpertum habuit; atque adeò τὰ τοῦ ἀνθρώπου, *ea quæ in
mine ſunt*, intentionem proin hominis animo abſtruſam,
n tantùm τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ, *Spiritus homi-
s, qui in ipſo eſt*, (uti quidem S. Paulus 1. Cor. 11. 11. aſſe-
) ſed etiam Spiritus Papæ, qui extra hominem eſt, novit.
eque tantùm Papa, quod olim ipſi gnathones vendicâ-
nt, omne jus Divinum; ſed jam etiam omne dictum,
ctum, cogitatum humanum in ſcrinio pectoris ſui clauſum
bet.

CCL. Tertia igitur hæc, ſupra illas ſcilicet, quas Tri-
ntinum Concilium ſtabilivit, poſt duas ſupra memo-
tas de licentia parricidali & æquivocationibus, Jeſuita-
m novella, ſeu mavis, recocta, & ex orco revocata
elagianorum & Semipelagianorum veterum hæreſis, ex
uribus æquè hæreticis aſſertionibus conflata, quàm il-
approbante & definiente Pontifice Romano, adeoque
cclesia Romana omni, qua Pontifici paret, Jeſuitarum
udibus miſerè circumſcriptâ adverſus S. Auguſtinum,
nioresque antehac in Eccleſia Romana Theologos, Tho-
iſtas inprimis, perruptis pudoris, Divinæ veritatis, canæ
tiquitatis repagulis omnibus, audacter & impunè ſuſti-
ent, ἐπὶ πλεῖον προκόπτοντες ἀσεβείας, *majorem ad impietatem
oficientes* in dies, dum *ſermo*, doctrina eorum, ὡς γάγγραινα
ὴν ἕξει, *gangrænæ inſtar ſerpit* 2. Tim. 11. 17.

Tertia Ieſuitarum ſingularis hæreſis, ex pluribus conflata, de Gratia & arbitrio.

Laniena Evangelicorum in Hibernia, Urbano Pontifice, patrata historia horribilis compendio enarrata.

CCLI. Ad Urbanum ut revertamur, eo adhuc Pontifice inde à d. XXIII. Octobr. A. M.DC.XLI. Hiberni Papiſtæ horribili laniena in Proteſtantes tota inſula ſævierunt. Paucorum menſium intervallo pluſquam ducenta hominum millia, & in ſola Ultonia, quarta & minùs culta Hiberniæ parte, centum quinquaginta quatuor millia ſex intra menſes rabies illa abſumpſit, ut nihil tormentorum & mortium reperiri potuerit, quod non furiales illæ beſtiæ commiſerint, ſolo religionis odio, & quòd Papæ gratum ſe officium internecione Proteſtantium præſtituros, vitamque æternam abſque purgatorii flammis conſecuturos, Monachorum ſanguinolentorum perſuaſione inducti crederent; *rudibus* omnis & fidei & humanitatis facilè ad omne nefas propulſis. Ipſi certè Monachi & Sacerdotes accuratum catalogum lanienæ, Phelimo Oneal Eccleſiæ Catholicæ Archiſtratego, patratæ, authenticamque adeò publicorum actorum conſignationem ediderunt. Ibi videbis innumerabilem miſerorum Chriſtianorum multitudinem, poſtquam omnibus ad cutim uſque exuti & ſpoliati fuiſſent bonis, trucidatam; pleroſque ferro, multos ſuſpendio, ſubmerſione, vivicombuſtio, in Templis, ædibus, aliiſque locis; plurimos ſpirantes adhuc terra defoſſos: aliquos à canibus dilaniatos ac diſcerptos, lapidibus obrutos: alios ferventibus ahenis merſos, nonnullos carbonibus toſtos, inteſtina per poſticum extracta, diſſectos ventres, evoluta viſcera, confracta funibus intortis crania, dorſum, brachia, crura, femora comminuta vel abſciſſa: alios toto corpore cruentatos, cùm nil niſi vulnus eſſent, in ſuo ſanguine & frigore enectos: ſuſpenſos capillitio: impuberes ſecus parentum immolata cadavera fletu, fame, inopia extinctos, multis ex innocuo illo ſexu jam intermortua matrum ubera morſu potiùs, quàm lactendo, appetentibus. Nulla in tigribus illis, non

Hir-

Hircanis, ſed Hibernis, erga miſerrimos commiſeratio; ſed immiſſi porci, canes, aliaque Canibalibus Hibernis mitiora animalia, tandem deglutientes, quod reſtabat carnium, finem tantis miſeriis impoſuerunt. Ita occiſi, ita ſepulti ſunt. Multi ita ruptis omnibus artubus, ut loco ſeſe movere non poſſent, cùm herbarum circumcirca paſtu bruto cibo vitam in triduum miſerrimè traxiſſent, ab Hibernis ſpectatum & inſultatum venientibus, cùm mortem beneficii loco precarentur, nec impetrárunt omnes, in locum herbidum alium; ut diutius inter acerrima tormenta precarium ſpiritum traherent, ac oculos immanium belluarum gratiſſimo ſpectaculo, aures horrendis clamoribus ſatiarent, delati ſunt. Mancipia in Dominos omni telorum & contumeliarum genere ſævierunt. Miſellæ mulieres, dependentibus de cervice aut cingulo liberis, & ad majorem ignominiam, canibus ſimul ac felibus appenſis, laqueo ſuffocatæ ſunt. Multi, puteis ſubtus glaciem actis, ſubmerſi: alii mucronibus in mare & flumina protruſi; ac ſi qui ad littus aut ripam enatarent, eliſo cerebro, aut contis affixi, denuo aquis immerſi ſunt. Ædium, caſtellorum, templorum ruinæ, cæſorum inſepultis cadaveribus ſtipatæ; cùm paucos terra tegeret, multi ſub ſtillicidiis, in foſſis hinc inde & plateis computreſcerent. Innoxia ætas, diſſectis carnibus, unco, velut in macello agnina, ſuſpenſi ſunt. Miſer nonnemo nudo corpore aſſeri impoſitus, ab Hibernis ad ſingulos hauſtus ſingulis vulneribus, ſed non penitus in mortem, adactis; ita paſſim diffiſſus, ut continuum vulnus videretur. Quem deinde in fimetum projectum dolor, fames & injuria aëris extinxit, prohibitis omnibus, ne miſerias tantas ullo modo levare auſint. Alius adacto per poſteriora palo, ut altiùs infigeretur, velut per ludibrium circumſcarificatus, donec inter atroces convulſiones, plaudentibus hoſtibus, animam Redempto-

ri ſuo, ſancta victima redderet. Pueri, parentum Catholicorum charitatem æmulati, denſo agmine in agros egreſſi, ubi in cæſum Proteſtantem (quales paſſim totis ſparſi ſunt campis) inciderunt, ejus pudenda virgis loriſque tamdiu flagellârunt, donec ruptis nervis, & carne diſperſa, membrum à reliquo corpore diſſolveretur, quod ipſi arreptum, feſto clamore, parentibus gratiſſimum munus obtulerunt. Si fœmina cæſa, prono in terram ventre jacuiſſet, eam in dorſum reſupinatam, omnibus membris, iis maximè, quæ natura occulta eſſe voluit, taxârunt. Concluſi arctiſſima intra ædes & templa cuſtodia, illis repente ſuccenſis, lamentabiliter conflagrârunt. In ipſo templo pater filiuſque in partes ſecti, eorumque ſegmina matris extremùm ſauciæ capiti impacta ſunt. Nobiles virgines totam noctem capillitio de arbore ſuſpenſæ, cùm orta luce aliquid in illis vitæ reſiduum deprehenderetur, protinus obtruncatæ ſunt. Tres orphani, quorum parentes à latronibus illis cæſi erant, cùm nudi, & frigore pœne enecti, in fornacem ſe abdidiſſent, ignibus immiſſis, immiſericorditer combuſti ſunt. Uxor gravida cum liberis vitæ conſultura, cùm terror fœtum ante tempus excuſſiſſet, illo à latronum canibus devorato, ipſa cum cæteris obtruncata fuit. Multæ nobiles diſſectæ, fœtus utero excuſſi, & ipſæ, viſceribus apertis, horrendum ſuſpenſæ. Infantes haſtis præfixi rebellium, præda ea gloriantium. Duæ filiæ toto corpore nudæ, metu mortis, decrepitum parentem lacertis ſuis in paludem trahere adactæ, ubi & ipſæ ſubmerſæ perierunt. Uxor jugulare maritum, filius matrem coacti: ipſos, velut ultimam victimam, latrones mactârunt. Equorum caudis alii alligati, tractati, excarnificati, fame enecti, mille tormentis excruciati ſunt. Quibus corpus hebetius & obeſum, eviſcerati ſunt, ut ex eorum pinguedine lychni efficerentur. Vir pius, & zelo Dei fla-

flagrans,terra,ſolo capite prominente,defoſſus, atque ita relictus,donec corvi & vultures oculos vivo eruerent, feræ beſtiæ reliquum abligurirent. Plurimi ſpirantes ſubtus terram defoſſi,quos inter unus cratibus & ſaxis depreſſus, cùm diu lamentabiliter fruſtra inclamaret, nec uxor pedibus capta eum eruere poſſet,faciem ægrè nudavit,& ut finem immenſis doloribus imponeret, ſtrophiolo ſpiritum ei intercluſit. Multorum plantæ ad lentum ignem toſtæ: alii ſecuribus diſſecti, funibus ſurſum deorſum per aquas raptati; nonnulli ſemineces relicti, vel ferro clauſi, donec membris putreſcentibus, animam exhalarent: & infinita tormina ad pecuniam prodendam, quam,omnibus jam ante ſpoliati, nullam habebant,excogitata. Oſſa & cadavera dudum in Domino defunctorum, tumulis eruta, projecta viliſſimis locis, per fimeta,aggeres,fruticeta,campos ſparſa & disjecta ſunt. Hæc omnia,pluraque etiam, uti certis documentis ab ipſis etiam hoſtibus infandorum facinorum authoribus, ſuppeditatis,conſtat,à Catholicis videlicet patrata,tam profectò dira ſunt, ut ab Orci emiſſariis, extremæ nequitiæ dæmonibus,diriora patrari non potuiſſe,ambiguum neutiquam habeatur.

CCLII. In Romani ſcilicet Molochi honorem gratiamque immolatæ hæ victimæ, adeò non ingratum ei nidorem attulerunt, ut delectatus etiam magnopere iis viſus fuerit; aſſuetus pridem ſanguineis & ignitis ex rationalium hominum corporibus hoſtiis. Conſtatque etiam,Urbanum eadem occaſione in turbido piſcaturum,per Nuntium ſuum Rinuccinum variis artibus Regnum ipſum Hiberniæ, à Proteſtantium ſanguine ſic preſsè purgatum defœcatumque affectâſſe, uſum prætextu juris in totum orbem, & omnia Regna hujus mundi,ipſiſmet fingentibus Papiſtis, & artes illas in detrimentum coronæ vergentes deteſtantibus, prout hæc aliaque prolixè in *vindiciis Catholicorum Hiberniæ* expoſita legere eſt. *In Pontificis gratiam tot in Hibernia caſa victima ſunt.*

CCLIII.

Urbanus pacem prætextu belli in Germania continuationem promovet.

CCLIII. Arſit interea adhuc inteſtino bello Germania, tot jam exteris etiam in ea infeſta arma ſua circumferentibus, ut ſarciendæ denique inter Chriſtianos pacis ſpes ferè nulla affulſerit. Atque hic Urbanus Legatis in Hiſpaniam, Galliam, Germaniam miſſis, urbanis equidem lacteisque verbis pacem ſuaſit, animo interea, ne degeneraſſe à genio Paparum putes, nil niſi bella volutans. Cæſari enim ad continuandum illud ducenta millia coronatorum præſentanea numeravit, & poſt unius anni decurſum, ſi quidem ita neceſſitas poſtulaverit, demo centum millia ſe ſoluturum recepit. Inſtitit præterea vehementer, ne Pontificii de pace tranſacturi quidquam de religione & bonis Eccleſiæ paciſcantur; quæ pacis remora haud poſtrema fuit. Cùm igitur Deputati Francofurti d. XXII. Aug. A. M. D. C. XLIII. de bonis Eccleſiæ Proteſtantibus tradendis nonnihil ſtatuiſſent, conſiliumque ſuum Cæſari probandum obtuliſſent, ſtatim ille Breve Apoſtolicum, d. XVII. Octobr. exaratum, ad Epiſcopum Auguſtanum miſit, in hæc verba conſignatum: *Urbanus P.P. VIII. Propoſitam Francofurti de eccleſiaſticis bonis hæreticorum poteſtati committendis ſententiam ex Fraternitatis tuæ literis, tum etiam ex ſupplici libello ad nos transmiſſo, non ſine ingenti moleſtia audivimus. Nempe facile eſt conjicere, quænam inde animarum pernicies, & ſacri cultus imminutio expectanda eſſet. Et tamen Imperator electus pietate pollet, eam erga Eccleſiaſticos gerit propenſionem, ut minimè verendum arbitremur, ne improbum illud conſilium conſtanter ſimul & religioſè rejiciat. Nos quidem, ut Pontificii muneris partes impleamus, cuncta, quæ è re fore ſignificâſti, officia accuratè adhibuimus, Deumq. precamur, ut optatus exitus graviſſimo negotio nequaquam deſit.*

Urbano ſuccedit Innocentius X.

CCLIV. Sequentis anni M. D. C. XLIV. d. XXIX. Jul. Urbanus, capularis ferè octoginta annorum ſenex, implevit mortalitatis ſuæ legem. De novo Pontifice creando

cer-

certatum miris ſtudiis, factionibus Hiſpanica, Gallicana, Romana, Barbarina diu colliſis. Sex jam hebdomadæ in Conclavi exactæ erant; cùm Johannis Baptiſtæ Pamphilii ne mentio quidem creandi Pontificis ulla incidiſſet. Obſtabant ingenium ejus à literarum, ſacrarum inprimis ſtudiis alienum, nonniſi cauſis dicendis aſſuetum, quodque mancipium eum eſſe libidinis alienæ, Olympiæ Maldachini glotis, conſtaret omnibus. Alii alia cauſſabantur. Tandem inter Hiſpanicorum Gallicorum Cardinalium, æquis viribus certantium, acerrima ſtudia, Olympiæ inprimis artibus effectum eſt, ut præter opinionem Pamphilius, Romanus natione, Neapoli Nuntius, qui poſt Innocentii X. nomen ſumpſit, Papa proclamaretur, quem mox Cardinalis Medicæus, corona capiti ejus impoſita, ſic affatus eſt: *Scias, te eſſe Patrem Principum & Regum, Rectorem orbis.*

CCLV. Statim atque Papatum aggreſſus eſt Innocentius, admiſit is elogium inſolentiſſimum omnium, quod in honorem ejus Cardinalis adhuc, ſed jam jam creandi Pontificis, à neſcio quo Italo-Græco, Joh. Baptiſta Calumſyrito, concinnatum, & à Melchiore Inchofer, fama notiſſimo, qui orbi Chriſtiano epiſtolam B. Virginis nomine ad Meſſanenſes ſcriptam obtrudere ante auſus fuerat, Pontifici recens creato oblatum, ſic ſonat: *Eminentiſſime & Reverendiſſime D. Cardinalis Pamphili. 1. PHILIVS Dei (ſuperlativus amor Patris, quia φίλτατος ideo Philius dictus) ex æterna ejus charitate, qua ſe Deo Patri obtulit, in amantiſſimum Interceſſorem ac Mediatorem Dei ac hominum, ab inſtanti conceptionis in utero B. Mariæ Virginis, factus fuit Sacerdos in æternum: ſecundum ordinem Melchiſedeci, ac primus Pontifex Optimus Maximus. 2. Sed Filius fuit Philius, non PAMPHILIVS. 3. Fuit interceſſor Dei & hominum. 4. Non fuit univerſalis Mediator Angelorum & hominum, ſeu Pamphilius. 5. Si ex nominis analogico*

Admittit & elogium blaſphemiis refertum, ab Italo-Græco cuſum, quo Pamphilius Filio Dei præfertur.

 gico

gico æternoq́, anagrammate præſagire licet, myſterium aliquod in tempore: Tu ab æterno prædeſtinatus es, eſſe Pamphilius in terris, ac dici Pamphilius, æmulus filii Dei in Cœlis. 6. Pamphilius ergo eris. Univerſalis nimirum reconciliator. Angelorum & hominum, in terris hoſtiliter pugnantium Regum & populorum. 7. Quod præſtabis nonniſi electus in Pontificem Optimum Maximum. 8. In cujus fauſtiſſimum augurium Evangelus ego, felixque Nuntius ter Sanctos pedes Eminentiæ veſtræ ex nunc deoſculor. 9. Quod etiam Græcè ſcripſi decem abhinc annis in Græca noſtra Academia Baſiliana in Columbæ veſtræ ſtemmata, τὰ τ̃ εἰρήνης σύμβολα, *Rex pacificus eris & clementiſſimus.* Blaſphema illa themata, apud inferos quandoque, cùm in terra iis impunè fuerit, arſura, vel à quoquam cuſa, vel à Pontifice Summo pronis auribus, lætoque animo excepta eſſe, ut crederem, induci nunquam potuiſſem, niſi *fide dignis teſtibus* ita conſtare, Ampliſſ. & Celeberrimus Conringius *Conclav. Alex. VII. pag.* 55. &c. aſſeveràſſet.

Papatum eo tempore non Innocentius, ſed ejus glos Olympia Maldachina adminiſtrat.

CCLVI. Toto ferè tempore, quo Innocentius Pontificiam Sedem occupavit (occupavit autem ultra decennium integrum) non tam Innocentium, quàm fœminam glotem ejus, Donnam, ſeu Dominam Olympiam Maldachinam, Fratris ejus defuncti uxorem, Papatum rexiſſe, conſtans fama erat, ab iis etiam, qui Romæ exquiſitam omnium notitiam habuerant, tradita. Credideramusque, θερμοῖς ψεύδεσι, *calidis mendaciis,* Innocentii innocentiam à Marphoreis aut Paſquinis aſpergi onerarique, niſi Abbas Gualdus teſtis, uti quidem de ſe profitetur, αὐτόπτης & αὐτήκοος, ſcripto Romæ *de vita & rebus geſtis Donnæ Olympiæ Maldachinæ* libello (qui mortuo ipſo inter Manuſcripta ejus repertus, publicique juris in Italia factus eſt) plenam amplioremque etiam ejus rei fidem feciſſet.

Hiſtoria ejus ex Abbate Gualdo contracta.

Narrat autem Gualdus ille, (liceat multa paucis conſtringere) ut Olympia illa, à teneris unguiculis imperioſa, dominatio-

nem ubique affectaverit: ut nupſerit Innocentii fratri Pamphilio, cumque anno conjugii circiter decimo averſata, tota in amorem affinis Baptiſtæ Pamphilii (poſt Innocentii) rapta, ejusdemque in conclavi alibique lateri individua comes hæſerit, gravi ſuſpicione inceſtorum amorum apud omnes: ut ſe totum ejus conſiliis flectendum, regendum affinis commiſerit: ut ex Hiſpania ad Olympiam ſcripſerit, abſente & inconſulta ea minùs proſperè, quæ ibi gerebat, negotia ſibi, ceu navi ſine remo, ſuccedere: ut Olympia affini Cardinali recens creato ſe ſolertiùs applicuerit, cumque iis dotibus, quæ Pontificem ornant, ſimulandi & diſſimulandi artificio cumprimis, quod januam ad Papatum eſſe crebrò ei inculcaverat, imbuere conata ſit: ut profecerit Cardinalis in artificio ſimulandi & diſſimulandi omnia, excepto amore erga Olympiam, quem ut tegeret, induci nunquam potuerit: ut inſinuaverit affinem Cardinalibus Hiſpanis æquè ac Gallis, mira verſutia: ut poſt mortem Urbani in commendando Affine vigilantia & induſtria incredibili uſa, id denique artibus ſuis conſecuta ſit, ut, nequicquam repugnante Cardinale Antonio Barbarino, præter omnium expectationem ad Papatum evectus fuerit: ut poſt electionem Affinis ad Olympiam concurrerint frequentes, quotquot fortunis ſuis conſultum cupiverunt: ut Antonio Barbarino, quo cum privatæ ei ſimultates interceſſerant, exitium mox accceleraverit: ut domicilium in Vaticano proximè Pontificis conclave appetiverit, at diſſuadente Panzirolo, Pontificis ædes proprias incolens, ſingularum dierum approximante veſpera ad illum inviſerit, & ad ſeram uſque noctem cum eo ſubinde moram traxerit: ut filium Camillum Pamphilium, rerum omnium ignariſſimum, ad Cardinalis Patroni dignitatem provexerit, & eundem infirmitatis conſcientia dignitate ea ſe abdicantem, unà cum nova nupta de Roſ-

ſano, devotum Pontificiis diris, ne dominationi ſuæ intercederet, aliasque ob cauſas, Roma relegaverit: ut negotia Pontificia cuncta ad ſe traxerit, ſupplices Pontifici ſubductos ſola audiverit, reis pœnas ſupra meritum irrogaverit, munera & dignitates pro libitu diſtribuerit, atque iis aliisque modis inexhauſtam pecuniarum voraginem brevi tempore coegerit: ut leges novas fixerit, veteres Pontificum præcedentium refixerit: ut Nepotem Maldachinum omnium ſtolidiſſimum, animo & corpore deformem, adoleſcentem adhuc Cardinalitia purpura, invito Pontifice, donaverit: ut procurante Cardinale Panzirolo, Camillus Aſtalli, juvenili ætate Nepos ab Innocentio Pamphilii nomine adoptatus, & indignus licet, cum admiratione omnium ab eodem Cardinalis Patroni titulo & præcipua dignitate auctus, fortunæ Olympiæ imminutionem nonnullam attulerit, Pontifice altius ad animum, uti videbatur, revocante ſequiora de ſua cum Olympia familiaritate, & ejusdem plusquam virili dominatione, judicia tum Italorum, tum exterorum, à quibus nummus aureus recens cuſus, una parte Olympiam corona Papali redimitam, & claves Petri manu prenſantem; altera verò Pontificem cum implexa, mulieri more coma, & manu colum tractantem repræſentabat; (taceo tum ludum Scenicum, quem in contumeliam ejus rei in Innocentii & Olympiæ nuptias, Londini Cromwello coram luſum ipſimet Itali finxerant: tum Imperatoris Ferdinandi acre dicterium, quo Innocentii Nuntium Melzi contra Pacem cum Sueco initam murmurantem, excepit, his ferè verbis: *Papæ verò non deſunt otium & deliciæ, cui Olympia caput demulcet, ut ſuaviter dormire poſſit*) ut delinificis verbis Olympiæ ſuæ perſuaſerit, quo interdiu ſaltem, ob ſiniſtras omnium interpretationes, domi ſe contineret, & ab aditu Vaticani ſibi temperaret, conceſſa interim licentia noctu,
quo-

quoties luberet, Pontificem adeundi; & quidlibet cum eo tranſigendi: ut mox Pontificis Nepos Camillus Romam cum conjuge revocatus in gratiam cum patruo redierit: ut poſt mortem Panziroli, Olympia priſtinæ libertati reſtituta, interdiu iterum adeundi Pontificem facultatem nacta, ingraveſcente jam ſenecta & attrita valetudine Papæ, licentiùs quàm unquam aliàs, imperitans, ſummam rerum ad ſe denuo contraxerit, & colligendis undique pecuniis vigilantiſſimè ſordidiſſimeque incubuerit: ut prohibuerit Pontificem, ne pacem Gallum inter & Hiſpanum, cui univerſa Europæ pax innitebatur, ullo modo promoveret, certus ſcilicet, futurum, ut belli denique pertæſi ultro pacem ipſi ferirent; neve ullis Principum negotiis, ex quibus pecuniæ redigi non poſſent, ſe immiſceret, metu ſcilicet, ne offenſus quiſpiam quietam proficuamque dominationem ſuam turbaret: ut, Pontifice ad mortem propinquante, contracta cum Barbarinis, quos Pontificis hactenus odio flagrantes, & ab eodem ſeu Olympia potiùs, ad incitas ferè redactos, eidem reconciliavit, & in priſtinas poſſeſſiones reſtituit, affinitate, munimenta quæſiverit, quibus poſt mortem Pontificis adverſus hoſtium inſidias tutò inſiſteret: ut Barbarinis ita reconciliatis, Aſtallium ſeu Pamphilium adoptivum, Cardinalem Patronum, omni dignitate, fortunis omnibus provolutum, ad perniciem extremam præcipitaverit; non aliam ob cauſam, quàm quòd ſecreta Olympiæ & Barbarinorum de Regno Neapolitano Pontifici ſubjiciendo, ejusque ditione inter ſe diſtribuenda, Hiſpanis prodidiſſe, indice Azzolino, purpuram indicio tali promerito, compertus fuiſſet: ut Pontificis valetudine conclamata, Olympia in aulam accita, ægrotanti indivulſa adſtiterit, & circa lectum obductis velis abſtruſa, legatorum propoſitiones audiverit, & prorumpens ſubinde ad easdem reſponderit, pro Ponti-

tifice cuncta geſſerit, fœdiſſimum quæſtum intra decem dierum intervallum media auri millione corroſa exercuerit: ut die VII. Jan. A. M.D.C.LV. Pontifici oculos clauſerit & relictos trium ferè millionum theſauros expilaverit: ut poſt in Cardinalium conclavi, inſtituta etiam factione volante, ex Innocentii ferè creaturis conflata, extremis viribus, ut Papa ſibi & Pamphiliis propitius prodiret, nequicquam laboraverit: ut denique ab Alexandro VII. Roma Orvietum relegata, ibique rationem adminiſtrationis & pecuniarum immenſarum nefariè coactarum reddere juſſa, peſtilentia interim Italiam univerſam corripiente, epidemia lue extincta, hæredesque ejus Alexandro placando millionem auri ejusdem Nepotibus erogare compulſi fuerint, eaque ratione, juxta Cardinalis Sforzæ παῤῥησίαν, pars facultatum per ſimoniam inauditam ab Olympia collectarum *à latrone ad latronem* tranſiverit. Hæc non è Proteſtantis cujuspiam, ſed Itali, Romani, Abbatis, teſtis oculati, auriti fide relata, ſi vera ſunt (falſa autem eſſe, nemo, quantum ſciam, contra Gualdum aſſerere, nedum probare ſuſtinuit; præter famam paſſivam, veritatem hiſtoriæ inter alios etiam confirmante Franciſco Carriere, Minorita Monacho, qui in Chronologia Pontificum narrat, populum Romanum, cùm Innocentium audiviſſet, per novendium agonizantem, cum acerbiſſimis mortis doloribus conflictari, Divinò judicio mortem adeò diram ei infligi judicâſſe, eò quòd in adminiſtratione Papatus nimium Olympiæ indulſerit, & indulgentia ea deteriorem fœminam eam reddiderit) habuit ſeu paſſa potiùs hoc etiam Seculo eſt Roma redivivas Maroziam, Theodoram, Mathildem, Vannociam, Juliam Farneſiam, & quicquid olim Dominarum & Meretricum Principalium Romæ fuit. Et Innocentium tamen hunc γυναικοκρατούμενον Sixtus Guardinus Ferrarienſis ampliſſimis elo-

elogiis efferre, *Innocentium Magnum, Oraculum Seculi, Miraculum totius mundi, Mortalium portentum, coram Deo, coram mundo Innocentem*, referente Banckio *Romæ Triumph. pag.* 298. inſignire non dubitavit.

CCLVII. Quàm ſe gravem & iniquum Innocentius Janſenitis præbuerit, ſupra narravimus; cauſasque obiter etiam indigitavimus. Favor ſcilicet erga Jeſuitas, qui immediatè à ſacerrima Sede illa pendent, ei obedientiam cœcam vovent, ejus Metaphyſicam & tranſcendentalem illam poteſtatem, quo jure, quáve injuria, acerrimè & quibusvis interdictis propugnant: odium verò inſitum Pontificum erga Epiſcopos meliores doctioresque, qui authoritatem, quam ſibi à Chriſto collatam putant, ſtudioſiſſimè aſſerunt, quales in Gallia & Belgio non pauci à Janſenii qui & ipſemet Epiſcopus celebris fuerat, partibus ſteterant, Innocentio ad damnandas Janſenii Propoſitiones faces ſubdiderant. Acceſſit opportuna occaſio, qua in definiendis etiam fidei articulis infallibilitatem ſuam etiam extra Concilium, à Gallis Epiſcopis aliisque etiam aliâs oppugnatam, ſtabiliri poſſe ſperavit. Quod eventus maximè probavit, quando ſucceſſor ejus occaſione Janſenitici hujus certaminis in Gallia infallibilitatem ſuam definiri, & ab ipſo Rege Chriſtianiſſimo agnoſci petiit. Hæ ſimilesque cauſæ, quas inter rerum Divinarum ignorantia & contemptus ſupinus, fatalisque Romanæ Eccleſiæ, juſto Dei judicio ſpiritu vertiginis perculſæ, & in pejus in dies proficientis, malignitas, haud poſtremum locum obtinent, apud Nocentium hunc effecerunt, ut Cœlum ipſum ſtultitia ſua petere, Gratiæ Divinæ giganteo conatu bellum indicere, & Pelagianam hæreſin, à tot prædeceſſoribus ſuis damnatam, in arce reponere verecundatus non fuerit.

Innocentio quæ cauſa Janſenitarum damnandorum fuerint?

CCLVIII. Neque Gratiam Divinam impugnare ſatis

Ejusdem & Nuntii ejus,

Fabii Chiſii, Bulla & Proteſtationes adverſus Pacem Germaniæ, inſolentiſſima.

tis habuit. Etiam humanam in terris gratiam & pacem, præclarum illud Dei immortalis munus, turbare, impugnare modis omnibus anniſus eſt, dolens non parùm, quòd Jeſuitarum ſuorum, in perniciem Germaniæ à tot annis inſtar telæ Arachnes ſubtiliter contexta conſilia, infelicem ſucceſſum haberent. Teſtis eſt inſana & ferociſſima ejus adverſus Pacem Weſtphalicam, Monaſterio-Oſnabrugenſem, tamdiu Europæ totius votis ardentiſſimis deſideratam, difficilique adeò negotio inter Principes diverſos, Pacificorum prudentiumque virorum opera d. VI. Aug. & XXIV. Octobr. A. M.D.C.XLVIII. concluſam, Proteſtatio. Et primò quidem Pontificis nomine Fabius Chiſius, Epiſcopus Neritonenſis, & eo tempore Apoſtolicus in Germania Nuntius, poſt Papa, Alexandri VII. nomine famoſus, geminam Proteſtationem, utramque Monaſterii Weſtphalorum, & alteram quidem d. XIV. alteram XXVI. Octobr. A. M.D.C.XLVIII. inſolentiſſimis amarulentiſſimisque verbis editam obtulit, profeſſus inter alia, ſeſe *omnem etiam pulviſculum de pedibus excutere, qui commune quidquam habere poſſit vel cum minimo præjudicio S. Sedis*; *& promptum ſe exhibere* pro illa Sede *ad vitam & ſanguinem profundendum.* Sicut nempe Apoſtoli prædicaturi pulverem pedum excutere adverſus eos, qui Chriſto obedire detrectarent, & in teſtimonium de Chriſto etiam ſanguinem fundere juſſi ſunt: ita pro Papa ſuo idem factitandum Fabius cenſuit; quaſi tantundem eſſet Papæ Regnum & Regnum Dei, Chriſtum & Papam prædicare; quales tamen Fabios prædicatores & Martyres omnis priſca Apoſtolica & verè Catholica Eccleſia ignoravit. Supervenit d. XXVI. Nov. ejusdem Anni ex ipſa Tarpeja arce in Pacem Fulmen planè horrendum, ac quale ab orbe condito nusquam terrarum auditum fuerat; Bulla ſcilicet ipſius Innocentii feralis & infauſta, cui titulus eſt: *Sanctiſſimi Domini N. D. Innocentii Divina Providĕ-*

tia

tia Papæ X. Declaratio Nullitatis Articulorum nuperæ pacis Germaniæ: Religioni Catholicæ, Sedi Apoſtolicæ, Eccleſiis, aliisq́ Locis piis ac perſonis, & juribus Eccleſiaſticis quomodolibet præjudicialium. Ibi Principibus Pontificiis, pacem juſta conceſſione eorum, quæ nullo vel Divino, vel humano jure legitimo inhiberi poterant, redimentibus, crimini datum, quòd Pace ea *inter alia bona Eccleſiaſtica, aliaq́ ab hæreticis occupata, illis eorumq́ Succeſſoribus in perpetuum addicuntur; Hæreticis Auguſtanæ, uti vocant, confeſſionis liberum ſuæ hæreſeos exercitium in plerisque locis permittitur, & locorum pro ædificandis ad hunc effectum templis aſſignatio permittitur; ipſique cum Catholicis ad publica munia & officia, ac ad nonnullos Archiepiſcopatus, aliasq́ dignitates & beneficia Eccleſiaſtica, precumq́ primariarum Ferdinando in Imperatorem electo à Sede Apoſtolica conceſſarum participationem admittuntur: Annatæ, jura Pallii, confirmationes, Menſes Papales, & hujusmodi jura ac Reſervationes in bonis Eccleſiaſticis dictæ Confeſſionis Auguſtanæ excluduntur; Confirmationes electionum, ſeu poſtulationum prætenſorum Archiepiſcoporum, aut Prælatorum ejusdem Confeſſionis, poteſtati Seculari attribuuntur; plures Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, monaſteria, ballivæ, commendæ, canonicatus, & alia beneficia, & bona Eccleſiaſtica, Principibus hæreticis eorumq́ hæredibus, etiam ſublata denominatione Eccleſiaſtica, in feudum perpetuum ſub dignitatis Secularis titulo conceduntur; contra Pacem hujusmodi, ullúmve ejus articulum, nulla jura Canonica vel civilia, communia, ſpecialia, Conciliorum decreta, religioſorum ordinum regulas, juramenta aut Concordata cum Romanis Pontificibus, ullave alia ſtatuta, ſive Eccleſiaſtica, ſive politica, decreta, diſpenſationes, abſolutiones, aut alias exceptiones, audiri vel admitti debere, diſponitur; Numerus ſeptem Electorum Imperii, olim Apoſtolica authoritate præfinitus, ſive noſtro & Sedis præfatæ beneplacito augetur, & Electoratus octavus in favorem Caroli Ludovici, Comitis Palatini, hæretici inſtituitur; aliaq́ multa, quæ pudet referre, orthodoxæ religioni, Sedi*

diáq; præfatæ ac Romanæ, & inferioribus Eccleſiis, cæteriſque præmiſſis ſummopere præjudicialia & damnoſa decernuntur. Quibus omnibus cùm pupillam oculi ſui feriri, & ventrem, cujus quæſitiſſimus in Romana curia ſenſus eſt, tangi Papa exiſtimâſſet, is *de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine*, decreta illa & ſimilia etiam *ipſo jure nulla, invalida, irrita, injuſta, damnata, reprobata, inania, viribus & effectu vana omnino fuiſſe, eſſe, & in perpetuo fore; nemìnemque ad illorum, & cujuslibet eorum, etiamſi juramento vallata ſint, obſervantiam teneri: neque ex illis cuiquam aliquod jus, vel actionem, aut titulum coloratum, vel cauſam præſcribendi, etiamſi longiſſimi & immemorabilis temporis poſſeſſio, etiam citra ullam interpellationẽ aut interruptionem, ſubſequatur, acquiſitum fuiſſe, nec eſſe, minusve ullo tempore acquiri, & competere poſſe: neque illa ullum ſtatum facere vel feciſſe: atque perinde, ac ſi non emanâſſent, pro non extantibus & non factis perpetuò haberi debere*, decernit ac declarat. Neque ſibi læſa Majeſtas Pontificia ſatisfacere ullo modo valens, ſubjicit: *Et nihilominus ad abundantiorem cautelam, articulos præfatos, aliáq; præjudicialia, motu, ſcientia & deliberatione, & poteſtatis plenitudine penitus damnamus, reprobamus, nullamus, caſſamus, annullamus, viribusq; & effectu vacuamus; & contra illa, deq; eorum nullitate coram Deo proteſtamur.* Piget reliqua Bullæ illius plumbeæ, nil niſi plumbeas iras, ob Pacem ſcilicet culinæ Pontificiæ commodis præhabitam, ſpirantis, proſequi. Tantus dolor fuit ſubductorum ventri pinguium aliquot patrimoniorum: adeò altè aqualiculo ſuaviſſimæ ſaginæ impreſſa memoria hærebat!

Erneſti de Euſebiis de Pace Proteſtantibus non danda, liber, Fabri Chiſii juſſu vulgatus.

CCLIX. Antequàm Pax confecta fuit, in ipſo ſcilicet deliberationum æſtu, Fabii ejuſdem inſtinctu, exaratum Monaſterii prodiit judicium Theologicum perſonati cujuſdam Erneſti de Euſebiis, quo probare is aggreſſus eſt, Pacem, qualem Proteſtantes deſiderarint, ſecundùm ſe illicitam eſſe; eò quòd pax ejuſmodi *hæreſi tum directè, tum*

in-

indirectè cooperetur: Creatori & veræ Religioni injuriam inferat: cauſa ſit perditionis animarum: uſurpatio ſit poteſtatis non competentis: repugnet officio & juramento Cæſaris, Statuumq; Catholicorum, maximè Epiſcoporum: fruſtratoria, ipſoque bello periculoſior ſit: ſit magis inordinata mendacio: Eccleſiæ Dei, Summorum Pontificum, S. Patrum, & veterum Doctorum ſuffragio deſtituatur & damnetur: quæ ſigillatim demonſtrare conatur. Succeſſit mox Judicii illius Theologici vehiculum, & Inſtrumenti Pacis Ponderatio. Reſponderunt ad Judicium illud ex Pontificiis, Abbas Caramuel, Vir doctiſſimus, qui arcanis conſultationibus multis magno bono in lucem productis, præterea opinióne variæ doctrinæ & authoritate cum primis fidem ſibi idoneam fecit: ex Auguſtanis verò tum Doctiſſ. Joh. Georgius Darchæus; tum ſolidiſſimè inprimis Celeb. Conringius, qui ſub nomine Irenæi Eubuli, Theologi Auſtriaci *pro Pace perpetua Proteſtantibus danda* Conſultationem Catholicam edidit, quam per hypotheſes irrefragabiles, & concluſiones inde deductas, ſolutis etiam Erneſti argumentis, adornatam, digniſſimam, quæ truci & ſævo Euſebii tenebrionis judicio opponeretur, eſſe J.C. famigeratiſſimus Jacobus Lampadius, præfatione præfixa judicavit. Sed & pace jam rata firmaque, & non attentis Romanis ſive fulguritionibus, ſive tonitribus, ſive fulminibus in publicas perpetuasque Imperii leges recepta, refractariam illam Innocentii bullam idem Doctiſſimus Conringius ad partes ita vocavit, ut apertæ veritati dederit, Declarationem Innocentii non neceſſariam, inutilem, publicè privatimque noxiam ac pernicioſam, denique ab omni æquitate & juſtitia alienam eſſe: In Batavis quoque duo rei indignitate moti, alter David Blondellus, omnis antiquitatis promus condus, ficto tamen Amandi Flaviani nomine; alter Vir Clariſſimus, Johannes Hoornbekius, perdoctis ſcriptis Romanæ Bullæ im-

Reſponſum ad eum Caramuelis.

Darchæi, Conringii.

Innocentii adverſus Pacem Bulla ab eodem Conringio.

Blondello,

Hoornbekio diſcutitur.

pietatem, quòd doloſo cineri ſuppoſitam illam Papalem prunam non carere judicâſſent meritò, confodere non dubitârunt.

Innocentii mors Hiſtoria. Conclavis Alexandri VII. authore Italo edita, & contracta, exhibetur.

CCLX. Innocentio d. VII. Jan. A. M. D. C. L. V. acerba morte, uti ſupra diximus, defuncto, Cardinales undecimo à morte ejus die in Conclave ſexaginta & novem cellis, (vacabant tamen quatuor ob abſentiam Sandovallii, Cuevæ & Mazarini, & mortem Carafæ) diſtinctum ſe contulerunt. In Cardinalem Sacchettum plurium Gallicæ factioni addictorum, corypheo eorum Barbarino, vota inclinabant. Medicæi, Hiſpanicæ factionis principes, & cum iis Hiſpani ei ſummopere reſiſtere. Duabus his acceſſit tertia factio (*Squadron volante*) volans (ſcilicet, quam *factionem Spiritus S.* blaſphemè appellare auſi ſunt,) ex Pamphilii ſeu Innocentii creaturis, Olympia annitente; & Cardinale Imperiali ejusdem duce, collecta, præ ſe ferens, quòd Papam non vel Hiſpanum, vel Gallum, ſed digniſſimum eligere conſtitutum habeant. Conſtat tamen, *volantes* illos Olympiæ deſideriis velificari unicè voluiſſe. Cumque Cardinales Innocentio ſanguine conjuncti nulli extiterint (*Aſtallius* enim adoptione exciderat) æquum viſum, ut in factione tali habeat nomen aliquod factio Pamphilia, ne ab Innocentio lecti Cardinales velut mercenarii milites huc atque illuc divagari, & alienis ſignis nomen dare neceſſum haberent. Has veras *Factionis volantis* cauſas ſcripta ab Italis vulgata prodiderunt. Et junxerat ſe primùm volans hæc factio Barbarino, Gallicæ anteſignano. Sed Sacchetti, cui Galli ſtudebant, promovendi poſt plures, quibus in eligendo eo lapidem omnem fruſtra moverant, hebdomadas, ſpes omnis mox evanuit, Medicæis, qui jam ante illum excluſerant, vindictam metuentibus. Conſpirârunt tamen vota ad Pontificem Coronæ Gallicæ & Mazarino gratiſſimum eligendum. Placuit ſta-

ſtatim Rapacciolus, Barbarinorum rebus inſuper addictiſſimus. Reſtiterunt Medicæi, & cum iis Hiſpani, eò quòd digniſſimus Papatu licet, occulto favore nimiùm in Galliæ partes inclinaret. Rejecto ſic Rapacciolo proponitur Card. Florenzola, Ordinis Dominicani Monachus. Neque ille Medicæis diſplicuerat. Sed obſtitit Olympiæ acris tergiverſatio, quæ propter ſimultates privatas invicem exercitas, ante Cardinalium in Conclave ingreſſum Pamphilios omnes ſeriis precibus, ne in electionem ejus, futuri ſibi inimiciſſimi, conſentirent, obteſtata fuerat. Neque cùm ex Conclavi ei ſignificaretur, electum Florenzolam eſſe, ſi acquieſceret illa, & univerſæ Pamphiliorum domui benevolum affectum ſpondere; Trivultio Cardinale etiam, qui ob morbum extra conclave degerat, pro eo multùm intercedente, flecti ullo modo, induciq́ue, ut quieſceret, potuit. Proponuntur igitur alii, Cecchinus, Franciottus, Bragadinus, & tandem, annitente Sacchetto, Fabius Chiſius, patria Senenſis, agminis *volitantis* quaſi ocellus, is ipſe, quem nuper adverſus Pacem Weſtphalicam Pontificis nomine ſupra proteſtatum diximus. Quia tamen ad ejus, utpote ab Hiſpana factione propoſitus, electionem Galli venturi languidiùs credebantur, Sacchetti opera nuntius perniciſſimè in Galliam ablegatus eſt cum ejusdem ad Mazarinum literis efficaciſſimis, quibus ejus virtutem, dotes & erga coronam Gallicam incredibilem affectum graphicè is depinxit. Interea, dum reſponſum ex Gallia expectatur, tempus inutiliter & inter mutuas fraudes, cùm alii aliis gnaviter imponerent, conſumptum extractumq́ue eſt. Eoque res devenit, ut multi non tam tædio, quàm ſcandalo offenderentur, haud obſcurè innuentes, non ſic gloriam Dei, nec Eccleſiæ anxiè electionem Pontificis deſiderantis, quæri. Reſponderunt, qui protela illa conſultò nexuerant, nondum illuxiſſe diem,

quo Deus populo ſuo de rectore proſpicere decrevit. Illuxit tamen mox candidus ille dies, quando ex Gallia allatæ literæ, placere Chiſium, & ob Sacchetti interceſſionem, unicè illum à Rege expeti, ſignificàrunt. Sic Medicæos inter & Barbarinum, Hiſpanos, Gallos & medios, inde à die XXVIII. Martii cùm tranſactum eſſet, tandem poſt ſcrutinium veſpertinum diei Martis, VI. nimirum Aprilis, negotium à Cardinalibus apertiùs tractatum, & ſibi invicem, tam fauſtam electionem Chiſii gratulati ſunt; ingruenteque nocte in cel la Chiſii, qui jam ſe in lecto compoſuerat, convenerunt. Gratulationes excepit Chiſius; profuſis lachrymis ſubinde orans, ut digniorem alium eligerent. Solent nimirum nonnulli ſpecie recuſantium flagrantiſſimè cupere. Pro ſequentis diei, VII. Aprilis ſcrutinio matutino jam veſpera præcedente ſuffragia certa pro Chiſio præparata erant; Medicæis ac Hiſpanis viginti duo, Barbarino triginta novem vota promittentibus. Poſteri diei VIII. Aprilis primo manè omnes, qui aderant, Cardinales ad Chiſii cellam coiverunt, tum ſacro in privato quodam ſacello facto interfuerunt, ac demum Chiſium more ſolito ad delubrum Sixti deduxerunt, ut ibi in ſcrutinio jam factam ejus electionem communibus votis publicè comprobarent. In quo ſcrutinio Hiſpanorum vota ad numerum vigeſimum & quintum crevere, licet Medicæi viginti duo duntaxat promiſiſſent; & ſua triginta novem Barbarinus contulit, atque ita concordibus ſuffragiis omnium, ſexaginta quatuor ſcilicet, Fabius Chiſius Pontifex Romanus electus eſt. Qui antequam publicè (nam privatas gratulationes jam admiſerat) dignitatem capeſſeret, precum cauſâ, ab Altiſſimo auxilium impetraturus, aliquantum ſeceſſit. Veſtitus poſtmodum Pontificali habitu Romanus Pontifex, ac viſibile caput Eccleſiæ ſub nomine ALEXANDRI VII. (hoc enim Fabio

no-

nomen placuit, neſcio quo Numine vel omine) ab omnibus Cardinalibus ſalutatus & adoratus eſt.

Ejus occaſione quæſtiones de electione Papæ motæ.

CCLXI. Hanc Conclavis Alexandri VII. hiſtoriam, Authore Italo minimè ſuſpecto, ſaltem ob profuſiſſimas, quas Alexandro in eadem hiſtoria admetitur, laudes, Romæ Italicè, & à Johanne Schwarzkopfio, Sereniſſ. Auguſti Brunſvicenſium Ducis, Conſiliario, Viro Summo, Latinè, fuſiùs proditam, delibatis ſummis ejus capitibus, repræſentare haud inconſultum omnino duxi, ut electionis Pontificum paradigma aliquod lectorum oculis ſubjicerem. Quærere hic lubet: An ita eligentibus cenſeri poſſit Spiritus S. præſediſſe? An veroſimile ſit, Spiritu S. afflari Cardinales in factiones, & in illa conſilia carnalia de inveniendo commodo ſuis Secularibus deſideriis Pontifice? Num ad illum modum DEUS O.M. Prophetas & Apoſtolos (Apoſtolus autem etiam Papa haberi vult) miſerit in mundum? An non potiùs Deus ſingulos Prophetas & Apoſtolos ſuos ab ipſo orbe condito immediatè elegerit & miſerit? An, ſi Papa eſt vicarius Dei, ac proinde ratione illius muneris major omnibus Prophetis & Apoſtolis, uno excepto S. Petro, veriſimile ſit eum ritè conſtitui modo aliquo, qui longè inferior eſt illo, quo electi olim fuere Prophetæ & Apoſtoli? An in ejuſmodi Pontificum electionibus quicquam appareat, quo electionibus Principum Secularium præferri mereantur? Imò an non electiones Principum Secularium præferri electionibus Pontificum vel eo nomine mereantur, quòd in illis ſalutis omnium promiſcuè ſubditorum haberi ratio ſoleat: in his contra non omnium æquè Principum, ſed vel Regis Hiſpaniæ, vel Regis Galliæ (prout hæc vel illa factio vincit) duntaxat, vel præcipue commoda ſpectantur? An non Pontifices ita electi vitio & per ſimoniam creati cenſeri debeant? An proinde tales electiones non ſint illegitimæ & ipſo jure

re

re nullæ; ipſique adeò Pontifices Pſeudo-Pontifices? Hæc ſimiliaque extricent illi, qui Pontifices ejusmodi à Cardinalibus, Carnalibus ſcilicet, electos pro Vicariis Chriſti, adeoque Vice-Deis, venerantur. Jam olim quidem Baldi, Jurisconſulti veteris, de ſententia (in l. 2. C. ſententiam reſcindi non poſſe) Papa non legitime electus, eſt *Diabolus in terris & apoſtata:* & ideo *non habet claves Cæli, ſed inferni.* Quis verò ab hujusmodi, quæſo, (ſibi & Baldo ignoſcat Roma, non mihi) *diabolis, apoſtatis, inferni clavigeris*, ſanam incorruptamque Religionis Chriſtianæ doctrinam ſibi polliceatur?

In electione Pontificis quid potiſſimùm Cardinales, quid Seculares ſpectent, inquiritur.

CCLXII. Enimverò quid vel Cardinales, vel Seculares etiam Principes in Pontificum electione potiſſimùm ſpectent, experientia liquidò teſtatur. Ex quo enim Pontificis eligendi jus ad ſolos Cardinales devolutum, eorumque Collegium in duas præpotentes factiones, Gallicam & Hiſpanicam, ſciſſum eſt, non jam conjectu ſortis, ſed prægranti annua pecunia in aliquot Cardinalium aridas avidasque fauces conjecta, emptisque ſuffragiis, hæc ad Principum nutum, partibus ſtudentium, Comitia peraguntur. Tum quid utrique ſpectent, ipſi etiam Pontificii graves neutiquam diſſimulant. Jam dudum enim Joh. Franciſcus Lottinus, Epiſcopus Volaterranus, ille Marcelli II. amicus ſummus, in Conſilio, quod de Conclavi ſcripſit, ſic inter alia cenſuit: *In Pontifice, inquit, eligendo aliis ſtudiis Principes & Prælati Eccleſiaſtici, aliis Seculares ducuntur. Hi quidem, quantumvis religionis Catholicæ ſint ſtudioſiſſimi, magis tamen propriæ utilitatis reſpectu moventur. Idcirco Pontificem plerique malunt, qui animo timido ſit & ſollicito, quàm prompto & vehementi; ut bonis Eccleſiaſticis, quæ in ipſorum ſunt ditionibus, tantò liberiùs uti frui poſſint. Quòd ſi vel Rex Franciæ, vel alius quis Princeps Pontificem deſiderent, qui animo magno ſit & elato, non equidem ideo faciunt, quòd Sedis Apoſtolicæ dignitatē auctam*

cupiant, ſed ut eorum conſiliis ad res in Italiâ novandas utantur. Hiſpaniarum quidem Rex, aliiq́; Principes, qui ditiones ſuas pacificè poſſident, Italiæ quieti unicè ſtudent; ac propterea iis, qui illuſtri proſapia magnisq́; opibus ſubnixi inquieto ſunt animò, minùs favent; quod idem ſine dubio Rex Franciæ, ſi tantum terrarum in Italia poſſideret, facturus eſſet. Quoniam verò quietis in Italia conſervandæ præcipuum momentum in tali Papa eſt poſitum, qui humilis ſit conditionis, ac nullis factionibus addictus: ſolent iidem omnium hujus farinæ Cardinalium favorem, quibus poſſunt officiis ſibi conciliare, eosq́; obnoxios ſibi facere. Quales verò in Pontifice virtutes ſibi Cardinales expetant, ſtatim idem explicat. *Cùm plures ſint,* inquit, *probitatis ſive virtutis partes, eæ Pontifici futuro magis neceſſariæ exiſtimantur, quæ aliorum ſerviunt utilitatibus & commodis, ut ſunt Beneficentia, Comitas ſive Affabilitas, juſtitia, & ſimiles. Parſimonia enim, temperantia, continentia, & aliæ, quibus homo ſe ipſum regit, laude quidem digniſſimæ ſunt virtutes, at multò magis in Principe eæ deſiderantur, quibus magnitudo ejus aliis quaſi communicatur.* In eandem ſententiam ſcribit Anonymus, qui electionem Sixti V. narravit. *Quorum,* inquit, *à Cardinalibus ratio habetur, virtutes illæ ſunt, quæ alteri proſunt, ut juſtitia, affabilitas, manſuetudo, beneficentia, facilitas in communicanda ſua cum aliis dignitate, ſimilesq́; aliæ. Cæteræ enim virtutes animique perfectiones, ut temperantia, continentia, & quæ ſunt hujus notæ aliæ, minùs hîc requiruntur. Ac proinde rarò eligi videntur, quibus multi & magni cognati vel propinqui, ne ſcilicet illis locupletandis & evehendis beneficentiæ fontes aliis claudantur. Et Cardinales Pontificem deſiderant, non qui ipſos amet tantùm, ſed qui cauſas habeat ipſos amandi.* Sanctitatem igitur in eligendo eo, qui electus *Sanctiſſimus Pater* clueat, pietatem, rerum ſacrarum peritiam penſi non haberi, res ipſa loquitur, & ſilentio virtutibus illis involuto Authores hi prodiderunt. Satis ſanctus, ſatis pius, ſatis doctus cenſetur, qui Pontificia ſacra profeſſus; aliis

utilis commodusque ; & uſurpatæ poteſtati Romanæ Sedis vel conſervandæ vel provehendæ par haberi poſſit. Et verò jam pridem Pontificum plerique aut fuere indocti, aut cauſidici, aut Politici: Theologis ad honorem illum gradus omnis tantùm non præcluſus fuit. Perinde atque Curiam ipſam Romanam in legendis Epiſcopis poſtremam, vel ut plurimùm nullam omnino peritiæ rerum ſacrarum curam habere, jam olim Marſilius Patavinus *part. 2.c.24.Defenſor.* ſcripſit. *Quibus*, inquit, *de plenitudine poteſtatis conceduntur majores Eccleſiæ dignitates, & qui ad has gubernandas ſufficientes putantur, cauſidici ſunt. Hos enim tanquam utiles dignificat Romanus Pontifex, ut Eccleſiæ defenſores, qui pro temporalibus conſervandis vel ampliùs uſurpandis contendere nôrunt, ſacræ verò Theologiæ doctoribus tanquam inutilibus rejectis.* Neque pridem adeò in ipſa Italia Papiſta celebris & bonarum partium deſertor, edita ſub ficto nomine Alphonſi de Vargas Toletani, Relatione ad Reges & Principes Chriſtianos, hac de re graviter queſtus, *Palam eſt*, inquit, *majorem eorum partem, qui hodie vel maximis in Eccleſia dignitatibus præſunt, & unctiſſimis Epiſcopatibus atque ſacerdotiis fruuntur, quantulacunque juris ac legum notitia tinctos ad eos honores opesq; perveniſſe; cæterùm Hebraicè, Græcè & Latinè indoctiſſimos, tum ſacrarum literarum non magis, quàm Scythici aut Japonici ſermonis intelligentes eſſe. Quamvis enim S. Paulus eum, qui velit eſſe Epiſcopus, Doctorem eſſe jubeat, qui ſcilicet aut ab infantia ſacras literas didicerit, aut ſaltim in lege Dei dies ac noctes meditetur: tamen eò res hodie rediit, ut qui Theologiæ Doctor ſit, vix nomen inter Epiſcopatuum candidatos profiteri audeat.*

Alexandri encomium ab authore Conclavis ejus contextum.

CCLXIII. Miras tamen in Alexandro effulſiſſe animi dotes, ejus encomiaſtæ plenis buccis decantant. Is enim, qui Conclavis ejus hiſtoriam ſcripſit, occaſionem ſcilicet ei ſupparaſitandi captans, augurium futuri Pontificis optimi ut faceret, ſic eum commendat. *Si noſtra,*

in-

inquit, *hoc ſeculo Principem quis cerneret, qui nudum corpus rigidiſſimo veſtiviſſet cilicio, nemo non eum tanquam vitæ integerrimæ, exemplaris & ſanctæ ſtudioſum, ſuſpiceret. At talis noſter, cùm habitu Pontificali indueretur, repertus eſt. Qui etiam alias animi ab affectibus terrenis, mundanisq́; divitiis alieni, ſignificationes haud dubias ſæpe jecit. Lectus enim ejus, in quo, cùm Cardinalis eſſet, dormire conſueverat, non mollibus ac delicatis plumis ſtratus erat, cùm ſemper duriſſimè quietem ceperit. Singulis quoque ſeptimanis bis jejunando abſtinentiam ſuam oſtendit, nec jam Pontifex ab iſto more tantillum recedit. Unde manifeſtiſſimè apparet, quàm penitus abhorreat à terrenis deliciis, mens cœleſtibus tantùm dedita. Res ſanè noſtri ævi Principibus rariſſimè uſitata, ac proinde in noſtro tantò magis admiranda & extollenda, qui profligato dominio ſenſus, ſolum ſpiritum ſibi imperare patitur.* Narrat deinceps, eum Papam creatum, cùm ſolenni pompa in ædem Petri portatus eſſet, ut ibi ſuper altari magno, in medio Templi extructo, ab omnibus Cardinalibus adorationis cultum publicè reciperet, noluiſſe præcedentium Paparum more in altaris medio collocari, ſed vehementer inſtitiſſe, ut in angulo quodam altaris relinqueretur, indignum ſe profeſſus eo loco, quem cæteri Pontifices tenuiſſent. Illic tamdiu proſtratum, imaginemque crucifixi amplexum, maxima cum animi dejectione jacuiſſe, quamdiu adorationis ſolennitas duravit. Quam ſubmiſſionem & modeſtiam ſignum certiſſimum Pontificis, ſingulari Dei miſericordia ac providentia conceſſi, ille interpretatur. Ubi verò relicto S. Petri templo ad proprium cubiculum Palatii Vaticani delatus fuit, prius quam ſe feſſum jam moleſtis functionibus quieti daret, arcam è cupreſſo, plumbo intus obductam, ut illic poſt mortem reconderetur, ſibi condi, & ſub lecto ſuo reponi, quò ſic morte ob oculos ſtatuta, ad pietatis opera accenderetur magis, juſſiſſe; idem & author & prodigus laudator eſt. Sed & proxima

ma ab electione die cum Olympiam, quæ gratulatura ei novam dignitatem palatium intraverit, rejectam faceſſere juſſiſſe, eò quòd palatium Papæ à fœminarum pedibus calcari decorum non ſit, idem refert. Addunt alii, indignabundum Olympiæ eum objeciſſe, *ſatis diu jam Pontifices illam vidiſſe.* Alia quoque ſanctitatis & virtutis Alexandri τεκμήρια idem memorat; cujusmodi ſunt, quòd cognatos ſuos Romam venire injuſſu ſuo prohibuerit, *docens* ſic (ita adulator ὑποκρίνεται) *ſe jam cognatos non habere, nec domi ſuæ evehendæ ſtudere, potioremq́; curam illam habere, quomodo Eccleſiæ reditus uſibus neceſſariis applicarentur*: quòd oblata poſtridie creationis à diverſis Principibus aliisq́ue munera, promptè magnoque animo reſpuerit; inprimis verò Olympiæ lectum, variè acu pictum, & unionibus contextum, quadraginta millium aureorum pretio æſtimatum, actutum eidem remiſerit; (ſcilicet opimiorem prædam ex illius rapinis animo jam præceperat, devoraveratque integrum auri millionem, Gualdo teſte) eamq́ue ad reddendam rationem furtorum ſuorum, inprimis arcæ, in qua octoginta millia aureorum, ab Innocentio, ſucceſſori tradenda, repoſita ipſemet Alexander adhuc Cardinalis viderit, reſtitutionem compulerit: quòd inter Principes diſſidentes concordiam ſarcire, & animas hæreſi pereuntes ad gremium Eccleſiæ reducere, in conſilium miſſis illico vitæ probatæ & expertæ prudentiæ Cardinalibus, ſtuduerit: quòd Venetis adverſus Turcas ſuppetias ſtatim tulerit: quòd denique totus motibus ſpiritualibus, meditationibus ſanctiſſimis, & cogitationibus ad totius Eccleſiæ bonum collineantibus, & quidem non perfunctoriè, ſed ſeriò & acriter deditus ſit. *An familiæ ſuæ ſplendorem* (ita ſub finem loquitur) *auctum, nepotibusq́; ſuis Cardinalatus aliásve dignitates largitura ſit ſua Sanctitas, nondum liquet.* Sed liquere mox cœpit. Amphora enim cœperat inſtitui, ſed curren-

rente rota nonniſi urceus exivit. Neque ſic tamen adulator aliquid dixit, quod humanam ſortem ſuperet, vel Chriſto Vicario & Vice-Deo eximium ſit. Omiſit etiam nonnulla; quæ jam tum conſtare poterant, quorum alterum cum paucis Pontificibus commune, alterum ſibi proprium habuit. Ac prius quidem, quòd literis utcunque imbutus ſub nomine *Philomathi* poëmata edidit. Poſterius verò, quòd Mahometem eo ipſo tempore Imperatorem Turcicum quinto gradu conſanguinitatis, ex Alane Moruglio, communi ſtirpe & Atavo utriusque Parentis Pontificii & Turcici; peſſimo utique omine contigit, uti quidem Paſtorius in Henninge redivivo *pag.* 159. demonſtravit.

Ejus Philomathia, & gradus conſanguinitatis, quo Mahometem Imp. Turcicum attigit.

CCLXIV. Vix admotus gubernaculis eſt Alexander, cùm honori ejus in Pedemontio per immiſſos Emiſſarios, igneos illos turbarum incentores nigris hoſtiis, humanis cæſorum lamentabiliter victimis litatum eſt. Priusquam autem tragicum ſanè, luctuque & miſeriis plenum drama proſequimur, paulò altiùs rem repetere juvabit. In tribus Pedemontii vallibus, Lucerna, Peroſa & S. Martino inde à quingentis annis Evangelici, Waldenſium nomine, Romana Eccleſia, ceu Antichriſtiana & Apoſtatica deſerta, ſegreges cœtus fecerant. De eorum origine, propagatione & perſecutione ſupra *ſ.* C. CIV. CV. pluſcula diximus. Cruentiſſimam omnium adverſus illos perſecutionem Innocentius VIII. A. M. CCCC. LXXXVII. inſtituit, miſſo Legato ſuo, Alberto de Capitaneis, delere & exſcindere eos omni tormentorum genere connixus. Sed Waldenſes captis pro juſta ſui adverſus latrones defenſione armis, libertatem à Philippo VII. Duce Sabaudiæ, poſtquam falſas & ineptas Monachorum jactantium inter alia, *liberos VValdenſium monſtroſa eſſe forma, uno in fronte oculo, & quaterna nigrorum dentium ſerie, aſpectu formidabiles*; calumnias

Papatus ejus initia Pedemontana laniena fœdantur.

 abun-

Continuatio perſecutionis Waldenſium ſub Philippo II. Carolo, Philiberto Emmanuele.

abundè is perſpexit, impetrârunt. Mox A. M. D. XXXIV. denuo eorum πανωλεθρίαν Carolus & poſtea Philibertus Emmanuel moliti ſunt; adverſus quos natura locorum, & anguſtiis Alpium, animo invicto fortiſſimè ſeſe defendentes vim vi repulerunt, donec A. M. D. LXI. nova illis pax & libertas conceſſa eſt. Quæ cùm A. M. D. LXV. denuo infringi cœpiſſet, Proteſtantes Germaniæ Principes eorum cauſam ſuſcipere cœperunt. Et Elector quidem Palatinus Fridericus III. Pius, miſſo ad Ducem Sabaudiæ Legato, inſignem ad illum Epiſtolam ſcripſit, qua oſtendit, *crudelitatem Papæ Romani erga fideles & Reformatos, Principi Chriſtiano & juſto hàudquàquam tolerandam, neque combuſtiones & martyria legitima eſſe propagandæ religionis media. Quin cogitet Dux, ſibi aliquando coram terribili tribunali Dei comparendum, & effuſi ſanguinis rationem reddendam eſſe. Abuſus & errores Eccleſiæ Romanæ tam tetros & abominabiles eſſe, ut juſtam cauſam omnes, qui ſalvari cupiunt, habeant eos fugiendi, & quicunq; eos propterea occidunt & perſequuntur, hoſtes eſſe ipſius Dei, æternæq; damnationis reos.* Sed ſurdo, adverſariorum criminationibus planè circumvento fabulam: neque à Papiſtis quies ulla impetrari potuit, donec A. M. D. LXXX. Carolus Emmanuel denuo iis pacem & tranquillitatem conceſſit. Neque tamen ita ſtabilis illa fuit, quin ſubinde atrocior perſecutio recrudeſceret; anno inprimis Seculi hujus viceſimo ſecundo, triceſimo ſecundo, quinquageſimo; & cruentiſſimè omnium quinquageſimo quinto, quando Andreas Gaſtaldus, qui ſe *Catholicæ Religionis adverſus Reformatos Conſervatorem Generalem* ferebat, nomine Ducis Sabaudiæ, mediâ hieme, cùm omnia gelu nivibusque riguiſſent, Reformatos Lucerna, Lucernella, S. Giovanni, La Torre, Pubbiana & Fenile, Campiglione, Bricheras & S. Secondo (hæc enim loca diu jam illi inſederant) peremptorio decreto intra triduum ſub pœna mortis & confiſcationis bo-

Pax à Carolo Emmanuele iisdem datur.

violata variè, à Gaſtaldo inprimis, qui migrationem ex Pedemontio iis indixit.

bonorum omnium, niſi intra viginti dies Papiſtæ fierent, migrare juſſit. Migrârunt cum uxoribus & liberis, decrepitis & ægrotis, mancis mutilisque, per aſpera rupium nivibus & glacie candidarum, ventis pluviisque inſuper ſævientibus; & mox, in migrantium deſerta habitacula ingreſſi latrones, furesque graſſati, cuncta diripuerunt, diruerunt, arbores frugiferas ſucciderunt, & in horridam vaſtamque ſolitudinem omnia redegerunt. Expulſi contra Gaſtaldum apud Ducem ſupplices queſti, nequicquam reſtitutionem in integrum precati ſunt. Falſis enim criminibus per ſubornatos magis magisque oppreſſi, & mox conſilia *de propaganda fide & extirpandis hæreticis* horribilia eventu ipſo patefacta ſunt.

CCLXV. Quippe nono poſt electionem Alexandri, decimo ſeptimo ſcilicet Aprilis die A. M. D. C. L V. exercitus ingens ex toto Pedemontio, junctis ſex Legionibus Gallicis Hibernisque conflatus, in valles Angrogniom, Villaro, Boblio, aliaque à Reformatis habitata loca, diro impetu penetrans, flammis ferroque omnia miſcuit, horribilemque lanienam, vaniſſimo rerum minus civiliter geſtarum prætextu, patravit, tanta crudelitate, ut Theſſalonicenſis illa à Theodoſio patrata, ſi cum ea comparetur, ludus merus fuerit; quin à Diocletiani temporibus par à Chriſtianis in Chriſtianos commiſſa (ſi Hibernicam forte illam exceperis) nulla fuerit. Ex Samuele Morlando, qui Angliæ Legatus aderat, paucis lanienam illam ſic Celeberrimus Hornius deſcribit: *Nunquam par crudelitas à Chriſtianis in Chriſtianos patrata legitur. Nam, ut pauca tantum ex multis referam, capita Barbetis* (ita Reformatos in Pedemontio vocant) *præciſa, & ahenis excocta devorârunt: Fœminis diſſecti incurvis ſilicibus ventres umbilico tenus; aliis exſecta ubera, quæ igne frixa devorârunt. Naturalibus præciſis ardentem candelam admoverunt, ungues candentibus forcipibus evulſerunt, ſe-*

Horribilis eorundem laniena ex Morlando repetita.

ſemimortua corpora caudis beſtiarum alligata ad mortem per aſpera raptârunt. Leve hoc videbatur, præcipitare ab altiſſimis rupib°, ubi ſæpe corpora ſemiviva arboribus implicata hæſerunt, nullo ob inacceſſa locorum auxilio, donec lenta morte, fame, vulneribus, frigore animam inter mille tormenta exhalarent. Conciſi in minutas particulas, & per campos, diſperſa Abſyrti inſtar membra. Multis caro oſſetenus exciſa, & pulmentorum inſtar contuſa. Puellis adactæ per naturalia collo tenus longæ & acuminatæ perticæ, quas impius miles, ut vexilla ſolent, humeris ſublata, ſpectaculo circumgeſtabat. Johannem Pelanchion Villarienſem juvenem, crure funibus alligato, totum per plateas Lucernæ aſperrimis conſtratas ſilicibus circumraptârunt, &, ſi quando ingentibus doloribus victus manus caputq; elevare conaretur, ſaxis contuſus fuit: tandem exſectis virilibus, & in fauces intruſis ſpiritum ei intercluſerunt, amputatoq; capite inſepultum truncum ad ripam fluminis abjecerunt. Infantes ex cunis raptos manibus dilacerârunt; puellas vivas haſtis alligatas ad ignem aſſarunt, & exciſis uberibus deguſtârunt. Alias manibus ad naturalia alligatis funibus ſuſpenderunt penſiles, immani & incredibili cruciatu. Aures, nares & alia corporis abſcindere, ora pyrio pulvere implere, & eo incenſo capita confringere, pudenda oribus intrudere, & vivos excoriare, pellem quadripartitam feneſtris Lucernæ prætendere, decollare, excerebrare, & cerebrum frixum devorare, corda pectoribus evellere, vivos comburere, concidere, ſuffocare aquis, faciem exſcindere, id verò vulgare credebatur. Sed hoc dignum tantis Catholicis, quod Garciglianæ in furnum Nebucadnezaris inſtar igne flammantiſſimo candentem undecim VValdenſes conjecerunt, adactis miſeris, ut unus alterum in ignem præcipitaret, donec ipſi latrones ultimum adjicerent, &c. Jacuit per omnes illas convalles, per aſpera montium rupiumq; anfractus immenſa ſtrages,

Alpinæ rubuere nives.

Plateæ oppidorum & viæ cæſorum & inſepultorũ conſtratæ membris: hic reſectum caput, illic crura, alibi ſparſa exta, & ſemiputri-

tridis cadaveribus infecta flumina, ipſeq́, aër & Sol ad tantam immanitatem inhorruit, ac in authores iram Dei de Cælo pronuntiavit. Quæ verò plusquàm barbaricæ & Cyclopicæ crudelitatis adverſus miſeros exercitæ, intima cauſa fuit? Rebellio, inquient Caini & Tubalcaini illi. Qua porro in re rebellio iſthæc ſita fuit? Hac ſcilicet, (neque aliam ipſimet crudelitatis architecti proferre poſſunt) quòd antiquas ſedes, quas jam ultra mille & centum annos coluerant, ob religionis Chriſtianæ ex verbo Dei ſcripto hauſtæ adverſus Pontificias corruptelas profeſſionem liberam, à Gaſtaldo, vel Duce ipſo à Romano Pontifice ejusq́ue ſatellitibus ſeducto, deſerere juſſi, non promptè ſatis deſeruerunt. Hæc rebellio illa, hæc irarum ſontica cauſa fuit. Neve aliam quàm religionis cauſam actam putet quisquam, rapti ſunt ad ſupplicia non alii, quàm qui conſtanter in religione avita perſtiterunt. Cæteris verò, qui infirmitate carnis ſubacti Pontificia amplexi ſacra ſunt, immanis illa crudelitas pepercit.

Ejus vera cauſa inquiritur.

CCLXVI. Neque tamen inulta planè manſerunt infernalium Furiarum iſthæc ſcelera. Waldenſes enim, cùm ſe omnes interneccioni deſtinatos, bona, vitam, ipſam denique animarum ſalutem extremo exitio devotam cernerent, ne pecorum inſtar inulti perirent promiſcuè omnes, freti jure naturæ ipſius, quo defenſio adverſus latrones, aliosq́ue non ſalutem, uti decebat, ſed perniciem duntaxat ſpirantes, in extremæ & inevitabilis neceſſitatis caſu innoxia cenſetur meritò; liberos, uxores, ſeque ipſos, quantum conſcientia gentiumq́ue jura ſinerent, advèrſus præſentiſſimum exitium correptis armis tueri, animo in mortem uſque obfirmato, ſtatuerunt. Cumq́ue ſine Duce nil plebs audeat, lectus Dux Joſua Gianavel, priſcis Heroibus & populi Divini judicibus comparandus, exigua manu contra integras acies à Marchione Pianezzio ductas,

Vindicta de perſecutoribus non ſine præſente Numine ſumpta

tas, incredibili felicitate & ſucceſſu, ut præſentiſſimam opem Divinam nemo non agnoverit, pugnavit. Habuitque magnorum moliminum ſocium Jahierum, cum quo ceu altero Juda Maccabeo terrorem undique hoſtibus cladémque intulit, ulciſcens innocentiſſimum, Divinam vindictam inclamantem ſanguinem. Undecim prœliis totidem diverſis locis, (quæ fuerunt Piampra, Garcigliana, San-Secondo, Briqueras, Lucerna, La Torre, Cruſol, Angrognia, Oſac, La Vaſchere, La Torre) commiſſis, Reformati ut plurimum ſuperiores victoresque nefariè occiſorum propinquorum & fidei ſuæ conſortum manibus parentârunt.

Imago quædam pacis. CCLXVII. Accurrerunt primùm ex Helvetia & Anglia Legati, pacem, ſi fieri poſſet, afflictis adeò rebus, conciliaturi. Quos inter Samuel Morlandus ex Anglia Legatus, in publica audientia, Regina & Duce coram, hæc in verba libera ſatis, ſed neceſſitate extorta, os reſolvit: *Miſericordiā hiſce pauperrimis & ejectiſſimis ſubditis impertiri dignemini rogo. Illis nimirum, qui radices Alpium & valles quasdam in ditione veſtra incolentes, Proteſtantium religioni ſua nomina dederunt. Audivit enim (quod nemo Celſitudinis veſtræ Regalis voluntate factum eſſe dixerit) Olvarius Protector, miſerrimos illos partim à veſtris copiis crudeliter eſſe occiſos, partim vi expulſos, domoq; patria exturbatos, adeoq; ſine lare, ſine tecto, inopes, omniq; ope deſtitutos, per aſperrima loca atque inhoſpita, monteſq; nivibus coopertos, cum ſuis conjugibus ac liberis vagari. Quid enim per hoſce dies, quod genus crudelitatis inauſum illis militibus, aut prætermiſſum fuit? Fumantia paſſim tecta, & laceri artus, & cruenta humus! Virgines poſt ſtupra differto lapillis ac ruderibus utero, miſerè efflârunt animas. Centenarii nonnulli ſenes effœta ætate ac morbo clinici, in lectulis combuſti! Infantum alii ſaxis alliſi, alii jugulati, quorum cerebrum ab interfectoribus, immanitate plusquam Cyclopica coctum ac devoratum! Quid plura? quanquam*

vel

vel plurima hujuſmodi commemorare poſſem, niſi horreret planè animus. Si reviviſcant omnes omnium temporum Nerones (quod ſine ulla Celſitudinis veſtræ offenſione dictum velim, quemadmodũ & nulla ejus culpa quicquam factum eſſe credim⁹) puderet profectò eos; ut qui nihil non mite ac humanum (ad hæc facinora ſi ſpectas) excogitâſſe ſe reperirent. Interim exhorreſcunt Angeli! mortales obſtupeſcunt! Ipſum Cælum morientium clamoribus attonitum eſſe videtur, ipſaq; terra, diffuſo tot hominum innocuorum cruore erubeſcere! Noli, ſumme Deus, noli vindictam ſumere tantis ſceleribus & parricidiis debitam! Tuus, Chriſte, ſanguis eluat hunc ſanguinem! Quos aculeos oratio acris in animis Matris & Filii Ducis reliquerit, incertum. Una ſemper perpetuaque crudelitatis tantæ excuſatio erat: *Paternam tantùm & lenem caſtigationem de immorigeris & rebellibus ſubditis ſumptam fuiſſe.* Si paterna fuit caſtigatio iſthæc, cujuſmodi hoſtilis caſtigationis formam animo patres miteſque illi conceperunt? Miſſi tandem ex Anglia, Belgio, Helvetia ſolenniter Legati, quibus ſe Regis Galliarum nomine Legatus Servient conjunxit, imaginem pacis, in qua inter alia ſancitum eſt, ut emiſſarii furiæ faceſque turbarum illarum, Pedemontium purgent, procurârunt, in qua promiſſa licet multa ſint, exitu tamen ipſo præſtita perpauca ſunt. Quin paulò poſt novæ iterum perſecutiones emerſerunt, quando novo Gubernatore Bagnote exercitium Religionis contra Pacis nuperæ tenorem hinc inde ſublatum, Miniſtri nonnulli aliique proſcripti, & denuo immiſſo exercitu innocentes oppreſſi, ædes dirutæ, ditiones miſerè vaſtatæ, denuoque afflictiſſimorum patientia mirè fatigata eſt, donec ſuſcepta iterum defenſione innocua, & exoticorum interceſſione urgente, menſe Aprili A. M. D. C. L X I I I. amneſtia poſtliminio ſancita, & qualiscunque pax impetrata eſt. Quæ tamen non ita pridem rurſus infringi cœpta eſt, cùm Convallenſes ab infenſiſſimo ſibi clero fictis crimini-

ab Anglia, Gallia, Belgii, Helvetia Legatis conciliata, iterum mox iterumque violatur.

bus onerati, gravem offenſam Regnatricis incurrerunt, & Miniſtris propriis deſtituti, aliunde, quod pacta indulſerant, eos accerſere prohibiti ſunt. Ita ſtrenui illi confeſſores Jeſu Chriſti & veri Callinici, perpetuum quaſi miſeriæ theatrum præbentes licet, lucernulæ tamen ſeu phari in altiſſimis montibus, quam Deus per tot Secula, in ipſo cœcitatis Romanæ Pantheo, ringente tenebrarum Principe, accenſam conſervavit; inſtar lucere nondum deſierunt; utque nunquam deficiente oleo gratiæ & fidei, luceant ad illuſtrem uſque adventum Chriſti & bonis operibus ſuis Patrem cœleſtem glorificent, malevolosque ei lucrentur; in votis unicè boni omnes habent.

Alexandri Bulla, qua Pacis Catholicorum Principum ſarcien- de prætextu, eosdem adverſus Proteſtantes, [illegible] Regem [illegible] [illegible], una cu[m] glossa [illegible] Ordinaria [illegible] ra [illegible]tur.

CCLXVIII. Non contentus autem ejusmodi Papatus ſui primordiis Alexander, eodem anno, Suecos inter & Polonos ardente bello, novas, ceu alter Cœcias, nubes conflare annixus eſt. Etenim Bulla ſeu circularibus literis die xx. Sept. M.D.C.L.V. pacis inter Catholicos Principes procurandæ prætextu, ſed revera umiendorum eorum adverſus Evangelicos, Eccleſiam Dei, inſatiabili ſtudio, ad Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, clerúmque univerſum ſcriptis miſſisque, irarum odiorumque adverſus Proteſtantes ſemina jacere denuo conſtituit. Bullam illam Babylonii faſtus, hypocriſeos, crudelitatis adverſus Evangelicos, & blaſphemiarum adverſus Deum plenam, cùm in manibus omnium non ſit, repræſentare totam, nec ſine Gloſſæ ordinariæ, quo haud indigna forte eſt, auctario quopiam à nonnemine fuſius paulò, heic verò contractiùs admetiendo, lubet. Ita autem Bulla tumet: *Alexander Papa Septimus. Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.* (An qualem S. Petrus, an qualem Judas ipſe quoque Apoſtolus, habens, ſicut Alexander, marſupium plenum denariis?) *E Summo Apoſtolatus faſtigio, Orbem univerſum, noſtras* VIDELICET *curas,*

cir-

circumſpicientibus nobis, miſera ſanè luctuq́ plena ſe offert Reip. Chriſtianæ facies. (Novus ſcilicet ille orbis terrarum Phaeton, æmulum hic ſe Alexandri Magni geſſit. Sicut enim illi à Philippo, cùm in Bucephali ſui faſtigio orbem univerſum ſolicitè circumſpiceret, dictum boni ominis ergò fuit: *Fili, Macedonia te non capit*: ſi Alexander hic, non jam Pontifex, ſed haruſpex, in Bucephalo ſuo, ſive Monte Cavallo, infulis & lituo inſignis, non jam angulum, vel partem quampiam orbis, ſed *orbem univerſum*, *ſuas* VIDELICET *curas*, adeoque Cœlum, montes, terras, maria circumſpexit. Sed forte ophthalmia laborabat; in Septentrione nives & nebulæ aciem oculorum ejus præſtringebant; verſus Orientem & Auſtrum fulgor Solis, & æſtus, & arenarum maria eum excœcabant; & in Italia luminibus ejus Waldenſes, non in Pedemontio duntaxat, verùm etiam Venetiis & in Calabria, atque ipſa urbe Roma, officiebant, licet ab ophthalmia hac ſe liberaturus, collyrio Chriſtiani ſanguinis ſubinde oculos ſuos inunxerit. Ita circumſpicienti orbem univerſum, ſuas *videlicet* curas, ſe obtulit *miſera luctuq́ plena Reip. Chriſtianæ facies*, in Hibernia ſcilicet & Pedemontio, ubi verè contemplari potuit, quæ ejus

Relligio peperit ſceleroſa atque impia facta.)

Sortem enim Domini, atque ipſius hæreditatem, veris ejectis filiis alieni ſibi diripiunt. (Sueciam ſcilicet & Poloniam, ſortem & hæreditatem Domini Papæ, qui pridem ex hominum, Regnorum piſcator factus eſt, partim jam SIBI, Papa in ſocietatem ſaltem prædæ non vocato, (hoc nefas!) diripuit, partim direpturus erat Carolus Guſtavus, Alienus ille.) *Gentes quas pro Pontificia* (crocodolina, quæ devorat, quos amat) *charitate, in noſtrum, hoc eſt, veræ fidei ſinum* (nam ſinus Papæ qualiscunque ille vera fides eſt) *traducere,* (per ignem Molocho ſacratas) *arctiſſimeq́ com-*

 ple-

plecti voluiſſemus (perinde ut nuper in Pedemontio complectebatur *Sinuoſus* ille, ſimia amplexu necans ſimios *) hunc ipſum ſinum dilaniare conantur ; & ruptis maris atque ultimis terrarum clauſtris in Chriſti Gregem (* neque tamen Alexander Chriſtus fuit) *effunduntur. Male denique concordes Catholici Principes* (Hiſpanus & Gallus, uterque jam, ſecus quàm Alexander VI. Ferdinando Aragonio *Catholici* titulum donans, definivit, Catholicus *) in ſe ipſos feruntur, & , quæ olim extrema minatus eſt Deus inimicis noſtris, atque iis, qui inſurgunt adverſus nos (* at Deus, Alexander, ſuis inimicis, non igitur tuis ita minatus eſt, *) ſe ipſos depaſcuntur, &* (ceu Anthropophagi, & velut in Tragœdia Cyclopes, aut Thyeſtes) *proprio ſanguine, quaſi muſto inebriantur,* (belli ſcilicet Alexandri filii, Canibales, quibus liberaliter pro Pontificia charitate, ex theſauro Eccleſiæ, novus Eli, indulſit) *Hæc eadem cùm pridem tacitè nobiſcum doleremus* (Monaſterii nempe, ubi dolens ſanguinis & humanarum carnium velut interſtitium quoddam ſolenni juramento pangi, proteſtatus eſt contra Principes, eò quòd ſe invicem depaſci, & proprio ſanguine velut muſto inebriari deſinerent) *viſum eſt ei, qui facit magna & incomprehenſibilia, quorum non eſt numerus,* (nota tamen ſunt myſteria, notæ artes, Deo non probante, nedum authore, quibus in conclavi per factionum certamen ad ſummum illud, Apoſtolatus videlicet, faſtigium ſurrexit) *invitos trepidantesque (* invitantes, non invitos ſcribere debuit ; trepidantes tamen metu, ne alius in Campo Martio candidatus offam præriperet, corvúmque hiantem deluderet) *vocare nos ad Eccleſiæ gubernacula* (Romæ, patrimonii Petri, Comitatus Avinionenſis, aliæ enim Nationes pleræque gubernacula illa abnuunt, etſi quæ admittunt, propter rationes ſtatus non nihil indulgent *) atque inclinare in nos onus immenſum, humeriſq; quamvis firmiſſimis formidandum,* (quin igitur clitellas depoſuiſti, exem-

exemplo Cœleſtini, Felicis Amedei?) *Teſtes autem mœroris noſtri ſunt publicæ ſupplicationes, quas ubi primùm ſummo Pontificatui admoti ſumus, univerſis indiximus*; (gratias acturis non Deo, ſed lanionibus illis, qui Convallenſes eodem tempore jugulârunt. Roma etiam feſtis ignibus collucente, cùm Pedemontana jugulatio nuntiaretur,) *teſtes literæ, quas ad chariſſimos filios, non ſolùm Ferdinandum, Hungariæ & Boemiæ Regem Illuſtrem*, (non hic Imperatori debitus titulus eſt; quàm tremeres, Alexander, ſi Te *Beatiſſimi, Sanctiſſimi*, titulo, etſi nullo jure Tibi debito, viciſſim Imperator defraudaret?) *ac in Romanorum Imperatorem electum* (electum cùm dicis, approbatum vel coronatum tacite negas, Hildebrandine, Tibi, Servo Servorum, jus approbandi & coronandi Dominum tot in terris Dominorum, nefariè vendicans. Petrus ſcilicet, paulò antequam cruci affigeretur, ut jus hoc Apoſtolicum ad Te tranſmitteret, Neronem in crypta ſubterranea coronavit! *Verùm etiam ad utrumque Regem* (titulo *Sereniſſimi, Potentiſſimi*, vel quocunque alio, & nominibus ſuis indignum utrumque, ſive quia Papæ hactenus conjunctionem virium adverſus Proteſtantium fortunas & vitam ſuadenti dicto audientes ſegniter fuerunt, ſive quia ambiguus hæſit utrum præponeret; metuens ſcilicet, ne poſtpoſitus ei in barbam capilloſque involaret) *dedimus*; *& quas iterum, cum importuniſſimum Adverſarium* (non Dei, ſed Alexandri, at quis ille? Carolus Guſtavus, Succiæ Rex, propter quem Tyria maria Alexander commovit, veritus, ne Polonis acie ſuperior, libertatem Proteſtantibus in eo Regno acquireret, & Papæ in eodem nundinationibus nonnihil intercederet, quæ enim importunitas eſt, ſi hæc non eſt?) *per inclyta Reip. damna, toti Europæ funera ac vaſtitatem inferre meditantem viderimus* (Tu verò Serpens Epidaurie, lyncea acie Tua Caroli Guſtavi meditamenta, præfractè adeò rem aſſeverans vide-

re

re potuiſti? At Paparum hæc meditamenta ſunt, qui per Jeſuitas, Franciſcanos, ceu Junitzaros ſuos, Chriſtianos à tot retrò annis, hanc ſolam ob cauſam, quòd credere non potuerunt, eos in ſummo Apoſtolatus faſtigio conſtitutos, jus habere univerſum orbem, ſuas *videlicet* curas circumſpiciendi; immaniter non per capita modò, verùm ſtirpes, nationes ac populos, occiderunt, decollârunt, ſuſpenderunt, ſubmerſerunt, combuſſerunt, torruerunt, coxerunt, jugulârunt, devorârunt, deſoderunt, diſcerpſerunt, quadripartiti ſunt, nega Alexander, ſi feciſti! ſi ante te fecerunt alii!) *magno cum animi dolore ſcripſimus, ut eos à mutuis diſcordiis in nefarium hoſtem converteremus* (ſcilicet, Alexandro pronubo, & monitore vel ad Sanctos Sanctasque ſuas ſupplice, inveteratas iras ſimultatesque promptè deponent illi, an Petri claves confractæ, Pauli gladius rubigine obductus fuit, quòd diſcordes Cyclopicos Reges ad concordiam fulminibus, & traditione Sathanæ, Alexander, degener Hildebrandi, Malifacii, Julii, Pii, Sixti, Pauli ſucceſſor, redigere non es auſus?) *& quas nunc mittimus, eos admonentes, ut dum hiemis interventu tantiſper bellorum impetus reſederit, ad pacem conſtituendam omni conatu atque opera incumbant*; (tantarum ſcilicet virium admonitionem tuam fore ſperâſti, ut pax una nocte, fungi inſtar, nata, in atrocia ſtatim adverſus Proteſtantem ſanguinem bella coaleſcat; fefellit, falletque te, Auſonie Præſul, augurium!) *teſtes ſuper hæc omnia, unam dies noctesq; obſervari animo ſolicitudinem, quoniam ad tanta, ac tam acerba mala ſedanda, nulla niſi in communi concordia reliqua ſpes eſt, hanc omnium cordibus ac voluntatibus inſerendi*, (mactare in Hibernia, Pedemontio, comedere; at diurna nocturnaque ſolicitudine tua cordibus & voluntatibus, licet in conſcientias dominatum exercens, concordiam inſerere non potuiſti) *verum quia non hoc humana vires, aut terrena conſilia moliri*

liri poſſunt; (homo igitur, Alexander, terreſtris fuiſti, quem nec hominem, nec Deum, ſed medium inter utrumque, Vice-Deum, ſpiritualem, omnia judicantem, judicandum à nemine illi, qui in ſinu Fidei tuæ dormivere, crediderunt?) *ſed illius donum eſſe debet, ſuper quem eſt diſciplina pacis noſtræ* (cur Dei nomen omittis, quod bis duntaxat in Bulla occurrit? an quia magnificè quàm clarè loqui potius habuiſti? Si concordia Dei donum eſt, quidni etiam vires humanas plus quàm concordia ſuperans, Fides? Si fides Dei donum eſt, cur poſt pro Pelagianis adverſus Janſenitas, Auguſtinianos pronuntiâſti? Cur hæreticos comburis, qui credere non poſſunt, Te in ſummo Apoſtolatus faſtigio conſtitutum?) *qui aufert ſpiritum Principum; atque increpat mare & obmuteſcit. Quantum in Vobis eſt, Venerabiles Fratres*, (Tene in terris venerari quenquam, efferentem Te ſuper ea, quæ in Cœlis ſunt?) *ac dilecti filii, non modò opera, ſtudio, conſilio, officiis, authoritate veſtra contendite* (quaſi ſcilicet talibus Romanus Jupiter indigeret, qui unus omnia poteſt polletque) *verùm etiam in oratione, in lachrymis, in jejuniis atque eleemoſynis ſcindite corda veſtra, arripite thuribulum, hoc eſt, preces Sanctorum, & medii inter ignem & arſurum populum conſiſtite:* (at non tam promptè Venerabiles Fratres & filii, aliis longè curis diſtracti diſtrictique, hæc omnia facere potuerunt, quàm promptè, uno ſcilicet ſpiritu, hæc effari & efflare Alexander potuit! Si hæretici Tuis, Alexander, Fratribus & filiis Patriarchatus, Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Abbatias, Monaſteria, Collegia, indulgentias, purgatorium, Miſſas, Thaides, Lucretias, Olympias, verbo, ficum, vitem, oleum, fruges, aurum, argentum: ſi Tibi ſummum Apoſtolatus faſtigium, Pontificiam charitatem, univerſum orbem, tuas videlicet curas, relinquerent; nec illis, nec tibi orandi, lachrymandi, jejunandi, eleemoſynas dandi, corda ſcin-

dendi, preces Sanctorum & Sanctarum implorandi, vel animus, vel otium eſſet unquam; neque nos de cætero credentes quidvis, toto die occideretis, & velut oves mactationis, exitio devoveritis! Mirum inſuper eſt, non imperâſſe potiùs Alexandrum Fratribus & Filiis, ut lumbos ſuos cingant gladio, & hæreticos trucident, cùm hactenus ſuetum iis fuerit, non *orando*, ſed pugnando; non *lachrymis*, ſed enſibus; non *jejuniis*, ſed cædibus; non *eleemoſynis*, ſed incendiis; non *cordium ſciſſione*, ſed ventrium diſſectione; non *clamoribus*, ſed jugulationibus; non *calice*, ſed ſeceſpita homines in ſinum Papæ traducere.) *Vos, qui ſtatuti eſtis cuſtodes ſuper muros Jeruſalem, noctu atque interdiu clamate,* (ita enim etiam Baalis flamines clamârunt voce magna) *atque eſtote cæleſtis iræ, ac Divinæ ultionis placamina. Exinanite calicem furoris & ruinæ, calicem, quo potati ſumus, doloris & tribulationis meraciſſimæ,*) nondum ita potati, quin immineat adhuc tempus illud, quo Babylon magna veniet in memoriam ante Deum, ut det illi calicem vini indignationis iræ ſuæ.) *Nobis quippe, quibus non priùs tutò creditas oves ſuas putavit Chriſtus* (imò parùm tutò creditæ fuiſſent oves Alexandris, ſuetis non paſcere, ſed jugulare, cutim deglubere, carnes devorare, oſſa diſpergere) *niſi poſtquam iterum ac tertiò de amoris magnitudine admoniti fuimus in Petro* (parùm memores admonitionis. Si enim Chriſtum Alexandri amarent, ejus membra non occiderent) *quibus ſolis ſanctuarium ingredi, & ante altare preces Deo repræſentare conceſſum eſt,* (Vobis, Alexander, ſolis? Non igitur Chriſtus, verus Pontifex noſter, Sanctuarium ingredi potuit. Et ſi Vobis ſolis, cur ergo Fratres & Filios veſtros ad orationes & thuribulum, hoc eſt, preces Sanctorum adhortamini? Blaſphemi eſtis, Alexander, & Chriſto vero Pontifici, qui unus ſemel intravit Sanctuarium, honorem ſacrilegè rapturitis!) *ſedulò elaborandum, ne iraſcatur Dominus, & dicat;*

quæ-

quæſivi virum, qui interponeret materiam, & ſtaret oppoſitus contra me pro terra, ne diſſiparem eam, & non inveni, & effudi ſuper eos indignationem. (Hic ne Vir Alexander, Vir ſanguinum? Scilicet oppoſitus contra Deum ſtetit, non ut Mediator, ſed ut hoſtis; non ut placaret iratum, ſed ut accenderet provocaretque iram; plenis phialis quandoque in ipſum, eoſque, qui ſignaturam ejus habent, effundendam, quando deſtruet eos Deus, qui terram deſtruxerunt.) *Hoc enim habet Divina ultio, ut tum maximè Altiſſimus ſit exorabilis, & ad lenitatem, clementiamque, hoc eſt, ad ingenium ſuum redeat,* (ô te, Alexander, hæreticum inſignem! Itáne Deus puniens damnatos, puniens fideles in Chriſto, judicium & juſtitiam exercens, ab ingenio ſuo deflexit? An magis ipſi lenitas, clementia erga morigeros, quàm juſtitia erga refractarios, naturalis eſt? Id ſi verum eſt, cur unigenito filio ſuo non pepercit Pater? Non magis Theologus es, Alexander, quàm Innocentius prædeceſſor tuus. Fatere modò ingenuè, ſicut ingenuè & aſſa voce pariter faſſus eſt ille) *cum in brachio forti, & manu valida gladium exertat, ut feriat. Sint pedes veſtri pedes evangelizantium pacem* (conciliantium pacem inter hoſtes Dei, ad feriendos, jugulandos, excruciandos diriſſimè, unitis ſcilicet viribus, amicos Dei; hic interior animi veſtri ſenſus eſt, quem prodidit etiam P. Ribaldus Jeſuita, quando ita carnificem hæreticos mactantem inſtituit;

Exilio portato, rogis imponito, Ponto
Mergito, forcipibus cædito, ferto feris:
Enſe feri, necato fame, ſerraq; ſecato,
Compede ſtringe pedes, fune ligato ſenes:
Oſſa revellito, crura refringito, rumpito membra,
Lictor, & in plures ſcindito particulas.
Hinc aditum ad crates reſerato, notatoq; fibras,
Cerne ſiniſterius, dexteriusq; latus.

 Hi

Hi pedes ſunt Veſtri, cùm pacem evangelizatis) *ut conteratur arcus & ſagittæ, atque imperet Deus ventis, & faciat tranquillitatem; quam per Vos aſſequi* (& cur non per Vos, Alexander, ſolos, quibus ſolis conceſſum intrare Sanctuarium?) *vehementer optamus, Vobisq; Apoſtolicam benedictionem* (minùs non poteras, nunquam dicturus tamen cum S. Petro; *Aurum & argentum non habeo: Surge & ambula:*) *peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem* (quot Marias igitur, Alexander habuiſti? Majorem, Minorem, Medioxumam? Nihil hæc ad B. Mariam, Matrem Chriſti!) *ſub Annulo Piſcatoris* (cur non *hamo* aureo *Piſcatoris*, quo Regna & Opes, è Summo Apoſtolatus faſtigio, per univerſum Orbem, Tuas videlicet curas, piſcaris? Scilicet quia piſcati jam pro Te alii, pridem ceperunt Romam, Latium, Æmiliam, Flamineam, Regnum Neapolitanum, Siciliam; ac præterea omnem poteſtatem in Spiritualibus & temporalibus, in Cœlo & in terra; quanquam naſſa tua nonnihil confracta eſt, & dilapſi ſunt ſcombri in Anglia, Scotia, Hibernia, Dania, Norwegia, Suecia, Germania, Gallia, Hungaria, Polonia, Belgio, ubi licet diu noctuque piſcari pergas, nihil, vel parum piſcaris tamen; niſi forte piſces Tibi fuerunt homines illi, quos in Pedemontio hamo transfixos dirum miſerandumque in modum diſcerpſiſti, aſſaſti, torruiſti, devorâſti,) *die* XX. *Sept.* M. D. C. L V. *Pontificatus noſtri Anno Primo.* (Zelus enim teli inſtar femori meo defixus, diu latere non potuit. Adeſte, Fratres Filiique, cernite zelum meum, quem primo ſtatim Pontificatus Anno profero, prolaturus in dies magis, dummodo, in Nepotum ſaltem meorum gratiam, multiplicabuntur Anni Pontificatus mei! Hæc meorum eſt, hæc veſtrorum quoque ſit votorum Summa!) Non puto interiorem Bullæ hujus ſenſum (amat quippe Apollo non Delphicus duntaxat, ſed Romanus etiam, animi ſui ſenſa in-

vol-

volvere) Gloſſam acu non tetigiſſe. Sicubi tamen à lineis illa excidit, meliora, quæ optaſſemus utique, alii divinent.

CCLXIX. Ampla nihilominus ſtatim ex Suecia ſpolia Alexander retulit. Anxius nempe metu, ne Regna & Principatus perderet, Reginam ſaltem & Principem Suecorum inclytam Chriſtinam lucratus, in ſuum, hoc eſt, veræ fidei ſinum traduxit. Illa enim M.D.C.LIV. Regnum ſimul atque religionem, pro qua Optimus Parens ad mortem uſque pugnaverat, abdicavit, ſucceſſorem nacta Carolum Guſtavum, Guſtavi Adolphi è Sorore Catharina Nepotem, Comitem Palatinum Rheni, Bavariæ, &c. illum ipſum, quem Bulla ſua truculenter adeò Alexander impetiit. Profecta ex Regno Chriſtina, aliaque omnia ſimulans, per Daniam Hamburgum, atque inde Bruxellas conceſſit, ibidemque die XXIV. Decembris anni dicti Pontificiam Religionem amplexa, ad autumnum uſque anni ſequentis M.D.C.LV. hæſit. Alexandro verò Papatum adepto, Romam proficiſci ſtatuit. Bruxellis proin deſertis Oenipontem ad Ferdinandum Archiducem migravit. Eò miſſus ab Alexandro Lucas Holſtenius, Hamburgenſis, Protonotarius Apoſtolicus, & Vaticani Bibliothecarius, Pontificium Reginæ Breve obtulit, quo accepto die III. Nov. ibidem in principe Templo Pontificiam religionem ſolenniter profeſſa eſt. Inde per Tridentum in Italiam promoto itinere, paſſim magnificè, inſtitutis in ejus gratiam celebribus ludis, (cujusmodi Peſari fuit ludus Herculis, à Legato Pontificio, Cardinale Aloyſio Homodei ei repræſentatus) excepta, Lauretum die VIII. Dec. venit, ubi in Domo B. Virginis duas horas agens, privatim peccata confeſſa, Mariæ imagini Coronam auream, liliatis floribus, pretioſis unionibus interſtinctis, exornatam; nec non ſceptrum aureum, cujus manubrium & lilium tre-

Ex Suecia prædam Alexander reportat, Chriſtinam Reginam, cujus ad Papatum tranſeuntis hiſtoria narratur.

centis ſexaginta octo pretioſiſſimis adamantibus, & centum ac ſexaginta rubinis ejusdem magnitudinis conſitum fuit, Regia ſcilicet Reginæ Cœli munera obtulit. Cumque Regia illa munera ſua in theſaurum illata B. Virginis, ſequenti carmine,

Hanc tibi ſacravit ſpretam Regina Coronam,
In Cœlo tribuas ut meliore frui;

inſcripta vidiſſet, inſulſum Poëtam ſalsè riſit, & à ſe *ſpretam* coronam Mariæ Virgini donatam negavit. Demum die XXIII. Decembris magnificentiſſimâ pompâ adducta Romam intravit, & in S. Petri Templo peractis ſacris, ad Palatium Pontificis perrexit, ubi ter incurvata, Alexandri throno inſidentis pedes oſculata, & poſt ab eodem Alexandro amplexu ſalutata, ſimul gaudium ſuum, quòd in gremium Eccleſiæ Romanæ recepta eſſet, declaravit, ſimul pro honore ſibi habito gratias egit. Reſpondit Papa: *Converſionem Reginæ tantum opus eſſe, ut propter eam grandius in Cœlo feſtum eo die agitetur, quàm ipſa in terra agitari videat.* Poſtero die Papa Sacramentum confirmationis eidem impertitus, nomen ei *Chriſtinæ Mariæ Alexandræ* indidit. Proximo Solis Regali Pontificis convivio excepta eſt, in quo Pontifex menſæ ſublimiori ſub medio Cœlo ſeu Baldachino ſuo; Regina humiliori, ſub parte extrema Cœli (neque tota tamen Cœlo Pontificio tecta) accubuerunt, orationem habente Jeſuita Oliva, quam liberè Regina, neque ſine pudore Olivæ perſtrinxit. Fertur Alexander admodum Chriſtinæ *in Literas & Literatos amorem* laudâſſe. Hoc forte amore ſtimulata Romam ad Regem Regum, Regibusque æquiparatos Literatos venit, ſtabilemque eam ſibi Literatorum ſcilicet ſedem optavit. An *amorem ſincerum ſeriumq; Religionis Pontificiæ* laudare meritò Alexander potuerit, alii dijudicent. Admodum enim difficile, imo impoſſibile etiam ei fuit, tot intricatos *ſinus ſui* articu-

culos de Apoſtolatu & Hildebrandina potentia ejus, Tranſſubſtantiatione, Purgatorio, Indulgentiis, Reliquiis, Juſtificatione Papæ & Cardinalium per merita operum, aliaque ejusmodi, Sapientiſſimæ, & πρόσσω καὶ ὀπίσσω oculatæ Reginæ perſuadere. Vel enim talia nunquam, vel difficulter admodum credidit, credétve unquam.

CCLXX. Quàm pleni bonæ ſpeí per initia Papatus Alexandri omnes fuerint, fore ſcilicet, ut temperet ſibi ab Eccleſiæ bonis in Nepotes & conſanguineos profundendis, ſupra aſſentatorum ejus non nemo prodidit. Faculam quinetiam bonæ ſpei nonnullam accendit ipſe Alexander, quando electus Papa conſanguineis, ne Romam venirent injuſſu ſuo, ſeriò interdixit. Fertur etiam juramento apud Crucifixi imaginem depoſito ſe obligâſſe, quòd nunquam Nepotes ſuos Romæ excepturus ſit. Jamque Cardinalis Pallavicinus in ejus laudes effuſiſſimus, Hiſtoriæ Concilii Tridentini Galeatum Prologum præfixerat, quo Alexandri ceu Angeli ἀπροσωπολήπτου heroicum iſthoc neglecti Nepotiſmi facinus tertium uſque in Cœlum tulit; quem tamen, cùm res alium longè eventum ſortitâ eſſet, non ſine pudore & impenſarum jactura (plurima enim folia, jam impreſſa, laudes has fictitias ebuccinantia, ſupprimi debuerunt) ceu abortivum fœtum, tollere, & cum neſcio quo Epilogo Operis, (qui ipſe tamen poſt mortem Alexandri; ſaltem in Latina editione Baptiſtæ Giattini omiſſus etiam fuit) commutare neceſſe habuit. Non diu enim Romanorum credulitati Alexander illuſit; quinimò vix exacto Pontificatus anno Nepotibus ſuis paternæ charitatis ſinum ampliſſimè pandit; ſimilis naufrago, qui merces ſuas jactare ſe ſimulans, funi easdem alligavit, & manu funem trahendo ſervavit. Sic omnino Alexander, viſus Nepotes & charitates ſuas Roma arcere, & à reti ſuo piſcatorio procul amandare, non tantùm clanculum *Ejuſdem Alex. Nepotiſmus.*

pri-

primò continuis eos muneribus mactavit; ſed paulatim etiam ad honores fortunaſque ſummas provexit. Obſtiterat quidem juramentum ſolenne. Cæterùm Confeſſorius ejus Cardinalis idem Pallavicinus, ex eo Sodalium ordine, qui novo linguarum dono præditi callidis interpretationibus juramentorum religionem laxare didicerunt, ſcrupulum ingenioſè, ſed parùm piè, ei exemit. Cùm enim interrogatus ab eo Alexander, ob præſtitum juramentum anxius nonnihil, de conceptis, quibus juravit, verbis, reſpondiſſet, juráſſe ſe, *quòd Nepotes & proximos ſuos Romæ excipere nunquam velit*; author ei fuit, ut non Romæ, ſed tendentes Romam in media via exciperet. Ita Sena venientes bonis avibus proximos Nepotuloſque ſuos in media via lætus ovanſque excepit, & ex Pontificiæ poteſtatis ſuæ plenitudine *Fratri* quidem *Mario* in adminiſtratione ſummæ rerum, & pecuniarum exquiſitiſſimo aucupio non minùs quàm vel Urbanus VIII. Barbarinis ſuis, vel Olympiæ Innocentius indulſit: *Nepotes* vero *quinque*, unum ex Mario Fratre Flavium, duos ex fratre ante Papatum defuncto, Auguſtinum & Sigiſmundum, & duos ex Sorore, quæ Senæ in matrimonio Nobilis Bichi vixerat, ita unctos delibutoſque, & dignitatibus fortuniſque ampliſſimis auctos reddidit, ut ſimilis Nepotiſmi in Pontificia Sede exemplum perfectius hactenus nullum extiterit. Et *Flavium* quidem, hominem perditiſſimum Cardinalem Patronum; *Sigiſmundum* ſeptendecim annos natum primo Abbatem, ac poſt etiam Cardinalem creavit: *Auguſtinum*, futurum Chiſianæ familiæ columen, cui Principis Borgeſii Neptim opulentiſſimam Conjugem, dote centum millium ducatorum & viginti inſuper millibus duplionum loco margaritarum expenſis, denique ſexaginta millibus duplionum in manus ipſius Sponſi reſignatis, impetravit, tantùm non Regalibus opibus ex theſauris Eccleſiæ libera-

Pallavicini conſilio adjutus deſcribitur.

ra-

raliſſimè deprompris, mactavit: denique ex Sorore Nepotes alterum Cardinalem Oſimum creavit, alterum Equitem Melitienſem, & navium Pontificiarum Generalem conſtituit. Præterea nec uxori Marii, D. Berenicæ, ejúſque filiabus defuit, quibus ſingulis eleemoſynæ titulo ex Petri patrimonio tria millia duplionum contulit. Taceo conſanguineos remotiores, ad quos non minùs hoſce Pactoli fluvios derivandos, munificentiſſimus ex alieno, cóque ſacro peculio ſeu Pater, ſeu Quirinalis prædo, putavit. Et hic tamen rapaciſſimus depeculator patrimonii S. Petri, & theſaurorum Eccleſiæ is ipſe eſt, qui paulò ante Monaſterii ſeverè adeò contra Pacem Monaſterienſem proteſtatus eſt, præcipuam ob cauſam, quòd in ea abalienationem bonorum Eccleſiæ indulgeri putaret. Quam ipſam indulgentiam neceſſitate extortam partes paciſcentes cauſſati ſunt: cùm Alexander nulla neceſſitate, ſed avaritiæ ſolius acri ſtimulo, contra juramenti etiam religionem, & cum offenſione ſumma omnium Eccleſiæ bona dilapidârit.

CCLXXI. Sic ad ſummum haud dubiè gradum provectus ab Alexandro Nepotiſmus, ad animum mihi, ad apicem hunc Simoniæ Pontificiæ obſtupeſcenti, revocavit veterem querelam Alvari Pelagii Johannis XXII. Pœnitentiarii, quam *de planctu Eccleſiæ lib.* 11. *art.* 15. conſignatam, cùm Nepotiſmi hujus κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, *Arcana verè pudenda* in aprico collocet, heic totidem verbis repræſentari, è re maximè fuerit. *Romani multi Pontifices noſtri hypocritalis temporis,* inquit, *& jam multa luſtra tranſiverunt, licet Dei veri vicarii, Jeſu Chriſti pauperis crucifixi, & ſucceſſores Petri pauperis piſcatoris, manu & arte victum quærentis reti & navicula; prædivites Nepotulos & alios conſanguineos clericos nedum ad altas prælationes promovent ditiſſimas & altiſſimas: ſed etiam ad ſtatum Cardinalatus inſcios totaliter & indignos: & com-*

De Pontificum Nepotiſmo querela Alvari Pelagii, ejuſdem arcana detegentis.

mittunt eis judicare & regere totum mundum, qui regere neſciunt ſemetipſos. Magiſtri ſunt, qui diſcipuli non fuerunt. Qui pendebant modò ad matrum ubera, ſedent ad Dei Vicarii latera. Conſanguineis autem Secularibus procurant aut emunt, nedum campos, terras & vineas, & ſimplicem militiam, ſed etiam baronias & Comitatus, Marchionatus, & alios omnes mundi potentatus. Et tales Papæ conſanguinei, qui ante ejus Papatum ſoli vagabantur per mundum peditando; nunc ſtipati militum agminibus incedunt. Qui ante cum mulieribus plebejis, aut aliis ſuis partibus contraxiſſent; poſt cũ Comitiſſis aut Marchioniſſis; aut Duciſſis contrahunt. Qui ante forſan byrrho, aut alia veſte humili, induti fuiſſent, poſt ſericis auratis pallio & aliis fucatis veſtibus ornati incedunt. Et qui ante habitabant in domibus patrum ſuorum aut mercatorum, aut agricolarum, aut artificum; vel aliàs pauperum deſpectorum, poſt habitant in domibus Regum & Imperatorum. Et qui ante Papatum ſui conſanguinei, nati in paupere domo & tugurio ruſticano, vix milio & cibario pane rugientem ventrem ſaturare poterant, poſt ſimilam & mella faſtidiunt. Cardinales quidam & alii Prælati multi, talia a Romanis Pontificibus multis exempla videntes, ſequuntur eos ſic gratanter in carnalibus hujuſmodi, quocunque ierint, non Chriſtum Agnum. O quot nepotes & conſanguineos Prælati præmittunt & ſequuntur ad inferos, eis beneficia impetrantes & conferentes, quorum ampliſſima ſtipendia recipient non militaturi in eis, nec debitum ſervitium in ſuis beneficiis Domino impenſuri. De cura animarum non curantes, ſed de burſa, proventus beneficiorum luxurioſè impendentes, aut in ſuis pompis, poſſeſſiones ſibi vel ſuis ementes, & Eccleſias defraudantes.

Franciſci Rothomagenſis. CCLXXII. Queſtus de eodem Nepotiſmi ſtudio jam olim etiam eſt Franciſcus Rothomagenſis, de Rebus Eccleſiæ *lib.* 1. *cap.* 9. ubi ſic Pontifices nepoturientes perſtringit: *Quæ carnis ſunt, ſapiunt, & ſecundùm carnem ambulant, ac eccleſiaſtica, ut temporalia, non meritis, ſed perſonis committunt. Scilicet ſe ſuáque regere, ac quidvis ex negligentia agere,*

re, velut hæreditario jure, tanquam Heli filios, Nepotes ſinunt, quod malum centum abhinc annis deteſtandum in modum graviſſimè in Eccleſia, contra Eccleſiaſticum canonem, antiquum Apoſtolicum repullulat. Digitum ille intendit ad Canonem Apoſtolicum LXXVI. qui ſic ſonat: Ὅτι οὐ χρὴ Ἐπίσκοπον τῷ ἀδελφῷ, ἢ τῷ υἱῷ, ἢ ἑτέρῳ συγγενεῖ χαριζόμενον εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονεῖν, ὃν βούλεται· κλερονόμους γὰρ τῆς ἐπισκοπῆς ποιεῖσθαι οὐ δίκαιον, τὰ τοῦ θεοῦ χαριζόμενον πάθει ἀνθρωπίνῳ. οὐ γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν ὑπὸ κληρονόμους ὀφείλει τιθέναι. Εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσει, ἄκυρος μενέτω ἡ χειροτονία, αὐτὸς δὲ ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ. *Quòd non oportet Epiſcopum fratri, vel filio, vel alii cognato, gratificantem, ad Epiſcopatus dignitatem, quem vult, eligere. Epiſcopatus enim hæredem facere juſtum non eſt, ea, quæ Dei ſunt, humano affectu largientem. Non enim licet eccleſiam Dei in hæredes conferre. Si quis autem hoc fecerit, irrita quidem electio maneat, ipſe autem ſegregatione multetur.* Concilium quoque Toletanum X. ſic jam olim *canone* 3. ſanxit: *Quicunque Pontificum deinceps aut ſanguine propinquis, aut favore perſonis quibuſcunque ſibi conjunctis, talia loca commendare tentaverit ad ſuum nefandæ præſumptionis excidium, & quod juſſum fuerit, revocetur in irritum, & qui ordinaverit, annuæ excommunicationi ſubjaceat.* Sed & Tridentinum ac Baſileenſe Concilia eandem Nepotiſmi Papalis licentiam coërcentia, Julius Clemens Scotus *Not. Saxag. quot adverſus Pallavicinum pag.* 126. inducit, ubi tamen recentiores, Jeſuitas inprimis, inveniſſe modos, quibus Beneficiarii, & multò magis Summi Pontifices, utpote Conciliorum legibus ſoluti, beneficia ſuis conſanguineis elargiantur, obſervat.

Conciliorum adverſus eundem Canonem.

CCLXXIII. Deinceps Alexander Deificus etiam ad Apotheoſin ſe convertens, primò quidem in gratiam Hiſpanorum, Thomam Villanovanum, Auguſtinianum Eremitam & Valentiæ quondam Archiepiſcopum, ante centum annos defunctum, & à Paulo V. Beatis accenſum,

Canonizatio Thomæ Villanovani, in gratiam Hiſpanorum.

cujus vitam & prodigioſa facta ſeu miracula Nicaſius Baxius ſcripto prodidit; in album Divorum die I. Nov. A. M. D. C. LVIII. retulit: procuratore Rege Philippo IV. qui ex Regno valentiæ ad impetranda & celebranda ſolenniter illa ſacra grandem pecuniarum ſummam contulit. Philippus enim & Valentii, niſi prius Sancto ſuo propitii fuiſſent, latuiſſet ejus Sanctitas intra privatos lares, neque illi devotiſſimis cultoribus ſuis propitio eſſe licuiſſet. Scilicet ad eam ſolennitatem veniri non ſolet, priusquam de pecuniarum ingenti ſumma vel magni Principis, vel communitatis cujuspiam impenſis probè cautum fuerit. Laterem verò planè lavarent, qui non numerata pecunia Sanctum ſuum in Divorum numerum referri ambirent.

& Franciſci Saleſii, in gratiam Gallorum.

CCLXXIV. Ne verò Hiſpanis gratificando æmulos Gallos Alexander offenderet, in eorum etiam gratiam, commendatum ab iiſdem Franciſcum de Sales, Epiſcopum Gebennenſem, ſeu Anicienſem, in eundem Divorum chorum cooptavit. Summos ille etiam Procuratores, Regem Galliarum, Reginam matrem, Clerum univerſum, Reginam Angliæ viduam, & Carolum Emmanuelem Ducem nactus fuerat: quibus quo pacto reſiſteret Papa? Lento nihilominus canonizatio gradu proceſſerat. Primò enim *Beatum* eum Alexander nondum Beatus declaravit, & ceu *Confeſſorum Pontificis* (Chriſti enim confeſſor neutiquam fuit) à quibuſdam religioſè coli permiſit. Eam in rem Bullam apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die XXVIII. Dec. A. M. D. C. LXI. Cuſam emiſit. Urgente mox Rege Apotheoſin ipſam, petiit Papa, ut Illuſtrem quempiam Legatum, Regis nomine negotium curaturum, Romam Rex ablegaret. Miſſus Dux Crequius Junio Anni M. D. C. LXII. Romæ appulit: qui mox XX. Auguſti à Corſis, Prætorianis Papæ militibus, gravem

con-

contumeliam paſſus, in Galliam re infecta rediit. Duravit eam ob cauſam Regem inter & Papam ardentiſſimum diſſidium biennio integro: cujus culpam ita Saleſius ille luit, ut Sanctificatio ejus interea procedere non potuerit. Demum A. M. D. C. LXIV. compoſito Piſæ diſſidio, denuo Rege Galliæ Apotheoſin urgente, & Crequio eodem Romam remiſſo, deſiderata obtinuit. Namque die XIX. April. A. M. D. C. LXV. non ſine pompæ ſingularis magnificentia per auream munerum Pontifici ſolenniter à tribus Cardinalibus oblatorum ſcalam Sanctorum chorum ingreſſus eſt. Vitam & res geſtas novelli hujus Deaſtri Carolus Auguſtus Saleſius, Eccleſiæ Gebennenſis Præpoſitus, Franciſci ex Fratre nepos, pompoſè deſcripſit. Librum eum quisquis ὑπέρογκα ματαιότητος *prætumida vanitatis*, & novas veluti novi hujus Franciſci cum Chriſto Conformitates cognoſcere geſtit, evolvat licet. Inter alia *Lib. X. pag.* 457. patrui hujus ſui ἀναμαρτησίαν & perfectionem omnibus numeris conſummatam, poſtquam religioſæ cujusdam fœminæ viſionem, affirmantis, ſe *inter contemplandam Empyrei Cœli gloriam Sanctum Præſulem Saleſium vidiſſe Divinæ Majeſtati intimè unitum, oſtenſúmque ſibi ab Angelo inter Seraphinos maximæ gloriæ thronum, cum ſignificatione, eam eſſe Sedem, quam Epiſcopo Gebennenſi Divina providentia præparaverit*; narrâſſet, his verbis prædicat: *Siquidem Seraphicus erat Vir ille magnus, qui nihil niſi per amorem, in amore, ex amore & ob amorem Dei agebat. Unde ſæpe teſtatus eſt ejus Confeſſarius Michael Faber, nihil eum formidine pœnæ, vel ſpe ſalutis æternæ unquam patraviſſe, verùm propter ſimplicem & puriſſimum amorem Dei, ab omni mercenaria conſideratione expurgatum; ac denique ſic vixit, ut in ſuis libris docuit, & ut ex Epiſtolarum ſuarum volumine videre eſt, nulli vitio obnoxius, in virtutibus omnibus planè compoſitus; quodque magis mirere, NE MINIMAM quidem IMPERFECTIONIS ATOMUM, totam licet*

Blaſphemia de hujus ἀναμαρτησίᾳ & perfectione voces Caroli Auguſti Saleſii.

ejus vitam AB IPSA, ſi vis, CONCEPTIONE perſcruteris, animadvertere poſſis, quod vix in reliquis mortalibus reperias. Adeò Cœleſtibus PRÆVENTUS fuerat à Deo benedictionibus, & adeò ipſe tractus à Deo currebat in odorem unguentorum ejus, & quaſi lux ſplendens crevit uſque in meridiem. Quæ Chriſto Salvatori, qui ſolus fuit *κεχωρισμένος τῶν ἁμαρτωλῶν, ſeparatus à peccatoribus,* Patriarchis, Prophetis & Apoſtolis ita iniqua ſunt, ut graviſſimam blaſphemiam ſpirent.

Ejuſdem erga Eccleſiam Romanam merita, & conſilia adverſus Reformatos ſanguinaria.

CCLXXV. Cauſam tamen non omnino nullam Pontifex habuit, ut Confeſſorem huncce ſuum in Pontificium Sanctulorum ſuorum Cœlum inferret. Adeò enim is Romanæ Sedi devotus militabat, ut hæreticos omnes ad Romani Pontificis obedientiam reducturus ſeducturúſque putaretur. Et plures ſeduxiſſe, ejus encomiaſtes commemorat, ea ſcilicet, uti *Lib. II. p. 66.* ſcribit, in converſione Caballiana (unde *Caballii Apoſtolus* audit) methodo uſus, *ut, antequam hæreticos, Miniſtros maximè, diſputatione aggrederetur, cacodæmones exorciſmis fatigaret, ſubmiſſa tamen pronuntiatione. Nam hæreticos omnes ajebat Franciſcus, eos maximè, qui docent & prædicant, à Diabolo vel poſſeſſos, vel obſeſſos eſſe, atque ita primum in eos exorciſmorum fulmen contorquendum eſſe.* Novæ Miſſionariorum Methodi inſigne arcanum! Pulſo enim cacodæmone exiguus in convertendis hæreticis labor relinquitur. Genevæ præcipuè ad caulam Pontificis reducendæ, & focis potiùs quàm aris ſuis ibi reſtituendis, Saleſius incubuit, dicere, uti *lib.* II. *pag.* 98. 99. habetur, ſolitus, *hac civitate domita non dubium eſſe, quin Europæa hæreſis vehementi deinceps concuſſione & debilitate laboraret: eſt enim ſedes Sathanæ, & quæ hæreſin per univerſum orbem diſpergit.* Idque mox ſex capitibus deducit, ex quibus concludit, everſa Geneva hæreſin diſſipatum iri. Quo verò pacto everti poſſit, conſilia quædam fraudulenta ſuggerit. Quomodo etiam *lib. VIII. pag.* 370. idem remedia utiliſſima,

qui-

quibus Helvetiorum Reformatorum, aliorumq; etiam non religio duntaxat, ſed ſtatus etiam labefactari & concuti poſſit, excogitaviſſe narratur. Si ſic (his verbis ejus judicium deſcribitur) *relinquantur Helvetii, Tigurini, Baſileenſes, Bernenſes, aliique fœderati, idémque de Anglia & aliis regionibus, nunquam convertentur, imò verò Religionem ſuam ſtatui jungentes illam cum hoc ſtabilient, & quemadmodum ab aſſuetis non fit paſſio, ita cum antiquitate hæreſis illa ultra quidem nō proficiet, ſed, quod magni eſt momenti, ultra etiam non deficiet, & erit in nobiliſſimis illis Europæ partibus Paralyſis incurabilis. At verò quodnam remedium? Sic ſecum perpendebat Saleſius. Et quidem remedia utiliſſima excogitavit, ſed quæ minimè promulganda, Apoſtolicus apud Sereniſſimum Ducem Nuntius eorum conſcius factus eſt. An Apoſtolicæ Sedi propoſita fuerint, ignoratur. Cæterùm Saleſii manu propria ſcripta adhuc extant, & utinam ad ea vellet Apoſtolica Sedes attendere. Exhibebuntur autem, quotieſcunque vel opus fuerit, vel ipſa jubebit; neque enim omnia vulgo tradenda ſunt.* Pereant licet hæc myſteria iniquitatis, quibus opponimus dulciſſima illa Filii Dei, habentis clavem Davidis, quo aperiente nemo claudit, & claudente nemo aperit, ad Angelum Philadelphienſis Eccleſiæ Apoc. III. 8. *Ecce dedi coram te oſtium apertum, & nemo poteſt illud claudere.*

CCLXXVI. Alexandro Pontifice nova Jeſuitarum de Pontificis Romani infallibilitate, æquali cum infallibilitate Chriſti, etiam extra Concilium generale, in quæſtionibus non *juris* duntaxat, ſed etiam *facti*, hæreſis, quæ *quarta* iis ſingularis eſt, in lucem emerſit, æternis tenebris digniſſima. Ab illis nempe die XII. Dec. A. M.D.C.LXI. Lutetiæ Collegio Claromontano affixæ & propugnatæ ſunt theſes, quarum duas *Seculi X. ſect.* 19. 20. conceptas διαῤῥήδην heic repetere haud pigebit. Prior ita habet: *Hoc tandem ſeculo* (decimo) *ſchiſma Photii invaleſcens Græcos ab eccleſiæ capite disjunxit: Chriſtum nos ita caput agnoſcimus, ut ipſius regi-*

Jeſuitarum hæreſis ſingularis quarta de infallibilitate Papæ in quæſtionibus Facti, Lutetiæ in Collegio Claromontano prodita.

mini,

men, dum in Cælos abiit, primùm Petro, deinde ſucceſſoribus commiſerit, & EANDEM, QUAM IPSE HABEBAT INFALLIBILITATEM conceſſerit, quoties ex cathedra loquerentur. Poſterior vero ex priore deducta ſic ſonat: *Datur ergo in Eccleſia Romana controverſiarum fidei judex infallibilis, ETIAM EXTRA CONCILIUM GENERALE, tum in quæſtionibus juris, tum FACTI. Unde poſt Innocentii X. & Alexandri VII. conſtitutiones fide Divina credi poteſt, librum, cui titulus eſt,* Auguſtinus Janſenii, *eſſe hæreticum, & quinque propoſitiones ex eo decerptas eſſe Janſenii, & in ſenſu Janſenii damnatas.* Neque theſes illas novitias *Catholicarum* titulo venditatas, Pariſiis duntaxat defenderunt, ſed per emiſſarios etiam ſuos eaſdem, ſimileſque ſpargere, & apertè hinc inde propugnare religioni non duxerunt.

A ſanioribus Galliæ Theologis eadem libello ad Epiſcopos miſſo graviter obnuntiata.

CCLXXVII. Non parùm equidem caſtiores aures portentoſæ illæ aſſertiones, occaſione certaminis, quod cum Janſenitis circa Propoſitiones ab Innocentio X. & Alexandro VII. in ſenſu etiam Janſenii damnatas, an ſcilicet illæ in Janſenii Auguſtino occurrant, & cum ſenſu Janſenii conveniant, nec ne? iis interceſſit, propalatæ offenderunt: ſtatim enim à ſanioribus Theologis earum ad univerſos Epiſcopos Galliæ obnuntiatio facta eſt, libello in orbem emiſſo, cui titulus eſt: *Nova hæreſis Jeſuitarum, defenſa publicè Pariſiis in Collegio Claromontano die* XII. Dec. M. D. C. LXI. quo his ferè verbis univerſæ Eccleſiæ exortam novam hæreſin denuntiant: *Quod igitur notum ſit univerſæ Eccleſiæ: dies eſt* XII. *Decembris Anni* M. D. C. LXI. *quæ primùm in lucem produxit monſtroſam Jeſuitarum opinionem, quam tot jam annis foverunt; dies eſt, qua illi velut aſſertionem Catholicam publicè ſtatuerunt: Papam quoties ex cathedra loquitur, eandem habere infallibilitatem, quam habuerit Jeſus Chriſtus, non ſolùm in quæſtionibus JURIS, ſed etiam FACTI, & FIDE DIVINA credi poſſe, quinque Propoſitiones eſſe Janſenii.* Aſſertionem

nem illam vocant *errorem non ſimplicem*, *nec vulgarem hæreſin*, *ſed errorum maximorum originem*, *& GENERALEM HÆRESIN*, *quæ totam religionem* evertit; eamque quatuor argumentis graviſſimis confutant, inde ſcilicet petitis, quòd novitia illa hæreſis, ſtatuens rem non revelatam à Deo, nec Divino teſtimonio comprobatam, qualis eſt: *Num Propoſitiones quædam ſint recentioris horum temporum authoris?* eſſe fidei Divinæ objectum, quia Papa dicit; pro fidei fundamento ſubſtituat authoritatem humanam, adeoque fidem evertat: ex Papa Deum, ex verbo Papæ verbum Divinum faciat: id quod non hæreſin duntaxat, ſed horrendam impietatem & idololatriæ ſpeciem ſapiat: quòd plurium Pontificum infelicia facta & conſilia nota ſint: quòd plures Pontifices in facto notoriè errârint: quòd denique periculum ſit, ne Græci, aliíve hæretici Papæ primatum negantes, nova hac aſſertione nimiùm irritati, Eccleſiam Romanam magis magíſque ita faſtidituri ſint, ut converſionis illorum ſpes omnis deinceps evaneſcat.

CCLXXVIII. Neque tamen ſic à cœpto Jeſuitæ ſe dimoveri patiuntur. Quin Sorbonam ipſam in partes ſuas pertrahere moliti etiam ſunt. Nam poſt unius anni, & quòd excurrit, intervallum, nimirum die XIX. Jan. A. M. D. C. LXIII. diſputatio in magna Sorbona, propugnante M. Gabriele Drueto, Villanovano Britone, Theologiæ Baccalaureo, habenda, affixa eſt. Ejus ſecunda theſi dicebatur: *Chriſtum S. Petrum, ejúſque ſucceſſores, ſumma ſupra Eccleſiam authoritate donâſſe.* Tertia: *Romanos Antiſtites privilegia quibuſdam Eccleſiis, ſicut Eccleſiæ Gallicanæ, impertiviſſe.* Octava: *Concilia generalia ad extirpandas hæreſes, ſchiſmata & alia incommoda tollenda admodum eſſe utilia, non tamen abſolutè neceſſaria.* Hanc diſputationem Suprema Curia Pariſienſis, citatis & auditis Syndico Facultatis Theologicæ, M. Vin-

Eadem hæreſis in Sorbonam penetrans, ibidem defendenda ſuſcipitur;

intercedente Suprema Curia Pariſienſi,

 cen-

centio Meurſio, Doctore ejuſdem Facultatis in Collegio Navarreno, Diſputationis Præſide deſtinato, nec non Drueto, Reſpondente deſignato, haberi vetuit, ſupprimendamque decrevit, ſimulque omnibus Baccalaureis, Licentiatis & Doctoribus, aliiſque univerſis interdixit, *ne quis*, ita verba decreti die XXII. Jan. ejuſdem anni facti ſonant, *ſcribere, ſuſtinere, diſputare, docere vel explicare audeat, directè vel indirectè, in publicis ſcholis, vel ullo alio loco, ſimiles Propoſitiones, aliaſque doctrinæ antiquæ eccleſiæ, Sanctis Canonibus, decretis Conciliorum Generalium, Eccleſiæ Gallicanæ Libertatibus, atque antiquis Facultatis Theologicæ Pariſienſis decretis contrarias, cum interminatione debito modo in delinquentes animadvertendi*; Syndico Facultatis, Præſidi, Doctoribus ſimul interdicens, *ne permittant, ut ejuſmodi propoſitiones ulli diſputationi inſerantur*; denique decernens, *ut præſens ſententia in Generali Congregatione dictæ Facultatis Theologicæ legatur in præſentia duorum Senatorum dictæ Curiæ; inſeratúrque decretum in Acta Facultatis Theologicæ, atque inde ad alias Univerſitates mittatur.* Paulò poſt, annitentibus Regibus Advocatis, Talæo & Bignonio, Syndicus Facultatis Theologicæ, unà cum ſeptem aliis Facultatis ejuſdem Doctoribus Senioribus, ad edendam circa authoritatem Papæ declarationem Facultatis, in Curia comparere juſſi, die XXX. Maji A. M. D. C. LXIII. declarationem ſuam, ex actis Facultatis extractam Curiæ obtulerunt.

à qua Sorbona circa authoritatem Papæ declaratio flagitatur.

Summa declarationis Sorbonæ.

CCLXXIX. Sequentibus autem capitibus Sorbonæ declaratio comprehenſa fuit. I. *Facultatis doctrinam non eſſe, quòd Summus Pontifex aliquam in temporalia Regis Chriſtianiſſimi authoritatem habeat: imò obſtitiſſe Facultatem etiam iis, qui indirectam ſaltem authoritatem illam eſſe ſtatuerunt. II. Doctrinã Facultatis eſſe, quòd Rex Chriſtianiſſimus nullum omnino agnoſcat nec habeat in temporalibus Superiorem præter Deum; eámque antiquam doctrinam eſſe, à qua nunquam receſſura ſit.* III. *Doctri-*

ctrinam Facultatis eſſe, quòd ſubditi fidem & obedientiam Regi Chriſtianiſſimo ita debeant, ut ab iis nullo prætextu diſpenſari poſſint. IV. Eandem Facultatem non probare, neque unquam probâſſe propoſitiones ullas, Chriſtianiſſimi Regis authoritati, aut germanis Eccleſiæ Gallicanæ Libertatibus, & receptis in Regno Canonibus contrarias: verbi gratiâ, quòd Summus Pontifex deponere poſſit Epiſcopos adverſus eoſdem Canones V. Doctrinam Facultatis non eſſe, quòd Summus Pontifex ſit ſupra Concilium Oecumenicum. VI. Facultatis dogma non eſſe, quòd Summus Pontifex, nullo accedente Eccleſiæ conſenſu, ſit infallibilis. Quæ declaratio Sorbonæ, Curiæ juſſu, actis inſerta ſtatim, & exemplaria ejus ad omnes Diœceſes & Univerſitates publicas tranſmiſſa ſunt, ut illic comprehenſi articuli prælegantur, publicentur & in acta referantur. Hæc aliaque ex ipſo Parlamenti Pariſienſis Protocollo excerpta, & è Gallico in Latinum idioma à Thomâ Stegero converſa, in vulgus emanârunt.

CCLXXX. Diſſidium mox gravius Sorbonam inter ac Curiam Pariſienſem, & Jeſuitas, in nervum erupit; libris de eo adverſam in partem conflictantibus, quorum prior authore Jacobo Vernantio A. M. D. C. LXIX. tertia vice Lovanii editus, *Defenſionem Papæ, Cardinalium &c.* alter Monaſterii A. M. D. C. LXXI. excuſus, *Collectionem variorum Scriptorum, concernentium cenſuras Facultatis Theologicæ Pariſienſis, de Hierarchia Eccleſiæ & Theologia Morali* complectitur, vulgatum. Occaſio diſſidii gemina eſt, à Monachis, Jeſuitis maximè, eorumque aſſeclis & complicibus ſuppeditata. Prior verſabatur circa controverſiam, quæ Paſtoribus Curatis, ſeu Sacerdotibus Parochialibus cum Monachis à longo jam tempóre interceſſerat. Monachis enim olim in Eccleſia prædicare, aut eccleſias curare integrum non fuit. Ad Epiſcopos, Parochos & Paſtores apud eccleſiam reſidentes omnis ea cura pertinuit. Paulatim Epiſcopis & Paſtoribus miniſterii ſui curam negligentibus,

Diſſidium Jeſuitas inter & Sorbonam ac Curiam Pariſienſem novum, occaſionatum controverſia Curatos inter & Monachos de munere prædicandi;

tibus, Monachi eccleſiis obrepere, & in iisdem prædicandi munus affectare cœperunt. Cumque de eo Paſtorum querelæ ingeminarentur, Bonifacius VIII. condita Decretali, quæ inſerta eſt Clementinæ *Dudum*, tit. *de ſepulturis*, ut dirimeret lites *inter Prælatos & Rectores, ſeu Sacerdotes & Clericos Parochialium Eccleſiarum per diverſas mundi provincias ex una parte, & Prædicatorum & Minorum Ordinum fratres ex altera, ſuſcitatas ſuper prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confeſſionibus audiendis, pœnitentiis iisdem injungendis, & tumulandis defunctorum corporibus*, duorum iſtorum Ordinum Monachis amplam ſatis dedit licentiam, & *odioſum*, uti gloſſa loquitur, *privilegium*, quo freti omnia illa in eccleſiis & locis eorum peragerent. Decretalem illam Benedictus XI. revocaverat. At Clemens V. ſucceſſor in Concilio Viennenſi innovavit, & Benedicti revocatoriam, Concilio urgente, antiquavit. Bonifacii & Clementis Decretales Johannes XXII. in Extravagante *ſi equentes*, tit. *de judiciis*, non ſolum confirmavit, ſed ad Auguſtinianos etiam & Carmelitas privilegium illud extendit. Tandem idem privilegium Paulus III. etiam Jeſuitis indulſit. Per Concilium Tridentinum privilegium Monachis *Seſs. XXIV. cap. 4. de Reformat.* ubi ſinguli ex populo ad parochiam ſuam amandantur, abrogatum, Curati pertenderant. Cumque Monachi decretum illud eluderent, ipſique Pontifices Curatis caput illud allegantibus contradicerent, evenit, ut Curati nonnulli in Papæ ipſius, ceu odioſi privilegii illius & conditoris & defenſoris, authoritatem inſurgerent. Etenim Curatus quidam in Gallia Gerſonis ſermonem, Bullæ Alexandri V. oppoſitum, vernaculum in idioma Gallicum converſum edidit. Sed & Franciſcus Bonichon, Presbyter Congregationis Oratorii Andegavenſis, libro *de authoritate Epiſcoporum* edito, aſſerere viſus erat, *authoritatem Curatorum eſſe juris Divini*,

æque

aquè ac authoritatem Papæ & Epiſcoporum. Quæ res adeò Papæ gnathones offendit, ut Vernantius Papæ defenſionem libro A. M. D. C. LVIII. Metis edito, apertè ſuſceperit. Cùmque in defenſione illa Papæ Monarchiam ſupra modum extenderit, Conciliorum & Epiſcoporum authoritati palam detraxerit, factum eſt, ut Facultas Theologica Pariſienſis, annitentibus Parochialibus Civitatis Pictonum, in Vernantium ejuſque Propoſitiones, ceu Pontificiæ authoritati nimiùm velificantes, cenſuram publicam d. XXIV. Mart. A. M. D. C. LXIV. ſtringeret, eamque paulo poſt ſolenniter confirmaret.

CCLXXXI. Inter Propoſitiones porro Vernantii à Sor- *Uti Sorbona Vernantii de poteſtate Papæ propoſitiones varias ex obelo configit.*
bonâ obelo confixas ſequentes erant: *quòd Papæ unius ſit, emergentia circa fidem dubia infallibilis veritatis oraculo tollere & explanare; nec continuò indictis ad hoc ipſum Conciliis,* in dedicat. ad Alex VII. *quòd Papa ſit vera fidei regula,* pag. 73. *quòd Papæ aliquid ad ſalutem pertinens mandanti parendum ſit, ita ut non inquiratur in rationem ejus, quod facit, aut ejus, quod ordinat.* pag. 68. *quòd Eccleſiæ Romanæ oracula terminent infallibiliter omnes controverſias, quæ oriuntur in Eccleſia; quia Papa non poteſt errare in ſuis judiciis, quando proponit in qualitate Vicarii Jeſu Chriſti dogma fidei, ut recipiatur generaliter à tota Eccleſia, quæ non poſſit falli in eo recipiendo; quia duplex ſit ſpecies infallibilitatis, una activa, altera paſſiva, quarum illa ad Papam, quando dogma aliquod fidei in qualitate Vicarii Jeſu Chriſti decidit; hæc verò ad Eccleſiam, quando illa recipit ejus deciſiones, pertineat; utraque authoritatem habens à verbo Dei, qui non poteſt nos fallere.* pag. 144. *quòd Pontifex Max. utpote authoritate certò Divina pollens, nec ex fidelium multitudine amplificetur, nec ex paucitate eorum minuatur.* Dedic. ad Alex. *quòd D. N. Jeſus Chriſtus S. Petro & ejus Succeſſoribus dederit omnem illam authoritatem, quam ipſe recepit à ſuo Patre ad gubernandum ſuum gregem.* pag. 82. & 138. *quòd Papa ſit depoſitarius theſaurorum ſcientiæ &*

Sapientiæ Jeſu Chriſti, & (horreſco referens) *in ipſo omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ ſint abſconditi*. pag. 82. Harum ſimiliumque blaſphemiarum potiùs, quàm aſſertionum meritiſſima condemnatio à Sorbona facta Papam & Sorbonæ, & Curiæ Pariſienſi, partes Sorbonæ ſuſcipienti, infenſum denuò reddidit.

Tum novitia Theologiæ Moralis Jeſuitarum, ceu quinta eorundem hæreſeos.

CCLXXXII. Poſterior diſſidii occaſio ex novitiæ *Theologiæ Moralis* Jeſuitarum, ceu *quinta* ſingularis eorundem hæreſeos non ſimplicis, ſed ex multis compoſitæ, portentoſis dogmatibus nata eſt. De qua, occaſione ſic ſe aptante, pauca heic diſſerenda fuerint, ut quo pacto non in fidei duntaxat, ſed morum etiam vitæque doctrina Eccleſia Romana in pejus quotidie præcipitaverit, liquidò appareat. Quemadmodum Eccleſia Romana pietatis ſanctitatíſque morum in Decalogo præſcriptæ ſpeciem mentita, ejuſdem vim abneget, & legem Divinam plumbeam regulam, naſúmque cereum faciat, comparatione ſingulorum Decalogi præceptorum, & doctrinæ de Moribus Pontificiæ, alibi fuſiùs oſtenſum eſt. Sed id magis etiam novitia illa Moralis & Caſuiſtica Jeſuitarum Theologia, à Navarro, Toleto, Emmanuele Sà, Azorio, Diana Panormitano, Leſſio, Sanchez, Filliucio, Eſcobario, Mendoza, aliis prodita, demonſtrat. Hoc unum ſatagunt, ut peccata populi elevare, ſceleribus decumanam portam aperire, turpiſſima quæque quæſitis frivolis & Sophiſticis prætextibus, velut fuco & ceruſſa quadam obducta & palliata, incautis mentibus propinare & inſtillare, denique ſcelera authoritate fidei docere queant. Adeò quidem id verum eſt, ut Papiſta quidam Hallerius, in Baunium laxum Caſuiſtam, memorante Montaltio in Epiſtola Provinciali quarta, detorquere non dubitaverit verba illa Baptiſtæ de Chriſto: *Ecce qui tollit peccata mundi?* Caramuelis quoque in Epiſtola ad Dianam verba haud equidem

quidem cedro digna, ſed carbone notanda ſunt: *Ego ingenium Dianæ veneror. Ejus induſtria multas opiniones evaſiſſe probabiles, quæ ante non erant, invidus ſit, qui non affirmet. Si jam ſunt probabiles, quæ ante non erant, jam non peccant, qui eos ſequuntur, licet antea peccaverint. Ergo ſi ejuſmodi peccata ab orbe literario Diana ſuſtulit, meritò dicitur AGNUS DEI, QUI SUSTULIT PECCATA MUNDI. Habento Navarrus & veteres Caſuiſtæ gloriam ſuam. Sunto leones, & à rigore ac ſeveritate laudantor. Eſto AGNUS tu, laudandus à benignitate.* Scilicet illi leones fuerunt, Diana & ſequàces leones dicuntur meritò. Quis non lectis auditíſque talibus ſtupeſcat totus!

CCLXXXIII. Lubet heic in ſcenam producere præcipua Theologiæ Moralis Jeſuiticæ capita, quæ Jeſuitis Viri docti in ipſo Papatu, quibus nondum planè conclamatus pudor eſt, tanquam fœda ἀποστήματα objectârunt, & utramque in Theologia illorum Morali & Caſuiſtica paginam faciunt. Principium ejus & fundamentum eſt *Probabilitas*, de qua axiomata illorum tria ſunt, *Probabilem* ſcilicet *opinionem omnem, etiam falſam & legi Divinæ contrariam à peccato coram Deo excuſare: E duabus opinionibus probabilibus minùs probabilem, & minus tutam amplecti licere: Probabilem opinionem eſſe, quæ certitudinem non habens, vel gravi authoritate, qualis eſt unius viri docti & probi, vel non modica ratione nitatur.* Summa huc redit, opinionem unius viri docti authoritate, vel ratione modica nixam conſcientiæ & actionum moralium regulam eſſe. Poſito ejuſmodi fundamento nihil excogitari poteſt, quod veri peccati rationem habeat. Nunquam enim deerit σοφὸν φάρμακον, vel probabilis ratio, vel authoritas viri docti & ſcelerum amantis, qua certiſſimo peccato aliquis recti color inducatur. Sternitque adeò Probabilitas hæc, illa tantopere Jeſuitis damnata Helena, expeditiſſimam ad Atheiſmum viam,

Cujus præcipuæ hypotheſes,

velut i de probabilitate,

viam, ut meritò jam olim Ludovicus Faber, Ludovici XIII. Galliarum Regis Præceptor, totam hanc Caſuiſtarum ſcientiam nihil aliud eſſe, quàm *artem cum Deo cavillandi*, dictitaverit. Dogma illud nefarium de Probabilitate excipit alterum *de Intentione*, ſeu *Methodo dirigendæ intentionis*. Quam in eo Caſuiſtæ illi collocant, ut in ſuis quiſque actibus licitum aliquem finem intueatur. Actus ipſos ajunt ab hominibus expeti: intentionem à Deo. Qui igitur rectam intentionem habent, eos peccare pernegant. Doctrinam eam, ſcelerum fœtam matrem, Montaltius Epiſtola Provinciali Septima ex Jeſuitarum plurium ſcriptis promit, & deteſtabundus explicat. Illud porro in ea doctrina perveſtiſſimum eſt, quòd Caſuiſtæ illi intentionem eam non ad Deum & gloriam ejus, ſed ad commodum, honorem & concupiſcentiam hominum dirigunt: quodque officia ſuapte natura mala, aut nullis circumſtantiis emendata, ſola intentione, ſolo animi flexu, qui in rebus ipſis immutet nihil, bona fieri contendunt. Meritò hic cum S. Auguſtino *contra Mendac. cap.* 7. exclamamus: *Quod ſceleratiſſimum facinus, quod turpiſſimum flagitium, quod impuriſſimum ſacrilegium non dicatur fieri poſſe rectè atque juſtè, ſi ſemel conceſſerimus, in omnibus malis operibus hominum ideo non quid fiat, ſed quare fiat, quærendum, ut quæcunque propter bonas cauſas facta reperiuntur, nec ipſa mala eſſe judicentur?* Tertium ſuccedit Caſuiſticæ illius dogma, *Ars* nimirum *mutandi definitiones virtutum & vitiorum.* Qua arte ſubtili quælibet peccata purgantur facilè. Ita ſimonia iis non eſt oblatio temporalis pro ſpirituali ſimpliciter, ſed *modò, ſi temporale tanti, vel pluris, æſtimetur, quàm ſpirituale, & alterius cum altero pretium commutetur.* Quartum dogma eſt *de Cogitationibus bonis.* Negant peccare hominem in quocunque opere, ſi Deus gratiam bonarum cogitationum, qua de Deo cogitare, peccatum agnoſcere, ei reſiſtere, &, ſi libitum ſit, illud evi-

methodo dirigendæ intentionis,

arte mutandi definitiones virtutum & vitiorum,

cogitationibus bonis,

evitare poſſit, non ſuppeditet. Id verò bellè Epicuræis, aliiſque profligatis hominibus, à quorum mentibus ſemper Deus abeſt, patrocinatur. Quintum non minus profanum dogma eſt *de Attritione*: quam definiunt illi imperfectam contritionem, ſeu dolorem ob peccatum, ortum ex pœnarum metu, qui quamvis deſtitutus charitate Dei, & conjunctus cum ſolo Sacramento abſolutionis, peccatorem juſtificet. Unde corollarium iſthoc, faventibus Jeſuitis, Sirmondo, Annato, Pinterello, Moynio, aliis, Montaltius idem deducit: *Per totam vitam ſic peccata elici, adeòque contingere poſſe, ut ſalutem adipiſcatur, qui nunquam Deum in tota vita dilexit.* Pauca hæc Theologiæ hujus Moralis & Caſuiſticæ Jeſuitarum dogmata, ſpeciminis & veluti προγεύματ© loco, in medium afferre libuit.

& attritionę perſtringuntur.

CCLXXXIV. Hinc igitur poſterior illa, quam dixi, occaſio diſſidii nata eſt. Etenim Amadeus Guimenius, Ldmarenſis, perſonatus Jeſuita, Opuſculum Latino idiomate conſcriptum edidit, quo probare ſuſtinuit; Theologiam illam Moralem Jeſuitarum, quæque illi de *probabilitate, intentione, mutatione definitionum, &c.* ſciſcunt, celeberrimorum, Eccleſiæ Doctorum authoritate neutiquam deſtitui, adeòque in numero *falſorum, improbabilium, ſcandaloſorum, erroneorum* haberi non debere. Sorbona verò libri impietate commota d. III. Febr. A. M.DC.LXV. dogma Probabilitatis nominatim, aliaſque conſimiles Propoſitiones, in Opuſculo Amedei comprehenſas, *tanquam falſas, temerarias, libertati eccleſiæ Gallicanæ, Facultatibus Theologiæ, & orthodoxis doctoribus contrarias,* ſolenniter damnavit jugulavitque.

Guimenii Opuſculum eam in rem editum à Sorbona ad incudem revocatur.

CCLXXXV. Videri equidem Alexander ipſe voluit pernicioſiſſima illa in Theologiam moralem inducta dogmata penitus improbare. Author enim eſt Vir doctiſſimus, Pontificiæ Communionis, Julius Clemens Scotus,

Alexander Theologiæ illi ſuccenſet;

 in

in Notis ſuis adverſus Pallavicini Hiſtoriam Concilii Tridentini vulgatis, *pag.* 69. cum Patribus Dominicanis in eorum Generali Capitulo A. M. D. C. LVI. Romæ celebrato, à Magiſtro Ordinis illius Johanne Baptiſta Marino referri voluiſſe, tœdere *Beatiſſimum Patrem tot novarum opinionum hoc Seculo in Theologiam Moralem inductarum, quibus diſciplina Evangelica reſolvitur, ac conſcientiis cum gravi animarum periculo illuditur, & ſe maximè velle à Theologis in Eccleſia hoc morbo occulto laborantis remedium opus parari ex ſeveriori & tuta Sanctiſſimi Præceptoris* (Thomæ) *doctrina, quo HÆC MORUM ET OPINIONUM LICENTIA, quæ in dies graſſatur, quaſi*

à mox fovere incipit.

cauterio cohiberetur. Attamen impietatem illam, qua *diſciplina Evangelica reſolvitur, & conſcientiis cum gravi animarum periculo illuditur*, ex Cathedra S. Petri damnare non auſus, toleravit utique, qui officii, quod ſibi arrogavit, ratione habita proſcribere ſeverè debuit; adeoque impietatis ejuſdem meritò reus peragitur. Scilicet Nepotiſmo ſuo Theologiam illam lenocinari cùm animadvertiſſet, in ſinu eam mox fovere cœpit. Monitus enim à Cardinali quopiam, ne adeò effuſus eſſet in Nepotes ſuos divitiis ac Principatibus augendos, reſpondit: *Domine mi Cardinalis, alios habemus Theologos* (Caſuiſtas Jeſuitas) *qui nobis id fas eſſe concedunt ac docent.*

Sorbonam apud Regem ob geminam cenſuram idem graviter accuſat.

CCLXXXVI. De eo quicquid ſit, Alexander utraque illa & priore & poſteriore, unius anni intervallo diſparata Sorbonæ Pariſienſis cenſura mirum in modum exulceratus eſt. Nam Pace cum Rege Galliæ ob violatum à Corſis Legatum offenſo, & armis jam inſiſtente, ac extrema quæque interminante, interventu Principis Florentini A. M. D. C. LXIV. hac ſcilicet præcipua lege, *ut Corſis ejectis Cardinalis Chiſius Lutetiam Pariſiorum deprecatum veniret, ſancita*, Brevi ad Regem Chriſtianiſſimum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die VI. Aprilis A. M.D.C.LXV.

dato,

dato, & per Nuntium ad eundem ablegatum, omni ſtudio obnixeque petiit, *uti authoritate Regia præſto eſſe vellet, quò Sorbonæ illa condemnatio utraque* (qua ſcilicet & Vernantii Propoſitiones de infallibilitate Papæ, & Guimenii librum, ac cum eo tetra illa Theologiæ Moralis dogmata confixerat) *revocaretur.* Subjungit Apoſtolicum Breve: *Quod profectò ſperamus de ſingulari pietate tua, quæ Propoſitiones Apoſtolicæ Sedi tam adverſas & injurioſas in Regno & Academia tua tolerare non poterit.* Hic nempe intimus & quæſitiſſimus dolor animum Pontificis uſſit, quòd per Cenſuras Sorbonæ denuo prætenſam infallibilitatem ſuam tentari evertique, & intra unius anni ſpatium duos libros ob aſſertam Papæ Monarchiam ad rigidam cenſuram vocari cerneret.

CCLXXXVII. Cæterùm dolor Papæ, Eccleſiæ Pontificiæ capitis, conſentientem membrorum συμπάθειαν heic non invenit. Neque enim Rex Chriſtianiſſimus, gnarus utique, quantum ex Majeſtate peteretur, ſi Papæ authoritas infallibilis declarata foret, gratificandum Pontificiis deſideriis cenſuit. Providit quippe, ſi infallibilis Papa pronuntietur, futurum, ut, ceu infallibilis Judex, Reges pro lubitu excommunicare, regnis & vita ſpoliare, regna auferre, donare aliis, denique abſolutum Monarcham totius Orbis Romano-Catholici inprimis, & in ſacris & in Civilibus ſe iterum gerere, ita ut in Monarchia hac impleatur illud: *Dixit, & factum eſt; Dominabitur à mari ad mare, & Regni ejus finis non erit*; animum inducat; quamdiu verò fallibilis haberetur, poteſtatem ejus tanquam frœno conſtrictam intra modeſtiæ cancellos coerceri, decreta ejus tanquam erronea rejici, fulmen excommunicationis contra Reges (Henricum III. & IV.) tanquam brutum ſperni, ipſumque Papam Concilio in doctrina, vita & moribus, manentibus ſaluberrimis decretis & antiquiſſimis regulis iſtis: *Papa falli, errare poteſt, Concilio ſubjacet*; corri-

Breve Pontificum eam in rem oblatum Suprema Curia cenſura ſubjicitur.

gendum ſubjici poſſe. Statim igitur atque Rex Pontificium Breve Parlamento examinandum obtulit, illud prolixo, efficaci, multiſque rationibus munito reſponſo demonſtravit, *Regem ſine læſione jurium Coronæ, ſuæque authoritatis non poſſe aſſentiri poſtulato Pontificis. Et cùm Sententiæ Facultatis Theologicæ in cenſuris expreſſæ eædem ſint, quæ Patrum & Conciliorum, S. Sedis, omnium Parlamentorum & Univerſitatum Regni, tantum abeſſe, ut condemnari illæ debeant, ut potiùs Facultas debeat validè excitari ad perſeverandum in illis.* Extatque Conſilium Parlamenti integrum in libro, quo *Collectio variorum ſcriptorum in Cenſuras Facultatis Theologicæ Pariſienſis de Hierarchiæ Eccleſiæ & Theologia Morali* continetur.

Ejus conſilium infallibilitati Papæ oppoſitum graviſſimum.

CCLXXXVIII. In eo Conſilio agnoſcit Suprema Curia, Papam, utpote Epiſcopum primum, eſſe caput eccleſiæ; idque per Galliam, & in omnibus Scholis Facultatis Theologicæ ſemper receptum fuiſſe profitetur. Hanc ὑπεροχὴν & prærogativam diſertè negat eò valere, ut Papa infallibilis, & Canonibus non ſubjectus ſtatuatur. Galliam porro, non obſtante concordia, quam ſemper cum Romana ſede coluerit, à Curiæ Romanæ illegitimis uſurpationibus ſibi caviſſe ſemper, omnemque Eccleſiæ Gallicanæ libertatem duobus his magnis principiis inniti, *quòd Papa ſubjectus ſit decretis Conciliorum; & quòd ejus authoritas non ſit Monarchia, ſed authoritate eccleſiæ inferior.* Poſt infallibilitate Papæ pluribus exemplis oppugnat & convellit; veluti *Sixti V.* cujus Biblia & Bullam editionem eorum approbantem Clemens VIII. ſuppreſſerit; *Pauli IV.* Prædeceſſorum ſuorum fallibilitatem in pleno Conſiſtorio agnoſcentis; *Adriani VI.* qui in IV. Sententiarium librum, etiam in ſecunda editione, ejus jam Pontificis juſſu procurata, aſſa voce ſcripſit, plures Romanos Pontifices hæreticos fuiſſe; *Gregorii XI.* in Teſtamento revocantis & deteſtantis ea, in quibus erravit; *Johannis XII.* negantis, animas

mas mortuorum ante unionem cum Corporibus Cœlo frui; *Bonifacii VIII.* in Extravagante *Unam Sanctam*, ceu articulum fidei definientis, quòd Reges in temporalibus à Sede Romana dependeant; *Innocentii III.* qui *Serm. 2. de conſecrat.* fatetur, ſe propter peccatum, quod in fide committit, ab Eccleſia judicari poſſe; *Paſchalis II.* qui inveſtituræ privilegium, primò concedens, poſt ſe erràſſe faſſus in Concilio Lateranenſe veniam petiit; *Honorii I.* Monotheletæ; *Vigilii* condemnationem trium Capitulorum prohibentis; *Gelaſii I. Leonis I.* & *Siricii* agnoſcentium, quòd Concilio inferiores ſint. Ex quibus Pontificum dictis factiſque hoc ad extremum συμπέρασμα Curiæ Aſſeſſores formant: *Quando ſententiæ ſunt oppoſitæ, oportet ut alterutra pars erret. Jam verò inter Pontifices veteres omnes ferè agnoverunt ſe fallibiles & Conciliis inferiores. Recentiores contra prætendunt, quòd errare non poſſint; & quòd tota eccleſia ſummè ab illorum imperio dependeat. Oportet ergo ut alterutri erràrint, ac proin ut infallibilitas non ſit inſeparabilis prærogativa ſupremæ illorum dignitatis.* Pontificum dictis factiſque Conſtantienſis & Baſileenſis Conciliorum, quorum eam in rem decreta tuentur, definitiones ſubjiciunt: diſtinctionem Papæ ut privati & publici Doctoris, nec non præjudicium ob receptas Innocentii X. Bullas Anti-Janſeniticas, diſcutiunt; tandemque concludunt *Papam haud dubiè præoccupatum & peſſimè informatum Cenſurarum revocationem exegiſſe. Eſſe multa ex adverſo, de quibus alii juſtè conquerantur, veluti quod ſingulis annis Romæ publicetur Bulla, dicta in Cœna Domini, Summis Poteſtatibus iniqua: quod nuper iterum typis impreſſum ſit Decretum Inquiſitionis, quo condemnetur Senatusconſultum factum contra Johannem Caſtellum.*

CCLXXXIX. Alexandri juſſu A. M. D. C. LXIV. prodiit novus Index Librorum Prohibitorum, una cum ejuſdem eam in rem Bulla die v. Martii ejuſdem anni edita. Vi- *Index librorum prohibitorum Alexandri juſſu vulgatus,*

dere ibi inter alia eſt Indicem Decretorum, quæ vel à Magiſtro ſacri Palatii, vel ab ipſis Congregationibus Sacris Indicis & S. Officii emanârunt. Animadverſionem meretur nonnullam, quòd in ſolo Decreto LXVII. d. X. Jun. A. M. D. C. LVIII. condito à Sacra Indicis Congregatione libri ſequentes, Pontificii omnes, ne exceptis quidem ipſorum Pontificum ſummorum, Urbani VIII. & Innocentii X. Bullis, prohibiti proſcriptique ſunt. *I. Anonymi Opuſculum, quod inſcribitur A. S. C. Diſſertati pro Franciſco Suarez de gratia ægro oppreſſo collata per abſolutionem à Sacerdote præſente impenſam, prævia peccatorum expoſitione Epiſtolari. II. Magni Bullarii Romani Tomus quartus SS. Pontificum Urbani VIII. & Innocentii X. Conſtitutiones complectens. Donec expurgetur ab adjectis. Expurgari autem debet, ut ſequitur. Auferatur Conſtitutio 25. incipiens: Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Auferantur præterea ſex paginæ à pagina ſignata 289. uſque ad paginam ſignatam 350. III. Domus Sapientiæ, quam ſeptem ſuffulta per allegoriam columnis Fr. Lucas à Montefacti, Mariæ cultoribus noviſſimè ædificavit. IV. Libri omnes impreſſi, & qui inconſulta S. Congregatione imprimentur, tractantes controverſiam de vera & non interrupta ſucceſſione filiorum S. Franciſci, & de vera forma caputii ejuſdem. V. Elenchus librorum omnium prohibitorum ab A. 1636. uſque ad A. 1655. ordine Alphabetico per F. Thomam de Auguſtinis digeſtus, &c. VI. Petri Picherelli Opuſc. Theolog. Diſſert. de Miſſa, item de imaginibus, habita ad fanum Germani coram Regina matre. Appendix ad Diſſert. de Miſſa, & Maldonati Prælectio in Pſal. 110. Denique VII. Vera & dilucida expoſitio præſentis ſtatus totiùs Seraphicæ F. F. Minorum Religionis à S. & magno Franciſco Patriarcha inclito, Numine Divino inſpirante fundata, per Franc. Bonitum Combaſſon.* Unde de miſera ſervitute eorum, qui Pontifici Romano ſubſunt, quin & lubrica ſorte Bullarum & Definitionum Papalium in ipſo Papatu, judicium ferri poteſt.

Pontificum Bullas, Pontificióſque libros expurgant.

Servitutem Papatus propalat.

CCXC. Sed

CCXC. Sed & in alio decreto, quod numero LXXII. eſt, d. XII. Jan. A. M.D.C.LXI. edito graviſſimè Alexander in quoſdam *in Regno Galliæ perditionis filios, in perniciem animarum novitatibus ſtudentes, & Eccleſiaſticas ſanctiones ac praxin contemnentes* invehitur; queſtus ſcilicet, ad eam nuper væſaniam eos perveniſſe, ut *Miſſale Romanum* Latino idiomate tot Seculorum uſu in Eccleſia probato conſcriptum, *ad Gallicam vulgarem linguam* (proh ſcelus!) *convertere*, ſicque converſum typis evulgare, & ad cujusvis ordinis & ſexus perſonas tranſmittere auſi fuerint, & *ita Sacro-ſancti Ritus majeſtatem Latinis vocibus comprehenſam* (ut *majeſtatem* omnem rituum Romanorum & *ſacri myſterii dignitatem* in ignota majori longè Eccleſiæ parti *Latinitate*, adeoque in *verbis*, non in *rebus* conſiſtere inde conſtet: quod magiam ſapiat nec ne, judicet, qui volet) *dejicere & proterere, ac ſacrorum myſteriorum dignitatem vulgo exponere* temerario conatu tentaverint. Eam *novitatem* ait Alexander ſe *abhorrere* & *deteſtari*, ceu *perpetui eccleſiæ decoris deformatricem, inobedientiæ, temeritatis, audaciæ, ſeditionis, ſchiſmatis, aliorúmque plurium malorum facile productricem.* Deinceps contra librum eum ſententiam fert his verbis: *Miſſale prædictum Gallico idiomate à quocunque conſcriptum, vel inpoſterum aliâs quomodolibet conſcribendum & evulgandum; Motu proprio, & ex certa ſcientia ac matura deliberatione noſtris, perpetuo damnamus, reprobamus & interdicimus, ac pro damnato, reprobato & interdicto haberi volumus, ejúſque impreſſionem, lectionem & retentionem univerſis & ſingulis utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, cujuſcunque gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, honoris & præeminentiæ, licet de illis ſpecialis & individua mentio foret, exiſtat, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ipſo jure incurrendæ, perpetuò prohibemus. Mandantes, quòd ſtatim, quicunque illud habuerint, vel in futurum quandoque habebunt, realiter & cum effectu exhibeant & tradant locorum ordinariis vel Inquiſitoribus, qui nulla interpoſita*

Ejuſdem cenſura acerba Miſſalis Romani Gallicè editi;

mora

Zelum pro La-tinitate arguit.

Pallavicini & Julii Clementis Scoti de Eccleſia Pontificia in pejus degenerante contentio.

mora exemplaria igne comburant, & comburi faciant. En ferventem Alexandri pro *Latinitate* ſua, zelum, qui eo ipſo ſe λατεῖνον Irenæi eſſe, manifeſtè prodit!

CCXCI. An Eccleſia Romana quoad mores ſaltem, procedente tempore, & poſt Tridentinum inprimis Concilium melior, an deterior evaſerit, hoc potiſſimùm tempore, editis à Julio Clemente Scoto, Italo, Viro doctiſſimo, A. M.D.C.LXIV. in Pallavicini Hiſtoriam Tridentini Concilii Notis, diſceptari in ipſa Eccleſia Romana cœpit. Dixerat Suave Polanus, Mundum recentem vitiis deteriorem eſſe, quàm antiquum. Ei Pallavicinus regeſſit, Comœdorum hoc eſſe proverbium, & vulgi querelam. Suavi patrocinatus Julius Clemens *artic.* 42. pertendit, aſſertionem iſthanc repugnare tùm Pelagio Papæ, *c. Fratern. d.* 43. dicenti: *Quia defectus noſtri temporis, quibus non ſolùm merita, ſed corpora ipſa hominum defecerunt, diſtrictionis illius non patitur manere cenſuram:* tum Innocentio *c.* 10. *de hæret.* cujus initium: *Vergentis in ſenium Seculi corruptelam*, &c. Addit invaleſcentis corruptionis argumentum, quòd antiquiores plurimi canones propter rigorem, quem fidelium poſteriorum animi viſi ſint haud abſque ſalutis diſpendio ferre poſſe, mutati & aboliti ſint. Neque aliam ob cauſam Adrianum VI. antiquum Canonum Pœnitentialium uſum, à multis jam Seculis inſuetum revocare conatum eſſe. Infirmitatem quinetiam horum temporum inde arguit, quòd in locum pœnæ peccatis debitæ ſucceſſerint indulgentiæ, quas Pontifices Summi ſuperiori & hoc Seculo ampliſſimas conceſſerunt. *Quid indicant, quæſo,* inquit, *tot leges multiplicatæ à poſterioribus Pontificibus, quæ & in dies multiplicantur, ita ut Pontificiæ Bullæ hiſce duobus Seculis conditæ ampliſſima duo volumina conficiant, cùm tamen vix unum conficiant parvum Bullæ quatuordecim Seculis conditæ? Annon tot Reformationis decreta à Concilii Tridentini Patribus promul-*

mulgata ſummam in Eccleſia jam morum deformitatem indicant? Obſervaverat autem jam ante *artic.* 16. leges Concilii Tridentini ad Reformationem ſpectantes, arguiſſe deformatam vehementiſſimè Chriſtiànam Rempublicam fuiſſe ante Concilium Tridentinum, imò NUNQUAM MAGIS deformatam: *in quo*, inquit, *accuſantur Pontifices Summi anteriores cuncti poſt Martinum V. in Concilio Conſtantienſi electum A.* 1417. *Novembr.* 11. *qui morum hujuſmodi deformitates è ſumma in proprio munere incuria permiſerunt, negotiis aliis à Paſtorali alienis cura inprimis diſtenti.*

CCXCII. Poſt Concilium verò Tridentinum concedit equidem Author idem, in plurimis Tridentinas leges eccleſiam reformâſſe, nec adeò manifeſta conſpici in Eccleſiaſticis, ac potiſſimùm in animarum Paſtoribus, vitia, nominatim carnalia, ſicut ante illud Concilium. Addit tamen, reprehenſionem non magnopere meruiſſe Suavem, cùm dixit, *poſt Concilium Tridentinum idem eveniſſe, quod ante.* Nam ut omittatur, aliquot, & non exigui ponderis, Tridentini Concilii decreta non ſervari, veluti de lectione S. Scripturæ, cujus loco alia, præcipuè apud Regulares, repoſita ſint; de admittendis ad ſacros inprimis ordines, Eccleſiaſticaſque dignitates, de munere ſuo explendo à conſtitutis in Minoribus, de Conciliis Provincialibus ac Diœceſanis, de Diſpenſationibus, &c. inſuper obſervari à nonnullis monet, poſt Tridentinum Concilium defectus ingentes, veluti 1. *Venerationis Eccleſiarum:* in qua Catholicis pluribus præſtent non tantùm Græci ſchiſmatici, verùm etiam Hebræi ac Turcæ ipſimet. Ut mirandum non ſit, ſi Chriſtus inde irritatus permittat potiùs in Templis jam Chriſtianorum loco ſuo adorari Mahumetem, ac honorem potiùs Diaboli propagari in hæreticorum fanis. 2. *Humilitatis Chriſtianæ.* Nam plurimos mercari etiam titulos, ut aliis ſint pares vel ſuperiores; vel eos

Poſt Concilium Tridentinum Eccleſiam Pontificiam in melius mutatam non eſſe, idem Julius Clemens fusè efficaciterque demonſtrat.

Mmm ſupra

ſupra conditionem ſuam exigere ; quærere nonnulla obſervantiæ ac venerationis ſuæ ſigna ſibi exhiberi olim inſueta , vel non debita, quæ niſi exhibeantur , acriter eos indignari , nec non indignationis argumenta præbere ; in cunctis motibus corporis faſtum quendam præ ſe ferre cæteris odioſum ; præferre ſe aliis vel in nobilitate , vel in doctrina , vel in pietate , aut etiam in omnibus. Idque etiam magis deteſtabile eſſe , ſi ſentiant , eſſe potiùs humilitatis ſpeciem , Communitatem ſuam cæteris omnibus anteferre , ac re ipſa præferre ; nihil non ſibi deberi arbitrentur ; ſupra alios honores , prærogativas , privilegia ſibi acquirere ſatagant ; ferè toti ſint in ſuis & communitatis ſuæ laudibus extollendis, ac interdum falſis ; prædicent , aliqua à ſe præclarè geſta , quandoque mentientes, vel exaggerantes ; humanam duntaxat gloriam in actionibus cæteroquin piis , ut in ædificandis eccleſiis , donanda ſupellectile ſacra &c. propoſitam habeant, nedum in iis , quæ circa proximorum ſalutem agunt. 3. *Dierum feſtorum obſervationis.* Cùm enim illi ſint indicti præſertim ad Dei cultum, pleroſque dæmonem potiùs colere , indulgentes Veneri, gulæ & ludis. 4. *Simplicitatis Chriſtianæ* à Chriſto commendatæ Matth. cap. 10. non ſolùm in veſtitu & victu , verùm in verbis etiam & factis. Atque defectum eum ait à non paucis adſcribi ſententiæ hoc Seculo propagatæ de *Reſtrictione Mentali*, cauſiſque ea utendi , addito etiam juramento de ea non adhibenda , juxta Sanchezium. Inde ſcilicet fieri , ut perraró ullus poſſit eſſe tutus de ullius promiſſione ; aut certò credere poſſit, eum , qui nonnulla ſcribit aut edit , ita interiùs ſentire. Apud aliquos inductam hinc eſſe opinionem , quòd liceat publicum & religioſum cultum exhibere idolo , eidem offerre incenſum , flores &c. illi ſacrificantibus miniſtrare , dummodo crucem vel in manu geſtaret , vel inter flores , aut ſupra pectus repoſitam

tam

tam quis haberet.. Infelix hoc eſſe Seculum, quòd illa ſententia tot, & quoſdam præcipuè, ſortita ſit aſſertores. Similiter quot, inquit, ſimulationes in vultu, geſtu, aliiſque motibus corporis, ita ut ſæpiſſimè, qui nonnullis arrident præſentibus, abſentes poſtea irrideant, ſimplicitati porro calliditatem, fallaciam; ſinceritati adulationem ſucceſſiſſe, ita ut complures inſtar Gnathonis in omnibus planè ad quorundam Magnatum voluntatem ſeu voluptatem loquantur & agant, quin etiam omnia eorum geſta, etiam minùs recta, commendent. Affine huic eſſe hypocriſeos vitium. Sicut enim ſub ſpecie pietatis hæreſes fermè omnes in Eccleſiam inductæ ſunt, ita quoque pravas multorum cupiditates eadem ſpecie obtegi. 5. *Prudentiæ Chriſtianæ*, quæ dictat, nunquam æternam ſalutem poſthabendam commodis quibuslibet temporalibus. Ejus locum ſubiiſſe *Politicam* quandam *falſam* ac *Ethnicam*, dictantem, dummodo quis temporalem vel ſtatus ſui felicitatem aſſequatur, nullam juris Divini, imò nec naturalis, rationem habendam, ita ut illa ſit omnium prorſus ſuprema lex, quam amplectantur inprimis illi (*horum*, inquit, NB. *hoc Seculo maximè cenſetur major numerus, quàm ut ſic Lutheranorum, Calviniſtarum &c.*) qui à quibuſdam Politici etiam poſt Concilium Tridentinum appellantur, Atheiſmo communiter infecti; ſive hic ſit ille, qui eſt inſipientium, nullum planè Deum, ſeu nullam planè incorpoream agnoſcens ſubſtantiam; ſive ſit ille, qui dicitur Ariſtotelicus à quibuſdam, admittens primam cauſam ſaltem finalem rerum, omni materia carentem, curæ tamen rerum inferiorum, ſeu Providentiæ, expertem. Cui ſententiæ connexam ait illam de animæ rationalis mortalitate: qua hæreſi nulla ſit pernicioſior vel animabus noſtris, vel bonis moribus. Quod, inquit, Seculum protulit tot ex omni genere ſcriptores de Politicis, ſicut noſtrum? Quoſdam

ex Eccleſiaſticis etiam majori ſibi tribuere laudi ait, ſi dicantur vel exiſtimentur Magni Politici, aut in Politicis verſatiſſimi, quàm ſi egregiè probi & docti. Et utinam, inquit, non hoc nomine Eccleſiaſticæ Dignitates, etiam primariæ, compluribus deferantur! 6. *Charitatis:* cujus defectum variè arguens, conſiſtere eum docet *Tum* in non erogandis pauperibus verè ſuperfluis, & quæ à tineis & muribus ſæpe comeduntur: quod in Eccleſiaſticis beneficiis fruentibus maximè vituperandum monet, qui ſi erogarent liberaliùs, non tot pauperes ac mendicos fore in urbibus, tot honeſtas familias ad incitas redactas pudorem minorem paſſuras, nec tot meretricium quæſtum facturas; quibus noxiam dicit opinionem à recentioribus Theologis & Canoniſtis probatam, *quòd eccleſiaſtici è ſola charitate, non ex juſtitia ad ſuperfluorum erogationem teneantur*; reprehenſa etiam eorum deteſtabili avaritia, qui in operibus piis in proximorum ſalutem non reapſe quærunt animas Deo lucrari, vel Deo acceptiores reddere, ſed marſupia ſibi ac domeſticam ſupellectilem auctiorem reddere; nec non opera quædam ſpiritualia excogitant potiſſimùm, ut inde lucra ſibi vel ſuis reportent; atque in ipſamet Sacramentorum adminiſtratione, vel in Reliquiarum propoſitione, vel ejuſmodi aliis, pecuniæ exhibitionem intendunt, qui nunquam ſatis eſſe dicerent, quamvis copioſiſſimos reditus haberent, excuſantes ſe, quò illis abundantiores forent, hoc ampliorem numerum Eccleſiaſticorum ſeu Religioſorum alendum eſſe: *Tum* in bellis inter Principes injuſtis: *Tum* in inimicitiis perpetuis non rarò inter præcipuas in civitatibus familias; nec non diſcordiis domeſticis: *Tum* in odiis compluríum immortalibus, etiam inter Eccleſiaſticos & Regulares, controverſias ſæpe acerbiſſimas cum aliis quærentes, Pacis oſores, ſcriptis libríſque non rarò ſe invicem lacerantes. Ejuſmodi

di autem diſſenſiones inter Regna, familias, Eccleſiaſticos, Religioſos etiam Romanæ Curiæ vigere queritur, ut verendum ſit, ne, ſicut Gentiles priſcis Eccleſiæ Seculis mutuam Chriſtianorum charitatem attendentes & admirantes exclâmabant, teſte Tertulliano Apolog. cap. 29. *O quantum ſe diligunt Chriſtiani!* meritò nunc cum lachrymis exclamari queat à Catholicis piiſſimis, & harum diſſenſionum conſciis: *O quantum ſe oderunt Chriſtiani!* Deinceps invehitur in homicidia, quæ in aliqua Chriſtiana regione plura, quàm in Imperio Turcico, patrari innuit: in detractores famæ adeò frequentes, ut nullum vitium ſit communius. Ubi Patres inprimis Societatis Jeſu criminis ejus reos convincit teſtimonio P. Mutii Vitelleſci, in libro *ad Univ. Societ.* qui prolata querimonia B. Franciſci Borgiæ, Societatis illius Generalis, *quòd multi ad Societatem veniant, ut fiant ditiores, pauci, ut fiant meliores*; ſubjungit: *Ne quæſo nobis, Patres Fratréſque, blandiamur. Non pauci hoc in genere* (detractionis vitio) *valido fræno indigent. Nomini parcunt, nimia agunt libertate & licentia, non ſine gravi charitatis juſtitiæque interdum injuria; dum aliena ſeu dicta, ſeu facta nunc amplificata augent, modo ultro citróque renuntiant, nunc in deteriorem partem accipiunt; ad motus animi, atque conſilia Deo reſervata dijudicanda progrediuntur; haud ſcio, an dicendum ſit, res neque geſtas unquam, neque per ſomnium quidem oblatas comminiſcuntur & jactant. Equidem mihi perſuadeo, conſultò ac dedita opera non delinqui, qui ſciam, quantus Dei timor, ipſo adjuvante, in Societate vigeat. Verùm affirmo, inconſiderantiam, indulgentiam, lubricitatem hac in re malum eſſe longè graviſſimum; atque utinam interdum Divina Majeſtas nihilo magis, quàm leviter lædatur, eóque periculoſiùs, quò minùs inde conſcientia onerari alicui fortaſſe videbitur. Ego verò, quoniam exonerare meam ſtatui, mihique perſuadeo, innumera hinc bona nobis intercludi, atque ex hoc fonte inprimis & univerſè derivari mala, quæ æquiſſimo Domini ju-*

dicio toleramus, ex intimis cordis mei viſceribus obteſtor, Examen, quod vocamus, Particulare, accuratum per hoſce dies in hoc vitiũ inſtituant; quandoquidem LATIVS, quàm opus eſſet, illud SERPERE per Societatem DEPLORAMVS OMNES, fatemúrque, venenoſæ hujus atque EXECRABILIS plantæ fibris evulſis, terreſtrem quendam Paradiſum illam futuram. Addit teſtimonium ejuſdem Societatis Generalis Aquavivæ, cui cùm indicâſſent Patres Congregationis Romanæ, detractionis iſthoc vitium & loquendi libertatem ita in Societate ea creſcere, *ut non pauci videantur id ſine ſcrupulo facere, & quidem in materiis & rebus non levibus,* ſic ille reſpondit: *Magno noſtro dolore videmus, propoſitionem hanc veram eſſe.* Et ab hac Societate poſthac manâſſe iſthoc detrahendi cacoëthes ad alios, ac potiſſimùm Clauſtrales, Author idem mox graviter quiritatur. Quin & Pallavicinum, qui Suavis de corruptione creſcente Eccleſiæ aſſertionem inter Comœdorum Proverbia retulit, teſtimonio etiam Urbani VIII. & Alexandri inprimis VII. affirmantis, *per novas opiniones hoc Seculo in Theologiam moralem inductas diſciplinam Evangelicam reſolvi, & conſcientiis cum gravi animarum periculo illudi; morúmque & opinionum licentiam in dies graſſari convicit.* Denique licet concedatur, minora vitia tum contra caſtitatem, tum contra temperantiam patrari nunc in Eccleſia, ab Eccleſiaſticis inprimis, poſt Concilium Tridentinum quàm ante; non minùs tamen ſpiritualibus vitiis, ſuperbiæ, avaritiæ, invidiæ, detractioni, ſuſurrationi, doloſæ ſimulationi, fidei datæ violationi, malevolentiæ, hypocriſi, aliiſque ſimilibus deditos eſſe Catholicorum animos, mox fusè ibidem comprobat, totamque ea de re diſſertationem claudit S. Bernhardi in verba illa Eſ. cap. XXXVIII. *Ecce in pace amaritudo mea amariſſima,* commentatione, quæ *ſerm.* 33. *in Cantic.* ejuſmodi extat: *Amara priùs in nece Martyrum: Amarior poſt in conflictu hæreticorum: Amariſſima in moribus domeſticorum.*

CCXCIII. Si-

CCXCIII. Silentio prætereundum non eſt hujus potiſſimùm temporis σιδηρόξυλον, *Epiſcopus* ſcilicet *Miles.* Epiſcopi enim nonnulli, quorum munus fuerat attendere gregi ſuo, & paſcere eccleſiam Dei ſanguine ejus proprio redemptam, in Germania cumprimis, ſtrenuè Mavorti litantes, novo etiam & inſolito armorum fœtore tantùm non obvias enecantium genere, ad ferrum & flammam omnia vocabant. Quorum in cenſu Chriſtophorus Bernhardus à Galen, Monaſterienſis Epiſcopus, verus Seculi noſtri Cyclops, qui inter arma adolevit, & conſenuit, nominari cumprimis meretur. Non tantùm enim urbem celebrem Monaſterienſem Weſtphaliæ armis ſuis domitam ſub jugum miſit, & poſt in Bello Hungarico-Turcico, Imperialis Militiæ Directorem ſe geſſit: ſed etiam auro promiſcuè, modò Angliæ, modo Galliarum Regis, conduci ſe ad ferenda infeſta ſigna paſſus, τὰς τροφὰς εἰωθὼς ἔχειν ἐκ τοῦ μισθοφορεῖν, *quæſtum unum habens ex militia*, ut Philippus Macedo apud Diodorum Sicul. *lib.* XVIII. mercenarios milites deſcribit; bis Belgis Fœderatis atrociſſimum bellum intulit, urbes florentiſſimas dirum in modum quaſſavit, cædibus omnia miſcuit, & à Turcico milite Janitzaro nihil admodum diſcrepans, vi & dolo graſſatus ubique eſt; denique in electione Coadjutoris A. M.D.C.LXVII. victus ſuffragiis ſpretoque Electore Colonienſe, cui plura vota favebant, armis placitum ſibi obtruſit. Ut non huic minùs, quàm cuiquam flamini alii illud Palingenii quadret:

Pontifices nunc bella juvant, ſunt cætera nugæ.

Tantiſque in deliciis pullum huncce ſuum Alexander habuit, ut Roma ipſi gladium ſacratum, cædis impunè patrandæ auctoramentum ſubmiſerit, virtutumque ejus militarem non ſemel impensè collaudaverit.

Epiſcopi Germania nonnulli Marti litant.

CCXCIV. Poſtulat heic occaſio, ut de Eccleſiæ Romanæ

Verbi Divini & vetuſta-

rum canonum adverſus Epiſcopos milites ſententia.

manæ Epiſcoporum Bellatorum iniquitate nonnihil diſſeramus: ut vel inde conſtet, plus recentiores Epiſcopos à veris & veteribus differre, quàm ſimia purpura induta ab homine, mus farina aſperſus à piſtrini domino differt. Quàm ſeverè Chriſtus Regnum ſuum, cujus de Miniſtros profitentur Epiſcopi, à Regnis hujus mundi, quæ armis non rarò parantur retinenturque, diſparaverit, non jam dicam. Abundè id ex Matth. xx. 25. xxvi. 52. Joh. viii. 36. 1. Cor. iv. 9. &c. liquet. Canon certè Apoſtolicus Paulinus Epiſcopum πλήκτην, *percuſſorem*, eſſe diſertè vetat. Sed & Canon Apoſtolicus alter, huic conformis, numero LXXXIII. jam olim Eccleſiaſticis militiam his verbis interdixit: Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, στρατείᾳ σχολάζων, καὶ βουλόμενος ἀμφότερα κατέχειν, Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν, καθαιρείσθω· Τὰ γὰρ καίσαρος καίσαρι· Καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ· *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, exercitui vacans, & utraque obtinere volens, Romanum Magiſtratum & Sacerdotalem adminiſtrationem, deponatur. Quæ ſunt enim Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.* Ubi per στρατείᾳ σχολάζοντα ſive cum Balſamone, Zonara, Harmenopulo *militantem*, vel *militarem rem adminiſtrantem*; ſive cum Doctiſs. Beveregio *civile* quodvis *officium adminiſtrantem* intellexeris; Bellatores Epiſcopos feriri palam eſt. Proxima etiam ætas tantùm abeſt, ut Epiſcoporum militiam probaverit, ut quadam etiam ἀμελείᾳ τῆς ἀνθολκῆς etiam quamvis militiam, ſaltem, qualis eo tempore in uſu fuit, improbaverit. Primus Gregorius Cappadox Arianus militari manu, pulſo Athanaſio, Alexandrinam Sedem occupavit. Damaſi & Urſicini tragœdiam ſupra narravimus. Sed iſthæc per tumultum contigit. At quarto adhuc Seculo Ambroſius oratione contra Auxentium, *Non pila*, inquit, *quærunt ferrea, non arma Chriſti milites. Coactus repugnare non novi: ſed dolor, fletus, orationes, lachrymæ fuerunt mihi arma adverſus milites.*

Ta-

Talia enim ſint munimenta Sacerdotis. Aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere. Sequente *quinto* Seculo Concilium Chalcedonenſe canone VII. decrevit, *Eos, qui ſemel in clero taxati fuerint, ſive in Monaſterio deputati*, μήτε ἐπὶ στρατείαν, μήτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμικὴν ἔρχεσθαι; *neque ad militiam, neque ad honores Seculares venire debere. Eos verò, qui hoc auſi fuerint facere, & non ejus rei pœnitere maluerint, ut ad hoc idem revertantur, quod ante obtentu Dei ſibi propoſuerint, anathematizari convenire.* Seculo *Septimo* circumfertur vulgaris gnome Gregorii M. Epiſcopi Romani, quæ *lib.* VII. *Epiſt.* I. *ad Sabinianum* continetur. *Si*, inquiebat ille, *in mortem Longobardorum me immiſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens nec Regem nec Ducem haberet. Sed quia timeo Deum, in mortem cujuſquam hominis me miſcere formido.* Vel igitur Gregorius ea in re non timebat Deum, vel recentiores Pontifices & Epiſcopi Bellatores Deum non timent. Invenitur equidem inter Epiſtolas Gregorii alia, cujus fragmentum *in c.* 2. x. *de immunit. Eccl.* extat, ex qua communiter Canoniſtæ concludunt, tempore neceſſitatis ipſos etiam clericos non excuſari à cuſtodia civitatis. Sed quid cuſtodire civitatem, ſtare in excubiis, neceſſitatis tempore, quod probi civis cujuslibet officium eſt, commune habet cum eo, quod Epiſcopi Bellatores ab aliquot inde Seculis fecerunt? Taceo, quòd, notante Auguſtino Barboſa *ad d. c.* 2. Modernus obſervavit, non loqui textum illum de Clericis, ſed de hominibus Eccleſiæ, qui immunitate Eccleſiæ gaudebant. Sanè eodem Seculo in Concilio Toletano IV. can. 44. ſtatutum eſt, *ut Clerici in quacunque factione arma volentes ſumere, amiſſo ordinis ſui gradu in Monaſterio pœnitentiæ tradantur.* Inſigne etiam veræ ἀπλομαχίας Sacerdotalis exemplum Beda *Hiſtor. Eccl. lib. II.* 2. narrat; Monachos videlicet è Monaſterio Mancor magno numero ſeorſim ſtantes, & adverſus Regem Edilfridum non armis corporalibus, ſed jejuniis

& precibus pugnantes. Octavo adhuc Seculo Zacharias Papa Epiſtola ad Epiſcopum Moguntinum Bonifacium, de Sacerdotibus queritur, quòd Deum ad iram provocantes majora committant facinora, *dum propriis manibus Chriſtianos atque paganos necant*, &c. Epiſt. 3. *Qualis*, inquit, *victoria datur, ubi Sacerdotes una hora Dominica pertentant myſteria, & Chriſtianis Dominicum porrigunt corpus pro ſuarum animarum redemptione, & propter Chriſtianos, quibus hic miniſtrare debuerant, aut paganos, quibus Chriſtum prædicare, propriis ſacrilegiſque manib⁹ necant.* Militum porro & Sacerdotum officia ſic idem Zacharias *Epiſt.* 7. ad Pipinum Regem diſtinguit: *Principes & Seculares homines atque bellatores convenit curam habere & ſolicitudinem contra inimicorum aſtutiam, atque Provinciæ defenſionem. Præſulibus verò, Sacerdotibus atque Dei ſervis pertinet ſalutaribus conſiliis atque orationibus vacare, ut vobis orantibus & illis bellantibus, Deo præſtante, Provincia ſalva perſiſtat.* Caroli M. ætate crevit equidem non parùm ejuſdem indulgentia & liberalitate poteſtas Epiſcoporum. Neque tamen Sacerdotibus bellare permiſſum eſt; quin potiùs non obſcurè id in Concilio Meldenſi A. D. CCC. XLV. habito canone 37. interdicitur his verbis: *Quicunque ex clero videntur eſſe, arma militaria non ſumant, nec armati incedant; ſed profeſſionis ſuæ vocabulum religioſis moribus, & religioſo habitu præbeant. Quod ſi contempſerint, tanquam ſacrorum canonum contemptores, & Eccleſiaſticæ authoritatis profanatores, proprii gradus amiſſione mulctentur, quia non poſſunt ſimul Deo & Seculo militare.* Inter Capitula quoque Caroli & Ludovici Impp. *Lib. VI. num.* 61. ejuſmodi habetur conſtitutio: *Si quis Epiſcopus, Presbyter aut Diaconus vel Subdiaconus ad bellum proceſſerit, & arma bellica indutus fuerit ad belligerandum, ab omni officio deponatur, in tantum, ut nec laicam communionem habeat.* Quin & Leo IV. Papa *homil. de cura Paſtorali* Clericos ſui temporis ita alloquitur: *Nullus veſtrûm arma ferat in ſeditione, quia ar-*

ma

ma veſtra ſpiritualia eſſe debent. Quanquam non temperavit ſibi Leo, quò minus faceret id, quod aliis prohibuit; dimicans ipſe fortiter adverſus Saracenos, ſi vera ſunt, quæ de ipſo Platinâ ſcripſit. Nicolaus I. referente Gratiano *c. Clericum 6. diſt.* 50. *Cùm diſcreti ſint*, inquit, *milites ſeculi à militibus Eccleſiæ, non convenit militibus Eccleſiæ militare ſeculo, per quod ad effuſionem* ſanguinis neceſſe ſit pervenire. In Concilio quoque Triburienſi A. D.CCC.XCV. celebrato *cap.* 27. ejuſmodi decretum extat: *Semel in clero deputati nec ad militiam, nec ad aliquam veniant dignitatem mundanam, uti in Synodo Chalcedonenſi ſtatutum eſt; ne tales ſint, ſicut S. Iſidorus loquitur, ſimiles hippocentauris, qui nec equi nec homines, ſed quaſi bruta animalia libertate ac deſiderio ſuo feruntur.* Pro Clerico quinetiam in bello mortuo vetat Concilium idem *vel in oblatione vel in oratione poſtulari.* Seculo demum *Decimo*, quo temporalis poteſtatis incrementa Pontifices ceperunt, à veterum Pontificum pietate etiam hic degeneratum, Sabellicus *Ennead.* IX. *lib.* 2. queritur his verbis: *Illi* (veteres Pontifices) *ſuo ſanguine Pontificum decus auxerunt; hi auctum cædibus & rapinis prophanârunt: donariis illi templa ditârunt, hi ſacrilegiis exuerunt*, &c. Jactaque alea bellandi libido ita proceſſit, ut A. M.LIII. Leo IX. primus Romanorum Pontificum contra Normannos in Apulia & Calabria Siciliaque imperium auſpicantes exercitum nebulonum potiùs quàm militum eduxerit, profligatum à Normannis *occulto Dei judicio*, uti Hermannus Contractus piè ἐπικρίνεται, *quia tantum Sacerdotem ſpiritualis potiùs, quàm pro caducis rebus carnalis pugna decebat.* Reprehenſumque inprimis eſt à Petro Damiani Cardinale Oſtienſi *lib. IV. Epiſt.* 9. iſthoc Leonis facinus, univerſaque cleri belligerantis audacia ſeveris verbis perſtricta. *Vita*, inquit, *quam Servator noſter geſſit in carne, non minùs quàm prædicatio Evangelica nobis eſt propoſita tenendæ lineæ diſciplinæ. Sicut ergo ipſe cuncta mundi furentis obſtacula non per*

diſtricti examinis ultionem, ſed per invictam ſuperavit inconcuſſæ patientiæ Majeſtatem: ita docet mundi rabiem potius æquanimiter ferre, quàm vel arma corripere, vel lædenti læſionibus reſpondere, præſertim cum inter Regnum & Sacerdotium propria cujuſque diſtinguantur officia, ut & Rex armis utatur Seculi, & Sacerdos accingatur gladio ſpiritꝰ, qui eſt verbum Dei, &c. Deinceps factum Leonis cum peccato Davidis & Petri abnegatione comparat. Mox Gregorius VII. in Dictatibus ſuis retulit, *ut Pontifici Romano Imperialia ornamenta, adeóque gladium etiam geſtare liceat:* & Bonifacius VIII. definivit, *in Eccleſia eſſe duos gladios, unum pro eccleſia, alterum ab eccleſia exercendum; illúmque huic ſubeſſe; quin & Petro temporalem gladium fuiſſe.* Quod igitur antehac in vitio meritò fuit, id deinceps, poſtquam juriſdictione temporali, & feudorum dominio Principum ſuperſtitio & incuria Pontifices & Epiſcopos mactavit, in virtutem & pietatem vertere cœpit. Sacra inprimis ſeu cruciata militia in Concilio Claromontano ab Urbano II. decreta, Epiſcopis, Sacerdotibus & Monachis tractare arma aſſuetis. Eoque ventum dementiæ, ut teſte *Chopp. lib. II. S. Polit. tit. 1. num. 7.* Epiſcopi nonnulli ſacra facientes ſupra altare ſuſpenſum gladium, vitæ neciſque indicem cuſtodiant. Jucundum quin etiam ſpectaculum Ximenius, Archiepiſcopus Toletanus, Gometio teſte, Hiſpanis præbuit, cernentibus Gonçaldum Fernandum, cui tot victoriæ *Magni Ducis* nomen pepererant, in abdito ſeceſſu ſacris operantem, & orationibus vacantem; Ximenium contra inter milites, lorica indutum, ferocientem. Digniſſimus inprimis ludibrio omnium habitus eſt Philippus Belluacenſis Epiſcopus, qui Auth. Helinsh. *in Chron. Rich. 1.* nec non Guilhelmo Neubrigenſi *Rer. Anglic. lib. V. 22.* contra Richardi Angliæ Regis exercitum A. M. D. XCVII. infeſtum militem ductans, acie captus eſt. Quem cùm donari ſibi tanquam *Filium* Pontifex expetiiſſet, Ri-

Gregorii VII. & Bonifacii VIII. contrarii dictatus.

Ximenii & Philippi Belluacenſis hiſtoria.

chardus Romam arma Epiſcopi miſit, cum lepida denuntiatione: *Vide, Beatiſſime Pater, num hæc ſit tunica Filii tui!* De Gallorum conſuetudine ſic Joh. Tilius *Rerum Gallic. lib. II.* refert: *Quanquam Scripturæ Sacræ armis toti clero interdicant, tamen Antiſtites Pares Galliæ pro dignitate Parium temporaria tenentur Regibus miniſtrare, & eos ſequi cum equitum ac militum ſuorum comitatu, ſi quando Reges ipſi in bellum proceſſerint: quod officium à quibuſdam aliis, qui Pares non ſunt, Epiſcopis debebatur. Adeò Gallia in his conditionibus rem militarem æſtimavit magni.* Eam verò conſuetudinem Baronius ad A. D. CCC. LXXXVIII. his verbis deteſtatur: *Execrandum planè diu iſtiuſmodi facinus* (ut Epiſcopi armati ad bella procederent) *inolevit in Galliis,* &c. *Sed eò deterius, quòd iidem etiam ab ejus temporis ſcriptoribus laudati reperiuntur nomine bellicæ fortitudinis: cum tanquam* (*NB.*) *ſacrorum canonum violatores, & muneris Paſtoralis ac nominis deſertores deteſtandi fuiſſent.* Tales igitur, Baronio ipſo judice, Pontifices & Epiſcopi Polemarchi omnes fuerint. Saltem ex iis, quæ attulimus, ad liquidum perduci poteſt: Pontifices & Epiſcopos, qui poſt Hildebrandum bella gerere ſibi fas piumque duxerunt, immane quantum à veris & veteribus Epiſcopis differre, neque grandis iſtius nominis menſuram ullatenus implere.

CCXCV. Liceat autem turpitudinem iſtam Epiſcoporum πληκτῶν Eraſmi etiam & Wicelii verbis μάλα ἐμφατικοῖς prodere. Sic autem Eraſmus Dedicatione ad Franciſcum Regem Paraphraſi in Marcum præfixa, ſcribit: *Duplex eſt gladii genus, duplex eſt Regni genus. Habent & Sacerdotes ſuum gladium: habent ſuum Regnum. Proque diadematibus & galeis habent mitras, pro ſceptro pedum, habent loricam, baltheum: denique totam panopliam, quam illis non uno in loco ſtrenuus ille bellator Paulus deſcribit. Reges Evangelici Paſtores dicuntur. Sed & profani Reges Homero dicuntur Paſtores populi. Idē agunt utriq;, tametſi diverſa eſt functio, quemadmodum in fabulis iiſdem alias* Eccleſiaſticorum militantium impietas verbis Eraſmi & Wicelii depicta.

pi; & propenſiores ſint ad Principatum quàm Epiſcopatum. Si qui tales exiſtunt, ipſi conſtituunt ſemet Epiſcopi nomine ultra modum indignos. Sed hoc pacto non ſubterfugiunt iram venturam. Hactenus illi.

Controverſia de Attritionis efficacia Janſenitas & Jeſuitas inter fervet.

CCXCVI. Certatum hoc tempore potiſſimùm in Schola Pontificia inter Theologos acriter eſt: *An illa attritio, quæ concipitur ex metu gehennæ, excludens voluntatem peccandi cum ſpe veniæ ad impetrandum gratiam in Sacramento pænitentiæ, requirat inſuper aliquem actum dilectionis Dei?* Aſſerebant id Janſenii ſequaces, negabant Jeſuitæ potiſſimùm Sirmondus, Annatus, Pinterellus, Moynius, alii; ex quorum ſententia Montaltius Epiſtola Provinciali decima hoc poriſma elicuit: *Per totam vitam ſic peccata elici, adeóque contingere poſſe, ut ſalutem adipiſcatur, qui nunquam Deum in vita dilexerit.* Et Sirmondus quidem in libello, quem *virtutis defenſionem* inſcripſit, Pontificiorum de neceſſitate amoris Divini opiniones ad calculos revocat his verbis: *Diligendi Dei præcepto homines obligari affirmat S. Thomas ſtatim ab uſu rationis. Hui tam citò? Scotus ſingulis Dominicis. Unde petitum? Alii cum urget tentatio. Rectè, ſi non alia eſſet via effugiendæ tentationis. Scotus poſt acceptum beneficium. Grati quidem animi iſtud indicium eſt. Quidam in mortis articulo. Nimis ſerum eſt. Ne quidem quoties recipitur Sacramentum aliquod, eam obligationem urgere exiſtimem. Sufficit enim attritio cum confeſſione, ſi commodè fieri poſſit. Aliquo tempore teneri, cenſet Suarez. At quo? Tuo judicio remittit: ipſe neſcit. At quod ille neſcivit, quis ſciat, neſcio.* Quid verò in euripo hoc opinionum Sirmondus ipſe? Concludit, eum qui nullo Deum affectu diligat, nec voluntatem ſuam ad ipſum convertat, dummodo eum non oderit, & coeteris mandatis obſequatur, legi Divinæ ſatisfacere. *Itaque*, verba ejus ſunt, *quæ miranda eſt in homines bonitas Dei, non tam amorem ſui præcipit, quàm odium vetat.* Alibi impudentiſſimum os effutit, hoc Evangelicæ legis ſu-

ſupra Judaicam præcipuum eſſe privilegium, quòd nunc ab amandi Dei præcepto Chriſtiani immunes ſint. *Æquitati,* inquit, *conſentaneum fuit, in lege gratiæ & Novi Teſtamenti illud durum & difficile exercendæ ad obtinendam juſtificationem perfectæ contritionis, id eſt, charitatis actus præceptum reſolvi: æquum,* inquam, *fuit, inſtitui ſacramenta, quæ charitatis defectum ſupplerent, nec tam arduam animi affectionem requirerent: alioqui Chriſtiani, qui filii ſunt, nihilo facilius Patris ſui gratiam ſibi reconciliarent, quàm Judæi, qui tantum ſervierunt, & Domini ſui miſericordiam impetrabant.*

CCXCVII. Hæc ſexta ſingularis Jeſuitarum de attritionis efficacia, & nulla diligendi Deum in hac vita ad ſalutem neceſſitate, hæreſis eſt, quam Montaltii potiùs Doctoris Pontificii, quàm meis verbis deteſtabor. *Vah*, ita ille eadem Provinciali Epiſtola exclamat, *in apertum totius Evangelicæ legis excidium profana quidvis audendi licentia graſſatur. Violatur magnum illud mandatum, unde lex pendet & Prophetæ: cor ipſum pietatis attẽtatur: expulſo inde ſpiritu vivificante inane pietatis ſimulachrum relinquitur: poſtremò negatur, ad ſalutem neceſſarium eſſe, Deum diligere. Quid reſtat ampliùs, niſi ut non amandi Dei privilegium à Chriſto hominibus allatum prædicetur. Hoc etiam veſtri* (Jeſuitæ) *prædicârunt. Creſcere jam non poteſt impietas. Ad ſummum pervenit!* Neque tamen Alexander Papa hæreſeos iſtius impietatem muſſare, nedum fulmine Papali ferire auſus eſt. Quin-potiùs eadem impietate ſe alligavit, edita & d. VII. Maji A. M. D. C. LXVII. ad valvas Baſilicæ Petri, & in acie Campi Floræ, aliiſque locis affixa, publicataque Bulla, qua ille (verba Bullæ referam) *cupiens pacis vinculum inter fideles ſervari, omnémque ſciſſuræ fomitem extingui, auditis votis Eminentiſſimorum & Reverendiſſ. D. D. Cardinalium adverſus hæreticam pravitatem Generalium Inquiſitorum; nec non D. D. Conſultorum & Qualificatorum Sac. Congregationis ejuſdẽ Generalis Inquiſitionis, in virtute*

Jeſuitarum de eadem attritione hæreſis ſingularis ſexta.

Alexandri Bulla, quæ hæreſin illam reprehendi impiè vetat.

dicio toleramus, ex intimis cordis mei viſceribus obteſtor, Examen, quod vocamus, Particulare, accuratum per hoſce dies in hoc vitiū inſtituant; quandoquidem LATIUS, quàm opus eſſet, illud SERPERE per Societatem DEPLORAMUS OMNES, fatemúrque, venenoſæ hujus atque EXECRABILIS plantæ fibris evulſis, terreſtrem quendam Paradiſum illam futuram. Addit teſtimonium ejuſdem Societatis Generalis Aquavivæ, cui cùm indicâſſent Patres Congregationis Romanæ, detractionis iſthoc vitium & loquendi libertatem ita in Societate ea creſcere, *ut non pauci videantur id ſine ſcrupulo facere, & quidem in materiis & rebus non levibus*, ſic ille reſpondit: *Magno noſtro dolore videmus, propoſitionem hanc veram eſſe.* Et ab hac Societate poſthac manâſſe iſthoc detrahendi cacoëthes ad alios, ac potiſſimùm Clauſtrales, Author idem mox graviter quiritatur. Quin & Pallavicinum, qui Suavis de corruptione creſcente Eccleſiæ aſſertionem inter Comœdorum Proverbia retulit, teſtimonio etiam Urbani VIII. & Alexandri inprimis VII. affirmantis, *per novas opiniones hoc Seculo in Theologiam moralem inductas diſciplinam Evangelicam reſolvi, & conſcientiis cum gravi animarum periculo illudi; morúmque & opinionum licentiam in dies graſſari* convicit. Denique licet concedatur, minora vitia tum contra caſtitatem, tum contra temperantiam patrari nunc in Eccleſia, ab Eccleſiaſticis inprimis, poſt Concilium Tridentinum quàm ante; non minùs tamen ſpiritualibus vitiis, ſuperbiæ, avaritiæ, invidiæ, detractioni, ſuſurrationi, doloſæ ſimulationi, fidei datæ violationi, malevolentiæ, hypocriſi, aliíſque ſimilibus deditos eſſe Catholicorum animos, mox fuſè ibidem comprobat, totamque ea de re diſſertationem claudit S. Bernhardi in verba illa Eſ. cap. XXXVIII. *Ecce in pace amaritudo mea amariſſima*, commentatione, quæ *ſerm.* 33. *in Cantic.* ejuſmodi extat: *Amara priùs in nece Martyrum: Amarior poſt in conflictu hæreticorum: Amariſſima in moribus domeſticorum.*

CCXCIII. Si-

CCXCIII. Silentio prætereundum non eſt hujus potiſſimùm temporis σιδηρόξυλον, *Epiſcopus* ſcilicet *Miles.* Epiſcopi enim nonnulli, quorum munus fuerat attendere gregi ſuo, & paſcere eccleſiam Dei ſanguine ejus proprio redemptam, in Germania cumprimis, ſtrenuè Mavorti litantes, novo etiam & inſolito armorum fœtore tantùm non obvias enecantium genere, ad ferrum & flammam omnia vocabant. Quorum in cenſu Chriſtophorus Bernhardus à Galen, Monaſterienſis Epiſcopus, verus Seculi noſtri Cyclops, qui inter arma adolevit, & conſenuit, nominari cumprimis meretur. Non tantùm enim urbem celebrem Monaſterienſem Weſtphaliæ armis ſuis domitam ſub jugum miſit, & poſt in Bello Hungarico-Turcico, Imperialis Militiæ Directorem ſe geſſit: ſed etiam auro promiſcuè, modò Angliæ, modò Galliarum Regis, conduci ſe ad ferenda infeſta ſigna paſſus, τὰς τροφὰς εἰωθὼς ἔχειν ἐκ τοῦ μισθοφορεῖν, *quæſtum unum habens ex militia*, ut Philippus Macedo apud Diodorum Sicul. *lib.* XVIII. mercenarios milites deſcribit; bis Belgis Fœderatis atrociſſimum bellum intulit, urbes florentiſſimas dirum in modum quaſſavit, cædibus omnia miſcuit, & à Turcico milite Janitzaro nihil admodum diſcrepans, vi & dolo graſſatus ubique eſt; denique in electione Coadjutoris A. M.DC.LXVII. victus ſuffragiis ſpretoque Electore Colonienſe, cui plura vota favebant, armis placitum ſibi obtruſit. Ut non huic minùs, quàm cuiquam flamini alii illud Palingenii quadret:

Pontifices nunc bella juvant, ſunt cætera nugæ.

Tantíſque in deliciis pullum huncce ſuum Alexander habuit, ut Roma ipſi gladium ſacratum, cædis impunè patrandæ auctoramentum ſubmiſerit, virtutumque ejus militarem non ſemel impensè collaudaverit.

Epiſcopi Germania nonnulli Martì litant.

CCXCIV. Poſtulat heic occaſio, ut de Eccleſiæ Romanæ

Verbi Divini & vetuſto-

rum canonum adverſus Epiſcopos milites ſententia.

manæ Epiſcoporum Bellatorum iniquitate nonnihil diſſeramus: ut vel inde conſtet, plus recentiores Epiſcopos à veris & veteribus differre, quàm ſimia purpura induta ab homine, mus farina aſperſus à piſtrini domino differt. Quàm ſeverè Chriſtus Regnum ſuum, cujus de Miniſtros profitentur Epiſcopi, à Regnis hujus mundi, quæ armis non raró parantur retinenturque, diſparaverit, non jam dicam. Abundè id ex Matth. xx. 25. xxvi. 52. Joh. viii. 36. 1. Cor. iv. 9. &c. liquet. Canon certè Apoſtolicus Paulinus Epiſcopum *πλήκτην*, *percuſſorem*, eſſe diſertè vetat. Sed & Canon Apoſtolicus alter, huic conformis, numero lxxxiii. jam olim Eccleſiaſticis militiam his verbis interdixit: *Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, στρατείᾳ σχολάζων, καὶ βουλόμενος ἀμφότερα κατέχειν, Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν, καθαιρείσθω· Τὰ γὰρ καίσαρος καίσαρι· Καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ· Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, exercitui vacans, & utraque obtinere volens, Romanum Magiſtratum & Sacerdotalem adminiſtrationem, deponatur. Quæ ſunt enim Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.* Ubi per *στρατείᾳ σχολάζοντα* ſive cum Balſamone, Zonara, Harmenopulo *militantem*, vel *militarem rem adminiſtrantem*; ſive cum Doctiſs. Beveregio *civile* quodvis *officium adminiſtrantem* intellexeris; Bellatores Epiſcopos feriri palam eſt. Proxima etiam ætas tantùm abeſt, ut Epiſcoporum militiam probaverit, ut quadam etiam *ἀμελείᾳ τῆς ἀνθολκῆς* etiam quamvis militiam, ſaltem, qualis eo tempore in uſu fuit, improbaverit. Primus Gregorius Cappadox Arianus militari manu, pulſo Athanaſio, Alexandrinam Sedem occupavit. Damaſi & Urſicini tragœdiam ſupra narravimus. Sed iſthæc per tumultum contigit. At quarto adhuc Seculo Ambroſius oratione contra Auxentium, *Non pila*, inquit, *quærunt ferrea, non arma Chriſti milites. Coactus repugnare non novi: ſed dolor, fletus, orationes, lachrymæ fuerunt mihi arma adverſus milites.*

Ta-

Talia enim ſint munimenta Sacerdotis. Aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere. Sequente *quinto* Seculo Concilium Chalcedonenſe canone VII. decrevit, *Eos, qui ſemel in clero taxati fuerint, ſive in Monaſterio deputati,* μήτε ἐπὶ ςϱατείαν, μήτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμικὴν ἔρχεσθαι; *neque ad militiam, neque ad honores Seculares venire debere. Eos verò, qui hoc auſi fuerint facere, & non ejus rei pœnitere maluerint, ut ad hoc idem revertantur, quod ante obtentu Dei ſibi propoſuerint, anathematizari convenire.* Seculo *Septimo* circumfertur vulgaris gnome Gregorii M. Epiſcopi Romani, quæ *lib.* VII. *Epiſt.* I. *ad Sabinianum* continetur. *Si,* inquiebat ille, *in mortem Longobardorum me immiſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens nec Regem nec Ducem haberet. Sed quia timeo Deum, in mortem cujuſquam hominis me miſcere formido.* Vel igitur Gregorius ea in re non timebat Deum, vel recentiores Pontifices & Epiſcopi Bellatores Deum non timent. Invenitur equidem inter Epiſtolas Gregorii alia, cujus fragmentum *in c.* 2. x. *de immunit. Eccl.* extat, ex qua communiter Canoniſtæ concludunt, tempore neceſſitatis ipſos etiam clericos non excuſari à cuſtodia civitatis. Sed quid cuſtodire civitatem, ſtare in excubiis, neceſſitatis tempore, quod probi civis cujuslibet officium eſt, commune habet cum eo, quod Epiſcopi Bellatores ab aliquot inde Seculis fecerunt? Taceo, quòd, notante Auguſtino Barboſa *ad d. c.* 2. Modernus obſervavit, non loqui textum illum de Clericis, ſed de hominibus Eccleſiæ, qui immunitate Eccleſiæ gaudebant. Sanè eodem Seculo in Concilio Toletano IV. can. 44. ſtatutum eſt, *ut Clerici in quacunque factione arma volentes ſumere, amiſſo ordinis ſui gradu in Monaſterio pœnitentiæ tradantur.* Inſigne etiam veræ ἀπλεμαχίας Sacerdotalis exemplum Beda *Hiſtor. Eccl. lib.* II. 2. narrat; Monachos videlicet è Monaſterio Mancot magno numero ſeorſim ſtantes, & adverſus Regem Edilfridum non armis corporalibus, ſed jejuniis

& precibus pugnantes. Octavo adhuc Seculo Zacharias Papa Epiſtola ad Epiſcopum Moguntinum Bonifacium, de Sacerdotibus queritur, quòd Deum ad iram provocantes majora committant facinora, *dum propriis manibus Chriſtianos atque paganos necant,* &c. Epiſt. 3. *Qualis,* inquit, *victoria datur, ubi Sacerdotes una hora Dominica pertentant myſteria, & Chriſtianis Dominicum porrigunt corpus pro ſuarum animarum redemptione, & propter Chriſtianos, quibus hic miniſtrare debuerant, aut paganos, quibus Chriſtum prædicare, propriis ſacrilegiſque manib⁹ necant.* Militum porro & Sacerdotum officia ſic idem Zacharias *Epiſt.* 7. ad Pipinum Regem diſtinguit: *Principes & Seculares homines, atque bellatores convenit curam habere & ſolicitudinem contra inimicorum aſtutiam, atque Provinciæ defenſionem. Præſulibus verò, Sacerdotibus atque Dei ſervis pertinet ſalutaribus conſiliis atque orationibus vacare, ut vobis orantibus & illis bellantibus, Deo præſtante, Provincia ſalva perſiſtat.* Caroli M. ætate crevit equidem non parùm ejuſdem indulgentia & liberalitate poteſtas Epiſcoporum. Neque tamen Sacerdotibus bellare permiſſum eſt; quin potiùs non obſcurè id in Concilio Meldenſi A. D. CCC. XLV. habito canone 37. interdicitur his verbis: *Quicunque ex clero videntur eſſe, arma militaria non ſumant, nec armati incedant; ſed profeſſionis ſuæ vocabulum religioſis moribus, & religioſo habitu præbeant. Quod ſi contempſerint, tanquam ſacrorum canonum contemptores, & Eccleſiaſticæ authoritatis profanatores, proprii gradus amiſſione mulctentur, quia non poſſunt ſimul Deo & Seculo militare.* Inter Capitula quoque Caroli & Ludovici Impp. *Lib. VI. num.* 61. ejuſmodi habetur conſtitutio: *Si quis Epiſcopus, Presbyter aut Diaconus vel Subdiaconus ad bellum proceſſerit, & arma bellica indutus fuerit ad belligerandum, ab omni officio deponatur, in tantum, ut nec laicam communionem habeat.* Quin & Leo IV. Papa *homil. de cura Paſtorali* Clericos ſui temporis ita alloquitur: *Nullus veſtrûm arma ferat in ſeditione, quia ar-*

ma

ma veſtra ſpiritualia eſſe debent. Quanquam non temperavit ſibi Leo, quò minus faceret id, quod aliis prohibuit; dimicans ipſe fortiter adverſus Saracenos, ſi vera ſunt, quæ de ipſo Platinà ſcripſit. Nicolaus I. referente Gratiano *c. Clericum* 6. *diſt.* 50. *Cùm diſcreti ſint*, inquit, *milites ſeculi à militibus Eccleſiæ, non convenit militibus Eccleſiæ militare ſeculo, per quod ad effuſionem* ſanguinis neceſſe ſit pervenire. In Concilio quoque Triburienſi A. D.CCC.XCV. celebrato *cap.* 27. ejuſmodi decretum extat: *Semel in clero deputati nec ad militiam, nec ad aliquam veniant dignitatem mundanam, uti in Synodo Chalcedonenſi ſtatutum eſt; ne tales ſint, ſicut S. Iſidorus loquitur, ſimiles hippocentauris, qui nec equi nec homines, ſed quaſi bruta animalia libertate ac deſiderio ſuo feruntur.* Pro Clerico quinetiam in bello mortuo vetat Concilium idem *vel in oblatione vel in oratione poſtulari.* Seculo demum *Decimo*, quo temporalis poteſtatis incrementa Pontifices ceperunt, à veterum Pontificum pietate etiam hic degeneratum, Sabellicus *Ennead.* IX. *lib.* 2. queritur his verbis: *Illi* (veteres Pontifices) *ſuo ſanguine Pontificum decus auxerunt; hi auctum cædibus & rapinis prophanârunt: donariis illi templa ditârunt, hi ſacrilegiis exuerunt*, &c. Jactaque alea bellandi libido ita proceſſit, ut A. M.LIII. Leo IX. primus Romanorum Pontificum contra Normannos in Apulia & Calabria Siciliaque imperium auſpicantes exercitum nebulonum potiùs quàm militum eduxerit, profligatum à Normannis *occulto Dei judicio*, uti Hermannus Contractus piè ἐπιφθέγγεται, *quia tantum Sacerdotem ſpiritnalis potiùs, quàm pro caducis rebus carnalis pugna decebat.* Reprehenſumque inprimis eſt à Petro Damiani Cardinale Oſtienſi *lib. IV. Epiſt.* 9. iſthoc Leonis facinus, univerſaque cleri belligerantis audacia ſeveris verbis perſtricta. *Vita*, inquit, *quam Servator noſter geſſit in carne, non minùs quàm prædicatio Evangelica nobis eſt propoſita tenendæ lineæ diſciplinæ. Sicut ergo ipſe cuncta mundi furentis obſtacula non per*

diſtricti examinis ultiónem, ſed per invictam ſuperavit inconcuſſæ patientiæ Majeſtatem: ita docet mundi rabiem potius æquanimiter ferre, quàm vel arma corripere, vel lædenti læſionibus reſpondere, præſertim cum inter Regnum & Sacerdotium propria cujuſque diſtinguantur officia, ut & Rex armis utatur Seculi, & Sacerdos accingatur gladio ſpiritꝰ, qui eſt verbum Dei, &c. Deinceps factum Leonis cum peccato Davidis & Petri abnegatione comparat. Mox Gregorius VII. in Dictatibus ſuis retulit, *ut Pontifici Romano Imperialia ornamenta, adeóque gladium etiam geſtare liceat:* & Bonifacius VIII. definivit, *in Eccleſia eſſe duos gladios, unum pro eccleſia, alterum ab eccleſia exercendum; illúmque huic ſubeſſe; quin & Petro temporalem gladium fuiſſe.* Quod igitur antehac in vitio meritò fuit, id deinceps, poſtquam juriſdictione temporali, & feudorum dominio Principum ſuperſtitio & incuria Pontifices & Epiſcopos mactavit, in virtutem & pietatem vertere cœpit. Sacra inprimis ſeu cruciata militia in Concilio Claromontano ab Urbano II. decreta, Epiſcopis, Sacerdotibus & Monachis tractare arma aſſuetis. Eoque ventum dementiæ, ut teſte *Chopp. lib. II. S. Polit. tit. 1. num. 7.* Epiſcopi nonnulli ſacra facientes ſupra altare ſuſpenſum gladium, vitæ neciſque indicem cuſtodiant. Jucundum quin etiam ſpectaculum Ximenius, Archiepiſcopus Toletanus, Gometio teſte, Hiſpanis præbuit, cementibus Goncaldum Fernandum, cui tot victoriæ *Magni Ducis* nomen pepererant, in abdito receſſu ſacris operantem, & orationibus vacantem; Ximenium contra inter milites, lorica indutum, ferocientem. Digniſſimus inprimis ludibrio omnium habitus eſt Philippus Belluacenſis Epiſcopus, qui Auth. Helinsh. *in Chron. Rich. 1.* nec non Guilhelmo Neubrigenſi *Rer. Anglic. lib. V. 22.* contra Richardi Angliæ Regis exercitum A. M. D. XCVII. infeſtum militem ductans, acie captus eſt. Quem cùm donari ſibi tanquam *Filium* Pontifex expetiiſſet, Richar-

Gregorii VII. & Bonifacii VIII. contrarii dictatus.

Ximenii & Philippi Belluacenſis hiſtoria.

chardus Romam arma Epiſcopi miſit, cum lepida denuntiatione: *Vide, Beatiſſime Pater, num hæc ſit tunica Filii tui!* De Gallorum conſuetudine ſic Joh. Tilius *Rerum Gallic. lib. II.* refert: *Quanquam Scripturæ Sacræ armis toti clero interdicant, tamen Antiſtites Pares Galliæ pro dignitate Parium temporaria tenentur Regibus miniſtrare, & eos ſequi cum equitum ac militum ſuorum comitatu, ſi quando Reges ipſi in bellum proceſſerint: quod officium à quibuſdam aliis, qui Pares non ſunt, Epiſcopis debebatur. Adeò Gallia in his conditionibus rem militarem æſtimavit magni.* Eam verò conſuetudinem Baronius ad A. D. CCC. LXXXVIII. his verbis deteſtatur: *Execrandum planè diu iſtiuſmodi facinus* (ut Epiſcopi armati ad bella procederent) *inolevit in Galliis,* &c. *Sed eò deterius, quòd iidem etiam ab ejus temporis ſcriptoribus laudati reperiuntur nomine bellicæ fortitudinis: cum tanquam* (NB.) *ſacrorum canonum violatores, & muneris Paſtoralis ac nominis deſertores deteſtandi fuiſſent.* Tales igitur, Baronio ipſo judice, Pontifices & Epiſcopi Polemarchi omnes fuerint. Saltem ex iis, quæ attulimus, ad liquidum perduci poteſt: Pontifices & Epiſcopos, qui poſt Hildebrandum bella gerere ſibi fas piumque duxerunt, immane quantum à veris & veteribus Epiſcopis differre, neque grandis iſtius nominis menſuram ullatenus implere.

CCXCV. Liceat autem turpitudinem iſtam Epiſcoporum πληκτῶν Eraſmi etiam & Wicelii verbis μάλα ἐμφατικοῖς prodere. Sic autem Eraſmus Dedicatione ad Franciſcum Regem Paraphraſi in Marcum præfixa, ſcribit: *Duplex eſt gladii genus, duplex eſt Regni genus. Habent & Sacerdotes ſuum gladium: habent ſuum Regnum. Próque diadematibus & galeis habent mitras, pro ſceptro pedum, habent loricam, baltheum: denique totam panopliam, quam illis non uno in loco ſtrenuus ille bellator Paulus deſcribit. Reges Evangelici Paſtores dicuntur. Sed & profani Reges Homero dicuntur Paſtores populi. Idē agunt utrīq;, tametſi diverſa eſt functio, quemadmodum in fabulis iiſdem alias*

Eccleſiaſticorum militantium impietas verbis Eraſmi & Wicelii depicta.

 alii

alii partes agunt. Quòd ſi ſuum utrique gladium ſemper haberent expeditum, hoc eſt, poteſtate tradita, ſicut oportet, uterentur: non toties, opinor, Chriſtiani, qui vocamur potiùs, quàm ſumus, in fratrum viſcera gladium impium ſtringeremus. Porro dum utrique ſuo munere neglecto, quod eſt alienum, affectant, neutri ſatis tuentur neque dignitatem ſuam, neque tranquillitatem. Quando Rex plus habet Regiæ Majeſtatis, quàm cùm in Judiciis ſedens dictat jus, coërcet injurias, dirimit lites, ſublevat oppreſſos: aut quum in conſiliis ſedens proſpicit Reip. commodis? Cæterum Epiſcopus quando plus habet dignitatis ſuæ, quàm cùm è ſuggeſto docet Evangelicam Philoſophiam? Tum enim verè in ſolio ſuo eſt Rex Evangelicus. Quàm verò Neroni fuit indecorum in theatro certare aut, cum phoniſcis & citharœdis, aut in circo cum aurigis: tam indecorum eſt Regi in humilib⁹ ac ſordidis negotiis verſari, quæ pertinent ad privatos affectus ipſius, & officiunt incolumitati Reip. Rurſum quàm indecorum eſſet, ſi philoſophus cum pallio & barba fabulam ſaltaret in proſcenio, aut in harena falcem teneret ac rete, gladiatoriam canens cantionem, non te peto, piſcem peto, quid me fugis galle? tam indecorum eſt Evangelicum regem belligerari, aut nundinari, ne quid dicam inhoneſtius. Quur non invenitur Epiſcopus, qui ſibi pulchrius ducit, trecentos equites baliſtis, lanceis ac bombardis inſtructos ſecum ducere, quàm piis & eruditis diaconis comitatum ſacros libros ſecum circumferre? Quur earum rerum oſtentatione ſibi magni videtur, quarum contemptu magni fuerunt illi, in quorũ locum ſucceſſerunt? Quur illis dulciùs ſonant tubæ & cornua, quàm ſacra lectio? Age, quid ſi Rex pro diademate & trabea ſibi imponat mitrã & infulam: contra pro mitra & infula ſibi diadema & trabeã ſumat Epiſcopus, nonne portenti ſimile videbitur? Adeò movent inverſa inſignia, cur non magis movet inverſa functio? &c. Sed & Georgius Wicelius, Ferdinandi I. Imperatoris Conſiliarius, in libello nomine *Viæ Regiæ* ſcripto, ſic inter alia loquitur: *Magnopere probamus iſthoc diſcrimen, ſicut diſcrimen ponimus inter cœlum & terram. Poteſtas eccleſiaſtica de*

Cæ-

Cœlo eſt, at politica de terra. Utramque verò in uno eodemque homine conjungi poſſe, diſputent alii, qui ſolent objicere de gemino diſpari:

Non bene conveniunt, nec in una ſede morantur.

Verùm diſputetur ad vivum inveſtigandæ veritatis ergo: Utrum idem exiſtere poſſit Paſtor ſpiritualis, & miles plus quàm carnalis? Ac jurene geſtet altera manu pedum Pontificale, ſeu Epiſcopale, & ſimul altera enſem cruentum, galeam thoracémque Martialem? Verùm hæc ſacra non aliter conſtant! tanto difficilius eſt contra tractum fluminis niti, & cum ſuo depugnare Seculo. Alioqui enim provocari poterat ad Eccleſiæ principia, quando tam Pontifices quàm Epiſcopi uni vacabant poteſtati eccleſiaſticæ, in timore & tremore Dominum ſuum audientes: VOS NON SIC. Quin & cum Bernhardo queri poterat: Sicne fecit Petrus? Sicne Paul⁹? Talia geſtavit arma Linus? Talem Zonam Clemens? & Epiſcopi, Dionyſius, Ignatius, Auguſtinus, Ambroſius, & infiniti horum ſimiles? Sed eſto alius, & alii hominum mores, & tempora periculoſa non inſtant jam, ſed extant. *Hæc Bernhardus. Attamen nihiloſegnius fatendum id, quod res eſt. Nimirum Pontifices, Epiſcopos, Cardinales, Patriarchas primam omnium curam ac operam impendere oportere in eo, quæ ſolius Dei ſunt, memores mandati Pauli, quando inquit:* Dicite Archippo: *Vide miniſterium, quod accepiſti in Domino, ut illud impleas. Quod munus propriè ſuum ſi ſincerè obierint vel biennium ſenſim, crede mihi, nauſeabunt ad ſecularia. Semel ſtatuant, poteſtatem eccleſiaſticam, qua Epiſcopi ſunt, omnino excellere, & longè inferiorem eſſe poteſtatem, qua Principes ſunt. Quod cùm ſit irrefragabile atque immotum, tamen gaudent tantum adire Principes, & propemodum pudet Epiſcopos dici. Imò illorum aula non ſuſtinet patienter audire, ſi quis roget, ubi Rev. Epiſcopus ſit: præciſè dicendum eſt, ubi reperiam meum glorioſiſſimum Dominum & Principem. Sin ſecus, ad ſuſpicionem malam protinus rapientur. Cujus rei forſan cauſa eſt, quòd malint eſſe reipſa Principes, quàm Epiſcopi;*

pi; & propenſiores ſint ad Principatum quàm Epiſcopatum. Si qui tales exiſtunt, ipſi conſtituunt ſemet Epiſcopi nomine ultra modum indignos. Sed hoc pacto non ſubterfugiunt iram venturam. Hactenus illi.

Controverſia de Attritionis efficacia Janſenitas & Jeſuitas inter fervet.

CCXCVI. Certatum hoc tempore potiſſimùm in Schola Pontificia inter Theologos acriter eſt: *An illa attritio, quæ concipitur ex metu gehennæ, excludens voluntatem peccandi cum ſpe veniæ ad impetrandum gratiam in Sacramento pœnitentiæ, requirat inſuper aliquem actum dilectionis Dei?* Aſſerebant id Janſenii ſequaces, negabant Jeſuitæ potiſſimùm Sirmondus, Annatus, Pinterellus, Moynius, alii; ex quorum ſententia Montaltius Epiſtola Provinciali decima hoc poriſma elicuit: *Per totam vitam ſic peccata elici, adeóque contingere poſſe, ut ſalutem adipiſcatur, qui nunquam Deum in vita dilexerit.* Et Sirmondus quidem in libello, quem *virtutis defenſionem* inſcripſit, Pontificiorum de neceſſitate amoris Divini opiniones ad calculos revocat his verbis: *Diligendi Dei præcepto homines obligari affirmat S. Thomas ſtatim ab uſu rationis. Hui tam citò? Scotus ſingulis Dominicis. Unde petitum? Alii cum urget tentatio. Rectè, ſi non alia eſſet via effugiendæ tentationis. Scotus poſt acceptum beneficium. Grati quidem animi iſtud indicium eſt. Quidam in mortis articulo. Nimis ſerum eſt. Ne quidem quoties recipitur Sacramentum aliquod, eam obligationem urgere exiſtimem. Sufficit enim attritio cum confeſſione, ſi commodè fieri poſſit. Aliquo tempore teneri, cenſet Suarez. At quo? Tuo judicio remittit: ipſe neſcit. At quod ille neſcivit, quis ſciat, neſcio.* Quid verò in euripo hoc opinionum Sirmondus ipſe? Concludit, eum qui nullo Deum affectu diligat, nec voluntatem ſuam ad ipſum convertat, dummodo eum non oderit, & cœteris mandatis obſequatur, legi Divinæ ſatisfacere. *Itaque*, verba ejus ſunt, *quæ miranda eſt in homines bonitas Dei, non tam amorem ſui præcipit, quàm odium vetat.* Alibi impudentiſſimum os effutit, hoc Evangelicæ legis ſu-

ſupra Judaicam præcipuum eſſe privilegium, quòd nunc ab amandi Dei præcepto Chriſtiani immunes ſint. *Æquitati*, inquit, *conſentaneum fuit, in lege gratiæ & Novi Teſtamenti illud durum & difficile exercendæ ad obtinendam juſtificationem perfectæ contritionis, id eſt, charitatis actus præceptum reſolvi: æquum, inquam, fuit, inſtitui ſacramenta, quæ charitatis defectum ſuppleant, nec tam arduam animi affectionem requirerent: alioqui Chriſtiani, qui filii ſunt, nihilo facilius Patris ſui gratiam ſibi reconciliarent, quàm Judæi, qui tantum ſervierunt, & Domini ſui miſericordiam impetrabant.*

CCXCVII. Hæc ſexta ſingularis Jeſuitarum de attritionis efficacia, & nulla diligendi Deum in hac vita ad ſalutem neceſſitate, hæreſis eſt, quam Montaltii potiùs Doctoris Pontificii, quàm meis verbis deteſtabor. *Vah*, ita ille eadem Provinciali Epiſtola exclamat, *in apertum totius Evangelicæ legis excidium profana quidvis audendi licentia graſſatur: Violatur magnum illud mandatum, unde lex pendet & Prophetæ: cor ipſum pietatis attẽtatur: expulſo inde ſpiritu vivificante inane pietatis ſimulachrum relinquitur: poſtremò negatur, ad ſalutem neceſſarium eſſe, Deum diligere. Quid reſtat ampliùs, niſi ut non amandi Dei privilegium à Chriſto hominibus allatum prædicetur. Hoc etiam veſtri* (Jeſuitæ) *prædicârunt. Creſcere jam non poteſt impietas. Ad ſummum pervenit!* Neque tamen Alexander Papa hæreſeos iſtius impietatem muſſare, nedum fulmine Papali ferire auſus eſt. Quin-potiùs eadem impietate ſe alligavit, edita & d. VII. Maji A. M. D. C. LXVII. ad valvas Baſilicæ Petri, & in acie Campi Floræ, aliiſque locis affixa, publicataque Bulla, qua ille (verba Bullæ referam) *cupiens pacis vinculum inter fideles ſervari, omnémque ſciſſuræ fomitem extingui, auditis votis Eminentiſſimorum & Reverendiſſ. D. D. Cardinalium adverſus hæreticam pravitatem Generalium Inquiſitorum; nec non D. D. Conſultorum & Qualificatorum Sac. Congregationis ejuſdẽ Generalis Inquiſitionis, in virtute ſan-*

Jeſuitarum de eadem attritione hæreſis ſingularis ſexta.

Alexandri Bulla, quæ hæreſin illam reprehendi impiè vetat.

ſanctæ obedientiæ, & ſub pæna excommunicationis latæ ſententiæ Sanctæ Sedi reſervatæ, aliiſque pænis ejuſdem Sanctæ Sedis arbitrio taxandis, præcipit *cunctis & ſingulis fidelibus quocunque gradu ac dignitate etiam Epiſcopali, & majori, imò & Cardinalitia fulgentibus, ut ſi deinceps de materia Attritionis præfatæ ſcribent, vel libros aut ſcripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, aut alio quovis modo pænitentes aut ſcholares, cæteróſve erudient, non audeant alicujus Theologicæ cenſuræ, alteriúſve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram ſententiam, ſive negantem* neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione ex metu gehennæ concepta; *quæ hodie inter Scholaſticos communior videtur*; *ſive aſſerentem* dictæ dilectionis neceſſitatem; *donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum*, &c. Sic Alexander iterum Therſitem ſe gerit, neſcio annon Ethnico quovis deterior, qui non tantùm impiam illam ſententiam negantem, *hodie* ſcilicet *inter Scholaſticos communiorem* (peſſima enim quæque hodie in Papatu *communiora* ſunt) diris configere auſus non eſt, ſed in gratiam Jeſuitarum ſuorum; Pallavicini inprimis, ocelli ſui, negantem *aliqualem neceſſitatem dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta*, cenſuræ, injuriæ, contumeliæ nota taxare vetuit, donec aliquid à Sancta illa Sede (quæ aliqualem neceſſitatem dilectionis Dei aſſerere & definire inpræſentiarum dubitavit) hac in re definitum fuerit. Quid ſi igitur vel nunquam Sancta illa Sedes hac in re aliquid definiverit (nam hactenus quidem definitione ceſſatum eſt) vel pro more ſententiam deteriorem, negantem ſcilicet, definiverit, an ſic perpetim nefas fuerit, cenſuræ, injuriæ, contumeliæ nota taxare eum, qui aliqualem dilectionis Dei neceſſitatem negaverit? Apage impietatem intolerandam! Certè impunè non tulerit is, qui aliqualem dilectionis Papæ neceſſitatem in dubium vocaverit. Et auſus eſt Papa cenſuræ, contumeliæ, injuriæ notam amovere ab eo, qui ali-

aliqualem dilectionis Dei neceſſitatem non in dubium revocat, ſed apertè negat! Crimine ab uno noſcite omnes!

CCXCVIII. Cygnea hæc ſcilicet cantio fuit Alexandri, aliqualem dilectionis Dei neceſſitatem à cenſura, injuria, contumelia vindicantis. Nam quinto & decimo poſt editam beſtialem illam Bullam die, nimirum XXII. Maji A. M.D.C.LXVII. ſpiritum exhalavit, & quam ipſe in terra ſuſpendit de neceſſitate dilectionis Dei definitivam, coram tremendo tribunali Dei tremebundus haud dubiè percepit. Morte ejus propalata paſſim ingens gaudium obortum eſt, & quam furioſa plebs adverſus Pontificem vivum exercere vindictam nõ potuit, exercuit adverſus defuncti Conſanguineos, fratrem Marium & Cardinalem Chiſium, quorum palatia ſine mora perfracta & collutulata turpiter violavit. Novi Pontificis electio agitata in conclavi eſt per octodecim dies, inde à XXIII. Maji ad X. uſque Junii. Prodiítque tandem Julius Roſpiglioſus, patria Piſtojenſis Florentinus, Tituli S. Sixti Cardinalis, annum jam ætatis agens ſeptuageſimum ſecundum, qui Clementis IX. nomen ſumpſit. Non alia re inſignis, quàm quòd in numerum Divorum Beatos Beataſque quoſdam, nimirum Ludovicum Beltrame Hiſpanum ex Dominicanorum ordine, Petrum de Alcantara Hiſpanum, ex Franciſcanorum ſecta, & Magdalenam di Paley Florentinam, retulit: Judæos, exceptis paucis, Roma exegit, per reliquas Pontificis ditiones diſperſos: pro conſervanda Candia pervigil excubavit: denique diſſoluto Alphonſi Portugalliæ Regis & Conjugis Mariæ Franciſcæ Iſabellæ Sabaudæ matrimonio, nuptias inter eandem Sabaudam & Alphonſi Fratrem Petrum Portugalliæ Infantem & Regentem, ratas firmaſque habuit.

Alexandri mors.

Ei Julius Roſpiglioſus, Clementis IX. nomine inſignis ſuccedit, cujus res geſta ſtrictim narrantur.

CCXCIX. Sic Clemens duobus & dimidio annis in Papatu exactis d. XXIX. Nov. A.M.D.C.LXIX. obiit. Die decima

Eum mox Æmilius Altierius, ſeu Clemens X. excipit.

ma Decembris ejuſdem anni Cardinales Conclave ingreſſi in eo quatuor pœne menſes integros commorati, & factionibus quatuor, Barbarina, Chiſia, Roſpiglioſa & volante, quibus ſe Hiſpanica & Gallica immiſcuere, ad deſperationem úſque eligendi Pontificis novi, diſtracti, rejecto tandem Cardinale Vidone, pro quo populo inviſo licet, factio Chiſia, Volans Gallica & Hiſpanica conſentientes diu fruſtra nitebantur; & conſpirantibus tribus factionibus Chiſia, Barbarina & Roſpiglioſa, quinquaginta & octo ſuffragiis Æmilius Altieri, Romanus, decrepitus ſenex, octogeſimum quippe ætatis annum jam agens, Papatum adeptus eſt: qui ſtatim electus Clementis X. nomen ſibi aptavit. Elephantinum huncce partum ſtatim atque enixi Cardinales ſunt, populo omnem de Papa novo ſpem jam abjicienti, his verbis Cardinalis Maldachinus electionem ex feneſtra proclamavit: *Annuntio vobis gaudium magnum; Papam habemus. Eminentiſſimus & Reverendiſſimus D. Æmilius, S. R. E. Preſbyter Cardinalis Alterierius electus eſt in Summum Pontificem, qui ſibi nomen impoſuit Clemens X.*

Hungaricas Eccleſias per ſatellites ſuos evertere laborat.

CCC. Neque tamen Clemens ille λεγόμεν⊙ clementem admodum ſe erga Eccleſiam Dei geſſit, quam per ſubornatos & ſatellites ſuos pervertere non minùs, quàm Inclementes omnes, laboravit. Teſtis inprimis eſt Eccleſia Hungárica, cujᵒ immanis perſecutio unà cum Clemente Pontifice facto, Jeſuitis maximè annitentibus, æſtuare cœpit: de qua nonnihil diſſerere haud abs re fuerit, cùm ſi uſpiam alibi, hic certè fallaciæ cauſæ regnent, & Hungaricos motus, periculaque à Turcis Hungariæ, Chriſtiani orbis munimento validiſſimo, imminentia, perduellioni civium imputare Lojolitæ auſi fuerint, quæ inexpiabili Vatinianoque erga Religionem Evangelicam odio uni ſolique, adeoq; in ſolidum imputanda fuerant. Rem ad ovo, quatenus quidem ad notitiam noſtram pervenit; εἰς συλλήβδην recenſere conabimur.

CCCI. Di-

Evangelicæ in Hungaria religionis fata ſub Regibus Ludovico,

CCCI. Dira adverſus Evangelicam religionem primitus profeſſos decreta, ſuaſu Cleri, Ludovicus Hungariæ Rex condiderat, quibus igni adjudicati ſunt, quotquot religionem Pontificiam deſeruiſſent; etiam inauditi indefenſique, uti ex Ludovici II. Decretis A. M. D. XXIII. *art.* 54. & A. M. D. XXV. *art. ult.* colligitur. Sequente ſtatim anno M. D. XXVI. Ludovicus ab Epiſcopis ad bellum Turcicum, non expectatis Germanorum, quæ in procinctu erant, auxiliaribus copiis, ineundum inductus, & Divinam ob ſanguinarium decretum, attentatamque in conſcientias tyrannidem, Nemeſin expertus, in Mohacſienſibus campis à Turcis cœſus, ſine maſcula prole occubuit. Mox Regni Proceres alii quidem Johannem de Zapolya, Stephani Scepuſienſis Filium, Tranſſylvaniæ Vayoadam; alii Ferdinandum I. Regem Pannoniæ elegerunt. Ferdinandus poſt mortem Johannis ſolus Regno potitus, tum quinque Hungariæ Superioris Civitatibus Liberis, Caſſovienſi, Bartphenſi, Eperieſienſi, Leuchovienſi, & Cibinienſi; oppidis item Sepuſii tredecim; tum Hungariæ inferioris, Civitatibus Puſonienſi, Sopronienſi, &c. ut de cæteris Regni Proceribus nihil dicam, liberum religionis exercitium conceſſit. Cùm verò varii nihilominus ob religionis libertatem motus Hungariam diu ſatis exercerent demum Seculi hujus anno ſexto Pacificationi Viennenſi Imperatorem Regemque Hungariæ Rodolphum inter & Stephanum Bothskai Kis-Maria inſertus articulus primus ita habet: *Quantum ad negotium religionis attinet, non obſtantibus, pro tempore, prioribus conſtitutionibus publicis, ſed nec articulo poſtremo* A. M. D. C. IV. *deliberatum eſt, ut juxta Sacræ Cæſareæ Regiæque Majeſtatis priorem Reſolutionem, ad quam ſe Regnicolæ in ſua Replicatione referunt, nimirum quòd omnes & ſinguli Status & Ordines intra ambitum ſolùm exiſtentes, tam Magnates Nobiles, quàm Liberas Civitates & Oppida privilegiata im-*

Johanne de Zapolya & Ferdinando I. obiter narrantur,

Pacificatio Viennenſis à Rodolpho inita,

 mediatè

mediatè ad Coronam ſpectantia, item in Confiniis quoque Regni, Milites Hungaros in ſua religione & confeſſione nuſquam & nunquã turbabit, nec per alios turbari & impediri ſinet; Verùm omnibus prædictis Statibus & Ordinibus liber religionis ipſorum uſus & exercitium permittetur, abſque tamen præjudicio Catholicæ Romanæ religionis, & ut Clerus, Templa, & Eccleſiæ Catholicorum intacta & illibata permaneant, atque ea, quæ hoc diſturbiorum tempore utrinque occupata fuere, rurſum eiſdem reſtituantur. Poſt Imperator & Rex Matthias ita articulum hunc publico diplomate interpretatus eſt, ut verba illa, *abſque tamen præjudicio Catholicæ Romanæ religionis,* bona fide adjecta eſſe, hoc ſcilicet ſenſu, *ut utraque pars in religione, ejus exercitio & Templis non turbetur,* declaraverit. A.M.D.C.VIII. eadem libertas non confirmata duntaxat, ſed ad oppida etiam, villas ruſticoſque extenſa eſt. Idem articulus tempore Coronationis Ferdinandi II. conditionibus Diplomatis Regii *num.6.art.2.* inſertus, ac deinceps non ſemel, puta connitente Gabriele Bethlenio A.M.D.C.XVIII. *art.*77. A.M.D.C.XXV. *art.* 22. A.M.D.C.XXX. *art.* 33. A.M.D.C.XXXV. *art.* 29. A.M.D.C.XXXVIII. *art.* 1. *cond.*6. renovatus eſt. Sed & A.M.D.C.XLVII. *art.* 5. *condit.*4. Imperator & Rex Ferdinandus III. occaſione pacis cum Georgio Rackozio, Tranſſylvaniæ Principe, initæ, ſic mentem ſuam declaravit: *Quæſtiones circa gravamina negotium religionis & occupationis Templorum concernentes, tam quæ in A.M.D.C.XXXVIII. ſuæ Majeſtati exhibita ſunt, quàm poſt ſubſecuta, in futura primitus celebranda Diæta, propter Regni tranquilliorem permanſionem, unionémque animorum, ut vel amicabili Dominorum Regnicolarum compoſitione ſopiantur, vel authoritate ſuæ Majeſtatis complanentur cum ſatisfactione Evangelicorum. Ac pro quibus uſus Templorum determinabitur, proventus Parochiarum quod ad eoſdem pertineat, nec ultra occupationes Templorum fiant. Ea autem Templa, quæ diſturbiorum tempore utrinque occupata fuerunt, ſtatim poſt per-*

& ab Impp. Matthia,

Ferdinando II.

& III.

permutationem Diplomatum prædictis Evangelicis reſtituantur, prouti etiam Catholicis. Gravamina autem futuris quoque temporibus in eodem negotio Religionis emergentia, tam Catholicorum, quàm Evangelicæ religionis hominum: quàm etiam alia Gravamina Regnicolarum, tam Evangelicorum quàm Catholicorum, ſecundum 17. Conditiones ſua Majeſtas ſingulis Diætis plenariè complanabit abſque injuria Evangelicorum. Denique idem articulus per modernum quoque Imperatorem & Hungariæ Regem Leopoldum A. M. D. C. LV. tempore coronationis, & quidem in Pace non Hungariæ tantùm, ſed totius etiam Imperii *art.* 11. *condit.* 6. confirmatus eſt. Diplomatis Regii ſexta conditio his verbis concepta eſt. *Quod Religionis negotium inter univerſos Status & Ordines Hungariæ, militibus Hungaris, propter Regni tranquilliorē permanſionem, juxta Conſtitutionem Viennenſem, & articulos ante coronationem editos, maneat liberum, illæſum & illibatum, ita videlicet, ut Religionis exercitium tam Baronibus, Magnatibus & Nobilibus, quàm liberis etiam civitatibus, univerſisq; Statibus & Ordinibus Regni Hungariæ, nec non Oppidis & villis, illud ſponte ac liberè acceptare volentibus, ubique liberū relinquatur, nec quiſquam cujuſcunq; ſtatus & conditionis exiſtens, in libero ejuſdem uſu ac exercitio Religionis à Serenitate ſua & aliis quibuſvis Dominis terreſtribus, QVOVIS MODO, aut QVOVIS PRÆTEXTV impediatur.* Concluditur autem his verbis: *Nos itaq; prædicta univerſorū Statuum & Ordinum inclyti Regni Hungariæ & partiū ei ſubjectarum inſtantia, benignè admiſſi, pro benigna animi noſtri propenſione, ipſiſque benignè gratificandi voluntate, præinſertos UNIVERSOS articulos, ac omnia & ſingula in iis contenta, rata, grata & accepta habentes, eiſdem noſtrum conſenſum benevolū pariter & aſſenſum præbuimus, ac illos, & quævis in iis contenta acceptavimus, promittentes & aſſecurantes Status & Ordines verbo noſtro, quòd præmiſſa omnia, tam nos ipſi, quàm Regiminis noſtri tempore obſervabimus, quàm per alios fideles ſubditos noſtros, cujuſcunque condi-*

nec non Leopoldo confirmata.

tionis

tionis & ſtatus exiſtant, obſervari faciemus, uti vigore hujus noſtri diplomatis acceptamus, approbamus, ratificamus, confirmamus atque promittimus. In cujus fidem & teſtimonium literas has manu propria ſubſcripſimus, & ſigilli noſtri impreſſione muniri fecimus. In arce Regia Poſonienſi die XXV. *Junii A.* M.D.C.LV.

Liberum religionis exercitium, ab Hungariæ Regibus pactum, Georgius Barzon Varadienſis Epiſcopus, libello A. 1671. edito, oppugnat.

CCCII. Expreſſiſſima hæc liberi in Hungaria Religionis exercitii decreta quò minùs *ἄσυλα* & Sacroſancta manerent, efficere Clerus Pontificius, Epiſcopi & Jeſuitæ inprimis, Regnorum evertendorum architecti, potuerunt. Neque id ampliùs diſſimulare Clerus ipſe potuit. Nam ſub noviſſimæ perſecutionis initia A. M. D. C. LXXI. prodiit Viennæ Claſſico ſacri belli Sciopiano haud diſſimilis libellus, ſic inſcriptus: *Veritas toti mundo declarata, argumento triplici oſtendens, Sac. Cæſ. Regiámque Majeſtatem non obligari tolerare in Hungaria Lutheranam & Calvinianam ſectam. Quam Catholicæ Religionis zelo concinnavit G.B.E.V.P.S.S.C.R.M.C.C.* ſeu, uti ænigma facilè rerum hominúmque gnari extricârunt, *Georgius Barzon, Epiſcopus* (titularis) *Varadienſis, Presbyter Societatis, Sacræ Cæſareæ Regiæque Majeſtatis Conſiliarius.* Tractationi præmiſit S. Auguſtini in illud Pſal. 57. *Ad nihilum devenient tanquā aqua decurrens*; verba iſthæc: *Non nos terreant, Fratres, quidam fluvii, qui dicuntur torrentes. Decurrit aqua, ad tempus perſtrepit, mox ceſſabit. Diu ſtare nō poſſunt. Multæ hæreſes jam emortuæ ſunt; cucurrerunt in rivis ſuis, quantum potuerunt; decurrerunt, ſicuti ſunt rivi, vix eorum memoria reperitur.* Ita non tam zelo pro Catholica religione, ſeu aris, quàm pro focis ſuis commotus, animum ſuum certa ſpe implevit, fore ſcilicet brevi, ut Jeſuitarum artibus Evangelica religio ex toto Hungariæ Regno eliminata plorare cogatur. Quos verò ille tot Regiis edictis promiſſiſque, omni exceptione majoribus, concutiendis arietes admovit? Triplex ſcilicet argumentum ceu æs triplex circa pectus malè munitum, quod ad incudem obiter vocatum Authoris perfidiam prodet.

CCCIII. *Pri-*

Triplex ejuſdem argumentum ad partes vocatum.

CCCIII. *Primum* igitur argumentum à tribus Pacificationis Viennenſis conditionibus, ſub quibus liberum religionis exercitium pactum eſt, Barzonius ille arceſſit. Conceſſum ſcilicet illud eſſe, *primò abſque præjudicio Catholicæ Romanæ; quæ cùm ſit impoſſibilis, pro non adjecta habenda ſit: ſecundò, ut Clerus, Templa & Eccleſiæ Catholicorum Romanorum intacta & libera permaneant; quæ conditio violata ab iis ſit, qui ſub Bethlenio & Rakozio Templa hominéſque Pontificios violàrint: tertiò, ut occupata diſturbiorum illorum tempore reſtituantur; quod nunquam Evangelici præſtiterint.* Cujus argumenti vanitatem vel inde agnoſcere licet, quòd, ſi conditio impoſſibilis pro non adjecta habetur, non iccirco pactum & promiſſio nutat, ſed conditio ceu inutilis, ſalvo pacto, reſcindi debet: quòd conditionem illam, *ut libertas concedatur abſque præjudicio Catholicæ Religionis,* Imperator Matthias ſtatim ita interpretatus eſt, ut aperte negaverit, ad evertendam libertatem religionis trahendam eſſe: quòd non obſtantibus iis, quæ ſub Bethlenio & Rackozio acta ſunt, deinceps etiam Regiis Pacificationibus & diplomatis religionis libertas confirmata & obſignata eſt: quòd, ſi qui à clero Pontificio graviter irritati, defenſionis & vindictæ modum antehac exceſſerunt, innocentes id luere non debuerint, cùm noxa ſequatur caput: quòd denique pacta reſtitutio eorum, quæ *diſturbiorum tempore occupata ſunt,* non ad reſtitutionem Templorum pridem poſſeſſorum, ſed eorum, quæ ad Regem forſitan Hungariæ pertinentia à Stephano Botzkajo occupata ſunt, obſtrinxerit. Neque plus candoris vel ſoliditatis habet *ſecundum* argumentum, inde petitum, *quòd articuli, quibus libertas religionis promittitur, non ſint conditi conſenſu & unanimi voto Statuum quatuor Regni, puta Prælatorum, Baronum, Magnatum & Nobilium, utpote ad quos antiquo jure pertinuerit, Rege conſentiente & confirmante, leges condere. Contradixiſſe enim Prælatos omnes, Barones, Magnates*

& Nobiles Pontificios. Cùm igitur violentum nullum durabile ſit, articulos illos abolendos meritò eſſe. Quod argumentum ad ſummam Regum Hungariæ, Imperatorum & Regum Rodolphi II. Matthiæ, Ferdinandi II. III. & Leopoldi, quorum conſenſu, authoritate & fidei juramento obſtricto, articuli confirmati receptique ſunt, ignominiam pertinet. Quaſi vel non æquè illis, ac infulato huic Titulari, hoc eſt Scenico Epiſcopo, Hungariæ jura cognita fuerint, vel adverſus eadem jura ea in re prævaricati fuerint. De cœtero conſtat ſatis, quemadmodum negotium hoc in Pacificatione ſaltem Lintzenſi A. M. D. C. XLV. concluſa, & Georgio Rakozio exhibita, geſtum fuerit. Ex primo Ordinis Eccleſiaſtici ſtatu contradixerat omnino Archiepiſcopus Strigonienſis, Georgius Lippai, eique Seculares nonnulli, Ladislaus Csakus, Franciſcus Revai, & Franciſcus Balaſſius aſtipulati ſunt. At contradicenti fortiſſimè Comes Paulus Palfy. Curiæ Regiæ Judex, cœterique non Evangelici duntaxat, ſed Pontificii etiam Proceres reclamârunt. Deinceps poſt graviſſimas cum Clero contentiones, Status Evangelici in eo eſſe cœperunt, ut per Georgium Barna ad Regem tota cauſa devolveretur. Tum igitur Archiepiſcopus, eique adhærentes nonnulli alii, Evangelicorum Statuum ſupplicationem ad Regem impediverunt anteverteruntque ejuſmodi reſponſo: *Ne fortiſſimum hoc antemurale Chriſtiani orbis cum univerſali ruina in manus Turcarum perveniret, faciléque univerſam Nationem deleri contingeret, ad ea evitanda primùm in A.* M. D. C. VI. *Pacificationis Viennenſis Articulo* 1. *libertatem religionis concedi oportuit; quæ quidem conceſſio priùs tantùm Statibus & Ordinibus, oppidis item privilegiatis & militibus facta in A.*M.D.C.VIII. *ad villas quoque & oppida extenſa fuit. Porro eædem conceſſiones in A.*M.D.C.XVIII. *ampliatæ, poſtmodum verò A.*M.D.C.XXII. *art.* 6. *Diplomati Regio inſertæ fuerunt, ac deinceps quibuſvis ferè Comitiis addito articulo*

ticulo confirmata. Quibus non agnoſcunt Catholici ſeſe contravenisse, aut occaſionem turbandæ quietis paciſque publicæ exhibuiſſe, neque conceſſiones ſemel factas extinguere aut abolere conatos; quin potiùs Articulis præſertim Pacificationis Viennenſis, quæ fundamentum eſt ac robur totius ſtatus admiſſæ religionis, prædictis articulis, atque adeò præſentis Diplomatis Regii art. 1. ſeſe accommodare ſtuduerunt. Sic Diploma tractatus Lintzenſis à Statibus Regni univerſis, cum ſolenni hac clauſula; *Contradictionibus Cleri, aliorúmque Secularium non obſtantibus, imò iiſdem in perpetuum nullum vigorem habentibus,* conſentiente Rege, ratihabitum, articuliſque A. M. D. C. XLVII. inſertum eſt. Quòd ſi Titularis ille in manifeſta luce adhuc dum cæcutit, Pacificationis Viennenſis ab univerſis Statibus Eccleſiaſticis & Politicis ſubſcriptæ, clauſulam, quæ ſic ſonat: *Nos itaque ſubſcripti nunc invicem concordati nomine omnium Statuum & Ordinum inclyti Regni Hungariæ & Partium ſibi annexarum, liberè & ſpontaneè, animóque bene deliberato ſpondemus, promittimus & recipimus,* &c. expendat, & perfidiæ ſuæ tela amentata agnoſcat. *Tertium* argumentum manifeſtam Authoris ejuſdem fraudem propalat. Inde enim petitum eſt, *quòd, ſi omnino tolerandi Evangelici in Hungaria eſſent, Calviniſtæ tolerandi forent, quatenus Confeſſionem Helveticam; Lutherani verò, quatenus Auguſtanam profitentur: Atqui & Calviniſtas ab Helvetica, & Lutheranos ab Auguſtana Confeſſione deſciviſſe; Et Calviniſtas quidem ab Helvetica, quia cùm hæc cap. XI. profiteatur, ſe comprehenſa ſymbolis ac ſententiis quatuor primarum & præſtantiſſimarum Synodorum, celebratarum Nicææ, Conſtantinopoli, Epheſi & Chalcedone, corde ſincero credere; illi contra pertendant Primò; bigamum clericum eſſe poſſe, quod Nicænam Synodum vetuiſſe, Juſtinianus Novell. 123. c. 1. 12. 14. & Ambroſius Epiſt. 82. teſtentur; Secundò, Epiſcopum Romanum non eſſe Principem omnium Patriarcharum, quod ipſum tamen Concilium Nicænum Canone 39. ex Arabico per Piſanum converſo, nec non Chalcedo-*

cedonenſis Concilii Patres Act. 3. in relatione Concilii, definiverint:Tertiò negant Sacerdotem in Euchariſtia offerre corpus Chriſti; quod ipſum quoque Canone 16. Concilii Nicæni diſinitum ſit: Quartò Orationes pro mortuis Canone 65. Arabico probatas, rejiciant: Quintò Epiſcopi Romani in Conciliis præſidentiam in Concilio Epheſino tamen exemplo confirmatam improbent: Sextò denique Monachatum Concilii Chalcedonenſis Act. 14. Can. 16. ſtabilitum damnent. Sed & Lutheranos defeciſſe ab Auguſtana Confeſſione, inde comprobat, *quòd ipſi Præfatione libri Concordiæ eam variatam poſteriorem rejiciant; contra invariatam autem profiteantur; Primò contra articulum 10. Chriſtum in Cœna Domini non eſſe ſub ſpeciebus panis & vini: Secundò contra Art. 21. Miſſam abolendam eſſe; Tertiò contra art. 1. Epiſcopos controverſiarum non eſſe judices.* Longæ ſunt ambages, injuriæ verò fraudeſque longiſſimæ! Taceo, quòd Diplomata, quibus liberum religionis exercitium Evangelicis in Hungaria conceditur, Helveticæ & Auguſtanæ Confeſſionis ne uno quidem apice meminerint, nedum Evangelicos ad alterutram reſtrinxerint. Qua verò fide ſcripſit Barzonius, Helveticam Confeſſionem *cap.* XI. comprehenſa ſymbolis ac ſententiis quatuor primarum & præſtantiſſimarum Synodorum, ſimpliciter ſcilicet & in univerſum recepiſſe, cùm tamen verba confeſſionis non de quibuslibet Synodorum illarum ſententiis, ſed de iis duntaxat, quæ *de incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti myſterio* loquuntur, id pronuntiaverit. Quid verò ad myſterium illud ſententiæ ex Conciliis à Barzonio citatæ? Ita notoriæ fraudis coram toto orbe ille reus eſt. Quid quòd ſimili etiam fraude non ex veris & γνησίοις, ſed ſuppoſititiis, Arabicis inprimis Concilii Nicæni, nec à Gelaſio, nec à Juſtello, nec à Petro de Marca, nec à quoquam Antiquitatum Eccleſiaſticarum perito agnitis, ſed à Melchitis & Neſtorianis, uti Doctiſſ. Beveregius *Annot. in Concil. Canones pag.* 212. probat, confictis canonibus, ſen-

ſententiarum ſuarum quiſquilias collegit: quòd inſuper Novellam 123. citat, quæ Concilii Nicæni ne quidem meminit, Imperatori Juſtiniano affingens, quod ex gloſſa neſcio qua arripuit: atque etiam Canonibus Concilii Epheſini ſupponit id, quod de Concilio Pontificius forte impoſtor aliquis ſcripſit? Par ratio eorum eſt, quæ Lutheranis objicit, utpote qui invariatæ Confeſſioni adhærentes, vel *Art.* 10. per *ſpecies* nuda accidentia deſignari: vel *Miſſæ* nomine ſacrificium incruentum venire: vel Epiſcopis in Confeſſione infallibile & ſupremum controverſiarum potiùs, quàm miniſteriale judicium tribui, conſtanter meritòque hactenus negârunt. Annon igitur in re ſeria graviſque momenti publici impoſtoris notam perſonatus ille Epiſcopus meruerit, periti rerum judicent.

CCCIV. Sicut verò Barzonius ille Hungaricarum Eccleſiarum privilegia teſtatiſſima in aperta luce, futiliſſimis ratiunculis, perfidiæ cleri horrendæ certiſſimis teſtibus, oppugnare non dubitavit: ita nunquam non Clerus in Hungaria Pontificius eò conſilia ſua apud Principes cœtera optimos direxit, ut Tranſactiones univerſæ verbis ſpecioſæ, re inanes, imò ſubdolæ deprehenderentur. Etenim nunquam ferè pactis potentiores ſteterunt. Hinc adeò Pacis A. M. D. C. VI. conditiones, Botskajo urgente, initæ mox ita violatæ impunè fractæque ſunt, ut A. M. D. C. XVIII. Bethlenius magno labore eaſdem redintegrare neceſſum habuerit. Redintegratas denuo ita Pontificius clerus laceſſivit infinitis modis temeravitque, ut A. M. D. C. XLVII. Georgius Rakotzius, Tranſſylvaniæ Princeps, ingenti labore reſtituere, nonaginta Templis, quæ vi erepta fuerant, recuperatis, coactus fuerit. Quanto igitur ſanguine Hungaris Evangelica libertas conſtiterit, judicabunt, quibus res geſtæ obiter compertæ ſunt. Verùm neque ſic alma pax & libertas Eccleſiæ in tuto navigavit. Denuo

Cleri Pontificii machinationes, à Botskajo, Bethlenio, Rakotzio repreſſa.

Demus Eccleſia Hungarica à terreſtribus Dominis perſecutionem patiuntur.

quippe everſis, quæ Pacificatio reddiderat, Templis apertæ perſecutiones ubique per Terreſtres Dominos, quos adverſus publica pacta conſurgentes coerceri par erat, graſſari cœperunt. Comes Franciſcus Nadaſti, Divinæ mox vindictæ virgulam paſſus, in Comitatu Caſtriferrei, Sopronienſi, Nitrenſi, ferro flammaque cuncta miſcere: alter Paulus Eſterhazius, à Pontifice Romano nuptias cum germani filia inceſtas indulgente, ad perſequendos Evangelicos voto obſtrictus, in Comitatibus Veſprimienſi, Poſonienſi, nec non diſtrictu lacus Torto, adverſus Evangelicos carceribus, proſcriptionibus diris, ſuppliciis ſævire. Teſtes hodieque ſunt Eccleſiæ olim florentiſſimæ, Gapenſis, Szencienſis, Cheitenſis, Chepregienſis, (quæ multorum fidelium in ipſis Templi penetralibus internecionem, aliorum ex turri præcipitationem perpeſſa eſt) innumeræque aliæ. Secuti Archiepiſcopi & Epiſcopi, in ſuis quique ditionibus, in inſula præſertim Challokötz, in cœteris etiam locis Barones Nobileſque ad ſummam crudelitatem nil facere reliqui.

Civitates mox etiam Regiæ & liberæ,

CCCV. Immunes tamen hactenus Regiæ, liberæque Civitates, à ſolo Rege dependentes, manſerant. Inventa tamen eaſdem infeſtandi ratio eſt, quando occaſione quorundam Procerum Pontificiorum, Nadaſti, Serini, Frangipani, aliorum, Franciſco Rackotzio adhærentium, quorum privata ſtudia eò proterviæ delapſa ſunt, ut armis Regiam Majeſtatem impetere non dubitaverint, A. M. D. C. LXX. miles Auſtriacus in Hungariam introductus, victricia ubique ferè arma circumtulit. Tum enim Archiepiſcopi, Epiſcopi & Jeſuitæ, in turbido piſcaturi, militis illius opera ubique ferè Templa occupare, verbi Divini Miniſtros alios expellere, alios in carceres compingere, alios trucidare: plebes vi & mulctis ad amplectendas Cerimonias Pontificias cogere, Nobilibus aliiſque Evangelicis

everſis earum Templis, vexatis expulſiſque Paſtoribus, invaduntur.

gelicis milites obtrudere, tributa imponere; atque his pluribuſque violentiæ contra jus & fas attentatæ modis, fractos partibus ſuis adjungere auſi, Evangelicæ Religionis in Regno iſthoc πανολεθρίαν moliti ſunt. Militari brachio ſuccincti, Georgius Betzeni, Archiepiſcopus Colochenſis, Jaurino, Comarino, Owarino, univerſaque regione circumjacente: Leopoldus à Colonitſch, Epiſcopus Neoſtadienſis, infernalis furia, Poſonio: Johannes Pangratz, Epiſcopus Vacienſis, Tirnavia: alii Patakino, Rivalino, Tokajo, Berentzino, Modino, Tolyaino, Tarzalino, Lizkaino, Bopſino, Unguarino, Berexazino, Chremnitio, Neoſolio, Eperieſino, Regiomonto, &c. imò ex totius ferè Hungariæ ſuperioris & inferioris omnibus ferè oppidis & villis verbi Divini Miniſtros, aliis ſupplicio mortis affectis, aliis carcerum ſqualore maceratis, aliis in triſtiſſimum exilium abactis, exegerunt. Adverſus Benizenſes, Pakovienſes, & Juralukenſes diris modis ſævitum, & poſt occiſos plurimos, nonnullos etiam ad Templi valvas ſuſpenſos, civitates ipſæ igni incenſæ, tantùm non ſolo adæquatæ ſunt. Eccleſiæ Reformatæ Ecclienſis Paſtor Johannes Baki, unà cum vidua Laurentii Surii, Eccleſiæ quondam Comarienſis Miniſtri, ille vivicomburio, hæc gladio Comarini vitam finierunt. Taceo innumeros hinc inde, Caſſoviæ inprimis & Poſonii, ex omni hominum ſtatu, ætate, ſexu, indicta cauſa, diverſiſque fatis, ad noviſſima ſupplicia raptos, exilióve mulctatos, quos inter Comes etiam Stephanus Cotskai, inclytorum Hungariæ vindicum nobiliſſima propago, & gente & mente inclytus, Claudiopoli in exilio mortem oppetiit.

CCCVI. Ne verò juris quodam prætextu crudelitas, *Tribunal Po-*
& calidiſſima callidiſſimaque evertendæ religionis conſi- *ſonienſe rebel-*
lia deſtituerentur, Poſonii extraordinarium tribunal, ju- *lionis prætex-*
tu Evang.
dici-

ſticos Magnates plures avertit.

dicibus conſtans partim Eccleſiaſticis, partim Politicis, Pontificiis & juratis Evangelii hoſtibus omnibus, erigere, atque eò ad dicendam objectæ miro aſtu perduellionis cauſam, ſpectatiſſimos quoſque citare placuit. Initium factum eſt ab ovibus, Politicis, Magnatibus, aliiſque, quos faciliùs perverti poſſe, perſuaſum hoſtes habuere. Qui innocentiæ ſuæ confiſi vadimonium promptè obiverunt, illi plerique contra jura Regni, etiam non auditi, convicti, in carceres abrepti, arreſtis detenti, impenſis graviſſimis exhauſti, ad mutandam denique religionem, libertate promiſſa, invitati pellectíque ſunt. Quorum adverſus apoſtaſiam pectora ſatis munita deprehenderunt, iis prætextu fidelitatis obligandæ, oblati ſunt libelli (reverſionales dicti) quibus ſubſignatis protectionem Paſtorum ſuorum ejurarent, promitterentque, non impedituros ſe, quò minùs ſacrificuli Templa occupare & Pontificia iis ſacra inferre poſſent, donec ſcilicet accedente illuminatione Spiritus S. & ipſi à ſacrificulis meliora edocti, abdicata hæreſi ſua, Pontificias cerimonias amplecterentur. Ita Magnates, Nobiles, plebeji coram Phalaridis tauro illo comparentes innumeri, pars in carceribus, aliiſque modis vita orbati, pars horrendum in modum exagitati divexatíque, pars denique carnis imbecillitate ſubacti, fidei in graviſſima illa tempeſtate naufragium paſſi, quam Chriſto & Evangelio ejus fidem debuerunt, reclamante conſcientia, fregerunt.

Paſtoribus quoque eodem prætextu evertendis alia quoque tribunalia Tyrnaviæ & Poſonii conſtituta;

CCCVII. Sed gravior & flagrantior vis incubuit Eccleſiarum Paſtoribus, in quorum, in irruptione ſtantium, ſalute cardinem verti incolumitatis tot Eccleſiarum, perſecutores non ignoraverant. Qui proin rebellium inveſtigandorum prætextu, judiciorum extraordinariorum facultatem nullo negotio impetrârunt. Tria igitur ejuſmodi judicia conſtituere placuit, unum Tirnaviæ, cui ſe Poſonien-

nienſes: duo Poſonii, quibus ſe reliqui per Hungariam Miniſtri ſiſterent. Neque tamen primo ſtatim cœtu cunctos citare è re viſum, ſed paucos duntaxat, eoſque Auguſtanæ Confeſſioni addictos; ut ex paucorum ſucceſſu, quid de reliquis ſpei affulgeat, periculum facere integrum foret. Cúmque firmum ratúmque habuerint, rebellionis objectæ calumnia religionem univerſam abolere, mortis metu libellos ſubſignandos obtrudere extremis viribus conati ſunt. Summa libellorum capita erant: *ut Miniſtri Evangelici utriuſque Confeſſionis, Scholarum Rectores, Cantores, ſtudioſi & æditui* (I.) *Aut miniſterium omne ſive eccleſiaſticum, ſive ſcholaſticum, ad evitandum ſententias judiciales, ſibi propter objectum rebellionis crimen imminentes, propria ſubſcriptione ſigillo munita penitus abdicent, neque partem ullam ſive clam ſive palam exercere ampliùs ſuſtineant, ac de cætero ceu fideles Regis ſubditi vitam quietam pacificámque in Regno tranſigant, capitis ſupplicio turbantibus vel leviſſimè indicto:* (II.) *Aut ſpontaneum exilium, ceu rei mortis, ſuſcipiant, obligata libello propria manu ſubſcripto, ſigillóque munito, fide, quòd nunquam in patriam reverſuri, neque etiam vel hæreditarias Regis Provincias, vel Imperiales, nedum hoſtiles ditiones adituri ſint:* (III.) *Aut, quod præ cæteris gratum ſibi acceptúmque futurum ſit, Religionem Romanam Catholicam amplectantur.* Et priora quidem duo palam in judiciis urgebantur. Tertium verò prora puppiſque conſiliorum omnium κυρίως intentum fuit.

Libellique præſcripti, quibus mortis periculum eluctaturi ſubſcribentes, miniſterii abdicationem, exilium ſpontaneum, vel apoſtaſiam promiſerunt.

CCCVIII. Ita prima dies paucis nonnullis XXV. Sept. A. M. D. LXXIII. dicta, qua ſe Poſonii ſiſterent delegatis judicibus, impacti atrociſſimi criminis cauſam dicturi. Comparent Fratres triginta duo Auguſtanæ, & unicus Carponenſis Eccleſiæ Miniſter, Helveticæ Confeſſioni addicti, haud poſtremi nominis plerique. His à Fiſco Regio & Archiepiſcopo Strigonienſi Georgio Szelepzeni mira arte induſtriaque præmonitis, maturè conſulitur,

Citatio ad tribunal illud prima Paſtorum Auguſtanæ Confeſſionis, qui comparentes malè perſecutionis impetum ſuſtinent.

litur, ne ſententiam mortis contra ſe pronuntiandam operiri; quàm ſaluti ſuæ libellis exhibitis conſulere malint. Ita mortis citatis, aſt inauditis, indefenſiſque indictæ metu perculſi, neque ſatis libellorum virus cum animo expendentes, nimia certè in primo iſthoc ferociſſimoque impetu infirmitate carnis, pars Eccleſiaſtico Scholaſticóque munere omni juxta præſcriptam libelli formam ſeſe abdicant: pars licet rebellionis rei nullo modo peracti, reatum tamen falsò confeſſi, exilium eligunt: unus etiam inſigni levitate religionem, & cum ea bonam mentem ejerat.

Citatio ſecunda univerſalis omnium per Hungariam Evangelicorum Miniſtrorum,

CCCIX. Cùm non malè ſe dediſſe citationis initia hoſtes animadvertiſſent, & plures jam metu potiùs, quàm criminis ullius conſcientia victi libellos obtuliſſent, inſtante Fiſco Regio, Nicolao Mailath, ad univerſalem omnium reliquorum per totam Hungariam, etiam tributariam, Eccleſiæ Scholæque Miniſtrorum, quorundam etiam ante ex Eccleſiis ſuis exturbatorum; nec non cantorum, ſtudioſorum, æditorum, in menſem Februarium Anni ſequentis M.D.C.LXXIV. proceſſum eſt. Citatoriæ literæ Georgii Szelepzeni, Archiepiſcopi Strigonienſis, ceu vicariam Regis in Hungariæ Regno poteſtatem, defuncto pridem Regni Palatino, Ordinibus invitis obtinentis, manu ſubſcriptæ, ſigilloque munitæ fuerant. Citati alii quidem, in tributariis maximè Regni partibus, à Superioribus ſuis comparere diſertè prohibiti ſunt: alii adverſariorum fraudes ſæpius experti, atque etiamnum ſubodorati, nondum forte ita periclitantibus eccleſiis ſuis, fuga occultationeque ſaluti ſuæ conſuluerunt: alii Deo & cauſæ confiſi, non obſtante judicii forma planè ſuſpecta, utpote quæ non tam convincendis puniendiſque malignè intentati criminis reis, quàm evertendæ tot Eccleſiarum libertati, aucupandoque tot violentiis prætextui inſerviebat,

cui alii obedire prohibentur;

alii parent, gravibus rationibus inducti.

bat, Poſonii coram judice infenſiſſimo, juratiſſimoque ſe ſiſtere ſtatuerunt, partim quòd ſub fictitio prætextu cauſam Dei & Chriſti verti penitius cognoviſſent, quam ab univerſis deſeri Deo contumelioſum rebantur meritò; partim quòd inſtans à ſacrificulis jamjam ſubrepere paratis, graviſſimum Eccleſiarum periculum id efflagitâſſet; partim ut toti mundo conſtaret de innocentia Paſtorum, qui capitali crimine arceſſiti, ſi non comparuiſſent, gravem haud dubiè patrati ſuſpicionem incurriſſent; partim quòd obedientiam Magiſtratui teſtificandam cenſuiſſent; partim denique quòd conſiliis, precibus, obteſtationibus Eccleſiarum, prudentiorumque judiciis ſe ad comparendum urgeri intellexiſſent. Memoratu haud indignum eſt, quòd procedente ea citatione Georgius Getſeni, ab aulæ familiaribus interrogatus, quid ſibi tot Paſtorum, de quorum innocentia conſtet omnibus, citatio vellet? reſpondit: *Funiculum Evangelicis Hungaris texuimus, quem ſi collo eorum implicare poterimus, nunquam ſe deinceps in pedes eorundem religio eriget. Si verò id non effecerimus, nobis, non vobis, inutilem moleſtiam faceſſiverimus.*

CCCX. Comparuerunt igitur ſecunda citatione iſthac non exiguo numero Paſtores, aliique Eccleſiarum & Scholarum Miniſtri, ultra ducentos quinquaginta, quorum plerique Auguſtanæ Confeſſioni, quinquaginta ſeptem verò Reformatæ addicti fuerunt. Singulorum illorum actiones, diverſa fata, exituſque deſcribere, inſtitutæ tractationis brevitas haud patitur. Summa tamen capita, quando res eſt omnis poſteritatis memoria longè digniſſima, obiter ut delibem; ante omnia ad tribunal ſeu *Excelſam*, uti vocabant, *Sedem*, provocatis ex tanto numerò, ſex tantùm, (ex quorum ore reliquos omnes, atque eos etiam, quorum ipſi nomina ignoraverant, & pleroſque etiam adeò locis diſſitos, ut ſe invicem pauci noverint,

Numerus comparentium utriuſque confeſſionis.

Actionis totius ſeries exponitur.

Accuſationis capita.

rint, judicare ſtatuerant) per Regium fiſcum actio ejuſmodi intentatur, *quòd ſcilicet poſtpoſito Dei hominúmque timore totum Hungariæ Statum Romano-Catholicum, ipſúmque adeò Regem idololatriæ inſimulare, contra B. Virginem Mariam, Sanctos demortuos, eorúmque & Chriſti imagines pro concionibus ad populum habitis graviſſimè debacchari, Venerabile Sacramentum conculcare, ſceleratis rebellibus, Suæ Majeſtatis hoſtibus, conſenſu, ope & commeatu ſuccurrere, eorum adventu gaudere, Turcis ad occupandum Hungariæ Regnum viam aperire non reformidaſſent, criminiſque adeò læſæ Divinæ & humanæ Majeſtatis capitiſque & bonorum omnium amittendorum reos ſe feciſſent.* Hic reorum quiſque pro ſe pertendere, ut accuſatio, quoad ea, quæ religioni Evangelicæ in reliquo orbe Chriſtiano receptæ communia non ſunt, homines notet, crimina argumento probet, teſtibus confirmet. Palam enim ex accuſationis pleriſque capitibus fieri, non tam rebellionem, cujus cauſa citati ſint, ſpectari, quàm religionem peti. Longum verò eſſet Actoris & judicum adverſus reos ſe defendentes maſculè, in obtrudendis procuratoribus, ferendis præjudiciis, declinando legitimæ probationis onere, ſuadendo per ſubornatos Forgatſium, alioſque ante latam ſententiam, ad evitandum ſupplicium, quod effugituri nunquam ſint, ſubſcriptione libellorum, & ſpontanei exilii, traditioniſque Baſilicarum electione, ſtrophas pertexere. Certè ficto immanis criminis perduellionis adverſus Regem prætextu cauſam Chriſti & Evangelii ejus oppugnatam eſſe, argumenta planè φερόνικα, arguunt; veluti quòd jam ante ſine ullo rebellionis prætextu plures Eccleſiis ſuis moti ſunt: quòd ne unius quidem Paſtoris comparentis rebellio idoneo ſive teſte unico ſive teſtimonio probari potuit: quòd Paſtorum Evangelicorum, ſiquidem rebellionis complices fuiſſent, vitæ Judices Pontificii non magis utique quàm Magnatibus Pontificiis parcituri, neque rei ſce-

Accuſatorum Judicúmque ſtrophæ.

Perduellionis culpa accuſati liberantur prægnantibus argumentis.

ſcelus adeò horrendum Regi Regnoque pernicioſiſſimum, exilio vel muneris abdicatione ſpontanea luitura fuerint: quòd Pontificii ſaniores in Hungaria, nominatim etiam Forgatſius Præſes Judicii, & Zitzius ejuſdem Aſſeſſor, innocentiæ eorum quoad rebellionem teſtimonium perhibuerunt, non aliud quàm contumaciam in ſubſignandis libellis iiſdem exprobrantes, & ſolam hanc carcerum vexationumque cauſam allegantes: quòd Rex Hungariam univerſam ad unitatem fidei reducere, & hæreſeos peſtem extirpare ſtatuerit: quòd jam ante Barzonius edito libello cleri Hungarici propoſitum aperuerit, priuſquam in Miniſtris ullam rebellionis noxam, vel ejuſdem ſpeciem invenire hoſtes potuere: quòd Judices Delegati omnes Pontificii, partium ſtudio ducti, Romanoque Pontifici ſingulariter obnoxii fuerunt. Qui enim aderant Politici, Pontificii erant omnes, cleri præſentis mancipia κυρόσπαστα ne hiſcere quidem adverſus Purpuratos auſi. Forgathſius certè Rima-Szombathenſibus, pro Paſtoribus ſuis intercedentibus, ſic reſpondit: *Nolite, per Deum, me moleſtare, quia, ſic me Deus adjuvet, ne ipſe quidem ſecurus ſum. Si vel hiſcam, rebellem me dicent, & in carcerem abripient. Igitur boni Paſtores ſubſcribant, & vias ſuas abeant.* Eccleſiaſtici verò erant Archiepiſcopus Szlepzenius, nec non Epiſcopi Hungariæ præcipui, qui Romano Pontifici æquè ac alii Epiſcopi, juxta Pontificale Romanum Pii V., ſic inter alia conceptis verbis jurarunt: *Hæreticos etiam, omnéſque rebelles Pontifici, extremè me perſecuturum, ac infeſtaturum, juro.* Denique non rebellionem, ſed religionem crimini à Judicibus illis datam eſſe, clariſſimo indicio eſt, quod conſiliorum omnium principium & finis non fuit niſi ſubſcriptio libellorum, quibus ſe tradituros eccleſias, vel exulaturos reciperent. Quibus aliiſque etiam argumentis prægnantiſſimis fretus illuſtris Præpotentium Unitarum in Belgio

Provinciarum ad Aulam Cæſaream Legatus, Gerhardus Hammel Bruininx, libello Earundem Provinciarum nomine Cæſareæ Majeſtati A. M. D. C. LXXV. oblato, inter alia demonſtravit, *Poſonienſis Judicii Proceſſum non Rebellionis, ſed Religionis Evangelicæ perſequendæ cauſa inſtitutum fuiſſe, atque ſub- et obreptionibus optimum falli Principem; Non convictos, verùm innocentes eſſe Prædicantes Evangelicos, quotquot A.* M.D.C. LXXIV. *ad purgandam tuendámque innocentiam citationi parendo, in Poſonienſi judicio comparuerunt; ac proinde iniquiſſimè ad Reverſalium ſubſcriptionem Prædicantes urgeri.* Neque aliam ob cauſam in Comitiis Sopronienſibus à XXVIII. Maji ad XXIII. Dec. A. M. D. C. LXXXI. celebratis Judicia illa Extraordinaria adverſus Evangelicarum Eccleſiarum Miniſtros inde ab A. M. D. C. LXX. Tirnaviæ & Poſonii celebrata, à Statibus Regni revocata, libelliqúe etiam, quos *Reverſionales* nuncupabant, in iiſdem judiciis extorti, in perpetuum aboliti ſunt.

Accuſati innocentes damnantur.

CCCXI. Adverſus innocentes Paſtores & inauditos etiam pleroſque poſt libellos diu ſatis, mira minarum promiſſionumque (nam ſubſcripturis in exilium ſingulis à Colonitzio ex Hungarica Camera quinquaginta floreni, viatici loco promiſſi ſunt,) mixtura, fruſtra obtruſos; feralis ſententia mortis diro carmine d. IV. Aprilis A. M. D. C. LXXIV. & triduo poſt eadem adverſus Rectores Scholarum lata, & à damnatis omnibus imperterrito lætoque animo, paratis hactenus propter Chriſtum vita fortuniſque omnibus exui, excepta eſt. Atque utinam, qui tanto animi præſentiſſimi robore ſententiam mortis exceperunt, omnes temporis mora à Judicibus de induſtria eum in finem delecta, conſtantiam ſuam frangi, ſeque, metu mortis paulatim præcordia ſubeunte, ad Judicum nutum inflecti, paſſi non fuiſſent! Glorioſiùs certè de hoſtibus ſuis triumphâſſent omnes. Sed en Judicum conſiliis ſuis de evertenda

da religione unicè inſiſtentium technas! Poſt ſententiam mortis latam Regius Procurator ab Archiepiſcopo Delegato Judice demum ſubmonitus, ab Excelſa Sede impetrat, ut damnatos ad tempus executionis uſque carceribus mancipare liceat. Cumque neque hoc terrore damnati moverentur quicquam, in liberam laxamque cuſtodiam, ex qua non invitis Judicibus quiſque, dummodo Chriſti cauſam prodere animus eſſet, fugam capeſſere poterat, traditi, in eadem omnes, (exceptis Papenſi, Fileckienſi, Veſprimienſi, Levenſique Paſtoribus Præſidiariis Reformatis, ad terrendos cœteros die v. Maji, adeoque quinta demum à damnatione hebdomada, ferro apud domum Leopoldi Colonitzii vinctis, & in arcem Poſonienſem abductis) octo hebdomadas integras exegerant. Quo temporis intervallo exquiſitiſſimas quaſque artes denuo Judices ipſi, inprimis Archiepiſcopus Szeepzenius, & immanis illa Tigris Colonitſchius, pervertendis & ad ſubſcriptionem libellorum, quam ſolam redimendæ vitæ, & pretii etiam impetrandi conditionem præfigebant, ſubigendis explicuerant. Modò ex libera cuſtodia excedere, fugam arripere juſſi: modò verberibus ad ſanguinem uſque, ipſius etiam Colonitſchii manu, cœſi: modò novis inquiſitionibus vexati: modò triremium propoſito metu ad facienda deſiderata invitati ſunt. Forti animo tentationes omnes ſuperârunt hactenus. Ad extremum die xxv. Maji Fratres Auguſtanos à Reformatis ſeparari; & illos quidem ad aulam Archiepiſcopalem ſevocari placuit. Hoc demum artificio nonnihil perſecutores efficiunt. Nam ſeparatis ita Auguſtanis ab Archiepiſcopo, Colonitſchio & Hoffkirchero, nullum non ad labefactandam eorum conſtantiam lapidem moventibus, optio tandem datur vel ſubſcribendi, ſive ad abdicationem muneris ſpontaneam, ſive ad exilium, ſive ad amplectenda Pontificia ſacra,

& in libera cuſtodia, paucis exceptis, detinentur,

variis artibus ad ſubſcriptionem libellorum pelleſti,

Subſcribentibus Auguſtanis fratribus non paucis,

cra,

cra, libellis; vel carceres ſubeundi. Subſcriptionem eligunt non pauci, carnis infirmitate victi: carceres reliqui numero quadraginta ſex, unà cum duobus Reformatis, qui eventum ſpeculaturi ſe Auguſtanis miſcuerant. Illi ſinguli cum mercede quinquaginta florenorum dimiſſi: hi in carceres ablegati; inde poſt horas aliquot protracti, & circa tertiam ejus diei alii navibus in Danubio, alii curribus impoſiti, ex urbe ſuburbiiſque in diverſa Regni fortalitia vecti, novendecim, quibus Reformatus unus acceſſit, Comarinum: octo Sarwarinum: octo Berenthſchinum: octodecim, quibus itidem Reformatus unus acceſſit, Leopoldopolin deportati, ferro conſtricti omnes, & fœdiſſimis carceribus incluſi ſunt. Et poſtremis quidem octodecim additus lictor unà cum reſtibus, proximè patibulum in campo ſuſpendium minatus, nihil terrore iſthoc apud obfirmatos, & pro Chriſto mortem quamvis oppetere paratos, promovit. Qui Poſonii ſupererant Reformati, ſeparatorum à ſe Fratrum aliorum quidem inconſtantiam ſummo cum dolore, aliorum verò conſtantiam pari cum lætitia ſpectantes, ſe Deo devovebant totos, eadem gratia præclarum agonem ad ultimum ſpiritum uſque certaturi. Vocatis igitur ad eandem Archiepiſcopi aulam Thomæ Palfy, Epiſcopi Nitrienſis, Regiæ Aulæ Cancellarii, Epiſtola prælegitur, cujus ſumma erat, *Majeſtatis Regiæ de Prædicantibus contumacibus, eò quod Poſonii conventicula celebrent, & forte etiam ſacramenta adminiſtrent, atque adverſus tot Epiſcoporum monita præfractum obſtinatúmque animum prodant,* (en decreti cauſas!) *ultimam ſententiam eſſe, ut in varia fortalitia diſtributi mortificentur.* Tum Archiepiſcopus ſimulata de Colonitſchii, quem *rufi militis* convitio aſpergere ſolebat, crudelitate & ſanguinariis, quæ continuè adverſus Paſtores agitet, conſiliis querimonia eoſdem demulcens, iterum iterumque ſubſcriptionem ſuadet, ceu re-

Reliqui in carceres varios diſtribuuntur.

Reformati, duobus exceptis, omnes ſubſcriptionem conſtanter abnuentes.

remedium unicum, quo non tam ſuo, quàm efferato Colonitſchii animo ſatisfieri, ejusque tyrannica libido reprimi poſſit. Sed obſurduerant pridem ad Sirenes haſce caſtiſſimæ ſervorum Chriſti aures. Denuo igitur iisdem, qui ſupra, in Archiepiſcopi aula coactis, Colonitſchius, Hoffkircherus, Lapſankius, unâ cum Archiepiſcopo diriſſima quæque interminati, inter alia Regiæ Majeſtati ſtare ſententiam immotam, atque à ſe nunc Ejus nomine promulgari, *ne liberum Religionis Evangelicæ exercitiũ in Regno Hungariæ amplius exerceatur*, aſſerunt. Excipientibus Paſtoribus, *ſe non intelligere, quemadmodum Rex nondum à ſacramento juramenti, quod Regni Statibus præſtiterit, ſolutus, ſententiam ejusmodi per Miniſtros ſuos promulgare voluerit*, iracundi, *non hic locum eſſe diſputandi*, regerunt. Sine mora Miniſtris quadraginta & uni, Reformatis omnibus (reliqui enim ſedecim ex numero univerſo quinquaginta ſeptem, Poſonii comparentium, partim jam in carceres detruſi erant, partim ſe maturè ante latam ſententiam, non ſubſcriptis libellis ullis, ſe ſubducentes ad Eccleſias ſuas, defenſi à terreſtribus dominis, redierant, duobus duntaxat ex omni Reformatorum choro, Paſtore uno, & Ludimagiſtro altero, à terreſtri ſuo Domino, Judicii Aſſeſſore ad muneris ſui abdicationem ſeductis;) in vincula raptis obnuntiatum, *ad triremes illis eundum, ubi ſenes etiam addiſcere linguam Italicam debeant, futurumq́; ſit, ut lac etiam maternum illis amareſcat*; Archiepiſcopo ipſo animam ſuam Diabolis diſcerpendam devovente, ſi ulli, etiam religionis mutationem poſthac promiſſuro, unquam liberatio inde obtigerit. Ex eo tempore non amplius ſubſcriptio libellorum, ſed mutatio religionis unicè urgebatur. Et ex carcere producti eodem die viginti, curribus tectis impoſiti, proſequentibus furioſis militibus, aliò deportati ſunt; Sarwarinum ſeptem; Kapuwarinum totidem, Eberhardinum caſtellum ſex; ubi

In vincula iisdem rapti.

Atque inde producti, diverſa in Hungaria munimenta relegati ſunt.

catenis onerofiſſimis conſtricti, in carceréſque teterrimos conjecti, omne ludibriorum & calamitatum genus, inter efferatos in extremam rabiem hoſtes, Jeſuitas cumprimis certatim affluentes, & ad apoſtaſiam captivos ſolicitantes, forti animo inter preces aſſiduas, hymnóſque ceu lætum Pæana, tolerârunt. Reliqui viginti & unus elapſa hebdomade eodem carcere Poſonienſe ſoluti, curribus, militum inſolentiſſimorum catervis ſtipati, & veſtimentis honeſtioribus, aliiſque, quæ reſidua ſecum ferebant, Colonitſchii juſſu ſtipati, Leopoldopolin avecti, atque ibi in carceres iterum obſcuros profundiſſimóſque abjecti ſunt.

Vexatio horrenda ſtatrum Berentſchinum,

CCCXII. Ita in diverſorum locorum diriſſima captivitate infandum in modum vexati cruciatíque, documentum dederunt, quid expectari à Romanis illis Draconibus, (Pontificium Clerum intelligo) ſicubi iis ſuæ ſatis vires placent, debeat. Pauca recenſeri haud abs re fuerit. Qui Poſonio *Berenthſchinum* aſportati, atque ibi bini atque bini ſub jugo, boum inſtar, conſtricti, in arcem deducti, & carcere ejuſdem abſconditi fuerant; quatuor Reformati, (atque inter eos unus præcipuæ dignitatis & authoritatis) & Auguſtanus unus tam ſtrictis compedibus, vectes ferreos & quadrangulos acuminatos, tranſverſim utroſque pedes lancinantes, habentibus conſtricti ſunt, ut neque incedere, neque ab attritu earum, ferro tranſverſim inter utroſque pedes immiſſo, calceos omnémque veſtem pedibus ſuperinductam corrodente, pedes defendere poſſent. Carcer ipſe, in quem abſtruſi fuerant, tenebricoſus, excrementis fœdiſſimè ſcatens, extrema ſupplicia paſſuris deſtinatus, qui per anguſtum foramen ſubiri niſi à genibus palmíſque innixis non poterat, inſectorum inſuper tanta copia refertus erat, ut eorum morſibus, aliíſque incommodis infeſtati, noctes pleraſque inſomnes captivi ducere coacti fuerint. Cúmque Præfectus ipſe Arcis Colonit-

ſchio

ſchio ſignificaret, captivos ob debilitatem corporum tolerandis malis iſtis impares eſſe, reſpondit ille: *Parùm referre, tumulumq́, forte in agro toto repertum iri, in quo miſeriis illis confecti ſepeliantur.* Prohibiti inſuper ſub pœna centum & ampliùs baculorum, nec non Turcicorum verberum captivi ſunt, ne de ſua captivitate quicquam cuiquam communicent. Jeſuita neſcio quo urgente, rigidiſſima hyeme, captivi ligna in uſum præſidii allata, in ſuperioris arcis aream deportare, & aquam ex profundiſſimo puteo exhaurire coacti ſunt. *Comarinum* adducti viginti, Reformatus unus & Auguſtani novendecim, poſtquam eodem cum Turcis carcere clauſi, compertoque, à Reformato confeſſore magnanimo non parùm reliquos confirmari, ita ſeparati ſunt, ut Reformatus Turcicis compedibus illigatus, à reliquorum conſortio divulſus, in carcere peculiari, eòque fœdiſſimo ſolus deliteſcere quinque menſes integros coactus fuerit: reliqui vero exceptis duobus, omnes, Sclavonicæ gentis, tœdio ſqualoris carcerum vexationumque victi, ſubſcriptionem de abdicandis ſponte muneribus ſuis, fruſtra obtulerunt. Præfecto enim apud Colonitzium intercedente, ut ea conditione liberentur, reſponſum eſt, *ſerò nimis, finito jam gratiæ tempore, libellos offerri. Neque alia jam conditione liberari eos poſſe, quàm ſi religione ſolenniter ejurata, Pontificia ſacra amplecterentur.* Sic malè conſulti, poſt quatuor ferè menſium patientiam, horribili apoſtaſia, jurantes in verba inſolentiſſima novæ fidei noviſſimis Hungariæ Catholicis præſcriptæ, carcerum moleſtias, mortiſque metum redemerunt, & impietatis ſuæ plus quàm Bileamicæ mercedem, alii quinquaginta, alii pauciores florenos, prout dignitas vel meritum perſonæ poſtulare viſum eſt, retulerunt. Sed paulo poſt, viſa Leopoldopòli reliquorum conſtantia, conſcientiæ furiis ita agitati ſunt, ut eorum nonnulli diei nativitatis ſuæ maledixerint. Qui Comarinum.

verò Comarini ſupererant tres confeſſores conſtantiſſimi; ad ſordidiſſimos quoſque labores, quibus Turcas & Zigaros captivos ibi adſtringi mos eſt, ab ortu Solis ad occaſum uſque, nullo æſtus, frigoris, hiemis, æſtatis diſcrimine, exantlandos coacti, Deo illibatam fidem conſtanter ſervârunt. In carcere *Eberhardino* Archiepiſcopus jam octogenarius propriis manibus, malleorum ſubſidio, ita captivos contudit, ut membra etiam nonnullorum luxata officio defungi ampliùs nequiverint: eoſdem convivis ſuis illudendos, exagitandos expoſuit, tandémque in eorum conſpectu ad labores ſordidiſſimos relegavit, & ſe aliiſque præſentibus, riſu contumeliiſque omne genus eos proſequentibus, ad ſanguinem uſque deſudare ſubegit. Horrendum cum primis in modum divexati ſunt ii, quæ *Leopoldopoli* in carceribus diriſſimis attinebantur, numero triginta novem, Auguſtani ſeptendecim, & Reformati viginti duo: ex quorum cenſu Auguſtani tres & Reformatus unus (reſipiſcens tamen ilico) unius & alterius diei inedia, laboribus, compedibus fracti defecerunt. Reliquos Jeſuita Nicolaus Kellio, quo homine monſtrum crudelius vix Sol vidit, his verbis ſalutavit: *Ego ratione tum officii, tum ſpecialis mandati vos viſito, ſimúlque vobis denuntio, graviſſima vobis, niſi juſſa feceritis, imminere. Pane nigerrimo militari & aqua, ferreis compedibus vincti, omnibúſque miſeriis ſubjecti, vitam morte triſtiorem tolerabitis.* Tali Evangelio convertere miſeros primo impetu ſatagebat. Quos ubi ad obnuntiationem ejuſmodi imperterritos videt, ſine mora compedibus præſens ſenes juvenéſque, firmos infirmoſque juxta conſtringi Turcico more, curat. De innocentia ſua proteſtantibus reſpondit: *Equidem duplicis rebellionis eccleſiaſticæ adverſus Eccleſiam, & Politicæ adverſus Regem, crimine laboratis. Quòd ſi maximè politicè rebelles non eſſetis, uti credo, plures veſtros de rebellione ne cogitâſſe quidem: tamen ob rebellio-*

Eberhardinum,

& Leopoldopolin aſperrimum.

nem eccleſiaſticam omne genus pœnarum commeruiſtis. Labores plus quàm ſerviles & nunquam, ſubinde ne diebus quidem Dominicis interruptos, obſcœniſſima quæque loca intenſiſſimo æſtu expurgandi, carceres aggeréſque effodiendi, fortalitii aream, uligine madidam, lapidibus & arenis obducendi, aggeres circa muros congerendi, nives denſas ventilabris avehendi, profligatiſſimorum denique mancipiorum occupationibus ſuetis defungendi, ita exactores furibundi milites, mercede ad ſæviendum conducti, ſummo ἐργοδιώκτῃ Kellione, perpetuis verberibus, adhibitis etiam haſtis, ſclopetis, & reſtibus aqua madefactis, induratis, & in nodos colligatis; conculcatione per pedes, capillorum evulſione, aliiſque diriſſimis ſævitiæ modis exaſperârunt, ut ſimile quid vix ulla hiſtoriarum monumenta adverſus viliſſima mundi καθάρματα patratum commemorent. Cùm carcer effodiendus eſſet, his verbis haud poſtremus inter Paſtores, Vir præcipua authoritate ſpectabilis, apud Jeſuitas præſentes operis proteſtabatur: *Coram Deo, Angelis & hominibus proteſtamur, quòd crudeliùs longè nobiſcum agatis, quàm olim cum Apoſtolis crudeliſſimi perſecutores egerunt. Apoſtoli enim fuerunt in carcere: ſed carcerem ſibi effodere nunquam coacti ſunt. Nos Apoſtolorum diſcipuli non ſolùm in carcere ſumus, ſed etiam inaudito exemplo carcerem nobis effodere cogimur. Quamobrem ut vos, ceu authóres crudelitatis tantæ, inexcuſabiles reddamus, en primus ego clavum infigam.* Riſu profuſo hæc Jeſuitæ excipientes, reſponderunt: *Laborabitis ergò tantò alacriùs, quia cauſas impulſivas tam graves habetis.* Labores iſtos duriſſimos & pœne intolerabiles ſubeuntibus, panis nigri exiguum demenſum, tertio quoque die, ubi optimè cum iis actum eſt, libum quatuor librarum præbitum eſt; noctu verò in carcere degentibus nunquam aquæ tanta copia facta, ut ſitim ex diurnis laboribus contractam levare poſſent. Interdictum inſuper omnibus, ne iis in-

interdiu extra carcerem occupatis, vel in carcere etiam agitantibus, ſive clam, ſive palam vel minimus cibus potuſque offerretur. Quod interdictum violantes ex συμπαθείας actu quòdam, tum vir cæpas miſero offerens, unà cum accipiente, inflictis verberibus pluribus graviſſimiſque, tum muliercula carnis & panis nonnihil ἐν παρόδῳ porrigens, à Jeſuitis deprehenſa, collum manuſque numellis meretricum incluſa, & publicè per compita, intenſiſſimo frigore circumducta, nefas expiârunt. Veſtimenta & calceamenta ſemel attrita non reparabantur à quoquam, ita ut nudis pedes, ſeminudiſque reliquum corpus, in conſpectu omnium mandatis laboribus defungendum fuerit. In carceribus anguſtiſſimis, pluviis nivibuſque perviis, inter homines maleficos ob capitalia delicta captos, maledictis continuis ſacro cultu defungentibus obſtrepentes, non rarò cum ſerpentibus & bufonibus conflictandum fuerat: à reliquis verò inſectis identidem, quies ſomnuſque turbati. Etiam in carceribus verbera horrenda ictuſque inflicti non rarò, ob cauſas leviſſimas. Captivus enim, Vir egregius doctiſſimuſque, ex carcere ad amicum de calamitatibus ſuis nonnihil ſcripſiſſe compertus, hanc, præſente & dictante Jeſuita Kellione, pœnam ſubiit, ut in terram projectus, à novem militibus percutientibus, baculis ſpiſſis & nodoſis ita cæſus, & Præfecti calcibus horribiliter ita impetitus conculcatuſque fuerit, ut pro mortuo ſublatus, ac mox reſpirans in novum carcerem ſolus, & enſe ſtricto cuſtoditus, ſine ulla corporis ſanguine fœdati dilaniatique cura, conjectus fuerit.

Violentia in cogendo iis ad cultum Panacei Numinis adhibita.

CCCXIII. Innumeræ certè concatenatæque calamitates fuerunt, quas captivi, incredibili robore ex alto inſtructi, fortiſſimè ſuſtinuerunt; quarumque apud poſteritatem fides propemodum laborabit. Singulas verò cùm proſequi, inſtitutæ brevitatis ratione cohibitis non li-

liceat: omittere tamen id unum adhuc, quod impietatis, niſi fallor, &crudelitatis numeros omnes implet, non poſſumus. Cùm nec authoritate ſua, nec ſuaſionum illecebris ullis; nec promiſſorum melle, nec communicationum cruciatuúmque omnium felle id hoſtes impetrare à confeſſoribus conſtantiſſimis poſſent, ut vel ſponte muneribus ſuis abirent, vel exilium deligerent, vel religionem mutarent; aliam quercum excutiendam rati, captivos ad Templa aliáve loca, quibus Panaceum Numen vel offerebatur à ſacrificulis, vel adorandum oſtentabatur, violenter pertraxerunt. Vidiſſes ibi contentionem furioſam impellentium cogentiúmque, & ex adverſo certamina. Confeſſorum *μέχρι αἵματος ad ſanguinem uſque* reluctantium! Singulis ferè diebus Solis, feſtis, & jejuniorum temporibus, Kellio per armatos milites, veluti prœlium inituros, captivos ſeu extra carceres laborantes ſeu in carceribus deliteſcentes adoriri ſolitus, in Templi aream compellere conatus eſt. Reſiſtentes omnibus viribus, ex carceribus raptatos bipennium & ſclopetorum ictibus plagíſque horrendis, tantò quandoque impetu, ut uno impulſu ad ſecundam uſque, quæ atrii carceris erat, januam jactarentur, protruſos eò redegerunt, ut humum proſtrati terræ ſe affigerent. Mox igitur capillis erectos ſtantéſque ſclopetorum ſtimulis lateri dorſoque infixis, compungebant, propellebant, raptabant iterum, ita ut totum iſthoc Templum verſus tragicum iter non aliud, quàm continua quædam cadentium, ægrè ſurgentium, ac denuò in terram propulſorum miſerabilis jactatio & provolutio fuerit. Demum feralium iſtorum raptuum pertæſi, conſilio inito captivi conſentiunt, ſe deinceps juſſos, non expectata amplius jactatione, Templum intraturos, conciones audituros, preces pias ad Deum fuſuros, ea tamen lege ut mortem potiùs præſentiſſimam ſubire, quàm vel

mi-

minimam partem cultus illiciti obire malint. Ita atrium Templi ingreſſi, blaſphemas Jeſuitarum conciones audiunt, & hoſtibus ad altare uſque eos trahere, atque ad cultum Dei Maozim cogere molientibus, & tantùm non ejus rei cauſa in atrio Templi bellum cum iis gerentibus, adeò fortiter, mortem etiam oppetere parati, reſiſtunt, ut violenta hoſtium molimina univerſa irrita ceciderint. In feſto Ignatii, ut caſus tragicos plures, qui in numerato ſunt, recenſere omittam, ſummo manè captivi ad labores ſordidos expulſi, inſtante Miſſa, interruptis laboribus Templum adire jubentur. Obfirmant illi animum eo potiſſimùm die, quo ſe ad vetitum cultum adactum iri majori contentione, metuebant meritò; Templumque ſe ingreſſuros ſimpliciter negant. Obloquitur Kellio: *Itáne boni Paſtores, vim metuitis? Atqui cùm dæmonium habeatis, hoc, non alio modo, expelli illud debet.* Accerſuntur milites, qui propere alios baculis feriunt, alios ſclopetis urgent, alios ſtrictis enſibus, bipennibus alios propellunt, & inſtrumenta ejusmodi in dorſis obnitentium frangunt, tandemque feſſi, & crudelitatis ſub dio, inſpectante hominum multitudine ingenti, patrati pertæſi, abſiſtentes ulteriori ferocia, Jeſuitas deſtituunt. Tum Kellio, in furorem converſus, duos venerandos ſenes corripi jubet, qui à ſacrificulo ſubornato verberibus plagisque contuſi, & ſemimortui, nullis ad reſiſtendum viribus reſiduis, unus ad atrium Templi, alter verò ad altare uſque rapti, pedibus baculiſque promiſcuæ multitudinis calcandi proterendique objiciuntur, qui humi, dum Miſſa celebrabatur, jacentes, & pœne exanimes, finita Miſſa à reliquis captivis in carcerem deportati, nunquam poſthac valetudinem recuperârunt, continuisque artuum doloribus fracti, pias animas, alter Neapoli, Curiæ Rhetorum alter, Deo Redemptori ſuo reddiderunt. Præterea, ne unquam anſa ſævien-

viendi deeſſet, ſacrificuli cum Sacramento ad ægros pergentes, ea plerunque loca, quibus laboribus ſuis inſudantes captivi deprehenderentur, tranſibant. Atque tum iterum adverſus eos cultum Panacco Numini negantes brutis verberibus, imò ardentibus quandoque etiam facibus ſævitum, neque ceſſatum ante eſt, quàm bipennes, enſes, ſclopeti confracti, & captivi, ceu animalia mactationi deſtinata, in terram proſtrati, cernuique, in ſanguine ſuo volutati miſere ſunt; ſacrificio incruento, quod Kellioni unus ſanguine madens nuntiari petiit, in cruentum converſo; & Pilatis illis ſacrificia ſua innocentum ſanguine permiſcentibus, cruentantibusque. Sic ſingulos, quibus ad laborandum protracti ſunt, dies ſupremos ſibi illuxiſſe rati, reditum in carceres pro beneficio ingenti deputabant; neque precarium inter tot mala ſpiritum traxerant, niſi in infirmitate illorum Divina potentia perfici, & velut triumphare coram toto mundo geſtiviſſet.

CCCXIV. Quis verò talia fando audivit unquam? Caret exemplis diritatis immanitatiſque tantæ omnis retrò antiquitas, in qua perſecutores etiam ſæviſſimos, veri etiam Dei prorſus expertes, flagitioſæ ejusmodi crudelitatis puduiſſet. Et puduit tandem ſævitiæ ipſum etiam Kellionem, poſtquam ejus crudelitas calamitate innocentum utcunque ſatiata eſt, atque ſi non vindictam præſentem Dei, at infamiam certè apud homines, quibus paulatim facinora hæc innotuerant, extimeſcere cœpit. Tum enim ad ſtropham πανεργίᾳ Jeſuitica dignam ſe convertens, tot malefactis ſimulata quædam beneficia miſcuit: Nam & amicos quoſdam captivorum aliquando admiſit; & munera nonnulla illis conſecrata adminiſtravit in ſpeciem; at peſſima revera fide, partem majorem militibus aliiſque diripiendam relinquens, uti poſtea captivis compertum eſt. Ut igitur apud exteros fucum quendam cru-

Aſtutia Kellionis, teſtificationem humanitatis ſuæ in levibus nonnullis captivis præſtita, ab iisdem extorquentis.

delitati ſuæ obduceret, à captivis die XV. Febr. A. M.D.C.LXXV. confeſſionem beneficiorum illorum propria ſingulorum manu ſignatam petiit. Suboluit ſatis captivis, quò tentatio illa tenderet. Neque tamen poſt longam gravemque cum Jeſuita diſceptationem, re maturè deliberata, teſtimonium ejuſmodi denegandum plerique ſaltem duxerunt, veriti ſcilicet, ne in re licita repulſam ferens ſæviret atrociùs; cùm atrociter adeò ſævierit hactenus adverſus detrectantes obſequium in rebus illicitis. Apochas igitur manu propria ſignatas exhibent, quibus teſtantur, *gratos ſe agnoſcere, quòd R. P. Kellio pecuniolam à ſuis ſubmiſſam adminiſtraverit: quandoque etiam cibos à benevolis ſuppeditatos diſpenſaverit, denique adventantes propinquos ſubinde ad colloquia ſua admiſerit*, circumſtantiis temporis perſonarumque additis. Acceptis ejuſmodi diſtinctis apochis in ſinu gaudens impoſtor, non tantùm eas pro lubitu interpolavit, ſed ſtatim etiam divulgavit, ſimul fidem detractaturus famæ, quæ ejus barbaram crudelitatem, & ſervorum Chriſti horrendas calamitates in mundo propalaverat: ſimul gratiæ & commiſerationis apud Regem & bonos omnes fontem vaferrima iſthac techna obſtructurus. Certè vix facta ipſi apocharum ejuſmodi copia eſt, cùm ad priſtinam crudelitatem reverſus, atrociùs, quàm unquam antehac, miſeros affligere perrexit.

Damnatio nova Paſtorum, & raptatio crudeliſſima ad triremes.

CCCXV. Nec dum tamen perſecutionis adverſus tot Eccleſiarum Paſtores, imò in eorum perſonis adverſus univerſam Eccleſiam Hungariæ Evangelicam, æſtus detumuit; quinimò efferbuit in dies magis. Cùm enim hoſtes parùm adhuc apud conſtantiſſimos Chriſti Confeſſores diverſis cruciatuum calamitatumque generibus ſe profeciſſe ſentirent, jam eos æternis triremium Hiſpanicarum, quarum toties terrore miſeros perculerant, carceribus mancipare ſtatuunt. Tantaque Clerum Hungaricum impro-

bitas & audacia transverſum abripuit, ut horrendam illam ad triremes damnationem deportationemque non tantùm Rege inſcio, ſed contra mandatum etiam Regium ſuſceperint. Etenim captivorum Patroni jam à Clementiſſimo Rege mandatum ad Colonitzium obtinuerant, quo is captivos dimittere juſſus eſt. Mandatum iſthoc Thomas Palfy, Epiſcopus Nitrienſis, Cancellarius Regni, Judicii Poſonienſis Aſſeſſor, Colonitzio exhibere juſſus, ita adulteravit, ut in tergo ejus adſcriptis verbis, *ut orare* (ſcilicet in triremibus diſcant) inſinuaverit, mentem Regis eſſe, ut ad triremes captivi ablegentur, cùm tamen omnia & ſingula mandati illius Regii verba nonniſi gratiam liberationemque ſpiraverint. Colonitzius, qui non ſemel antehac Poſonii Paſtoribus in faciem dixerat: *Vos multum Regis veſtræ clementiæ confiditis, ſed nihil vobis ea proderit. Si enim vel decies clementiſſima de vobis mandata exhibuerit, ego centies eadem mutabo*; accepto mandato Regio, non dimiſſionem, ſed ablegationem ad triremes eo contineri pertendebat. Cumque eo ipſo tempore cohortes aliquot in Hungaria Auſtriaque conſcriptæ, in ſubſidium Regis Hiſpaniæ adverſus Meſſinenſes mittendæ, in procinctu itineris ſtetiſſent, occaſione ea uſus, die XVIII. Martii A. M. D. C. LXXV. triginta ſex (duo enim ob infirmitatem ex vexationibus contractam redditi inhabiles ad iter, relicti ſunt) ex mediis laboribus ſub veſperam abreptos, & per occultum foramen quoddam Arcis Leopoldopolitanæ eductos, militiæ Auſtriacæ ductori Neapolin deportandos, ibique certo pretio vendendos, atque in triremium ſervitutem redigendos tradidit. Ita ſtipati cohortibus equitum quadringentorum circiter, totidemque peditum, curribus impoſiti, per avia & ambages præter urbes & oppida Hungariæ, Moraviam verſus, circumvecti, Sotviennæ tandem cum captivis quinque Berentſchino allatis in amplexus

mutuos lamentabiliter ruentes, tot miſerias patienter toleratas ſibi gratulantes, & ad conſtantiam invictam invicem animantes, conjunguntur. Reliquum iter pedites, compedibus graviſſimis utroque ſinguli pede onuſti, inter furioſos milites, perpetuis verberibus, enſium & ſclopetorum ictibus eos, ſine ætatis, virium, viarum cultarum incultarumque & aſperarum diſcrimine ullo, ad promovendum iter impellentes, maledictisque continuis eos obruentes lancinantesque, & obviorum quorumque horrenbis ludibriis exponentes, ad oram uſque Maris Adriatici emetiuntur. Tanta fuit aſperitas itineris, tanta miſerabile iſthoc agmen cingentium & abigentium crudelitas, ut captivi hiantia pedum nudatorum vulnera circumferentes, ubique veſtigia ſanguine ſuo cruentaverint. Ut pedes exulceratos & intumeſcentes Tergeſti curare ipſi utcunque poſſent, coacti ſunt ipſi ſaxorum & cultellorum adminiculo ſuos invicem compedes perfringere, quod ſine cruentis vulneribus, & diſtractis carnium fruſtulis fieri non potuit. Deprædatio ibidem miſerorum, qui nonniſi laceras veſtes, & forte abſconditas pecuniolas, ægrè hactenus à ruina defenſas habebant, adeò exquiſita fuit, ut truculentiſſimi milites ſcrutandis partibus, quas natura erubeſcit, non pepercerint. Demum naturæ & gentis illius ornamentis, capillis barbisque & myſtacibus violenter privati, fœdiſſimeque tonſi, triſte atque lachrymabile ſpectaculum præbuerunt, adeò deformatis illis, ut ſe invicem niſi ex lingua novaque velut conſuetudine noſcere amplius non poſſent. Acceſſit dira fames, ægrè impetrantibus miſeris, quantum ad trahendum precarium ſpiritum, nedum ad iter adeò exercitum, totque militum plus quàm Scythica & barbarica ferocitate adverſus juvenes ſeneſve, firmos & infirmos graſſantium, vexationibus infeſtum conficiendum, ſatis eſſet. Singulorum dierum

rum ſtipendium tres teruncii erant; ſubinde etiam nihil omnino datum. Noctu pecorum inſtar in ſtabula aliaque loca ſordida coactis, vix quietem ullam ob cruciantia pedum, totiusque corporis vulnera capeſſere licuit. Duo non poſtremi, pietate & doctrina inſignes, tot vexationibus illis confecti in itinere mortui, & canum inſtar, ſeminudi inſepultique, abjecti ſunt. Prior ſenex cùm pergere ampliùs non poſſet, incudis inſtar, horrendis verberibus cæſus & contuſus, moribundus à captivis duobus iter cum eo continuantibus, & altera manu ferrum, altera ægrum ſuſtinentibus, utrinque à latere ſuffultus, & à lapſu aliquandiu prohibitus, in præcipiti loco, neutro auxiliatorum ſuſtinere valente, in terram prolapſus expiravit. Alter plauſtro injectus, & mortuus ex eodem ſine mora abjectus eſt. Acceſſerat pœne tertius, vir ſpectatiſſimus, & captivorum princeps, qui aſello impoſitus, cùm ob tardiorem ejus greſſum ſubſequi reliquos non valeret, plagis adeò prægnantibus mactatus eſt, ut ex confractis naribus copioſiſſimo ſanguine profuſo, toto corpore madens, parùm à mortuo abfuerit. Acceſſit ad crudelitatis cumulum, quòd captivi iidem jumentis ob defatigationem nimiam progredi non valentibus, impoſiti, jumentorum loco cæſi, & ſic ad propellenda jumenta adacti ſunt. Sex itidem fratres malis his prorſus enervati fractique, in carcere Theatino relicti ſunt; ex quorum numero quatuor pias animas in eodem exhalârunt; duo reliqui poſt diram famem, aliaque mala tolerata, ſub ipſum liberationis tempus Neapolin deportati ſunt. Quis verò talia, & plura etiam non minùs atrocia fando

Myrmidonum, Pelopúmve, & duri miles Vlyſſis
Temperet à lachrymis?

CCCXVI. Antea verò quàm triremium præfectis manciparentur, tentationem novam, ad incitas jam ferè re- *Tentationes eorundem, et*

militia nomen dent, fortiter excuſſa.

redacti, ſubeunt. Ductor copiarum, cui à Colonitzio commendati fuerant, ſignificaverat, *Regem Colonitzio de captivis ſtatuendi quidlibet plenum arbitrium conceſſiſſe. Hunc verò copiarum colonello ſub gravi omittendorum honorum fortunarumq; omnium pœna injunxiſſe, ut in ea loca eos deducat, ex quibus nullus unquam liberari, nedum in Hungariam redire poſſit. Hæc autem mala uno modo evitari poſſe, ſi nomina ſua militia Hiſpanica dare vellent.* Hoc demum modo miſeros, tot jam exantlatis calamitatibus, penitus extingui, & æterna oblivione ſepeliri, vel certè majori vi ad Papatum cogi poſſe, Colonitzius, ex cujus præſcripto cuncta gerebantur, arbitratus eſt. Sed captivi tot malis obruti licet, & majoribus mox obruendi, cordatè reſponderunt, in militiam ejuſmodi, utpote à munere & vocatione, quin & virium ſuarum facultate prorſus alienam, nec ullo modo futuram Regi ſuo vel utilem vel honorificam, ſe conſentire neutiquam poſſe. *Captivi veſtri,* inquiebant, *ſumus. Statuendi de nobis quidvis plena vobis poteſtas eſt. Statuite pro lubitu. Militiæ veſtræ nomen dabimus nulli.* Sic repugnantes excipiunt verbera, correptusque unus ex robuſtioribus militaribus veſtibus invitus induitur, qui mox easdem exuens, ab ipſo Capitaneo calcibus feritur, pedibus truditur, fuſtibus pulſatur, militibuſque exquiſitiſſimis modis divexandus objicitur. In ſtabulum verò relegati omnes tridui integri ſpatio cibi potúſve uſura omni privantur, & tantùm non inedia enecantur. Theatæ primùm colonellus in conſpectum eorum prodiens interrogat: *Vultis eſſe catholici? Dabitur ſic optio vobis eligendi ſtatum ſeu eccleſiaſticum, ſeu ſecularem, ſeu militarem.* Tacentibus omnibus, verberum metu, pergit: *Nondum meliores ergo eſtis? Propediem triremes vos, quid ſit fides Catholica, docebunt.* Tum juvenis, parcens ſenioribus, reliquorum loco reſpondit, & ſymbolo Athanaſiano allegato, quæ ſit fides Catholica, explicavit. Riſu exce-

ceptus à Jeſuita aſtante, denuo interrogatus eſt: *Quid verò de Papa ſentitis?* Reſpondit idem: *De eo ſæpius mentem noſtram explicavimus, nihil in præſentiarum addituri, quia ferro pedibus conſtrictorum linguam etiam conſtrictam eſſe oportet.* Propulſi igitur ampliùs, die VII. Maji Neapoli ex numero quadraginta & unius, reſidui triginta (nam duo in itinere mortui cœleſtem patriam cum imminentibus horribilibus triremibus commutârunt, ſex ob infirmitatem Theatæ relicti fuerant, tres commoditate oblata, Caprocottam inter & Capuam aufugerant) ſemimortui, utpote quorum vix oſſa cutis ampliùs ſuſtinebat, appellunt, ubi ſequenti die pretio quinquaginta ſcutatorum in ſingulorum capita erogato, ad triremes venduntur; mox denuo tonſi palatia Officialium Maritimorum, bini atque bini catenis conſtricti ſubeunt, & libro captivorum, ſeu Mortis potiùs certis in corpore, capite potiſſimùm notis compuncti, neque expreſſa, uti aliâs fieri ſolet, captivitatis triremium cauſâ, inſcribuntur, in variasque triremes diſtribuuntur. Cumque tardiùs venditionis pretium ſolveretur, Germanicæ militiæ Duces die XX. Julii ſanguinolentum conſilium iniverant captivorum ſimul omnium repetendorum, & ſclopetis configendorum. Repetierantque & confixerant miſerè, niſi à Pro-Rege Neapolitano, Petro Alvarezio prohibiti, ne meditatum ſcelus exequerentur, fuiſſent. Nihil hic de horrendis, quas in triremibus per novem menſes integros, graviores etiam iis, quas Turcæ, Æthiopes, Mauri bellò capti, nec non malefici notorii, legitime convicti, & capite damnati in iisdem triremibus ſubire ſolent; fortiſſimo & conſtantiſſimo animo ſuſtinuerunt, calamitatibus & miſeriis, quibus fracti quatuor ſub ipſo triremium jugo expirârunt: nihil de Divinis, quibus ſe affici ſenſerunt conſolationibus: nihil de Evergetarum nonnullorum, quos inter unus, cujus nomen in Cœlo

Venditio eorum ad triremes,

vexatio horrenda in iis,

lo ſcriptum, chartis hiſce illinere ſuperſedemus, principem locum obtinebat, charitate erga captivos incredibili: nihil denique de Divina verè, & miraculo proxima eorundem ex fovea leonum, fornace Babylonica, & utero ceti per incomparabilem Heroem, Michaelem de Ruyter, alterum Belgii invictum Periclen, ſeu malumus dicere, Gedeonem, vindicatorum, liberatione dicam. Talia enim ſingula hæc ſunt, ut paucis dici nequeant; digniſſima etiam, quæ ſpiſſiori quondam volumine conſignata, ad ſeram poſteritatem, perſecutionis inauditæ, & patientiæ plus quàm adamantinæ exempla cum ſacro horrore quodam admiraturam, transmittantur.

& ex iiſdem Divina liberatio.

Hiſtoria reliquorum Paſtorum viginti, in carceribus Sarvvar, Kapuvvar, Tergeſti & Buccaris inauditis modis vexatorum.

CCCXVII. Atque hæc ſeries eſt afflictionum, hic eventus confeſſorum ſanctiſſimorum, Poſonio Berentzinum, Comarinum, Eberhardinum, Leopoldin, ac tandem Neapolin ad infames triremes deportatorum. Neque verò mitioribus fatis reliqui viginti, tredecim ſcilicet Reformati, & Auguſtani ſeptem, in carceribus Sarwar, Kapuwar, Tergeſti Iſtriæ, & Buccaris Dalmatiæ nefanda & plusquam Scythica crudelitate preſſi, & nonnulli etiam ſive morte tragica corporali, ſive ſpirituali etiam, per triſte naufragium fidei, oppreſſi, urgebantur. Et Poſonienſi quidem carcere extracti, poſtquam imperatam à Colonitzio ſubſcriptionem abnuerunt, conſtringendi ſtatim reſtibus, ipſomet Colonitzio numerata pecunia eas comparante, educti, & pars Sarwarinum, pars Kapuwarinum rapti, ibidemque Turcicis compedibus conſtricti, in carceres ſtercoreos, ſoricibus, ranis, bufonibus, ſerpentibus ſcatentes, detruſi, fame, ſiti, frigore, laboribus duriſſimis, indigniſſimis, ſordidiſſimis, contumeliiſque nefariis ita diſcruciati ſunt, ut & ſuperiorum & horum confeſſorum afflictiones ab uno eodemque Phalaride dictatas eſſe, liquidò cognoſci potuerit. Inde d. 1. Julii A. M. D. C. LXXV.

pro-

producti triremiumque, dummodo emptores inveniri potuiſſent, (nam & Veneti, & novus Pro-Rex Neapolitanus, cui prædeceſſoris emptio diſplicuit, compellati, diſertè negàrunt, ſe tot jam miſeriis confectos & forte innocentes mercari velle) ſervituti deſtinati, poſtquam quatuor mille, adeoque pro ſingulis ducentos florenos, ea lege oblatos, ut libellis ſubſcriberent, reſpuiſſent; ductore Gabriele Köver, Colonitziani furoris ſatellite, campanarum, quocunque veniſſent, pulſu, ceu Dæmoniaci, uti latrones illi proclamaverant, excepti, ludibrioque habiti; Tergeſtum, in litore Maris Adriatici ſitum, adducti, atque ibi primò haris & ſtabulis incluſi ſunt. Ibi propter unius fugam, cœteris inſciis arreptam, innumeris plagis excarnificantur, barbisque & myſtacibus, quin & pilis omnibus violenter, non ſine menti læſione, evulſis, privantur cuncti; & fugitivus ex fuga reductus, cùm exquiſitis quæſtionibus & tormentis ſubditus, ut reliquos fugæ conſcios fuiſſe confiteretur, induci non potuiſſet, ipſorum fratrum captivorum verberibus ita objicitur, ut carnificum inſtar ſingulis diebus bis fratrem ſuum, paſſionum hactenus conſortem, percutere, multarum atrociumque plagarum renuentibus inflictarum metu, coacti fuerint. Non ſatis erat harpyis iſtis, miſeros turpiter ſpoliare omnibus, & ſeminudos, unico longiori induſio è tela craſſiſſima præparato tectos, relinquere. Etiam alios eorum cauſa expilandi libido eos inceſſit. Pactum enim cum captivis iniverant, quo quinque illorum mille & centum; quindecim verò mille quingentorum Imperialium lytro ſoluto ſe liberaturos receperant. Mittitur captivorum unus Viennam, comitibus nonnullis, qui pro liberandis juxta pactum captivis quinque lytron, mille & centum Imperialium ab amicis impetrat, ſolvitque. Neque tamen niſi unus ille, qui miſſus, ab amicis ut non Tergeſtum, ſed in

Ttt Hun-

Hungariam reverteretur, monitus eſt, non tam volentibus hoſtibus, quàm conſulentibus amicis, liberatur. Reliqui etiam ſoluto pretio in carcere plorant. Miſſus etiam captivorum alius eſt Venetias, qui operâ Viri Clariſſimi, & de captivis meritiſſimi Nicolai Zaffii τȢ μακαρίτȢ, dimidiam lytri partem acquirit, eamque ſpe certa reſiduæ partis mox ab amicis impetrandæ, Duci offert. Ipſe quidem miſſus, at ſolus liberatur; reliqui verò in carcere, perinde ac ſi nihil omnino ſolutum eſſet, attinentur, diriusque etiam exercentur. Tergeſto menſe Octobri anni ejuſdem, militibus Croatis cincti, per prærupta ſaxa, nudis pedibus, diu noctuque inter continua à tergo & lateribus verbera & ictus, non tam erecti ambulantes, quàm humi proſtrati, manibus pedibusque reptantes, Buccarim, Dalmatiæ caſtellum, ad mare Adriaticum ſitum, inde jugo triremium Melitenſium mox ſubjiciendi, avehuntur, ibique Andreæ Godermanno, homini truculentiſſimo omnium, mancipati, in carcerem ſordidiſſimum, utpote qui non tam carcer erat, quàm contigui carceris cloaca, ſtercoribus humanis inde à quinquaginta annis nunquam expurgatis, ex quibus etiam panem injectum, & fœtore eorum jam infectum tollere, & comedere coacti ſunt, referta, compinguntur. Tam fœdæ cuſtodiæ traditi, ſine mora tredecim numellis ferreis, quibus ob latitudinem mentum ſurſum ſublatum inclinare prohibebantur; per catenas duriſſimas, quibus vel onerati currus in præcipitio ſuſtentari poterant, ordine conſtricti, & miſeris modis colligati; reliqui verò cippis ligneis, & manicis ferreis ſupini coarctati, & per triginta novem dies integros in miſerabili hoc ſtatu detenti ſunt. Atque ita concatenati, horribile ſpectaculum, nonnunquam extra carcerem educti, ludibrioque protervorum quorumque expoſiti ſunt, occaſionem ſic captantibus nonnullis, Monachis inprimis;

apo-

apoſtaſiam, ob mala tum præſentia, tum imminentia ſuadendi. Neque omnino irritæ ſuaſiones ceciderant. Nam decem numero, ſeptem Auguſtani & tres Reformati perſuaſi, totque inauditis calamitatibus fracti die XXII. Dec. nomina libellis dederunt, & liberatione nihilominus procraſtinata, ſequentis inſuper anni, menſis Februarii die XIX. triſtiſſimum fidei naufragium paſſi, vinculis equidem corporis ſeſe exſolverunt, at gravioribus longè animæ intricârunt. Ex ſuperſtitum conſtantiſſimorum numero, duo, ſeptimo Decembris, hora octava eadem, conſummato militiæ & patientiæ ſuæ curſu, piè in Domino obdormiverunt, & à captivis reliquis, effoſſo propriis eorum manibus in litore maris ſepulchro, & decantato ad tumulum Pſalmi LXXXVIII. threno, humati ſunt. Die XIII. Febr. A. M.DC.LXXVI. ſuperſtites ſex denuo in prius illud ſordidiſſimum & obſcuriſſimum ergaſtulum, ex quo, ob præſentiſſimæ mortis periculum (longioribus ſcilicet miſeriis eos macerare placuit) aliquandiu relaxati fuerant, detruſi ſunt, tanta cum ſævitia, ut captivorum ſuperſtitum unus, morti proximus, ſolis ſuſpiriis, cùm ne verbum quidem proloqui ampliùs poſſet, ex imo pectore gemebundam animam trahens, violentis lictorum manibus correptus, per diſtortos gradus ſaxa & ligna, anguſtumque carceris foramen ita raptatus fuerit, ut ex nudo morituríentis corpore cutis & carnis fruſta, copioſo cum ſanguine, detrita lapidibus hæſerint; qui paulò poſt in carcere fœtidiſſimo piè defunctus, omni ſepultura caruit. Reliquis quinque in cloaca illa denuò uti priùs, compeditis, & cum intolerabili fœtore, inſectis, fame, ſiti certantibus, obnuntiatur rigidè, fore ut in ſterquiliniis iſtis miſerè ita concatenati computreſcant, niſi tandem apoſtatarum exemplo Evangelicam religionem ejurent. Reſpondentibus confeſſoribus, ſe pro Chriſto libenter ſubituros, quic-

quorum pars Buccari perſecutioni ſuccumbit.

pars ad extremum uſque eandem ſuſtinet.

quid impoſitum fuerit, panis hactenus uſitatus commutatur in panem ex milio & furfure coctum, eumque modicum, quem à puerulis per anguſtum carceris foramen injectum, pedibus manibusque proreptantes, denuò ex ſtercoribus aliisque immunditiis tollere neceſſum habuerunt. Additum parumper aquæ, ſed turbidæ; quandoque etiam nihil; ita ut panem duriſſimum, quò comedi poſſet, urina ſua macerare coacti fuerint. In ſtatu iſthoc, continuisque tenebris, manſerunt dies octoginta, ita interea toto corpore corrupti, ut jam vix loqui, vel loquentes invicem intelligere potuerint: ſanguis & aqua continuò ex ore eorum, nihil etiam comedentium vel bibentium, quodque ampliùs claudere non poterant; copioſè profluxerit; gingivæ & fauces putredinem totæ contraxerint; dentes non ſentientibus cum ſputo exciderint, denique os maxillare & linguæ vitioſis humoribus tantùm non conſumptæ fuerint. Proteſtantibus contra inauditam tyrannidem captivis, quantum fari poterant, de ſua innocentia & Chriſti cauſa, Vice-Præfectus Stanko reſpondit: *Jacetis equidem in umbra mortis, doleoq́; ego vicem veſtram. Sed vel invitus hæc facio, quia ſub pœna capitis, ut facerem, à Godermanno mihi injunctum eſt: huic verò ſub eadem capitis pœna mandatum à Colonitzio eſt, ut his potiſſimùm modis vos excruciet.* Dum verò in medio omnis munditiei profundè demerſi, miſereque concatenati, in ſanguine ſuo, ſputo & fimo volutabantur, non ampliùs ſe in hanc vel illam partem inclinare, vel capita extollere valentes; atque ita mortis hora non procul abeſſe viſa eſt: nuntium liberationis, interceſſione Ill. Legati Belgici impetratæ allatum eſt; quod tantùm non agonizantibus parùm profuturum credebatur. Ex carcere nihilominus, compedibus & numellis ſoluti, à ſanguine inquinamentisque purgati, à militibus, cùm ob infirmitatem incedere non poſſent, in honeſtius domicilium

& vix ima jam morti liberatur,

lium deportantur, lectisque puris linteaminibus ſtratis impoſiti, Soſpitatori ſuo, cadavera potiùs quàm homines die 11. Maji M.DC.LXXVI. traduntur. Cumque poſt quindecim dierum inediam, cibi offerrentur, ob exulceratas fauces veſci iis, niſi ingeſtis leniter, non poterant; juſculi vel vini guttis injectis ita fauces urentibus, ut ægerrimè cibum potumque admiſerint. Exquiſitiſſimâ acerbiſſimâque medicinâ illis à Medicis Pontificiis Johanne Nonno Anconitano; & Franciſco Rinaldi, qui propria etiam manu, jurejurando interpoſito, teſtati ſunt, *ita labefactatos, viribus deſtitutos; ob ſalſos acresq; humores in fœtidiſſimo carcere ex capite deſcendentes, caloremq; internum conficientes, in ore, palato, lingua, faucibus exulceratos liberatos ſe inveniſſe, ut morituros potiùs quàm convalituros crediderint*; adhibitâ, quatuor per Dei gratiam, ſtigmata ſua, etiam à me non ſine horrore viſa, in exilio circumferentes, convaluerant: quintus verò die XXIV. Maji Venetiis ob deploratam valetudinem, mortalitatis legem implevit.

CCCXVIII. Fruſtra verò inauditam, omnique diritate immaniorem tyrannidem ſuam coram mundo utcunque tegi poſſe, Colonitzius, & furoris ejusdem ſuſceptores peſſimi Jeſuitæ, ſperârunt. Percrebuit maturè ſatis in univerſo orbe, & architectis ſuis non apud Evangelicos duntaxat; ſed ipſos etiam melioris notæ Pontificios infamiam incredibilem conciliavit. Hanc verò infamiæ notam ut abſtergerent, ſimulque cornicum oculos configerent, ferociſſimi omnium tyranni illi, Tyrnaviæ imprimi curant libellum famoſum, cum inſcriptione ejusmodi: *Succinctus & verax Judicialis Extractus, quo clariſſimè demonſtratur, Paſtores Hungariæ Acatholicos non ob religionem, ſed ob rebellionem depoſitos Regnoq; ejectos; ſingulosq; eos judicialiter convictos, juſteq; damnatos eſſe; Delegato Regio Judicio Poſonienſi accenſus, & per ejusdem Secretariũ, qui ratione officii rebus omnibus interfuit,*

Examen Extractus Iudicialis Tyrnaviæ editi, quo author demonſtrare conatur, Paſtores non ob religionem, ſed ob rebellionem horrendam adeò tempeſtatem ſubiviſſe.

omniaq́, calamo fideliter tradidit, conſignatus. Erat equidem in Judicio Poſonienſi Secretarius Regiæ Tabulæ Johannes Labſantzky. Forte etiam fœtui huic edendo obſtetricatus eſt. Sed Jeſuitas, Kellionem inprimis, ejus authores fuiſſe, veriſimile prorſus eſt. Larvam mox ſcripto illi detraxit captivorum unus, qui ad triremes ductus fuga ſaluti ſuæ conſuluit, edita *funda Davidis contra Goliathum*, qua triginta craſſiſſimorum mendaciorum reum perſonatum illum Labſantzky, ſolidiſſimè peregit. Excepit paulò poſt *Apologia Miniſtrorum Evangelicorum Hungariæ, ad innocentiam ſuam orbi Chriſtiano declarandam, oppoſita Judicio Tribunalis Poſonienſis, à quo perduellionis crimine contra Regiam Majeſtatem iniquiſſimè accuſati & condemnati, non modò toto Regno proſcripti ſunt, ſed exemplo à pietate & manſuetudine Chriſtiana prorſus alieno, magnam partem ad triremes Hiſpanicas damnati.* Operæ pretium autem fuerit, perſonati illius Labzanky argumenta, quibus Paſtores rebellionis legitimè convictos damnatosque eſſe, probare ſuſtinuit, ad incudem revocare, eademque opera Paſtorum innocentiam ad liquidum perducere. Et *primò* quidem occaſionem rebellandi ſumpſiſſe Paſtores arguit inde, quòd ſtipendia à Rackozio in ejusdem ditione, Saros-Patakienſi maximè, ſibi ſubtracta animo ægerrimo tulerint, imò Paſtorum nonnemo, compoſitione à Zerinio Rakozii Socero tentata dixerit: *Hodie Rakozius latus ſuum vicies mille acinacibus cinxit.* Reſponderunt Paſtores fusè ad iſthoc ἔγκλημα. Summa huc redit: Cautum cùm fuerit Regio diplomate, ne proventus reales ad Scholas & Parochias Evangelicorum, ab antiqua fundatione per Patronos Evangelicos facta, pertinentes à quoquam occupari poſſit, Franciſcum Rakozium apoſtatam, unâ cum matre violenter illos occupâſſe, ea occaſione Rakozianos inter & Proceres Evangelicos ſubortam controverſiam eſſe; quam cùm Rex componere nec potuerit, nec voluerit,

rit, Zerinius Rakozii Socer authoritate ſua, juxta tenorem articulorum Poſonienſium, interpoſita, ſopiverit. Porro Paſtores injuria affectos, jure ſuo controverſiam moviſſe non Regi, contra quem fiat rebellio, ſed Rakozio raptori: turbas eo nomine moviſſe nullas, Patronis Evangelicis jura eorum defendentibus: poſt tranſactionem nihil unquam cum Zerinio vel Nadaſtio, Evangelii perſecutoribus acerrimis, commercii iis fuiſſe: Paſtorum illum *nonneminem* fuiſſe *neminem*: ſi enim *nonnemo* fuiſſet, nomen ejus editurum fuiſſe perſonatum illum haud dubiè, non parcentem aliâs nominibus: denique id omne pertinuiſſe ad Paſtores Hungariæ non omnes, ſed paucos, & quidem ad tales, qui pridem ante citationem violenter expulſi ſint, nemine eorum Poſonium citato, vel ibi comparente unquam. Sic deſperatæ cauſæ indicium initio ſtatim turpiſſimè Extractum illum prodidiſſe, liquet. *Secundò* allegat perſonatus literas hieroglyphicas Stephani Wittnyedy, Nadaſtii Secretarii eo tempore defuncti, easque geminas, priores ad Ambroſium Kőzèrum, poſteriores ad Nicolaum Bethlen exaratas, & à miniſtro Rebellis cujusdam, Paſtoris Hungarici filio, pretio mille Imperialium conducto, ex Transſylvania allatas, quarum tenor fuerit, ſe Paſtores in utraque Hungaria ad movendos auditorum ad conciendam rebellionem animos ritè præparâſſe. Atque in his literis Poſonienſes judices judicii ſui proram puppimque collocaverant. Tametſi verò Judices illi literarum illarum γνησιότητα ſimpliciter credi (quod à judice juſto alieniſſimum eſt) præceperant: adulterinas tamen fuiſſe, non Paſtores duntaxat Poſonii coram tribunali comparentes, ſuſpicati ſunt meritò, ſed poſtea etiam planè pleneque compertum eſt, poſtquam Nicolaus Bethlen in Transſylvania Sedis Siculicalis Uduarhelyenſis ſupremus Capitaneus, ad quem poſteriores ſcriptæ ferebantur, ſu-

per-

perſtes adhuc, eas penitius excuſſit, & ſuppoſititias eſſe, irrefragibilibus argumentis, publico ſcripto aſſeruit. Sed fuerint etiam literæ illæ, verè à Witnyedio ſcriptæ, Itane verò ad unius, & quidem jam tum demortui teſtis teſtimonium, tot homines Poſonii comparentes, quorum ne unus quidem in teſtimonio illo nomine ſuo expreſſus fuit, rebellionis crimine arceſſi, nedum condemnari potuerunt? Atqui tum Divina lex unius teſtis teſtimonium Deut. XIX, 15. diſertè rejicit, duorumque vel trium teſtium os exigit: tum civilis etiam hominis mortui allegationem, adeoque teſtimonium adverſus viventem ratum haberi, 2. *Part, tit.* 23. vetat. *Tertiò* crimina horrenda Paſtorum, velut quòd fuerint incendiarii, cædium patratores, ſtercora ſua Pontificiorum infantibus devoranda dederint, Sacerdotes Turcis vendiderint, iiſdem munimenta præcipua tradere conati fuerint, aliaque nefanda, perſonatus allegat. Sed Diabolicis mendaciis innocentium famam ab eo proſciſſam eſſe, ſatis conſtat. *Aliud enim certè*, Cicerone ſapienter obſervante, *eſt maledicere, aliud accuſare*, nedum condemnare. *Maledictio nihil habet propoſiti, præter contumeliam. Accuſatio verò crimen deſiderat, rem ut definiat, hominem ut notet, argumento probet, teſte confirmet.* Tu verò, perſonate, accuſator fratrum, quos homines notâſti, quo argumento probâſti, quo teſte confirmâſti? Quin potiùs centumcubitalia, à Diabolo in inferno cuſa eſſe, quæ protuliſti, mendacia, accuſati pertendunt. Si accuſaſſe ſufficit, quis innocens erit? *Quartò* fugiſſe Paſtores, alios in Tranſylvaniam, in Turciam alios, cùm Coppius in Superiore Hungaria acie cum rebellibus confligens, ſuperior evaſit, perſonatus ait, atque inde rebelles fuiſſe infert. Egregia, ſiqua alia, prolatio! Rebellis igitur David, qui furorem ſanguinarii Saulis evitaturus ad Regem Achis aufugit: rebellis ipſe Chriſtus (abſit dicto blaſphemia) qui audiens

cap-

captivitatem Johannis, ex Judæa in Galilæam fugit, fuerit. Tot Apoſtolos, Sanctoſque Patres omitto. Si qui igitur Paſtorum fugerunt, non id ſceleris conſcientia, ſed perſecutorum immanitate adacti fecerunt, ante omnem quippe citationem, & contra omnia jura, ſedibus ſuis exturbati, bonis privati, ſolum vertere coacti majorem apud ethnicos, quàm apud profeſſos Chriſtianos catholicos humanitatem experti. An verò illi, adverſus quos ferro flammaque ſævitum eſt, expectare citationem, hoc eſt, oves fugatæ & diſſipatæ, luporum citantium judicium ultro ſubire debuerunt? Alii etiam, ne citationi parerent, à poteſtate legitima prohibiti ſunt: alios veſtigia nimis proh dolor! ſanguinolenta terruerunt. Sed fuerit levis cauſa fugientium: quid verò id omne faciet adverſus eos, qui non fugerunt, ſed comparuerunt, non aliam ob cauſam, quàm quia comparuerunt, crudeliter oppreſſi? Sed Achilles perſonati eſt, quòd tot Paſtores libellis ſubſcribentes ultro rebellionis crimen confeſſi fuerint. Atqui ut præjudicium nonnullum *δειλοὶ meticuloſi* illi, qui metu nimio ſubacti nomina ſua libellis ſubſignârunt, bonæ cauſæ creaverint; at reos fuiſſe eoſdem rebellionis, neutiquam conſequitur. Neque enim aliis argumentis vel teſtimoniis rebellionis rei peracti ſunt, quàm quibus eos etiam, qui ad finem uſque conſtantes permanſerunt, ejuſdem criminis convincere hoſtes tentaverant. Cùm verò invalida prorſus hæc fuiſſe, hactenus oſtenſum ſit, invalida quoque illa fuiſſe, conficitur meritò. Non igitur rebelles fuerunt Libellatici illi, ſeu, uti vocantur, Reverſionaliſtæ, ſed meticuloſi; externo hominum perſecutorum, non interno conſcientiæ ob crimen objectum accuſantis, terrore perculſi; tam leves plerique, ut necdum auditis contra ſe accuſationibus ex præſcripto cleri quidvis ſubſcripſerint; inprimis cùm ſubſcribentibus etiam merces, præſentaneæ pecuniæ pa-

Uuu ra-

ratæ fuerint. Accedit, quòd venenatæ formulæ libelli, quam Extractus recitat, quenquam comparentium ſubſcripſiſſe, ſceleſtè perſonatus in aperta luce mentiri auſus eſt. Omnes equidem libellatici quodammodo adverſariis criminandi anſam dederunt. Et formulæ libellorum in prima citatione oblatorum duriores ſanè fuerunt. At in poſteriori citatione formulæ inſerta plerunque à ſubſcribentibus ſunt verba: *quamvis non ſimus rebellioſæ complicitatis nobis conſcii.* Quæ denique conſcientia ſaltem Reformatis in Hungaria Paſtoribus libellaticos ejuſmodi perſonatus objecit? In tanto enim libellaticorum ducentorum triginta ſex, quos ille allegat, numero, non ultra duos Reformatos reperire eſt, qui ſive in priore, ſive in poſteriore termino citationis, munus ſuum ſe abdicaturos ſubſcripſerint. Conſtantioribus quinetiam Auguſtanis inconſtantes jure præjudicare non potuerunt. Si qui enim inconſtantium adverſus conſtantes teſtimonium perhibuiſſent, in Judicio haud dubiè allegatum, iisdemque objectum fuiſſet. Cùm igitur jam ſupra idoneis argumentis Paſtorum innocentiam comprobaverimus; atque etiamnum perſonatus ille adverſus innocentiam eandem imbellibus calumniarum potiùs, ex puteo abyſſi *extractarum*, quàm probationum telis pugnaverit: Paſtores eoſdem non perduellionis ullius meritò, ſed puro puto religionis odio, non aliam ſcilicet ob cauſam, quàm quia exemplo Divi Ambroſii, Mediolanenſis Epiſcopi, ſicut ille Baſilicas furioſo Auxentio ſic hi Eccleſias, Baſilicas ſuas, ob ſolius Dei timorem, furioſiſſimo Colonitzio tradere recuſârunt; atrociſſimam tempeſtatem iſthanc ſubiviſſe, concludimus.

Concluditur hiſtoria perſecutionis Hungaricæ.

CCCXIX. Longiùs, fateor, Hungaricæ perſecutionis hiſtoriæ, ſalutarium documentorum feraciſſimæ, & patientiæ conſtantiæque, ſi quando ſimilis tempeſtas fideles Dei ſervos premet, (quid enim inveteratis odiis, &

creſcente in dies hoſtium Eccleſiæ ſævitia, mitius nobis promittere auſimus?) acerrimum ſtimulum infixuræ pertexendæ, æſtus quidam calamum huncce provexit, quòd intereſſe poſteritatis, ne triſtes memorabilesque imprimis ejuſmodi eccleſiæ caſus ignoret, dubitaverim omnino nullus. In viam ut revertamur, eodem Clemente Pontifice, in ipſo Papatu veritas circa B. Virginis Mariæ & imaginum cultum nonnihil erumpere viſa, at mox in herba iterum ſuffocata eſt.

Veritas in Papatu hoc tempore erumpens, atque mox ſopita iterum, circa cultum B. Virginis Mariæ.

CCCXX. Etenim quoad B. Mariæ cultum, Lovanii quarta vice edita ſunt *Monita ſalutaria B. V. Mariæ ad cultores ſuos indiſcretos.* Juxta leges Eccleſiæ Pontificiæ primùm A. M.D.C.LXXIII. prodierant munita facultate & approbatione Cenſoris Ordinarii, J. Gillemans, S. Theol. L. Eccleſiæ Cathedralis Gandavenſis Canonici & Archipresbyteri. Cumque in manus cecidiſſent quorundam, qui, verba Authoris referam, *Monita illa vel non intelligentes, vel nolentes intelligere, in pravum ſenſum, imò & hæreticum, prorſus contra mentem Authoris & animum conati ſunt torquere, atque ita vulgò ſuſpecta & exoſa reddere,* pro illorum defenſione ſubſidiariis copiis & approbationibus utendum ratus, quartæ editioni præfixit approbationem P. de Walenburg, Epiſcopi Myſienſis, & Suffraganei Colonienſis; Pauli Auſſemii Vicarii in Spiritualibus, Generalis ejuſdem Archidiœceſis; Franciſci Francken, S. Theol. D. & ad SS. Apoſtolos Decani; Henrici Patricii, SS. Theol. D. & Prof. Colonienſis; & Johannis Polch, Paſtoris ad S. Cunibertum. Tametſi verò in Monitis illis non omnem prorſus illegitimum ſui cultum B. Virgo, quæ inducitur, Maria, prohibet: improbat tamen, rejicitque S. Scripturæ teſtimoniis perpetuis unicè freta, plurimos colendæ Θεοτόκου modos, qui partim olim à Mariolatris præſcripti, partim hodieque in praxi publica paſſim recepti ſunt; ita ut tum vete-

res illos novóſque Mariolatras, quos *indiſcretos ſui cultores* *Maria* vocat; partim praxin ipſam Eccleſiæ Pontificiæ obliquè feriri & perſtringi, manifeſtum ſit. Utque monitis nonnullis huc tranſlatis fidem faciam, teſtatur monetque Maria, *Se, quos amatores vult, imitatores cupere: Non omni ſpiritui credendum, nec facilè recipiendas omnes & quasvis hiſtoriunculas, quæ de ſuis apparitionibus, aut revelationibus, aut beneficiis & privilegiis promiſcuè circumferuntur: Nemini confidendum, ſe cultores ſuos ex inferno ad pœnitentiam revocare, aut propter aridas aliquas devotiunculas in judicio defendere: neminem cultum ſibi exhibentem, ſi charitatem non habeat, prædeſtinatum eſſe: Non eſſe privilegium ullum peccatori impœnitenti conceſſum, ut æternum non patiatur incendium, quantumvis ſe colore præſumpſerit, nec quicquam tales adjuturas formulas & precatiunculas, aut ſigna & inſtrumenta pietatis, quæ geſtaverit; nec confraternitates & Sodalitates, quibus nomen dederit: Cavendum eſſe à laqueo Diaboli, qui ſub prætextu facilis externæ pietatis ſecuritatem peccatoribus ſuadet, ut pœnitentiam differant, præſumentes de Divina miſericordia, & ſua interceſſione illis non defutura: Non compati vel collachrymari ſe illis, qui à Filio ſuo damnantur: Baculum eſſe arundinum, putantium, quòd pietas externa ſufficiat: Laudem, quæ ſibi, ut ſibi defertur, vanam eſſe: Se ante pedes Agni mittere coronam ſuam, & conſervam noſtram eſſe: Nolle ſe quidquam Deo ſubtrahere, vel cum illo dividere: Non ſe ita colendam, ac ſi non ſufficeret Deus: Nullo alio, quam Deo nos indigere, & in ipſo habere omnia: Non deſperandum ei, qui ſe non habeat, ſed confidendum eſſe Chriſto: Non ita ſe colendam, ac ſi non daretur ſine ſe aditus ad Deum per Chriſtum: Non ſe colendam, quaſi Deam ſubalternam: Non ſe Mediatricem vel Advocatam eſſe eo ſenſu, quo Filius eſt Mediator & Advocatus: Cavendum, ne per hyperbolen vel zelum immoderatum quidquam ſibi tribuatur, quod ſoli Deo, vel Chriſto debetur: Non eſſe ſe omnipotentem, Salvatricem, Corredemptricem: A tribunali Divino ad ſuum appellari non poſſe: Nolle*

ſe exceſſiva encomia, vel vanas adulationes: Dicendum non eſſe, quòd Chriſtus ſit Judex ſeverus, Maria mater miſericordiæ: Accedendum cum fiducia ad thronum gratiæ, nec trepidandum; trepidantes tamen ſe ad illum ducturam: Non plus temporis aut precum ſibi, quàm Deo impendendum: Sibi, ceu medio ad Deum, non fini, non nimium inhærendum: Cum homines ſua mancipia non ſint, abſtinendum eſſe ſervilibus titulis & ſignis inanibus & aulicis ſubmiſſionibus: Se & ſanctos cultu duliæ, ſive dilectionis & ſocietatis; ſolum Deum cultu latriæ colendum: Non rectè ſe diligi, ſi ſtatuæ ſuæ pretioſis veſtibus & monilibus fulgeant, Chriſtus verò in pauperibus ſuis egeat: Non ſibi placere, quòd ſplendeant luminaribus imagines ſuæ, dum juxta illas ſqualent receptacula corporis Chriſti: Nullam ſtatuis vel imaginibus ſuis virtutem ineſſe: Non exiſtimandum, ſe fuſcam aut nigram, aut quicquam momenti in colore ſitum eſſe: Non aliam ſe eſſe hic, aliam ibi; aliam in Monte-ſerrato, aliam in Monte-acuto: Non contendendum eſſe pro hac vel illa figura, hoc vel illo loco: Circa dotes & prærogativas ſuas contendendum non eſſe: Beatum eſſe, qui cum Apoſtolo ſe nihil judicat ſcire, quàm Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum. Quamvis verò ſimplices adeò ſtolidique non ſumus, quin fiſtulam dulce canentem agnoſcamus ultro; Hypotheſes háſce & *κυρίας δόξας*, qui volet, conferat licet cum iis, quæ B. Virgini Mariæ attribuerunt Scriptores veteres & recentiores, inprimis Pelbarti de Temeſwar, Bernardini de Senis, & de Buſtis, Jacobi de Voragine, Cæſarii, Antonini, Alani de Rupe, Salazares, Pozæ, Coſteri, Mendozæ, alii: cum praxi inprimis Papatus, in cultu B. Virginis Mariæ totius religionis Chriſtianæ arcem collocantis. Nullo certè negotio, qui id tentaverit, Papatum *ἑαυτὸν τιμωρούμενον*, adeoque *αὐτοκατάκριτον* deprehenderit. Oppugnatus equidem libellus eſt tùm ab Epiſcopo Rhodenſi, Ludovico Abelly; tum à Jeſuita Johanne Craſſeto. Neque tamen ei defenſores & hyperaſpiſtæ defuerunt, quos inter E-

piſcopus Tornacenſis editis literis Paſtoralibus eminet.

nec non venerationem imaginum,

CCCXXI. Sed & circa cultum imaginum Doctorum in Papatu diſcordia gliſcere cœpit. Ex Jeſuitarum officina prodierat liber Maimburgii, adverſus Iconoclaſtas, quo imaginum cultum ab antiquitate ejuſdem commendare operosè ſuſtinuit, pro more graviſſimè in detrectatores cultus illius invectus. Ei ſe Pontificius Doctor haud incelebris oppoſuit, edito adverſario ſcripto, in quo paſſim Maimburgium caſtigans, ſolidè efficaciterque probat, tribus primis Seculis in Eccleſiis & Proſeuchis nullas omnino imagines expoſitas, nedum cultas eſſe; quarto Seculo à plurimis adhuc Eccleſiis imagines abfuiſſe; initio quinti non ad cultum, ſed ad ornamentum & memoriam Martyrum erigi hinc inde eas cœpiſſe; cultum verò earundem ſeriùs in Eccleſiam irrepſiſſe, ac demum in Concilio ſeptimo ſtabilitum eſſe. De Caroli M. libris adverſus Concilium Nicænum ſecundum, & Concilio Francofurtenſi ita adverſus Maimburgium eundem Author doctiſſimus diſputat, ut libros illos juſſu, authoritate, conſenſu, quin & opera collocata Caroli M. ſcriptos, & ad Pontificem Adrianum miſſos eſſe, clariſſimè demonſtret. Cœterum liber doctiſſimus cùm rationibus refutari ampliùs non potuerit, authoritate, niſi fallor, proſcriptus, paucis, quæ in manus noſtras inciderunt, exemplaribus exceptis, tenebris damnatus eſt.

Clementi X. ſuccedit Innocentius XI.

CCCXXII. Clementi X. die XII. Jul. A. M. D. C. LXXVI. defuncto, Cardinalis Benedictus Odeſchalci Comenſis natus, & in Conclavi Cardinalium à celebri præcone Papæ, Recannati, Capucino, effusè laudatus, die X. Sept. ejuſdem anni Gallis præ cœteris annitentibus ſucceſſit; Benedicti nomen in Baptiſmo acceptum, in nomen Innocentii XI. in gratam Innocentii X. à quo in Cardinalium numerum allectus eſt, memoriam, commutans. Ha-

ℰte-

ctenus quidem ita ſe geſſit, ut laude Pontificis in poſteriorum illorum numero optimi, cum Adriano forte & Marcello paria facientis, defraudandus non videatur; futurus etiam ſervus Dei revera bonus, ſi Aſæ, Joſaphati, Joſiæ, Ezechiæ exemplo, excelſa abolere, quod tamen τύχης μᾶλλον, ἢ ἐλπίδος ἐστὶ, conatus quandoque fuerit. Livio Odoſchalchi Nepoti ſuo, ne in publico compareret, vel munera acciperet, neu ſpe ulla promotionis altioris animum ſuum lactaret, præcepit. Mox equidem Nobilis Venetus renuntiatus, & Dux Ceri creatus eſt. Ad altiora tamen ut promoveret Nepotem huncce, & vel Generalem Eccleſiæ, vel Nepotem, more hactenus recepto, declararet, nullis vel Nepotis ipſius, vel aliorum precibus induci hactenus ſe paſſus eſt, exemplo laude digniſſimo Prædeceſſorum ſuorum nimia erga Nepotes ſtudia damnans. Abolito Cardinalis Patroni nomine, Cardinalem Cibo Secretarium ſtatus & Superintendentem declaravit. Miſſis in Galliam, Hiſpaniam, Poloniam & Portugalliam nuntiis, pacem ſuaſit. Judæorum Romæ commorantium numerum ad quinque mille contraxit, iiſdemque urbem Romam à ſordibus purgandam commiſit, & fœnore iniquo interdixit. Epiſcopos Roma faceſſere juſſos, ad Diœceſes ſuas relegavit, & nonniſi idoneos, probeque exploratos, & examini rigido ſubjectos poſthac eligere conſtituit, edita etiam lege, ne niſi literati Sacerdotes ad obeundas functiones promoveantur. Reformandorum eccleſiæ abuſuum negotium quatuor Theologis, quos inter Recanati eminebat, dedit. Advocatis pauperibus eleemoſynam diſpertitus eſt liberalem, tanta confluentium, invicemque prementium multitudine, ut ſeptem mulieres, duóve pueri oppreſſi extinctique fuerint. Cameram Apoſtolicam pecuniis mirè exhauſtam cùm vidiſſet, ad familiares ſuos dixiſſe fertur, *nunquam ſe credidiſſe, S. Petri vineam*

cujus ſtudium reformandi nonnulla, leviora licet, commendatio.

neam tantopere vaſtatam eſſe. Ut igitur ſplendidiſſimè eadem locupletetur, & S. Petrus Apoſtolus auri & argenti inops, in Cræſum Craſſumque quempiam convertatur, nullum non lapidem, artis chryſo-poetices haud indoctus, movit, movetque. Altieriis Roma diſceſſuris, ut ſubſiſterent ulteriùs, mandavit, ne alibi locorum artes expilandi antehac Romæ ab illis exerceri ſolitas, liberius exercerent. Reginæ Chriſtinæ reditus annuos duodecies mille coronatorum decrevit, ea tamen lege, ut Cardinalibus ampliorem poſthac honorem haberet. Ita verò minora nonnulla reformare occœpit, ut ſaniorum judicio, magis neceſſaria, non tam ſua ſorte, quàm aliorum, quibus reformatio Eccleſiæ ſudes in oculis eſt, ardorem ejus ſufflaminantium culpa, omiſerit; luporum inprimis dentes, quibus innocuum gregem lacerare ſoleant, frangere & excutere neglexerit; Recannati inter alia pro ſuggeſtu pronuntiante, *adeò tardas eſſe ejus conceptiones, ut metuendum ſit, ne abortus ſequantur.* Quem aliâs etiam Papam pro ſuggeſtu eodem monentem, ut in ſceleratos ſeveriùs animadvertat, & Miniſtros deligat non juniores, ſed adultiores, idem Papa lachrymabundus audiviſſe fertur. Bullam contra Nepotiſmum, quem inde à Clemente VIII. ad ſua uſque tempora ſeptendecim auri millionibus Cameram Apoſtolicam emunxiſſe, rationibus initis, ſubductiſque calculis, deprehendit; adornari curavit, quæ tamen, reclamantibus Cardinalibus pluribus, iis maximè, qui ad Papale ſolium quandoque ſe conſurrecturos, ſpem animo conceptam tenebant, promulgata non eſt, fruſtra identidem monitoriis ſuis conſenſum eorum ſolicitante Pontifice. In Janſenitarum partes propenſior, Arnaldo, nec non Epiſcopo Gratianopolitano, Janſenitæ utrique, literas humaniſſimas perſcripſit. Bellarminum quoque in Divorum numerum relaturus fuerat, niſi propoſito Cardinales non pauci

ci interceſſiſſent. Fruſtra quin etiam Monachos ad legem Κοινοβιωτικὴν, ſeu vitam communem revocare magno niſu conatus eſt, adverſantibus inſtituto ejus, præter Franciſcanos, omnibus.

CCCXXIII. Geſtivit verò admodum Pontifici huic animus, officia nonnulla, indulgentiáſque, quas ſuperfluas rebatur, abolere: dicere veriſſimè ſolitus, brevem orationem penetrare Cœlum, & ex indulgentiarum multitudine confuſionem in Eccleſia obortam eſſe. Die igitur XVII. Febr. A. M. D. C. LXXVIII. Raimundus Capiſuccus, ſacri Palatii Apoſtolici Magiſter, *de mandato ſpeciali Sanctiſſimi Domini Innocentii, Papæ XI.* uti verba Decreti ſonant, edito eodem decreto, libellum inſcriptum: *Officium immaculatæ conceptionis Sanctiſſimæ virginis noſtræ Dominæ, approbatum à Summo Pontifice Paulo V. quo devotè illud recitantibus centum dierum indulgentiæ promittuntur, ſicut apparet ex Brevi ejus x. Jul. A. M. D. C. XV. Mediolani impreſſo*; ita prohibuit, ut nemo cujuſcunque ordinis, gradus & conditionis exiſtat, Officium illud apud ſe retinere, legere, imprimere, vel imprimi curare audeat, ſed ſtatim à decreti illius notitia, quicunque illud habuerit, locorum ordinariis, aut inquiſitoribus tradere, ſub pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis teneatur. Paulò poſt, die nimirum VII. Martii A. M. D. C. LXXVIII. Congregatio Sacra indulgentiis, ſacríſque reliquiis præpoſita, *cuncta ſua Sanctitate probante, & inviolatè ſervari jubente,* decretum prægnantius, cui Aloyſius Cardinalis Homo-Deus, & Michaël Angelus Riccius Secretarius ſubſcripſerunt, die XII. Martii ejuſdem anni ad valvas Curiæ, & in acie Campi Floræ, aliíſque ſolitis urbis locis affixum publicatúmque, edidit, quo indulgentiarum magnam farraginem ſuppreſſit. *Delatæ,* ita Decretum præfatur, *ſæpius fuere ad ſacram congregationem, indulgentiis, ſacriſque reliquiis præpoſitam, Indulgentiæ quædam conficta*

Indulgentias idem complures abolet.

cta & omnino falſa, quæ per diverſas orbis Chriſtiani partes circumferuntur; aliæ verò examinandæ, quæ adhibito ſtudio inventæ ſunt vel Apocryphæ, vel à Romanis Pontificibus revocatæ, vel nullæ, quòd datum iis tempus præteriiſſet: quarum quidem plurimæ, cùm non facilem cognitionem habeant Chriſti fideles, harum rerum minùs peritos fallunt, qui ſpe indulgentiæ remiſſioniſque peccatorum ſuorum conſequendæ fruſtrantur. Quamobrem eadem ſacra Congregatio vehementer cupiens huic malo magis indies ſerpenti occurrere, animarum profectui, & indulgentiarum dignitati conſulere, plures illarum ſingulari diligentia colligi, & in indicem referri curavit. Mox referuntur prolixa ſerie indulgentiæ variæ, conceſſæ à Pontificibus Johanne II. Sixto IV. Urbano II. Eugenio III. Innocentio III. Bonifacio IX. Johanne XXII. Alexandro VI. Leone X. Pio IV. Clemente VIII. Paulo V. Gregorio XV. Urbano VIII. Clemente X. Subjiciuntur etiam aliæ à nonnullis Romanis Pontificibus tributæ, ut ajunt, coronis myſteriorum paſſionis Chriſti; quæ magno numero recenſentur: demum omnes indulgentiæ conceſſæ ante decretum Clementis VIII. roſariis, granis, ſeu calculis, crucibus & imaginibus ſacris; vel ante Breve Pauli V. quod incipit: *Romanus Pontifex* &c. editum XXIII. Maji A. M.D.C.VI. perſonis Regularibus quarumcunque religionum & Ordinum, etiam mendicantium; vel ante conſtitutionem CXV. Clementis VIII. & LXXVIII. Pauli V. habitas per aggregationem, vel aliam communicationem ab Archiconfraternitate ulla, Ordine, Congregatione, Societate etiam Jeſu, Capitulo vel cœtu quocunque; vel ab eorum Officialibus, Superioribus, aliiſque perſonis: tum Summaria indulgentiarum pro Congregationibus doctrinæ Chriſtianæ, confraternitatibus S. Trinitatis & Redemptionis Captivorum nominis Dei, Roſarii B. Mariæ, &c. Tandem indulgentias ſtationum urbis, quæ à Romanis Pontificibus ſingulari quodam bene-

ne-

neficio vel communicatæ ſunt, vel communicabuntur interdum aliquibus locis, ordinibus, aut perſonis; diebus tantùm ſtationum in Miſsali Romano deſcriptis, ſuffragari poſſe; Semel autem duntaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam, vel aliud pium opus peragentibus lucrifieri. Utrique huic decreto variæ Conciliorum, Patrum & Theologorum gnomæ, quibus decreti illius æquitas defenditur, ſubjiciuntur. Memorabilis inter alias eſt illa Innocentii III. *lib. 1. Epiſt. ad Cantuarienſem & alios Epiſcopos*, ubi ſic ille: *Sicut ea, quæ à Prædeceſſoribus noſtris provida fuerunt deliberatione ſtatuta, nullatenus irritari volumus vel infringi: ſic ea, quæ ab eis ſunt per obreptionem obtenta in honeſtatis Eccleſiaſticæ detrimentum corrigi volumus, & in ſtatum redigi meliorem.* Sed & Bulla Sabbathina ibidem critico Theologorum Pariſienſium Claudii Bloini, Natalis Vareti, & Natalis de Bretigneres, veru confodiuntur. Denique clauduntur decreta iſthæc verbis Petri Damiani *Præfat. vit. 1. Mauri Caſen. Epiſcopi*, quæ ejuſmodi ſunt: *Contemnendus pincerna eſt, qui dum vini copiam jactat, fæcem quoque punienda temeritate propinat.* Conſtat ſatis decreta iſthæc, non malo certè animo condita, adeò diverſis animorum motibus excepta eſſe, ut non defuerint hodierni Papatus magni Atlantes, qui, Jeſuitarum, quibus moderni Pontificis candor diſplicere videtur, haud dubiè inſtinctu, aſſa voce aſſeverarent, plus illa Papatui nocere, quàm Evangelici quinquaginta annorum intervallo nocere integro Regno cuipiam potuerint.

CCCXXIV. Quantopere Pontificius Clerus Angliæ Regnum ad Romani Pontificis obedientiam poſtliminio reducere non ſemel conatus fuerit, ſupra non uno loco narravimus. Et magnis quidem auſis, quæ Dei, fidi Iſraëlis cuſtodis, ineffabilis bonitas eſt, nunquam non excidit. Quieſcere equidem pertinaces inſidiæ poſt pulverariam con-

Cleri Pontificii Jeſuitarum imprimis adverſus Regem Angliæ, religionem, ſtatumque univerſum Angliæ terribilis conſpiratio,

conſpirationem viſæ ſunt: quanquam in triſtiſſima tragœdia illa, qua Carolus Jacobi Filius diriſſimo & inaudito exemplo è medio ſublatus eſt, haud poſtremas partes, accendendis intendendíſque ſaltem partium exulceratarum odiis, tractâſſe Pontificios, non deſunt, qui exquiſitis rerum documentis comprobent. Cœterùm inſidiarum machinationúmque perpetuarum ignem ſub doloſo cinere latuiſſe, quin & ſæviiſſe ſine intermiſſione ulla, fidem facit noviſſima conſpiratio adverſus moderni Angliæ Regis vitam, Regni ſtatum, & Religionem in eo Evangelicam, quæ diu ante concepta, demum Octobri Anni M.D.C.LXXVIII. indicio accuratiſſimo Titi Oatis, Bedlovii & France juratorum teſtium; nec non Edmundi Berry Gothfrey, ad cognoſcendam conjurationis ab Oate primùm detectæ cauſam delegati judicis primarii ſubitanea & clancularia cæde, nec non reorum non unius generis, Colemanni inprimis Secretarii, cui nomen Langshornii erat, & Jeſuitarum aliquot convictione, conſenſúque Parlamenti totius, patefacta & comprobata eſt. Conſpirationis architecti denuo Jeſuitæ, parricidiorum doctores ductoréſque, fuerunt; Oliva inprimis, eorum Generalis, qui officia ſua conjuratis, etiam exercitui ingenti conſcribendo diſtribuit; nec non Jeſuitæ Angli, Thomas Whitebrand & Richardus Strong, Provinciales, Ahsly, Harcourt, Jenniſon, Keines, Wright, aliíque Hiſpani etiam complures; quibus alii quoque tum Monachi Angli, Benedictini, Carmelitæ, Franciſcani & Dominicani; tum Sacerdotes, quorum ſingulorum, ut & aliorum complicum, nomina in Actis, Parlamenti Anglicani juſſu vulgatis, edita videre eſt; ſuppetias tulerunt. Bullam equidem, qua nova Papalis, quam in Angliam introducere conjurati meditabantur, tum Hierarchia, tum regiminis Politici forma præſcripta continebatur, conjurati iidem, ceu à Ponti-

tifi-

tifice ipſo profectam venditaverant: quam tamen à Jeſuitis potiùs confictam fuiſſe, ſaniores judicârunt. De eo quicquid ſit, id certum eſt, Londini in Concilio Jeſuitarum, Sathanico œſtro percitorum, Regem capitaliter accuſatum damnatúmque eſſe; & damnatione eadem etiam Regis fratrem, ſiquidem coronam Regni, ceu beneficium Papæ accipere, novam hierarchiam tueri, in Regis fratris, & ſubditorum Proteſtantium diriſſimam necem, urbiſque Londinenſis & aliarum incendium conſentire, denique univerſa Proteſtantium ſacra abolere, & Papatum invehere recuſaverit, nec non Principem Arauſionenſem, utpote Stuartorum propaginem, comprehenſos fuiſſe. Steterátque ſententia, *Regem* quidem per Monachos Benedictinos Anglos, Andertonum & Coniers, nec non allectos in ſocietatem facinoris Hibernos quatuor, gladio ſeu cultro oblongo; atque ſi id non ſuccederet, per Pickeringium & Graves, ſclopeto; demum, ſi & hic conatus irritus caderet, opera Georgii Wackemanni, Reginæ Archiatri, quindecim mille librarum mercede, Doctore Forgathy & Colemanno cum eo contracturis, conducendi, veneno propinato: *Fratrem Regis*, ſiquidem ſpem de ſe conceptam fefellerit, aliis diriſque etiam modis: deniquè Principem *Arauſionenſem*, duodecim Jeſuitis in Hollandiam ablegandis, ſanguinaria adverſus eum conſilia machinaturis, è medio tollere, atque ſic Regnatricem domum Stuartorum radicitus extirpare. Occupatio verò & ſubjugatio Regnorum Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ ejuſmodi decreta & concluſa eſt, ut Hibernia quidem tum inteſtinis motibus, poſt cædem Ducis Ormontii, per quatuor ſicarios Hibernos deſignatos, patrandam, excitatis; tum peregrinorum armorum vi, ſuppetias Hibernis ab Epiſcopo & Clero Dublinenſi à fidelitatis juramento Regi præſtito relaxandis, latura, in poteſtatem redigatur: Anglia verò & Scotia,

ſparſis in utraque per Jeſuitas Presbyterianorum perſonas mentientes, & ſub hac larva populum adverſus Epiſcopos, in Scotia cumprimis, concitantes, diſcordiæ ſeminibus, internis diſſidiis colliſæ, debilitatæ, & poſt violentam mortem Regis, conſurgente exercitu triginta millium Pontificiorum, occulte, ducibus cum Provinciali Angliæ imperia diſtribuente, arcto fœdere colligatis, diſpoſito, & cum ſuperveniente exotica poteſtate conjuncto, urbibúſque etiam præcipuis incendio ſubito deſtinatis, occupatæ ſubverſæque, ſub jugum Romani Pontificis mittantur. Novi etiam illius, quod meditabantur, Regni adminiſtros in anteceſſum deſignari placuit. Nominatim autem Jeſuitæ Provinciali Whitebrando dignitas & munus Archiepiſcopi Cantuarienſis; Calcari Epiſcopi Londinenſis; Bellaſi, Generalis; Comiti Arundelii, Cancellarii, Powes, Architheſaurarii; Wilhelmo Godolphin, Secreti Sigilli Cuſtodis; Staffordo, Quæſtoris; Colemanno, Secretarii Status; aliis alia munera dignitateſve deſtinatæ fuerant.

detecta per Titum Oatem

CCCXXV. Cùm eouſque conſilia conjuratorum promota fuiſſent, ut res propediem in nervum eruptura videretur, Deus Uncti & Eccleſiæ ſuæ pervigil cuſtos, qui in Cœlo habitans hoſtium Regni ſui conſilia ridere & ſubſannare ſolet, quique toties Anglicanam Eccleſiam è præſentiſſimo diſcrimine liberavit, eandem etiamnum ſibi, pro ineffabili gratia & bonitate ſua, curæ eſse, teſtificatus eſt. Movit enim cor conjuratorum non poſtremi, Titi Oatis, qui nefariæ ſocietatis illius Secretarius, minima quæque calamo conſignaverat, ut meditati ſceleris, jam jam patrandi, horrore perculſus, & pia pœnitudine ductus, impia conſilia detegere animum ſuum induxerit. Et primò quidem illa in Tongii, Theologi Angli, quem Jeſuitis ob privatas ſimultates & infenſum & inviſum eſſe cognoverat,

rat, ſinum effundere placuit. Mox verò circa initium Octobris A. M. D. C. LXXVIII. tota conjurationis ſeries ex Ephemeridibus ejuſdem Oatis, Regiis prodita eſt. Abſente Rege ſine mora nonnulli in vincula rapti; judicéſque iis, qui cauſam cognoſcerent, dati ſunt. Inter eos haud poſtremus Edmondus Berry, Gothfrey die XII. Octobr. in ſecretum conclave, eo prætextu, quòd conjurationis arcana nonnulla detegenda ei ſint, ſeductus, conſciis Jeſuitis tribus, per Robertum Grien, Laurentium Hill, alióſque nefariè ſtrangulatus, & cadaver ejus pugione confoſſum in foveam projectum eſt. Conjurati non pauci convicti, damnatique legitimè, tragica morte conceptum animo nefas expiârunt: quos inter Colemannus ex propriis ſcriptis teſtibúſque pluribus convictus licet, pertinaciter crimen diffiteri non deſiit. Eadem pertinacia Jeſuitæ & ſacerdotes Whitebrandus Provincialis, Harcourtus, Fenwikius, Gavanus & Turnerus d. xx. Junii M. D. C. LXXIX. ad ſupplicium ducti, crimina, quorum legitimè convicti ſunt, morientium fide inficiari, Deóque ſic & hominibus illudere non erubuerunt: quod juxta receptam æquivocationum doctrinam illos apud ſuos quidem excuſatè facere potuiſſe, libro publica authoritate Londini eodem anno edito clariſſimè probatum eſt. Cœterùm univerſæ conſpirationis illius ſacerrimæ, à noviſſimis Cyclopibus, Regni Pontificii propagandi fervore ſideratis, inſtitutæ hiſtoriam, Parlamenti Anglicani authoritate publici juris factam, prolixiùs repetere ſuperſedemus, Deo T.O.M. quas debemus, maximas & immortales gratias perſolventes meritò, quòd à cervice Regis, Regni & Eccleſiæ, inprimis ſuæ iterum exquiſitiſſimas hoſtium inſidias, exitiúmque præſentiſſimum, clementer adeò potentérque averruncavit.

& ſupplicio reorum magis patefacta.

CCCXXVI. Magnis conatibus in Anglia cùm ſic Ec-

Clerus in Anglia magna

auſibus excidentem, (sic) *ad Eccleſias Gallicanas pervertendas ſeſe convertit.*

Eccleſiæ Romanæ clerus exciderit, impetum poſthac omnem in Hugenotos Galliæ, ſeu Eccleſias Proteſtantes Gallicanas, majore hactènus triſtiorique, Deo permittente, & ſuam inibi familiam longæ pacis uſura corruptam, vel explorante, vel caſtigante; ſucceſſu, convertit. Forte etiam Jeſuita præcipuæ in Gallia authoritatis, qui in Anglicanæ conſpirationis ulcere ungues ſuos nimiùm demerſos habuiſſe ferebatur, ſive attentati criminis reus fuit, ſive nullo ſuo merito delatus eſt, vindictam ſpirans, inſito præterea adverſus Proteſtantes odio, noviſſimæ perſecutionis æſtum non parùm auxit, animóſque exulceratos ad meditandam *πανωλεθρίαν* ampliùs exaſperavit. Invitus equidem, fateor, nec ſine gravi dolore animi, ad memorandas noviſſimas Eccleſiæ illius afflictiones, attingendámque adeò nigerrimam illam nubem, qua Cœlum hodie Gallicanum aſperatur & contriſtatur, accedo, cùm *talibus malis,* uti S. Auguſtinus *Epiſt.* 122. loquitur, *non tam prolixi libri, quàm prolixi fletus & gemitus debeantur.* Quia tamen res gravis momenti viſa eſt, modúſque perſecutionis non tam novus quàm renovatus ejuſmodi eſt, ut ſimulationum involucris violentiam ſuam tegat, eíque vela quædam obtendens, dum vim differt, mille obliquarum & Simoniarum artium dolorúmque vafritie incautos hominum animos premat & tantùm non opprimat; omittere non poſſum, quin rei totius ſeriem paucis pandam, eadémque opera piorum *συναγωνισμὸν* ardentiſſimum provocem. Exquiſitæ verò perſecutionis illius culpam in doli machinatore Eccleſiæ Romanæ, cujus ſolius hiſtoriam proſequimur, clero ſimulata pietate in potentum animis regnante, unicè reſidere, res ipſa certè clamat.

Edicti Nannetenſis, quo Eccleſiarum Gallicarum

CCCXXVII. Quàm ſævis cum tempeſtatibus Eccleſia Gallicana puriorem Dei cultum amplexa, ſuperiore Seculo conflictata fuerit, in loco abundè expoſuimus. Primus

mus Henricus IV. *Magni* nomen promeritus, poſt domitum in Regno toto Henoticæ factionis monſtrum, non alia ratione Regno pacem & quietem ſolidam conſtare poſſe cenſuit, quàm ſi poſt varia edicta Prædeceſſorum, minùs ad ſtabilem concordiam proficua; legem concordiæ inter partes hactenus diſtractas civilibus bellis perpetuam & irrefragabilem, ſolenniore modo, ſanciret. *Auditis* itaque, uti ipſe Rex loquitur, *Catholico-Romanorum querelis de cultu ſuo non ubique per Regnum exercito; Reformatorum verò de violata edictorum præcedentium fiae, deque iis, quæ ad exercitium religionis ſuæ addi petebant, libertate conſcientiarum, perſonarum & fortunarum ſecuritate, collatis & recognitis præcedentibus edictis;* Edictum A.M.D.XC.VIII. condidit, quod à loco Nantes, quo conditum eſt, *Nannetenſe* dicitur. Componendi ejus negotium Viris ex utraque religione ſapientia & moderatione maximè conſpicuis, Schombergio, Thuano, Vico & Calignoni datum eſt. Scopus edicti erat, *ut ſi nondum ea forma religionis permiſiſſet ſe coli à ſubditis, eadem ſaltem intentione id fieret, & tali cum regula, ut nihil religionis cauſa tumultuum aut turbarum in Regno exiſteret, utque ſic cultus Dei fieret ab omnibus ſubditis; interque eos firma & durabilis pax ſtatuminaretur, ablata cauſa turbarum, quæ ob religionem accidere poſſent.* Poſt Rex Deum precatur, *omnibus is perſuadeat firmiter, in legis hujus obſervantia, poſt officium erga Deum & Regem poſitum eſſe præcipuum unionis & concordiæ fundamentum, reſtitutionémque totius ſtatus in priſtinum ſplendorem, robur atque opulentiam.* Addit: *Neceſſarium judicavimus omnibus ſubditis hac de cauſa ponere legem generalem, claram, diſertam & abſolutam, per quam regantur in omnibus controverſiis religionis cauſa & natis & naſcituris, in qua utrique conſentiant.* Item: *Hoc edicto perpetuo & irrevocabili ſtatuimus*, &c. Plura ejuſmodi in præfatione edicti legere eſt. Ex quibus liquet, conditoris decreti, quod à Rege jam Pontificio, eo tempore, quo bella per

Reſ. libertas nititur, hiſtoria narrata.

religionis cauſam antehac mota quieſcebant, adeóque liberrima ſponte, nullo metu, vi nulla adacto, profectum eſt, eam mentem fuiſſe, ut Edictum iſthoc Nannetenſe lex Regni *fundamentalis, generalis, clara, diſerta, abſoluta, regula controverſiarum ob diverſitatem religionis oborientium, irrevocabilis,* &c. habeatur ab omnibus. Eadem neceſſitatis, utilitatis ad ſalutem Regni, eandem αὐθεντίαν & perpetuitatem Edicto illi Filius Ludovicus XIII. declaratione 1. Maji A. M.D.C.X. edita, qua declarat, *licet edictum hoc ſit perpetuum & irrefragabile, ut confirmatione per novam declarationem non indigeat; Se tamen ex ſententia ſua Principúmque Sanguinis, Parium & Officiariorum Coronæ, ſtatuere, ut edictum illud in omnibus capitibus & articulis, unà cum decretis & ſtatutis ſuper interpretatione & executione ejus factis, inviolatum ſervetur, & contraeuntes, ceu publicæ quietis perturbatores, ſeverè puniantur;* attribuit. Et ne Reformati ob motus, quibus Duce Rohanio nonnulli impliciti fuerant, libertate per edictum illud ſtabilita excidiſſe viderentur, idem Rex novo edicto, menſe Julio A. M.D.C.XXIX. Nemauſi promulgato eandem confirmavit his verbis: *Volumus, ut Reformati per omnia fruantur Edicto Nannetenſi, & aliis edictis, Articulis, Brevibus, Declarationibus in acta Parlamentorum relatis, & propterea habeant liberum exercitium dictæ religionis in omnibus locis, ubi pax illa conceditur.* Nihil de moderni Regis Chriſtianiſſimi benigniſſimi declarationibus, d. VIII. Julii A. M.D.C.XLIII. nec non XXI. Maji A. M.D.C.LII. editis, quibus luculentiſſimè cùm Edictum Nannetenſe, tum alia etiam in gratiam Reformatorum condita, confirmantur, dicam. Edicti porro illius Pontificiorum maximè reſpectu utilitatem Illuſtris Vir Petrus Bellojus, Conſiliarius Regius, & Advocatus in Parlamento Tholoſano Generalis, publico ſcripto; nec non Petrus Matthæus *Hiſtor. Henrici IV. lib. II.* demonſtrârunt. Præterquam enim quòd vi Edicti illius Reformatis

in

in quibuſdam duntaxat locis, at Pontificiis promiſcuè in omnibus, liberum religionis exercitium conceſſum eſt; grande etiam emolumentum ex eo ad Clerum Pontificium redundavit, cùm per illud præter alia bona eccleſiaſtica, quibus antea privati fuerant, etiam decimarum penſiones, quas Reformati iis, qui eorum Paſtores non erant, ante Edictum illud non debuerant, ei redditæ fuerint. Statuerat quidem ſolenni diplomate Henricus IV. ut Reformatis in compenſationem decimarum, quas Clero Romano pendere cogebantur, ex ærario Regio quotannis, in ſumptus alendis Paſtoribus neceſſarios, centum triginta quinque millia librarum erogentur. Diu tamen eſt, quòd ſummam eam ſibi, legi obtemperantibus, decimáſque pendentibus licet, non perſolvi ampliùs iidem conqueruntur.

CCCXXVIII. Non obſtante ſalutari Edicto, quod ex conditorum mente irrefragabile & ſacroſanctum eſſe debuerat, inde ab annis potiſſimùm viginti, & quod excurrit, Clerus Pontificius, continuis machinationibus, inſidiis, interpretationibus ſubdolis, aliiſque artibus vaferrimis eò fere rem deduxit, ut ejus cardines & fundamenta pleraque convulſa jam ſint, & convellantur indies. Cùm enim ejus præcipua capita, Evangelicos concernentia, circa libertatem conſcientiæ, conſolationem ægrotantium & afflictorum, educationem liberorum, loca exercitiorum & Scholarum publicarum, diſciplinæ Eccleſiaſticæ liberum exercitium, Camerarum Edictalium tribunalia, Juſtitiæ ἀπροσωπολήπτως adminiſtrandæ ergo inſtituta, admiſſionem Reformatorum ad pares prærogativas, omnes artes, profeſſiones & munera publica, verſentur; ſingula iſthæc labefactata eſſe nimium, & labefactari quotidie, experientia triſtis nimium proh, dolor! nimiúmque comprobat. *Modernis perſecutionibus violari illud variè oſtenditur.*

CCCXXIX. Etenim quoad *libertatem conſcientiæ* cautum *nominatim in articulis con-*

[v]ertentibus libertatem conſcientiæ;

tum eſt Edicti articulo Generali ſexto, ut Reformatis æquè ac Pontificiis liberum ſit vivere & habitare in omnibus urbibus & locis Regni, *ita ut non inquirantur, non vexentur, moleſtia nulla afficiantur, nec conſtringantur quicquam facere in religionis cauſa contra conſcientiam ſuam, nec propter illam quæſtionem ullam patiantur in domibus & locis, ubi habitare volunt.* Articulo quin etiam decimo nono ſancitur, *ne Reformati ullo modo adſtringantur, aut maneant obligati ratione abjurationum, promiſſionum, aut juramentorum antehac præſtitorum, aut cautionum & fidejuſſionum per eos datarum, in cauſa religionis; neque ideo poſſint vexari aut moleſtia affici quocunque modo.* Judicet porro, qui volet, an ejuſmodi conſcientiæ libertas ampliùs conſtet iis, qui inconſideratiùs ad Pontificios tranſeuntes, redire ad Reformatam, quam priùs confeſſi fuerant, religionem, quantumvis angente & torquente conſcientia, prohibentur; quos vel perpetuo conſcientiæ tormento flagellari, ſi obediverint; vel perpetui exilii, ſi non obediverint, multam ſuſtinere oportet: qui poſt ſubitos ſemel ordines ſacros, imò hodie Pontificii ſine diſcrimine omnes, Reformatam religionem amplecti quolibet prætextu vetantur, adeóque pœnarum metu eam religionem, quam pravam exiſtimant, retinere coguntur: qui hoſtiam à ſacrificulo circumgeſtari ſolitam ex improviſo obviam, & indeclinabilem, reverentia & capitis apertione, alicubi etiam geniculatione, aliíſque modis, quibus profeſſi Pontificii Sacramentum ſibi occurrens proſequuntur, honorare, ſub gravi pœna, imperantur; adeóque ad idololatriam adſtringuntur, etiam ex mente Pontificiorum, cùm ab ipſis exigatur adoratio Divina ejus rei, quam ſe pro Deo nec habere, nec habere poſſe, diſertis verbis teſtantur: qui qualibet occaſione, veluti cùm præſentibus Pontificiis, quos movere ſermo poteſt, fidei ſuæ rationem reddunt, vel objectionibus motis reſpondent, vel quærentes

de

de religione inſtituunt, vel petentibus libros orthodoxos mutuos concedunt, *ſubornationis* & *inductionis*, quam Edictum Nannetenſe ad infantes invitis parentibus ſolicitatos & impuberes reſtringit, accuſantur, & non rarò peracti rei pœnam luunt: qui auditores ſuos de fidei Pontificiæ falſitate ex Dei verbo inſtruentes, vel violati reſpectus, vel impietatis & blaſphemiæ ilico coram judice infenſo inſimulantur: qui laudum Divinarum celebratione, & hymnorum Davidis à Spiritu S. inſpiratorum cantu intra privatos parietes interdicuntur: qui errores & ſuperſtitiones, qui in Romana Eccleſia invaluerunt, arguere ex Dei verbo, & ſcapham ſcapham appellare vetantur: qui libros religionem concernentes, ſuperſtitionémque Pontificiam paulò liberiùs perſtringentes imprimere & vendere, citra permiſſionem Magiſtratuum & Procuratorum Regiorum prohibentur: qui Templis & exercitiis religionis publicis innumeris, celebribus quin etiam hactenus ſcholis & Academiis privati, verbum Dei vel planè non, vel non ſine graviſſimis ſumptibus & difficultatibus audire poſſunt: qui ob ſolam religionis profeſſionem tot vitæ & fortunarum diſcrimina ſubire, tot tœdia moleſtiáſque devorare, tot ludibria & opprobria ſacrificulorum, Zelotarum iniquiſſimorum, & eorundem tribunitiis concionibus inflammati, ſævientis & laſcivientis populi perferre coguntur: qui in deplorato ejuſmodi ſtatu poſiti, nec aliò ſine ingenti vitæ & fortunarum diſcrimine migrare, nec in Regno tutò vivere, vel ſpirituali verbi Divini cibo veſci poſſunt; adeóque Regnum pro carcere, ex quo pejora in dies metuenda ſunt, habere coguntur. Atqui pleraque hæc recentiſſimis edictis, quorum dies, anni & tenor vulgo notiſſimi ſunt; confirmata, & quotidie impune patrata, conſcientiæ libertatem vel imminutam plurimùm, vel alicubi etiam ſublatam penitus, manifeſtè arguunt.

Ægrorum & afflictorum conſolatio-nem;

CCCXXX. *Ægrorum* & *afflictorum conſolatio*, ſi quid aliud, ad conſcientiæ libertatem pertinet. De ea ſic Edicti articulo quarto particulari cautum legimus: *Non tenebuntur hortationes accipere, cùm ægrotabunt, aut morti appropinquabunt, ſive per Magiſtratum damnati, ſive alii, ab aliis, quàm religionis ſuæ conſortibus; poterúntque frui conſolationibus & viſitationibus Miniſtrorum ſuorum ſine ulla turbatione.* Articulo huic conformes ſint nec ne noviſſimæ circa ægrotantes & afflictos conſolandos & viſitandos declarationes, edicta & decreta, iterum pii & prudentes arbitrentur omnes. Eouſque Eccleſiaſticorum potentia & inhumanitas prævaluit, ut declaratio ejuſmodi jam A. M. D. C. LXIV. promulgata fuerit, *licere Parochis locorum* (Pontificiis) *comitibus judice, ſcabino aut conſule, ægrotanti ſe ſiſtere, & ex illo cognoſcere, in Religione Pontificia, an Reformata, mori velit.* Leve hoc videbitur, ſacrificulum tale quid ex ægrotantibus percontari, dummodo ad mutationem religionis ſolicitare quenquam integrum ei non ſit. Atqui & turbatio manifeſta hæc eſt ægrotantium, & fidem omnem experientiámque ſuperat, Parochum Curatum, ſuper inſitam licentiam adverſus eos, qui omnium injuriis expoſiti ſunt, nixum authoritate præſentis Magiſtratus Pontificii, compotémque ita & dominum conclavis, in quo æger decumbit, nihil prolaturum, illi ad partes ſuas ſolicitandò, inprimis cùm neglecta conditione appoſita, Curati ſive Parochi, imò alii etiam ſacrificuli & Monachi non vocati, ſoli ad ægrotantes multis in locis ingrediantur; quin & (fit hoc planè præter tenorem edicti ab iis, qui odioſa non reſtringunt, ſed pro lubitu ampliant) ægrotantis conſanguineis proximis, ei hactenus aſſiſtentibus, ſecedere juſſis, ſcrutinium iſthoc ferè peragi ſoleat. Ita, dum æger, ſive ob morbum parùm mentis ſuæ compos annuens votis, ſive ambiguo generalíque verbo bona rectáque intentione uſus, ſive civili-

bus verbis prolocutus id, quod præter mentem ejus ad religionis negotium rapi poteſt, ſive nutu etiam & geſtu, cujus interpretatio huc illuc torqueri poteſt, uſus, ſtatim Pontificius proclamatur; ilico uxor à marito, liberi a parente, propinquus à propinquo, amicus ab amico avellitur, ſoliſque Pontificiis ingreſſus in conclave, cœteris charitatibus non ſine contumelia, ceu hoſtibus ab arce obſeſſa, procul amotis, conceditur: mortuus Romano ritu ſepelitur, & liberi impuberéſque in Pontificia confeſſione educantur: convaleſcens verò nequicquam proteſtatus de injuria, vel ad Pontificia ſacra adigitur, vel *Relapſi* pœnam ſtatutam ſubit. Teſtor fidem hominum, an dirius aliquid excogitari potuerit perturbatione tanta morientium, qui in decretorio iſto certamine, quo pro æternitatis brabeo, ſi unquam aliâs, decertandum iis validè eſt, adeóque eo etiam temporis articulo, quo

Labuntur frigida letho
Lumina, purpureus quondam color ora relinquit;

à novis veluti furiis iſtis ita torquentur cruciantúrque, ut valentes adhuc de agone ejuſmodi nunquam ſine horrore cogitare poſſint. Taceo quòd ii, qui ſive inquilini, ſive advenæ, Xenodochia & noſocomia ſubire coguntur, ſi lethalem in morbum inciderint, paſſim conſolatoribus Evangelicis privantur, ſubſtitutis ſacrificulis & Monachis, qui ad pervertendos miſeros nullum non lapidem movent: quodque captivos & damnatos nonniſi ſummiſſa voce, quod ſurdaſtris nihil prodeſt, & in conclavi ſeparato, quod non ubique vel conceditur, vel præſto eſt, conſolari licet. Forte etiam huc referri poteſt edictum inhumaniſſimum, quo puerperis, ne obſterices alias, quàm Pontificias, adhibeant, interdicitur, cùm nec ſemper tales in promptu ſint, & horrorem id ipſum imbecilli ſexui incutiat haud dubiè, & Baptiſmo mulierum viam muniat;

niat;

niat; & alia poſt ſe non minùs triſtia & funeſta trahat.

Liberorum educationi; CCCXXXI. De *educatione liberorum* quid dicam? Edicti quidem articulo decimo octavo generali prohibetur quibuſvis *liberorum ablatio, ſive per vim, ſive per inductionem, contra parentum voluntatem.* Non hic commemoro, quòd impuberes caſtigationis paternæ impatientes, ſeducti profugíque, & ad Pontificia ſacra illecti ita detinentur, ut parentes etiam ſumptus iis alendis ſuppeditare cogantur: quódque liberis utroque parente orbis tutores nonniſi Pontificii dantur. Hoc verò omnes inhumanitatis, ne quid aliud dicam, numeros implet, quòd juxta edictum die XVII. Junii A. M. D. C. LXXXI. promulgatum liberis ſeptennibus, adeóque infantiæ adhuc proximis, ſacrificulorum examini ſubjectis optio data eſt, quam velint, religionem amplectendi; ea lege, ut ſi ſacrificulorum blanditiis perſuaſi profeſſionem religionis contrariæ qualemcunque ediderint, hæc eorum profeſſio adeò habeatur rata, ut nulla ratione revocari vel retractari queat; nec à Parentibus, in quorum poteſtate liberi hujus inprimis ætatis verſantur: nec à liberis ipſis, cùm adultiores facti pœnitentia ducuntur eorum, quæ in pueritia imprudentes & ſeducti egerunt. Sic parentes ſua in liberos poteſtate ſpoliantur: pueris verò, quibus intellectus nullus vel exiguus eſt judicandi de rebus & negotiis vitam hanc præſentem concernentibus, 1. Cor. XIII. 11. nedum de rebus fidei, utpote quibus comparantur expertes notitiæ religionis, nec non inconſtantes, & in ea fluctuantes 1. Cor. XIV. 20. Epheſ. IV. 14. ea judicii tribuitur maturitas, quæ ad rem maximi momenti, electionem ſcilicet religionis ad ſalutem æternam unicè ducentis; ad quam ſenſus exercitati in ſcriptura, nec non poteſtas probandi ſpiritus, & quod bonum eſt, retinendi 1. Joh. IV. 1. 4. 1. Theſſ. V. 20. Hebr. V. 14. requiruntur, ſufficiat. Cujuſmodi judicium qui in ſepten-

ni nato quærit, næ fructum is maturum in ſurculo quærit. Tametſi verò edictum iſthoc omnium funeſtiſſimum, cum Edicti Nannetenſis articulis variis; declaratione ipſius Regis A. M. D. C. LXIX. edita; jure naturali, quod minorennes parentum poteſtati & educationi ſubjicit; nec non civili, eccleſiaſtico & gentium omnium, Chriſtianarum inprimis, è diametro pugnare, ſupplice libello Subditi & miſericordiam & juſtitiam implorantes humilimè, demonſtrârunt, hactenus tamen operam perdiderunt omnem, & edicto mortis ipſius ſententia ferali triſtiori cervicem ſubmittere miſeri coguntur.

CCCXXXII. Quantopere *publicum religionis exercitium* labefactetur infringaturque in dies, experientia triſtis nimiùm proh dolor teſtatur. Etenim Edicti Nannetenſis articulo trigeſimo quinto particulari definitum eſt, *licere populum congregare pulſatis campanis, & exercere omnes actus & functiones pertinentes ad exercitium dictæ religionis, & ad regimen diſciplinæ, cujuſmodi ſunt Conſiſtoria, Colloquia, Synodi Provinciales & Nationales, cum permiſſu Regis.* Articulo decimo ſexto generali etiam facultas *conſtruendi Templa* conceditur. Jus illud Edictum evidenter attribuit locis diſtinctis harum claſſium; *primò* illis, *quæ poſſidebant publicum, aut poſſidere debebant A.M.D.LXXVII.* articulo Generali decimo; *Secundò*, illis, *quæ poſſidebant exercitium conſtitutum & publicè peractum ſæpius A.* M. D. XCVI. *&* M. D. XCVII. articulo Generali nono; *tertiò* binis locis *in quolibet diſtrictu ſeu Ballivatu*, quæ petituri erunt Evangelici præter ſuperiora, articulo generali undecimo, & particularibus ſexto, ſeptimo & octavo; *quartò* illis, *quæ ad Nobiles aut Dominos Reformatos pertinentia plenum habent feudum & altæ juſtitiæ*, articulo generali ſeptimo. Quibus addi poſſunt domus illæ, *quæ feuda minora ſine alta juſtitia poſſident*, ubi cœtus non poteſt eſſe plus quàm triginta hominum, præter familiam Domini, articulo generali

Religionis exercitium publicum.

nerali octavo. Poſt conditum jam Edictum A. M. D. XCIX. Henricus Magnus in Provinçias miſit Delegatos ſeu Commiſſarios, Edicti executores, qui rebus juxta tenorem edicti compoſitis maximè providerent, ut in dictis locis exercitia collocarentur, quod in pleriſque effectum eſt. Ex eo tempore omnia exercitia ſua, fundamentis illis innixa in locis illis habuerunt, exceptis iis, quæ ex jure feudi ſeu altæ juſtitiæ per edictum novis Dominis inſtituere licuerat, & paucis etiam aliis, quæ primùm indubitatè inſtitui debuerant, & de quibus etiamnum jure conſtabat; aut quæ ob ſingulares cauſas, velut inopiam ſumptuum, & Pontificiorum eo in loco obſtaculo, interrupta fuerant. Si quæ nova Templa conſtructa ſunt, factum id eſt ſecundùm tenorem Edicti iis in locis, quæ jus exercitii, aut jam ante etiam Templa habuerant. Atque exercitia ejuſmodi per Commiſſarios, Edicti executores rebus maturè expenſis conſtituta & approbata, vi legis ipſius *perpetuæ & irrefragabilis* judicata meritò ejuſmodi ſunt, ut nullo tempore *revocari* & aboleri poſſint.

Variis modis labefactatum.

CCCXXXIII. Hic verò, ſi uſpiam alibi, vires odiúmque ſuum erga Reformatos Pontificio Clero periclitari placuit. Poſtquam enim hinc inde varia exercitia & Templa aggreſſi ſunt, & nonnulla etiam, infirmioribus ob magnitudinem impenſarum infinitáſque litium ambages ſuccumbentibus, everterunt; nova etiam Edicta, religioni Reformatæ πανολεθρίαν minitantia, Regi extorſerunt. Etenim non tantùm XXII. Febr. A. M. D. C. LXIV. edicta edita varia ſunt, quibus Paſtoribus, ne extra locum reſidentiæ & in annexis Eccleſiis, quarum tantus numerus erat, ut alicubi Eccleſiarum Principalium numerum ſuperaverint, concionarentur ampliùs, prohibitum eſt; Nobilibúſque inſuper, aut habentibus feuda altæ juſtitiæ exercitium publicum in locis de dominio Regis emptis

ſubla-

ſublatum eſt: verùm inſuper etiam miſſis in Provincias Commiſſariis, in ſpeciem Edicti Nannetenſis, in gratiam etiam & favorem Reformatorum executoribus futuris, omniáque ad Edicti normam revocaturis, (unde Reformati certam malorum, quæ patiebantur, ob erepta hinc inde exercitia, medelam ſperabant) ita deluſi iidem & artificioſiſſimis technis circumſcripti ſunt, ut ingentem exercitiorum Templorúmque plurimorum jacturam intra tempus breviſſimum fecerint, faciántque adhuc. Munus iſthoc Edictum Nannetenſe exequendi datum eſt, Intendenti cuipiam Provinciarum, Viro præcipuæ authoritatis, exploratæque in rebus gerendis dexteritatis, qui aſcito in ſpeciem comite homine Reformato vel obnoxio, vel nullatenus cum Intendente comparando; Provinciam obivit, Evangelicas Eccleſias ſine diſcrimine omnes, adeóque eas etiam, quarum exercitia Edicti tempore per Regios, uti diximus, Commiſſarios dijudicata, ritéque conſtituta fuerant, jura exercitii ſui idoneis documentis demonſtrare juſſit. Et probationes quidem olim facilimæ evaſerunt difficiles, imò alicubi poſt tanti temporis lapſum impoſſibiles; præſertim quia prima illa exercitiorum per commiſſarios conſtitutio ſemel ſolenniter facta poſthac futura planè immota & inconcuſſa credita eſt; & documenta etiam plurima per incendia, nec non religionis mutationem in familiis, quæ illa aſſervabant, urbium expugnationes, fraudes varias, alióſque caſus, perierant. Ibi igitur arbitrio Intendentis Templa clauſa, exercitia abolita ſunt. Si quæ probationes ſupererant, ex Seniorum, etiam Pontificiorum teſtimoniis de poſſeſſione A. M.D.XCVI. & M.D.XCVII. collectæ, per edictum Regium A. M.DC.LXII. rejectæ ſimpliciter ſunt. Reliquæ probationes ex Codicibus Notariorum, libris Baptiſmatum, Conſiſtoriorum, aliiſque ſcripturis depromptæ plerunque etiam, ceu mi-

nùs validæ neglectæ; quin & ipſa priſcorum commiſſariorum acta, ſi qua etiamnum in promptu erant, parvi habita, & quandoque etiam planè ſpreta ſunt. Aderat Intendenti perpetuus ferè conſultor & inſtigator Jeſuita recoctæ fraudis Meinerius, qui ſtipendio ejus rei cauſa accepto varias Provincias circumivit, judiciíſque interfuit. Ita, procedentibus Commiſſariorum judiciis, factum eſt, ut intra breve tempus Exercitia irrefragabili jure nixa, abolita ſint incredibili numero; templa deſtructa plurima pulcherrimáque, operi inſtantibus, manúſque admoventibus etiam clericis Romanis, cum infinitis contumeliis & violentiis, & ſumptus ingentes imponentibus iis, qui ipſimet Templa ſua deſtruere abnuiſſent. Quamobrem etiam clerus Gallicanus Lutetiæ noviſſimæ congregatus Regi ampliſſimas gratias, quòd ejus auſpiciis innumera multitudo Templorum Reformatorum cultui hactenus inſervientium deſtructa ſolóque adæquata ſint, profeſſus fertur.

Vexationes & pericula Paſtorum in Eccleſiis adhuc ſuperſtitibus.

CCCXXXIV. Taceo vexationes & pericula mille Paſtorum in Eccleſiis adhuc ſuperſtitibus eorum inprimis, qui ſpiritu Dei fervent; qui tot recentibus edictis conſtricti, ſicubi adverſus illa vel revera prudentes imprudentéſve, vel falſa delatione hoſtium impegerint; ſi à ſubornatis concionum auditoribus, plerunque rudibus & malitioſis, rectè piéque dicta malignè interpretántibus, & falſa etiam fingentibus, pro Reformata religione adverſus Pontificiam aliquid dixiſſe liberiùs accuſati fuerint, hinc inde in vincula rapti, grandibus mulctis pecuniariis afficiuntur, palinodiam probroſam canere judicibus coram coguntur, aliquando à carnificibus etiam raptantur, bonis fiſco addictis univerſæ Galliæ finibus exterminantur.

Scholarum & Academiarum reſtrictio vel ſuppreſſio.

CCCXXXV. Jam & Scholis, ex quibus viri pii, docti, periti, verbo & opere potentes; univerſi etiam gnari ſermonis juſtitiæ prodire ſueverunt, evertendis unicè

cle-

cleri ſtudiâ inſudârunt. Statutum equidem eſt Edicti articulo generali decimo tertio, & ſpeciali trigeſimo octavo, *ut Reformatis iis locis, quibus exercitium publicum permittitur, fas ſit habere Scholas publicas, & exercere actus inſtructionis publicæ puerorum in eo, quod religionem concernit.* Contra noviis edictis, cleri violentia extortis, non aliæ in locis exercitii publici Scholæ permittuntur, quàm eæ, *in quibus doceantur tantùm legere, ſcribere & arithmeticam:* quaſi indigni eſſent in Grammatica, humanioribus literis, aut ritè colendi Dei ſtudiis exercerentur. Ne quod autem malo præſentiſſimo remedium privata inſtitutione quæri poſſit, vix privatis præceptoribus familias frequentare licet: Scripturam & arithmeticam profitentibus per Edicta Parlamentorum, præſertim Rhotomagenſis, magiſterium artis denegatur; Paſtoribus quinetiam, ne plures quàm duos commenſales & diſcipulos alant, interdicitur. Denique noviſſimo edicto ſancitum, ut in locis iis, quibus religionis adhuc exercitium viget, præceptor ſeu Ludimagiſter unicus toleretur; cùm pluribus locis juventus adeò frequens ſit, ut ei inſtituendæ vix ſex ſufficiant. Edicti ſcopus haud dubiè eſt, ut Pontificias ſcholas reliqui frequentare, non ſine manifeſto ſeductionis ad Papatum, Monaſticos inprimis ordines ætate nec dum matura ſubeundos, periculo ſubigantur. Nihil dicam de Scholis & Academiis celeberrimis, ex quibus ceu Trojano equo, *γνήσιοι* Apollines prodierunt hactenus, quæ vel clauſæ planè, imò & hoſtibus Evangelici nominis traditæ, vel cum aliis etiam obſcuris permutatæ ſunt.

CCCXXXVI. Sine *diſciplinæ Eccleſiaſticæ exercitio* externus religionis cultus ferè frigere ſolet. Cautum proin eſt Edicti articulo particulari triceſimo quinto, *licere Reformatis facere omnes actus pertinentes ad regimen diſciplinæ* (cujus ſcilicet corpus pluribus ante edictum annis compoſitum, *Exercitii diſciplinæ Eccleſiaſticæ infractio multiplex.*

 tum,

tum, longáque praxi confirmatum Rex noverat) *veluti, habere conſiſtoria, colloquia, Synodos Provinciales & Nationales, Regis permiſſu; in locis, ubi exercitium permittitur.* Recentioribus contra edictis exercitii diſciplinæ nervus non parum equidem ſolutus atque inciſus eſt. Non tantùm enim *colloquiorum* ſive claſſium, quæ quotannis celebrari, & in quibus urgentiora negotia per paucos expediri, continua ſeptuaginta annorum praxi, ſueverant, *celebrationes* interdictæ ſunt, præterquam durantibus Synodis; quo tempore ne quidem inſtitui poſſunt, cum Delegatus Regius, qui unicus eſt, ſimul Synodo, ſimul Colloquiis ſeptem vel octo intereſſe non poſſit; abſente verò eodem nec Synodi, nec Colloquia celebrari valeant: ſed etiam *correſpondentias cum aliis Provinciis habere, etiam occaſione appellationum ab aliis Synodis; aut in Synodorum interſtitio de ulla re deliberare per literas circulares, aliòve modo; aut recipere Candidatos; aut delegationes curandis negotiis mandare*, prohibitum eſt. Ita enim impeditur convocatio Synodorum, quæ niſi per literas circulares fieri nequit; & judicium de rebus eccleſiaſticis, circa quas provocatio eſt; utpote quod differre jubentur ad Synodum uſque Nationalem, hoc eſt, in duodecimum, vel decimum quintum etiam annum uſque: cùm tamen tertio quoque anno ex diſciplina celebrari debuerit. Non aliò hæc tendunt, quàm ut per ſcandala & ἀταξίας perpetuas Eccleſiæ deſtruantur. Denique libertas etiam Synodorum, Regiis Commiſſariis, juxta edictum noviſſimum, duobus in illis comparentibus, & arcaniſſima quæque rimantibus, exquiſitáque indagine cingentibus, tantùm non peſſumdata jacet.

Camerarum Edicti uſus. CCCXXXVII. Unicum innocentiæ afflictorum, poſt Deum & Regem, Reformatis in Gallia præſidium poſitum erat hactenus in Tribunalibus *Camerarum edicti*, in gratiam eorundem ad vitæ bonorúmque ſecuritatem,

ab

ab Henrico Principe Optimo & juſtiſſimo erecta. Providerat is, experiundo etiam & rebus ipſis hactenus edoctus, injuſtitiam ubique regnaturam, neque finem modúmque futurum querelarum & conventionum in Regno, ſi pars debilior fortiori, religionis odio flagranti, juſtitiámque & leges penſi non habituræ, hoc eſt, Reformati judicum merè Pontificiorum tribunalibus ſubjicerentur. Summum igitur à Deo in Regno ſuo juſtitiæ Sacerdotem cùm ſe conſtitutum agnoſceret meritò, ut juſtitia tribuatur & adminiſtretur ſubditis ſine ulla ſuſpicione, odio & favore, cùm hoc perſpexerit eſſe ex præcipuis remediis ad eos in pace & concordia tuendos; conſtituit *Cameras Edicti*, ſeu *Edictales*; tres quidem bipertitas Gratianopoli, Caſtris & Burdegalæ, in quibus Pontificii & Reformati judices æquali numero judicarent; duas verò Pariſiis & Rhotomagi, in quibus tamen unus duntaxat ſedebat judex Reformatus, licet in iſtis etiam æqualis judicum numerus promiſſus, aſt eccleſiaſticorum aſtu præſtitus non fuerit. De Rhotomagenſi Camera Edicti articulo generali trigeſimo; de cœteris trigeſimo primo, ſecundo, tertio, &c. legere eſt. Articulo triceſimo quarto ſic juriſdictio judicum illorum definitur: *Cognoſcent & judicabunt ſupremo judicio & ultimo per arreſta, aliis omnibus excluſis, omnes lites & controverſias motas & movendas, in quibus Pontificii & Reformati erunt partes principales, aut fidejuſſores, actores ſive rei, in omnibus materiis ſive civilibus ſive criminalibus:* paucis caſibus, qui ibi exprimuntur, exceptis. Articulo quinquageſimo ſecundo juriſdictio illa extenditur *ad ea omnia, quæ pertinent ad executionem Edictorum, quando prædicti erunt partes.* Articulo ſexageſimo quarto: *Inhibemus & interdicimus omnibus curiis noſtris ſupremis, & aliis hujus Regni, ne cognoſcant & judicent lites civiles & criminales illorum prædictæ religionis, quarum cognitio attribuitur per noſtrum edictum cameris.*

CCCXXXVIII. Tam

& violenta ſuppreſſio.

CCCXXXVIII. Tam potens verò Clerus Romanenſis fuit, ut ſacrum etiam iſthoc juſtitiæ intemeratæ palladium paulatim concuteret, tandémque etiam penitus ſubverteret. Et primùm quidem edicto 2. April. A. M. D. C. LXVI. lato ſtatutum eſt, *ut omnes, qui accuſantur criminis Relapſus, apoſtaſiæ* (hoc eſt, tranſitus Eccleſiaſticorum ad Evangelicos) *aut blaſphemiarum & impietatum in myſteria religionis Catholicæ prolatarum, per unumquodque Parlamentum in diſtrictu ſuo judicentur.* Ita relapſi, à Papatu ad Evangelicos converſi, & liberiùs de Pontificiæ Religionis myſteriis prolocuti, Cameris Edicti ſubtracti, & Parlamentorum, in quibus Pontificii Judices rerum potiuntur, judiciis obnoxii redditi, adeóque in præſentiſſimum vitæ ac fortunarum omnium diſcrimen adducti ſunt. Proſtant exempla horrendarum pœnarum à Parlamentis ejuſmodi, Reformatis innocentibus inflictarum. Sed fuerunt hæ ἀρχαὶ τῶν ὠδίνων. Mox enim A. M. D. C. LXVIII. Cameræ Edictales Pariſienſis & Rhotomagenſis; ac noviſſimè etiam Bipartitæ reliquæ in univerſum ſuppreſſæ, Reformatíque adeò omnes in controverſiis qualibuſcunque cum Pontificiis ſibi intercedentibus, judicum infenſiſſimorum tribunalibus, ceu libidinis & odii illorum piaculares victimæ, miſerandum in modum ſubjecti ſunt. Quæ mala inde innocentiſſimorum quorumque cervicibus impoſterum etiam impendeant, non ſine horrore cogitari poteſt.

Parium cum Pontificiis prærogativarum abrogatio.

CCCXXXIX. Denique Edicto eodem Reformati ad *pares cum Pontificiis prærogativas* admiſſi ſunt. Articulo quippe viceſimo ſeptimo declarantur capaces *ad exercendum & tenendum omnes ſtatus, dignitates, officia & quævis munera publica, Regia, dominica, aut urbium Regni, &c. non obſtantibus omnibus juramentis in contrarium, atque promiſcuè ad illa admittuntur. Item vacantibus muneribus providebitur per nos de perſonis idoneis, ſine diſtinctione & indifferenter: cùm id faciat ad unio-*

unionem ſubditorum noſtrorum. Item admittentur ad omnia conſilia, functiones, &c. nec ob eorum religionem inde arcebuntur. Reformatos verò muneribus publicis defunctos hodie paſſim exauthorari, & eò aſpirantes removeri, perinde ac ſi honoribus & procurationib⁹ publicis nunc demum indigni eſſe cœpiſſent; ſatis conſtat. Sed majus eſt, quod recentioribus declarationibus & edictis vis illa antiqui, quod *perpetuum, irrevocabile* eſſe debuerat, etiam heic reſolvitur: utpote quarum vi Senioribus Magiſtratibus Reformatis præſidentia, ingreſſus ordinum Provinciæ & cœtuum, qui ad tributorum impoſitionem fiunt, quò ſic præ reliquis impoſitionibus obrui poſſint; munera municipalia unica, veluti graphiariorum, Curatorum, horologii, imo & Janitorum; nec non Procuratorum, Notariorum, apparitorum, advocatorum, &c. ſublata ſunt. Induſtriis porro media rem familiarem augendi eripiuntur, divites exhauriuntur, opificia arteſque aliæ ſeu liberales ſeu illiberales iis vel abrogantur, vel affliguntur, pauperes ad deſperationem adiguntur, litigantes in foro judicem minùs faventem & æquum experiuntur. Eò denique perventum, ut recentiori ſeu edicto ſeu declaratione conſtitutum ſit, ut converſi ad religionem Pontificiam immunes ſint à ſolvendis debitis Reformatorum, è quorum ſcilicet numero erant eo tempore, quo debita contracta ſunt.

Perſecutio Eccleſiæ ejuſdem ingraveſcens.

CCCXL. Neque verò recentiorum ſive edictorum, ſive declarationum afflictionumque finis vel modus ullus eſt. Quin potiùs unda undam trudit, & abyſſus abyſſum invocat. Laborantque quotidie exquiſitiſſima ingenia in comminiſcendis novis artibus, quibus miſeri *καταςοφίζεσθαι*, circumveniri, irretiri, & edictorum declarationumque talium numero (intra triennium enim proximè exactum pluſquam triginta emanârunt) atque mole ita confuſi & diſtricti, ut parere junctim omnibus & ſingulis, vel ob

ſolius memoriæ infirmitatem & defectum, pœnè impoſſibile ſit; in exitii naſſam pertrahi valeant. Atque dum ita malè habentur, nefas iis eſt, quiritari, quòd perſecutionem ullam patiantur. Expreſſo enim edicto cautum eſt, ut *perſecutionis* nomine abſtineant. Quin & recentiora illa edicta nonniſi *declarationum edicti ad caſus ſingulares decidendos* nomine venditantur. Salvoque Nannetenſi edicto cuncta iſthæc adverſus Proteſtantes in Gallia attentari, publicis etiam ſcriptis authores nonnulli, Bernardus cumprimis & Filleau, Nannetenſis Edicti famoſi interpretes, perſuadere conati ſunt. Quanquam non deſunt, qui aſſa voce profiteantur, edictis recentioribus Nannetenſe & violari, & jure violari. Conſtat tamen, ſceleris, maleficii vel perfidiæ erga Regem, cujus merito pacta, Edicta *perpetua, irrevocabilia* reſcindi jure, atque illi gratia Regis ſui excidere debuerint, nullius compertos unquam eſſe, adeoque pati illos non ut latrones, fures, maleficos, ſed ut Chriſtianos, ob ſolam religionem, quam ex Dei verbo adverſus Eccleſiæ Romanæ corruptelas, ſole meridiano clariùs probatas, *ὡς ἐξ εἰλικρινείας, tanquam ex Deo, coram Deo, & in Chriſto* (2. Cor. 11. 17.) conſtanter profitentur. In fidelitate certè & obedientia Regi debita adeò non ſubditis Pontificiis cedunt, ut eos etiam ſuperaverint hactenus, ſuperentque, ſaltem ſecundum ſanctæ religionis ſuæ placita, quibus poſt Deum ad unius ſoliuſque Regis, ceu legitimi Magiſtratus ſui unici obedientiam, Imperium qualecunque aliud in Imperio illo agnoſcentes nullum, obſtringuntur. Quinimò de intemerata illorum erga Regem fide, ipſius etiam Regis Chriſtianiſſimi teſtimonio omni exceptione majori, ſæpiuſque, puta d. XXI. Maji A. M. D. C. LII. nec non I. Jun. A. M. D. C. LV. Epiſtola ad Ducem Dignierium, & XXX. Nov. A. M. D. C. LX. literis ad Synodum Nationalem Julioduni ſedentem exaratis, repetito, abundè liquet.

& preſſorum oppreſſorúmque innocentia,

liquet. In mediis etiam afflictionum procellis hactenus, quæ ſingularis Dei erga illos gratia eſt, contra ſtimulum non calcitrarunt; quin potiùs in obedientia erga Regem continuè perſtantes, atque in ſilentio & ſpe unicè robur ſuum collocantes, animum ſuum fiducia erga Deum, humilitate & patientia corroborant, cum populo Dei ingeminantes Mich. VII. 7. I. &c. *Ego ad Jehovam reſpiciam, Expectabo Deum ſalutis meæ. Audiet me Deus meus. Ne læteris, inimica mea, propter me, quòd ceciderim. Surgam. Cùm ſedero in tenebris, Jehova lux mea erit. Indignationem Jehovæ feram, quoniam peccavi, donec judicet cauſam meam, & faciat judicium meum. Educet me in lucem meam, videbo juſtitiam ejus.*

Patientiáque laudabiles.

CCCXLI. Rarò Proteſtantibus in Gallia contentiones Regem inter & Pontificem obortas profuiſſe, & experientia dubitare non ſinit, & diſertè Hiſtoricus Gallus percelebris Mezerayus in vita Henrici II. obſervavit. Id ipſum hic quoque accidit. Vetus interceſſit Regibus Galliæ cum Romanis Pontificibus controverſia de Inveſtituris, quæ, prout cum conſenſu Regum definitæ fuerunt in Conciliis Claromontano & Rhemenſi, & à Calliſto II. Papa A. M. C. XXII. ipſoque etiam uſu poſt tempora ejuſdem Pontificis explicatæ ſunt, *Regaliæ* nuncupatæ ſunt, quòd earum jus merè *Regium*, inter nobiliores *Regiæ* dignitatis partes ita recenſeatur, ut cùm ſoli Regi competat, cum nemine alio communicari poſſit, excluſis etiam ab eo jure iis, penes quos ſub Rege puero adminiſtrandæ Reip. cura eſt, qui *Regentes Regni* nominari ſolent. In eo autem jus illud conſiſtit, quòd vacante Epiſcopatu, ad inveſtituram uſque novi Epiſcopi, Regi & uſus fructus Epiſcopalium redituum, & collatio præbendarum cedit; quod jus demum A. M. CC. LXXIV. in Concilio Generali Lugdunenſi à Gregorio X. convocato confirmatum eſt in iis ſcilicet Galliæ Eccleſiis, quibus conſuetudo illa hactenus re-

Non parum perſecutionem eam exaſperavit controverſia cum Pontifice circa jus Regaliæ: cujus origo exponitur.

cepta erat. Tametſi verò Regum illorum, qui primi leges in hac Regalium materia condiderunt ad fori uſum accommodatas, Conſtitutiones jus illud coercuerunt ad Eccleſias, in quibus uſu veteri receptum erat Regem eo uti; & in Camera etiam Computorum Paſquierio *Diſquiſit. Franc. lib. III.* 37. citante, extat vetus Regeſtum, in quo enumerantur Eccleſiæ juri huic Regaliæ ſubjectæ, itémque Eccleſiæ, in quibus Reges eo jure non utebantur: ante trecentos tamen annos Johannes Butillerius in ſua Summa Rurali, jus Regalium eſſe jus merè Regium, & ad Coronam pertinere, atque adeò ad univerſas Regni Eccleſias abſque diſcrimine porrigendum eſſe, pertendit. Quin & Arreſto Parlamenti Pariſienſis A. M. D. C. VIII. edictum eſt, ne Advocati in dubium revocent, an Rex jure Regaliæ uti poſſit in univerſis Regni Eccleſiis: adverſus arreſtum illud querelam mox Clero Gallicano apud Regiam Majeſtatem inſtituente.

Recentiſſima circa illud diſſidii hiſtoria.

CCCXLII. Argumentum iſthoc præter alia fusè admodum proſecutus cùm fuiſſet Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis, ſcriptis de *Concordia Sacerdotii & Imperii* ſeu *libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ* libris octo, non parùm iis lectis Innocentius XI. commotus eſt; qui etiam refellendorum eorundem provinciam Celebri Canoniſtæ Lupo, Auguſtiniano Monacho, Aprili Anni M. D. C. LXXIX. impoſuit. Acceſſit indulgentia Clementis IX. qui Brevi expreſſo Regi gratiam fecerat inveſtiendi Epiſcopos, quorum, flagrante tum bello, diœceſes vel occupaverat jam, vel occupaturus fuerat: quæ indulgentia Succeſſoris Innocentii ejuſdem animum anxium non parùm habuit. Præterea Rex à Clero Gallicano ſeu tributa ſeu donaria exegerat, intercedente exactioni in Occitania Apamienſi Epiſcopo: qui etiam Sanctimoniales Urbani antiquo more Abbatiſſam liberè eligentes, adverſus Pariſienſem Curiam,

jus

jus iſthoc Regi vindicantem, apud Pontificem acriter tutatus eſt. Qua controverſia Pontificis Bulla in Sanctimonialium gratiam vulgata, ab eadem Curia ſuppreſſa, aliaque à Jeſuitis etiam, Chaiſio & Maimburgio, parùm Pontifici Romano faventibus, altè ſatis in pectus Pontificis exulceratum penetrantia, commiſſa ſunt; adeò ut non ſemel ad diras Pontifex ſe converterit, & libros etiam nonnullos ceu poteſtati & authoritati ſuæ derogantes, devoverit. Quorum in numero inprimis liber *de Cauſis majoribus*, à Sorbonico Doctore in Epiſcoporum gratiam ſcriptus, & acri Pontificis Bulla proſcriptus, nec non Maimburgii libelli varii, etiam *Lutheraniſmi* famoſa *hiſtoria*, fuerunt. Ex adverſo Curia Suprema Pariſienſis librum Epiſcopi Apamienſis pro Pontificiis partibus ſcriptum, nigro carbone notatum ſuppreſſit: quem mox Pontifex Italicum in idioma transferri vulgarique juſſit. Apamienſis quondam, uti ſ. cxx. narravimus, Epiſcopus erat, ob quem in ſimili cauſa carceri inclusum Bonifacius VIII. Philippum Pulchrum Galliæ Regem excommunicare auſus eſt. Apamienſis Epiſcopus denuo in cauſa inveſtiturarum ſe Pontifici Innocentio XI. mancipare, & Regi ſuo opponere ſuſtinuit. Eo A. M. D. C. LXXX. defuncto, Vicarius Capitularis Pontificis cauſam ſuſcepit, Curæque Supremæ Regaliæ in Epiſcopatu eo vacante jus Regi aſſerenti, ſeſe oppoſuit. Pontifice acriter tendente, & ſubinde etiam Apoſtolicarum cenſurarum metum incutiente, Lutetiæ coacti quindecim Epiſcopi Regium jus ſtrenuè defenderunt, atque inſuper Regi, ut Nationale Concilium, cauſam eandem diſceptaturum, properè concitet, perſuaſerunt.

CCCXLIII. Convenerunt igitur Lutetiæ Eccleſiæ Gallicanæ Archiepiſcopi octo unà cum Epiſcopis viginti quatuor, aliiſque pluribus, nomine *Congregationis Generalis Cleri Franciæ* inſigniti, qui Regaliæ jus unanimi conſen- *Congregatio Cleri Gallicani jus Regaliæ Regi vindicat, & literis ad Ponti*

 ſu

tificem exaratis ſententiam ſuam tuetur.

ſu in Regem, hoc ſcilicet ei reddituri hoſtimentum pro *Edictis adverſus hæreticos*, uti in Inſtrumento ceſſionis Regaliæ d. III. Febr. Regi oblato, diſertis verbis profitentur; conſerentes, d. III. Febr. A. M.D.C.LXXXII. literis ad Pontificem exaratis, ſeu rationem ei reddituri, ſeu excuſationem allaturi rerum in Comitiis ſuis actarum ſignificarunt, *ſe appellâſſe Secularem Magiſtratum, ſed ab eo victos diſceſſiſſe*; magnopere inſuper periculum metumque ſuum exaggerentes, ne ob exortam controverſiam illam *Sacerdotium & Imperium inter ſe collidantur, & mala, quæ in Eccleſiam & Rempublicam conſequi poſſent; proinde exiſtimâſſe ſe ad officium ſuum pertinere, aliquam inire rationem tollendi de medio naſcentis diſſidii; nullam verò commodiorem apparuiſſe remedio ab Eccleſiæ Patribus indicato, utili condeſcenſione canonis temperandi pro temporum neceſſitate, ubi neque veritas fidei, neque morum honeſtas periclitantur. Deberi ab Ordine ſuo, deberi à Gallicana, imò ab univerſa Eccleſia, plurimum Regi, tam præclarè de Religione Catholica merito, & in dies magis mereri cupienti. Propterea ſe de jure ſuo decedentes jus illud Regaliæ in Regem contuliſſe.*

Mox etiam Pontificiam poteſtatem definitionibus quatuor, Regio Edicto graviter ſancitis, reſtringit.

CCCXLIII. Cùm diu ſatis reſponſum ad literas Cleri Pontifex diſtuliſſet, ulteriùs progreſſa Congregatio certis definitionibus Romani Pontificis poteſtatem, in temporalibus quidem, prorſus abolevit; in ſpiritualibus verò non parùm coarctavit, atque infra poteſtatem Concilii dejecit. Poſtquam enim die XVII. Martii ſolenni in Congregatione auditi ſunt, quibus paulò ante injunctum fuerat, ut ſex Propoſitiones, A. M.D.C.LXIII. à Sorbona Regi exhibitas, & ſupra theſi CCLXXIX. expreſſas, accurato examini ſubjicerent; die XIX. ejuſdem menſis unanimi Cleri totius conſenſu edita declaratio eſt, quatuor ſequentibus definitionibus comprehenſa: I. *Quòd Papa, imò Eccleſia ipſa, in Regum temporalia, nec directè, nec indirectè, poteſtatem ullam habeat: quódque Rex deponi, vel ſubditi ejus à juramento*

to fidelitatis, quamcunque demum ob cauſam, abſolvi nequeant. II. *Quòd Concilium Generale ſit ſupra Papam, idque vi doctrinæ, quam Conſtantienſe Concilium quarta & quinta Seſſione confirmavit; ſicut Congregatio præſens declaret, quòd doctrina iſthæc ab Eccleſia plenam efficaciam approbationémque nacta ſit; ex adverſo autem opinionem eorum, qui pertendunt, id, quod in citatis Seſſionibus concluſum eſt, eo duntaxat tempore, quo ſchiſmata invaleſcunt, obtinere, planè improbet.* III. *Quòd exercitium poteſtatis Pontificiæ limitandum & reſtringendum ſit juxta Canones; quódque Papa nihil facere in præjudiciū antiquarum conſuetudinum, nec non libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, valeat.* IV. *Quòd in rebus quidem fidei Papa præcipuam authoritatem habeat; nihilominus ejus deciſiones ſine conſenſu Eccleſiæ certæ & infallibiles non ſint.* Decretum inſimul eſt, ut, literis ad ſingulos Galliæ Epiſcopos exaratis, Propoſitiones hæ communicentur, commendenturque, unà cum Declaratione, ut omnes Profeſſores Theologiæ & Juris Canonici doctrinam articulis illis contentam, ceu veterem receptamque doctrinam Regni, profiteantur publicè, neq; fas ſit cuiquam ſeu Seculari ſeu Regulari contrarium docere. Poſtero die Archiepiſcopus Pariſienſis Comitibus, Commiſſariis, Regi, tum inſtrumentum, quatuor propoſitiones illas complexum, tum literas eam in rem ad Epiſcopos Galliæ deſtinatas, obtulit, ſimulque Regem, ut peculiari Edicto id omne ſanciret, rogavit. Impetratum id à Rege Edictum edente, quod d. XXIII. Martii etiam à Suprema ejuſdem Curia confirmatum. Edicti ſententia eſt, *ut declaratio illa Cleri Gallicani Protocollis omnium Curiarum, Communitatum, Academiarum, Facultatum Thologiæ & Juris Canonici inſeratur: contrarium ei doctrinæ à quoquam ſubditorum vel advenarum, ſive Secularium, ſive Regularium, ne aſſeratur: electi Profeſſores Theologiæ Declarationi iſti ſubſcribant, & ad docendam eandem ſeſe obſtringant: in omnib⁹ Collegiis, ex pluribus Profeſſoribus ſeu Regularibus ſeu Secularib⁹ conſtantibus, uni injungatur*

tur quotannis, ut declarationem illam doceat; ubi verò Profeſſor unicus eſt, teneatur per tres annos continuos docere. Syndici Theologicarum Facultatum quotannis Profeſſorum talium nomina Epiſcopis edant; Profeſſoréſque iiſdem, vel Procuratoribus eorum Generalibus poſtulantibus, ſcripta ſua exhibere parati ſint; neque Baccalaureus quiſquam, ſive Secularis, ſive Regularis, Licentiatus, vel Doctor Theologiæ, juriſve Canonici creari poſſit, quin priùs doctrinam illam publicis theſibus propugnaverit: Prælati omnes eandem in univerſa Diœceſi ſua doceri curent: Decani denique & Syndici Facultatum Executionem Edicti, ſub pœna ſontis, urgeant. Pontifex Romanus propoſitiones illas tanto cum mœrore excepiſſe fertur, ut lectis iis amarè fleverit. Erectus tamen mox recreatuſque nonnihil eſt, quòd eaſdem in Galliæ Regno acribus adeò ſtudiis propugnatas, non minori zelo in Hiſpaniæ Academiis oppugnari intellexiſſet.

Romani Pontificis ad Cleri Gallicani literas ſuper jure Regaliæ acris reſponſio.

CCCXLIV. Demum 11. Aprilis A. M.D.C.LXXXII. Pontifex Congregationi reſponſum miſit στηλιτευτικὸν, & ſi quod aliud, aculeatum virulentumque maximè, tantùm non catapultis ſui Cleri Gallicani latera transfigens. Queritur ante omnia, *cogi ſe multis cum lachrymis uſurpare Propheticum illud: Filii matris meæ pugnârunt adverſus me.* Epiſtolæ Cleri initium quo metum ſuum in Pontificis ſinum ſe effundere teſtatur, his verbis perſtringit: *Nihil ſanè lætum, & veſtris nominibus dignum eas literas continere, in ipſo earum limine intelleximus. Nam præter ea, quæ de norma in Comitiis convocandis peragendiſque ſervata afferebantur, animadvertimus vos ordiri à metu veſtro, quo ſuaſore nunquam Sacerdotes Dei eſſe ſolent in re ardua & excelſa pro Religione & Eccleſiaſtica libertate vel aggrediendo fortes, vel perficiendo conſtantes. Quem quidem metum falsò judicaviſtis poſſe vos in ſinum noſtrum effundere. In ſinu enim noſtro hoſpitari perpetuò debet charitas Chriſti, quæ foras mittit & longè arcet à ſe timorem, &c. Timuiſtis ergò, ubi non erat timor. Id unum vobis timendum erat, ne apud Deum hominéſque redargui*

qui jure poſſetis, loco atque honori veſtro, & Paſtoralis officii debito defuiſſe. Tum Ivonis Carnutenſis in turbulenta contentione Urbanum Pontificem inter & Philippum Regem, contra Regiam indignationem ſtantis, bonis ſpoliati, carceres & exilia perferentis, deſerentibus aliis cauſam meliorem, facta imitanda fuiſſe monet. *Officii veſtri erat*, inquit, *Sedis Apoſtolicæ authoritati ſtudia veſtra adjungere, & Paſtorali pectore, humilitate Sacerdotali cauſam Eccleſiarum veſtrarum apud Regem agere, ejus conſcientiam de Iſta re inſtruendo, etiam cum periculo Regium in vos animum irritandi, ut poſſetis in poſterum ſine rubore in quotidiana Pſalmodia Deum colloquentes Davidis verba proferre: Loquebar de teſtimoniis tuis in aſpectu Regum, & non confundebar.* Idque magis etiam faciendum fuiſſe, *tam perſpecta atque explorata Optimi Regis juſtitia & pietate, quem ſingulari benignitate Epiſcopos audire, Eccleſiis favere, & Epiſcopalem poteſtatem intemeratam velle, ipſimet ſcripſerint*, aſſerit. Scribentibus porro, *quòd in controverſia victi ſint, quòd cauſa ceciderint*, reſpondet: *Quomodo cecidit, qui non ſtetit? quomodo victus eſt, qui non pugnavit? Et quis veſtrûm tam gravem, tam juſtam cauſam, tam ſacroſanctam oravit apud Regem? cùm tamen Prædeceſſores veſtri eam in ſimili periculo conſtitutam non ſemel apud ſuperiorem Galliæ Regem, imò apud hunc ipſum, libera voce defenderint, victoréſque à Regio conſpectu diſceſſerint, relatis etiam ab æquiſſimo Rege præmiis officii Paſtoralis ſtrenuè impleti. Quis veſtrûm in arenam deſcendit, ut opponeret murum pro domo Iſraël? Quis auſus eſt invidiæ ſe offerre? Quis vel vocem unam emiſit memorem priſtinæ libertatis? Clamaverunt interim, ſic enim ſcribitis, & quidem in mala cauſa, pro Regio jure clamaverunt Regis adminiſtri, cùm vos in optima pro honore Chriſti ſilueritis. Omittimus hic commemorare, quæ ſignificatis de appellato à Vobis Seculari Magiſtratu, à quo victi diſceſſeritis. Cupimus*

enim ejus facti memoriam aboleri, & volumus ea vos verba è literis veſtris expungere, ne in actis Cleri Gallicani reſideant ad dedecus nominis veſtri ſempiternum. Remedium porro Sacerdótii & Imperii per condeſcenſionem utilem Canonis temperandi pro neceſſitate temporis, ubi neque veritas fidei, neque horum honeſtas periclitantur, conciliandi à Clero propoſitum, his verbis Pontifex diſpungit: *Cæterùm ultro admittimus & laudâmus conſilium relaxandi Canonum diſciplinam pro temporum neceſſitate, ubi id fieri poſſit ſine fidei & morum diſpendio; imò addimus cum Auguſtino, toleranda aliquando pro bono unitatis, quæ pro bono æquitatis odio habenda ſunt, neque eradicanda eſſe zizania, ubi periculum ſit, ne ſimul etiam triticum eradicetur: Sed ita tamen accipi oportet, ut in aliquo tantùm peculiari caſu & ad tempus, ubi neceſſitas urget, licitum ſit; ſicuti factum eſt ab Eccleſia, cùm Arianos & Donatiſtas Epiſcopos ejurato errore ſuis Eccleſiis reſtituit, ut populos, qui ſecuti eos fuerant, in officio contineret. Aliud eſt, ubi diſciplina Eccleſiæ per univerſum ampliſſimi Regni ambitum ſine temporis termino, & cum manifeſtò periculo, ne exemplum latius repat, labefactatur, imò evertitur ipſius diſciplinæ & Hierarchiæ Eccleſiæ fundamentum; ſicuti evenire neceſſe eſſet, ſi quæ à Rege Chriſtianiſſimo in negotio Regaliæ nuper acta ſunt, conniventibus, imò etiam conſentientibus, vobis contra Sacrorum Canonum, & præſertim Concilii Ludunenſis, authoritatem, contra notam jam pridem vobis ea in re mentem noſtram, & contra ipſam juriſjurandi religionem, quo vos Deo, Romanæ, veſtriſque Eccleſiis obligâſtis, cùm Epiſcopali charactere imbueremini; hæc Sancta Sedes executioni mandari, & malum invaleſcere deferendo permitteret, ac non ea nos, pro tradita divinitus humilitati noſtræ Summa in univerſam Eccleſiam poteſtate, ſolenni more, prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes improbaremus, cùm præſertim per abuſum Regaliæ non ſolum everti diſci-*

pli-

plinam Eccleſiæ, res ipſa doceat, ſed etiam fidei ipſius integritatem in diſcrimen vocari facilè intelligatur ex ipſis Regiorum decretorum verbis, quæ jus conferendi beneficia Regi vendicant, non tanquam profluens ex aliqua Eccleſiæ conceſſione, ſed tanquam ingenitum & coævum Regiæ Coronæ. Acri præ cæteris cenſura declarationem illam Cleri, *quòd jus Regaliæ in Regem contulerit*, Pontifex ferit. *Illam verò partem literarum*, inquit, *veſtrarum non ſine animi horrore legere potuimus, in qua dicitis, Vos jure veſtro decedentes, illud in Regem contuliſſe. Quaſi Eccleſiarum, quæ curæ veſtræ creditæ ſunt, eſſetis arbitri, non cuſtodes, & quaſi Eccleſiæ ipſæ, & ſpiritualia earum jura poſſint ſub Secularis poteſtatis jugum mitti ab Epiſcopis, qui ſe pro earum libertate in ſervitutem dare deberent. Vos ſanè ipſi hanc veritatem agnoviſtis & confeſſi eſtis, dum alibi pronuntiâſtis, jus Regaliæ ſervitutem quandam eſſe, quæ in eo præſertim, quod ſpectat beneficiorum collationem, imponi non poteſt, niſi Eccleſia concedente, vel ſaltem conſentiente. Quo jure Vos ergo jus illud in Regem contuliſtis? Cúmque SS. Canones diſtrahi vetent jura Eccleſiæ, quomodo ea Vos diſtrahere in animum induxiſtis, quaſi eorundem Canonum authoritati derogare Vobis liceat?* Revocate *in memoriam, quæ inclytus ille conterraneus veſter, Claræ vallenſis Abbas, non Gallicanæ modò, ſed etiam univerſalis Eccleſiæ lumen à vobis meritò nuncupatus, Eugenium Pontificem officii ſui admonens, reliquit ſcripta præclare: Meminiſſet, ſe eſſe, cui claves traditæ, cui oves creditæ ſunt: eſſe quidem alios Cœli janitores & gregum paſtores; ſed cùm habeant illi aſſignatos greges, ſingulis ſingulos, ipſi univerſos creditos, non unum; non modò ovium, ſed & Paſtorum Eugenium eſſe Paſtorem, adeóque juxta Canonum ſtatuta, alios Epiſcopos vocatos fuiſſe in partem ſolicitudinis, ipſum in plenitudinem poteſtatis. Ex quibus verbis quantum nos admonere par eſt de obſequio & obedientia, quam debetis huic ſanctæ Sedi, cui nos, Deo authore, quanquam im-*

meriti præſidemus; tantundem noſtra Paſtoralis ſolicitudo excitatur ad inchoandam tandem aliquando in hoc negotio, quam nimia forte longanimitas noſtra, dum pœnitentiæ ſpatium damus, hactenus diſtulit Apoſtolici muneris executionem. Tandem Cleri in Regaliæ negotio acta univerſa ſeverè ſic Pontifex abolet atque reſcindit: *Quamobrem per præſentes literas, tradita nobis ab Omnipotente Deo authoritate, improbamus, reſcindimus & caſſamus, quæ in iſtis veſtris Comitiis acta ſunt, in negotio Regaliæ, cum omnibus inde ſecutis, & quæ in poſterum attentari continget, eáque perpetuò irrita declaramus; quamvis, cùm ſint ipſa per ſe manifeſtè nulla, caſſatione atque declaratione hujuſmodi non egerent. Speramus tamen, Vos quoque ipſos, re meli⁹ conſiderata, celeri retractatione conſulturos conſcientiæ veſtræ, & Cleri Gallicani exiſtimationi, ex quo Clero ſicuti non defuere hucuſque, ita inpoſterum non defuturos confidimus, qui boni Paſtoris exemplo libenter animas ponere parati ſint pro ovibus ſuis, & pro teſtamento Patrum ſuorum.* Propoſitum denique ſuum etiam impoſterum his verbis declarat & concludit: *Nos quidem pro officii noſtri debito parati ſumus Dei adjutrice gratia ſacrificare ſacrificium juſtitiæ, & Eccleſiæ Dei jura ac libertatem, & hujus S. Sedis authoritatem dignitatémque defendere, nihil de nobis, ſed omnia de Deo præſumentes, qui nos confortat, & omnia operatur in nobis, & qui juſſit Petrum ſuper aquas ad ſe venire. Præterit enim figura hujus mundi, & Dies Domini appropinquat. Sic ergo agamus, Venerabiles fratres ac dilecti filii, ut, cum Summus Paſtor & Paterfamiliâs & Princeps Paſtorum rationem poſcere voluerit à ſervis ſuis, ſanguinem peſſumdatæ & laceratæ Eccleſiæ, quam ſuo acquiſivit, de noſtris manibus non requirat. Vobis interim omnibus Apoſtolicam benedictionem, cui cæleſtem accedere optamus, intimo amoris paterni affectu impertimur. Romæ apud S. Petrum, ſub Annulo Piſcatoris. Die* II. *April. A.* M.D.C.LXXXII. *Pontificatus noſtri anno*

noſexto. Verba totidem Bullæ, ſeu Monitorii hujus referre non piguit, ut Pontificis hujus tum typhum inſolentem, quo Prædeceſſoribus ſuis parùm concedit: tum *zelum violentum* (hunc enim etiam Archiepiſcopus Tholoſanus literis ad Pontificem exaratis ei exprobrâſſe fertur) non tam pro aris, quàm pro focis ſuis; tum denique artificium inſigne, quo etiam ſub *ſanctioris diſciplinæ, fidei, periculi evertendi Hierarchiæ fundamenti* & *Teſtamenti Patrum ſuorum* (non utique à Deo Patre, ſed ab Hildebrandis & Bonifaciis pro ſe & Patribus ſuis conditi) velamine inſatiabiles cupiditates ſuas, ob quas etiam in Prophetia Malachiæ, Archiepiſcopi Armachani, jam duodecimo Seculo edita, *Inſatiabilis Beſtiæ* nomine venit; abſcondit texitque, propiùs omnes contueri valeant. An verò impoſterum Clerus Galliæ mentem ſententiamque ſuam mutaturus, & ſtudia ſua Sedis Apoſtolicæ authoritati adjuncturus ſit, nec ne, dies volvenda docebit.

Epicriſis circa eandem authorit.

CCCXLV. Cæterùm diſſidium iſthoc Regem inter & Pontificem funeſtiſſimum Reformatæ per Galliam Eccleſiæ accidiſſe, triſtis experientia iterum docuit. Nunquam enim majoribus cum anguſtiis conflictata eſt, quàm eo ipſo tempore, quo diſſidium illud exarſit, arſitque maximè. Accedit, quòd ipſa Cleri Gallicani Congregatio conſtituto tranſactoque Regaliæ negotio, ad conſilia extirpandæ religionis in Regno univerſo Evangelicæ animum convertit; Concilii Arelatenſis primi exemplum prætexens, utpote cujus Patres peracta re, cujus conficiendæ cauſa præſertim convenerant, ad cætera deinde animum intenderint, quæ Chriſtianæ Reipublicæ commodis profutura eſſe intelligerent. Cùm verò in his tribus capitibus omnino pax & virtus Eccleſiæ tanquam ſolidis firmamentis contineatur, fide, moribus, diſcipli-

Congregationis Cleri Gallicani ejuſdem pro revocandis ad Papatum Evangelicis ſtudio.

na; in iiſque ſtabiliendis iidem Concilii Arelatenſis Patres operam collocaverint: atque in iis fides præcipua ſit, nihilque ad eam propugnandam plus adjumenti afferat, quàm ſi hæreſes veritatis luce, & charitatis ardore ſchiſmata ſuperentur, *operæ pretium eſſe*, ita in Encyclicis ſuis ad univerſos Epiſcopos Galliæ Cal. Julii A. M. D. C. LXXXII. exaratis literis Congregatio loquitur, *exiſtimavimus, hæreſin Calvinianam ſtatim aggredi, eámque arcem ſchiſmatis potiorem & in primis validam impugnare.* Ad hoc excitatos inclinatoſque ſe aſſerunt, tum charitate Chriſti, ex cujus Eccleſia una duæ ſint à ſchiſmaticis factæ, tum Innocentii XI. vita moribus, ſic ad veteris atque auſterioris diſciplinæ formam compoſitis, ut cum eo ſentire Fidei ſuæ Adverſariis recuſandum non ſit; cujus facta etiam imitari ſibi, ſi verum loqui velint, optandum fateantur: tum Ludovici Magni quotidianis adverſus Eccleſiam meritis, imò potius Regiæ fortitudinis, Chriſtianæque pietatis miraculis, qui quot urbes hæreticas intra Galliæ fines ad priſtinam avitamque fidem reduxerit, totidem Eccleſiæ Parenti, Filius natu æquè ac virtutibus major, incruentas victorias peperit. *His*, inquiunt, *exemplis commoti, ac tantum non ſuſpecti nobiſmetipſis negligentiæ in fungendo munere Paſtorali, ad hæreſin impugnandam nos accinximus.* Quibus verò armis bellum iſthoc cernere inſtituunt? Una, inquiunt, charitate, una Chriſti Domini pace, non objiciendo terrores, non certando contumeliis; ſed hortationibus, votis, precibus compellando adverſarios, atque ad concordiam adducendo, eò quòd Chriſtianæ ſocietati, quæ cum iis intercedat, & Catholicæ matris affectui magis aptum & congruum fore duxerint, de gremio pacis Apoſtolicæ fugientes paternis monitis revocari. *Quare*, inquiunt, *monemus cohortamur-*

& literæ circulares ad Epiſcopos, quibus negotium extinguendi ſchiſmatis commendatur,

múrque toto pondere charitatis inclinantes ad reconciliationem pacis, ut revertantur ad nos. Percunctamur iterum atque iterum, cur abſceſſerint, quare Catholicam unitatem repudiaverint: ſignificamus, quàm proclive futurum ſit, plaga obductâ ſemel perſanari cætera, quæ medicina egere videbuntur; atque adeò pollicemur, ſi ex animo reſipiſcant, à nobis eſſe vel cum Matris Eccleſiæ quaſi quodam incommodo recipiendos. Ne verò inde Reformati ſumant occaſionem ſibi ac ſuis blandiendi ſpe inani futuræ inter ſemetipſos diſſociationis, quòd exorta ſint nuperrimè Romanam inter & Gallicanam Eccleſiam nonnulla diſſidia: admonent, primùm non de fidei doctrina, non de morum inſtitutis, verùm de alternantis pro tempore diſciplinæ rationibus aliquot, ſe cum Miniſtris Summi Pontificis, ſalva pace fraternæ charitatis contendere: *deinde* poſſe à Catholicis hominibus adverſus Catholicos citra noxæ periculum, dum id more Chriſtiano ac modo fiat, intra viſcera Eccleſiæ, neque ſciſſo utero diſputari; ac *poſtremo* illam ipſam contentionem, quam ſuſceperunt, & ipſis fugiendi exemplo ſuo ſchiſmatis, & ſibi inſectandi ejuſdem cauſam eſſe oportere, quia in eam neceſſitatem adducti, ut querelis interdum apud Romanum Pontificem deferendis, Regni juribus interdum, vel Eccleſiæ ſuæ vindicandis privilegiis agerent, ea moderatione, reverentia, religione in re quavis diſceptanda cernendaque uſi fuerint, ut ne minimam quidem ſuſpicionem charitatis læſæ moverint, nedum ut ſimultati locum ullum fecerint, aut divortio occaſionem dederint. Atque hanc ſui conſilii de revocandis ad concordiam Schiſmaticis totam rationem eſſe, eamque ad Eccleſiæ Africanæ imitationem expreſſam, confirmant.

& diſſidium cum Pontifice excuſatur.

CCCXLVI. Quis verò heic lectis perpenſiſque Circularium literarum iſtarum tot artibus lenociniiſque non obſtu-

De literis illis circularibus judicium authoris.

obſtupeſcat totus? Etenim hæreſes veritatis luce, ſchiſmata charitatis ardore ſuperari, ſapienter quidem Epiſcopi decernunt. Qua verò luce veritatis tot capita fidei, morum & diſciplinæ cum iis controverſa hactenus hæreſeos unquam convicerunt? ſuperârunt? Proſtant bella Jehovæ à viris Dei bellata, quorum exitus abundè demonſtrat, qua parte veritatis lux radiet. Neque novellæ illæ Methodi ſedecim numero, ab Epiſcopis niſi fallor ad convertendos ad Papatum orthodoxos præſcriptæ, & à Methodiſtis recentioribus variis emendicatæ, veritatis luce quenquam illuſtrare poterunt, cùm mera ſophiſmata, & adverſus invictum Dei verbum machinas carnalis ſapientiæ, atque ludibria contineant. Quo dein charitatis ardore ſuperare ſchiſma contenderunt? Etenim ſi charitatis arma illa ſunt, quibus à longo jam tempore adverſus Reformatas Eccleſias decernunt, non utique docendo, inſtituendo, Cœleſtis veritatis manifeſtatione omnium conſcientiis ſeſe veluti coram Deo commendando, inſinuando; ſed terrores terroribus cumulando, libertatis *irrevocabilibus pactis* conceſſæ nervos omnes concidendo, miſerorum fortunas affligendo, Templa Regiis pactis conceſſa evertendo, impuberes ſeducendo, certamina emortualia decumbentium infeſtando, denique ſubdolis & erubeſcendis planè artibus, qualibus nunquam certè Chriſtus, nunquam Apoſtoli, nunquam Epiſcopi, nunquam Imperatores Chriſtiani veteres uſi ſunt, qualiumque forte Gentiles ipſos olim puduiſſet; columbinam ſimplicitatem fidelium oppugnando, næ charitatis illo bello præclarè defunctos confitebimur. Quo charitatis ardore deinceps ſchiſma aggreſſuri, ſuperaturi ſint, tempus, atque utinam non etiam profundiſſima tot fidelium ſuſpiria & lachrymæ, docebunt. Mirum præterea ſupra modum, quòd lectis

lectis jam Romani Pontificis literis monitoriis, in animum venire Patribus illis potuit, ut ſuum non cum Miniſtris Pontificis, ſed cum ipſo Pontifice diſſidium tantopere ſibi extenuandum putaverint. De alternantis pro tempore diſciplinæ rationibus aliquot agi, ipſemet Pontifex diſertè negavit, atque aliò conſilia relaxandi canonum diſciplinam pro temporum neceſſitate pertinere, denique, *per abuſum Regaliæ non ſolum everti diſciplinam Eccleſiæ, ſed etiam fidei ipſius integritatem in diſcrimen vocari, diſciplinæ & Hierarchiæ Eccleſiæ fundamentum everti*, gravibus adeò ſonantibuſque verbis pertendit. Neque arbitrabimur nos, an *ne minimam quidem læſæ charitatis ſuſpicionem moverint, nedum ſimultati cum Pontifice locum ullum fecerint, aut divortio occaſionem dederint.* Aliter tamen cenſere Pontificem, Monitoriæ ejus literæ, quarum initio ſtatim teſtatur, Epiſcopos Clerumque Galliæ, qui corona olim & gaudium fuerint Apoſtolicæ Sedis, ita ſe erga illam in præſens gerere, ut cogatur ipſe multis cum lachrymis uſurpare Propheticum illud: *Filii matris meæ pugnaverunt adverſus me*; manifeſtè arguunt. Saltem majori jure Eccleſias noſtras à Romano Pontifice diſſidere, quando ejus potiſſimùm culpa omnis religio & fides in Eccleſia depravata & lethaliter vulnerata eſt, atque ille, ut emendaret tot fidei, morum, diſciplinæ corruptelas, nulla ἀποδείξει πνεύματος, *demonſtratione Spiritus*, precibus monitiſque nullis flecti & adduci potuit, quin potiùs exaſperatus etiam magis adverſus demonſtrantes, orantes, monentes anathemata vibravit, ferro flammaque immaniter ſæviit: quàm quo Eccleſiæ Gallicanæ Clerus à Romano Pontifice in re, quam parvi momenti eſſe cenſet, pertinaciter diſſidet, dubitamus nulli. Veriſſimè enim jam olim S. Nazianzenus *Orat.* 1. *de pace* pronuntiavit, ὅτι κρείσσων ἐμπαθοῦς ὁμονοίας ἡ ὑπὲρ εὐσε-

 βείας

βελας διάστασις contentionem pietatis cauſa ſuſceptam concordia affectibus obnoxia potiorem eſſe.

Ejuſdem Congregationis litera ad fratres ſeceſſionis Calvinianæ monitoria.

CCCXLVII. Circularibus illis ad Epiſcopos Galliæ literis junctæ erant aliæ, monitionis ſcilicet ad ſchiſmaticos exemplaria, quæ ut curent continuè nota fieri omnibus & ſingulis Calvinianæ Sectæ conſiſtoriis, injunctum iiſdem eſt. Proſtant & illæ literæ, his verbis inſcriptæ ſubſcriptæque: *Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Clerus Gallicanus omnis, auctoritate Regia Pariſiis congregatus. Fratribus Seceſſionis Calvinianæ correctionem, reditum, concordiam exoptant.* Exordium literarum gemitum Eccleſiæ univerſæ Chriſti ob ſeceſſionem illam ſic pandit: *Ingemiſcit jam diu, Fratres, univerſa Chriſti Eccleſia, & maximo cum dolore plena Sanctæ ac Sinceræ pietatis parens Vos ab utero, ab uberibus, à gremio ſuo voluntaria ſeceſſione abſtractos, & in ſolitudine adhuc errantes videt. Numquid enim poterit Mater oblviſci Filiorum uteri ſui? aut Eccleſia non meminiſſe charitatis erga Vos, malè memores quidem, at Filios tamen ſuos, quos erroris contagio à veritate Catholica, & Calvinianæ defectionis tempeſtas à veteris Fidei Sanctitate abſtraxit, à Capite Chriſtianæ unitatis avulſit. Hinc eſt, Fratres, quòd illa ingemiſcit, ac diviſa ſua viſcera graviſſimè pariter atque amantiſſimè conqueritur. Quærit Filios amiſſos, vocat ut perdix, ut Gallina congregare ſatagit, ut aquila provocat ad volandum, & maternis anxia doloribus conatur vos, Filioli, iterum parturire, donec verè & Catholicè in Vobis reformetur Chriſtus.* Tum rationem ſibi reddi ſeceſſionis ſuæ à Papatu ſeverè poſtulat, his verbis: *Nos adeò Clerus omnis Gallicanus, quos Spiritus S. poſuit regere Eccleſiam, in qua nati eſtis, & qui hæreditate non interrupta eandem Fidem, eandem Cathedram tenemus, quam Sancti Pontifices, qui Chriſtianam Religionem Galliis intulerunt; convenimus Vos, & qua legatione pro Chriſto defungimur, tanquam Deo exhortante per nos quærimus à vobis, cur ſchi-*

ſma

ſma feceritis? Enimverò, ut ſe habent res veſtræ, velitis nolitis, vos eſtis Fratres noſtri; quos olim unus omnium noſtrûm Pater, qui in Cælis eſt, in adoptionem filiorum receperat, & quos una Mater Eccleſia in ſpem æternæ hæreditatis ſuſtulerat. Imò & ille ipſe, qui Vos primus faſcinavit non obedire veritatis Evangelio, Profeſſionis noſtræ Anteſignanus, nonne antea nobiſcum vivebat frater unanimis? non in eadem verſari domo, non iiſdem eſtis ſpiritualibus veſci, non mutua Chriſtianæ nobiſcum fraternitatis exequi ſolebat officia? Excuſate, ſi poteſtis, apud Patrem, apud Matrem, apud Fratres, fugæ tam flagitioſæ, tam abruptæ ac præcipitis infamiam. Diviſionem Chriſti, reſciſſionem Sacramentorum Chriſti, bellum impium in membra Chriſti, criminationes in conjugem Chriſti, negationem promiſſionum Chriſti excuſate, abluite, ſi poteſtis; & quoniam non poteſtis, oraculo Prophetico vos fatemini obnoxios: Filius malus juſtum ſe dicit, exitum autem ſuum abluere non poteſt. Quorſum itaque, Fratres, in radice cum orbe toto non manſiſtis? Cur vota ac deſideria fidelium cum ipſis altaribus confregiſtis? cur conſcidiſtis precibus viam? Illuc aſcenſus ad Deum fuit, cur, ne more conſueto ad Deum fieret oratio, ſcalam tollere de lapide & ſacrilega manu ſubducere laborâſtis? Cæteri adhuc ſectarii hoc moliti erant, non ut altare Chriſti ſubverteretur, ſed ut adverſus altare Chriſti & ſuum ipſi qualecunque extollerent. Vos ne quid ſupereſſet ſacrificii Chriſtiani, inauditum ad hæc tempora facinus, auſi eſtis diruere altaria Domini virtutum, in quibus Paſſer Chriſtus elegerat ſibi domum, & Turtur Eccleſia nidum ſibi, ubi poneret pullos ſuos. At hæc poſtrema, & quæcunque deinceps aut bellorum contra Eccleſiam, aut errorum contra antiquum dogma conſecutum eſt, ſchiſmaticus furor effecit; nec tam veſtræ voluntati, quàm ſchiſmatis ingenio volumus eſſe tribuendum. Hoc adverſus Vos nominatim expoſtulàmus, hoc ex vobis quærimus indeſinenter, cur ſchiſma feceritis? Ad hoc niſi reſponderitis, quantumcunq; in aliis dicendo aut ſcribendo contendatis,

ſuperflua loquimini. Tum cauſam ſeceſſionis petitam à moribus hominum, quibuſcum vivere ſanctiores viri, & legum ſeveriores amatores, nec honeſtum ad famam, nec ſalubre ad conſcientiam duxerint, diluere multis conati, ſic Fratres hos ad reditum invitant: *Quid jam ſupereſt, Fratres, niſi ut iſti Spiritus S. conſilio veſtri cauſa pareamus: Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Et per viſcera miſericordiæ, quæ laceráſtis hactenus, per Eccleſiæ Matris uterum, quem rupiſtis, per charitatem Fratrum, quam toties violâſtis, per Sacramenta Dei, quæ contempſiſtis, per Altaria Dei, quæ confregiſtis, per quicquid Sanctum ac Divinum, aut in Cœlo, aut in terris colitur, Vos fraternis animis ad correctionem, ad reditum, ad concordiam hortamur. Imò quid jam ſupereſt omnino, niſi ut obliti ſchiſmatis, & memores uberum revertamini ad propria, ubi tot mercenarii abundant panibus, dum in terra deſerta, invia & inaquoſa, ne micas quidem ad ſuſtentandam utcunque famem veſtram ſpiritualem colligitis? Ecquid verò cunctamini aut reſiſtitis? Itáne vero in Filiorum nomine erubeſcitis, inter quos primogenitus Ludovicus Eccleſiæ Matri optima nova erigit quotidie trophæa? hoc uno ſanè, veſtra obſtante pertinacia, non ſatis felix, quòd tametſi pro tuendo nomine Chriſtiano multa in dies religioſe ac piè conſtituat, è ſuorum numero ſubditorum, qui à ſacris patriis defecerunt ſponte, & ad ritus alienos convolârunt, Religionis transfugas, veteris militiæ deſertores, etiamnum videat in ſuſcepto errore permanentes: iſque adeò Chriſtianiſſimus Princeps, qui nobis audientibus ajebat nuper, tanto ſtudio cupere ſe diſperſas disjectáſque partes ad Eccleſiæ unitatem revocari, ut id mereri duceret glorioſum, vel Regii ſui ſanguinis effuſione, atque etiam illius invictiſſimi brachii diminutione, quo tot bella feliciter confeciſſet. Voſne igitur, Fratres, Auguſtiſſimo Principi, Regi veſtro, plurimorum ac potentiſſimorum hoſtium Debellatori, fortiſſimarum urbium Expugnatori, maximarum Provin-*

ciarum Dominatori, omni genere triumphorum inſigni, eam palmam invidebitis, quam cæteris omnibus anteponat? Cæterum dum vos ita compellamus, & ad pacis conſilia hortamur, ne dicatis: Nolite nos quærere: nam hoc dicit iniquitas, quâ diviſi ſumus, non charitas, quâ Chriſtiani ſumus. Memineritis, ita eſſe mandatum nobis à Spiritu veritatis & Pacis per Prophetam, ut qui ſe negant eſſe Fratres noſtros, iis dicere non deſinamus: Vos eſtis Fratres noſtri. At quod tempus offerri nobis opportunius poteſt Vos ad Romanam communionem revocandi, quàm quo Romanam Eccleſiam gubernat Innocentius Pontifex, cujus vita & mores ad antiquioris & ſeverioris diſciplinæ formam exacti perfectum ſanctitatis exemplar orbi exhibent Chriſtiano? Ut ad eum ſe adjungere virtutis omnis cultorem eximium maximæ virtutis opus ad ſalutem perinde ut ad gloriam in Vobis futurum ſit. Subjunctis novis cohortationibus, tandem Epiſtola in comminationes non obſcuras deſinit: *Quòd ſi*, inquiunt illi, *facere adhortantibus nobis pertinaci animo renuitis; Si nec precibus vinci, nec flecti charitate, nec monitis adduci ad concordiam vultis; Angeli quidem pacis amarè flebunt; nec tamen vos continuò, ut fieri par eſſet erga nimiùm pervicaces, relinquemus vobis: ſed per ſepes & ſpinas oves Chriſti quærere non deſinemus: & cùm effecerimus omnia, propter quæ mentes veſtræ nobis reconciliari debuerint, pax noſtra demum, vobis eam reſpuentibus, tam officioſè, tam ſincerè oblatam, revertetur ad nos, nec ampliùs requiret Deus animas veſtras de manu noſtra; & quemadmodum error hic veſter noviſſimus erit pejor prioribus, ſic erunt noviſſima veſtra pejora prioribus. Veruntamen meliora ſperamus, Fratres, & ſaluti veſtræ viciniora.*

CCCXLVIII. Operæ pretium duxi pleraque Epiſtolæ illius verba, in quibus *favum ſtillant labia* זרה *Extraneæ; & lenius eſt oleo palatum ejus;* ſed אחריתה *noviſſimum ejus, amarum ſicut abſinthium, acutum veluti gladius biceps;* *Fucus earundem detectus.*

(Prov. v. 34.) repræſentare διαῤῥήδην, ne poſteritatem lateat, qua contentione, quo fuco, qua ψευδολόγων ὑποκρίσει *hypocriſi falſiloquorum*, quibuſve illecebris artibúſque negotium iſthoc geſtum ſit. Enimverò poſt rationem ſeceſſionis, non à vera Chriſti fideliúmque Eccleſia, ſed ab inhærente ſociatáque ad tempus eidem Papali factione, cui non magis, quàm Donatiſtis olim, *univerſæ Chriſti Eccleſiæ* nomen congruit, inſtitutæ, non ob mores duntaxat, uti Clerus falsò perſuadere conatur, ſed ob religionem, fidem, cultúmque omnem, tyrannide affectata in conſcientiam, ſuperſtitione & idolomania, denique erroribus capitalibus cum verbi Divini veritate hoſtiliter pugnantibus, miſerè corruptum, lethalíque tabe & veneno infectum imbutúmque; toties verè, graviter, ſerio ipſius verbi Divini, immoti veritatis principii, non μύθων σεσοφισμένων. *fabularum arte confictarum*, authoritate, redditam, tot Sanctorum Martyrum ſanguine obſignatam: poſt ſtabilitum authoritate Regia in tot Regni locis religionis reformatæ exercitium liberum: poſt tot Templa contra fas Edictorum diruta, tot calamitates miſeris inflictas; quin & ipſo perſecutionum ardentium æſtu, inquirere denuo in cauſam ſchiſmatis, quid, inquam, hoc aliud eſt, quàm in re ſeria ludere, vel, ſi intentionem inquirentium ſpectamus, δὶς κράμβη θάνατος, *crambe bis poſita mors?* Liceat de χρηστολόγοις *blandiloquis* & benedicentibus ejuſmodi illa Gregorii M. *Moral.* XXXIII. 36. uſurpare: *Aſſumunt Agni ſpeciem, ut Draconis exerceant operationem.* Quomodo verò diviſerunt Chriſtum, qui ſolum Chriſtum optârunt, non deſiderantes cognoſcere aliud, quàm Chriſtum crucifixum? Quomodo Sacramenta Chriſti reſciderunt, qui à Chriſto non inſtituta reſpuerunt? Quomodo bellum impium in membra Chriſti geſſerunt, qui cum Chriſto ejúſ-

que

que veris membris omnibus vera fide & charitate indivulſi cohærent? Quomodo Sponſam Chriſti criminati ſunt, qui eandem uni viro Chriſto caſtam virginem adjungere omni ſtudio curaque laborârunt? Quomodo negârunt promiſſionem Chriſti, qui ſola ea freti non timuerunt hactenus, quid ſibi caro faceret? Quomodo exciſi ſunt à radice, qui fide in ſolum Chriſtum radicem Jeſſe, ἐπιμένοντες τῇ χρηστότητι *permanentes in benignitate* ejus, conſiſtunt? Quomodo confregerunt altare verum, Chriſtum, qui altaria, vota, deſideria hominum, à vero altari Chriſto, & fiducia in eodem ſolo collocanda, abſtrahentia verbi Divini authoritate freti removerunt? Quomodo precibus viam conſciderunt, quibus ſolus Jeſus Chriſtus juſtus Paracletus ad Deum via, veritas & vita eſt? Quomodo ſuſtulerunt ſcalam de lapide, qui uni Lapidi in Sione fundato pretioſo, angulari ſummo, adeóque ab imo ad ſummum uſque penetranti, pertingenti, Lapidis illius, cujus in Cœlum uſque porrecta ſcala eſt, antitypo ſoli, ſuperſtructi confidentéſque non erubeſcunt? Quomodo ſuſtulerunt ſacrificium Chriſtianum, qui altaria lignea fictitiarum virtutum Domini contra altare noſtrum Chriſtum, qui ſuper omnes Cœlos aſcendit, ut impleret omnia, erecta, & in quibus nec paſſer Chriſtus, nec turtur Eccleſia unquam ſibi pulliſve ſuis nidum fixere, penſi ampliùs non habent? Quomodo denique moverunt bellum Eccleſiæ, errores contra antiquum dogma ſeminârunt, qui pro antiquo dogmate non diligentes animas ſuas uſque ad mortem, Archiepiſcopis interea, Epiſcopis, totóque Clero Gallicano inveterati erroris ſui pertinacia, & dominantium in partes abreptorum conſenſu tuto, aſſueta ſibi pompâ deliciiſque ſolitis diffluente, ac de cœtero adverſus innocuam plebem Chriſti ad flammam ferrúmque ſine fi-

ne & modo conclamante; tot mala, vivicomburia, lanienas inauditas, vitæ diſcrimina, fortunarum incendia ſuſtinuerunt; quandoque etiam adverſus Henoticos religionis prætextu dominationi inhiantes, hæredem Regni, ſe religionemque vindicantes ſtrenuè defenſitârunt? Quam igitur cauſam expoſtulandi adverſus innocentes oppreſſos, toties vim Cleri conſcientiis eorum dominantis injuſtam paſſos, habuerunt? Quin potiùs Cleri Gallicani Pontificii eſt reddere rationem ſchiſmatis, divortii, ſeceſſionis pernicioſiſſimæ omnium à Chriſto ad Papam, *ἀντίχριστον, vicarium* Chriſti ſeſe venditantem ſine tabulis juris Divini, imò adverſus authoritatem earundem, efferentemque ſe adverſus omne id, quod Deus eſt & dicitur: à lege Chriſti ad legem Papæ; à vivis aquis limpidiſque fontibus verbi Divini ad olidas ciſternas traditionum humanarum, earumque incertarum planè & fluxæ fidei: à ſacrificio Chriſti cruento ad incruentum Miſſaticum: à Chriſti interceſſione & invocatione ad interceſſionem & invocationem Sanctorum, ſive verorum, ſive fictitiorum: à juſtitia Chriſti Evangelica, in qua ſola Deus acquieſcit, ad juſtitiam propriam, humanam, qua freti olim Judæi juſtitiam Divinam amiſerunt: à cultu unius ſoliuſque Dei ad cultum hominum, auri, argenti, ligni, lapidum, oſſium, aliarumque rerum Divinitatis expertium, ut infinita ejuſmodi, ob quæ cum Pontificia communione, ſi fidem conſcientiamque ſuam ſalvam vellent noſtri, nulla iis *συμφώνησις, συγκατάθεσις*, nullum conſortium commerciumque, communio nulla eſſe potuit, ſilentio præteream. Cùm verò à Chriſto, ejuſque Eccleſia vera & Catholica nunquam Reformati in Gallia diſceſſionem fecerint, ſed Reformatione ſua ſcorias duntaxat, ſordeſque ab auro & argento, lapidibuſque pretioſis cœleſtis doctrinæ, paleas

à tri-

à tritico, vile à pretioſo ſeparaverint, non iis utique ad communionem Papatus, ſed Clero potiùs ad Chriſtum veramque & Catholicam ejus, à qua devius errat, Eccleſiam, cum qua Reformatæ Eccleſiæ Galliæ conjunctiſſimæ ſunt, revertendum fuerit, juxta conſilium Dei ſaluberrimum, quod his verbis Jerem. xv. 19. conſignatum legimus: *Propterea ſic dixit Jehova: Si converſus fueris, tunc convertam Te, & coram me ſtabis. Et ſi eduxeris pretioſum à vili, tanquam os meum eris. Convertentur ipſi ad te, & tu non converteris ad ipſos.* Religio igitur ſit Vobis, ô Fideles, Sanctificati, Aſſerti ſemel & illuminati à Spiritu Dei, ô inops, imbellis, mœſta לחית *Congregationi* (ita nonnulli Pſal. LXXIX. 19. interpretantur) tradita Turtur, quæ, amiſſo, vel abſcondente potiùs ſe ad tempus, Compare tuo, apud Te & Deum Tuum ſolum plorabunda ingemiſcis; religio, inquam, ſit Vobis audire voces & lenocinia *Extraneæ*, ad amores ſuos pellicientis, adhortente vos graviter Spiritu Dei per ſapientiſſimum mortalium Prov. v. 20. 21. *Ut quid delectaberis, Fili mi, cum Aliena, & amplecteris ſinum Extraneæ? Quando coram oculis Jehovæ ſunt viæ viri, & omnes ſemitas ejus ponderat. Iniquitates ſuæ capient ipſum Impium, funibus peccati ſui tenebitur. Ipſe morietur, eò quòd non audivit eruditionem: & propter multitudinem ſtultitiæ ſuæ errabit.*

CCCXLIX. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Produximus enim, uti inſtitutum noſtrum ferebat, Eccleſiæ Romanæ hiſtoriam ad noſtra uſque tempora, quæ ob ejuſdem adverſus veram Eccleſiam Chriſti odium inveteratum & ἄσπονδον, creſcentem in dies ſævitiam, magnamque inſidiarum, moliminum, perſecutionum tum apertè crudelium, tum occultè graviusque ignis inſtar, qui erumpere non valens periculoſiùs interiora appetit, ſævientium; *Finis Operi imponitur.*

& ima viſcera Eccleſiæ arrodentium, molem עת רעה *tempus malum* Amos. v. 13. & καιροὺς χαλεποὺς *tempora difficilia* 2. Timoth. III. 1. dixeris merito. Exiverunt pridem, exeuntque quotidie ex portis Eccleſiæ hujus ſeductores Spiritus ad Reges terræ & habitabilis totius, ut eos congregent ad prœlium diei illius magnæ Dei Omnipotentis in locum *Harmageddon* Hebraicè dictum. *Ecce*, ita interea Filius Dei ex Cœlo fideles ſuos alloquitur, *venio ſicut fur. Beatus qui vigilat, & cuſtodit veſtimenta ſua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem ejus*, Apoc. XVI. 14--17.

Proſphoneſis ad Romam.

CCCL. Tu verò ROMA,

Spurcum cadaver priſtinæ venuſtatis,
Imago turpis puritatis antiquæ.
Nec Roma Romæ compos, ſed tamen Roma,
Sed Roma, quæ præſtare non potes Romam,
Sed quæ ſoveris fraude, quæ foves fraudem
Urbs prurienti quæ obſoletior ſcorto,
Et obſoleti more pruriens ſcorti,
Quæ pene victa fæce proſtitutarum
Te proſtituta vincis, & tuum facta es
Tibi Lupanar in tuo lupanari.
Vale pudoris urbs inanis & recti,
Tui pudoris nominisq; decoctrix,
Turpis litura non merentium rerum,
Ocelle quondam, nunc lacuna Fortunæ
Negotioſa mater otioſarum.
Vale nefanda, conſtuprata, corrupta,
Inceſta cœlibum Quiritium manceps!

Tu omnium in Chriſtiano Orbe malorum cauſa es, quorum tibi coram Deo forti, juſto, Zelote reddenda erit quandoque ratio. Propter te mactantur, affliguntur, vexantur tot millia hominum Chriſtum Salvatorem ſuum ve-

rè

rè & purè colentium. Tibi omnis ille ſanguis innocentiſſimorum effuſus eſt, Tibi omnis ſuccepta vexatio, patrata perſecutio eſt. Non alia tot perſecutionum, tot inflictorum malorum cauſa, ac ne prætextus quidem alius eſt, quàm quòd Chriſtiani tuam illam, nullo jure, nullo titulo hactenus in fidem & conſcientiam eorum uſurpatam, Apoſtolicam videlicet, authoritatem agnoſcere ſicut non potuerunt, ita noluerunt. Homines Tu quidem fallere potuiſti, & poteris, quouſque juſtè ſanctéque permiſerit Dominus. Sed diſpoſita jam fata tua ſunt. DEUS *deſtruet Te in finem, evellet te, & emigrare te faciet de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viventium. Arguet te, & ſtatuet ſe contra faciem tuam.* De Te, & Tibi dicta noveris ferientia illa oracula: *Et vidi mulierem ſedentem ſuper beſtiam coccineam, plenam nominibus blaſphemiæ, habentem capita ſeptem, & capita decem. Et mulier erat circumdata purpura, & coccino, & inaurato auro, lapide pretioſo, & margaritis, habens poculum aureum in manu ſua, plenum abominatione & immunditia fornicationis ejus. Et in fronte nomen ejus ſcriptum: Myſterium: Babylon illa magna, mater fornicationum & abominationum terræ. Cecidit, cecidit Babylon illa Magna: quæ à vino iræ fornicationis ſuæ potavit omnes gentes. Juſtus es Domine, qui es, & qui eras Sanctus, qui hæc judicâſti; quia ſanguinem Sanctorum & Prophetarum effuderunt, & ſanguine potâſti eos, digni enim ſunt. Babylon magna venit in memoriam ante Deum, ut detur illi calix vini indignationis iræ ejus.* Quæ Tibi ſoli examuſſim & πανορμόστως convenire, deinceps, σὺν θεῷ παλάμᾳ manifeſtum faciemus. At clamant interea animæ decollatorum afflictorumque omnium propter teſtimonium Jeſu, & propter verbum Dei, ſubtus altare Dei: USQUE QUO DOMINE, SANCTE ET VERAX, NON JUDICAS ET NON VINDICAS SANGUINEM NOSTRUM

& Eccleſia triumphantis militantisq́; ardentia vota.

STRUM DE iis, QUI HABITANT IN TERRA. Et qui talia teſtatus eſt, dixit: ETIAM, VENIO CITO. AMEN. ſuſpirantibus omnibus, qui adventum ejus diligunt: ETIAM VENI, DOMINE JESU. Tibi Patri, Filio & Spiritui S. ob abyſſos judiciorum & gratiarum divitiarumque Tuarum ſit Magnificentia & Robur, Gloria, & Victoria, & Honor in Secula Seculorum!

FINIS.

FRANCISCI GUICCIARDINI

Patritii Florentini, & Leoni X. Pontifici Romano à Secretis conſiliis,

HISTORIA PAPATUS

Quam,

In Hiſtoriarum ejus Libri Quarti impreſſis Exemplaribus mala fide omiſſam,

Ex Autographo Florentino, Nobilis Florentini conſanguinei bona fide, una cum Paralipomenis nonnullis aliis, reſtitutam, ob argumenti affinitatem adjungere placuit.

FRANCISCI GUICCIARDINI

Locus, hiſtoriam Papatus ediſſerens, reſtituendus Libro IV. poſt conceſſit, *&c.*

Occaſio Hiſtoria.

AD cujus rei, & multarum aliarum ſequentibus temporibus geſtarum clariorem notitiam, res ipſa poſcit, uti quid juris in Flaminiæ, quæ nunc *Romagna* dicitur, oppidis, aliiſque compluribus, quæ vel nunc poſſident, vel antea variis temporibus poſſederunt, Romani Pontifices habeant, dicatur: quoque pacto ab initio rerum ſacrarum adminiſtrationi duntaxat præfecti, ad Regna & Imperia pervenerint: ad hoc ut id etiam tanquam his annexum & conjunctum, quæ ob has atque alias cauſas contentiones diverſis temporibus inter Pontifices atque Imperatores extiterint, commemoretur.

Pontificum primorum humilitas.

Pontifices Romani, quorum primus Petrus Apoſtolus fuit, accepta ab Jeſu Chriſto in rebus ſacris ac divinis auctoritate, charitate, ſubmiſſione, patientia, ſpiritu ſacro & prodigiis magni, per illorum initia non modo potentia civili & mundana penitus nudati, verum etiam ab illa vexati, diu obſcuri ac ferè ignorati fuere: eorum nomine nulla re magis quam ſuppliciis & cruciatibus perferendis innoteſcente, quæ una cum iis, qui eos ſequebantur, ſuſtinebant. Nam etſi cum propter infinitam multitudinem diverſarum nationum & ſectarum, quæ in urbem Romam confluxerant, parum Chriſtianorum progreſſus & actiones animadverterentur, eſſentque ab quorundam Impe-

Eorundem perſecutio.

pe-

peratorum vi & vexationibus immunes, niſi ſi quando illorum publici ritus ſilentio præteriri non poſſent: nihilo minus tamen aliqui alii, ſive innata veritate, ſive Deorum ſuorum inſano quodam amore perculſi, eos tanquam novarum ſuperſtitionum auctores, & ſuæ religionis everſores, atrociter perſequebantur.

Sub Conſtantino M. Libertate frui incipiunt.

Hoc in ſtatu tum voluntaria paupertate, tum vitæ reliqua ſanctimonia, tum ſuppliciorum acerbitatibus clariſſimi, ad Silveſtri Pontificatum perſtiterunt. Cujus temporibus quum ad Chriſtianam religionem Conſtantinus moribus ſanctiſſimis Chriſtianorum, & prodigiis atque miraculis, quæ frequentiſſima in iis, qui Chriſti veſtigia ſequebantur, elucebant, permotus, animum appuliſſet, Pontifices à periculis, in quibus annos circiter trecentos verſati fuerant, tuti, liberiùs cultum divinum exercere, ritusque Chriſtianos palam profiteri. Quamobrem factum eſt, ut partim morum & vitæ admiratione, partim præceptorum, quæ noſtra religione continentur, ſanctitate, partim quoque facilitate quadam mortalium, qua plerumque vel ambitione, vel metu, Principis ſui exemplum imitantur, nomen Chriſtianum mirificè omnibus in locis propagari, paupertas verò illa ſacerdotum beata diminui, cœperit. Nam Conſtantinus templo in Laterano Divo Joanni, in Vaticano Petro Apoſtolo, itemque Paulo, aliisque diverſis in locis, ædificatis, ea non modo pretioſis vaſis ornamentisque ditavit, verum etiam, ut ſarta tecta tueri ac renovare, quæ extructa erant, ſeque, qui rebus ſacris operam darent, ſuſtentare poſſent, prædiis atque aliis vectigalibus donavit: alii præterea multi poſt ſecuti, rati beneficiis hujusmodi faciliorem aditum in cœleſte regnum ſibi patefieri, aut nova extruebant fana, eaque donis cumulabant; aut jam extructis ſuorum bonorum portionem

Nomen Chriſtianum propagatur & Eccleſia ditatur.

ali-

aliquam attribuebant; quin etiam ſive lege quapiam inveterata, ſive conſuetudine, ad legis Moſeæ exemplum quisque de bonorum ſuorum fructibus decimam partem locis religioſis pendebat. Ad quod quidem efficiendum magno cum ardore excitabantur, quod viderent ab initio Sacerdotes, eo excepto, quod ad parciſſimum victum ſibi reſervabant, quicquid reliquum erat, partim in ædificia religioſa, eorumque ſupellectilem, partim in egenos aliosque pios uſus impendere. Cumque nondum ſuperbia & ambitio in eorum pectoribus inſediſſet, ab univerſis, qui ubique erant, Chriſtianis omnium Eccleſiarum ſupremus cuſtos, & tanquam Petri Apoſtoli ſucceſſor Epiſcopus Romanus agnoſcebatur: primum quòd ea civitas ob ſuam antiquam dignitatem, tanquam reliquarum caput & Princeps, Imperii nomen majeſtatemque retinebat: deinde quod illinc in bonam Europæ partem religio Chriſtiana diffuſa erat: poſtremò quia Conſtantinus à Silveſtro ritu Chriſtiano aquis initiatus, ejusmodi auctoritatem in eo atque in ejus Succeſſoribus libenter agnoverat.

Divitiæ Eccleſiæ pietas Sacerdotum promovet.

Epiſcopi Romani Eccleſiarum reliquarum cuſtodes agnoſcuntur.

Fama quoque eſt, Conſtantinum Orientis provinciarum motibus Imperii Sedem Byzantium, poſt de ſuo nomine *Conſtantinopolim* appellatam, transferre compulſum, Pontifici Romanæ urbis aliarumque & urbium & regionum in Italia imperium donaſſe. Quæ fama quamvis à ſequentibus Pontificibus diligenter fuerit enutrita & ſuſtentata, eorumque auctoritate à multis credita, eſt nihilominus cùm ab ſcriptoribus graviſſimis, tum verò rebus ipſis refutata. Illud autem certò conſtat, & tunc & longo poſt tempore urbem Romam Italiamque omnem, tanquam Imperio Cæſarum obnoxiam, ab Imperatorum miniſtris ac Præfectis fuiſſe gubernatam. Nec deſunt, qui,

Donatio Conſtantini M. rejecta.

Poſt Conſtantini M. migrationem Byzantium

Pontificum potentia originem ſortitur.

quicquid de Conſtantino & Silveſtro dicitur (uſque adeo ſæpe profundis in tenebris res vetuſtæ demerſæ latent) redarguant, oſtendantque eos longè diverſis temporibus extitiſſe: nemo tamen negat, Imperii Conſtantinopolim translatione ad Pontificum Potentiam, viam eſſe patefactam, ex eaque originem habuiſſe. Nam indies magis & magis Imperatorum auctoritate, tum ex illorum continua abſentia, tum quòd graviſſimis in Oriente bellis diſtinerentur, in Italia debilitata, populus Romanus ab Imperatorum obedientia paulatim deſciſcens, atque ob eam rem tanto magis Pontifices præſentes reſpiciens, eis cœpit non obedientiam quidem, ſed voluntarium quoddam obſequium exhibere.

Impeditur tamen eadem ſubinde à Gothis & Vandalis: nec non Exarchis, Romanis Præfectis imperantibus.

Quanquam ne hæc quidem niſi lentè ſeſe oſtenderunt, ob Gothorum & Vandalorum aliarumque barbararum nationum in Italiam effuſiones, à quibus capta ſæpè ac direpta Roma, & Pontificum nomen, quod ad civiles attinet res, in obſcuro penè contemptim jacebat, & Imperatorum in Italia auctoritas evaneſcebat, quandoquidem eam tanta cum ignominia prædæ barbaris expoſitam deſerebat. Aliarum nationum impetus cùm torrentis inſtar erupiſſet, Gothorum per annos ſeptuaginta potentia permanſit. Erant hi nomine & profeſſione Chriſtiani, genere à prima origine Scythæ & Daci; quibus tandem Cæſarum armis Italia pulſis per Græcos iterum Magiſtratus cœpit Italia gubernari: quorum qui cæteris imperabat, Græca voce *Hexarchus* appellabatur, ſedemque Ravennæ in urbe vetuſtiſſima, eiſque temporibus opulentiſſima, atque ob agri bonitatem frequentiſſima, habebat. Nam poſt magnum incrementum ex Cæſaris Auguſti atque aliorum Imperatorum claſſe validiſſima ſuſceptum, quam in ejus portu urbi penè conjuncto, cujus nunc vix ullum extat veſtigium,

con-

continenter tenuerunt, à multis belli Ducibus, deindè ab Theodorico Gothorum Rege, ejusque ſucceſſoribus fuerat habitata: qui quòd Imperatorum potentiam ſuſpectam haberent, eam potius quàm Romam, Regni ſui ſedem maris opportunitate, Byzantio propioris, ducti delegerunt. Quam opportunitatem Hexarchi, etſi contraria ratione, ſecuti, cùm ibi conſediſſent, Romanæ urbi, aliisque Italiæ civitatibus proprios imponebant Præfectos, quos Duces appellabant. Hinc Ravennatis Hexarchatus nomen: quo nomine omnia comprehendebantur, quæ proprios Duces non habebant, ſed uni Hexarcho obtemperabant. Qua tempeſtate Pontifices Romani, civilis poteſtatis penitus expertes, atque in mortalium animis admiratione & obſervantia, moribus ipſorum ab illa priſtina puritate jam fatiſcentibus, obſoleſcente, tanquam Imperatoribus ſubjecti ætatem agebant; ſine quorum & eorum, quos Hexarchos diximus appellatos, auctoritate, quamvis Sacerdotum Populique Romani ſuffragiis renuntiati, neque ſe pro Pontificibus gerere, neque Pontificatum capere audebant, quin etiam Epiſcopi Conſtantinopolitanus & Ravennas, quoniam religionis ſedes Imperii atque armorum potentiam ſequi conſuevit, cum Romano Epiſcopo ſæpenumero de principatu diſputabant.

Epiſcopi Conſtantinopolitanus & Ravennas Romano de primatu controverſiam movent.

Cæterum haud multo poſt rerum mutatio conſecuta. Nam Longobardi, gens ferociſſima, in Italiam ingreſſi, Galliam Ciſalpinam occuparunt: ab quorum imperio *Longobardia* eſt appellata. Adjecerunt etiam Ravennam cum Hexarchatu univerſo; alias præterea multas Italiæ partes, armis Picenum uſque & Spoletum, & Beneventum prolatis: quibus in locis Duces à ſe dictos imperare juſſerunt. Atque hæc omnia, dum Imperatores partim igna-

Longobardi Italiam occupant.

via, partim Aſiaticis bellis detenti, hiſce rebus parum proſpiciunt.

Roma ab Imperatore deſerta per Pontifices gubernari incipit.

Horum igitur auxiliis Roma deſtituta, cùm nec jam Hexarchorum magiſtratus eſſent in Italia, conſiliis atque auctoritate Pontificum gubernari cœpit, qui, cùm aliquot annis poſt unà cum Romanis ab Longobardis opprimerentur, ad Pipini Francorum Regis auxilia tandem ſe receperunt. Qui valido in Italiam exercitu, ubi Longobardi annos ultra ducentos dominatum tenuerant, ducto eos inde pepulit, partemque ipſorum Imperii, quaſi belli jure parti, Pontifici & Eccleſiæ Romanæ condonavit: in quibus non modò Urbinum, Fanum Fortunæ, Eugubbium, (Igninum olim) multaque alia Romæ vicina oppida, verum etiam Ravennam cum Hexarchatu ſuo, quo contineri ajunt quicquid à Placentiæ & Papiæ finibus Ariminum uſque Padum & Apenninum, ſtagna ſive paludes Venetorum, & Adriaticum ſinum clauditur: Ad hæc ipſum Ariminum ad Toglam flumen, tunc Iſaurum appellatum.

Pipinus Longobardis pulſis partem Imperii ipſorum Eccleſiæ Romanæ donat.

Carolus M. eandem denuò à Longobardis vindicat, & non parum auget.

Pipino autem mortuo, cùm denuo Pontificibus Longobardi eſſent infeſti, & quæ ipſis donata erant invaderent, Carolus ejus filius, qui poſt ob maximas victorias Magni cognomentum meritò eſt adeptus, eorum imperio funditus everſo, à patre Eccleſiæ Romanæ donata comprobavit, & nominatim Picenum & Spoleti Ducatum, quo Aquila oppidum Brutiorumque pars continetur, Pontifici tum, cùm cum Longobardis bellum gereret, attributa. Hæc ſic habere certò affirmant, quibus Pontificii quidam Scriptores addunt, eundem Carolum Eccleſiæ donâſſe Liguriam ad Varum amnem, Italiæ terminum; Mantuam item, & quicquid Longobardi

di in foro Julii, atque in Hiſtria poſſidebant. Idem quoque aliquis ſcribit de Corſica Inſula, toteque illo tractu, qui Lunam inter & Parmam intereſt. Ob quæ beneficia Reges Galliæ celebrati, & honoribus à Pontificibus affecti, *Chriſtianiſſimi* appellationem ſunt conſecuti.

Leo Papa una cum populo Romano Carolum M. Imperatorem nominat.

Poſt etiam anno ſalutis octingenteſimo, Leo Pontifex una cum Populo Romano (verum Pontifex haud alia auctoritate, quàm ut ejus Populi caput) eundemmet Carolum Romanorum Imperatorem nominarunt, nomine quoque ipſo hanc Imperii partem ab Imperatoribus Conſtantinopoli agentibus ſejungentes, tanquam Roma provinciæque occidentis ab illis deſertæ in periculis, propriorum Principum tutela opus haberent. Hac Imperii diſtractione Tranſmarini Imperatores, nec Siciliæ Inſula, nec ea Italiæ parte, quæ ab urbe ipſa Neapoli Manfredoniam uſque pertingens mari terminatur (quoniam ſemper illorum Imperium agnoverant) excluſi fuere: nec ob id de conſuetudine, qua Pontifices Imperatorum, quorum nomine Roma gubernabatur, auctoritate confirmarentur, derogatum eſt: quin etiam in ſuis diplomatibus ſcripturæ tempus his verbis conſignabant: IMPERANTE CAROLO DOMINO NOSTRO. In qua minimè gravi vel ſubmiſſione, vel obſervantia perſtitere, dum rerum eventus animos addidêre, ut ſuo ſe nutu regerent. Quippe cùm Imperatorum potentia debilitari cœpiſſet, primùm diſſidiis inter Caroli Magni poſteros, dum penes eos Imperii Majeſtas ſtetit: deinde Imperii ad Principes Germanos translatione, potentia Caroli Magni ſucceſſoribus minimè pares, Pontifices populusque Romanus, cujus magiſtratibus Roma cœpit, quamvis perturbatè & confuſè, gubernari, Imperatorum auctoritati quibuscunque modis derogan-

Pontifices tamen Imperatoribus adhuc ſubſunt:

donec poſteris Caroli diſſidentibus Pontifices ab Imperatoribus eligi renuerunt.

gantes, lege ſanxerunt, ne deinceps Pontificum lectio, Imperatorum auctoritate niteretur, quod quidem per annos plures variè ſervatum eſt, prout rerum viciſſitudine Imperatorum potentia aut ſurgebat aut inclinabat.

Gregorius V. authoritatem eligendi Imperatoris in Germanos transfert.

Quæ, poſteaquam ad Othones Saxonas Imperium pervenit, aucta. Gregorius Quintus Othonis Tertii favore, qui tum Romæ erat, ad Pontificatum aſſumptus, hinc ſuæ gentis amore, illinc Romanorum quibusdam injuriis impulſus, ſuo Decreto legendi Imperatoris jus & auctoritatem, ea forma quæ ad hæc uſque tempora perducta ſervatur, in Germanorum nationem tranſtulit: atque ut Pontificibus in Imperatores auctoritatem aliquam retineret, eisque vicem redderet, interdixit, ne quis Imperatoris Auguſtive appellatione, aliove nomine, quàm Regis Romanorum & Cæſaris uteretur, ni prius Imperii coronam à Pontifice (unde mos inolevit, ut ad capiendam coronam Romam veniant) acceperit.

ea tamen lege, ne niſi confirmatus à Pontifice Imperatoris & Auguſti nomen uſurpet.

Roma poſt Othones ab obedientia Imperatoris deficit.

Cæterum Othonibus extinctis, & potentia Imperatorum labefactata, quod ad magnos Reges hæreditario jure Imperium, non veniret, Roma palam ab illorum obedientia defecit, multæque urbes, Conrado Suevo imperante, rebellarunt: & Pontifices ſuæ amplificandæ auctoritati intenti, Romanæ civitatis dominatum propemodum obtinebant. Sæpe tamen propter populi inſolentiam & diſcordias, multis difficultatibus laborabant; quem ut in officio continerent, Henrici Secundi favore, qui tum Romæ erat, Pontificis creandi jus in Cardinales ſolos tranſtulerunt.

Apulia, Calabria, Sicilia, Romanorum Pontificum feudum eſſe incipiunt,

Pontificum magnitudini nova acceſſio facta eſt. Nam cùm Normanni, quorum primum Guilelmus Ferabrachius eſt appellatus, ab Imperio Conſtantinopolitano Apulia & Calabria ſubtracta, Robertus Guicciardus ex illa gente

te unus, ſive ut colore juris aliquo ſeſe muniret, ſive quo adverſus eos Imperatores potentia ſe armaret, ſive alia de cauſſa, Benevento Pontifici, quaſi Pontificii juris eſſet, reſtituto, Apuliæ Calabriæque Principatum, quaſi Eccleſiæ Romanæ feudum recognovit. Cujus exemplum Rogerius ejus ſucceſſorum unus ſecutus, inde pulſo Guilelmo eadem familia orto, poſt etiam Sicilia occupata, ferè anno Salutis M. C. XXX. harum provinciarum jus à Pontifice accepit: eſtque Rex utriusque Siciliæ, quarum una ultrà, altera cis fretum ſita eſt, appellatus. Neque enim Pontifices, ambitione & propria utilitate adducti, alienam cupiditatem & vim fovere recuſarunt. Hac juris ſpecie freti, ulterius Pontifices progreſſi (ut cupido humana gradum ſiſtere nequit) quosdam Reges illis Regnis quaſi contumaces privare cœperunt, in aliosque transferre. Quo more ad Henricum Friderici Barbaroſſæ filium, ab hoc ad Federicum Secundum ejus filium, qui tres ordine Romani Imperatores fuerunt, ea Regna pervenere. Verum cum Federicus Pontificem bello perſequeretur, eſſentque illo tempore Guelforum & Gibellinorum factiones excitatæ, quarum alterius caput erat Pontifex, alterius Imperator. Pontifex, mortuo Federico, Carolum Andiovinorum & Provinciæ comitem (cujus antea facta mentio eſt) utriuſque Siciliæ Regem appellavit, hac lege, ut quotannis auri unciarum ſena millia tributi nomine penderet; ac ne quis eorum Regum in poſterum Imperatoris Romani appellationem poſſet admittere: quæ exceptio ſemper ab eo tempore in Regni Neapolitani diplomate expreſſa fuit. Nam Siciliæ Regnum poſt à Tarraconenſibus Regibus occupatum, à Pontificum obedientia ſeſe ſubduxit, atque à tributo penſitando vindicavit.

Eorum Reges pro lubitu Pontifices deponunt, & regna transferunt.

Donationes dubiæ Mathildis, Authperti, & Luithbrandi Regum Longobardiæ.

Ad hoc obtinuit fama (etſi haud ita certa, quàm ea, quæ hactenus dicta ſunt) Mathildam Principem in Italia præpotentem, Eccleſiæ eam partem Etruriæ donaſſe, quæ Peſcia torrente & Quirici caſtello in Senenſium finibus ab una parte, ab altera mari infero & Tyberi amne, quæ hodie *Patrimonium Petri* vulgo nominatur: & addunt alii, ab eadem Ferrariam Eccleſiæ donatam. Hæc poſtrema dubia fide retulimus. Cæterum multo magis dubia, quæ ab aliquo ſcripta ſunt, videlicet Authpertum Longobardorum Regem, florente ipſorum Regno, eidem Eccleſiæ Alpes Coccias, in quibus Genua, & quicquid ab ea in Provinciam uſque Romanorum patet: & Luitliprandum ejusdem gentis Regem Sabinam, Romæ propinquam regionem, Narniam & Anconem, cum aliis quibusdam oppidis, attribuiſſe.

Pontificum ſub Imperatoribus, Conſtantino M. Longobardis & Galliæ Regibus ſtatus.

In hunc igitur modum rerum ſtatu variante, variæ pariter Pontificum atque Imperatorum res fuere. Nam à primis Imperatoribus per multa annorum curricula vexati, poſt Conſtantini ad Chriſtum converſione ab eo terrore liberati, rebus ſacris tantum operam dantes, in reliquis Imperatorum auctoritati ferè ſubjecti, ſed eorum umbra quieverunt. In hoc humili ſtatu diutiſſimè poſt vitam egerunt, ab Imperatorum commercio, propter magnam in Italia Longobardorum potentiam, ſejuncti. Poſt autem Galliæ Regum beneficio opibus & potentia aucti, cum Imperatoribus conjunctiſſimi ſtetere, ab illorum auctoritate, dum Imperatoria Majeſtas in Caroli Magni poſteris manſit, alacri animo pendentes. Quod quidem fiebat, tum propter beneficia viciſſim data & accepta, tum

Inclinante potentia Imperatorum eadem ſe Pontifices opponunt.

etiam ob Imperatorum potentiam: quæ ubi poſt cœpit inclinare, & quaſi flacceſcere, illorum amicitia prorſus rejecta, ita ſe gerere cœperunt, quaſi Pontificiæ digni-

ta-

tatis eſſet, leges potius Imperatoribus dare quam accipere. Cumque à veteri illo, quo ſubjecti Imperatoribus, ſtatu penitus abhorrerent: veritíq; ne illi Romæ atque alibi antiqua Imperii jura recuperare, ut quidam illorum aut potentia majore, aut animo erectiore efficere conabantur, tentarent, armata vi ſeſe Imperatorum potentiæ, ab illis Tyrannis qui ſe Principes appellabant, & ab illis urbibus, quæ ſeſe in Libertatem vindicaverant, nec jam Imperii auctoritatem agnoſcebant, adjuti opponebant. Hinc factum eſt, ut Pontifices ſibi in dies plura majoráque arrogantes, terrorémque armorum cœleſtium in res terrenas caducas vertentes, jus ſibi atque auctoritatem in Imperatores, quaſi Chriſti in terris vices gerentes, aſſumpſerunt: affirmantes ad ſe multis in rebus Regnorum atque Imperiorum procurationem pertinere. Qua perſuaſione freti, Imperatoribus interdum Imperii dignitatem abrogabant; ſeptem viros Auguſtales, ut alios in eorum locum ſurrogarent, incitabant: viciſſim quoque Imperatores, aut ipſi creabant novos Pontifices, aut ut crearentur procurabant.

Atque inde ſibi jus in Imperatorem ceu Chriſti vicarii aſſumunt.

Ex his controverſiis, atque etiam quod Pontifices per annos ſeptuaginta Avenione ſedem habuiſſent, nec non ex illo Eccleſiæ diſſidio, quod in Italia, Pontifice Romam revertente, eſt exortum, cùm Eccleſiæ ſtatus admodum concuſſus ac debilitatus eſſet, factum eſt, ut in oppidis Eccleſiæ ſubjectis, præcipuè verò in ea Italiæ parte, quæ olim Gallia togata dicta eſt, complures in eis cives potentia cæteris ſuperiores, in ſua quiſque patria tyrannidem occuparent: quos Pontifices aut perſequebantur, aut, ſi ad eos opprimendos impares eſſent, quaſi Eccleſiæ beneficio regnare jubebant, aut aliis in eos excitatis regnandi jus attribuebant. In hunc igitur modum Galliæ togatæ oppida, proprios Dominos ac pleroſque quaſi Eccleſiæ vicarios habere cœperunt. Eodem modo Ferraria

Occaſione diſſidii Pontificum, Eccleſiæ Romanæ oppida proprios Dominos, ceu Eccleſiæ vicarios habere incipiunt.

raria Actio Ateſtino à Pontifice gubernanda tradita, eidem eſt poſt beneficii nomine attributa: ex quo deinde ea familia illuſtrioribus honorum titulis eſt exornata. Sic Bononia ab Joanne vice-comite Mediolanenſium Archiepiſcopo occupata eidem pari jure conceſſa fuit. Iiſdem quoque de cauſis in multis Picenæ oppidis, Divi Petri Patrimonio, & Umbria, quæ nunc Ducatus appellatur, plures Reguli, pars invito, pars ad conſentiendum adacto Pontifice, ſunt exorti: nec Longobardia, in Imperii præſertim oppidis, ab hujuſmodi mutationibus immunis fuit, ſic ut qui in flamminia atq; aliis Pontificiis locis dominabantur à Pontificum obedientia deficientes ad Imperatorum auctoritatem confugerent: & viciſſim qui Mediolanum, Mantuam, & alia Imperii oppida tenebant, à Pontificibus regnandi jus obtinerent.

Abſentibus Roma Pontificibus urbs Roma à Banderenſium Magiſtratu regitur:

Roma verò, quanquam nomen Eccleſiæ temporibus illis præ ſe ferret, magiſtratibus tamen regebatur propriis & ſuis: & quamvis initiò cùm Avenione in Italiam poſtliminio revertiſſent, tanquam Domini agnoſcerentur, paulò tamen poſt Romani creato magiſtratu, quod Banderenſium appellabant, in veterem contumaciam recidêre. Unde cùm Pontificum auctoritas apud eas eſſet perexigua, & ipſi alio translata ſede, Romam reliquere, donec Romani ad paupertatem redacti, atque in magnam propter ejus abſentiam confuſionem delapſi, cùm annus milleſimus quadringenteſimus appropinquaret, in quo anno, ſi Pontifex in urbe eſſet, ſperabant ingentem fore propter annum ſecularem, quem jubileum vocant, mortalium concurſum, precibus quàm demiſſiſſimis Bonifacium Pontificem orarunt, Romam rediret: id ſi faceret, Banderenſium magiſtratum abrogaturos, ſeque ei obſequentes in omnibus futuros. His conditionibus in urbem reverſus, dum Romani illius anni quæſtum unum attendunt, Pontifex occupato omni Urbis Imperio, Angelicam arcem

donec Bonifacius IX. redux urbis Imperium denuò occupavit.

arcem communivit, eíque Præſidium impoſuit: cujus Succeſſores ad Eugenium uſque, etſi non paucis difficultatibus conflictati, nihilo minus dominatu poſt plane ſtabilito, inſecuti Pontifices citra ullam controverſiam Romæ ſunt pro ſua libidine dominati.

Sic Romani Pontifices animarum ſalutis obliti, potius Principes gentiũ, quàm ſacrorum Pontifices evadunt.

His igitur fundamentis & modis ad terrenam potentiam elati, ac ſenſim animarum ſalutis, divinorúmque præceptorum obliti, atq; ad mundana Imperia omni cogitatione converſi, nec divina aũctoritate aliò, quàm quaſi telo & Inſtrumento rerum fragilium abutentes, Principes poti⁹ gentium, quàm rerum ſacrarum Pontifices, videri cœperunt. Horum curæ & negotia; non jam vitæ ſanctimonia, non religionis incrementa, non erga Deum & homines charitas; ſed exercitus, ſed bella in Chriſtianos, cogitatione & manibus ſanguine reſperſis ſacra tractantes: Sed pecuniæ immenſa cupido, novæ leges, novæ artes, novæ inſidiæ ad pecuniam undique cogendam: in hunc finem audaciſſimè arma cœleſtia vibrare, profanarum ſacrarúmque rerum nundinationem impudentiſſimè exercere. Hinc opes in immenſum adauctæ, & in totam ipſorum Aulam effuſæ: ex quibus faſtus, luxus, mores turpiſſimi, libidines, voluptatéſque nefandæ: nulla Succeſſoribus, nulla majeſtatis perpetuæ Pontificatus ſollicitudo; ſed horum loco cupido anxia & peſtifera, filios, nepotes, item alios ſibi conjunctos & neceſſarios nõ modò ad opes immoderatas, verum etiam ad regna, & imperia evehendi: non jam honores & emolumenta in merentes & bonos conferendo, ſed plerunque auctionando, aut in homines ambitione, avaritia, & pudendis voluptatibus perditos effundendo.

Eorum deinceps cura, & mores mirè degenerant.

Authoritas eorum religionis nomine & Majeſtate ſuſtentatur.

His morib⁹ effectum eſt, ut excuſſa penitus ex animis hominum illa vetere erga Pontifices reverentia, tamen ex parte eorum auctoritas, religionis, qua nihil in terris ad homines vel impellendos vel retinendos potentius invenitur, nomine

& majeſtate, facultate, qua pollent, Principibus atque iis, qui apud illos maximè poſſunt, ſacris beneficiis & honoribus conferendis gratificandi, adjuta ſuſtentetur. Qui cùm ſciant, magna ſe in admiratione mortalium eſſe: & qui adverſus eos arma ſumunt, eos gravis infamiæ notam, & ſæpenumerò aliorum Principum odia ſubire; ac quomodocunque res cadat, per exiguum emolumentum ad eos, à quibus oppugnantur, redundare; & victores ex ſuo arbitrio victoria uſuros, victos, quibus velint conditionibus, pacem habituros. Ad hæc ſuos propinquos ex privata conditione ad Principatus attollendi cupidine inflammati, jam per multos annos bellorum auctores, novorúmque incendiorum faces in Italia extiterunt.

Bellorum in Italia faces exiſtunt.

Sed ut ad id, à quo juſtiſſimus publici damni dolor me longius acriúſque, quàm leges hiſtoriæ forſitan permittant, abduxit, revertamur,

Æmiliæ Flamin. &c.

INDICES

INDICES DUO.

Prior

CHRONOLOGICUS,

Seu

CHRONICON ECCLESIÆ ROMANÆ.

Quo res, in hiſtoria Eccleſiæ Romanæ narratæ, juxta Seculorum annorumque ſeriem breviter digeruntur.

Poſterior

RERUM ET PERSONARUM.

INDEX I.

CHRONOLOGICUS,

Seu

CHRONICON ECCLESIÆ ROMANÆ.

Quo res in hiſtoria Eccleſiæ Romanæ narratæ, juxta Seculorum annorumque ſeriem, breviter digeruntur.

SECVLVM PRIMVM.

§. I. ——— VI. A. C.

ECcleſiâ ob perſecutionem diſperſâ, Andronicus & Junias, inſignes inter Apoſtolos, Saulis perſecutoris cognati, & ante ipſum ad Chriſtum converſi, Romam perrexiſſe, atque ibi Chriſtum prædicaſſe videntur, Rom. XVI. 7. Paulo mox eorum, vel aliorum etiam opera, ſecundum Evangelium ſuum, Romanos Chriſto lucrifaciente, & in agnita veritate confirmante. *ibid.* v. 25. §. *II.* 34

S. Paulus Romanis fidem in toto orbe celebrem gratulatur. §. *III.* 60.

S. Ignatius Romanam Eccleſiam inſignibus elogiis mactat. §. *IV.* 91.

SECVLVM SECVNDVM.

§. VI. ——— XV.

POſt Apoſtolorum tempora Eccleſia virgo caſta eſſe deſinit. §. *VI.* *VII.* 101.

Eccleſia tamen Romana ſeriùs, quam aliæ, ab hæreticis infeſtatur. §. *VII.* Quam Romanæ Eccleſiæ felicitatem Cyprianus & Hieronymus prædicant. §. *VIII.*

Epiſtolæ Decretales, primis Pontificibus tributæ, ceu ſpuriæ rejiciuntur. §. *IX. X.*

180. Epiſcopi Romani Presbyteris prælati maturè ſatis inſoleſcere incipiunt. §. *XI.--XIV.*

195. Victor P. Polycratem & Eccleſias Aſiaticas ob diverſitatem ritus acerbè perſtringit. §. *XIV.*

SECVLVM TERTIVM.

§. XV. ——— XVI.

250. STephanus P. Eccleſiis Hiſpanicis dominatur, & jus appellationis ad Eccleſiam Romanam tuetur. §. *XV.*

256. Idem Eccleſiis Africanis & Orientalibus inſultat. *ibid.*

SECVLVM QVARTVM.

§. XVI. ——— XXV.

312. COnſtantinus M. Maxentio victo Eccleſiis pacem impetrat. §. *XVI.*

314. Idem Eccleſiam Romanam immodicis donationibus auctam corrumpit. §. *XVI.*

Idem Concilio Arelati indicto Donatiſtarum cauſam cognoſcit. *ib.*

325. Concilium Nicænum I. idem convocat, in quo Epiſcopus Romanus præcipuas partes non habuit, & aucta Epiſcopali poteſtate, Romanus ad Curiam parium relegatus eſt. *ibid.*

336. Marcus P. Eccleſiæ R. jura detonare incipit. §. *XVII.*

347. In Synodo Sardicenſi canon conditur, quo Epiſcopis ab aliis damnatis permittitur, ut Romam eant, ibidemque cauſam ſuam cognoſci curent. *ibid.*

352. Liberius P. arianizat. §. *XVIII.*

366. Liberio mortuo pro Sede Romana occupanda Damaſus & Urſicinus infeſti dimicant. §. *XIX.*

370. Hieronymus ambitionem & faſtum Eccleſiæ Romanæ graviter pulſat. §. *XX.*

Impe-

Imperatores Romani, Valentinianus, Valens & Gratianus Cleri Romani avaritiam inſatiabilem legibus coërcent. §. *XXI.* 376.

Concilium Conſtantinopolitanum celebratur, præſide non Damaſo P.R. ſed Nectario Epiſcopo Conſt. in quo etiam Epiſcopo Conſtantinopolitano privilegia honoris poſt Romanum Epiſcopum decernuntur. §. *XXII.* 381.

Siricius P. Hiſpanicis & Africanis Eccleſiis dominatur. §. *XXIII.* & cœlibatus Sacerdotum lege ſancita, doctrinā corrumpit. §. *XXIV.* 386.

SECVLVM QVINTVM.

§. XXV. ——— XXIX.

INnocentius I. P. appellationis jus ad Eccleſiam Romanam tuetur. §. *XXV.* 404.

Zoſimus, & poſt Bonifacius I. Sixtus III. Leo I. poteſtatem Papalem amplificant. *ibid.* 417.

Leo I. ad ſtabiliendum Primatum Papæ verba Chriſti ad Petrum: *Tu es Petrus*, &c. detorquet. *ibid.* 450.

Septentrionales Populi Italiam vaſtant. §. *XXVIII.*

In Concilio Chalcedonenſi de thronis Patriarchalibus decretum conditur, & Sedis Romanæ prærogativa non Divino ſed humano juri accepta fertur; ſimulq; Epiſcopo Conſtantinopolitano τὰ ἴσα πρεσβεῖα jura æqualia, ſine reſpectu ad Romanum, decernuntur. Unde contentiones Romanum inter & Conſtantinopolitanum Epiſcopos gliſcunt. §. *XXVI.* 451.

Felix III. P. Acacium Epiſc. Conſtantinopolitanum, decretæ ſibi poteſtatis vindicem excommunicat: ejus viciſſim nomen Acacius è diptychis eradit. §. *XXVII.* 483.

Gelaſius I. P. primatum ſuum in Concilio Romano ex Divino jure arceſſere nititur. *ibid.* 494.

Symmachus Papa in tumultu eligitur. §. *XXVIII.* 498.

SECVLVM SEXTVM.

§. XXIX. ——— XXXVI.

SEculum ſextum Pontificibus Romanis ad ſtabiliendam Monarchiam admodum favorabile eſt. §. *XXIX.* 501.

514. Hormiſda P. in Oriente & Occidente poteſtatem Papalem ſtrenuè promovet. §. *XXX*.

526. Johannes I. P. à Theodorico ad Imp. Or. Juſtinum miſſus, Arianorum reſtitutionem ſolicitat, & cum Epiphanio Epiſc. Conſtantinopolitano certans, redux ob ſuperbiam à Theodorico in carcerem compingitur. §. *XXXI*.

532. Juſtinianus Imp. Johanni II. Papæ univerſi Orientis Sacerdotes ſubjicit; & caput Eccleſiarum Romanum vocat, Occidentalium ſcilicet. §. *XXXI*.

553. Synodus Conſtantinopolitana quinta Vigilio P. invito celebratur. Vigilius tamen tandem illam approbat, invitis Italiæ Epiſcopis, & propterea Eccleſiæ R. imperio ſe ſubducentibus. §. *XXXII*.

580. Johannes Jejunator Epiſcopus Conſt. Oecumenici Patriarchæ titulum aſſumit, §. *XXXIII* & ea propter graviſſimè à Pelagio II. & Gregorio I exagitatur. §. *XXXIV*. vaticinante etiam Gregorio, pejora tempora inſtare. §. *XXXV*.

SECULUM SEPTIMUM.

§. XXXVI. ——— XLV.

606. Phocas parricida Mauritii, inſtante Bonifacio III. P. parricidii approbatore, ſancit, Eccleſiam R. caput eſſe omnium Eccleſiarum. §. *XXXVI*. Unde Bonifacium Antichriſti præcurſorem fuiſſe, ex ipſius Gregorii M. ſententia evincitur. §. *XXXVII XXXVIII*. Papatuſque adeò genuinus & uſurpata in Spiritualibus ſuprema poteſtas inde originem trahit. §. *XXXIX*.

626. Honorius I. P. in Monotheletarum hæreſin labitur. §. *XL*.

Pontifices R. neglecta Eccleſiæ cura incipiunt magnifica Templa ſtruere, ceremonias & ritus Romanos, primatum Papæ in primis, aliis Eccleſiis obtrudere. § *XLI*.

678. Agatho P Sanctiones Romanæ Sedis omnes tanquam Divina voce Petri firmatas recipi debere, ſancit. *ibid*.

680. Eodem Pontifice Theologia & bonæ literæ negligi & frigere incipiunt. *ibid*.

Synodus Conſtantinopolitana VI. in Trullo habetur, in qua tamen Agatho P adeò prærogativam nullam ſortitur, ut ad curiam parium redigatur. §. *XLII*.

682. Leo II. P. à Conſtantino impetrat, ut Epiſcopus Ravennatenſis Romæ ordinetur. §. *XLIII*.

Bene-

Benedictus II. P. impetrat, ut Papa non expectato conſenſu Imperatoris vel Exarchi confirmetur. *ibid.* 685.

Sergius I. P. in ſchiſmate ex media populi turba raptus Papa ſalutatur. *ibid.* 688.

Conſtantinopoli celebrata Synodus Quiniſexta, varios canones Eccleſiæ Romanæ diſciplinæ & authoritati opponit. Unde repugnante Eccleſia R. ſchiſma Orientales inter & Occidentales invaleſcit. §. *XLIV.* 692.

SECULUM OCTAVUM.

§. XLV. ——— L.

SEculi octavi ſtatus proferendæ Eccleſiæ Romanæ dominationi per opportunus eſt. §. *XLV.* 701.

Aripertus Longobardorum Rex Johanni VII. P. Alpes Cottias donat. 705.

Juſtinianus II. Imp. miſſis Johanni VII. actis Synodi Sextæ, fruſtra Orientalis & Occidentalis Eccleſiæ reconciliationem tentat. *ibid.*

Conſtantinus P. à Juſtiniano Conſtantinopolin vocatur, colloquio cum ipſo inſtituendo finem controverſiæ de Synodo ſexta impoſiturus; Muneribusque onuſtum, re infecta, remittit. *ibid.* 708.

Philippicus Bardanes Imp. & Johannes Patr. Conſt. Patrum Concilii VI. imagines è porticu Sophiæ removent. Eaſdem Conſtantinus P. Romæ in porticu S. Petri collocat, definiens inſuper, imagines in Templa inferendas eſſe. §. *XLVI.* 712.

Leo III. Iſaurus contra imagines edictum promulgat, adverſus quem Gregorius II. Ravennates, Venetos, populumque omnem concitat. Unde populus in Paulum, Ravennæ Exarchum, involans, univerſam Italiam cædibus implet; tandemque Romani ab Imp. Orientali & Exarcho ejus deſciſcunt. *ibid.* 726.

Zacharias P. abdicato Hilderico, Francorum Rege, ceu ſtupido, Regnum Pipino, Majori domus, tradit. *ibid.* 752.

Conſtantino Copronymo Imp. Conſtantinopoli celebratur Concilium VII. quo, exploſis imaginibus, definitur, unicam eſſe imaginem à Chriſto inſtitutam, Euchariſtiam ſcilicet. §. *XLVII.* 754.

Nicææ, annitentibus Irene & Hadriano I. P. celebratur Synodus Nicæna II. qua ſancitur, imagines honorandas, venerandas, ſalutandas, oſculandas, incenſis, cereis proſequendas eſſe. *ibid.* 787.

Ca-

794. Carolo M. indicente Francofurti celebratur Synodus, qua Synodi Nicænæ II. de imaginibus decretum damnatur. *ibid.*

800. Carolus M ad cognoſcendam Leonis III. P. ſcelerum variorum accuſati cauſam, Romam venit; ibique abſoluto Leone, viciſſim à Leone populi nomine, in Baſilica Petri, ſolennibus ceremoniis adhibitis, Auguſtus & Imperator Orientis ſalutatur; qui etiam Romanam Eccleſiam ex præda Hunnis & Longobardis erepta locupletat, & ejusdem ceremonias plures in Francia aſciſcit. §. *XLVIII.*

Ea occaſione, eoque tempore, mirè poteſtas Eccleſiæ R. crevit, & religionis prora & puppis in primatu Papæ, Sanctorum & imaginum cultu, cantionibus, orationibus apud ſtatuas, Templorum ornatu, Sacerdotum cœlibatu, votis Monachorum, abſtinentia è cibis certis, miſſis ſolitariis, peregrinationibus ſacris, apotheoſi Sanctorum, dignitatibus cleri noviter repertis, conſtituta eſt; ſaniorque doctrina & prædicatio verbi obſolevit. §. *XLIX.*

SECVLVM NONVM.

§. L. ———— LXV.

801. SEculi Noni Pontifices ſtrictim recenſiti. §. L.

816. Stephanus IV. ſancit, ne Pontifex Imperatoris injuſſu legatur. §. *LI*

817. Nihilominus ſtatim Paſchalis I. inſcio Cæſare eligitur. *ibid.*

818. Paſchaſius Ratbertus, Corbejenſis Monachus, libello de Sacramento Euchariſtiæ edito, primus corporalē Chriſti in Euchariſtia præſentiam aſſerit, cui ſe Rabanus Maurus, Scotus Erigena, Bertramus, aliique, Stercoriſtæ, quòd Symbola ore corporis aſſumpta ſeceſſui obnoxia eſſe dicerent, probroſè dicti, opponunt. §. *LXIII.*

824. Eugenius II. in ſchiſmate Papa eligitur; Ludovico Lothario rem componente, & fraude à flaminibus intercepta, legitimis poſſeſſoribus reſtituente. §. *LII.*

825. Ludovici Pii juſſu Pariſiis Synodus celebrata, ſuam de Synodo Nicæna II ſententiam promit, & Eugenium II. à cultu imaginum revocare, inſiſtentibus licet Imperatoribus tum Orientis tum Occidentis, fruſtra conatur. §. *LIII.*

827. Valentinus I. P. oſculum pedum à Senatu Romano primus admittit. §. *LII.*

833. Gregorius IV. P. Ludovici Pii filios Patri rebellantes fovet, patrique,

que, ni imperio ſe abdicet, excommunicationem minatur. §. *LIV.*

Sergius II. Os porci dictus, primus nomen mutat. *ibid.* 843.

Godeſchalcus Scotus ſanam S. Auguſtini de gratia, prædeſtinatione, & libero arbitrio doctrinam aſſerit, quem Rabanus Maurus Epiſcopus Moguntinus, aliique in Synodo Moguntina damnant. §. *LVI.* 848.

Johannes VIII. Fœmina, Papatum conſcendit. *ibid.* 854.

Godeſchalcus ſanam de gratia & prædeſtinatione doctrinā adverſus Erigenam Scotum, alioſque defendere pergens, in Synodo etiam Valentina à Carolo Calvo convocata, examini ſubjicitur, & in ea nonnulla alia etiam in ejus adverſariis deſiderantur. §. *LVI.* 855.

Nicolaus I. P. inſolenter ſe gerit, Papam à Seculari poteſtate nec ſolvi nec ligari, nec judicari poſſe, decernit: Lotharium Galliæ Regem anathemate ferit quod ante ipſum adverſus Galliæ Reges auſus nemo eſt: Michaëli Imp. Conſt. anathema minatur: Ravennatenſem Eccleſiam ſibi ſubjicit: Sacerdotes conjugatos diris inceſſit. §. *LV.* 858.

Carolus Calvus, litem Godeſchalcum inter & Hincmārum alioſque, finit. Atque ita, Godeſchalco ſuccumbente, ſana de gratia, prædeſtinatione, libero arbitrio, doctrina declinat. §. *LVI.* 859.

Hadrianus II. P. Hincmaro Rhemenſi mandat, ut Regem ſuum, Carolum Calvum, ni Ludovico Lotharii filio Regno cederet, excommunicet; qui Hincmari & Regis typhum Papæ pulſantis, acri reſponſo excipitur. §. *LVII.* 868.

Baſilio Imp. Or. Conſtantinopoli habetur Concilium λαϊκὸν, cui Hadrianus, novo exemplo, per Legatos ſuos præſidet. In eo Photius, ob Baſilium Michaëlis Imp. parricidam reprehenſum, damnatur, & imaginum cultus ſtabilitur: Papaque etiam in Oriente dominari inde conatur. §. *LVIII.* 869.

Johannes IX. P intra decennium tres Imperatores, Carolum Calvum, Balbum & Craſſum, ad ſe Romam invitatos, Auguſtos pronuntiat & conſecrat. Unde ingens ad eum lucrum, donatio Ducatus Spoletani, Aricii, Cluſii, Beneventi, Calabriæ, redundat. §. *LIX.* 873.

Hadrianus III. decreta duo edit; prius, ne in electione Papæ Imperatoris conſenſus expectetur: poſterius, ut Craſſo Rege ſine liberis moriente, Regnum Italicis Principibus, unà cum Imperii titulo tribuatur. §. *LX.* 884.

Stephanus VI. P. ſancit, ut Eccleſiæ R. leges omnes ſint irrefragabiles. §. *LXI.* 886.

895. Formoſus P. contra Sergium electus, Arnulphum Carolomanni Filium in Italiam adverſus Guidonem, qui magnum Romanis præſidium impoſuerat, Romam defenſurum evocat, eoque venientem Imperatorem coronat. *ibid.*

897. Stephanus VII. in cadaver Formoſi nefariè ſævit. *ibid.*

Infeliciſſima fuiſſe tunc Eccleſiæ Romanæ tempora, fatetur Baronius, & Adelbertis Thuſcis, homines monſtroſos Papatui obtrudentibus, ſcandala cuncta imputat. §. *LXII.*

Seculo eodem nono Romani Pontifices poteſtatem ſuam tum temporalem, prolatis Donationibus fictitiis, Conſtantini M. Ludovici Pii, quibus ſequente Seculo Donatio ampliſſima Othonis M nomine venditata acceſſit: tum ſpiritualem & cum eadem errores Papales plures, confictis Pontificum primorum Epiſtolis Decretalibus, aſſerere primùm cœperunt. §. *LXIV.*

SECVLVM DECIMVM.

§. LXV. ——— LXXII.

901. SEculum decimum excipit, quo nullum indoctius, infelicius fuiſſe, Bellarminus fatetur: quodque ſui aſperitate, ac boni ſterilitate ferreum, mali exundantis deformitate plumbeum, inopia ſcriptorum obſcurum, Baronius appellat. §. *LXV.* queſtus idem, Romæ tum dominatas eſſe fœdiſſimas & potentiſſimas meretrices &c. § *LXVI. LXVII.* & Antichriſtum in Templo Dei ſediſſe. §. *LXVIII.*

Ejuſdem ſeculi Pontifices, ceu fures, invaſores, Magos, prodigioſos, Simoniacos, tyrannos, facinoroſos, monſtra & portenta, perjuros, graſſatores, ſacrilegos, Divini & humani juris violatores, Pontificii ſcriptores perſtringunt. § *LXIX.*

Clerum ejuſdem Seculi Edgarus, Angliæ Rex, atro etiam carbone notat. §. *LXX.*

Hæreſes eo Seculo novæ prodierunt nullæ, quia in Prælatos & Monachos ſeſe abdiderunt omnes. §. *LXXI.*

1000. Anno hoc incipere tempus effœminatum, in quo fides Chriſtiana à priſtina virilitate deficere occœperit, Wernerus in faſciculo, & Glaber Radulphus quiritantur. § *LXXI.*

SECVLVM VNDECIMVM.

§. LXXII. ——— LXXXIX.

SEculum etiam undecimum ob malorum exundantiam ferreum appellatum, in quo revelandus ſit Antichriſtus, Baronius, Aventinus fatentur. §. *LXXII.* 1001.

Silveſter II. Necromanta diſcipulos plures habet, dæmonibus litantes. §. *LXXIII.*

Johannes XIX. & Succeſſores proximi factione Comitum Thuſculanorum, adeoque vitio creati, magiæ crimine infames ſunt. *ibid.* 1003.

Benedictus IX. & Succeſſores Silveſter III. Gregorius VI. ab Henrico Imperatore, convocata Synodo, ceu Simoniaci, ſanguinarii, monſtra, damnantur. *ibid.* 1034.

Ejusdem Benedicti IX. ætate Cardinalium authoritas invaleſcit, quorum nomen, origo & incrementa narrantur. §. *LXXIV.* Paulatim ſub appellatione Eccleſiaſtica Seculares Principes. §. *LXXV.* Papæ Collegium Apoſtolicum. §. *LXXVI.* prærogativis pluribus aucti § *LXXVII.* & galero rubro auctorati, Papæ Senatus Edomiticus facti ſunt. *ibid.*

Leo IX. primò Romæ in Concilio, poſt Vercellis damnat Berengarium Gandavenſem, aſſerentem, in Cœna non ipſum corpus & ſanguinem Chriſti, ſed ejus figuram & Sacramentum præſto eſſe. §. *LXXVIII.* 1050.

Nicolaus II. Synodo Romæ habita eundem Berengarium, ſtrenuè cum Alberico confligentem licet, palinodiam canere ſubigit. Retractantemque viginti poſt annis Gregorius VII. ad novam craſſioremque palinodiam adigit. Poſt utramque tamen palinodiam libertati reſtitutus, ſaniore defenſa doctrina, novitium Papæ de præſentia corporali errorem refutare ſtrenuè perrexit, diſcipulos non paucos in Gallia & Germania nactus. *ibid.* 1059.

Gregorius VII. Hildebrandus Papatum init, quem dæmoniacarum artium ſtudiis à Benedicto IX. & Gregorio VI. imbutum, Benno & Epiſcopi triginta Brixinæ Noricæ coacti teſtantur, §. *LXXIX.* 1073.

Idem Synodo Romæ convocatâ uxoratos Sacerdotes ejicit, & decretum de cœlibatu eorundem adſtringit, feralibus paſſim turbis excipientibus. § *LXXXII.* 1074.

 Saxo-

1075. Saxones incentore Gregorio VII. Henrico IV. Imp. rebellantes, & ab eodem domiti, querelam adverſus Henricum apud Gregorium P. inſtituunt, & Imperatorem ſcelerum multorum accuſant, qua occaſione Papa ſe dominio Imperatoris ſubducere, & ſibi Imperatorem ſubjicere tentat. §. *LXXX.*

1076. Henricus Concilio Wormatiæ coacto, de Pontificis injuriis, ſceleribus, veneficiis graviter queſtus, eundem Papatu exuit; ſubſcribentibus mox Ficini decreto huic, Germaniæ, Galliæ & Italiæ Epiſcopis pluribus. *ibid.*

Mox Gregorius Concilio Romæ habito Dictatibus pluribus Papatus Hildebrandini fundamentis conſtitutis (§. *LXXXI.*) inter alia ſancit, Romam eſſe caput mundi; ſuæque poteſtatis eſſe, Imperatorem deponere; Imperatoremque adeò Henricum excommunicat, ab Imperio removeri mandat; & ſubditos ejusdem à juramento fidelitatis abſolvit. *ibid.*

1077. Henricus à Gregorio excommunicatus, metuens, ne novum Imperatorem eligere Ordines inducerentur, Romam ſupplex pœnitensque venit, ibique intra ſecundum murorum ambitum receptus, abjecto cultu Regio, ſine calceis, ſæva hyeme jejunus uſque ad veſperam forſices & ſcopas in manu habens, ne quicquam Papæ gratiam operitur. Quarta vice redux in ejus conſpectum admittitur, iniquiſſimisque cum eo conditionibus tranſigitur. Miſſis nihilominus ad Germanos, Saxones inprimis, Legatis, Papa alium Imperatorem eligi jubet. Eligitur Porcemii menſe Martio Rodolphus Sueviæ Dux cum quo Henricus infeſtis ſignis concurrit. *ibid.*

1080. Gregorius Concilio Romæ celebrato, ne quis à Laico inveſtituras accipiat, vetat; & denuo Henricum Imp. excommunicat. Henricus excommunicatione accepta Brixinæ, una cum triginta Epiſcopis, Gregorium ambitionis, hæreſeos, impietatis, ſacrilegii reum peragit, & Pontificatu movendum decernit. Mox etiam d. 15. Octob. cum Rodolpho commiſſo prælio acri, eundem vincit, amputata, qua fidem Henrico dederat, dextra, Mattisburgi paulo poſt, inter querelas de perfidia Epiſcoporum, decedentem. *ibid.*

1081. Henricus cum exercitu, Italiam, Pontificem depoſiturus, ingreditur, Romamque ſurrogato novo Pontifice, Clemente III. obſidet. *ibid.*

1083. Henricus Romam per duos annos obſeſſam occupat. *ibid.*

1084. Idem Romæ palatium Lateranenſe occupat, & Papam in caſtellum S. Angeli fugat. Die 24. Martii Clemens Papa conſecratur, & ab

ab eodem Henricus unà cum uxore coronatur. Propter æſtum pace cum Romanis facta, Imp. obſides accipit, & Senas abit. Robertus Normannus Romam interim venit, eam diripit, incendit, & Pontificem abducit Caſſinum primùm, inde Salernum, ubi biennio poſt exul moritur. *ibid.*

Victor III. Clementi III. ab Henrico electo Papatum abrogat. §. *LXXXIV.* 1086.

Urbanus II. P. cum Clemente III. vehementibus ſtudiis collidi-tur. *ibid.* 1088.

Idem in Concilio Claromontano canonibus variis conditis decernit, Eccleſiam ab omni ſervitute liberam, à laicis inveſtituram accipere non poſſe; jejunii quadrageſimalis initium figit, Hildebrandi acta confirmat, Galliæ Regem propter pellicem anathemate ferit, conjugia intra ſeptimum gradum prohibet; decimas Eccleſiæ adjudicat, &c. §. *LXXXVIII.* 1095.

In eodem Concilio Urbanus idem bellum ſacrum, Petro Eremita ſuaſore, ad eripiendam Saracenis terram ſanctam, decernit; eundemque in finem ſancit, ut quotidie preces ad S. Mariam Virginem à Clericis fundantur. Salutatio Angelica multis vicibus recitetur, quas ut numerare poſſent, juſſit clericos globulos ligneos in funiculo habere. §. *LXXXV. LXXXVI. LXXXVII.*

Innumerabilis multitudo in Galliis conveniens expeditionem in terram Sanctam ſuſcipit, crucis ex rubra lana factæ, & humeris affixæ, ſigno diſcreta. Initia læta, exitus triſtiſſimus, & ultima prioribus deteriora evaſerunt. *ibid.* 1096.

SECVLVM DVODECIMVM.

§. LXXXIX. ——— CI.

SEculum duodecimum adeò perverſum fuit, ut, Bernhardo, aliiſque teſtibus, fama tulerit, Antichriſtum jamjam revelandum eſſe. Corruptionem Romanæ Eccleſiæ ſcriptores coævi acerbè deplorant. §. *LXXXIX.-- XCIV.* 1101.

Paſchalis II. P. Romæ in Concilio Henricum Imp. anathemate ferit, Hæreſin Henricianam, docentem contemnere fulmina Papæ, damnat; Epiſcopos jurare obedientiam Papæ præcipit; Henrici filios adverſus Patrem irritat; inveſtituras laicas ſub anathemate prohibet; in cadaver Henricus Imp. ſævit. §. *XCIV.* 1102.

Schiſmata frequentiſſima hoc tempore Papas exercent. *ibid.*

1122. Calliſtus II. P. Henricum cogit, ut juri inveſtituræ renuntiet. Ita Papa Rex abſolutus ſit, & ſchiſma Pontifices inter & Imperatores expirat. *ibid.*

1127. Honorio II. Pontifice, Lombardus libros ſententiarum ſcribit, qui paſſim recipiuntur, prælegunturque Ita Theologia Scholaſtica, Majeſtati verbi Divini oppoſita, eliminata ſaniori Theologia Scripturaria florere, & religio Chriſtiana non ex Scripturæ demonſtratione, ſed traditionum humanarum, decretorum Papæ & rationis ſeu Philoſophiæ principiis aſſeri, fœdarique multò magis incipit. §. *XCVIII.*

1133. Innocentius II. P. à Lothario Imp. juramentum fidelitatis exigit, eique ante pedes ſuos proſtrato, & coronam expetenti deteſtabiliter illudit. §. *XCIV.*

1145. Eugenius III. P. bellum gerens cum Romanis graviter à Bernhardo Claræval. reprehenditur. *ibid*

1151. Ejuſdem Papæ auſpiciis Gratianus, Bononienſis Monachus, juris Cæſarei Majeſtatem obliteraturus, ad imitationem pandectarum juris Civilis, ex veterum Conciliorum decretis, Patrumque ſcriptis, compoſuit Decretorum opus, quod juris Canonici fundamenta & Regni Pontificii nervos continet. Secuti Gregorius IX. A. 1227. Decretalium libros quinque Bonifacius VIII. A. 1294. ſextum: Johannes XXII. A. 1317. Clementinus Inſtitutiones, addiderunt. §. *XCVI. XCVII.*

1155. Hadriano IV. P. equum conſcendenti Fridericus I. Imp. ſtapedem tenere jubetur, qui opus ſervile renuens, ab oſculo Papæ arcetur, donec imperata faceret. Inde Romæ 18 Jun. coronatur. §. *XCIV.*

1157. Hadrianum inter & Fridericum Imp contentio oritur de Imperio R. an Papæ feudum ſit. Ita pertenderat Papa, Lotharii Imp. hiſtoriam in palatio Lateranenſi pictam prætexens. Picturam deleri Imp. cùm petiiſſet, neque delevit eam Papa, & ſcripſit inſuper, Papam ei inſigne Imperialis coronæ contuliſſe. Contumelia irritatus Imperator cum exercitu in Italiam tendit. Papa metuens ſibi pacem exorat; at mox, hortantibus Cardinalibus, eundem conſtantiùs jus ſuum in Italia, Romæ imprimis, requirentem, excommunicat. *ibid.*

Clareſcit eodem Pontifice Hadriano Waldenſium nomen. Lugduni, Tholoſæ & in Gallia Narbonenſi ſegreges jam cœtus habuerant, Pontificum perſecutiones paſſi. §. *XCIX. C.*

1159. Alexander III. ſuperatis Antipapis, Papatum rapit. §. *XCIV.*

Idem

Idem Henricum Regem Angliæ, quòd necis Thomæ Bequeti Cantuarienſis conſcius eſſet, virgis cædi jubet. *ibid.* 1172.

Cum Friderico Barbaroſſa Venetiis pacem pangit. Ubi Imperatoris proſtrati collo calcato his verbis Papa inſultat: *Supra aſpidem & baſiliſcum ambulabis*, &c. *ibid.* 1177.

Waldenſes ab Alexandro ad Concilium Lateranenſe citati, forum declinant. Unde bello, cædibus, lanienis per bullas cruciatas expoſiti, per Europam diſperſi, in Bohemia cumprimis ſedem figunt. *ibid* 1178.

Clemens III. P. Danos Sacerdotes conjugatos retinentes excommunicat: Philippum Galliæ Regem anathemate terret. *ibid.* 1188.

Cœleſtinus III. P. Henricum VI. Imp. coronat. Eique mox Papam adoranti pede elevato coronam capite decutit, ſignificans, in ſua poteſtate eſſe, dare & auferre imperium *ibid.* 1191.

SECVLVM DECIMVM TERTIVM.

§. CI. ——— CXVI.

SEculi hujus faciem miſeram præſagit Joachimus Abbas. Et de Eccleſiæ R. perverſitate graviter Scriptores coævi quiritantur. §. *CI.* 1201.

Innocentius III. Philippo Imp. adverſus Othonem certanti de Imperio, poſtquam diu vehementer reſtitit, eumque excommunicavit, tandem utrumque reconciliat. §. *CII.* 1207.

Waldenſes, quibus præcipui Galliæ Proceres jam adhæſerant, mirè ſe diffundunt. Cum iis Innocentius Carmanii colloquium inſtituit. Cùm non ſatisfieret Proceribus, manentes in ſententia horrendam tempeſtatem, claſſicum canentibus Monachis, Dominico inprimis, ſubeunt. Diſperſi denuo paſſim nidulantur. §. *CV.* 1208.

Idem Angliæ Regem Johannem, & Regnum, quòd Langtonum Cantuarienſi Archiepiſcopatui obtrudi non paterentur, interdicto ſubjicit, & cruciatam adverſus illud militiam concitat, *ibid.* 1209.

Rex Angliæ Johannes à Pontifice ad anguſtias redactus, Regnum ſuum feudum Pontificis & vectigale facit, promiſſa ſolutione denarii Petri, & quotannis mille marcarum Sterlinorum. *ibid.* 1213.

Innocentius Romæ in Laterano Concilium celebrat, & tranſſubſtantiationem ante à Lanfranco introductam, nec non auricularem confeſſionem quotannis ſemel edendam definit; Ordineſque Monachorum Mendicantium, Dominicanorum inprimis & Franciſcanorum, 1215.

rum,

rum, qui Eccleſiam Romanam adverſus Waldenſes fortiter defendere cœperant, confirmat. §. *CIII.*

1222. Fridericus II. Imp. in Italia multipliciter à Papa Honorio III. injuriis afficitur. In Germaniam concedens, Principibus Germanis injurias illas, & evertendi Imperii R. conatus queritur. §. *CV.*

1223. Fridericus Romam tendit, ubi Johannes Brennenſis, Rex Hieroſolymitanus, eum Papæ reconciliat, ea conditione, ut Fridericus ducta uxore ſua hæres Regni Hieroſolymitani infidelibus eripiendi, declaretur. *ibid.*

1227. Friderico expeditionem in Palæſtinam tardiùs ſuſcipienti, Gregorius IX. amoto Imperatore Siciliæ inhians, indignatus, eundem excommunicat, totamque Italiam Guelforum Papæ, & Gibellinorum, Imperatori adhærentium factionibus miſcet. *ibid.*

1228. Fridericus, excommunicatus licet, in Palæſtinam tendit. Adverſus eum Papa Johannem Socerum, Hoſpitalarios, ipſumque Sultanum accendit. Sultanus Papæ inſidias Friderico, Hieroſolyma capta, detegit, unde induciis cum eo pactis Italiam Fridericus repetit, & utcunque Pontifici conciliatur. *ibid.*

1239. Fridericus Saracenis Sardiniam eripit. Eam occupatam Papa pro ſua repetit, & abnuentem Fridericum excommunicat. Fridericus cum exercitu Romam tendit, cui cruciatam militiam oppoſuit quam Imp. vicit & orco mactavit. *ibid.*

1240. Gregorius P. à Friderico in anguſtias redactus, cum eo inducias ad Concilium generale uſque pangit, ſed mox induciæ rumpuntur, Papa pecunias undique corrogante, &, bullis per Albertum Boham huc illuc miſſis, adverſus Imp. conſpirante. *ibid.*

1241. Concilium Romæ à Gregorio in cauſa Friderici indicitur. Epiſcopi eò non terreſtri, uti Imp. petierat, ſed maritimo itinere, claſſe viginti ſex navium inſtructi, properant, & à Friderici filio Conrado victi, pars ſubmerſi, pars capti detentique ſunt. *ibid.* Denuo excommunicatus Fridericus, ab Eberhardo Salisburgenſi Archiepiſcopo Ratisbonæ in Comitiis, oratione adverſus Papam habita pathetica, abſolvitur. §. *CVIII.*

1243. Innocentius IV. Gregorii ſucceſſor Friderici excommunicationem confirmat; & in Gallia Angliaque turbas graviſſimas excitat: §. *CV.*

1245. Idem Concilio Lugduni indicto Cæſarem Imperio abdicat, eique Henricum Thuringiæ Landgravium ſurrogat. Imperator Italiam petit, Papamque magnas in anguſtias redigit. *ibid.*

Hen-

Henricus Imp. Pontificius, poſt vulnus Ulmæ acceptum, Iſenaci moritur, cui Pontificii Wilhelmum Comitem Hollandiæ ſufficiunt. *ibid.* 1248.

Innocentius Petrum de Vinea, fidelem hactenus Friderico, pretio conducit, ut Imperatorem veneno tollat. Patraturus facinus proditur de Vinea, & captus. oculisque privatus in carcere moritur. *ibid.* 1249.

Fridericus in arce Florentina Apuliæ morbo correptus moritur. *ibid.* Princeps longè præſtantiſſimus, neque aliam ob cauſam Pontificibus adeò exoſus, quàm quòd rara virtute præditus, præter morem Impp. in Italia habitans, obſervâſſe Pontificum perverſa ſtudia & molimina viſus eſſet. §. *CVI.* 1250.

Alexander IV. P. Guilhelmi de S. Amore tractatum, cui titulus erat: *de periculis noviſſimorum temporum*; quo Monachorum Ordines perſtringuntur, & à Franciſcanis excogitatum *Evangelium æternum*, quo Evangelium Chriſti abrogatur, & novum Spiritus S. revelatur; deſcribitur; comburit. §. *CIX. CX. CXI.* Æternum porro Evangelium iſthoc, blaſphemiis horrendis refertum, nudum Papatum ſequentium temporum repræſentabat. §. *CXII.* 1254.

Idem Papa cum Manfredo, Friderici notho, Apuliæ & Siciliæ Rege, bellum gerit, eique Edmundum, Regis Angliæ filium ſubſtituit. §. *CXIII.* 1255.

Eidem in Gallia Simoniam exercenti, Ludovicus Rex Sanctionem Pragmaticam, vetantem, ne Rege inſcio pecuniæ ex Regno Romam deportentur, opponit. *ibid.*

Flagellantium ſectam recens exortam Alexander confirmat. *ibid.* 1260.

Urbanus IV. Thomæ Aquinatis inſtinctu feſtum corporis Chriſti inſtituit. *ibid.* 1264.

Idem Carolum Andegavenſem Regem Siciliæ creat, dummodo Manfredum Regno pellat. *ibid.*

Carolus Andegav. Manfredum prope Beneventum prœlio ſuperat, & interficit. Conradinus Friderici II. ex Conrado nepos Regni Siciliæ hæreditatem aditurus à Clemente IV. P. cum injuria repellitur. *ibid.* 1266.

Conradinus à Carolo ad lacum Fuſcinum prœlio victus, una cum Friderico Auſtriæ Duce, Clementis P. conſilio, ſævè decollatur, eademque opera Friderici Barb. progenies, totaque ſtirps Suevica extinguitur, & vacua Regna pro arbitrio Papæ diſpenſantur. *ibid.* 1268.

Rodolphus I. Imp. Francofurti electus, & à Gregorio X. Romam ad coronationem invitatus, eò venire, terrentibus veſtigiis, re- 1273.

 nuit,

nuit,& Papæ,ut electionem ratam haberet, Romandiolam donavit. *ibid.*

1274. Gregorius idem Concilio Lugduni celebrato, leges in electione Papæ à Cardinalibus obſervandas ſancit. *ibid.*

Aderant in eodem Concilio Michaëlis Palæologi Imp. Conſt. Legati, obedientiam promittentes Papæ, ſi adverſario ſuo Carolo Andeg. reſiſteret. Certis conditionibus Papa paciſcitur. Sed mox negotiatio evanuit. *ibid.*

1282. Siculi cum Petro Aragoniæ Rege, à Nicolao III. adverſus Carolum concitato, conſpirantes, d. 30. Martii veſpere, campanæ pulſu, Gallos in Sicilia omnes duarum horarum ſpatio crudeliter occidunt, Conradini nefariè cæſi ſanguinem ulciſcente Deo. *ibid.*

1283. Martinus IV. P. Petrum Aragoniæ Regem excommunicat, & Regnum Carolo Valeſio donat. *ibid.*

Nicolaus IV. P. Mainardum Tiroli Comitem, quòd Tridentino Epiſcopo reſtitiſſet, excommunicat, qui gravi ſermone Antichriſtos effœminatos pulſat. §. *CXIV.*

1294. Cœleſtino V. P. Papatum ob ſimplicitatem reſignanti, Bonifacius VIII. ſuccedens, Gibelinis, ſeu fidis Imperii civibus gravem ſe gerere incipit. §. *CXV.*

1299. Bonifacius coronatus & accinctus prodiens in publicum, proclamat: *Ego ſum Cæſar & Papa.* Alberti electionem ægrè tandem approbat. §. *CXIX.*

SECVLVM DECIMVM QVARTVM.

§. CXVI. ——— CXXXIX.

1300. BOnifacius VIII. annum Jubilæum hoc anno agendum decernit, in quo pleniſſimam omnium peccatorum remiſſionem Romam venientibus promittit. Primo die in Pontificalibus populo apparens, Apoſtolicam illi Benedictionem precatus eſt. Altero Imperiali habitu gladio nudo prælato, ſedens promulgavit: *Ecce duo gladii.* Inauguratio hæc fuit Cæſareo-Papatus, ſeu poteſtatis utriuſque ſupremæ, quem Papa jam adeptus & bullâ etiam, *Unam Sanctam* &c. teſtificatus fuerat. § *CXVI. CXVII.* Deinceps Clemens VI. jubilæum ad annum quinquageſimum, Bonifacius IX. ad trigeſimum tertium, Sixtus IV. ad viceſimum quintum reduxit. §. *CXVIII.*

Eodem die, quo Jubilæum iſthoc Bonifacius celebravit, etiam Tur-

Turcicum Imperium Ottomannus auſpicatus eſt. §. *CXVI.*

Bonifacius Philippum Pulchrum in Palæſtinam proficiſci ſub anathemate jubet. Legatus ejus Epiſcopus Apameenſis duriora verba prolocutus à Rege in carcerem compingitur. Papa Legatum liberari præcipit. Cunctante Rege, Papa bulla declarat, Regnum Franciæ Papæ feudum eſſe. Bullam cùm Rex comburi juſſiſſet, & Epiſcopos inveſtiviſſet, viciſſim Regem Papa excommunicavit. Tandem Bonifacius à Rege captus, in carcere moritur. §. *CXX.* 1301.

Robertus Gallus Papam idolum, ſerpentem, Antichriſtum vocat. §. *CXXI.* Idem facientes Fratricelli perſecutionem patiuntur. §. *CXXII.*

Clemens V. P. lectus ſedem Avenione in Gallia figit; ubi ſeptuaginta duos poſthac annos integros, Roma relicta, & per Cardinales tres cum Senatoria poteſtate gubernata, Pontifices commorantur. §. *CXXIII* 1305.

Idem Papa Durando Mimatenſi præcipit, ut de reformanda eccleſia conſilium ſcriberet. Scriptum graviter licet, in nervum non erupit. *ibid.*

Henricus VII. Imp. à Bernhardo Politiano Monacho hoſtia intoxicata necatur. § *CXXV.* 1308.

Concilio Viennæ celebrato, Clemens idem edita Decretali, cujus initium, *Paſtoralis*, ſe ſupra Imperatores longè extollit; Minorum religionem confirmat, & Templariorum ordinem abrogat. §. *CXXIV.* 1311.

Johannes XXIII. ſe ipſum Pontificem eligit, negans, animas defunctorum fidelium ante finem mundi beata viſione Dei frui. Extravagantes idem edidit, in quibus Papam Soli, Imperatorem Lunæ confert. §. *CXXVII.* 1314.

Dantes Aligerius edito libro, cui titulus *Monarchia* poteſtatem Papæ oppugnat. § *CXXVI.* 1321.

Idem bulla beſtiali Ludovico Bavaro Imperio interdicit; §. *CXXX.* cui ex Ratisbonenſibus Comitiis maſculè Ludovicus reſpondet; Antichriſti nomine eum inſigniens. §. *CXXXI.*

Johannes P. hæreſeos damnat eos qui Chriſtum pauperem fuiſſe, & nihil ipſum & Apoſtolos proprii habuiſſe aſſererent. §. *CXXIX.* 1322.

Grave diſſidium inter Ludovicum Bavarum Imp. & Johannem XXIII. P. oritur. Papa Ludovicum, qui renitente eo imperaverat, Imperii invaſorem: Ludovicus Papam hæreſiarcham vocaverat. Ludovicus Ratisbonæ re cum Imperii Principibus communicata, li- 1324.

libertatem Imperii aſſerere ſtatuit. §. *CXXVIII.*

1327. Ludovicus à Romanis accerſitus in Italiam iter inſtituit, Papa reclamante, & Ludovicum excommunicante, quin & exercitum adverſus eum inſtruente. *ibid.*

Ludovicum eruditis ſcriptis ſtrenuè Wilhelmus Occam, Marſilius Patavinus, Michael Cœſenas, aliique tutantur. *ibid.* & §. *CXXXIII.*

1328. Ludovicus Romam intrat, coronatur per Caſtellanum cum conjuge, & Epiſcoporum quorundam conſenſu novum Pontificem eligit, Petrum de Corbonarìa ex familia Columnenſium; Nicolai V. nomen aſſumentem. §. *CXXVIII.*

1329. Papa Avinione iterum Ludovicum excommunicat, hæreticum & ſchiſmaticum proclamat. *ibid.*

1335. Johanni Benedictus XII. ſuccedit, & ſimultates cum Ludovico hoſtiliter continuat. §. *CXXXII.*

1338. Ludovicus à Benedicto diris ut exſolveretur, fruſtra expetens, ad generale Concilium provocat. *ibid.*

1339. Comitiis Francofurti habitis, Principes Imperii decernunt, ſolennitates Papæ in coronando Imperatore eſſe adventitias, nomina ſine re, & à quolibet Epiſcopo adminiſtrari poſſe; nec vacante Imperio jus ejus ad Papam, ſed ad Palatinum & Saxonem revolvi; denique Concilium generale Papæ judicio anteferendum eſſe. *ibid.*

1343. Clemens VI. P. Benedicti ſucceſſor Ludovicum excommunicatione ſolvit, conditionibus duriſſimis, quas, ſuadentibus Principibus, & Theologis Pariſienſibus, ceu iniquas Imp. repudiat. *ibid.*

1346. Clemens idem Ludovicum in die Cœnæ Domini diriſſimè execratur, Principibusque Imperii, ut alium eligant, præcipit. Principes nonnulli Rhenſii Carolum IV. Johannis Regis Bohemiæ filium, Regem Romanorum eligunt. Reliqui Principes mox Spiræ electionem reſcindunt. *ibid.*

1347. Ludovicus veneno potatus, cùm vomitu, & mox venatione illud ejicere tentâſſet, urſum ingentem impetendo, ex equo præceps ruit, & mox moritur. *ibid.*

1355. Ludovico poſt varios diſcordibus conſiliis electos ſuccedens tandem Carolus IV. primo vere Romam proficiſcitur, ibidemque à Legato Innocentii VI. P. Cardinale Hoſtienſi, coronatur, non ſine dedecore, pedes urbem ingreſſus, promittensque, nunquam Italiam ſe repetiturum; adeoque Majeſtatem Imperii R. turpiter prodens. §. *CXXXIV.*

Vixerat ex ætate Franciſcus Petrarcha, Seculi ſui lumen, qui ignominioſa Caroli coronatione motus, graviter eum increpuit, & Romanam etiam Curiam graphicè depinxit. §. *CXXXV.*

Innocentio VI. Pontifice claret Johannes Wiclefus, Oxonienſis, qui Papæ ceu Antichriſti, tum hierarchiam, tum doctrinam, voce calamoq;, fortiſſimè oppugnavit, aſſeclas multos magnosq; primùm in Anglia, mox etiam exul in Bohemia nactus. §. *CXXXVII.* 1360.

Gregorius XI. P. Catharinæ Senenſis & Brigittæ ſomniis potiſſimùm inductus, Avenione relicta Romam intrat, cùm ſedes Pontificia annis ferè ſeptuaginta duobus in Galliis fuiſſet, §. *CXXXVIII.* 1377.

Catharina Senenſis & Brigitta revelationibus ſuis prolatis, graviter in Romanam curiam invehuntur, & Eccleſiæ reformationem urgent. §. *CXXXVI.*

Gregorio XI. ſuccedit Urbanus VI. Cardinales Galli invitos ſe ejus electioni conſenſiſſe queſti, Fundos abeunt, ibique Papam Gallum, Robertum Gebennenſem, ſeu Clementem VII. eligunt, qui Avenione annis ſedecim ſedit. Ortum hinc eſt ſchiſma graviſſimum omnium, Pontifices Avenionenſes & Romanos inter, quod quadraginta annis durans, in Concilio demum Conſtantienſi extinctum eſt. §. *CXXXVIII.* 1378.

Bonifacius IX. P. juxta prædeceſſoris Urbani VI. ſanctionem, jubilæum celebrans, argentariam meſſim facit, & poſt decennium etiam novum indicit; bullis indulgentiarum addens, eas ratas fore porrigentibus Eccleſiæ R. adjutrices manus. Annatas etiam ſeu reditus unius anni Sacerdotii alicujus in tota Europa vacantis, reddendas Pontifici R. ſeverè ſancit. *ibid.* 1390.

Johannis Huſſi doctrina in Bohemia latè ſpargi incipit, adeò ut Auguſtæ Vindelicorum Huſſitæ inquiri, pluresque comburi cœperint. §. *CXXXVII.* 1393.

Avenione in locum Clementis VII. ſuccedit Petrus Luna, ſeu Benedictus XIII. qui jurans ſe abiturum Papatu, ſi Eccleſiæ ad tollendum ſchiſma videretur, ſequente anno, ut id faceret, rogatus, negavit, Petri naviculam deſerendam eſſe. §. *CXXXIX.* 1394.

SECVLVM DECIMVM QVINTVM.

§. CXXXIX. ——— CXLIX.

1406. INnocentio VII. Romæ ſuccedit Gregorius XII. Errorius dictus, juràrat ſumma execratione, ſe Papatum depoſiturum, ſiquidem Anti papa idem faceret, quod tamen poſtea in Concilio Piſano facere renuit. §. *CXXXIX.*

1409. Cardinales in Concilio Piſano abolendi ſchiſmatis gratia, Pontificem utrumque, Benedictum & Gregorium, deponunt; & Alexandrum V. eligunt. Renuente utroque Papatum deſerere, tres ſunt Antipapæ, & Eccleſia Romana triceps. *ibid.*

1410. Alexandro V. mortuo ſuccedit Balthaſar Coſſa, ſeu Johannes XXIII. juxta alios XXIV. *ibid.*

Huſſus cauſam ſuam Romæ per Legatos agit, & excommunicatur. §. *CXLIX.*

1411. Johannes Romæ Synodum celebrat, coronaturus Sigismundum, & Eccleſiam tranquillaturus. In prima Seſſione poſt Miſſam bubo, ferale omen, apparuit, nec niſi fuſtibus interemptus diſceſſit. §. *CXXXIX.*

Nicolaus Clemangis Eccleſiam Romanam Babylonem, meretricem &c. appellat. Gerſon Eccleſiam ſine Papa eſſe poſſe ſuſtinet, & ruinam ominatur. Alii, Theodoricus de Nyem, Joh. Oldocaſtel, Theodoricus Urias, Huſſus inprimis, & Hieronymus Prag. &c. Eccleſiam R. graviter oppugnant. §. *CXLVII. CXLVIII.*

1414. Sigiſmundi Imp. labore incredibili cogitur Concilium Conſtantienſe, ſchiſmatis abolendi, & Eccleſiæ reformandæ cauſa. Eodem 3. Nov. Joh. Huſs acceſſit. Geriturque res tota ſuffragiis quinque nationum. §. *CXL.*

1415. Johannes P. cauſæ diffidens Concilio ſe ſubducit; & ex fuga retractus, graviſſimorumque ſcelerum convictus, Papatu abdicatur, & in carcerem rapitur. Gregorius P. Arimini, ne idem ſibi accideret, per legatos ſuos ſeſe in Concilio abdicat. *ibid.*

Johannes Huſs damnatus in Concilio, contra datam fidem, comburitur. §. *CXLVIII.* Idem fatum ſequente anno Hieronymus Prag. ſubiit. *ibid.*

1417. Concilium Conſt. decernit, Laicis ſub una ſpecie Euchariſtiam diſtribuendam; Bohemis proteſtantibus, Huſſum & Hieronymum in Mar-

Mattyrum numerum referentibus. Unde bellum Huſſiticum oritur, per annos novendecim multis cladibus extractum. §. *CXL. CXLVIII.*

Urgetur in Concilio Reformatio Eccleſiæ. Diſſidentibus Patribus priùs abdicatis jam tribus Antipapis, novus Papa Martinus V. eligitur. §. *CXL.*

Petrus de Aliaco reformationis capita digerit, cauſas in primis, ob quas Papa corripi & deponi poſſit, conſignat. Sed res omnis poſt electionem Papæ in fumum abiit. *ibid.* & §. *CXLVII.*

Martinus V. à reformatione abhorrens, invito Sigiſmundo Conſtantia diſcedit. Atque ita Concilium re infecta finitur. §. *CXL.* 1418.

Martino V. ſuccedit Eugenius IV. qui ſtatim, Sigiſmundo conſentiente, Baſileæ Concilium inchoat, & Eccleſiæ reformandæ ſtudium præ ſe fert. §. *CXLI.* 1431.

Bohemi Baſileenſi Concilio ſe ſiſtentes, & rationem fidei ſuæ exponentes, certis conditionibus communionem ſub utraque ſpecie impetrant. *ibid.* 1432.

Eugenius intellecto, diſputari in Concilio, an Papa Concilio ſub ſit, illud, Baſilea relicta, Ferrariam atque inde Florentiam transfert, invitis Concilii Præſidibus. Ne igitur Concilium Baſileenſe diſſolveretur, Sigiſmundus ipſe Baſileam venit. *ibid.* 1436.

Eugenius à Concilio ob lupinam tyrannidem deponitur, lecto in ejus locum Amedæo Sabaudo, Felicis V. nomine inſigni; ab eodemque Concilio ſimul ſtatuitur, reformandam eſſe Eccleſiam in capite & membris, & Concilio Papam ſubeſſe. *ibid.* 1437.

Pragmatica ſanctio, quam ſtatuerant in Concilio Baſileenſi Patres communi conſenſu, in qua capita, quibus Eccleſiaſtica dignitas conſervari poſſet, digeſta & Pontifici beneficiorum Regni collationes, appellationes item ad Romanam Curiam ademptæ erant; Lutetiæ à Rege Galliæ poſt Concilium in Biturigibus celebratum publicatur, quam deinceps Pontifices ceu hæreticam oppugnârunt. §. *CXLVII.* 1438.

Florentiæ Concilium ab Eugenio celebratur, præſente Johanne Palæologo Imp. Conſtantinop. Joſepho Patriarcha, aliisque Græcis, unionem offerentibus, & auxilia adverſus Turcas expetentibus. Tranſactio lubrica repugnante Michaele Epheſino Epiſcopo fit, & à Græcis poſt reſcinditur §. *CXLI.* 1439.

Typographia à Johanne Gutenbergio, aurifice Argentinenſi, Moguntii profertur, eaque non parùm procedente tempore Antichriſti revelatio juvatur. §. *CXLIV.* 1440.

Lu-

1444. Ludovicus Delphinus, Caroli VII. Filius, Concilium Baſileenſe, Eugenio incitante, diſſoluturus, Baſileam obſidet, & Helvetiis paucis exercitum ejus vaſtum fundentibus, obſidionem ſolvit. §. *CXLI.*

1447. Eugenio ſuccedit Nicolaus V. fautor literarum inſignis. Cui Friderici III. Imp. interceſſione Felix V. ceſſit, dignitate Cardinalis contentus. Ejus opera literæ in Europa renatæ, literatique paſſim aucti ſunt. §. *CXLIII.*

1453. Conſtantinus Imp. à Nicolao auxilia implorat contra Muhammedem Conſtantinopolin maximo exercitu aggreſſum; neque impetrat quicquam. Inde Conſtantinopolis d. 29. Maji capitur, Conſtantinus in fuga occiditur, totumque Orientale Imperium Ottomannico imperio cedit. §. *CXLII.*

1458. Æneas Sylvius, Pii II. nomine Papa creatur; Concilii Baſileenſis antehac ſcriba, cujus etiam adverſus Pontificiam poteſtatem acta probaverat. At Papa jam, improbavit eadem, & Pontificiæ poteſtatis fimbrias dilatavit ſi quis alius. §. *CXLV.*

1459. Sigiſmundus Dux Auſtriæ, quòd Cardinalem Cuſanum in vincula conjeciſſet, à Pio P. excommunicatus, ad Concilium, & à Concilio ad Chriſtum provocat. § *CXLVII.*

1460. Gregorius Heimburgius Sigiſmundi Cancellarius ejusque defenſor, à Pio eodem excommunicatus, maſculè reſpondet, & Synagogam Romanam graviter perſtringit. *ibid.*

1464. Pio II. ſuccedit Paulus II. qui Cardinales veſte Coccinea, & rubenti petaſo inſignivit, & montes pietatis inſtituit. §. *CXLVI.*

1471. Paulo ſuccedit Sixtus IV. literatus ſatis, ſed flagitioſiſſimus idem, fundator lupanaris Romani nobilis, in quo ſingula ſcorta hebdomatim ſingulos ei Julios penſitârunt; Helvetiis etiam fœdere ſibi unitis pudenda bulla illudit. *ibid.*

1479. Johannes de Weſalia Wormatienſis Concionator; & Weſſelus Groningenſis Papæ tyrannidem & abuſus ſtrenuè oppugnant. §. *CXLVII.*

1484. Sixtum excipit Johannes Baptiſta Cybo, ex antiqua Græcorum familia, dictus Innocentius VIII. ſedecim ante Pontificatum liberorum Pater. *ibid.*

1492. Alexander VI. cui Borgiæ cognomen, Papa creatur, homo ad exitium Italiæ natus, qui Divina & humana omnia venum expoſuit; ditiones noviter detectas Hiſpaniæ inter & Luſitaniæ Reges partitus eſt; & cum Lucretia filia notha furtivam conſuetudinem habuit. *ibid.*

Eodem

Eodem Pontifice Guicciardinus,Baptiſta Mantuanus, Sannazarius,Savanarola,alii Pontificum ſcelera detexerunt, Antichriſtianiſmum traduxerunt. § *CXLVII.CXLVIII.*

SECVLVM DECIMVM SEXTVM.

§. CXLIX. ——— CCVIII.

ALexander veneno à filio Borgia Cardinalibus nonnullis præparato,& miniſtri incuria parenti propinato, extinctus Pium III. & hoc poſt 26.dies mortuo,ex fratre nepotem Julium II.ſucceſſorem habet. Totum terrarum orbem bellis hic involvit, & S. Petri patrimonium abſolutione caſuum reſervatorum auxit. §.*CXLIX.* 1503.

Cardinales quatuor Gallicarum partium, Imp. Maximiliano, & Rege Galliæ conſentientibus,Concilium Piſis convocant,& Julium Papam indignum ſede Pontificia pronuntiant. *ibid.* 1511.

Julius contra Concilium Romæ ad Lateranum celebrat,& Cardinales hos dignitatibus privat.*ibid.* 1512.

Idem Ludovicum XII.Galliæ Regem excommunicat. Hic cuſæ monetæ verba hæc inſcripſit: *Perdam Babylonem.* §.*CL.*

Budæus Pragmaticam ſanctionem ſtrenuè defendit. *ibid.*

Faber Stapulenſis,Picus Mirandulanus Papatum oppugnant; & Sebaſtianus Brand Eccleſiæ reformationem inſtare præſagit.*ibid.*

Julius,Vaticanum ædificare aggreſſus moritur, excipiente Johanne Medices,ſeu Leone X.homine Epicuræo,ſub quo Concilium Lateranenſe Piſanum extinguit. §.*CLI.CLII.* 1513.

Leo Helvetios contra Gallos Mediolano inhiantes in Italiam inducit Qui Novariæ obſeſſi,erumpentes, inſtructiſſimum exercitum Gallorum vincunt. §.*CLI.*

Leo idem à Maximiliano Imp.ad Franciſcum Regem Galliæ deficit,eique Imperii Conſtantinopolitani coronam confert.Multa deinceps adverſus Maximilianum,& Succeſſorem ejus Carolum V. improbè machinatus eſt. *ibid.* 1515.

Idem ſublata Sanctione Pragmatica, Concordata cum Rege Franciſco agitat,de nominatione Epiſcoporum & Abbatum.*ibid.*

Leo miſſis per omnia Regna literis indulgentias pollicetur, interventu pecuniæ,falſis etiam prætextibus uſus. Lutherus ea de re adverſus Tecelium,indulgentiarum præconem, ſcribit ad Moguntinum, & themata Wittebergæ indulgentiis opponit.Zwinglius quo- 1517.

que de corruptione Eccleſiæ cum Cardinale Sedunenſi diſputat, & Evangelium prædicare incipit. Occaſio hæc fuit Reformationis Eccleſiaſticæ mox inſecutæ. §. *CLII. CLIII.*

Reformationis verò neceſſitatem arguunt graves de corruptione Eccleſiæ Romanæ querelæ, eo tempore, ſi unquam alias ingeminatæ. §. *CLVI. CLVII.*

1518. Lutherus Romam citatus, eò venire detrectat. Evocatur igitur Auguſtam Vindelicorum ad Cajetanum, cum quo de indulgentiis & Cœna Domini diſputans, ad Papam provocat. *ibid.*

1519. Zwinglius Tiguri Evangelium prædicans, Samſoni indulgentiarum inſtitori omnibus viribus reſiſtit, & de eo ad Hugonem Conſt. Epiſcopum ſcribit. §. *CLII.*

Lutherus Lipſiæ cum Eccio de primatu Papæ & purgatorio diſputat. *ibid.*

1520. Lutherus à Leone excommunicatus ad Concilium provocat; & Pontificiis libros ejus comburentibus, ipſe viciſſim Wittebergæ jus Canonicum comburit; librum de captivitate Babylonica ſcribit, & paulò poſt duos Papatus nervos, vota Monaſtica, & Miſſas privatas, incidit. *ibid.*

1521. Wormatiæ in Comitiis, ſalvo conductu Caroli, comparet Lutherus, & aſſiſtente ipſi Schurfio J. C. coram Imperio & Ordinibus magna conſtantia de doctrina ſua reſpondet. Proſcriptus in arce Wartburgenſi decem menſes delitеſcit, & denuo à Leone excommunicatur. *ibid.*

1522. Leoni ſuccedit Hadrianus Ultrajectinus, Præceptor Caroli, qui homo ingenuus reformationis in capite & membris neceſſitatem agnoſcit; reformationem molitur, ſed mancam mutilamque. §. *CLVIII.-CLXI.*

1523. Ordines Imperii Norinbergæ centum Gravamina, quibus Germania à Pontifice onerata ſit, conſignant, eademque ad Papam perſcribunt, petentes ut Concilium generale indicat. §. *CLIX.*

Lutherus, abrogata Miſſa, formulam communionis Sacræ, & præconii Evangelici Wittebergenſibus ordinat, & S. Biblia in vernaculam linguam convertere incipit. § *CLII.*

Gliſcente contra Zwinglium offenſione, Senatus Tigurinus Synodum indicit, in qua Jacobus Faber, Epiſcopi Conſtantienſis vicarius, Tigurinorum rogatu comparet. Finita diſputatione cùm ſolidi nihil objectum Zwinglio, & ad ſingula reſponſum ab eodem ſolidè conſtiſſet,

tiſſet, Senatusconſulto edito mandatur, ut omiſſis traditionibus purum putum Dei verbum prædicetur. *ibid.*

Hadriano P. non ſine veneni ſuſpicione defuncto, ſurrogatur Clemens VII. cui Antipapa Urbanus VI. obnititur. §. *CLXIII. CLXIV.*

In Germaniæ multis locis Eccleſiæ reformantur, Doctoribuſque ut purum Dei verbum prædicent, injungitur. Tiguri quoque Miſſa abrogata Templa ab imaginibus & ſtatuis purgantur; nequicquam Cantonibus reliquis reclamantibus. *ibid.* & §. *CLXII.* 1524.

Clemens P. Campegium Norinbergam mittit, & reformationem offert, quam cùm fucatam eſſe intellexiſſent Ordines, ad Concilium provocant, & interea Evangelium purè & modeſtè ut doceatur, decernunt. Poſt conventum Ferdinandus, Campegius, Epiſcopique plures ſeorſim convenientes Wormatienſe edictum, quo Lutherus damnatus erat, urgent, Miſſæ abrogationem prohibent. §. *CLXIII.*

Cantones Helvetiæ novem Pontificii, una cum Valeſiis, Lucernæ conveniunt, Reformationis ipſi quoque articulos condunt, temporum ſuorum calamitatem Sacerdotum iniquitati imputant, nundinationes fœdas prohibent. & Curtiſanos, quos Romanos nebulones vocant, coercent. §. *CLIX.* 1525.

Spiræ Ordines Imperii conveniunt, ubi Principibus Pontificiis edictum Wormatienſe urgentibus, reliquis ei ſe opponentibus, Ferdinandus ita rem moderatur, ut promiſſo Concilio omnes acquieverint. § *CLXIII.* 1526.

Cantones Helvetiæ duodecim Badæ inſtituta diſputatione, ſanciunt, ne veterem religionem quiſquam deſerat, utque futuri Concilii authoritatem omnes ſequantur. *ibid.*

In Suecia Guſtavus viſitationem Eccleſiarum inſtituit, abuſus Pontificios, & poteſtatem Politicam Epiſcoporum, fruſtra tergiverſantium, abolet. §. *CLXII.* 1527.

Clemens P. cum Gallo adverſus Cæſarem fœdus init. Unde Borbonius ex Galliis ejectus, cum Fronſpergio, Cæſaris nomine Romam capiunt, Romam ſpoliant, & Papam in mole Hadriani obſident. §. *CLXIII. CLXIV.*

Bernates, cùm diſputationis Badenſis acta iis communicata non eſſent, aliam Bernæ diſputationem inſtituunt, in qua bona cauſa vincit, & poſt Eccleſia reformatur. §. *CLXII.* 1528.

Johannes Saxoniæ Elector, & Philippus Haſſiæ Landgravius

bellum parant adverſus Pontificios, qui jam ante fœdus contra Evangelicos iniverant. Interponentibus ſe Palatino & Trevirenſi pax conſtituitur. §. *CLXIII.*

1529. Spiræ Comitia Ordinum Imperii celebrantur, & à Pontificiis Wormatienſe contra Novatores decretum urgetur; proteſtantibus Saxone & Haſſo, unde Evangelicis *Proteſtantium* nomen. *ibid.*

1530. Cæſar Pontifici reconciliatus, Bononiæ coronatur, poſtquam verbis conceptis juraſſet, ſe Pontificiæ poteſtatis defenſorem fore. Cum eodem P. de Concilio convocando prius egerat Papa à Concilio abhorrente, Carolus promiſit, ſe ad tollendum ſchiſma primò lenioribus remediis, & iis non ſuccedentibus armis uſurum. Inde conventus Auguſtanus indicitur, in quo Confeſſio Auguſtana Imperatori & Ordinibus prælegitur. Concludit Carolus, Proteſtantibus omnia in integrum reſtituenda eſſe, dato deliberandi uſque ad d. 15. Apr. ſequentis anni ſpatio. Interim Cæſar cum fœderatis vim parat. §. *CLXIV.*

1531. Tigurini à quinque Pagis graviter offenſi, annonæ commeatu iisdem interdicunt. Qui ad extremas anguſtias redacti, ſilentio conductis copiis, ſigna opinione Tigurinorum citius proferunt, & imparatos confuſosque vincunt. Zwinglius caſtrenſis præco in eo prælio cæditur, & mox religionis pax concluditur. *ibid.*

1532. Imminente à Turca bello, Suinfurti pax religionis Germaniæ ad futurum uſque Concilium conceditur. *ibid.*

1533. Papa denuo, deſerto Cæſare, Maſſiliæ fœdus init cum Franciſco Galliæ Rege, cujus filio neptim ſuam Catharinam Medicæam deſpondet. Ex eo tempore Franciſcus in Maxentium quendam efferatus, diris ſuppliciis adverſus Evangelicos ſæviit. *ibid.*

1534. Clementi ſuccedit Paulus III. Farneſius, cujus vitam & mores ſpurcos liber Italicus depingit. §. *CLXV.*

1535. Jeſuitarum Societas, authore Ignatio Lojola, à Paulo P. approbatur. § *CLXIX. CLXX.* Capucini ſub eodem caput exerunt. Hi junctis viribus Papatum ruentem ſuſtinere conantur. §. *CLXXI.*

1537. Paulus Concilium indicit Mantuæ, & ſtatim Vicentiam transfert. Sed deprecantibus Venetis res non ſuccedit. §. *CLXVI.*

Chriſtianus Daniæ Rex puriorem in toto Regno religionem inſtituit. §. *CLXII.*

1538. Juſſu Pauli P. à delegatis Cardinalibus & Præſulibus conſilium de emendanda Eccleſia conſcribitur, & Pontifici exhibetur. In conſilio eo Eccleſiæ morbi & ulcera ingenue ſatis deteguntur. Sed res tota ſucceſſum nullum ſortita eſt. §. *CLXVII.*

Con-

Concilium Tridentinum ante indictum, proteſtantibus licet Evangelicis contra illud, utpote Pontificis libidini inſerviens, celebrari die 13. Dec. incipit. §. *CLXXII.* Reformatio in eo plane frivola tentatur. §. *CLXXIII. CLXXIV.* 1545.

Sub initium Concilii hujus Cornelius Muſſus, Epiſcopus Bitontinus, & Caranza, Eccleſiæ Romanæ corruptionem, habitis orationibus, graphicè depingunt. §. *CLXXV.*

Fridericus Palatinus Elector Eccleſias ſuas, abrogata Miſſa, reformat. §. *CLXII.* 1546.

Carolus Imp. à Paulo P. incitatus, diro bello cum Proteſtantibus Principibus, Smalcaldico fœdere junctis, decernit, in quo ſuperior acie Fridericum Electorem Saxoniæ Mulbergævi, & Philippum Haſſiæ Landgravium, ad Salinas Saxonicas, fraude capit. § *CLXIV.*

Eduardus VI. Angliæ Rex, profligata Pontificia doctrina, religionem mutat. Eadem occaſione Scotia quoque puriorem religionem amplectitur. §. *CLXII.* 1548.

Caroli juſſu, cùm Concilium Tridentinum Proteſtantes abnuerent, liber conſcribitur de religione in Germania obſervanda *Interim*, dum Concilium legitimè inſtituatur. Iraſcitur propterea Carolo Paulus P. nec Proteſtantes plerique librum probant. *ibid.*

Julius III. ante Maria de Monte dictus, Paulo poſt diutinam Cardinalium diſſenſionem ſuccedit, Sardanapalus inſignis. §. *CLXXVI.* Petente Cæſare, Concilium Bononia Tridentum revocat. §. *CLXXVII.* 1550.

Mauritius, Elector Saxoniæ, fœdere cum Rege Galliarum aliisque inito, Socerum Philippum Landgravium à captivitate iniqua, & Germaniam à ſervitute liberaturus, Carolum bello petit, & victor ſimul Socerum liberat, ſimul Paſſavienſi tranſactione religionis Pacem impetrat. Hoc igitur bello purior religio ab oppreſſione Pontificia liberata; & ringente licet Pontifice, Pax perpetua Eccleſiæ impetrata eſt. §. *CLXXVIII.* 1552

Eduardus Angliæ Rex lento veneno è medio tollitur, ſuccedente Maria, quæ Pontificiam religionem reſtituit, & dirum in modum adverſus Evangelicos ſævit. §. *CLXXIX.* 1553.

Julio III. P. ſuccedit Marcellus: atque huic poſt dies 22. Paulus IV. Carafa, erga Principes ſummos, Carolum, Ferdinandum & Philippum Draconicum animum gerens. §. *CLXXX. CLXXXI.* 1555.

Pax Religionis in Conventu Paſſavienſi promiſſa; in Auguſtanis Comitiis ſolenniter confirmatur. §. *CLXXVIII.*

1556. Paulus IV. Romæ Congregationem Cardinalium & Præſulum inſtituit, de Reformanda Eccleſia conſultaturam, irrito planè ſucceſſu. A Concilio, etiam Tridentino, ſe abhorruiſſe ſemper, præ ſe palam ferebat. §. *CLXXXII.*

1558. Paulus IV. bullam de hæreticorum, ſchiſmaticorum & fautorum eorundem pœnis, quibus etiam Regali & Imperiali authoritate præfulgentes ſubjicit, edit. §. *CLXXXIII.*

Idem tribunal inquiſitionis Romæ erigit. *ibid.*

Maria Angliæ Regina moritur, eique ſuccedanea Eliſabetha decreta Mariæ de Miſſa Pontificia abolet, & religionem reformatam per totum Regnum doceri præcipit. §. *CLXXIX. & CXCII.*

1559. Index librorum prohibitorum Pauli ejusdem juſſu compoſitus, typis imprimitur. *ibid.*

1560. Paulo IV. Pius IV. ſuccedit, malis coloribus ab Onuphrio depictus. §. *CLXXXIV.*

1562. Pius Concilium Tridentinum decem annos jam emortuum, reſuſcitat, eique novo exemplo quinque Legatos præficit. §. *CLXXXV.* Durante eo Ferdinandus Imp. literis ad Pontificem exaratis, de Concilii celebrati modo queritur, & poſtulatorum volumen ad Concilium mittit, quod Galli etiam faciunt; ſolenniter inſuper adverſus illud, ceu illegitimum proteſtantes. §. *CLXXXVI.*

In Galliis bellum civile primum movetur, Pontificiorum Duce Franciſco Guiſio; Reformatorum Ludovico Condæo; cadente Guiſio, & pace religioſa à Regina conceſſa, eatenus, ut liceat nobilibus religionem in ædibus propriis; populo in Templis ſuburbanis exercere. §. *CXCI. CXCII.*

1563. Concilium Tridentinum 3. Dec. finitur, & à Pontificiis nonnullis recipitur, aliis, Proteſtantibus verò univerſis, ceu Conciliabulū profanorum hominum rejicitur. §. *CLXXXVII. CLXXXVIII.*

Poſt Concilium Tridentinum Eccleſia Romana, abſterſo pudore omni, deterior in dies evadit, & fideles perſequitur. §. *CXC.*

1565. Pio IV. Succedens Pius V. de ſalute ſua deſperat, & Concilii Tridentini executionem promovet. §. *CXCI.*

In Belgio Proceres Margarethæ Gubernatrici pro libertate religionis ſupplices fiunt. Paulò poſt ibidem ſeditiones exoriuntur, & ſtatuæ dejiciuntur. §. *CXCIII.*

1567. Ibidem Reformatarum Eccleſiarum exercitus ab Albano funditur, & capti Egmondanus, Hornanus, aliique Equites mox ſecuri percutiuntur. *ibid.*

Mori-

Moritur Claudius Eſpencæus, Theologus Pariſienſis inſignis, qui Romanam Curiam graphicè depinxit. §. CCXXI. 1571.

Pius V. Eliſabetham Angliæ Reginam anathemate ferit, ejusque conſilia per Nicolaum Marianum in Angliam miſſum infringere conatur. Excommunicationis ſententia ſequente anno à Feltono Londini ad fores Epiſcopi affigitur, qui ſcelus ſuſpendio luit. §. CXCII.

In Gallia Condæus captus contra fidem datam occiditur; & Amiralius arma circumfert, donec ſequente anno menſe Auguſto pax fieret, & priſtina religionis libertas reſtitueretur. *ibid.*

Pio V ſuccedit Gregorius XIII. cujus initia horribilis laniena Pariſienſis, applaudente ipſo, modis inauditis Bartholomæi die, conſcio Rege Carolo IX. Reformatæ religionis Principes in una velut muſcipula, uti loquebatur, capturo, patrata fœdat. §. *CXCV. CXCVI. CXCVII.* 1572.

Gregorius Papa formulam Calendarii novi ad Comitia Auguſtana mittit, eamque in Imperio recipi petit. Approbatur verò à Cæſare Rodolpho, aliisque Pontificiis: à Proteſtantibus contra rejicitur. §. *CXCVIII.* 1582.

Idem ſeminaria inſtituit, Jeſuitas fovet, Hiberniam Eliſabethæ ſubtrahere conatur. *ibid.*

Wilhelmus Arauſionenſis, libertatem religionis in Belgio defendens, à quodam ſicario, à Parmenſi immiſſo, globo ſclopeti trajectus moritur. §. *CXCIII.* 1584.

Gregorium XIII. excipit Sixtus V. lacrymas cruentas, crudelitatis ſignum, fundere ſuetus. Is Regem Navarræ & Condæum, ut inhabiles Regno, ſtatim excommunicat, & ditiones eorundem prædæ exponit, Guiſio aliisque exercitu comparato urbes occupantibus, & decretum de una religione Pontificiâ conſervanda, promulgantibus. §. *CXCIX.* 1585.

Claſſis ingens Hiſpanica, navibus 125. inſtructa, cum claſſe Parmenſi, trecentarum navium jungenda, Angliam occupatura, benedictione Sixti P. conſecrata, non ſine Divino miraculo diſſipata magnam partem perit, & conatus ingens, clade Senacheribiana, in nihilum recidit. §. *CCIX.* 1588.

Henricus III. Rex Galliæ Guiſios, qui conſilia de ipſo in Monaſterium trudendo ceperant, inſidiis circumventos trucidat: qui & ipſe propterea ſequente anno à Sixto P. diris devotus, à Monacho Jacobo Clemente, venenato & oblongo cultello ictus, occiditur, parricidium laudante Pontifice ſupra modum. §. *CC. CCI.*

Sixtus

1590. Sixtus V monſtri quidpiam alens contra Hiſpanos, quorum ſuſpectam in Italia potentiam habuit, Henrici I V. & Eliſabethæ, excommunicati utriusque, partibus acceſſurus, à Monacho Franciſcano clanculum occiditur; cui Urbanus VII. & huic poſt decem dies Gregorius XIV. ſuccedit. §. *CCIII. CCIV.*

1591. Gregorius P. fruſtra armis tentato Henrico I V. eum iterum excommunicat, & ſubditos omnes ab ejus obedientia abſolvit. Subditi verò etiam Pontificii in Parlamentis excommunicationem irritam pronuntiant, & bullam cremant. §. *CCIV.*

1592. Clemens VIII. Papa creatur, qui Henricum IV. tertiùm excommunicat. §. *CCV.*

Idem Sixti V. verſionem S. Bibliorum vulgatam recognoſcit, & immane quantum, licet Sixtus ſuam recognitionem edita bulla immutabilem haberi juſſerit, mutat. §. *CCII.*

1593. Clemens P. & Hiſpaniæ Rex Galliæ Epiſcopis, aliisque perſuadent, ut relicto Henrico I V. alium Regem eligant. Conſentiunt nonnulli in Henricum Guiſii filium Reliqui multis precibus ab Henrico I V. impetrant, ut Papæ & Hiſpani conſilia fracturus, Pontificia ſacra ampleꝗeretur. Sic d. 15. Julii Templum Dionyſii ingreſſus, Miſſam audit & abſolvitur, atque mox etiam Carnuti coronatur; Jeſuitis per Caſtellum ſicarium ſequente anno fruſtra jugulum ejus appetentibus, qui proin tota Gallia exire jubentur. *ibid.*

1595. Idem Henricus à Pontifice etiam Romano abſolutionem, ſed pudendo ritu, impetrat. *ibid.*

Clemens P. fœdus ſacrum ad extirpandos Evangelicos conciliat, cui Pontificii Principes omnes, Henrico I V. & Hetruriæ Duce exceptis, ſubſcribunt. §. *CCVI.*

1598. Henricus I V. Edicto ſolenni Nannetenſi Pacem religioſam in Gallia conſtituit. §. *CCCXXVII.*

SECULUM DECIMUM SEPTIMUM.

§. CCVIII. ——— CCCL.

1601. SAcerdotes ex Romano ſeminario egreſſi, & Jeſuitæ in Anglia novam Hierarchiam ſecretam conſtituerant. Sed inter utrosque occulta diſſidia in nervum erumpunt, & vix à Clemente P. ſopiuntur. §. *CCVIII.*

1603. Eliſabethæ Reginæ ſuccedit Jacobus VI. Scotiæ Rex, qui Regna tria

tria conjungit, inſidiis Pontificiorum, quibus ſtatim electus Rex liberum religionis exercitium petentibus negavit; multifariis appetitus. §. *CCIX. CCXI.*

Inteſtina diſſidia Romanam Eccleſiam exercent, ob quæſtiones à Jeſuitis motas de Papa, de confeſſione, auxiliis gratiæ & libero arbitrio; quæ poſtrema quæſtio à Clemente P. non definita, inter Jeſuitas & Dominicanos acerbis odiis deinceps agitata eſt. §. *CCVII.* 1604.

Jeſuitæ à Jacobo Rege Anglia pelluntur. Contra Gallia antehac pulſi, Clementis & Mariæ Mediceæ interceſſione poſtliminio recipiuntur. §. *CCV.*

Clemens P. fidem datam à ſupremis poteſtatibus tutò violari poſſe aſſerit. §. *CCX.*

Clementi VIII. Leo XI. & huic poſt dies 26. Paulus V. Borgeſius Vice Deum ſalutari ſe paſſus, Eccleſiæ non reformator ſed deformator, ſuccedit, fruſtra nonnullis confuſo clamore Baronium depoſcentibus. Prodieruntque mox, Card. Perronio proditore, arcana conclavis utriusque. § *CCXIX. & CCXXII.* 1605.

In Anglia conjuratio pulveraria Roberti Catisbeii & complicum, Jeſuitis, Garneto inprimis, conſciis, in necem Regis, Reginæ, liberorum totiusque Parlamenti propoſita, detegitur. §. *CCXI. CCXII. CCXIII.*

Jeſuitarum hæreſis ſingularis prima de jure occidendi Reges & Principes Pontifici imparentes; nec non ſecunda de æquivocationibus & reſervationibus mentalibus invaleſcunt. §. *CCXIV. CCXV.*

Contentio acris gliſcit Paulum V. inter & Venetos, ob legem Venetorum, ne Eccleſiaſticis bona immobilia donare liceat, quam abrogari Papa petiit. Renuentes Venetos idem excommunicat; & Jeſuitis Venetorum ditione exulantibus, cauſaque adverſis ſcriptis vehementer agitata, Papa foro cedere, & excommunicationem ſequente anno abrogare coactus eſt. §. *CCXX.* 1606.

Hungaria in Pacificatione Viennenſi, Bots-Kajum inter & Rodolphum II. inita, religioſa pace, & Reformati in ea libero religionis exercitio potiuntur. §. *CCCI.*

Cæſar Baronius, Cardinalis, Eccleſiæ Romanæ hucuſque Atlas, Annalium opere laborioſo, ſed minùs bona fide ſcripto, famoſus, moritur. §. *CCXVI.* 1607.

Bohemi Evangelicæ religioni addicti à Rodolpho II. Imp. plenã religionis libertatem, Majeſtaticis literis confirmatam, obtinent. Unde, pace religioſa ſtabilita, Evangelium in Bohemia, Sileſia & Moravia mira incrementa capit, & Rodolphus Imp. Ordinem pacis ſingularem meditatur. §. *CCXXIV.* 1609.

1610. Henricus I V.ſtans in procinctu,ut collecto exercitu Brandenbur-
gicum & Neoburgicum Principes juvaret,à ſicario Ravaillaco in cur-
ru,d.4.Maji interficitur. §.*CCV*.

Robertus Bellarminus,Eccleſiæ Romanæ hoc tempore alter At-
las,poſt varia ſcripta polemica, tractatum ſcribit de poteſtate Papæ
in temporalibus,qui mox publicè in Gallia damnatur.§.*CCXVII*.

Rodolphus Imp.acie victus à Fratre Matthia, mœrore confectus
1611. moritur.Ex quo tempore res Evangelicorum in Bohemia, Sileſia,
Germania univerſa,inclinari cœperunt §.*CCXXV*.

1614. Hiſpaniā univerſam graviſſimi motus affligunt ob controverſiam
Jeſuitas inter & Dominicanos de Conceptione B.Virginis Mariæ,quæ
per octo annos integros extrahitur Pontifice Paulo V.definitivā ſen-
tentiam ferre,metu partium prævalidarum,non auſo.§.*CCXXIII*.

Matthias Imp.improles Bohemis patruelem Ferdinandum obtru-
1617. dit,qui Evangelicis ore,Papæ corde jurat. §.*CCXXV*.

Pragæ Evangelicis Templa claudi vel everti,& liberum religionis
1618. exercitium labefactari variè incipit. Comitia proin inſtituuntur, in
quibus de privilegiorum conſervatione ageretur.Gravamina collecta
Conſiliariis à Cæſare relictis exponunt. Cumque Slawatam,Smekza-
nium,& Platterum,ſibi reluctantes offenderent,inconſulto impetu,
vi tamen proteſtationis jam A.1609.contra turbatores pacis factæ;
eos per feneſtras in pomœrium arcis præcipitant,& inito fœdere con-
tra communes Dei,Regis,religionis & Majeſtaticarum literarum ho-
ſtes ſe pugnaturos ſanctè recipiunt; apologia edita facti ſui cauſam
reddunt,Jeſuitas toto Regno pellunt.*ibid.*

Matthias Cæſar moritur. Ordines Bohemi ſpreto Ferdinando eli-
1619. gunt ſibi Regem Fridericum V Electorem Palatinum. Ferdinandus
verò Romanorum Imperator electus, vim parat adverſus Bohemos,
in partes ejus concedentibus Hiſpanis,Electore Saxoniæ,Maximilia-
no Bavaro, aliisque & Paulo V.P. clerum Italiæ reliquumque ad
ſumptus Ferdinando erogandos incitante. *ibid.*& §.*CCXXVII*.

1620. In valle Telina horribilis Proteſtantium, ſacra facientium,& ex
improviſo oppreſſorum laniena,ab exulibus & relictis in valle Pon-
tificiis,inde à die 9.Julii patratur.§.*CCXXIX*.

Ingens d.8.Nov.non procul ab urbe Praga Cæſareos inter & Bo-
hemos pugna committitur, in qua Maximilianus Bavarus victor,
Pragam occupat. Friderico Rege novo inde Uratislaviam cum con-
juge concedente.Hæc tempeſtas Bohemos oppreſſit, nova methodo
à Jeſuitis ad Papatum ſeductos; atque mox univerſam Germaniam
corripuit,Proteſtantiumque res in aciem novaculæ deduxit;belli ſa-

cri

cri claſſicum canente Sciopio. §. *CCXXV. CCXXVI. CCXXVII. CCXXVIII.*

Bavarus Palatinatum ſuperiorem, Hiſpani inferioris loca nonnulla occupant. *ibid.* 1621.

Paulus V. Vice-Deus nuncupatus, moritur, eique Gregorius XV. ſuccedens, fœminæ cujusdam conſiliis Papatum adminiſtrat, & ſtatim conſtitutionem de forma eligendi Papæ edit, §. *CCXXX.*

Heidelberga urbs d. 6. Sept. armata manu expugnata, civesque miſerabiliter proſtrati, trucidati ſunt, direptione ad tertium uſque diem continuata, & Miſſa introducta § *CCXXV.* 1622.

Galliarum Rex Pontifice incentore Reformatis oppida partim vi, partim deditione facta eripit. § *CCXXXI.*

Japones Chriſtiani à gentilibus ſuis graviſſimam perſecutionem, Jeſuitarum culpa, ſuſtinent. §. *CCXLIII.*

In Hiſpania ſecta Illuminatorum emergens, ſpe facta veniæ, opprimitur. §. *CCXXXII.* 1623.

Gregorius XV. P. poſt Lojolitas quatuor, aliosque in Sanctorum numerum relatos, moritur, in cujus locum Urbanus VIII. Barbarinus ſurrogatur, qui ſtatim electus Nepotes ſuos promovet, & Bullã Canonizationis Ignatii Lojolæ, & Xaverii edit. §. *CCXXXIII. CCXXXIV.*

Durante Gallum inter & Hiſpanos ac Urbanum P. ob vallem Telinam diſſidio, adverſus Regem Galliæ & Richelium vulgatis ſeditioſis libellis, in Regis Galliæ jugulum denuo culter acuitur; & ob cenſurã libellorum à Stampeſio proditã Clerum inter Galliæ & Parlamẽtum contentio oritur, & à Rege finitur. §. *CCXXXVI. CCXXXVII.* 1625.

Prodit liber Santarelli de poteſtate Pontificis, Regum poteſtati iniquiſſimus, à Sorbona acriter perſtrictus. Ob quem etiam in Jeſuitas Claromontanos inquiſitio inſtituitur, quæ malam eorum conſcientiam prodit. §. *CCXXXVIII.*

Cotonus Jeſuita, qui antehac quæſtiones curioſas dæmoni Hadrianæ Fraxineæ propoſuerat, tædio inquiſitionis illius moritur. §. *CCXXXIX.* 1626.

Urbanus P. Bullam Cœnæ Domini, in qua ipſi etiam Galliarum Reges die Cœnæ Domini excommunicantur, renovat. §. *CCXL.* 1627.

Rupella Reformatorum in Gallia aſylum, à Ludovico XIII. iisdem eripitur; Urbano VIII. P. multùm lætante. §. *CCXLI.* 1628.

Cæſar bonorum Eccleſiaſticorum poſt tranſactionẽ Paſſavienſem occupatorum reſtitutionem decreto publico petere ſtatuit, & decretum illud hinc inde inſinuat. Deplorataque adeò Eccleſiarum Evan- 1629.

gelicarum facies apparuit, ut ob ſpem earundem penitus mox evertendarum Romæ Jubilæum agitatum fuerit. §. *CCXXVIII.*

1630. Urbanus P. ſectam Jeſuitiſſarum bulla edita abolet. §. *CCXXXV.*

Guſtavus Adolphus, Sueciæ Rex, ceu fulmen quoddam ab ultimo Septentrione mira celeritate univerſam Germaniam victoriis ſuis peragrare, Henoticos domare, Germaniam à ſervitute, Eccleſiam ab oppreſſione liberare incipit. §. *CCXXVIII.*

1633. Urbanus P. adverſus Cæſarem & Hiſpanos ob potentiam creſcentem nimis, infenſum animum prodens, jam ante Galliarum Regem adverſus illos accenderat. Nunc verò converſa fortuna infenſiorem iis animum gerit, eò quod ſua tyrannide & regnandi libidine Catholici in hæreticorum victoriis exultare debeant. Viciſſim Hiſpani, edito à Jeſuita de poteſtate Pontificis libro, Pontificem Romæ ſuæ affigere conantur. §. *CCXLIV.*

1634. Pontificiorum, per emiſſarios Jeſuitas aliosque Habeſſiniam Romanæ Sedi ſubjicere inde à longo tempore annitentium, molimina infelicem exitum, Patriarcha Luſitano aliisque Pontificiis omnibus ſeverè proſcriptis, ſortiuntur. §. *CCXLII.*

1640. Urbanus pacis negotiationem apud Principes Pontificios in ſpeciem urget, ſed animo non niſi bella volutat. §. *CCLIII.*

1641. Urbanus bulla edita damnat Janſenii Auguſtinum, eo prætextu, quòd in eo contineantur propoſitiones nonnullæ Michaëlis Baii, à Pio V. pridem damnatæ. Quæ bulla ab Epiſcopis pleriſque Belgii Hiſpanici non recipitur. §. *CCXLV.*

In Hibernia laniena Evangelicorum horribilis, inde à 23. Octobris, in gratiam R. Pontificis patratur. §. *CCLI. CCLII.*

1644. Urbanus bullam ſuam adverſus Janſenium & ſequaces repetit & confirmat, perpetuumque contradicentibus ſilentium imponit. Neque ſic tamen illi coërceri ſe patiuntur; quin potiùs in Belgio & Gallia creſcit ſectatorum numerus in dies, pertendentium, bullam Urbani dolo ſub & obreptionis extortam. §. *CCXLV.*

Jeſuitarum hæreſis ſingularis tertia de gratia & libero arbitrio, ex pluribus conflata, radices agit. §. *CCL.*

Urbanus VIII. capularis ſenex fato functus poſt ſex ſeptimanas, conclavi diſcorde, ſucceſſorem habet Innocentium X. Pamphilium, qui ſtatim admittit elogium blaſphemum Italo-Græci Baptiſtæ Catum Syriti, quò Pamphilius Filio Dei præfertur. §. *CCLIV. CCLV.* Papatumque non ipſe, ſed glos ejus, Olympia Maldachina, altera velut Marozia, regit §. *CCLVI.*

1647. Georgius Rakotzius, Transſylvaniæ Princeps, Pacem religio-

ſam

ſam in Hungaria violatam reſtituit,& liberum Evangelicis religionis exercitium, juxta Viennenſem Pacificationem, ſtabilit. §. *CCCIV.*

Pax Imperialis Monaſterii & Oſnabrugis Weſtphalorum concluditur, adverſus quam, quòd ejus pactis Eccleſia opima territoria & dignitates amitteret, primò Fabius Chiſius Nuntius Pontificius, ac mox etiam ipſe Innocentius Papa edita ferali bulla, ſolenniter proteſtantur. §. *CCLVIII. CCLIX.* 1648.

Innocentius P. bulla edita propoſitiones quinque ex Janſenii Auguſtino pro libitu Jeſuitarum excerptas, & à tredecim Theologis, quos inter Sforza Pallavicinus principem locum obtinebat, præſentibus Cardinalibus nonnullis examinatas, damnat. §, *CCLV. CCLVI.* 1653.

Innocentio d. 7. Jan. defuncto, poſt technas varias diſcordium Cardinalium, demum d. 8 Apr. ſuccedit Fabius Chiſius, ſeu Alexander VII. Mahometis Imperatoris Turcici conſanguineus. §. *CCLX. CCLXIV.* 1655.

Papatus Alexandri initia fœdat horribilis laniena Pedemontana, qua Evangelici ingenti numero inauditis modis à Pontificiis, Gaſtaldo duce, trucidantur. §. *CCLXIV. CCLXVIII.*

Alexander P. d. 20. Sept. bullam prætumidam edit, qua Pacis Catholicorum Principum ſarciendæ prætextu, eosdem adverſus Proteſtantes, Sueciæ cumprimis Regem Polono bellum moventem, accendere conatur §. *CCLXVIII.*

Chriſtina Sueciæ Regina, depoſitis faſcibus, Pontificia ſacra amplexa, d 23 Dec. Romam ingreſſa, magnificèque ab Alexandro excepta, ſtabilem ibidem Sedem figit §. *CCLXIX.*

Alexander, cùm priùs præ ſe Nepotum neglectum tuliſſet, eosdem ad ſummos honores evehit, & Nepotiſmi Papalis perfectum exemplar præbet. § *CCLXX.--- CCLXXIII.* 1656.

Idem edita bulla non tantùm Innocentii adverſus Janſenitas anathemata confirmat, ſed etiam definit, propoſitiones quinque ab Innocentio damnatas, ex Janſenii Auguſtino excerptas, & in ſenſu ab eodem Janſenio intento damnatas eſſe. §. *CCLXVIII.*

Alexander in gratiam Hiſpanorum Thomam Villanovanum, Valentiæ quondam Archiepiſcopum, in numerum Divorum refert. §. *CCLXXIII.* 1658.

Alexander idem Miſſale Romanum Gallicè editum acerbiſſimè perſtringit. §. *CCXC.*

Jeſuitarũ hæreſis ſingularis quarta de infallibilitate Papæ, in quæſtionibus etiam facti, Lutetiæ in Collegio Claromontano proditur, & à ſanioribus mox Theologis libello ad Epiſcopos miſſo graviter obnuntiatur, §. *CCLXXVI- CCLXXX.* 1661.

1662. Alexander P. in gratiam Gallorum Franciſcum de Sales, Epiſcopum Gebennenſem in numerum Divorum relaturus, Lutetia Legatum ad ſe mitti petit. Miſſus Dux Crequius à Corſis, Prætorianis Papæ militibus contumeliam patitur, quam armis Rex vindicaverat, niſi ei opera Florentini Principis biennio poſt reconciliatus Papa ſatisfeciſſet. Atque tum demum Saleſio Divorum chorum ſalutare licuit. §. *CCLXXIV.* & *CCLXXVI.*

Idem edita Bulla certam formulam præſcribit, cui Eccleſiaſtici omnes ſubſcribentes ſe poſthac ad ejurandos errores Janſenitarum ſemet ipſi obſtringant. §. *CCLXVIII.*

Alexander Indicem librorum prohibitorum profert, in quo ne Pontificiis quidem bullis parcit, celebresque authores Pontificios obelo configit. §. *CCLXXXIX.*

1664. Sorbona d. 24 Martii, annitentibus Parochialibus civitatis Pictonum, cenſuram in Vernantii propoſitiones, ceu Pontificiæ poteſtati nimiùm veliſicantes, ſtringit. §. *CCLXXX. CCLXXXI.*

1665. Eadem Sorbona Amedei Guimenii opuſculum, quo is probare ſuſtinuit, Theologiam Moralem modernam Jeſuitarum, celebrium Eccleſiæ doctorum authoritate non deſtitui, ſub cenſuram revocat, & d. 3. Febr. dogma probabilitatis nominatim, aliasque in opuſculo eo comprehenſas propoſitiones ſolenniter damnat. §. *CCLXXXII--CCLXXXVI.*

Utraque illa Sorbonæ cenſura offenſus non parùm Alexander VII. quòd per eam infallibilitatem ſuam in diſcrimen adduci putaret, Brevi ad Regem Chriſtianiſſimum d. 6. Apr. exarato, revocari eam petiit. Rex non ignarus, quantum ex Majeſtate peteretur, ſi Pontifex infallibilis haberetur, Pontificium Breve examini Supremæ Curiæ ſubjicit, quæ Conſilio maturo conſignato Sorbonæ cenſuram utramq; probat, & Pontificis infallibilitatẽ fortiter refutat. §. *CCLXXXVI--CCLXXXIX.*

Inter Pontificios Doctores, Pallavicinum, Suavem & Julium Clementem Scotum diſceptatur, anne Eccleſia Romana poſt Tridentinum Concilium in pejus deflexerit nec ne; Julio Clemente in pluribus eam in pejus deflexiſſe, ſuſtinente. §. *CCXCI. CCXCII.*

Jeſuitarũ hæreſis ſingularis quinta, ex pluribus compoſita, de probabilitate, actionum moralium regula, aliisque novitiis Theologiæ Moralis hypotheſibus, invaleſcit. §. *CCLXXXII. CCLXXXIII.*

1667. Eorundem hæreſis ſingularis ſexta de attritionis efficacia, & nulla neceſſitate amoris Divini ad ſalutem, caput extollit, §. *CCXCVI. CCXCVII.*

Ale-

Alexander VII. flagrante Janſenitas & Jeſuitas inter de dilectione Dei, an ea ad ſalutem neceſſaria ſit nec ne, diſſidio, bullam edit, qua definitivam ſuſpendens, Jeſuitarum hæreſin deploratam de nulla neceſſitate amoris Dei, reprehendi impiè vetat; & quinto ac decimo poſt bullam illam impiam die moritur, definitivam coram tremendo tribunali Dei expertus haud dubiè. §. *CCXCVII. CCXCVIII.*

Alexandro ſuccedit Clemens IX. Roſpiglioſus. *ibid.*

Clemens Ludovicum Beltrame & Petrum de Alcantara Hiſpanos, 1668.
nec non Magdalenam di Paley Florentinam in Divorum numerum refert; & Judæos paucis exceptis Roma exigit. *ibid.*

Clemens IX. d. 29. Nov. moritur, & Cardinales Conclave ingreſſi, 1669.
in eo quatuor menſes diſcordibus animis tranſigunt. §. *CCXCIX.*

Re pœne deſperata Æmilius Altieri ſeu Clemens X. Papa exit. *ibid.* 1670.

Eo Pontifice, Jeſuitis annitentibus, Hungaricæ Eccleſiæ Evangelicæ graviſſimam à clero perſecutionem ſuſtinent. §. *CCC.* &c.

Georgius Barzon, Epiſcopus Varadienſis titularis liberum religio- 1671.
nis exercitium ab Hungariæ Regibus Eccleſiis in Hungaria Evangelicis pactum, ſcripto publici juris facto oppugnat. §. *CCCI. CCCII. CCCIII.*

Occaſione Cæſarei exercitus Hungariam ob turbas Nadaſtianas ingreſſi, Clerus Pontificius terreſtres Dominos ad perſecutionem Evangelicorum concitat, & mox ad Regias etiam liberasque civitates perſecutio penetrat. Unde Evangelicis paſſim Templa eripiuntur, Paſtores vexantur, expelluntur. §. *CCCIV. CCCV.*

Tribunal Poſonienſe rebellionis prætextu Magnates Evangelicos in Hungaria plures evertit. §. *CCCVI.*

Poſonium prima vice ad d. 25. Sept. citantur Paſtores Evangelici 1673.
pauci, rebellionis impactæ cauſam dicturi. Comparentes triginta duo Auguſtani, & Reformatus unus, malè perſecutionis impetum ſuſtinent. Mortis enim metu, innocentiæ licet ſibi conſcii, libellis præſcriptis, quorum virus non ſatis perceperant, diverſimodè ſubſcribunt. §. *CCCVI.*

Poſonium ſecunda vice menſe Februario citantur Paſtores, Recto- 1674.
res, cantores, ſtudioſi, æditui Evangelici per totam Hungariam omnes. Citationi alii obedire prohibentur, alii plusquam ducenti quinquaginta parent: qui miris judicum ſtrophis divexati, non convicti licet, d. 4. April. capite damnantur univerſi; poſt damnationem in libera cuſtodia habiti, pars infirmitate carnis victi libellis nomina dant; pars conſtantior, perſecutionem in carceribus, tandemque etiam triremibus Neapolitanis adeò horrendam ſubeunt, ut ſimi-

mis

lis exemplum vix ullis veteribus monumentis proditum reperiatur. §. *CCCVII.---CCCXX.*

Veritas circa cultum B. Virginis Mariæ & imaginum libellis nonnullis, puta Monitis ſalutaribus B. V. Mariæ ad indiſcretos ſui cultores, & de Iconoclaſtis, ſparſa, erumpere niſa, in herba mox opprimitur. §. *CCCXX.& CCCXXI.*

1676. Clementi X. ſuccedit Innocentius XI. Odeſchalcus, qui reformandæ Eccleſiæ ſtudium nonnullum præ ſe ferens, vix leviora quædam ſanare poteſt. §. *CCCXXII.*

1678. Innocentius decreto publico indulgentias plurimas abolet. §. *CCCXXIII.*

Clerus Pontificius, Jeſuitis præſultoribus, adverſus Regem Angliæ, Religionem, Regnumque univerſum terribilem conſpirationem pridem iniverat, quæ jamjam perficienda per Titum Oaten, conjuratorum Secretarium, detecta, & reorum ſuppliciis magis patefacta, in nihilum recidit. §. *CCCXXIX. CCXXX.*

In Anglia magnis auſis cùm excidiſſet Clerus, ad Galliæ Eccleſias Reformatas evertendas vires ſuas omnes convertit, ubi novarum declarationum ſpecie, & Edictis novis ingenioſè excogitatis, præcipui edicti Nannetenſis articuli reſolvuntur, & liberum religionis exercitium variis modis locisque vel labefactatur, vel evertitur. §. *CCCXXVI.---CCCXLI.*

1679. Apamienſis in Gallia Epiſcopus Regi jus Regaliæ vindicanti reſiſtit, & apud Pontificem queritur, qui ejus cauſam ſuſcipiens cum Regiis de eodem jure aliisque diſceptat §. *CCCXLI. CCCXLII.*

1681. Clerus Gallicanus Lutetiam convocatus nomine Congregationis Generalis Cleri Franciæ, jus Regaliæ ventilat, & in Regem illud confert. §. *CCCXLIII.*

1682. Clerus idem literis ad Innocentium XI. P. exaratis, juris illius ceſſionem & collationem in Regem ſignificat & excuſat, quibus acerrimè Papa reſpondet. §. *CCCXLIII.CCCXLIV.*

Dum reſponſum Pontificis idem Clerus expectat, Pontificiam poteſtatem definitionibus quatuor, Regio edicto graviter ſancitis, reſtringit. §. *CCCXLIII.*

Idem Clerus Evangelicis ad Papatum revocandis intentus, literas circulares ad Epiſcopos, quibus negotium extinguendi ſchiſmatis commendatur, & diſſidium cum Pontifice extenuatur, mittit; atque ſimul Evangelicos ipſos, exaratis ad eos literis monitoriis, ad reddendam rationem ſchiſmatis vocat. §. *CCCXLV.--CCCL.*

INDEX II.

RERUM & PERSONARUM.

Numerus non paginam, ſed theſin ſeu Paragraphum notat.

A.

ACacii certamen cum Felice III. 27.
Adelberti Thuſci Eccleſiæ Romanæ Pontifices peſſimos dederunt. 62.
Æneas Sylvius in Concilio Baſileenſi Papæ poteſtatem oppugnat. 147.
Æquivocationes à Jeſuitis ſeriò defenſæ. 215.
Æthiopia, vide *Habeſſinia*.
Africanæ Eccleſiæ appellationem Epiſcoporum ſuorum ad Eccleſiam Romanam oppugnant. 15.
Agathonis P. ſuperba effata. 41.
Alanus Hierarchiæ Anglicanæ ſecretæ Rector, 208.
Alexandrina Eccleſia prima Presbyterorum Præſidem elegit. Unde Epiſcoporum origo. 12.
Alexandri III. P. in deprimendo Imp. faſtus, 94.
Alexandri IV. P. hiſtoria 113.
Alexander V. à Concilio Piſano Papa eligitur. 139.
Alexandri VI. P. impietas. 146.
Alexandri VII. P. electio & conclave. 262. encomium ab authore conclavis textum; Philomathia & gradus conſanguinitatis cum Muhamete. 263. Papatus ejus initia Pedemontana laniena fœdat. 264. Bulla ejus de conceptione B. Virginis Mariæ. 123. adverſus Janſenitas 248. adverſus Principes Proteſtantes, imprimis Sueciæ Regem, unà cum gloſſa Ordinaria. 268. Chriſtinam Sueciæ Reginam in fidei ſuæ ſinum recipit. 269. ejus Nepotiſmus 270. Thomam Villanovanum in gratiam Hiſpanorum; 273. & Franciſcum Saleſium in gratiam Gallorum, in Deorum numerum refert. 274. Diſſidet cum Gallo ob violatum à Corſis Crequium, 274. 286. Theologiæ Morali Jeſuitarum primò ſuccenſet, poſt favet. 285. Sorbonam apud regem Galliæ ob aſſertam fallibilitatem Papæ defert. 286. Breve ejus ſupremæ Curiæ cenſuram acrem ſubit. 287. 288. Indicem librorum prohibitorum confici curat. 289. Miſſale Romanum Gallicè redditum damnat. 290. Bulla ejus impia de attritione & neceſſitate amoris Divini. 297. mors, 298.
Aloyſius Gonzaga canonizatur. 230.
Alphonſus Mendez Habeſſiniæ Patriarcha. 242.
Alphonſus Villanovanus Fridericum III. Siciliæ Regem in Religione Chriſtiana ob ſcandala Cleri, nutantem confirmat. 126.
Alvarii Pelagii de Johanne XXII. P. ſententia. 129. Nepotiſmi Pontificum arcana detegit. 271.
Amedeus Sabaudus Eugenio IV. in Baſileenſi Concilio opponitur. 141.
Anaſtaſius Imper. Or. Romanis Epiſcopis ſe opponit. 30.
Anathemata Papæ ſpreta. 210.
Anglia ad Papatum relapſa. 179. denuo reformata à Pio V. turbatur. 192. Secreta Pontificiorum in eadem Hierarchia; & de eadem diſſidium inter Seminarii Rom. alumnos & Jeſuitas. 208. conſpirationis pulverariæ ad perdendam ejuſdem religionem initæ hiſtoria. 211. ejus atrocitas exaggeratur. 212. Conſpiratio noviſſima in caput Regis & perniciem Regni religioniſque inſtituta. 224. per Titum Oatem detecta. 225.
Annatæ ſacerdotii imponuntur. 139.
Antichriſtus à Gregorio M detectus. 36, 37, 38. revelatum jam eſſe, Seculo decimo; 72. nec non duodecimo; 89. percrebuit.
Antiſixtus parricidio Clementis à Sixto V. approbato oppoſitus. 201.
Apotheoſis Pontificum. 230.
Apoſtolicus Canon. 76. Nepotiſmo oppoſitus. 272.
Appellatio ad Eccleſiam Romanam prohibita. 15. à Carolo M. conceſſa. 48.
Aquavivæ (Claudii) ſanctio fucata. 214.
Arbitrii liberi doctrina à Jeſuitis corrupta. 250.
Arius à Nicæna Synodo damnatus. 16.
Arnoldi de Brixia querela de corruptione Eccleſiæ Romanæ. 90. Tigurinis etiam prædicavit.

Ob libertatem loquendi Romæ comburitur. *ibid.*
Arnoldiſtæ, ab Arnoldo de Brixia nuncupati. 90
Aſiaticarum Eccleſiarum cum Victore P. contentio. 14.
Attritionis doctrina Jeſuitica. 283. De eadem Bulla Alexandri VII. 296.
Auguſtæ Vindel. Pax Religioſa Imperialis ſancitur. 178.
Auguſtinus à Rom. Pontificibus in Janſenio damnatus. 249.
Avinion Sedes Paparum inde à Clemente V. 123.

B.

Babylonem myſticam eſſe Eccleſiam Romanam, aſſerunt Hieronymus. 20. Honorius Auguſtodunenſis, 90. Clerus Leodienſis. 93. Thomas Bequetus. 94. Eberhardus Salisburgenſis 108. Fratricelli. 122. Fr. Petrarcha. 135. Theodoricus à Nyem. Nic. Clemangis, Huſſus, &c. 147. Ludovicus XII Galliæ Rex, 150.
Baptiſta Gallus Jeſ. laniena Pariſienſem laudat. 197.
Baronius Eccleſiæ R. Atlas. de ejuſdem Annalibus judicium. 216. querela ejus de Eccleſiæ R. monſtris, 62, 65, 69.
Barzon V. *Georgius Barzon.*
Baſilius Imp. parricida Photium Patr. ſe reprehendentem in Concilio Conſt. damnat. 58
Belgium ab Hiſpano ob religionis cauſam turbatum. Tragœdiæ totius origo & progreſſus narrantur. 193. à Gregorio XIV. P. oppugnatum. 198.
Bellarminus Eccleſiæ R. Atlas. 217 in controverſiarum tomis ab eo editis laudem nonnulla merentur; plura reprehenſione digna ſunt. Regibus & Principibus ſe infenſum gerit. *ibid.*
Bellum Sacrum ab Urbano II. decretum, exitu infelix 85. ejus prætextus. 86. cauſæ veræ ſuaſoriæ. 87.
Benedictus XII. P. Ludovico Bavaro abſolutionem à diris Johannis negans, graviter ab eodem pulſatus. 132.
Benedicti XIII. P. & Gregorii XII. Antipaparum malignitas. 139 deponitur uterque, *ibid.*
Benignus Boſſuet V. *Boſſuet.*
Berengarii hiſtoria. 78.
Berentſchini Paſtores Hungariæ graviter vexantur. 312.
Bernhardi Clarevallenſis querela gravis de corruptione Hierarchiæ Romanæ. 91.
Bernhardi Morlinenſis de Eccleſiæ R. Seculo XII. facie miſera, querela. 90.
Bernhardus Politianus Henricum VII. porrecta hoſtia venenata necat 125.
Bernhardus à Galen Epiſcopus Miles, 292.
Bertramus ſanam de Euchariſtia doctrinam tuetur. 63.
Bethlen (Gabriel) Hungaricæ libertatis vindex. 304.
Bibliſtæ Evangelici à Valeriano M. inſigniuntur. 218.
Blondelli Turrianus Vapulans. 10. Innocentii X. Bullam Paci religioſæ Imperiali oppoſitam refellit. 259.
Bohemi Huſſiticam cauſam adverſus Pontificios ſtrenuè tuentur. 147, 148, 150. faventem habent Rodolphum II. Imp. 224. Obtruduntur iis Ferdinandus II. Ordines Regni turbatores. Pontificios compeſcunt; & Fridericum Palatinum Regem eligunt. 225.
Bello victi Ferdinando II. ſuccumbunt, *ibid.* Ad Paparum nova methodo Jeſuitica reducuntur. 226.
Bona ſoli & immobilia ne acquirere Eccleſiaſtici poſſint, Veneti vetant. 220. De eo cum Paulo V. P. certamen grave ſubeunt. *ibid.*
Bonifacii I. conatus pro aſſerenda poteſtate R. P. 25.
Bonifacius III Antichriſtus Gregorii M. verbis convincitur. 36. &c. Phocæ de Eccleſia R. capite Eccleſiarum edictum confirmat, *ibid.*
Bonifacius VII. interfecto Benedicto VI. Papatum rapit. 69.
Bonifacius IIX. Papalis faſtigii conſummator fraude Sedem rapit. Gibellinis gravem ſe gerit. 115. Jubilæum Pontificium Evangelico ſubſtituit, quod ſolennis inauguratio fuit ſupremæ poteſtatis Cæſareo-Pontificiæ, 116. quid jubilæo illo voluerit, ex moribus ejus colligitur. 117. Poteſtatem ſupremam exercet adverſus Albertum, 119. nec non Philippum Pulchrum Galliæ Regem, quem Regno arcere conatur. Captus ab eodem & ludibrio habitus ex phreneſi moritur. 120. ejus & Gregorii VII. contrarii dictatus. 294.

Bonzii

Bonzii in Sina Jeſuitis adverſantur. 243.
Borrhomæi canonizatio. 222.
Boſſueti Condomenſis Epiſcopi Expoſitio doctrinæ Catholicæ qualis? 218.
Botskajus Hungaricæ libertatis vindex. 304.
Brigidæ Revelationes. 136.
Bubo Concilio Romano præſidet. 139.
Buccari Iſtriæ Paſtores Hungarici peſſimè habiti. 317.
Budæus Pragmaticam Sanctionem tuetur. 150.
Bulla Pauli IV. de puniendis hæreticis qualibuscunque, etiam Imperatoribus, Regibus, &c 183. Cœnæ Domini, cujus origo & mutationes narrantur. 240. Reges Galliæ in eadem excommunicati, adverſus P. de Marca aſſeritur. 240. Innocentii X. adverſus Pacem Imperialem. 258. Alexandri VII. contra Principes Proteſtantes, inprimis Regem Sueciæ, unà cum ordinaria gloſſa. 268. ejuſdem de nulla neceſſitate amoris DEI bulla impia. 297. Bullæ quorundam Pontificum ab eodem in Indicem librorum prohibitorum relatæ. 289.

C.

Calendarium à Gregorio XIII. immutatum. 198.
Calliſtus II. ab Henrico IV. jus inveſtituræ extorquet. 94.
Camera Apoſtolica Augiæ ſtabulum. 221.
Camerarum Edicti in Gallia uſus. 337. Earundem ſuppreſſio. 338.
Campegius ad Comitia Norimbergenſia miſſus, ab Ordinibus Imperii non admittitur. 163.
Canonicum Jus V. *Jus Canonicum*.
Canonizatio ars chryſopoëtica Papæ. 230.
Capucinorum Ordinis origo. 171. Unà cum Jeſuitis ruentem Eccleſiam Romanam ſuſtinent. *ibid.*
Caramuel pro Pace religioſa ſcribit. 259.
Caranzæ oratio in Concilio Tridentino habita, quæ Eccleſiæ R. corruptionem depingit. 175.
Cardinalium nomen, definitio. 74. Poteſtas unà cum poteſtate Pontificis incrementa cepit. 75. Sub appellatione eccleſiaſtica Principes Seculares ſunt. *ibid.* Quod Chriſto Apoſtoli, Papæ Cardinales ſunt. 76. Prærogativæ eorum multiplices. 77. Galerus eorum ruber Senatus Edomitici teſſera eſt, qua Principes Seculares ad partes Pontificias trahuntur. *ibid.* quid potiſſimùm ſpectent in electione Papæ. 262.
Carinthiæ fidelium perſecutio. 206.
Carniolæ fidelium perſecutio. 206.
Carolus M. Longobardis domitis Romanam ditionem Pontifici donat. 46. Concilium Francofurti celebrat, & adverſus cultum imaginum ſcribit. 47. Papatum promovet. 48 ejus de imaginibus ſententia Maimburgium & Sorboniſtam inter diſceptatur. 321.
Carolus Calvus ab Hadriano II. P. oppugnatus. 57.
Carolus IV. Imp. à Clemente V. eligitur. 132. ab Innocentio VI. coronam magno cum dedecore accipit, & Romani Imperii Majeſtatem prodit, Aquilamque deplumat. 134.
Carolus Delphinus Galliæ Concilium Baſileenſe diſſipare conatus, ab Helvetiis in fugam agitur. 141.
Carolus VII. Rex Galliæ, Pragmaticæ Sanctionis author. 147.
Carolus IX. R. G. lanienæ Author, eandem pœnitens damnat. 196.
Carolus V. Imp. Romam capit. 164. fœdus cum Papa init, & Bononiæ à Clemente VII. coronatur. 164. de Concilio celebrando cum Papa colloquitur; & de pace ad tempus Concilii uſque tranſigit. *ibid.*
Carolus Hiſpaniæ Infans ob favorem erga Belgas in carcere necatur. 194.
Caroli Aug. Saleſii blaſphemæ de Fr. Saleſii perfectione voces. 374.
Caſtelli parricidium. 204.
Caſaubonus (Iſ.) Jeſuitas conſpirationis pulverariæ reos peragit. 213.
Catharinæ Senenſis Revelationes. 136.
Catharina Medicæa Henrico II. nubit quarta Gallorum furia. 164.
Catisbejus pulverariæ conſpirationis author. 211.
Cheregatus ab Hadriano VI. ad Ordines Germaniæ miſſus, Eccleſiæ Romanæ corruptionem non diſſimulat. 158.
Chiſius V. *Fabius Chiſius*.
Chriſtus in cruce nudus, an togatus & coronatus comparuerit; pauper an dives fuerit; Franciſcanos & Dominicanos inter acriter diſceptatum. 129.

Christinæ Suecorum Reginæ ad Papatum tranſeuntis hiſtoria. 269.
Claudius Eſpenceus. V. *Eſpenceus.*
Clementis I. Epiſtola ad Corinthios. 2.
Clementis III. Papæ Cæſarei, & Urbani II. Hildebrandini contraria ſtudia. 84.
Clementis IV. P. hiſtoria. 113.
Clemens V. Avinionem migrat. 123.
Clemens VI. depoſito Ludovico Bavaro Carolum IV. eligit. 132.
Clemens VII. Papa eligitur. 163. Ejus ingenium ex Jovio depictum. Campegium ad Comitia mittit. Ejus peſſima erga Cæſarem fides. *ibid.* Roma capta, Ipſe quoque in Caſtro Angeli captivus attinetur: liberatus cum Cæſare fœdus init, eumque Bononiæ coronat. Concilii celebrationi ſe opponit; & à Cæſare ad Gallum, nepti ſua Henrico II. deſponſa, deficit, & mox moritur. De eo teſtimonia Suavis, Pallavicini, Jovii. 164.
Clemens IIX. fœderis ſacri adverſus Proteſtantes coryphæus. 206. Congregationem ſacri fœderis, & de propaganda fide inſtituit, *ibid.* Fidem à ſupremis Principibus tutò violari poſſe, aſſerit. 210.
Clementis IX. res geſtæ. 298.
Clementis X. electio. 299. Eccleſias Hungaricas per ſatellites ſuos evertere laborat. 300. &c.
Cleri Pontificii ignorantia & corruptio Seculo octavo. 49. decimo 70.
Colonitſchii tyrannis. 305, 311. &c.
Cœnæ Domini Bulla. V. *Bulla.*
Cogitationes bonæ, de iis Jeſuitarum hæreſis. 283.
Comarini in carcere Paſtores Hungarici miſerè vexati. 312.
Concilium
Baſileenſe, ejuſque hiſtoria. 141, 147.
Chalcedonenſe prærogativam Papæ humano juri acceptam refert. 26.
Claromontanum poteſtatem Papæ amplificat. 88.
Conſtantinopolitani V. hiſtoria 32.
Conſtantinopolitanum VI. Romanum Pontificem in ordinem redigit. 42.
Conſtantinopolitani VII. hiſtoria. 47.
Conſtantinopolitani IIX. hiſtoria. 58.
Conſtantienſe Antipapas deponit, &c. 140. 147.
Florentini hiſtoria. 141.
Francofurtenſis hiſtoria. 47.
Lateranenſe ſub Innoc. transſubſtantiationem aliaque definit. 103.
Lateranenſe ſub Julio II. Piſano opponitur. 149. judicia doctorum de utroque Concilio. *ibid.* Papæ Divinos honores tribuit. 151.
Nicænum I. Papam Romanum ad curiam parium relegat. 16.
Nicænum II. imaginum cultum ſtabilit. 47.
Piſanum Papam Julium II. ad reddendam rationem villicationis vocat. 149. extinguitur à Lateranenſi. 151.
Quini ſextum Romano Pontifici minùs æquum eſt. 43.
Romanum à Johanne XXIV. convocatur, cui bubo præſidet. 139.
Tridentinum indicitur. 172. à reformatione ſeria abhorret, 173, 174. à Julio III. reſtauratur, proteſtante Gallo; & mox ad decem annos prorogatur. 177. à Paulo IV. prorſus improbatur. 182. à Pio IV. renovatur, & ad finem perducitur, 185. de eo querelæ Ferdinandi Imp. & Galli adverſus illud proteſtatio. 186. anathematiſmi ejus quales? 187. à Pontificiis omnibus non recipitur. 188. ab Evangelicis damnatur. 189.
Vjennenſe decretalem de poteſtate Papæ ſupra Cæſares ſancit. 154.
Conclavium Leonis XI. & Pauli V. hiſtoria à Perronio prodita, 219. Alexandri VII. 260.
Congregatio de propaganda fide, & ſacri fœderis à Clemente IIX. inſtituitur. 206.
Conradinus ſuaſu Clementis IV. à Carolo Andegav. occiditur. 113. Epiſtola ejuſdem ad Ordines Imperii. *ibid.*
Conringius de Pace religioſa adverſus Erneſtum de Euſebiis ſcribit. 259.
Conſtantinus P. imagines Patrum aliaſque in porticu Petri collocat. 46.
Conſtantini M. erga Eccleſiam Romanam favor. 16. Eccleſiæ tamen ejuſdem primatum non agnovit. *ibid.* Donatio ejus fictitia. 64.
Conſtantinopolitanus Epiſcopus Romano æquatus. 22, 26.
Conſtantinopolis à Papa ob negatum primatum deſerta, à Turcis occupatur. 142.

Convallenſes V. *Waldenſes, Pedemontani.*
Cornelii Muſſii Bitontini oratio in Concilio Tridentino habita. 175.
Cotonus tædio inquiſitionis adverſus Societatem à Curia Pariſienſi factæ moritur. 239. Ejuſdem quæſtiones curioſæ dæmoni Hadrianæ Fraxineæ præpoſitæ. *ibid.*
Craſſetus Jeſuita refutat Monita ſalutaria B. Virginis Mariæ ad indiſcretos ſui cultores. 320.
Cypriani de Eccleſia Romana dictum. 7. opponit ſe Stephano Papæ. 15.

D.

Damaſi Papæ conatus pro obtinenda poteſtate ſumma. 19.
Dantis Aligerii querela de Eccleſia Romana. 126.
Decretales epiſtolæ Pontificum primorum ſuppoſititiæ ſunt. 9, 10, 64.
Definitiones virtutum & vitiorum mutandi ars Jeſuitica. 234.
Dictatus Gregoriani Papatus Hildebrandini fundamenta. 81.
Dominicus & Franciſcus Eccleſiam Romanam adverſus Waldenſes tuentur. 103.
Dominicus Jeſu-Maria à Ferdinando II. una cum ſpoliis Germaniæ Romam, atque inde in Galliam mittitur. 231.
Dominicanorum cum Jeſuitis contentio de auxiliis gratiæ, & conceptione Mariæ. 207. 223.
Donatus in Arelatenſi Synodo damnatus. 16.
Donationes fictitiæ Conſtantini M. Ludovici Pii, & Othonis M. 64.
Dorſchæus de Pace religioſa Imperii ſcribit. 259.
Durandi Mimatenſis liber adverſus Clerum Romanum, quo reformandi ejus formam præſcribit. 123.

E.

Eberhardi Salisburgenſis Archiepiſcopi oratio adverſus flamines Babylonios. 108.
Eberhardini in carceribus Hungarici Paſtores peſſimè habiti. 312.
Eccleſia Romana. V. *Romana Eccleſia.*
Edictum Nannetenſe V. *Nannetenſe Edictum.*
Eliſabetha Angliæ Regina inſidiis & conſpirationibus variis appetita. 209.
Epiſcoporum R. typhus maturè ſe prodidit. 11. &c.
Epiſcopi & Presbyteri identitas ex Hieronymo aſſeritur. 12.
Epiſcopi Milites. 292. &c. Verbo Dei & vetuſtis canonibus damnati. 294. impietas eorundem Eraſmi & Wicelii verbis notata. 295.
Epiſtolæ Decretales Pontificibus Romanis primis tributæ ſuppoſititiæ ſunt. 9, 10, 64.
Eraſmi invectiva in Epiſcopos milites. 295.
Erneſti de Euſebiis de Pace non danda Proteſtantibus liber, Fabii Chiſii juſſu vulgatus; & ad eum reſponſiones variæ. 259.
Eſpencæi verbis Eccleſiæ Romanæ facies depingitur. 221.
Evangelium æternum à Monachis mendicantibus prolatum. 110. à Pontificibus ſegniter repreſſum. 111. blaſphemiis ſcatet. 112. nudum Papatum repræſentat. *ibid.*
Euchariſtiæ certaminis Paſchaſium inter & Bertramum hiſtoria. 63. ejuſdem continuatio ſub Berengario. 72.
Eugenius II. Papa in ſchiſmate eligitur. 52. iconolatriam tuetur. 53.
Eugenius IV. Concilium Baſileenſe cogit. & ab eodem deponitur, ſurrogato Felice V. 141. Concilium Florentiam transfert. *ibid.*
Exarchi gratiam Pontificum R. ambiunt. 45.
Extractus Judicialis Tyrnaviæ editus, Paſtores Hungaricos rebellionis inſimulans, refellitur. 318.

F.

Faber Stapulenſis Theologiam reformat. 150.
Fabii Chiſii proteſtatio adverſus Pacem Imperialem. 258.
Felix III. Acacium excommunicat. 27.
Felix V. à Concilio Baſileenſi Eugenio IV. ſurrogatur. 141.
Ferdinandi I. Imp. & Johannis de Zapolya ob Regnum Hungariæ æmulatio. 301.
Ferdinandus II. Bohemis obtruditur. 225. Bohemiam ſubjugat. 226. à Proteſtantibus bona Eccleſiaſtica repetit. 228.
Fidem datam à Supremis Principibus violari poſſe Clemens IIX. aſſerit. 210.
Formoſi cadaver malè habitum à Pontificibus. 61. 69.
Fœdus ſacrum coryphæo Clemente IIX. inter Principes Pontificios adverſus Proteſtantes initur. 206. Congregatio ejuſdem. *ibid.*
Franciſcus & Dominicus una exorti, Eccleſiam Romanam adverſus Waldenſes tuentur. 103.

Fran-

Franciſcanorum & Dominicanorum de paupertate Chriſti certamen impium. 129
Franciſci Rhotomagenſis querela de Nepotiſmo Pontificum. 272.
Franciſci de Sales canonizatio. 274. de ejus perfectione voces blaſphemæ Caroli Aug. Saleſii, *ibid.* ejus adverſus Eccleſiam Romanam merita, & conſilia ſanguinaria. 275.
Franciſcus Xavier canonizatur 230. 234.
Fratricelli Papam Antichriſtum inſignientes vexantur. 122.
Freherus Jeſuitas criminis falſi reos peragit. 54.
Fridericus I. Barbaroſſa ab Alexandro III. indignè calcatur. 94.
Fridericus II. Imp. odii Papalis victima; & certaminis ejuſdem cum Pontificibus variis hiſtoria. 105. poſt ejus mortem Imperatores Pontificibus ſuccumbunt. *ibid.* cauſæ odii Papalis adverſus ipſum inexpiabilis. 106. ejus Epiſtola ad Othonem Bavariæ Ducem de R. Pontificum tyrannide. 107.
Fridericus III. Siciliæ Rex Eccleſiæ R. ſcandalis offenſus, de veritate Evangelii dubitat, & ab Alphonſo Villanovano confirmatur. 126.
Fridericus V. Elector Palatinus Bohemiæ Rex creatur. 225. Ferdinando victori ſuccumbit. 11.

G.

GAlerus Cardinalium, Senatus Edomitici teſſera. 77.
Gallia per Guiſios turbata. 192. ejus Reges in Bulla Cœnæ Domini excommunicari, adverſus Petrum de Marca probatur. 240. Epiſcopi ejus circa receptionem Bullæ Innocentii X adverſus Janſenitas diſſident. 247. perſecutio in ea noviſſima Reformatorum narrata. 326. &c. Ejuſdem clerus Lutetiæ congregatus Regaliæ jus in Regem confert. 343. 344. Pontificiam poteſtatem in temporalibus abolet, in ſpiritualibus Concilio ſubjicit. 343 literis Reformatos ad reddendam ſchiſmatis rationem vocat. 345. 348.
Garnetus Jeſuita conſpirationis pulverariæ particeps fuit. 213.
Gaſtaldus, Generalis Eccleſiæ, Vallenſibus migrationem ex Pedemontio imperat. 264. lanienam horribilem in Pedemontio patrat. 265.
Gelaſius I. primatum R. Pontificis ex jure Divino arceſſere conatur. 26.
Genebrardi de Pontificibus Seculi X. querela. 66.
Georgius Barzon liberum religionis in Hungaria exercitium oppugnat. 302. argumenta ejuſdem ad incudem revocata 303.
Gerberti de Eccleſiæ R. corruptione querela. 66, 68.
Germaniæ poſt victam Bohemiam periculum anceps. 227, 228. ejus pacem proteſtatione impedire Innocentius X. conatur. 258.
Gerhardus Hammel Bruyninex. V. *Hammel Bruyninex.*
Gerſon Papæ fallibilitatem aſſerit. 147.
Godermanni crudelitas erga Paſtores Hungaros. 317.
Godeſchalcus doctrinam ſanam de gratia & prædeſtinatione tuetur. 56.
Gratiæ Divinæ doctrina ſanior declinat. 56. de auxiliis gratiæ Dominicanos inter & Jeſuitas diſceptatur. 207. 223. 250.
Gratiani Imp. edictum adverſus avaritiam cleri Romani. 21.
Gravamina centum Ordinum Imperii. 159. à Clemente VII. expenſa & exploſa. 162.
Gregorius I. Papa ſe Johanni Jejunatori opponit. 34. Antichriſtum prænuntiat, & de temporibus futuris præſagit. 35. 36. &c.
Gregorius IV. Ludovici filios adverſus Patrem fovet. 54.
Gregorius VII. ſede Pontificia rapta ſtrenue Papatum promovet. Sub 4. Pontificibus Dominus Papæ cluebat; dæmoniacis artibus imbutus. 79. Henrico Imperatori ſeſe opponit, nixus potentia Mathildis & Normannorum. Senatus-conſultum Imperatoris & Ordinum adverſus eum fit Wormatiæ. Imperatorem excommunicat, & Romæ anathemate ſolvit. Poſt ab eodem Imperio exuitur, Rodolpho Duce Sueviæ ſurrogato; & denuo excommunicatur. Brixinæ ab Henricianis ipſe quoque deponitur, & Roma occupata pulſus in exilio moritur. 80. Dictatus ejus, Papatus Hildebrandini fundamenta. 81. Ejuſdem de abſtinentia à cibis certis, & cœlibatu Sacerdotum, decreta dæmoniaca. 82.
Gregorii IX. odium adverſus Fridericum II. 105.
Gregorii X. hiſtoria. 113.
Gregorii XII. & Benedicti XIII. Antipaparum in ſchiſma-

ſchiſmate malignitas. 139. deponitur uterque. *ibid.*
Gregorii XIII Papatus. 195. Lanienam Pariſienſem laudat. 197. Calendarium mutat, ſeminaria inſtituit, Jeſuitas fovet, Hiberniam Eliſabethæ ſubtrahere conatur, Belgas oppugnat. 198.
Gregorius XIV. Henricum IV. diris devovet. Monitoria ejus in Gallia ſpernuntur. 204.
Gregorius XV. formam eligendi Papæ præſcribit, & Jeſuitas quatuor in Deorum numerum refert. 230. Ferdinandum II. collatione pecuniarum adjuvat, & Ludovicum XIII. adverſus Proteſtantes accendit. 231.
Græcorum negotiatio cum Latinis in Concilio Florentino lubrica 141. à Latinis deſerti jugum Turcæ ſubeunt 142.
Gualdi Abbatis hiſtoria Olympiæ Maldachinæ. 256.
Guilhelmi de S. Amore liber adverſus Monachos mendicantes. 109.
Guimenii Theologia Moralis à Sorbona examinatur. 254.
Guiſii Galliam turbant. 292.
Guſtavus Adolphus Sueciæ Rex Henoticos domat, & Eccleſiam liberat. 228.

H.

Habeſſinia à Luſitanis Sedi R. ſubjicitur, ac denuo infelice exitu ab eadem deficit. 242.
Hadrianus II. Carolo Calvo ſe opponit. 57. Parricidium Baſilii Imp. fovet 58.
Hammel Bruyninex Paſtorum Hungaricorum innocentiam tuetur 310.
Hadriani III. adverſus Imp. decreta. 60.
Hadriani IV. in Imp. deprimendis faſtus. 94.
Hadriani VI Inſtructio Cheregato ad Ordines Imperii miſſo exhibita, qua Reformationis neceſſitatem agnoſcit 158 adverſus Pallavicinum & Maſenium à Launojo vindicatur 159. Reformatio, quam meditatus eſt, manca fuit. 160.
Hadrianæ Fraxineæ dæmoni Cotonus quæſtiones nectit. 239.
Hæreticis Apoſtolorum tempore impunè graſſari non licuit. 70. Seculo X. in Monachos & Prælatos fugerunt. 71.
Hallus (Joſ.) Urbanum IIX. victis Rupellanis inſultantem graviter pulſat. 241.
Hegeſippi de Eccleſia maturè degenerante dictum. 6.
Helvetii à Pontificibus R. deluſi nominatim à Sixto IV. 146. à Julio II. 149. à Leone X. 151. Cantones IX. Lucernæ Reformationem tentant. 159 quæ manca nimis fuit. 161.
Henricus IV. Imp. cum Gregorio VII. colliſus. 80. Romæ eidem fit ſupplex. Deponitur & excommunicatur denuo ab eodem. Rodolphum ſibi ſurrogatum vincit, & Romam occupat, *ibid.* Simoniacæ hæreſeos inſimulatur. 83. à Paſchali II. diris modis infeſtatur. 94.
Henricus V. Imp. adverſus Parentem à Pontifice accenſus. 94. Callisto II. jus inveſtituræ cedit. *ibid.*
Henricus VII. Imp. Romæ à Bernhardo Politiano venenata hoſtia porrecta necatur. 125.
Henrici III. R. Galli parricidium. 201.
Henricus Condæus fulmine Pontificio feritur. 199.
Henricus Navarrus fulmine Pontificio feritur. 199 factus Galliæ Rex denuo Monitoriis Gregorii XIV. percellitur; & ne argentum vel aurum ullum Romam inferatur, ſancit. 204. Pontificum odiis ſuccumbit, & Carnuti Rex coronatur. 205. Ejus jugulum à Caſtello, Jeſuitis conſciis, fruſtra appetitum. Pontifici ægrè reconciliatus à Ravaillaco occiditur. *ibid.*
Hiberniam fruſtra Eliſabethæ ſubtrahere Papa conatur 198. horribilis Proteſtantium laniena in ea patratæ hiſtoria. 251. in Papæ gratiam patratam eſſe aſſeritur. 252.
Hieronymi de Eccleſia R. dictum. 8. Babylonem appellat. 20.
Hieronymi Pragenſis ſententia de Papa. 147. martyrium 148.
Hieronymus Savaronola teſtis veritatis. 147. martyr. 148.
Hildeberti de Eccleſiæ R. Seculo XII. facie querela. 90.
Hildegardes vaticinia adverſus Papam. 121.
Hincmarus Carolum Calvum adverſus Hadrianum II. tuetur. 57.
Hiſpani Sixto V. exoſi 203. Urbano IIX. infenſi. 144. eorundem de ſubjuganda Japonia conſilia. 143. Illuminatorum ſectam quomodo oppreſſerint. 232.

Hono-

Honorii Auguſtodunenſis deſcriptio Babylonis R. 90.
Honorius Monotheleta. 40.
Honorii III. P. odium adverſus Fridericum Barb. 105.
Honorii IV. hiſtoria. 113.
Hoornbeckius Innocentii X. Bullam adverſus Pacem religioſam proteſtantem cenſuræ ſubjicit. 259.
Hormiſdas P. Papatum promovet. 30.
Humilitas primorum Eccleſiæ R. Epiſcoporum. 5.
Hungaria. Eccleſiæ in ea Evangelicæ fata ſub Regibus Ludovico, Johanne de Zapolya, Ferdinando I. 301. Religioſa pax iis in Pacificatione Viennenſi conceſſa, & ab Impp. Matthia, Ferdinando II. & III. Leopoldo confirmata. *ibid.* Liberum religionis exercitium publicis legibus pactum Georgius Barzonus ſcripto publico infringit. 302. cujus argumentum triplex ad partes vocatur. 303. Cleri Pontificii adverſus eandem Pacem machinationes à Botskajo, Bethlenio, Rackozio repreſſæ. 304. Denuo Eccleſiæ à terreſtribus Dominis premuntur. *ibid.* Civitates mox etiam liberæ & Regiæ, dirutis earum Templis, & ejectis Paſtoribus infeſtantur. 305. Poſonienſi tribunali Magnates. 306. & Paſtores evertuntur. 307. &c.
Hungaricarum Eccleſiarum Miniſtris Poſonium citatis libelli, quibus mortis periculum eluctaturi, ſubſcribentes, miniſterii abdicationem, exilium ſpontaneum vel apoſtaſiam promitterent, præſcripti. 307. Citati ad tribunal Poſonienſe, primùm Auguſtani ſoli, malè perſecutionis impetum ſuſtinent. 308. Citatio ſecunda univerſalis omnium per Hungariam Miniſtrorum Evangelicorum, cui alii obedire prohibentur, alii parent. 309. Numerus comparentium utriuſque Confeſſionis. Actionis totius ſeries exponitur. Accuſationis capita. Accuſatorum Judicumque ſtrophæ. Perduellionis culpa accuſati liberantur prægnantibus argumentis. 310. Accuſati innocentes damnantur, & in libera cuſtodia, paucis exceptis detinentur, variis artibus ad ſubſcriptionem libellorum pellecti. Subſcribentibus Auguſtanis nonnullis, reliqui varios in carceres diſtribuuntur. Reformati, exceptis duobus, omnes ſubſcriptionem conſtanter abnuunt; in vincula itidem rapti, atque inde producti diverſa in Hungariæ munimenta relegati, tempeſtatem horrendam ſubeunt. 311. Vexatio crudelis fratrum Berentſchinum, Comarinum, Eberhardinum & Leopoldopolin aſportatorum. 312. Violentia in cogendis iisdem ad cultum Panacei Numinis. 313. Rapiantur crudeliſſimè ad triremes. 315. in iis diriſſimè vexantur, & ex iiſdem Divinitus liberantur. 316. Hiſtoria reliquorum Paſtorum viginti, in carceribus Sarvvar, Capuvvar, Tergeſti & Buccaris inauditis modis vexatorum, & deficientibus nonnullis, ad extremum liberatorum. 317. Examinatur Extractus Judicialis Tyrnaviæ editus, quo crimine perduellionis Paſtores iidem arceſſuntur. 318.
Huſſitica bella plus admirationis, quàm fidei apud poſteros habitura. 148.

I.

Jacobus VI. Angliæ Rex variis conſpirationibus appetitus. 209. inprimis conjuratione pulveraria. 211. cujus atrocitas exaggeratur. 212.
Janſenitas inter & Moliniſtas diſſidium in Belgio & Gallia erumpit. 345. Propoſitiones eorum quinque ab Innocentio damnantur. 246. circa damnationis bullam recipiendam diſſident Epiſcopi Gallici. 247. exceptio eorum adverſus Bullam Innocentii ab Alexandro VII. eliditur; & formula conficitur adverſus Janſenium, in cujus verba Pontifex clerum ſuum adigit. 248. Auguſtinum in ſe damnatum pertendunt. 249. Controverſia tota tandem in quæſtionem de infallibilitate Papæ exit. *ibid.* circa dogma Attritionis à Jeſuitis diſſident. 296.
Japonia Sedi Romanæ ſubjecta; mox ab eadem deficiens, horrendam ſtragem Chriſtianorum edit. 243.
Jeſuitarum origo. 169. de ordine eorum judicium Sorbonæ. *ibid.* Succeſſu temporis multùm degenerant. 170. unà cum Capucinis ruentem Eccleſiam Romanam ſuſtinent. 169. 171. Lanienam Pariſienſem laudant. 197. à Gregorio XIII. foventur. 198. Parricidii Clementis, Caſtelli, & Ravaillaci conſcii & ſuaſores. 201, 205. Gallia pulſi Pontificis & Mariæ Medicææ inter-

interceſſione reſtituuntur. 205. Quæſtiones de Papa, Confeſſione, auxiliis gratiæ movent obnitentibus Dominicanis. 207. Secretam in Anglia Hierarchiam conſtituunt; & circa eam cum alumnis Seminarii Romæ diſceptant. 208. Conſpirationis pulverariæ in Anglia participes fuerunt. 212. Venetiis pelluntur. 220 Circa quæſtionem de auxiliis gratiæ & Conceptione Mariæ motus graves in Hiſpania concitant. 223. Tempeſtatem Germaniæ per Ferdinandum II, conflant. 224. ab Ordinibus Bohemiæ proſcribuntur. 225. Victos Bohemos qua Methodo ad Papatum reduxerint. 226. à Gregorio XV quatuor eorum anteſignani canonizantur. 230, 234. Eorum miracula qualia ſint? 135 Lojolam Faſtis inſerentes, expuncto Germano, repreſſi. 235 In eos ob librum Santarelli Curia Pariſienſis inquirit 238. Habeſſinos & Japones ad Papatum convertere malo conſilio laborant. 242, 243. cum Janſenitis colliduntur. 245. &c. Conſpirationis noviſſimæ Anglicanæ architecti ſunt. 324. Criminis falſi à Frehero convicti ſunt. 54.

Jeſuitarum hæreſes ſingulares ſex; puta *prima* de jure occidendi Reges & Principes quoſvis Pontifici imparentes. 214 *Secunda* de æquivocationum & reſervationum mentalium jure. 215. *Tertia* de gratia & libero arbitrio. 250. *Quarta* de infallibilitate Papæ in quæſtionibus facti, in Collegio Claromontano Lutetiæ prodita. 276, 279. *Quinta* de Theologia Morali, 282. &c *Sexta* de attritione. 297.

Jeſuitiſſarum ſecta ab Urbano IIX. abolita. 235.

Ignatii Lojolæ apotheoſis. 230. 234.

Illuminatorum ſecta in Hiſpania emergens ſupprimitur. 238.

Imaginum cultus Orientales & Occidentales inter diſceptatur 46. in Gallia de ejuſdem antiquitate Maimburgium inter & Sorboniſtam controvertitur. 321.

Imperatorum migratio Conſtantinopolitana Papatum promovet. 29. Gratiam Pontificis R. ambiunt. 45.

Imperatoris titulos ſub Johanne IX. beneficium Papæ eſſe incipit. 59.

Imperii Ordines Cheregato Hadriani VI. Legato reſpondent, & centum gravamina eidem exhibent. 159. Reformatio ab iis tentata qualis? 161. Campegium in Comitiis Norimbergenſibus non admittunt, & ad Concilium liberum provocant. 163. Paſſavii & Auguſtæ Religioſam Pacem ſanciunt. 178. Monaſterii & Oſnabrugis Pacem invito Papa concludunt. 258. &c.

Index librorum prohibitorum Pauli IV. juſſu conſcribitur. 183. Alexandri VII. juſſu Bullæ Pontificum aliique libri Pontificii in eundem referuntur. 289.

Indulgentiarum commercium Leo X. falſis prætextibus exercet, 152. Plures Innocentius XI. abolet. 323.

Infallibilitas Papæ in quæſtionibus facti à Jeſuitis aſſeritur. 276. à ſanioribus Galliæ Theologis rejicitur. 277. Sorbonæ circa eandem declaratio. 278, 279. Curia Pariſienſis de ea Conſilium graviſſimum. 287, 288.

Innocentius I. Papatum promovet. 25.

Innocentii II. in deprimendis Imperatoribus faſtus 94.

Innocentii III. in deprimendis Impp. faſtus. 102. in Concilio Lateranenſi Transſubſtantiationem, aliaque definit. 103. Monachorum mendicantium ordines inſtituit. *ibid.*

Innocentii IV. adverſus Fridericum odium inexpiabile. 105.

Innocentii X. electio. 254. admittit is elogium blaſphemiis refertum, ab Italo-Græco cuſum, quo Pamphilius Filio DEI præfertur 255 Papatum non ipſe, ſed glos ejus Olympia Maldachina adminiſtrat. 256. Janſenitas damnat. 246, 257. contra Pacem Monaſterienſem proteſtatur 258, 259. Moritur. 260.

Innocentii XI electio. 322. Ejus ſtudium reformandi nonnulla, leviora licet, commendatum. Nepotiſmum abolere conatur. *ibid.* Indulgentias complures abolet. 323. Cum Rege Galliæ & ejuſdem Clero de jure Regaliæ diſceptat. 341, 342, 343 ad Cleri Gallicani literas acriter reſpondet. 344.

Inquiſitionis tribunal à Paulo IV. erigitur. 183.

Intentionis dirigendæ Methodus nova Jeſuitica. 283.

Joachimi Abbatis vaticinium de Seculo decimo tertio. 101

Jobi Ludolfi elogium. 242.
Johannes III. P. cum Epiphanio Patriarcha Conſtantinopolitano de primatu contendit. 31. à Theodorico in carcerem compingitur. *ibid.*
Johannes IIX. fœmina. 50.
Johannes IX. tres Auguſtos pronuntiat. 59.
Johannes X. Theodoræ meretricis artibus Papa creatur. 69.
creatur. 69.
Johannes XI. Sergii & Maroziæ filius. 69.
Johannes XII. puer. 12. annorum Papa eligitur. 69. ſceleratiſſimus omnium eſt. *ibid.*
Johannes XV. Papa nequiſſimus. 69.
Johannes XVII. fur, latro, proditor. 69.
Johannes XXII. ſe ipſum eligit. Animas ante finem mundi DEO frui negat. Imperatori Papam, ut Solem Lunæ præſtare, decernit. 127. Cæſareo-Papatum tuetur adverſus Ludovicum Bavarum. 128. Paupertatem palam irridet, & Chriſtum pauperem fuiſſe, negat. 129. Ejus Bulla verè Babylonica adverſus Ludovicum Bavarum. 130. Adverſus eundem edictum Ludovici. 131.
Johannes XXIV. Concilium Romanum, cui bubo præfuit, celebrat. 139. In Concilio Conſtantienſi deponitur. 140.
Johannes Jejunator Conſtantinopolitanus Epiſcopus Romanis Pontificibus reſiſtit. 30. Oecumenici Epiſcopi titulum affectat. 33. indignantibus ei Pelagio & Gregorio M. 34.
Johannes Barvota Vitoduranus. 129.
Johannes à Rupe Sciſſa Curiam Romanam graphicè depingit. 136.
Johannes de Veſalia Papæ tyrannidem oppugnat. 147.
Johannes Huſſ. Papam Antichriſtum eſſe aſſerit. 147. comburitur contra datam fidem. 148.
Johannes de Zapolya cum Ferdinando I. de Regno Hungariæ diſceptat. 301.
Johannis Abbatis vaticinia. 151.
Iſabellæ Philippi II. Conjugi favor erga Evangelicos exitium affert. 194.
Iſidorus Mercator Epiſcopis Romanis primis Decretales falſas ſupponit. 10.
Itali Epiſcopi ab Eccleſia Romana deficiunt. 32.
Jubilæum Pontificium à Bonifacio IIX. inſtituitur. 116. Solennis quædam inauguratio fuit, qua ſe Papa Cæſarem jam & Pontificem eſſe Supremum declaravit. *ibid.* quid Jubilæo illo intenderit, ex moribus ejus colligitur. 117. continuati ejuſdem cauſæ. 118.
Julius I. P. Epiſcopos Orientales depoſitos tuetur. 17.
Julii II. tyrannis & ſævitia. Bella ejus adverſus Venetos, Maximilianum, Gallos improbè geſta. Helveticos fraudulento fœderi innexos bullatis indulgentiis mactat. A Piſano Concilio ad reddendam villicationis ſuæ rationem vocatus, eidem Lateranenſe opponit. De eo judicium Pallavicini diſcutitur. 149.
Julii III. ſpurii mores, & prima purpura Innocentio, non ſine gravi ſuſpicione donata. 176. Concilium Tridenti reſtaurat. 177. contra Pacem Religioſam Auguſtæ concluſam ringitur. 178.
Julii Clementis Scoti de Eccleſiæ Romanæ poſt Tridentinum Concilium ſtatu judicium. 291.
Judicialis Extractus Tyrnaviæ editi, quo Paſtores Hungarici rebellionis inſimulantur, examen. 318.
Juris Canonici origo & progreſſus. 95. 96. Cæſarei Juris Majeſtas per illud oppreſſa eſt. *ibid.* Papalem Majeſtatem validè munit. 97.
Juſtinus Imp. Romanis Epiſcopis ſe opponit. 30.
Juſtiniani I. de Sede Romana ſenſus. 31.

K.

Kellionis Jeſuitæ adverſus Paſtores Hungaricos captivos crudelitas. 311, 313.

L.

Laniena Pariſienſis. 195. Vallis Telinæ. 229. Hiberniæ. 251. Pedemontana. 265.
Latinitatis zelo fertur Alexander VII. 290.
Launojus Hadrianum VI. adverſus Pallavicinum vindicat. 159.
Leo I. Papatum promovet. 25.
Leo IV. Papalem Sedem ſine conſenſu Imp. occupat. 54.
Leo X. Papa eligitur. Lateranenſi Concilio Piſanum extinguit. Principum diſſidia fovet, & fortunæ ſervit. Helvetios nefariè dividit. 151. Mercator & Cananæus ingens, indulgentiarum commercium exercet. 152. Ejus atheiſmus & impietas variis teſtimoniis probantur. 154, 155.

Leodi-

Leodienſis Cleri de Eccleſiæ R. corruptione querela. 93.
Leopoldus Bambergenſis Ludovicum Bavarum defendit. 133.
Leopoldopoli Hungari Paſtores captivi peſſimè habiti. 312.
Liberius Papa Arianus. 18.
Literæ bonæ à Nicolao V. nutriuntur, quarum mox miniſterio Antichriſtus detectus eſt. 143.
Livio (Don) Nepotem inſtituere Innocentius XI. gravatur. 322.
Lollardi Papam Antichriſtum pronuntiant. 147.
Longobardi gratiam Romanorum Pontificum ambiunt. 45. à Pipino & Carolo M. donantur. 46.
Lotharingi Cardinalis dictum de Eccleſia Romana degenerante. 6.
Ludovici Pii donatio. 64.
Ludovici Bavari certamen cum Johanne XXII. 128. Roma occupata Johannem deponit. *ibid* Edictum grave adverſus ejuſdem Bullam Babyloniam ſtringit. 130, 131. Ejuſdem heroicum adverſus Benedictum XII. diploma. Veneno ſibi propinato moritur. 132.
Ludovici Hungariæ Regis decretum adverſus Evangelicos. 301.
Ludovicus XII. Galliæ Rex Eccleſiam Romanam Babylonis nomine perſtringit. 150.
Ludovicus XIII. à Pontifice R. adverſus Evangelicos inflammatur. 231. ſeditioſis libellis ab Hiſpanis impetitur. 237. quibus ipſemet reſpondet. *ibid*. Rupellam capit. 241.
Lupanar Romæ à Sixto IV. inſtituitur. 146.
Luſitanorum de Habeſſinia ſubjuganda conſilia 243.
Lutheri in reformanda Eccleſia auſus heroici. 153. Reformatio ejus initio imperfectior, mox perfectior evaſit. 162.

M.

MÆnardi Comitis Tirolenſis oratio gravis adverſus effœminatos Antichriſtos. 114.
Malachiæ Hiberni vaticinia de Pontificibus. 322.
Marca. V. *Petrus de Marca*.
Marcellus II. P. de ſalute Pontificum deſperat. 180.
Marcellii ars nova convertendi hæreticos. 218.
Marcus P. univerſalis Epiſcopi titulum ſibi arrogat. 17.
Mariæ conceptio diſceptata variè, in Hiſpania inprimis ingentes turbas dedit. 223. Ejuſdem Monita ſalutaria ad indiſcretos ſui cultores laudata, & à nonnullis Mariolatris oppugnata. 320.
Malmesburienſis de Eccleſiæ R. Seculo XII. facie miſera teſtimonium. 90.
Marozia meretrix Romæ imperitat. 66, 69.
Maſenii judicium de Hadriano VI. 159. ars nova. 218.
Mathildis Gregorii VII. patrona. 80.
Matthias fratrem Rodolphum vincit, & Bohemis Ferdinandum obtrudit. 225.
Mauritius Imperator à Phoca occiditur. 36.
Maximilianus II. Proteſtantibus æquior; religionis libertatem impertitur. 191.
Meretricis exoletæ cum Eccleſia Romana degenerante comparatio. 290.
Methodiſtarum novorum hiſtoria, artes variæ & inconſtantia. 218. Proditores ſunt cauſæ Pontificiæ. *ibid*.
Methodus nova Jeſuitarum, qua Bohemiam ad Papatum reduxerunt. 226.
Michael de Ruyter. V. *Ruyter*.
Milleſimus annus Eccleſiæ fatalis fuit. 71.
Militia clero vetita. 294.
Minorum fratrum religio in Concilio Viennenſi confirmatur. 124.
Miſſale Romanum Gallicè redditum Alexandro VII. ſtomachum movet. 290.
Monachorum mendicantium Ordines ab Innocentio III. inſtituti. 103. Pontificibus grati ſunt. 109. à Guilhelmo de S. Amore refutantur. 109. Evangelium æternum meditantur. 110. &c.
Moralis Theologia Jeſuitarum, ejuſque principia. 282. Ei Alexander VII. primò ſuccenſet, mox favet. 285. Sorbonæ cenſuram ſubit 282. &c.
Morlandus lanienam Pedemontanam deſcribit. 265.
Muhamediſmus & Papiſmus eodem ferè tempore emergunt. 39.
Mutii Vitelleſci, Jeſuitarum Generalis, querela de Jeſuitis detractatoribus. 292.

N.

NAnnetenſis Edicti hiſtoria. 327 Recentioribus edictis & perſecutionibus variè labefacta-

ſanctatum eſt, puta in articulis concernentibus libertatem conſcientiæ. 329. Ægrorum & afflictorum conſolationem. 330. Liberorum educationem. 331 Religionis exercitium publicum. 332, 333, 334. Scholarum & Academiarum libertatem. 335. Exercitium diſciplinæ eccleſiaſticæ. 336. Cameras Edicti. 337, 338. Pares cum Pontificiis prærogativas 339.

Nepotiſmus Alexandri VII. 270. Ejus arcana jam olim detexit Alvarus Pelagius. 271. De eodem querela Franciſci Rhotomagenſis 272 Verbo DEI & Canonibus Conciliorum refragatur. *ibid.*

Nerius (Phil.) canonizatur. 230.

Nicolaus I. P. à Seculari poteſtate judicari renuit. 55. Lotharium excommunicat. Cum Michaele Imp. ob reſtitutum Photium expoſtulat. *ibid.* Sacerdotes conjugatos perſequitur. *ibid.*

Nicolai III. hiſtoria. 113.

Nicolaus V Antipapa 124.

Nicolaus V. P. literas & literatos fovet. 143.

Nicolaus Clemangis Eccleſiam Romanam Apocalypticæ Babylonis titulo inſignit. 147.

Nicolaitarum hæreſis à Gregorio VII. ficta. 83.

Nihuſii (Bartholdi) ars nova 218.

Nomen primus Papa Sergius II. antea os porci, mutavit. 54.

Norinbergenſium Comitiorum in negotio religionis acta. 163.

O.

OCcamus Ludovicum Bavarum defendit. 133.

Oecumenici Epiſcopi titulus à Gregorio M. damnatur. 33, 34, 36, 37 Quo ſenſu Patrem Romanum Pontificem Oecumenicum appellaverint 238.

Olympia Maldachina Innocentii X. Papatum moderatur; cujus hiſtoria ex Abbate Gualdo narratur. 256.

Onus *Eccleſiæ*, liber, de corruptione Eccleſiæ queritur. 57.

Oriens ferè totus Pontificis Romani culpa Turcæ jugum ſubivit. 142.

Oſculum pedum à Senatu Romano Valentinus Papa admittit 52.

Othonis Pii donatio, 64.

P.

PAlatinatus poſt victam Bohemiam tempeſtas. 228.

Pallavicini (Card.) judicium de Julio II. 149. de Leone X. 155. de Hadriano VI. 158. de Clemente VII. 164. Simoniam Pauli III. defendit. 165. Nepotiſmum Alexandri VII. quomodo adjuverit? 270. Ejus de Eccleſiæ Romanæ poſt Concilium Tridentinum ſtatu cum Suave Polano conflictus. 291.

Pamphilius Innocentius X. Filio DEI blaſphemè prælatus. 255.

Papæ electio qualis eſſe ſoleat? 261. quid in ea Seculares, quid Cardinales ſpectent? 262. Ejus eligendi forma à Gregorio XV. præſcribitur. 230.

Papatus & Muhammedaniſmus eodem tempore emergunt. 39. V. *Romana Eccleſia.*

Paris (Matthæi) querela de Cleri Anglicani corruptione. 101.

Pariſienſis laniena horribilis. 195. à nonnullis excuſata; à Maximiliano Imp. Turca, Thuano, aliis, ipſo Carolo IX. pœnitente damnata. 196. à Gregorio XV. & Jeſuitis laudata. 196.

Parricidia à Jeſuitis defenſa. 214.

Paſchalis I. P. electio anomala. 51.

Paſchalis II. Henricum IV. perſequitur. 94.

Paſchaſius Ratbertus corruptor doctrinæ de Euchariſtia. 63.

Paſſavii Pax Religioſa Imperii ſancitur. 178.

Paulo Ap. multùm Eccleſia Romana debet. 2.

Pauli III. Papatus; de eo teſtimonia libri Italici, Onuphrii. Simonia ejus à Pallavicino nequiter defenſa. 165. Qualem ſe erga Cæſarem geſſerit? 166. Concilii celebrandi ſtudium teſtatur. Ejuſdem juſſu Conſilium à Cardinalibus & Epiſcopis de reformanda Eccleſia conſcribitur. 167. cujus præcipua capita narrantur. In nervum tamen, diſſidentibus in ejus examine Cardinalibus, non erumpit. 168. Jeſuitarum ordinem confirmat. 169.

Pauli IV. Draconicus adverſus Cæſares, Carolum & Ferdinandum, animus. 181. Concilium Tridentinum deteſtatur. 182. Draco & Leo eſt. 183. ejuſdem Bulla de puniendis hæreticis etiam Imperatoribus & Regibus. Tribunal Inquiſitionis inſtituit. Indicem librorum prohibitorum conſcribi curat. More Turcico Papatum promovet. 183.

Pauli V. electio & conclave. Divinis honoribus

& affici patitur. 219. Hiſtoria diſſidii ipſum inter & Venetos, in quo ſuccumbit victus 220. Eccleſiam non reformavit, ſed deformavit. 222. Controverſias de auxiliis gratiæ & conceptione Mariæ definire non eſt auſus. 223 Ex decimis Italiæ bellum Bohemo-Germanicum ſuſtentat. 227.

Paulus Servita Venetorum cauſam agens à ſicariis impetitur; ſcriptum ejus in Venetorum cauſa. 220. ejus de Papatu poſt Concilium Trid. ſententia 291.

Paupertatem palam Johannes XXII. irridet, & Chriſtum pauperem fuiſſe negat. 129.

Pedemontana laniena horribilis. 265. ejus vera cauſa inquiritur. *ibid.* Vindicta de perſecutoribus ſumpta. 266. V. *Waldenſes.*

Pelagius P. Johanni Jejunatori ſe opponit. 34.

Perronius (Card.) prodit arcana Conclavium Papalium. 219.

Petrarcha Curiam R. depingit 115.

Petrus an fundaverit Eccleſiam Romanam? 1, 2.

Petrus de Marca negans Reges Galliæ in Bulla Cœnæ Domini excommunicari, refellitur. 240. de jure Regaliæ ſcribit. 342.

Phocas parricida Mauritii Domini ſui. 36. ejus de Eccleſia Romana Eccleſiarum omnium capite edictum. *ibid.*

Philippus Bard. imagines Patrum Concilii VI. removet. 46.

Philippi Pulchri R. Galliæ cum Bonifacio IIX. de inveſtituris certamen. 120.

Philippi Belluacenſis Epiſcopi Militis hiſtoria. 294.

Photius Patr. Conſt. deponitur. 58. reſtituitur 55.

Picherelli liber de Miſſa ab Alexandro VII. prohibetur. 219.

Pii II. facinora ingloria. 145.

Pii IV. Papatus. 184.

Pius V. de ſalute deſperat. 191. Adverſus fideles ſævit, & apud Maximilianum libertatem religionis impertientem proteſtatur. *ibid.* Angliam, Scotiam, Galliam turbare conatur. 192. Belgii Hiſpanici tragœdiam excitat. 193. piare ſua ab Eſpencæo jubetur. 221.

Platina Pontifices Seculi X. malè pingit. 69.

Pontani Venetorum Ducis dictum de anathematis Pontif. 220.

Pontifices Romani. V. *Romana Eccleſia.*

Poſonienſe tribunal procedit adverſus Magnates Hungaros Evangelicos. 306. Paſtores. 307 &c.

Prædeſtinationis doctrinam ſanam tuetur Godeſchalcus: oppugnant Rabanus Maurus, Scotus, Erigena. 56.

Prædicandi munus Curatos inter & Monachos controvertitur. 280.

Pragmatica ſanctio à Ludovico IX. conficitur 113. à Concilio Baſileenſi confirmatur. *ibid.*

Presbyteri & Epiſcopi identitas ex Hieronymo aſſeritur. 12.

Probabilitas Jeſuiticæ Theologiæ Moralis principium. 283.

R.

Rabanus Maurus ſanam de Prædeſtinatione doctrinam oppugnat. 56. ſaniorem de Euchariſtia ſententiam propugnat. 63.

Rackozius libertatis Hungaricæ vindex. 304.

Ravaillacus parricida Henrici IV. Papam DEum agnoſcit 205.

Ravennatenſis Eccleſia à Nicolao I. opprimitur. 55.

Ras-Seelaxus partium Romanarum in Habeſſinia Dux. 242.

Reformationem Eccleſiæ urgent Durandus Mimatenſis; licet deſperet de eadem. 123. Sigiſmundus I. in Conſtantienſi Concilio. 140. Concilium Baſileenſe. 141. Langius. 156. author libri, cui titulus: Onus Eccleſiæ; & alterius, cui titulus: de præſtandis decimis. 157. Hadrianus VI 158, 160. Ordines Imperii, & Cantones IX. Helvetiæ. 161. Prælati juſſu Pauli IV. conſilium de reformanda Eccleſia ineuntes. 167, 168. Concilium Tridentinum. 173. Seriam aggrediuntur Lutherus & Zwinglius. 153 &c. 162. Innocentius XI. Romanam Curiam reformare conatur. 323.

Regaliæ jus Regem & Clerum inter Galliæ, & Pontificem controvertitur. 341, 342.

Ribaldi eſt vox ad carnificem Evangelicos mactantem. 268.

Richelii methodus controvertendi hæreticos. 218. ſeditioſis libellis impetitur. 237.

Ritus novi Caroli M. tempore in Eccleſiam introducti. 49.

Roberti Galli liber adverſus Papam. 121.

Rodolphus I. Imp. Romam ire detrectat, & Papæ Romandiolam donat. 113.

Rodolphus II. Bohemis favet, 224. acie victus præ mœrore moritur. 225. Hungaris religionis libertatem impertitur. 301.

Rodolphus Sueviæ Dux Parcemii ab Hildebrandinis Imperator eligitur. 80. prœlio victus perit. *ibid.*

Roma à populis ſeptentrionalibus vaſtatur. 28. Sub Clemente VII. capta diripitur. 164.

Romana Eccleſia. Ejus hiſtoria ſeptem periodis incluſa pertexitur. 1. f. V. *Breviaria ſeptem Periodorum.* Origo ejus diſceptata. 2, 3. fundatæ ab Apoſtolis celebritas. 3. elogia à S. Patribus ei tributa. 4. primorum ejus Epiſcoporum humilitas. 5. Diu ab hæreſi immunis manet. 7. In regimine paulatim deflectit. 11 Unde typus ejus mature cæteris diſplicuit. 13. Ambitio ejus Conſtantini favore augetur. 16. Primatus ejus variè affectatus licet, nondum tamen agnoſcitur 16 - 36. Adverſus ejus avaritiam Imperatores decreta condunt. 21. Eccleſia Orientalis primatui ejus in Concilio Nicæno, 16. Conſtantinopolitano. 22 Chalcedonenſi reclamat. Ejuſdem cum Epiſcopis Conſtantinopolitanis æmulatio. 26 - 36 Sub Phoca ſupremam in Spiritualibus poteſtatem impetrat, & deinceps variè exercet. 36 &c. ſimul, Gregorii M. judicio, Antichriſtiana fit. *ibid.* & verus in eam Papatus introducitur. 39. In Concilio Conſtantinopolitano VI. in ordinem redigitur. 42. Ejus ſtatus Seculo IIX. proferendæ dominationi ejus inprimis idoneus. 45. Cultum imaginum adoptat. 46. &c Ditionis Romanæ dominium feudali nexu adipiſcitur, & ab Imperatore Orientali deficit. 46. Sub Carolo M. liberiùs ſe Papatus ejus movet, benevolentia ejuſdem adjutus, & ceremoniis ejus in Franciam introductis. 49 Titulum Imperatoris ſui beneficii facit. 59. Leges ejus irrefragabiles eſſe Stephanus VI. jubet. 61. Monſtra Seculo X. in eam introducta. 62, 65. &c. Clerus ejus totus corrumpitur. 70. Ejus circa annum milleſimum ſtatus miſerabilis. 71. Cardinalibus Papæ electoribus adminiſtratio ejus cedit. 74. &c. poteſtaſtatem in temporalibus etiam ſupremam ſub Gregorio VII. affectat. 79. &c. Bellum Sacrum & militiam cruciatam decernit, ut ab legatis in Orientem Principibus liberiùs dominetur. 86. &c. Calamitoſa ejus circa Seculum XII. facies. 90. Ejus Papa fit Rex abſolutus, & Imperatores deprimit 94. &c. Verbi Divini Majeſtati Theologiam Scholaſticam; & Juris ſeu legum humanarum Majeſtati jus Canonicum opponit. 95, 96. &c. Ei ſe fideles, Waldenſes inprimis, opponunt, 99. In Concilio Lateranenſi Transſubſtantiationem, aliaque definit, & Deum Maozim extollit. 103. A Monachis mendicantibus, Franciſcanis & Dominicanis ſuſtinetur. 104. Æternum Evangelium à Monachis excogitatum, blaſphemiis ſcatens, ſegniter reprimit, quia nudum ejus Papatum repræſentabat. 110, 111. &c. Sub Bonifacio IIX. etiam in temporalibus Supremam poteſtatem impetrat, adeoque Papatui faſtigium imponitur, intercedente Jubilæo, ceu ſolenni inauguratione Supremæ in Spiritualibus & temporalibus poteſtatis. 115, 116. &c. Cæſareo-Papatum ſuum tuetur adverſus Ludovicum Bavarum. 128. &c. à cordatis Babylonis nomine inſignitur, & corruptio ejus variè reprehenditur. 131. &c. ſchiſmate pertinaciſſimo inde ab Urbano VI. ad Concilium Conſtantienſe uſque diſtrahitur. 138. &c. Orientales Eccleſias deſerens cauſa fit, quòd Turcæ jugum eædem ſubiverunt. 142. Nubes teſtium adverſus eandem 147, 150. perſecutionem graviſſimam ſuſtinentium. 148, 150. Ab ea inſtituitur ſeparatio fidelium per Reformationem Lutheri & Zvvinglii; cujus neceſſitatem Pontificii agnoverunt. 152. &c. 162. Concilium liberum expetitur ab iis, qui adverſus R. Eccleſiam proteſtabantur; in cujus locum inſtitutum Tyrannicum, Tridentinum, ſeparationem Proteſtantium non ſuſtulit, ſed promovit magis. 164 - 189. Separatam à ſe Eccleſiam Evangelicorum perſequitur diris modis. 190. f.

Rupella à Ludovico XIII. capitur. 241. inſultante eidem Urbano Papa. *ibid.*

Ruyter Archithalaſſus Fœd. Belgii, Paſtores Hungaricos ex triremibus Neapolitanis liberat. 316.

S.

SAcrum bellum. V. *Bellum ſacrum.*

Sacramentarii certaminis Paſchaſium inter & Bertramum hiſtoria. 63. continuatio ejuſdem ſub Berengario. 78.
Sales V. *Franciſcus de Sales.*
Santarelli liber de poteſtate Papæ, Regum poteſtati iniqvus, Sorbonæ cenſuræ ſubjicitur. 238.
Sariſburienſis Epiſtola ad Hadrianum IV. de corruptione Eccleſiæ Romanæ. 92.
Schiſma Eccleſiæ R. à tempore Urbani VI. ad Concilium Conſtantienſe uſque pertinaciſſimum. 118. &c.
Sciopii Claſſicum belli Sacri. 127. Miracula Jeſuitarum depingit. 234.
Scotus Erigena doctrinam ſanam de Prædeſtinatione oppugnat. 56.
Scotia à Pio V. turbata 192.
Seculorum, quibus Eccleſiæ Romanæ hiſtoria innectitur, hiſtoria, veluti primi, Secundi, Tertii. 1-16. Quarti, 16-25. Quinti, 25-29. Sexti, 29-36. Septimi, 36-45. Octavi, 45-50. Noni. 50-65. Decimi, 65-72. Undecimi; 72-89. Duodecimi, 89-101. Decimi tertii 101-116. Decimi quarti, 116-139. Decimi quinti 139-149. Decimi ſexti 149-208. Decimi ſeptimi 2c8-f.
Sedunenſis Cardinalis Helvetios nefariè dividit, 15.
Seminaria Romæ à Gregorio XIII. inſtituta. 198.
Sergius II. Os porci dictus, nomen mutat. 54. Sedem P. ſine conſenſu Imperatoris occupat. *ibid.*
Sergius III. ex Marozia Johannem IX. gignit. 69.
Sforzia Pallavicinus V. *Pallavicinus.*
Sigiſmundus I. Concilium Conſtantienſe à Johanne XXIV. convocari magno ſtudio curat. 140
Sigiſmundus Auſtriæ Dux à Papa ad Concilium, à Concilio ad Chriſtum provocat. 147.
Silveſtri II. necromantia. 69. 73.
Simoniacorum hæreſis ficitia. 85
Sinenſes ad Papatum converſi, ab eodem deficiunt 243.
Siricius P. poteſtatem Papalem amplificat, 23. Doctrinam ſanam contaminat. 24.
Sixtus III. P. Papatum promovet. 25.
Sixti IV. impuritas. 146. Helvetiis nefariè illudit. 146.
Sixti V. crudelitas. Henricos Navarrum & Condæum fulmine ſacro ferit. 199. Adverſus Henricum III. Monitorium diploma edit, cui Rex aſperè reſpondet. 200. Parricidium Clementis laudat. 201. Vulgatam verſionem recognoſcit. 202. Hiſpanis infenſior gratiam Henrici IV. & Clementis ambit. Unde ei Navarriſtæ nomen, & mors ab Hiſpanis acceleratur. 203.
Sophiæ Reginæ Bohemiæ teſtimonium contra Papam. 147.
Sorbona Santarelli de Poteſtate Pontificia librum damnat. 238. ob cenſuram geminam, Vernantii & Guimenii, à Pontifice Alexandro VII. apud Regem Galliæ accuſatur. 287. Ejuſdem doctrina circa infallibilitatem Papæ. 279. Diſſidet à Jeſuitis circa propoſitiones varias. 281. Theologiam Moralem inprimis. 282.
Stampeſii cenſura librorum ſeditioſorum adverſus Regem Galliæ, diſſidium excitat. 237.
Stanislaus Coska canonizatur. 230.
Stephanus I P. jus appellationis ad Eccleſiam Romanam tuetur. 15.
Stephani V. electio anomala. 51.
Stephanus VI. leges Eccleſiæ Romanæ ut irrefragabiles ſint, ſancit. 61.
Stephanus VII. ſævit adverſus cadaver Formoſi. 61.
Stercoriſtæ dicti aſſertores ſanioris de Euchariſtia doctrinæ. 63.
Stiriæ perſecutio. 206.
Strada (Fam.) cauſam aperit Caroli Inf. Hiſpaniæ in carcere interfecti. 194. Lanienam Pariſienſem laudat. 197.
Suavis Polanus V. *Paulus Servita.*
Succeſſionis Paparum turbatio. 62.
Suſnæus Habeſſiniæ Rex Pontifici R. jurat. 242.
Symmachi P. hiſtoria. 28.

T.

TAxa Pœnitentiaria ab Eſpenæo perſtringitur. 221.
Telina Vallis V. *Vallis Telina.*
Templariorum horribile excidium, ejuſque cauſa. 124.
Tergeſti in carcere Paſtores Hungarici peſſimè habentur. 317.
Teſtium adverſus Eccleſiam Romanam nubes. 147. Eorundem perſecutio & martyria. 148.
Thaſii Ageſilaum DEum facientes irriſi. 230.

Theodora & Marozia meretrices Romæ imperitant, 66.
Theodorici Uriæ de mutatione Eccleſiæ Romanæ in pejus apophthegma, 3. 147.
Theodoſii edictum adverſus avaritiam Cleri Romani. 21.
Theologiæ ſupinus Seculo jam ſexto neglectus. 4.
Theologia Scholaſtica juri & verbo Divino ſuccenturiatur. 95, 98. à Janſenio damnata. 245.
Theologiæ Moralis Jeſuitarum principia. 281. à Sorbona notatur. *ibid.*
Thereſia Hiſpana canonizatur. 230.
Thomas Villanovanus canonizatur 273.
Titus Oates Conſpirationem Anglicanam detegit. 325.
Toletus Hierarchiæ Anglicanæ Secretæ Rector. (108.
Tornacenſis Epiſcopi literæ Paſtorales. 320.
Transſubſtantiatio in Concilio Lateranenſi definitur. 103.
Typographiæ origo & uſus 144.

V.

Valentis Imp. edictum adverſus avaritiam Cleri Romani. 21.
Valentinus P. oſculum pedum à Senatu R. primus admittit. 52.
Valentiniani Imp. edictum adverſus avaritiam (Cleri Romani. 21.
Valeriani M. Capuc. Ars nova. 218.
Vallis Telinæ laniena horribilis 229. à Pontifice non improbata. *ibid.* Eadem Gallum exigere Urbanus IIX. conatur. 236.
Venetorum cum Paulo V. diſſidium ob interdictum de bonis Soli & immobilibus ab Eccleſiaſticis non poſſidendis: in quo victores diſcedunt. 220. Iidem Græcis Templum concedentes à Papa reprehenſi. 231.
Verbi Divini Majeſtas per Theologiam Scholaſticam ſupprimitur. 95, 98.
Vernantii defenſio Papæ adverſus Sorbonam. 280, 281.
Veroniſtarum nova Methodus. 218.
Victoris adverſus Eccleſias Aſiaticas typhus. 14.
Viennenſis Pacificatio Hungaris exercitium religionis liberum concedit. 301. Confirmatur ab Imperatoribus pluribus. *ibid.* Violatur eadem variè. 302.
Urbani II. P. Hildebrandini & Clementis III. contraria ſtudia. 84.
Urbani III. faſtus in Imperatore deprimendo. 94.
Urbanus VI. ſchiſma orditur. 138. Contraria ejus & Clementis ſtudia. *ibid.*
Urbani IIX. electio. Nepotes promovet. 233. Jeſuitas præcipuos; alioſque canonizat. 234. Bullam Cœnæ Domini renovat. 240. Rupellæ ſubjugatæ inſolenter inſultat. 241. Habeſſiniam fruſtra Sedi ſuæ ſubjicere conatur. 242. Adverſus Cæſarem & Hiſpanum Gallos inflammat: Hiſpanorũ adverſus eundem conſilia. 244.
Urſicinus P. Paparum promovet. 19.
Vulgatæ verſionis recognitio Sixtina, à Clemente IIX. rejecta. 202.

W.

Waddingus motus Hiſpaniæ ob controverſiam de Conceptione Mariæ deſcribit. 223.
Waldenſium origo, dogmata, perſecutio, 99, 100. continuata ſub Innocentio III. qui cruciatam militiam & Prædicatores Monachos adverſus eos concitat. 104. Eorum ſtatus paulò ante reformationem. 150. Perſecutio ſub Ducibus Philippo II. Carolo; &c. 264. Pax iis à Carolo Emmanuele data, à Gaſtaldo violatur nefariè *ibid.* Laniena eorundem horribilis. 265. Vindicta Divina de perſecutoribus ſumpta. 266. Imago quædam pacis ab Angliæ, Galliæ, Belgii, Helvetiæ Legatis iis procuratur; quæ iterum iterumque violatur. 267.
Walenburgiorum Fratrum ars nova. 218.
Weſſelus Groningenſis in Papæ abuſus invehitur. 147.
Wicelius adverſus Epiſcopos Milites acriter ſcri-(bit. 295.
Wicleffus Anglus Antichriſtum detegit, oppugnat. Ejus zelus & patientia admirabilis. 137. 147, 148.
Witnyedy (Steph.) literæ ſuppoſititiæ, à Bethleno convictæ. 318.
Wormatienſia Comitia Henrici IV. & Ordinum Gregorium VII. deponunt. 80. Eorum decreti contra Proteſtantes executio urgetur. 163.

Z.

Zaffii (Nic.) pietas erga Paſtores Hungaros captivos. 317.
Zoſimus P. Paparum promovet. 25.
Zvinglii Eccleſiam reformantis heroici auſus. 153. Reformatio ejus magis magiſque perficitur. 162.

F I N I S.

VIT BIBLIOTECA IN ROMA